

DEPARTAMENTO DE FARMACOLOGÍA I
FARMACOTÉCNIA

EL FARMACÈUTIC CATALÀ CREADOR DE CULTURA

GLÒRIA PANADÈS I MÍNGUEZ

UNIVERSITAT DE VALENCIA
Servei de Publicacions
2006

Aquesta Tesi Doctoral va ser presentada a València el dia 25
d'Abril de 1990 davant un tribunal format per:

- D. Manuel Costa i Talens
- D. Josep Maria Pla i Delfina
- D^a. Adela Martín i Villodre
- D. Joan Esteva de Sagrera
- D^a. Iris Figuerola i Pujol

Va ser dirigida per:

D. Josep Maria Suñé i Arbussà

D^a. Maria del Carmen Vidal i Casero

©Copyright: Servei de Publicacions
Glòria Panadès i Mínguez

Depòsit legal:

I.S.B.N.:978-84-370-6637-0

Edita: Universitat de València

Servei de Publicacions

C/ Artes Gráficas, 13 bajo

46010 València

Spain

Telèfon: 963864115

EL FARMACÈUTIC CATALÀ, CREADOR DE CULTURA

Glòria Panadès Mínguez

UNIVERSITAT
DE
VALÈNCIA

FACULTAT
DE
FARMÀCIA

Estudi que presentà Glòria Panadès Mínguez, llicenciada en Farmàcia, per optar al Grau de Doctora.

València, abril 1990

Treball realitzat a la Càtedra d'Història de la Farmàcia i Legislació Farmacèutica de la Facultat de Farmàcia de la Universitat de Barcelona i de València, sota la codirecció del Professor Doctor Josep Maria Suñé i Arbussà i la Professora Doctora Maria del Carmen Vidal Casero de les esmentades Universitats respectivament.

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	1
JOSEP ALEGRE MARCET	7
- Bibliografia	76
LLUÍS BERINGUES	77
- Bibliografia	95
FRANCESC BLANCHER	96
- Bibliografia	180
MIQUEL CRUSAFONT	182
- Bibliografia	202
ROSA FABREGAT	203
- Bibliografia	367
RAMON JORDI	368
- Bibliografia	387
NÚRIA MÍNGUEZ	388
- Bibliografia	456
MARTÍ SUNYOL	457
- Bibliografia	501
GERARD VERGÉS	502
- Bibliografia	557
GUILLEM VILADOT	559
RESUM I CONCLUSIONS	641

INTRODUCCIÓ

Aquest estudi sobre els apotecaris literats catalans va tenir el seu origen a la nostra Tesina titulada "Activitats Culturals dels Farmacèutics Catalans", treball que va ser dirigit, com aquest, pel Catedràtic d'Història i Legislació Farmacèutica, Dr. Josep Maria Suñé i Arbussà (el Butlletí Informatiu de Circular Farmacèutica volum XIV núm. 158, de març de 1983, en publicà un resum).

Haviem explicat en l'esmentada Tesina la personalitat d'uns quants farmacèutics coneguts per altres activitats culturals. Parlàvem aleshores de dos escriptors, un paleontòleg, un pintor i un cantautor.

Però en proposar-nos ampliar el tema, hem cregut aconsellable centrar-lo en una sola professió artística, la de la literatura.

Ens ha semblat que podríem tenir una imatge més completa dels nostres personatges des del punt de vista psicològic ja que tothom podrà llegir llurs obres.

Hem hagut també de limitar-nos a l'àmbit de Catalunya, tot i sabent que també per tota Espanya són molts els farmacèutics que escriuen, i amb molt de mèrit. Però, nosaltres, en recórrer la geografia catalana, amb això sol, ja hem tingut suficient matèria per a l'estudi acurat que exigeix un treball com el que ens proposàvem realitzar.

Estem igualment convençuts que aquests escriptors, que presentarem no són els únics en el nostre país dedicats a les Belles Lletres.

Aquí només consignem alguns dels que *oficialment* escriuen en català, és a dir, els que tenen obra publicada. D'altres n'hi haurà que escriuen sense traspasar l'ambient familiar o local: lectures per a una tertúlia, poesies per a un acte en grup que no s'editen, memòries, etc.

Així mateix, hem d'explicar que només hem considerat adequats al nostre treball els farmacèutics escriptors contemporanis i en vida.

En aquest mateix segle n'hi ha hagut d'altres, de col·legues dedicats a les Lletres. Però hem preferit tractar-los personalment ja que sempre és més interessant una imatge viva que podem conèixer i valorar millor.

Malauradament en el transcurs de la realització d'aquest estudi, va morir el Dr. Miquel Crusafont, de qui parlem aquí no com a gran paleontòleg, sinó com a poeta i a qui, en el seu moment, vàrem tenir encara la sort d'entrevistar.

I acabem tot fent constar que en aquest treball només consignem els escriptors del gènere de *ficció*, és a dir, pròpiament dits literaris: narrativa de contes i novel·les, poesia i alguns articles.

No hem enfocat els autors d'assaig de cap classe, dels quals tenim exemples molt interessants. Ens hem centrat, doncs, en l'àmbit artístic i de la imaginació pura.

Per a major facilitat del lector s'ha presentat darrere l'estudi de cada autor la seva bibliografia en comptes de fer al final del treball una relació de totes les fonts consultades sense solució de continuïtat.

L'esquema general seguit per als escriptors ha estat: biografia, relació d'obres i/o guardons, estudi de cada obra, crítiques, entrevista i aportació original.

Aquest últim apartat en les seves dues opcions d'*autocrítica* o composició expressament feta per al treball són les dedicatòries que, a petició de l'autora, ens han fet gentilmente els escriptors glossats.

JOSEP ALEGRE I MARCET

BIOGRAFIA

Josep Alegre i Marcet neix a Barcelona el 6 de febrer de 1926 si bé els seus pares - Gaetà Alegre i Mercè Marcet - són de Terrassa.

Pertany a una família nombrosa, ell és el sisè de set germans, i benestant ja que els seus avis eren l'un fabricant i l'altre banquer. El pare d'en Josep també es dedica a la indústria familiar del ram tèxtil, però després passa al negoci de compra i venda d'automòbils.

De petit en Josep Alegre és un nen malalt i això el dur a llegir. S'empassa tota la producció de l'Emili Salgari, Karl May, Feeminore de Cooper, Zane Grey, etc. Però ho llegeix en castellà. Es en temps de guerra - Ja té deu anys - quan es trasllada a Viladrau i allí sí, comença a llegir i parlar en català.

Estudia a Barcelona amb els jesuïtes 1, segons ell mateix reconeix, aquest ensenyament memorístic disciplinat el marca fortament en dos aspectes : El primer, un sentit religiós de la vida i el segon, el sentit de complir amb el deure. Acaba l'any 44. Comença aleshores els estudis de Farmàcia. No hi ha antecedents familiars i tampoc hi troba cap dificultats o oposició. Els simultanieja amb el treball a una farmàcia cèntrica que serà després la seva, ja que fa tractes amb el seu propietari 1' des d'aleshores amic, i li compra a terminis.

Dos anys després d'haver acabat la carrera d'apotecari, l'any 52, es casa amb Maria Lluïsa Valls amb la que té deu fills. dos d'ells farmacèutics. L'Alegre ha anat "refrescant" sempre els seus coneixements farmacèutics .

Així i per ordre cronològic, ha seguit el Curs d'Òptica Oftàlmica l'any 60 que va renovar el 77, el 62 i 63 assisteix a dos cursos de Tecnologia Galènica Ir. i lln. i no és fins al 65 que fa un curs sobre Valoracions Microbiològiques. L'any 67 en fa un de Valoracions Biològiques, el 70 sobre Dermofarmàcia i el 71 sobre l'Estabilitat dels medicaments, tots a la Universitat de Barcelona excepte el de 1973, Curs de Cromatografia, a la Federació Farmacèutica.

Es potser gràcies a aquesta renovació i posada al dia constant el motiu pel qual ha publicat diversos articles sobre temes científics a Circular Farmacèutica, a Monitor de Farmàcia, etc. Així trobem, sense ànim d'ésser exhaustius en aquest camp, que no és justament el que tractem d'aprofundir, el treball "Técnicas para la preparación extemporánea de fórmulas con antibióticos" (Graf. Gispert "La Bisbal" 1968). Va obtenir l'any 66 el 'Premi Arderiu-Jené" de la Reial Acadèmia de Farmàcia de Barcelona i es va publicar amb especial autorització d'aquesta Acadèmia.

Es un estudi interessant perquè intenta ser pràctic, és a dir. utilitzable pels farmacèutics de botiga en fer fórmules amb antibiòtics. Primer presenta un estudi d'aquests fàrmacs i dels factors que influeixen en llur activitat, i després com afecten aquests factors en la preparació de les diverses formes farmacèutiques. Sobre aquest tema va fer algunes conferències, una d'elles a la Federació Farmacèutica que després publicà.

Realment ha estat sempre molt vinculat amb la Federació. Es membre de la Junta Rectora prop de 20 anys ocupant els càrrecs de secretari (1960-1962 i 1982-1986), vocal (1962-1965), vice-president (1968-1974) i comptador des de 1986 que acaba el 1988. Fou president de la "Secció Científica" d'aquesta entitat els períodes 1960-1966 i 1968-1974 la qual cosa ha suposat preparar cursets i organitzar més de quaranta conferències de les quals se'n feu una publicació.

A més de les seves activitats dins l'oficina de farmàcia, funda un laboratori d'especialitats farmacèutiques, el laboratori Ale, que continua dirigint, si bé ara amb l'ajut dels seus dos fills farmacèutics. Fruit d'aquesta tasca en el laboratori en són diversos treballs. Un, per exemple, aparegut a la "Circular Farmacèutica" (núm. 235 Abril-Juny 1972) signada per ell, per Isabel Vázquez Arrabal de la Direcció Tècnica del Laboratori i per Claudi Faulí Trillo de la Direcció Tècnica de la Federació Farmacèutica. Es titula "Estudio químico-analítico y tecnológico del compuesto alginato neomicina". Hi estudia la seva preparació, valoració i propietats per preparar determinades cremes amb avantatge sobre el sulfat de neomicina. O bé el treball titulat "Algunas consideraciones sobre las gotas nasales". que es publica també a la "Circular Farmacèutica", on estudia la tonicitat, el pH, els principis actius, els excipients i els conservadors.

Ara bé, és més interessant des del punt de vista literari la publicació d'una revista pel propi Laboratori Ale. Es titulà "Demos y enseñemos la verdad" (Any 1973) i com s'indica a la portada és una "monografia dedicada a la profesión farmacèutica que apareixerà publicada en el semanario Destino" (el 23 de desembre), i que ofereix a la classe farmacèutica amb motiu de les festes nadalenques. En aquesta revista - de pocs fulls i a part dels anuncis - hi trobem articles de personalitats farmacèutiques. El Sr. Borrell i Álvarez, que era aleshores President del Col·legi de Farmacèutics presenta la importància social del farmacèutic; el Dr. Suñé, catedràtic d'Història de la Farmàcia i director d'aquest treball, parla sobre la situació de la Facultat de Farmàcia; el Sr. Guillem Viladot i Puig, que també queda glossat en aquest estudi com a farmacèutic-escriptor, en aquesta ocasió escriu sobre la farmàcia rural; a més hi ha dos articles, un d'un auxiliar de farmàcia i un altre d'una col·laboradora del Laboratori Ale, i naturalment un de l'Alegre i Marcet titulat "Control y responsabilidad de una profesión". Es refereix justament a això, a la missió del farmacèutic de controlar el medicament abans, durant i després de la seva fabricació, i abans de l'administració.

Tota la publicació intenta posar de manifest la importància del farmacèutic com a científic.

GUARDONS LITERARIS

"Quina dèria" obté el premi "Tardor" de la Facultat de Farmàcia de Barcelona (1980).

L'any 1982 guanya un accèssit del Premi 'Malvarosa' de l'Ajuntament de València pel conte "Carles Puig: llibres de tota mena" que és publicat junt amb els altres premiats en el llibre "Viatge a l'illa" (Ed. Prometeo, 1982).

L'Ajuntament de Palautordera li atorga l'any 1983 el premi 'Ferran Soldevila' per l'article 'Senyor atracador'.

Finalista al Premi Joanot Martorell 1983 pel recull de contes "Contestador automàtic" Eren dues històries:

"Informe Confidencial sobre *the Tomatoe Catalan Exporting*" i "Viatge en avió".

La revista "Arboç" del Vallés Oriental li concedeix el 1986 el I premi de narrativa "Lluís Masvidal i Pagès". El conte es titula "He perdut dues coses" i s'hi presenta amb el lema "Dimoniet". Còmic conte aquest, en el que no explica què perd, però a través de l'anècdota podem pensar que perd els diners i una mica del seu amor propi. La història és molt simple i explicada amb el seu estil àgil, ràpid, col·loquial i irònic. La seva esposa creu que el nostre amic Alegre és un entès en màquines i li fa arreglar la rentadora. Al nostre farmacèutic-escriptor li agraden molt les "màquines" però no sap adobar-les. Així és que criden els d'avaries i la rentadora no estava endollada!

ACTIVITAT LITERÀRIA

En Josep Alegre i Marcet és un home de moltes afeccions: la fotografia (guanya àdhuc diversos premis entre ells el Tardor de la Facultat de Farmàcia de Barcelona) i l'esport. Així practica l'excursionisme, el tennis, la natació, on - ell mateix ho reconeix - ho fa força bé, però no li agrada gens (va aprendre de nedar quan tenia 50 anys per fer una juguesca amb ell mateix).

Però el seus principals "hobbies" han estat la lectura i aquesta l'ha portat a l'art d'escriure. L'Alegre ens explica que ho llegeix tot, però principalment narracions i llibres d'Història, i tot en català: molt rarament agafa llibres castellans o francesos. Li agraden, per exemple, en Folch i Camarasa, la Carme Riera, en Michel Quast, Luter King, etc. Però nosaltres som del parer - malgrat la poca influència d'autors estrangers que ell reconeix - que el seu estil té bastant similitud amb el d'un autor anglès anomenat Jérôme K. Jérôme que explica petits contes irònics.

La seva activitat literària parteix del Butlletí de la Federació Farmacèutica quan s'adona que tot hi és escrit en castellà i ell fa un article en català. Té tant d'èxit que

s'anima a fer-ne un altre i així aviat no falta mai el seu article. Fins que arriba un moment que decideix fer-ne un recull (ajuntant-ne d'altres nous) que titula "Quin goig tots a taula!. Vivències d'un pare de deu fills " (Ed. Pòrtic 1980 1a. Ed.). Com veurem el llibre és ben acollit per la crítica i el públic.

L'any següent, 1981, publica la 2a. edició i més tard, l'any 82, es traduït al castellà "Doce a la mesa" (Ed. PCC . Prensa Popular Cristiana).

QUIN GOIG TOTS A TAULA!

(Vivències d'un pare de deu fills)

(Ed. Pòrtic, Barcelona 1a. edició 1980, 2a. edició 1981)

Aquest llibre es compon de cinquanta-tres contes i una introducció. Tots ells versen sobre la vida i comunitat familiar de l'Alegre i tot seguit en fem un estudi literari i psicològic.

Escriure un llibre ... ?. Tot és comentar.

D'una manera natural, espontània, explica l'autor el perquè d'escriure un llibre en particular. De forma humorística passa revista a la seva família - dona i deu fills - i en contes de dedicatòria, escriu un llarg "agraïment" per als seus familiars i amics, i també per a en Franco; perquè com molt bé fa comprendre a través d'una anècdota, ell va, sense saber-ho, provocar innumbrables catalanistes, entre els quals s'hi compta l'autor.

Quin goig tots a taula!

Aquesta frase es la que dóna títol a l'obra. El conte es curt, concís, graciós, com ho són la majoria dels que formen el llibre. Passant d'una cosa a l'altra i d'una persona a l'altra, escriu tal com si pensés; àdhuc ell mateix diu que "Si no hi ha un xic de mètode et distreus . . . ". Ho velem en el text de la pàgina següent.

Com tots sabem es tracta d'una frase feta - potser per allò que a taula tots estan reunits, però l'Alegre en sentir-ho queda molt sorprès així ho diu - i al cap d'unes quantes vegades ho vol comprovar. I realment, no obstant que cada membre de la família té els seus defectes o les seves característiques, tots plegats fan molt de goig.

Per què ?

Només en un sol full i a través de la ingenuïtat d'un dels seus fills petits, l'Enric, l'Alegre i Marçet ens fa pensar en els odis, la guerra, la fam. Quan els fills ens pregunten, els contestem tan segurs de nosaltres mateixos i quan no ho sabem diem allò de ... "Quan siguis gran ja ho entendràs..." Però, alguna vegada s'arriba a entendre la injustícia del món ?

Quin goig tots a taula!

Ésser pare de família nombrosa té els seus avantatges i els seus inconvenients i, segons com es miri, no té més inconvenients que no pas altra cosa: però no és d'això que vull parlar, solament desitjo remarcar que el fet té el seu entrellat. Í ja ho crec que el té!

Un pare de família nombrosa ha d'estar preparat per a qualsevol sorpresa. Mai no pot estar segur, en tornar a casa, de com trobarà la mainada. Trucar a la seva porta és una intrigant incògnita que es repeteix cada dia amb el resultat més divers. La cosa és tan evident, crec jo, que no cal estendre'm en aquest sentit. Però on la meua capacitat per a l'imprevist queda totalment desbordada és davant un cert comentari que em fan tot sovint: "Quin goig deuen fer tots asseguts a taula!".

El primer cop que ho vaig sentir vaig quedar desconcertat. Fer goig asseguts a taula? Que volien dir amb això? És que potser els meus fills no feien goig sempre? És clar que, ben mirat...

En Ramon té una cara d'allò que es diu de pa de ral i goig potser no en fa gaire. La Nuri, sí no fos pel seu nas, sí que en faria! Bé, això del nas no té gaire importància. Avui dia tot s'arregla i la cirurgia fa miracles, però és tan llar el nas de la Nuri! Els altres..., en conjunt tots fan goig! No diuen que s'assemblen a la seva mare? I fins i tot la tieta – que n'és de bona! –, doncs la tieta, estava dient, assegura que tenen els ulls del seu pare.

"Quin goig deuen fer tots asseguts a taula?". La segona vegada que ho vaig sentir – era d'això que estàvem parlant i no del nas de la Nuri, ni de la cara de pa de ral d'en Ramon, ni molt menys de la tieta – vaig pensar: Té, ves per on! Mai no t'hi haves fixat!

Que la gent digués que feien goig la diada de Rams tots amb les sabates noves... O fins i tot per Nadal o per la vigília de Sant Joan... Perquè a casa, la vigília de Sant Joan, hi ha festa grossa. No per això de les revetlles – ja ens ha passat l'edat d'aquestes coses i els nens són encara massa petits – sinó per un altre motiu molt llar d'explicar: fa anys la Maria Lluïsa va estar a punt de morir i és d'aleshores que nosaltres ho celebrem. S'entén celebrem que no hagués mort, no pas que estigués malalta.

Me n'estic anant d'una cosa a l'altra! Hi ha tantes coses per explicar que si no hi ha un xic de mètode et distreus sense adonar-te'n. Això que diuen que tinc mentalitat analítica. Però deixem-nos d'aquestes coses i continuem.

Fragment del
llibre homònim
(1981)

Hi ha quelcom defectuós.

Una altra anècdota serveix de marc per a una altra pregunta: Per què volem que ens expliquin si no sabem explicar, per què demanem que ens donin si no sabem donar ?

La història amb en Lau va passar ja fa molts anys quan era petit. De forma irònica al·ludeix també als llibres que ens diuen com ho hem de fer tot, àdhuc com ens hem de comportar amb els nostres fills, i que no demostren cap experiència pràctica. Se'n riu una mica d'aquells que s'ho prenen seriosament.

Que no li falti res!

Aquest conte està estructurat en tres petits capítols, en tres monòlegs: El del nen que sempre demana, el dels familiars que sempre diuen 'jo vaig patir moltes privacions, però que a ell no li falti res... ', i el de l'escriptor.

Escriptor, que aquí se'ns ha transformat en filòsof quan ens diu que el tenir-ho tot materialment no fa la felicitat, però a més que el nen consentit quan es fa gran no és capaç de fer feliços els altres homes.

Els 'Pliegos de Rebotica "el publiquen en versió castellana (núm. 4;]juny 1981), com podem veure a la pàgina següent.

Pecat d'escàndol

Es tracta d'una de les nombroses anècdotes que un pare de tants fills pot recordar, triar de la seva memòria (la "pantalla", com ell l'anomena), i explicar-nos-la, com es en aquest cas. El nen, en Joan, creu que el "Pecado de escándalo" és fer xivarri.

Juny 1981

¡Que nada

le falte!

(Un capítulo (del Libro "Quin, goig tots a taula" Traducción libre del catalán hecha por el propio autor para "Pliegos de Rebotica")

I

Y el niño dijo:

-Quiero un caramelo. No, éste no. Aquél, el del papel dorado.

Y el niño dijo:

-Quiero un camión, de los grandes, como los que anuncian por televisión.

y el niño dijo:

-Quiero una bicicleta, de carreras, que sea de carreras.

II

Y la madre:

-Si un caramelo es su ilusión, démoselo.

Y la abuela:

- Mi nieto tendrá el camión que ambiciona. Deseo que esté contento.

Y el padre:

-Si el niño pide una bicicleta, la tendrá. Yo soporté muchas privaciones, no quiero que nada le falte. Quiero que sea feliz.

III

Y el escritor se pregunta:

-Cuando el niño se convierta en hombre...

- Cuando el hombre descubra que el mundo no es así...

- Cuando comprenda que no es el centro del universo, sino tan sólo una estrella más en el equilibrio del firmamento...

Entonces, el escritor se pregunta: ¿este hombre, será feliz?

IV

Y el escritor, si no temiera que lo confundieran con un filósofo se preguntaría aún más:

- Este niño, este hombre -se preguntaría- ¿será capaz de hacer feliz al mundo que le rodea?

Josep ALEGRE I MARCET

Una pregunta ben diferent ...

En un diàleg hipotètic amb un fill (del qual no diu el nom, potser expressament) i amb un estil molt literari i suau, el pare veu que el seu fill ja és gran quan, adonant-se de la injustícia del món, pregunta:

I nosaltres, què fem ?

La vida m'ho ha ensenyat ...

Aquesta frase es repeteix a intervals regulars en dos petits paràgrafs.- el primer i l'últim d'una reflexió. Entremig un fet: un greu accident de cotxe. Ell ho sabia - la vida li ho ha ensenyat - els homes són com a llops.

Ell també ara sap - la vida li ho ha ensenyat - que en el món encara hi ha gent bona, com els que els van salvar.

L'ús de l'anàfora dóna força al text.

No té cap germà

En menys d'una pàgina ens explica l'estranyesa d'en Toni, un del seus fills, en parlar d'un company seu - en Ramon - que no té cap germà. El pare li diu que també té els seus avantatges : "ningú no t'espatlla les joguines, ni et trenca els llibres, ni et pren res", però el nen segueix dient que n'ha de ser molt de trist, perquè "aleshores, pare, amb qui es baralla?"

Tot rentant-se les mans

Amb la seva agilitat acostumada, l'Alegre provoca l'interès (utilitzant el recurs del subjecte el·líptic) ràpidament per a la protagonista, la petita Lluïsa. Anècdota curta, sí, però com la majoria d'elles amb un missatge. En aquest cas es tracta del cap de turc, dels responsables de tots els mals que tenen els nens. Per a la Lluïsa són els indis. Per als grans n'hi ha d'altres : la C.I.A., els jueus, els comunistes, la societat de consum ... Així podem mirar el món "tot rentant-nos les mans".

Reflexió en veu alta

Com el títol indica, parla d'una reflexió que li ve a la ment, com tantes altres vegades, després d'un esdeveniment o unes paraules amb algun dels fills. En aquesta ocasió es pregunta el nostre farmacèutic escriptor el perquè del nostre comportament, que sovint es contradiu tant amb les nostres paraules i àdhuc amb el nostre pensament . Com es pot defensar la no-violència repartint clatellots ?

Baixar dels núvols

Baixar dels núvols per a l'Alegre i Marcet és adonar-se del que passa al món. No mirar sinó saber veure. Desacostumar-se de tot allò a que, per desgracia, estem tan acostumats: la injustícia, l'abús, l'engany, el menyspreu, l'ensorrament metòdic de l'home.

I a mes hem de mirar el que ens passa al nostre voltant més proper: per exemple, a casa nostra.

Tu i jo inclosos

Tu i jo i tots nosaltres estem en aquesta societat sobre la qual reflexiona l'Alegre, acusant-la de valorar la gent només pels seus diners i no per com son o què fan. Diners que importen als grans i també als petits, perquè com diu en Pau - l'amic del seu fill Enric - de nou anys, de gran vol ser psiquiatre, perquè es guanyen molt bé la vida". Fa pena en un infant.

Mal pagat ?

Aquesta vegada l'Alegre ens parla de la seva vida, de la seva passió, en una paraula, dels seus fills. I es pregunta, tot queixant-se de les dificultats que han de patir els pares actuals, si el fet de tenir fills estar ben pagat. Què millor que ho contesta el mateix autor, amb el seu estil tan característic en una pàgina a través de la qual coneixem també la seva manera de pensar. Ho veiem al full següent.

Nen ... nen ... nen

En un dels més curts comentaris del llibre, l'autor exposa, a través d'un tros de conversa amb la seva esposa, la manera d'educar els fills que ho aprenguin tot, sentint-se lliures, i que llur conducta sigui digna.

Un més a la colla

És aquesta una nova vivència molt divertida. Parla del gos que tenen a casa, de totes les seves característiques, les més adients per a una família de deu fills, i de les petites facècies que li ensenya. Això dona peu a un breu però agut comentari sobre els catalans que sempre ens hem interessat, potser massa, pel diner. Es també de destacar el nom del gos al que ell bateja com: Dos-sulfanilamido-cinco-metilpirimidina.

és un mal negoci. Et mates per fer créixer un fill tot i saber que quan sigui gran, quan ho hakis aconseguit marxarà, potser molt lluny. Potser quan tinguis necessitat d'ell serà a l'Amèrica, a l'Índia, a qualsevol lloc menys al teu costat. Tal volta et dirà: «Tinc feina, tinc altres obligacions; els negocis, els amics, l'art, coses que em criden més, no puc pas deixar-les per tu.

Seràs vell i estaràs sol, per què, doncs, tants maldecaps?

Però potser, ben mirat, no en té, de raó; potser ésser- pare és quelcom de molt gros; tal volta és estimar, tal volta és donar-se sense pensar a rebre, donar-se del tot, sense guardar-se res per a tu. Sacrificar-te pel fill, riure i plorar amb ell, fer-te petit al seu costat. Alegrar-te de veure'l créixer, que camini sol, que aprengui a volar; alegrar-te de sentir la tristor de no ésser necessari; alegrar-te de veure'l fugir lluny, molt lluny, perquè ja és gran i ja no et necessita. Però això no és pas tot, encara hi ha quelcom més: és lluitar per fer un món millor, crear un ésser millor que ajudi a créixer la Humanitat: a dominar la terra. Finalment, per nosaltres els creients, és col·laborar en l'obra de la creació. ¿Pot haver-hi quelcom més ben pagat?

Això darrer ho dec haver dit en veu alta. Tots han callat. Noto que la conversa ja anava per altres viarans. Tots em miren estranyats. Tots em miren i no m'entenen. M'és igual, no té importància; a això, ja hi estic avesat.

Fragment de
"Mal pagat"
("Quin goig,
tots a taula!",
1981).

Nen... nen... nen...

El teu món no és el seu - ha dit. La seva mesura no és la teva. La realitat és la mateixa, però la mireu de diferent angle. Moltes coses no són dolentes ni bones; són tan sols costums, hàbits, tradicions - ha continuat - . No és pas dolent trencar les tradicions, quan cal fer-ho. Quan les habituds ens fan presoners cal alliberar-nos. Hem de cercar el que és veritablement immutable i això, no tocar-ho, la resta s'ha de llençar si ens fa nosa per anar endavant.

És difícil... - he començat a dir.

- Sí, és difícil - m'ha tallat -. És difícil destriar la palla del blat. És difícil saber quina és la cosa important que cal servir i quina és la que no mereix que ens encaparrem. Hem de distingir les coses essencials de les foteses. Si no ho fem així, direm: Nen, estudia; nen, no beguis; nen, no tornis tard; nen, nen,...nen. S'atura un moment com per meditar -. El que cal -continua- és ensenyar-li a complir el seu deure, a saber dominar...

Passar ànsia

Es narra aquí un dels tants moments de neguit que poden passar els pares quan un fill triga a tornar a casa. L'Alegre i Marçet arriba a la conclusió que "no passa res que Déu no ho vulgui".

Jo crec en la cigonya.

Aquesta historia posa de manifest que per explicar qualsevol cosa s'ha de tenir en compte l'edat del fill. Així, malgrat totes les bones intencions educatives i el fet de parlar amb la veritat, la seva filla petita segueix creient en la cigonya i és clar, el pare s'ha de donar per vençut.

El vell rodolí

Es tracta d'un comentari sobre la seva filla Glòria que recorda, de molt petita, recitant-li una composició poètica. Això serveix com a pretext per parlar del que els pares esperen de llurs fills: amor, sinceritat, i mantenir sempre el cor net.

A tots aquells que hem equivocat el camí

Per a l'autor els que han equivocat el camí són tots els que han substituït els valors del esperit per un cotxe, una torreta, un foraborda, etc. Gent que sense necessitat treballen desesperadament per comprar quelcom més. I això és ben veritat. Ningú no té temps d'estudiar, d'anar a conferències, d'assistir a una coral, de col·laborar amb el veïns, de tenir fills...

Educació sexual

El diàleg que sosté l'Alegre i Marcet com a pare amb el seu fill Joan, és al voltant de l'educació sexual, un dels temes - diu - que requereixen especial atenció. Però sembla que el que tant d'esforç, preparació, assaigs i nervis costa al pare, no preocupa en absolut el fill, el qual s'interessa més per la bicicleta que li han de comprar l'estiu vinent. I és que els problemes dels adults i dels infants són diferents.

I a més, l'ensenyament que d'aquest passatge en treu el nostre apotecari es que l'educació no és cosa d'un dia sinó labor de cada dia, amb el que es fa o no es fa, i amb el que es diu i no es diu.

Estiuengues

Com el títol indica, es tracta d'uns quadrets, d'unes anècdotes que protagonitza la família Alegre durant l'estiu. Comença dient: "L'estiu és temps de no pensar" i acaba preguntant-se si "de debò hi ha temps de no pensar".

Perquè jo tenia fred

Novament, en aquests fulls, l'autor fa una reflexió sobre com hauria d'ésser l'educació del fills ; reflexió motivada per unes escenes que ha vist a la barberia del poble on els pares acompanyen llurs fills i indiquen al barber com els han de tallar els cabells.

L'Alegre creu que als fills sí se'ls ha de vigilar perquè no s'estavellin, però que se'ls ha de deixar anar de la mà. Se'ls ha d'ajudar a créixer, a lluitar, a prendre iniciatives ...

Però sembla que, de vegades, ell mateix s'oblida de les teories, perquè com li diu la seva esposa, "avui has fet posar el suèter a l'Enric perquè tu tenies fred!".

Feu-ho amb amor!

Es aquesta una petita lliçó que ens diu que qualsevol cosa que feu, l'heu de fer amb amor.

L'Any Internacional del Nen.

Es torna a repetir en aquest text la idea del consumisme que fa que la major part de parelles d'avui en dia no tinguin fills per poder estalviar i comprar-se moltes coses: cotxe, rentaplats, televisió ...

En aquesta ocasió, però, no ho explica en forma de narració sinó de diàleg. Diàleg original en el que només parla un interlocutor i l'altre, el que fa les preguntes, el representa simbòlicament amb punts suspensius.

El xineset

És aquesta una anècdota que l'Alegre va viure ja fa anys i que explica sovint, amb mes o menys èxit. Ara la posa per escrit, i l'acompanya del comentar d'un dels seus oients.

El xineset és un nen que plora desconsoladament, perquè els seus amics - inclòs en Joan, fill de l'Alegre - li diuen que té cara de xinès. I com no l'ha de tenir, si els seus pares són xinesos! . L'oient, català pels quatre cantons, segons ell mateix manifesta, es mostra sorprès de la vergonya que el xineset sent per la seva nacionalitat i això ho diu en perfecte castellà. També ell, doncs, sent vergonya de la seva pròpia llengua? La nostra opinió, però, és que els dos desitgen ser catalans, a un li sembla que no pot aconseguir-ho per la seva cara d'oriental i l'altre perquè no sap parlar català correctament.

Jo conec en Ramon ...

És una història una mica inversemblant com el mateix autor sembla admetre ja d'entrada, quan escriu unes ratlles abans del títol en les que "dóna fe que tot és veritat."

És una història romàntica, d'una parella de companys en un curset d'estiu, que esdevenen primer amics i després enamorats. Sembla que tenen moltes coses a dir-se però obliden algunes una mica importants, com són els seus respectius cognoms i adreces. El curs acaba sobtadament sense festa de comiat, (per raons de la Policia) i des d'aleshores ambdós cerquen l'amor perdut.

L'ànec

Tracta d'una anècdota graciosa amb motiu de l'ànec que va portar la Glòria del col·legi perquè era festa de Nadal, i ningú no l'hauria alimentat. Això porta a una situació còmica en la conversa que tenen pare i filla mentre esperen entrar a cal dentista.

Tota la historieta està explicada com en gran part del llibre amb jovialitat, i amb moltes expressions corrents de la llengua parlada. Les inclou no només en els diàlegs, sinó també en la narració : "Què hi farem!, A Déu gràcies ja t'ho diré, au!, però si tot quedés aquí rai"...

L'ànec

Tot ve de quan la Glòria s'emportà l'ànec del col·legi. i és que en el parvulari de la nena tenen animalets, diuen que és educatiu. Bé, el cas és que tenen un ànec petitet, també tenen un conill i un ratolí blanc. Del conill i del ratolí blanc, no en parlaré, perquè no els van donar a la meva filla - a Déu gràcies -, a la Glòria tan sols li donaren l'aneguet perquè el col·legi tancava per Nadal i ningú no li hauria donat menjar. i això fou una solució planera: que els nens s'emportessin els animalets fins passades les festes. Què hi farem! A la nena li va fer molta il·l·lusió. En aquesta edat una bestiola a casa en fa molta, d'il·l·lusió. A la Lluïsa, ja t'ho dic jo, no li'n va fer gaire. Agafà una caixota, el ficà a dintre i, au, sota l'aigüera. Però la nena sí que fruïa tot el dia pendent de] seu animalet, no sabia parlar de res niés: que si l'ànec això, que si l'ànec allò.

Fragment del conte
"L'ànec" de "Quin
goig, tots a taula",
(1981)

Divagació

Tal com l'Alegre titula el fragment, és una divagació sobre els fills o, més exactament en aquest cas, sobre la família nombrosa. Aquesta no li fa gaire cas mentre el gos el rep a la porta amb gran alegria. Així neix en ell la reflexió sobre el perquè i amb quina finalitat tenim fills. Qui millor que ell mateix perquè ens ho expliqui. Vegem-ho a continuació.

Divagació

Arribo a casa. Com de costum premo el timbre abans d'agafar l'ascensor. Tot just sóc al segon i ja sento la seva cridòria. En arribar a dalt, quasi no espera que surti de la gàbia per, d'un salt, tirar-se sobre meu i omplir-me d'afalacs. Com cda dia, ell és l'únic que em ve a rebre. Algú, en sentir el truc, ha obert la porta, però no ha tingut paciència d'esperar; ell sí.

Des del llindar sento la Lluïsa que de la cuina estant em dóna la benvinguda. Entro a la sala del diari, em diu bon dia, l'Agnès no m'ha sentit i continua amb el seu llibre. En Toni sembla que m'ha vist, no ha deixat la guitarra, ni de mirar la partitura, però endevino que m'ha vist. La Maria, la Nuri, en Lluís..., tots tenen feina, ningú no em saluda.

Però ell sí. Ell torna a complimentar-me i movent la cua sense parar continua llançant a l'aire els seus fells lladrucs.

I jo penso: l'únic que sembla alegrar-se és el gos. Tan sols ell t'ha vingut a rebre, tan sols ell t'ha amanyagat.

Però, tanmateix – continuo pensant –, això és natural. Aquesta és la seva feina. Per això tinc el gos, perquè em vingui a rebre, perquè busqui la pilota que li llanço lluny, perquè prengui a obeir, per sentir-me el seu amo, el seu senyor. És natural, donc, que compleixi el seu deure.

Però, i els fills...Els fills, per què els he tingut? Potser perquè em donin gust i satisfacció, per què em serveixen? O potser no. Tan volta els he tingut per a poder cristal·litzar en ells la necessitat de donar-se, pròpia de tot amor.

Que n'és de difícil analitzar-se un mateix i saber quines són les causes que ens impulsen a actuar!

Dir que els nostres fills són fruit d'un amor responsable – i tal volta, més o menys, així sigui – dir que sabem que són lliures, que la nostra missió és educar-los per a la llibertat, que el nostre paper és donar-nos sense esperar res..., que n'és de fàcil dir això!

Fragment de "Quin goig tots a taula",
(1981) amb el conte
"Divagació"

El pecat d'en Pere Cots

És el pecat, o millor dit, la voluntat de tots nosaltres, o sigui, enviar-ho tot a passeig d'anar-se'n a pescar, per exemple.

L'escriptor comenta que això per desgracia no és possible perquè cal que algú faci les coses necessàries a la vida, fins i tot l'ham i la canya per pescar.

La tia Tereseta

És aquesta una història molt divertida per l'expressivitat del llenguatge, la rapidesa d'acció i sobretot per l'anècdota en sí. Tracta de les aventures i desventures d'un jove a casa dels seus futurs sogres. I naturalment no en treu cap lliçó.

Dir adéu

Dir adéu és la forma resumida del comiat del fill, que el pare no entén. El pare, l'Alegre - diu - ha estat educat en la disciplina, en l'obediència, mentre el fill ho ha estat en la llibertat, i en canvi necessita realitzar-se. En la conversa pare i fill no s'entenen però és després a seva esposa, la Lluïsa, la que el consola. Li diu que el que és important és la llunyania de l'esperit i no la física, que els pares estimen, es donen als fills i que no han d'esperar-ne res més.

Sí - concedeix finalment l'Alegre - ens deuen agraïment però no els ho podem exigir, "el fill no es un altre jo que ens ha de perpetuar ... és ell i res més". Però que n'és de difícil dir-li adéu.

Companyia

Una mica amb el mateix to melangiós que en l'anterior historieta, l'autor parla de la gran companyia que té amb el Ton, que no sabia què fer sense ell, que sempre l'escolta amatent i mal no l'interromp. Perquè la desgracia d'una família nombrosa - diu - es que mai no es pot parlar.

En Ton és el gos.

L'arrel de les paraules

L'autor, com altres vegades, en un diàleg sense interlocutor ens parla del dilema d'un pare que té confiança en els seus fills, en el què els ha ensenyat, però en canvi té por. Té por, sí, de no haver-ho fet bé, que aquests fills no sàpiguen enfrontar-se amb la vida. Els diria ... però no, ja no val la pena, ja són massa grans, ja no l'escoltarien.

I és que pare i patir, vinguin o no de la mateixa arrel, són una mateixa cosa.

L'espera

Parla d'una parella ja gran, pare i mare, que esperen l'arribada del seu fill. Un fill que és un gran pintor, ja comença a ser conegut i està molt enfeinat. El fill no va poder visitar-los per Nadal, però ara, pel sant del seu pare sí que vindrà.

Ja estan tots dos a punt, asseguts sota el porxo. Per això s'han llevat abans de les set. Però el noi no ve. El veí - el nostre estimat Alegre, testimoni involuntari - ha rebut la trucada: el Nadal que ve ja passarà. El noi no ve i els pares sempre esperen.

Una carta i una postal

L'Alegre és aquí el pare que protesta pel seu fill Anton. Protesta perquè després d'un mes de viatge cap a Grècia rep una minsa postal amb una ratlla de contingut i amb un 'adéu "de salutació.

Que diferent de les cartes d'una ex-ajudant de la casa, la Higínia. Aquelles sí estaven "plenes del desig de comunicar-se, de trobar-se amb nosaltres, ... de fer-nos participar de les seves alegries i de les seves penes". Aquelles sí eren plenes d'amor.

Avui han colpit la meva filla

Episodi d'un policia que pega la Maria quan aquesta participa en un acte patriòtic. La Maria només cantava i ara, pensant en l'odi de tots els que no accepten que els altres tinguin ideals diferents, encara té mes ganes de cantar.

Ésser pare ...

Una altra vegada l'Alegre, el pare, es queixa del procedir d'un dels seus fills. I és que aquesta és el segon que li marxa de casa.

“Ésser pare a cops és molt amargant”.

I no pas pels teus cabells ...

L'anècdota d'uns cabells tallats porta al nostre autor, com en altres cops, a disquisicions sobre què esperen els pares dels seus fills. És una pàgina molt bonica que reproduïm aquí:

Te'ls has tallat per nosaltres, dius, doncs bé: t'has equivocat, no és pas això el que et demanem. Et demanem una altra cosa. Et demanàvem, de primer el teu somriure confiat de nen; després, les teves confidències d'adolescent, i ara, d'adult, et demanem més, molt més. Ara et demanem la teva confiança, la teva amistat, la teva comprensió; ara necessitem la teva companyia, el teu ajut; ara necessitem que et sàpigues estimat i sent-ho ens tornis l'únic que de debò t'hem donat: amor.

Però, tot això, no t'ho he dit, no t'ho puc dir. No m'entendries. Tos això no es pot dir amb paraules; tot això solament e sot dir amb una mirada, amb un somrís, amb un silenci...

I em pensava que no t'ho podria dir; i em pensava que no m'entendries, per això t'he contestat rudement.

Però, aleshores, els teus ulls negres carbó m'han mirat de nou i, fitant-nos, ens hem dit, cor a cor, el que els nostres llavis no sabien expressar.

i jo he estat content, i no pas pels teus cabells.

"I no pas pels teus cabells", fragment d'un conte de "Quin goig, tots a taula!" (1981).

Conversa amb el meu fill

Un altre cop presenta el conflicte generacional, el problema de pare i fill que no estan d'acord en un determinat punt. No se'ns diu de que es tracta, però aquí l'interessant es el transfons del pensament del pare: no vol forçar les idees del seu fill i, en canvi, en el fons li dol que no siguin les mateixes que ell té.

Conversa amb el meu fill

Ell em mira estranyat, és evident que no m'ha entès i és que, certament, jo no m'he expressat amb claredat. Tot això, tots aquests conceptes són tan difícils d'explicar! M'adono que caldrà repetir-ho tot i que aquest cop hauré de cercar paraules més planeres.

- Mira, jo - començo a dir- he assajat d'ensenyar-te moltes coses. He intentat d'ensenyar-te allò que era bo, més ben dit, que jo creia bo per a la teva formació. Algunes eren coses més o menys materials, com ara la fotografia, la lectura, els escacs; he procurat transmetre't aquestes afeccions perquè les creia interessants i, així, de petit t'he comprat màquines fotogràfiques i t'he explicat el seu funcionament; t'he portat els llibres que creia més adequats i, quan encara no sabies lletrejar, te'ls llegia jo mateix; t'he ensinistrat en el moviment de les fitxes i t'he mostrat les jugades de més valor. Semblantment, en altres camps més transcendents he fet el mateix,

Fragment del conte
"Conversa amb el
meu fill"

Dues històries i un lligam

Es tracta de dues històries contraposades en la manera de veure el jovent. En la primera l'autor ens diu que els joves prenen tot el que els ve de gust, en la segona es tracta de joves abnegats que agombolen minusvàlids en una colònia d'estiu.

Primer es pregunta: quin és el motiu del nostre fracàs?; després, queda admirat. Com, essent resultat d'unes mateixes circumstàncies, els fruits són ben diferents ?

La clau es troba en l'ensenyament : el jove no és el centre del món, no ha de cercar només el seu propi benestar sinó que hem de lluitar per un món millor. Però per transmetre-li aquests valors primer els hem d'haver assumit profundament i acaba... "vet aquí el problema".

Un punt que destaca per als professionals farmacèutics, és el paràgraf inclòs en aquesta història, que denota l'amarga realitat amb que es topa cada dia el farmacèutic de botiga. Vegem-ho:

I així s'entenen – i ara parlo com a farmacèutic – les xeringues demanades a mitjanit per nois de cara saludable; o el contraceptiu que ve a cercar una adolescent; o les receptes falsificades; o les mil i una invencions per aconseguir un psicòtrop. Tot és vàlid per aconseguir el que ve de gust.

Però, tot sovint, no puc estar-me de pensar que aquest jovent l'hem forjat nosaltres, els qui ja no ho som, de joves. Aleshores, em pregunto en què hauré equivocat. De què hauran servit tantes conferències, tants estudis i tantes reunions, si no hem sabut donar-los una altra norma de conducta que aquest *te apetezca* de l'anunci. Si no hem sabut ensenyar-los de servir, d'estimar, de respectar... I rumio, i cerco, i em demano quin és, quin ha estat el motiu del nostre fracàs.

Història segona

L'hora del sol ja ha passat. Amb la Lluïsa he anat a caminar una mica, a estirar les cames, que es diu, i ens hem arribat a una font. A l'estiu les darreres hores del dia són molt agradables per a passejar.

Estem asseguts fruit del suau ventijol quan veiem un escamot de joves que s'acosta. Hi ha quelcom d'anormal en aquest grupet: veiem un xicot alt i fort que porta a coll-i-be un bordegàs de rares faccions; un altre, amb una gran barba negra, dóna la mà a un minyó que camina fent un estrany moviment. S'asseuen prop nostre i una noia bruna, d'ulls negres com el carbó, s'acosta a la font amb unes cantimplores.

Parlem amb ella. Ens diu que són monitors d'una colònia de minusvàlids; han portat els minusvàlids a passar uns dies al camp. Són vuit joves que tenen cura d'una vintena de nens – ens explica -. Cal agombolar-los, fer-los jugar, rentar-los i, fins i tot, portar-los a passejar sobre l'espatlla.

Després d'omplir els cànirs, se'n van un tros més lluny. Els veiem berenar asseguts sobre la gespa; després juguen i canten fins que es fa fosc.

A tall de conclusió

Fragment del conte
"Dues històries i un
lligam" de "Quin
goig, tots a taula!"
(1981)

He tornat a llegir la primera història i la segona. El jovent protagonista d'una narració i de l'altra són semblants. Tos dos són resultat d'un mateix ambient, d'unes mateixes circumstàncies. I amb tot, els fruit són ben diferents.

M'he trencat el cap cercant el motiu d'aquestes actituds tan oposades. Tal volta – he pensat -, tal volta l'explicació d'aquestes respostes tan desiguals cal buscar-la en la raó de viure que han rebut, potser és això potser son les motivacions, les raons que els hem donat per a actuar, per a fer, Si al jovent se li ha ensenyat que le centre del món és ell, és lògic que tota la seva vida se centri a cercar el seu propi benestar.

Tanmateix, igual que l'home de l'arbre...

Novament en Josep Alegre se sent pare i diu que els pares no han d'esperar que els seus fills siguin els millors, els que mes destaquin en el món, però que siguin homes útils que sàpiguen fer-se estimar. I així estableix una comparació amb l'home que planta un arbre pensant-se que serà l'avet mes fort de la contrada i que en fer-se gran es un xop com tots arrencat a la vora del riu.

Conversa amb la meva filla

"L'amor engendra amor" ens vol dir la Lluïsa, l'esposa de l'Alegre i Marçet, i ell diu però, que els mots se'ls enduu el vent. L'únic idioma vàlid per a tothom es el llenguatge dels fets, dels exemples.

- Cal que ho aprenguis, Maria - ha dit -, jo... Mira, si quelcom he intentat d'ensenyar-te ha estat això: No hi ha felicitat més gran que la de rebre amor, però per a rebre cal de primer haver donat. Creu-me: Si tu dones una mica, allò que donis et retornarà, però igual que el nedador cada vegada que salta sobre el trampolí puja enlaire amb més força, així mateix l'amor et retornarà mes abundós.

Ara hem callat tots tres. Jo no sé si la Lluïsa tenia res més a dir, jo sí, jo hauria volgut trobar paraules per a fer entendre a la Maria tot això que jo havia encetat i que la Lluïsa resumia amb tant encert: L'amor engendra amor - havia vingut a anunciar -. Però aleshores he copsat que li no calen pas paraules per a dir coses. Els mots se'ls enduu el vent, perquè

Darrer fragment del conte "Conversa amb la meva filla".

tot sovint són buits i no tenen força. He pensat que el que cal és parlar amb un llenguatge ple de contingut, amb fets, amb exemples. I és que aquest, al cap i la fi, és l'únic idioma vàlid per a tothom: per a nosaltres els adults i, no cal pas dir-ho, per al jovent.

* * *

Ésser vell... Ep, fora, jo encara no en sóc, de vell! Ésser de la segona edat – això està millor – té els seus avantatges i els seus inconvenients, té moltes coses. Una d'elles és que la gent et demana consell; després no en fan cas, ja se sap, però te'l demanen. Com ara tu, Maria, que em demanes una fórmula per a ésser feliç en el teu matrimoni. Jo, com a farmacèutic, sé que per a cada malaltia hi ha moltes fórmules adients, però, per a això que tu em demanes, la meua experiència em diu que n'hi ha molt poques, tal volta tan sols n'hi ha una.

Un altre fragment de "Quin goig, tots a taula!". Tracta de la seva filla Maria.

Una fórmula per a la Maria

Comença tot dient entre altres coses "Jo, com a farmacèutic..."

Vegem-ho a continuació:

Una fórmula per a la Maria

La vida matrimonial de l'Anton havia estat satisfactòria, n'estava content. Portaven ja tina colla d'anys casats i tot rutllava bé; hi havia hagut moments més o menys costeruts, ja se sap, però tot s'havia superat. En conjunt, mirats en conjunt, els vint-i-quatre anys de casat havien anat bé. Massa i tot, bromejava a cops l'Anton, tot pensant en la llarga colla de fills que a mitges

A través d'una graciosa historieta una nicensa com ell l'anomena - explicada tota ella d'una forma força còmica - aconsella a la seva filla la manera de ser feliç en el matrimoni'. Aquesta manera d'aconseguir la felicitat és, segons ell, cercar-la per damunt de tot, donant-te del tot.

La televisió que ofega les paraules

Segueix el tema del matrimoni : el diàleg de tot tipus es bàsic Després d'aquest missatge transmès dintre d'un preàmbul molt poètic " ... la pega fonamental d'aquest edifici es el diàleg : diàleg d'idees, de paraules, de cossos ; diàleg d'amor... ", el nostre estimat autor comença la història. Passades quatre ratlles ja ens esperem el desenllaç : després de no veure's en tot el dia, la parella es posa a mirar la "tele".

Bé, en realitat, qui mira la televisió és el marit, en Ramon, mentre la Marta emmudeix, i també el seu cor calla. Efectivament aquest és el desenllaç que esperàvem, però l'autor hi arriba d'una forma pausada. Ens ha explicat un dia de la vida de l'esposa, que pot ser la vida de qualsevol senyora de sa casa, amb una nena petita. No fa una vida gaire activa, però pensa molt: el record del seu matrimoni, de tal com era al començament, els petons d'en Ramon i de com ha canviat tot ara. Encara es pot arreglar, quan arribi - decideix - li parlaré del meu passat, del que he fet de les meves il·lusions per al futur ...

I l'Alegre precipita el final per fer-lo més contundent. El marit la fa callar per escoltar la televisió i ella emmudeix i "el cor d'ella també emmudeix".

Falgueres i companyia.

Una còmica història es la que presenta aquí l'amic Alegre i Marçet. Una història verídica, encara que ho dubtem, perquè es com un acudit en el que el protagonista, en Pere Martínez, intenta treure's de sobre un veí empipador que es presenta cada nit a casa seva. Es diu també Pere, però de cognom Falgueres. El visita amb l'excusa de la tele, i fa petar la xerrada fins a ben tard. Dos punts importants:

1r. –En Pere Martínez és recent casat amb l'Anna.

2n. - En Pere Martínez ha ampliat el seu negoci, taller Martínez i Gimbernau, gràcies als avals d'en Falgueres.

Què dir per fer-lo fora de casa educadament ? . La situació arriba a ser tan tibant que decideix canviar de pis, però té tan mala sort que tria el mateix edifici on després acabarà per anar-hi en Falgueres. I així ambdós tornaran a ser estimats veïns. Bé, això suposa el lector, perquè a l'últim moment deixem en Pere Martínez estirat a terra i com diu l'autor: " ...perdé el coneixement i diuen si no el recobrà mal més...".

Futbol

L'Alegre se sent sol. Presenta un altre cop el problema de la separació dels fills. Bé, més que un problema, tal com la seva esposa li fa veure, es tracta només d'una nova situació a la que s'han d'acostumar.

Els fills ja son grans, tenen la seva pròpia activitat, s'organitzen la vida segons llur tarannà. I és clar, ja no acompanyen el pare al futbol. A ell que no li agradava, ell que ho feia per ells, d'anar-hi. Ara, com moltes vegades passa, és ell qui hi va però tot sol. Però els fills li expliquen que ells en llur excursió l'han trobat molt a faltar. Acaba amb el mateix to melangiós que manté durant tota la història, "... que potser sense saber-ho, havia estat amb la millor companyia que hom pot desitjar". Vegem-ho al full següent amb les seves pròpies paraules.

L'ensopegada

En un estil molt propi, en un diàleg amb el lector al qual fa preguntes contestant-les després ell mateix, ens parla en una mica més d'una pàgina d'una ensopegada providencial gràcies a la qual s'ha espatllat la televisió. I ara viu feliç, ara pot pensar i enraonar amb la seva esposa i fills, i ara ... Li sembla que no avisarà pas perquè vinguin a arreglar-la.

La festa

Amb motiu de la festa d'aniversari a l'antiga les seves filles es vesteixen i queden molt boniques. Amb aquesta petita història ens comenta l'orgull dels pares en contemplar els seus fills cada ú creu que el seu és el més bonic, el millor!

deixo a franquejar-me, i és que si en un matrimoni hi ha racons sense obrir, amagatalls, val més plegar.

M'escolta i roman una estona pensarosa, després amb veu que denota sofriment, diu:

-Et comprenc. El que tu pateixes ho pateixo Jo també. De segur que tots els pares ho han de sofrir, és la crisi de la fugida, el moment crític en que es descobreix que els fills ja han crescut. És un trànsit dolorós i, amb tot, ha d'ésser així, és llei de vida. Avui - continua dient la Lluïsa - tots tenien una cosa que els omplia més. Un sortia amb la promesa, altres anaven d'excursió amb els amics, o a ballar sardanes, o a un concert; què sé jo el que feien, però tots tenien la seva pròpia activitat. És natural que vulguin viure i organitzar-se la seva vida segons el seu tarannà: és lògic, i nosaltres hauríem d'alegrar-nos-en. Hem finit - ha continuat - una etapa de la nostra vida i encara no hem après a organitzar-nos la que hem de comentar i per això, sens dubte, ens trobem com mig buits.

Se sent una clau furgar a la porta del carrer; entren en Lluís i l'Anna bruts i esparracats com sempre que van d'excursió, deixen a terra les seves descomunals motxilles i s'aclofen en una butaca. En Lluís treu un paquetet.

- Té, us portem un pa de pessic. no portem una llonganissa perquè al pare li fa mal i, a més, perquè són molt cares.

L'Anna, que arribava esbufegant, sembla que ha retrobat l'alè perquè amb la seva veu d'espigueta el talla:

- Ha estat meravellós. La muntanya era plena de neu, i el sol, el verd dels pins, i el blanc de la neu feien un contrast de llums i colors vertaderament impressionant. He pensat molt en tu - afirma tot mirant-me fixament -, hauries fruit molt fent fotografies. Un dia hem d'anar-hi plegats i ja pots anar preparant rodets. Ah, i que siguin de color!

Jo els escolto però el meu cap volta lluny d'ells. Jo parlo amb mi mateix. Em dic que estava equivocat, que em creia haver passat la tarda sol i que potser, sense saber-ho, havia estat molt acompanyat. Que potser, sense saber-ho, havia estat amb la millor companyia que un llom pot desitjar.

Fragment del conte
"Futbol" ("Quin goig,
tots a taula!" (1981).

Dedicat al meu fill gran

En aquest conte, un farmacèutic parla a un altre farmacèutic sobre un tema molt corrent i característic com és el de les nits de guàrdia.

I vet aquí que es durant aquestes nits quan el Sr. Alegre se sent inspirat per escriure (pàgina següent).

Comenta els seus escrits o, millor dit, la seva forma d'escriure, de vegades inconnexa, d'altres serena i ordenada.

Quant a la petita història que ens explica es tracta de la conversa, gairebé monòleg, que sosté amb la senyora "del sabre" com ell l'anomena. Es una anècdota que no sabem si realment va passar, però el cas és que fa gràcia al lector i d'això es tracta, recordem el títol "Dedicat al meu fill gran".

El casori

Ens planteja, en menys d'una pàgina, la típica qüestió de la manera com es pot fer un casament, a la clàssica o a la moderna sense flors, amb pa amb tomàquet, tot senzill i vestits amb "tejanos " El pare de la núvia, és a dir l'Alegre, li comenta a la seva filla com li agradaria que anés ... encara que també reconeix que en el seu temps s'anava disfressat.

Dinar de Nadal

L'Alegre mira el pessebre on hi veu sobre el portal "Tots els homes son germans ", i s'adona quan no vol fer seure un pobre que té gana a la seva taula, de les desigualtats, ... "del llarg camí que encara ha de fer la humanitat perquè ell i jo acceptem asseure'ns junts":

- Com són les nits de guàrdia a la farmàcia?, em preguntes. Doncs, què vols que et digui, n'hi ha de tota mena: de bones i de dolentes. Avui, et parlaré d'una de bona; les altres, les dolentes, ja te les trobaràs quan acabis la carrera.

Dedicat al meu fill gran

A la farmàcia, les nits de guàrdia són llargues: es fan llargues. Hi ha nits de tota mena. Algunes tranquil·les, no sorgeix res d'important: un paquet de bicarbonat, una mica d'alcohol, un esparadrap, al capdavant res urgent.

D'altres, a l'inrevés, són neguitoses: oxigen, sèrum, antibiòtics... La majoria, amb tot, són una barreja, una mica de cada, una espurna de tranquil·litat i una espurna de neguit. Però, siguin com siguin, en general, passada la mitjanit s'inicia la calma. Es en aquestes hores quan el meu cap, asserenat del brogit del dia, comença a pensar, a viure els pensaments més rics; amb la llum de la botiga mig esmorteïda res no em distreu i puc fruit-los, desgranar-los, apamar-los. Més tard, quan els fanals del carrer també s'apaguen i la foscor s'estén, quin ja l'últim vianant ha passat, és llavors quan em poso a escriure. Per això els meus escrits són tot sovint inconnexos, influïts per l'últim esdeveniment de casa meva, per l'últim detall del dia. pel darrer client que ha entrat a la farmàcia; altres vegades la serenor de la nit em fa somiar i, aleshores, el meu cap es passeja per uns móns futurs on mai no arribaré o bé, reulant en el temps, torno a viure els moments més plens de la meua vida, les anècdotes més colpidores.

Avui ha estat una nit tranquil·la, amb prou feines m'han amoïnats uns quants clients: la noia del cotó fluix, la del mal de queixal, el jove del xarop... Ah, sí, i la senyora del sabre. Aquesta darrera m'ha fet gràcia. Amb un cas així, no M'hi havia trobat mai. Ella, la senyora del sabre, estava molt nerviosa i no parava de xerrar i, a més, tenia una manera tan estranya d'explicar-se! Talment era com un acudit vivent.

Ha entrat a la farmàcia cap al voltant de les deu, o no, potser eren les onze, o més i tot, però tant se val una hora com una altra, el cert és que ha entrat d'una revolada: anava despenjada i portava un gran abric que la tapava gairebé de cap a peus, semblava que hagués sortit al carrer esperitada sense ni temps d'emmirallar-se.

Així que ha creuat la porta ha començat a xerrar i xerrar, sense prendre's ni un moment de respir. De primer emetia paraules inconnexes, sen-

De "Quin goig, tots a taula!" (1981)

Jo hi crec, en els Reis d'Orient

El nostre benvolgut autor escriu el que hauria volgut dir al seu fill de paraula, si hagués estat més gran per entendre-ho.

El seu fill diu que ho sap tot, que no creu en els Reis. Però el pare sí hi creu. "...cal que existeixi algun foc amagat capaç d'encendre els cors dels pares, per tal que, oblidant-se d'ells mateixos, no cerquin altra cosa que l'alegria dels seus fills.

Jo hi crec, en els Reis d'Orient

Avui, Enric, m'has anunciat que ja no hi creus, que ja ho saps tot, que estàs de tornada de tot. I jo no t'he dit res del que t'hauria volgut dir, no t'he replicat, tan sols t'he mirat i he callat, perquè no tens edat per a entendre'm. Per això, Enric, pels teus anys, no t'he obert el meu cor malgrat el desig de fer-ho, però ara que ets al llit i ja dorms, tot el que t'hauria volgut dir, tot, t'ho dic per escrit. Confio que tal volta algun dia ho llegiràs i que, aquell dia, sabràs interpretar les meves idees desxifrant entremig de les línies els conceptes que les lletres tampoc no revelen. Espero que si algun dia ho llegeixes copsaràs no el que et dic, sinó el que et vull dir. Vejam, doncs, si m'entendràs.

Mira, Enric, jo quan era petit hi creia a ulls clucs, en els tres Reis d'Orient, però cal que reconegui que era una fe sense sentit, perquè tots els meus amics hi creien, perquè m'ho havien dit, una fe irracional - per dir-ho així - sense cap fonament.

Els meus fills m'esguarden en espera de la meva decisió. Jo, al meu torn, miro la taula tota plena de felicitat. Dubto un moment, perquè sé que molt sovint aquestes peticions són un engany.

- Té. Dóna-li un tall de carn. N'hi ha prou per a tots.

Li triem un plat ben ple, un tros de pa i una poma. Quedem tranquils. Ja podem continuar celebrant el Nadal. A taula retorna l'alegria que per un moment s'ha amagat.

Però tots hem callat, perquè ha parlat un cor verge i ha dit:

- Li dones el menjar igual que a un gos. Està engolint davant la porta, assegut a l'escala, amb les mans, perquè ni tan sols no té forquilla.

Quedo traspalsat. La cuirassa de gel amb la qual ens aïllem de l'exterior s'ha fos. Ara veig les coses amb uns altres ulls i totes les justificacions que tinc - i que no són pas poques- desapareixen davant d'aquestes paraules.

Fragment de "Jo hi crec
en els Reis d'Orient"
(conte de "Quin goig,
tots a taula", 1981).

Quantes "Domingas" hi ha al món

Ens cal, diu l'Alegre, descobrir l'actitud en tots nosaltres de la Dominga, una persona ignorant que tingueren a casa durant la guerra. No sabia llegir ni escriure i afegia "ni falta que hace" . D'altres no llegeixen mai res i se n'envaneixen o d'altres menyspreen la política, l'art, la música, els esports o el fet català pel sol fet de desconèixer-ho.

Acaba dient: "I es que cal un esforç gegantí per esbrinar el nostre propi grau d'ignorància":

Jo diria, gosaria dir, que tots tres tenen la pitjor de les ignoràncies.

Però si reflexionen una mica veurem que tothom té la seva pròpia ignorància. Tothom desdenya alguna cosa pel sol fet de no conèixer-la. Uns, com Napoleó, diran que la música és el menys molest dels sorolls. Altres menysprearan la cultura, o els esports, o l'art. Jo mateix, per un temps, desconeixia el fet català i, amb la mateixa raó que la Dominga, deia que no em feia cap falta, que podia viure sense ell.

I és que cal un esforç, gegantí per a esbrinar el nostre propi grau d'ignorància. Potser desconeixem una cosa petita: la poesia, la música, el cinema. Tal volta quelcom més transcendental: la nostra terra, la política, Déu. Però, el que és més important és arribar a la certesa que tots, davant d'alguna cosa, tenim l'actitud de la Dominga. El que ens cal, aleshores, és descobrir-la.

Fragment del conte

"Quantes Domingas hi ha al món" ("Quin goig, tots a taula!", 1981)

Rebaixes

Paròdia essent protagonistes ell mateix la seva esposa, les compres quan hi ha rebaixes. Explica la historia d'un abric que mal no es va poder aprofitar.

Rebaixes

Jo, d'altra banda, sempre n'he estat contrari, sempre he pensat que les coses s'han de comprar quan fan falta i no quan te les donen barates. Però aquell dia la Lluïsa, nyigo-nyigo, nyigo-nyigo, em va convèncer. Fet i fet, semblava que era una veritable ganga, ja que la tenda plegava per sempre i havien de saldar-ho tot abans de fi de mes. I això va ésser com, amb les butxaques ben plenes de diners, vàrem anar de rebaixes.

Una gran gentada anuncia que ens acostàvem a la botiga, dos municipals maldaven intentant ordenar aquella multitud i convertir-la en una filera. Vam demanar qui eren els últims i ens hi posàrem darrera.

- Estem de sort - digué la Lluïsa, optimista -, en menys d'una o dues hores serem dintre.

Tanmateix no s'equivocà de gaire, perquè tot just passat el termini ja entràvem al local.

Fragment del conte

"Rebaixes" ("Quin goig, tots a taula!", 1981)

El globus

Tracta del que prefereixen els nens per jugar. Podem llegir els dos últims paràgrafs, com sempre concisos i alligadoradors alhora, tot seguit:

Per començar, ni parlar de jocs bèl·lics, res de joguines destructives; calia cercar entreteniments que despertessin la imaginació, que fessin treballar la memòria, que desvetlessin l'afany d'investigar. Un joc de química, posem per cas, era una bona cosa, caldria arrencar un full del llibret explicatiu - ensenyava a fer pólvora -, però llevat d'això la resta no tenia dificultat i era molt instructiu. Una bona capsa de construccions potser faria que el dia de demà el noi fos arquitecte, vés a saber. Un trencaclosques; diuen que els trencaclosques desenrotllen molt la memòria visual. El joc de les preguntes i respostes... i hi havia molta cosa per triar.

I els Reis lh portaren tot. Els nens s'havien portat bé i els Reis ho sabien. A més tots eren jocs formatius...

Arribà el matí de Reis i a casa passà el mateix que succeeix a totes les cases on hi ha infants, les rialles, els crits. les alegries. Bé, no cal continuar, ja ho coneixeu.

I la Lluïsa i jo miràvem els nens i fruïem veient-los i pensàvem que en sabíem molt, d'ésser pares i, sobretot, de triar joguines.

I quan estàvem més cofois vingué el xàfec a aigualir la festa. I el xàfec fou la senyora Antònia, la portera, que pujà i portà uns globus per als nens. Eren uns globus sense res d'especial; potser, si teniu una certa edat, recordareu els globus que abans de la guerra, de la nostra guerra, regalaven als magatzems els dijous a la tarda. Ho recordeu? Doncs, com aquells.

I bé, els nens en veure'ls deixaren totes les joguines formatives, educatives, creatives i imaginatives que nosaltres els havíem regalat. Ho deixaren tot, i es posaren a jugar amb els globus.

I la Lluïsa i jo, aleshores, descobríem que la cosa més important per a una joguina és que serveixi per a jugar, i també descobríem que en això de l'educació a més d'escoltar conferències, llegir llibres i fer consultes, cal una cosa encara més important, que és utilitzar el sentit comú.

Fragment de "El globus"

(conte de "Quin goig,
tots a taula!, 1981)

Mirar la negror amb esperança

Amb unes quantes frases filosòfiques que diu en el llibre, el propi autor es pregunta si ha sabut transmetre els valors en els que creu : els Drets de l'Home, la no-violència, el Crist, l'Amor.

Però ningú no li contesta, només veu negror en mirar enrera, i sempre animós i encoratjat ens contesta a nosaltres i a sí mateix que cal esperar, cal tenir esperança.

Aquest llibre va tenir bastant ressò tant a l'ambient farmacèutic com fora d'ell. A continuació podem llegir les crítiques aparegudes a premsa.

Al Col·legi de Farmacèutics es presentava el llibre "Quin goig tots a taula! " i així ho feia el President, que en aquell moment, era el Sr. Francesc Borrell.

editorial pòrtic

Us invita a la presentació de llibre

QUIN GOIG TOTS A TAULA!

VIVÈNCIES D'UN PARE DE DEU FILLS

de JOSEP ALEGRE I MARCET

La presentació del llibre serà a càrrec de

Francesc Borrell Álvarez

President del Molt Il·lustre Col·legi Oficial de Farmacèutics

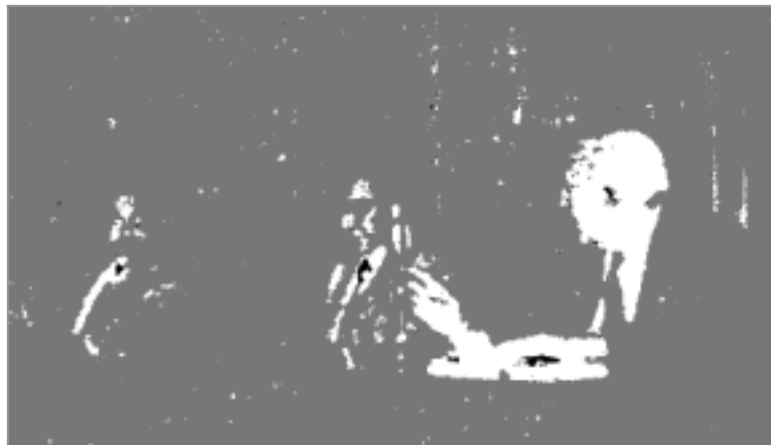
l'acte tindrà lloc dimarts dia 4 de novembre de 1980, a un quart de nou del vespre, al local del Col·legi Oficial de Farmacèutics, carrer Pau Claris, 94 - Barcelona

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE
«QUIN GOIG, TOTS A TAULA»
de JOSEP Ma. ALEGRE

En Josep Alegre i Marcet em vingué a veure a primer d'octubre, em va regalar el seu llibre i em va demanar que li fes la presentació aquí, en el Col·legi, i això és el que vaig a intentar.

Tots el que estem aquí coneixem en Josep Alegre i coneixem la seva vida professional i normalment, aquí, en el Col·legi, quan parlem d'un company, parlem de la seva vida professional. No és gaire corrent que la reunió sigui motivada per altres aspectes humans de la persona, que sens dubte farien que ens coneguéssim molt millor.

En Josep Alegre es company de carrera meu, i abans de dedicar-me al Col·legi i a la Política Professional, teníem molta relació.

Sabia que tenia deu fills i jo llegia habitualment els seus assaigs que publicava Federació. El que mai no em podia imaginar és que publicés un llibre. Diu tothom i diu en Josep en el seu Pròleg, que els homes no estan complets fins que han tingut un fill, han plantat un arbre o han fet un llibre... i potser ens va sorprendre el llibre d'en Josep, perquè, inconscientment, creia que el fet de tenir deu fills ja justificava que no plantés cap arbre ni publicés cap llibre.

Bé, el llibre es aquí i haig de parlar-ne.

Hem assenyalat, com veieu en aquest full i en el que ve, tres punts que sembla interessant comentar. Ens parla de l'estil que li agrada perquè escriu com si parlés", característica que també veurem a una altra farmacèutica-escriptora, la Núria Mínguez. Ens diu igualment que amb aquest llibre entrem en el món dels sentiments.

I un punt molt important és la vessant humana d'escriptor, de la que parla el senyor Borrell que segons afirma "sens dubte faria que ens coneguéssim molt millor com l'autora d'aquest treball intenta de fer-ho.

Aquesta presentació fou publicada al Butlletí Informatiu de la Circular Farmacèutica (vol. XII núm. 133 de desembre de 1983).

Federació i sempre m'ha agradat llegir-los. Però honestament haig de dir, que mai no n'havia fet cap judici. Es ben veritat que ningú no és profeta a la seva terra!

Quan he tingut el llibre entre les mans, la cosa ha canviat: En Josep Alegre es el mateix, el seu estil idèntic, em sembla conèixer molts dels seus capítols, però és un llibre. Es quelcom més seriós, més important i haig de dir que em fa molt de respecte parlar-vos-en. Jo diria que en cada llibre cal valorar dos aspectes: el seu estil i el seu fons: el seu missatge.

Jo no entenc gaire d'estils literaris. M'agraden o no m'agraden. L'estil d'en Josep Alegre m'agrada. Escriu com si parlés, amb frases i paraules senzilles, gens complicades, i directes. Diu el que vol dir i no cal buscar a les seves frases altre sentit que el que tenen.

Pels seus capítols, s'hi passeja tota la seva família, fins i tot el gos. Però no és una biografia. Ens canta petites anècdotes, fets de cada dia, de tots els quals, el seu esperit analític, en treu alguna lliçó. i ens els conta amb una delicadesa que traspua tota aquesta estimació que sent per tots els seus.

Hi ha capítols finament irònics, amb aquest humor que tan bé coneixem els amics d'en Josep Alegre. En altres s'hi apunta la decepció, però mai no arriba a l'amargura; sempre troba a tots els fets un fons positiu, que en el pitjor dels casos, promou la meditació, però mai la tristesa.

Resumint: «Quin goig tots a taula», «Vivències d'un pare de deu fills», és un llibre distret i de fàcil lectura. tendre i analític, i per a tots els pares, encara que no tinguin deu fills, i per a tots els fills, encara que no tinguin nou germans, didàctic. Ensenya el valor de les petites coses de cada dia; ensenya com una sola paraula, un sol fet, pot canviar l'alegria en tristesa o la tristesa en goig. És un pont en això que s'ha vingut a anomenar conflicte generacional, i que jo més aviat diria que es incomunicació. I encara diria més; jo afirmaria que aquest silenci administratiu familiar, no ha existit mai a casa d'en Josep Alegre. Tot seguint els curts episodis, podem anar coneixent la filosofia que ha promogut aquesta mecànica comprensiva.

Vull acabar, doncs, recomanant-vos que llegiu aquest llibre: No coneixereu paisatges nous, ni viureu aventures, però entrareu en el món dels sentiments, potser avui dia poc cotitzat, però que tots tenim. Entrareu en aquesta complicada xarxa sentimental que és la família.

Quan la comunicació entre Pares i Fills es fa difícil, la lectura d'un llibre con aquest pot desbrossar el comí.

- «Quin goig tots a taula», no vol pas ser una biografia, però llegint-la coneixereu com és un pare per dintre.

FRANCESC BORRELL

Més analític és el comentari de la mateixa publicació dos anys abans, el maig del 81 (núm. 138 vol. XII). Exposa el comentarista el fet de que el cap de família, el senyor Alegre és "creyente y temeroso de Dios" i que el sistema d'educar els fills es fa mitjançant la persuasió diària i no amb "autoridad férrea". I considera que l'Alegre és excel·lent no en els diàlegs sinó en els soliloquis.

LIBROS

«Quin goig tots a taula» (*)

Un libro limpio donde son muchas las cosas que en pocas páginas relata su autor José Alegre. Llana y sencillamente cuenta episodios que nos mueven a reflexionar lo que son, no son, pueden ser o debieran ser las relaciones padres-hijos según las influencias de la personalidad, del momento o del medio donde nuestro colega nos sitúa la acción.

La problemática planteada por Alegre, pequeña desde la óptica del lector, grande desde la óptica de quien los vive, a veces nos ofrece- la sensación de que el autor reparte entre él y los hijos los diferentes capítulos de un diálogo que diluye lo que, como ser humano y como padre, se lleva encima de las espaldas cuando éstas cargan con mayor fuerza aquellos sentimientos que se rompen siempre por la parte más débil cuando los hijos van adquiriendo la conciencia de que la tutela que sobre ellos siempre queremos mantener por egoísmo, amor, cariño, etc. -no importa- es algo que, día a día, va desapareciendo más por pura y simple ley biológica que no por lo que se ha dado en llamar conflicto de generaciones.

Las vivencias que el autor ofrece vienen condicionadas por un sólido concepto de lo que es una familia donde el cabeza, creyente y temeroso de Dios, establece unas normas que deben respetarse y que, si se respetan, no es a través de una autoridad férrea sino a través de un ejercicio diario de persuasión alimentado por una constante buena voluntad de superación de dudas y por un esfuerzo de comprensión pero que no impiden nunca llegar a la soledad que solamente cultiva recuerdos y sentimientos sublimados por el tiempo.

Alegre ha dado en el clavo. No con los diálogos que nos escribe sino porque escuchamos un soliloquio que sólo es comprendido cuando el amor o el cariño es el que lo provoca. En este hablar sólo con uno mismo palpitan vivas las notas decoradas con un cierto humor que necesita de la tristeza para hallar sonrisas comprensivas.

Valorando a grandes saltos vale la pena, sin dejar una sola línea por leer de «Quin goig tots a taula» detenerse en la lectura de «Que no li falti res! », «Una pregunta ben diferent», «Tot rentant-se les mans...» donde nos muestra una normal infancia sin demasiadas complicaciones. Luego, «Tu í jo inclosos», «Un mes a la colla», «A tots aquells que hem equivocat el camí», el autor recoge rasgos de una manera muy peculiar de vida que si poco tiempo deja para la reflexión tampoco niega la esperanza. Sin embargo cuando en «L'espera» y «Una carta i una postal» salta la cruda realidad, entonces queda muy poco espacio para un mínimo optimismo y sí que lo deja para mucho de sacrificio.

Otras vertientes de la insolidaridad humana, y de la que todos somos conscientes, Alegre la expresa en «Avui han colpit a la meva filla»: una agresión al joven idealista, y «Dinar de Nadal»: el necesario, triste, injusto y brutal egoísmo humano, visceral, que solamente puede subsistir disimulado por unas normas que han dado en definirse como civilizadas.

Resumiendo, podríamos decir que «Quin goig tots a taula», si algo condensa en breve espacio, es un conjunto de acontecimientos que se dan y producen en cualquier familia desde que nace un hijo hasta que, dueño de sí mismo, camina por la vida convencido de que no necesita de nada ni de nadie. Solamente esto.

R. J.

(*) «Quin goig tots a taula», Josep Alegre Marcet, L'Hospitalet de Llobregat (1980) 179 pp.

Una altra publicació farmacèutica, aquesta vegada ACOFAR, ens comenta la versió castellana, "Doce a la mesa" del llibre de l'Alegre.

L'articulista considera la família com un manantial de vivències i se sent identificat amb les històries narrades amb un estil senzill, fàcil de llegir, àgil i que et fa seguir llegint. Acaba tot dient que la seva lectura és agradable.

«DOCE A LA MESA»

Vivencias de un padre de familia numerosa

Por José Alegre i Marcet, farmacéutico. Encuadernado en cartóné. Páginas, 182. Traducción en castellano del original catalán «Quin goig loes a taula. Vivències d'un pare de deu fills». Editado por P. P. C. Enrique Jardial Poncela, 4; Barcelona.

El autor de - Doce a la meta., José Alegre Marcet, farmacéutico catalán, fue miembro durante quince años de Federación Farmacéutica, en donde se ocupó de la Sección Científica. En el año 1981, la Editorial Pòrtic, de Barcelona, publicó un libro titulado -Quin goig tots a taula», del que es autor José Alegre Marcet. De este libro se hicieron dos ediciones debido a la buena acogida y fuerte demanda que tuvo. Ahora se ha traducido al castellano, traducción que ha sido realizada por el propio autor con el título «Doce a la mesa. Vivencias de un padre de familia numerosa». La obra, llena de humanismo, nos va adentrando en un mundo sencillo y cotidiano, en donde se van relatando momentos normales en la vida de cualquier persona casada y con hijos.

El autor, al ser un padre de familia numerosa - diez hijos -, ha contado con material suficiente para escribir este libro. El mismo está relatado en una forma sencilla, fácil de leer y ágil que poco a poco, en muchas de las situaciones que se plantean a lo largo de él, te encuentras identificado con las mismas experiencias y vivencias expuestas.

Los problemas, las alegrías que suponen simplemente ser padre, están - digamos - como dichas en voz alta. Se pasa de situaciones emotivas a la misma risa, porque pienso que la

familia es como un manantial de donde brotan como el agua todas las vivencias de cualquier ser humano.

Poco a poco vas leyendo las páginas del libro y sin darte cuenta te plantas en el final sin ningún esfuerzo, te va llevando la curiosidad, de -¡anda, esto me pasó a mí! ¡Así reaccioné yo ante este o cual problema!, y así enumeraríamos un sin fin de circunstancias que muchas veces cuando te las planteas, piensas que sólo te ocurren a ti.

De la lectura de «Doce a la mesa» muchas familias verán reflejadas su vida en ellas, y dan pie para seguir una serie de pautas de conducta a los tan frecuentemente dramatizados padres de hoy.

Hay un capítulo, bonito, personalmente, «Vivir en la esperanza», en que el autor dice que cuando mira hacia atrás le ocurre que no ve más que tinieblas, ya que dicen que cuando se es joven sólo se mira hacia adelante, en cambio cuando uno llega a la senectud mira indiscutiblemente hacia atrás. Dicen que ésta es la diferencia entra juventud y vejez: atisbar hacia adelante u otear hacia atrás.

Hay veces que se pregunta si él ha sabido transmitir una serie de valores, como son los derechos del hombre, creer en la no violencia, creer en Cristo, sencillamente creer en el amor. La pregunta queda suspendida en el aire, a la grupa del viento. Por más que agudice su oído, no percibe ninguna voz que le sosiegue. Otea a su espalda y no ve ninguna luz, solamente el vacío, las tinieblas.

Pero tal vez sea necesario saber esperar. Y es que quizás, además de creer en todas las cosas enumeradas anteriormente sea necesario creer en la esperanza.

Pienso que será agradable su lectura.

(0/9377)

«ACOFAR» - 194

El comentari de La Vanguardia a més de dir-nos que passarem una bona estona amb el llibre, 'Vivències d'un pare de deu fills' transcriu un tros del pròleg. És el que - segons l'Alegre - ens explica com es va fer catalanista gràcies a en Franco. El crític ho tria per copsar l'atenció del possible futur lector, però m'agrada més que ens fixem en el tros inicial del comentari.

«QUIN GOIG, TOTS A TAULA»

DE JOSEP ALEGRE I MARCET

«Vivències d'un pare de deus fills» es subtitula aquest llibre que ha editat Pòrtic a la seva sèrie dels de butxaca. Ja fareu el favor de llegir-lo. El seu amor, cap-gros dels farmacèutics de Catalunya, número u dels que coneixen això de les medecines, premiat per treballs científics d'aquest tipus de coses aquí i a Madrid, havia plantat arbres i havia fet fills però li calia escriure un llibre – com se sap són les tres coses que s'han de fer quan passes per aquest món si no vols que quedi que hi has passat en va -, i com que el que havia escrit anys enrera “Manual d'antibiòtics”, no el considerava pro vàlid en aquest sentit d'haver fet feina de profit, es va decidir a escriure un llibre com Déu mana, que és aquest de les seves vivències com a pare de deu fills. Josep Alegre i Marcet diu que va aprendre el català llegint “Les aventures d'en Massagran” del Josep Maria Folch i Torres i que és catalanista gràcies al Franco. Ho explica així : “Hi havia un home, fill d'Elx – la terra del Raimon – que treballava a Hisenda per aquells desgraciats anys de la postguerra, quan parlar en català significava córrer el risc de perdre la feina. Doncs bé, quan s'acostava, a la seva finestra algú parlant la nostra llengua, l'increpava tan durament i amb tan males maneres com sabia, per finalment acabar amb aquell dissortat slogan: “Habla la lengua del Imperio”. Un company seu, un dia que havia estat més dur que de costum, li preguntà el perquè d'aquella actitud. “Escolta, xiquet – li xiuxieujà -, si no podem parlar català, almenys podem fer catalanistes. Cada vegada que esbronco algú, en faig un. Avi ja n'he fet tres!”. Josep Alegre i Marcet, l'autor d'aquest llibre, escriu: “Agraeixo solemnement el General Franco la seva actitud envers la nostra ètnia perquè no h'ha fet un, ni dos, ni tres, de catalanistes, sinó molts. I jo entre ells”. Llegiu aquestes vivències d'un pare de deu fills, i passareu una bona estona.

Narcís Comadira.

La Vanguardia (1 6-X-80)

Libres catalans

«Quin goig, tots a taula!»

Joan Barcon

Les vivències d'un pare de deu fills ha estat publicat per l'Editorial Pòrtic. L'autor és el farmacèutic Josep Alegre i Marcet, responsable de la secció científica de la Federació Farmacèutica, premi del Col·legi de la Reial Acadèmia de Farmàcia i del Col·legi de Farmacèutics de Madrid per un article publicat a les pàgines de El Correo Catalán. Aquest antecedents no l'han portat a escriure un llibre sobre ciències, cosa que potser un dia farà, i seria lògic. Ha escrit un llibre testimoni sobre els problemes, angoixes i alegries d'un pare amb 10 fills, i que està orgullós de ser el número 532.159 titular de família nombrosa, categoria d'honor, fins al 4 de juny del 1981, segons la validesa del document que demostra la seva condició familiar. Llegint el llibre m'ha semblat trobar una gran similitud

amb les pàgines viscudes de Josep Maria Folch i Torres, estil casolà, molt humà, sentimental, emotiu, ben construït. Tots els problemes normals en un família nombrosa normal són reflectits de manera entenedora i directa, principal atractiu d'aquest llibre. Quan vivim en una societat que dubta d'institucions i es desempallega de moltes de les tradicions considerades un dia intocables, sobta llegir aquesta mena de llibres-testimoni. Poden ser una mena de revulsiu per a molts, que viuen de prop o de lluny la problemàtica familiar, especialment quan es tracta de famílies nombroses.

Josep Alegre ha escrit un llibre simpàtic, que hom llegeix d'una tirada.

El senyor Joan Barcon, de "El Correo Catalán" troba que l'estil del nostre farmacèutic és semblant al de "Pàgines viscudes" de J. Ma. Folch i Torres per ser sentimental, casolà i ben construït, i que el principal atractiu és aquest: la manera directa i entenedora, i que "hom llegeix d'una tirada" (21 -XI-80).

Charla de Josep Alegre en los 25 años de la librería "Empúries"

El autor de "Quin goig, tots a taula" y padre de diez hijos expuso sus verdades sobre la familia

Ayer día 16 tuvo lugar un acto en el que se celebraba los 25 años de la existencia de la "Librería Empúries". Al acto, al que fueron invitados clientes y amigos de la librería, empezó con unas palabras de presentación por la señora Mercedes Infante de Puig, en las que se felicitaba a la empresa y a los asistentes, por estos veinticinco años de dedicación a la difusión del libro, a la difusión de la cultura. Se recordó la trayectoria lineal, fiel a ella misma, honesta, no neutral, de difusión de valores emparentados con nuestra tierra. Fidelidad que no implica estancamiento.

Veinticinco años de existencia de una librería es siempre una buena noticia para la ciudad.

A continuación presentó al conferenciante, Josep Alegre i Marcet, barcelonés y farmacéutico, con tres amores, según sus propias palabras: "els drets de l'home, la seva terra i Crist", lo que no implicaba un orden porque lo última daba valor y sentido a las otras dos cosas. El orden, en todo caso, sería a la inversa.

Josep Alegre ha escrito un libro "Quin goig, tots a taula" que tiene como tema la familia, la familia propia, de diez hijos. "S'ha de ser molt valent per tenir deu fills ara... sortosament n'hi ha molta de gent valenta".

Josep Alegre ha colaborado en revistas científicas y cuenta con varios premios debidos a su trabajo científico en el ámbito de los antibióticos. Pero Josep Alegre con sus palabras tiene cosas que decir en el campo humanista y cree que ha de decirlas. Cree en la familia, que puede cambiar, que no será seguramente igual a la que vivimos, pero que existirá siempre. Pues siempre "hi hauran dues persones que s'estimin...i que s'estimin de debò...i que per tant vulguin entendre el seu amor... això és la família".

En su libro Josep Alegre no da soluciones, sencillamente relata vivencias. En pocas páginas dice muchas cosas. Sí, verdaderamente es un "goig" tener diez hijos "a taula", aunque hayan momentos de tristeza, de angustia, de perplejidad, de interrogarse a uno mismo si se ha hecho bien, si se ha hecho todo lo que se ha podido.

Josep Alegre no quiso ponerse serio, ni grave, con humor se pueden decir cosas importantes. Lo son todas aquellas que tiene que ver con esto tan natural que es la familia. En el libro Josep Alegre os hace vivir la vida de una familia: de las pequeñas anécdotas de cuando los hijos eran pequeños, a los problemas grandes de cuando se hacen mayores. Del protagonismo de los padres en la primera infancia al saber pasar a segundo lugar

cuando los hijos lo necesitaban, cuando han crecido. "Ser pares és donar-se, és estimar". "Que el fill és ell mateix no una prolongació del propi jo". "És la família escola d'amor". Amor "amb lletres grosses". "Amor entès com servei". "Entès com respecte als diferents punts de mira".

"Si tu dones una mica allò que donis et retornarà, passa igual que al nadador. Cada vegada que salta el trampolí puja enlaire amb més força. Això mateix l'amor et retornarà més abundós".

Estas palabras extraídas del libro y pronunciadas por Maria Lluïsa, esposa de Josep, resumen lo que Josep Alegre ha querido decirnos a lo largo de la conferencia.

El acto acabó animadamente con un aperitivo.

Dos notas comerciales en la ciudad

Mientras la "Llibrería Empuries" celebraba sus bodas de plata, cerró la confitería "Negre"

Ayer se cumplió el veinticinco aniversario de la inauguración del conocimiento establecimiento "Llibrería Empuries", que durante este ya respetable período de tiempo ha difundido la cultura a través de su especialidad. Para conmemorar la efemérides se invitó al conferenciante Josep Alegre i Marcet, autor de "Quin goig tota a taula" quien desarrolló el tema "Deu fills em porten a un llibre". Como el lector deducirá se trata de un padre de familia numerosa que está formada por su esposa y estos diez hijos, además, como señaló el

orador, tienen dos perros y también ha cumplido con aquel otro extremo de la frase; es decir, que ha plantado muchos árboles. La calidad humana del orador, farmacéutico investigador de profesión, cautivó al numeroso auditorio; al tiempo que se refería también a todos los aspectos humanos y cotidianos de una familia que presenta tantas alegrías, tristezas y acontecimientos como es fácil imaginar. Dada la importancia y actualidad del tema, en una próxima edición tendrá el lector cumplida referencia del acto.

Los Sitios de Gerona explica com va anar la conferència que, amb motiu de la publicació del llibre, va pronunciar l'Alegre Marcet a la llibreria Empuries de la ciutat, que complia vint-i-cinc anys.

"... però, Josep Alegre, con sus palabras tiene cosas que decir en el campo humanista y cree que hay que decirlas..." (17-V-81).

Crónicas desde Montjuich

Un matrimonio, diez hijos, un libro

AUN en esta geografía catalana abundan las familias numerosas. ¿Cuánto durará? Hay una palabra, un maleficio, que flota en el clima de una parte de la sociedad joven de hoy: “planificación familiar”. La planificación, hasta el momento, y precisamente en ciertos estratos donde está más divulgada; la divulgación, repito, en principio es fruto del egoísmo. En ambientes modestos es más difícil pensar en este tema, pero a medida que el nivel de la sociedad se eleva, frecuentemente la planificación es una realidad.

Con excepciones, claro. Ahora mismo, un matrimonio barcelonés, José Alegre Marcet y María Luisa Vall, casados en 1952, “han dado a conocer” que tienen diez hijos. Me explicaré: José Alegre Marcet, ilustre farmacéutico, acaba de publicar un libro “Quin goig, tots a taula!” (1), que es una pura delicia, porque es libro auténticamente testimonio, y aunque vaya firmado por el cabeza de familia, todo el mundo intuye que no se hubiera podido escribir sin la participación, ayuda, de la esposa.

Porque este libro no pretende descubrir América, aunque descubre cosas acaso mucho más humanas, familiares, dulces y

amargas; narra la vida de un matrimonio con diez hijos y que bendicen al Señor cuando todos están juntos en la mesa: dos de los hijos son ya farmacéuticos; dos, médicos; una chica, maestra. Pero detrás de esta gran alegría, de este gran reto de estar juntos, todos en la mesa, existe un rosario de lucha, de angustia y, or supuesto, de esperanza siempre.

Las sorpresas diarias, desde que los hijos plantean la elección de su propio porvenir; el boquiabierto escuchar que una de las hijas quiere casarse con unos tejanos como indumentaria; el duermevela porque uno de los muchachos llega tarde y los tiempos no están para pensar en

retrasos normales.

Es un libro testimonial, pero que parece de ciencia-ficción escrito de una forma directa, divertida, salpicado de anécdotas emotivo, energético, cariñoso. Es el libro de unos padres. El hombre debe plantar un árbol, tener un hijo y escribir un libro. Alegre Marcet no sé si ha plantado el árbol, pero en todo caso queda compensado por sus diez hijos. Libro que debería ser traducido rápidamente al castellano y que, sin duda, gozaría del mismo éxito que tiene escrito en lengua catalana.

Roger ANGLADA

(1) Quin goig, tots a taula! (¿Qué alegría, todos en la mesa!) por José Alegre Marceet. Editorial Portic. 179 páginas.

UNA RECOMENDACIÓN: No se pierda la reedición del libro de José Pla L'adveniment de la República (La proclamación de la República). Es el Pla de los mejores tiempos, en un libro ejemplar y que tiene plena vigencia. Ediciones Destino.

Roger Anglada al diari *Ya diu* "que es una pura delicia" (28-XI-80)

«Quin goig tots a taula!»

Un pare de deu fills conta les seves vivències

Sembla que tenir deu fills sigui cosa senzilla. I ho és. No ho és tant fer-los créixer, educar-los, vetllar a la seva formació i tractar de que es comportin com a homes i dones de bé. Fer un llibre també sembla cosa fàcil. I ho és. Ara bé, escriure'l ficant-li les vivències del pare, de la mare i dels deu nanos, ja és un xic més difícil. Aquest «tour de force» l'han assolit en Josep Alegre i la Maria Lluïsa, la seva muller, encara que a la portada del llibre hi figuri més que el nom i els cognoms del marit i pare.

«Aquest llibre l'he escrit, com es diu, perquè sembla que per haver reeixit en la vida es té que plantar un arbre, tenir un fill i escriure un llibre». Segons explica al primer capítol d'arbres ja n'ha plantat més d'un. I en l'assignatura dels fills va errar el compte, en lloc d'un en va tenir deu. Els varen tenir ell i la seva muller (com és corrent). Solament li faltava el llibre. «Ací el teniu».

No es tracta d'una novel·la ni tampoc d'un diari, en el sentit estricte, sinó d'un gavell de vivències, com ja queda clar a la portada, sota el títol curiós i concís «Quin goig, tots a taula!».

«Jo he escrit aquest llibre perquè sentia necessitat de dir moltes coses. I potser per vèncer la meva timidesa, car quan jo explicava les nostres vivències em

semblava que ningú m'escoltava. Potser també perquè tinc poca veu. Llavors vaig pensar que es mes escaient seria escriure un llibret. Per altra part penso que quan escrius ningú et pot portar la contrària.

Un home de principis

Les coses que en Josep Alegre volia dir les ha resumit al darrer capítol. «Jo crec en els dret de l'home, crec també en l'Amor i en la no-violència com tot creient».

Aquesta declaració de principis pot semblar dràstica i àdhuc podria determinar el bloqueig mental d'algun lector, que també pels seus principis rebutgés el llibre.

Però que ningú s'espanti! No és un llibre de moral ni un llibre paternalista, fins i tot gosaria dir que aquest pare de diu fills que ens confessa que «més d'un cop ho hagués deixat córrer tot i me'n hagués anat cap a Amèrica» ha pogut sobreviure de l'única forma possible, acceptant la realitat.

Emprar el català

Com comprendran en la vida d'un pare de deu fills hi ha experiències difícils d'oblidar i el llibre n'està ple d'elles, des de la filla que es vol casar en texans passant per l'educació sexual fins a una

nit vetllant perquè un dels fills no ha arribat a casa.

El llibre està escrit en català, per què? «Perquè jo sóc català, és la meua llengua. Són vivències i les meves vivències no les podia haver escrit en un altre idioma. A més a més hagués sigut contrari a la meua manera de pensar i d'ésser».

Per a escriure-ho en català Josep Alegre assisteix des de fa tres anys (amb la Maria Lluïsa) a classes de català. Això de l'idioma i de la seva literatura és un tema molt important per el Josep Alegre. «No és que s'escrigui poc en català, és que en general es llegeix ben poc. De tota manera, jo tinc molta confiança en la Generalitat i, sobre tot, en la Conselleria de Cultura, perquè penso que posarà els mitjans necessaris i adients per a solucionar aquest problema».

És vostè un home polític? «Sí, bé, sóc de Convergència... ». No és d'estranyar doncs que tingui tanta confiança en la Generalitat. Malgrat això sembla ser que els fills s'han desviat una mica de la ideologia dels seus pares. «Els meus fills són tot més a l'esquerra que nosaltres, són nacionalistes i d'esquerra. És llei de vida... »

Pare i farmacèutic

Josep Alegre i Marcet neix a Barcelona l'any 1926. Es casa amb la Maria Lluïsa Valls el 1952. Fou aleshores quan començà la seva primera carrera: deu fills. Tots estudien, i si hi ha a casa algun problema de salut es resol tot seguit, ja que dels deu fills dos han seguit els passos del seu pare, uns altres dos ja són metges i una de les noies és mestra.

L'altra carrera seva, deixant a banda el fet de ser pare, és la de farmacèutic. Durant més de quinze anys és membre de la junta rectora de la Federació Farmacèutica, entitat cooperativa que agrupa gairebé tots els farmacèutics de la nostra terra. En la dita societat s'ocupa de la Secció Científica que presideix, i es dedica intensament a l'organització de conferències, publicacions, cursos, etc.

En el seu historial comptabilitza un premi de la Reial Acadèmia de Farmàcia per un treball sobre antibiòtics, així com un altre per un article que publicarà a «El Correo Catalán».

El Diario de Barcelona fa una miscel·lània de comentari, minibiografia i entrevista (7-XI-80).

* * *

“Quin goig, tots a taula!”

Aquest és el títol d'aquest llibre publicat per Josep Alegre i Marcet en la col·lecció “Llibre de butxaca de l'editorial Pòrtic. Es tracta d'una mena de diari, d'un encadenament de vivències d'un pare de família que té deu fills. La vida quotidiana, amb les seves tensions. les diferents visions del món i de la vida dels pares i els fills. el Canvi de costums i hàbits socials remolc del canvi d'època queden reflectits en un llibre sense pretensions literàries que intenta ser document i reflexió entorn del difícil i insòlit ofici, de pare de deu criatures.

Avui paradoxalment considera que és un llibre "sense pretensions literàries" i a continuació diu que és "document i reflexió en torn del difícil i insòlit ofici de pare...!" (23-XI-80).

Otra cosa, más íntima, de deleitosa lectura, es la obrita de Josep Alegre i Marcet, que lleva por título “Quin goig, tots a taula!”. Son las memorias, por decirlo de alguna manera, de un padre de diez hijos; el autor les llama “vivències” y puede ser así. Pero, claro, se trata de unas vivencias tremendamente sentidas y que, además, el autor, hombre de letras y de fina sensibilidad, sabe aunar en la narración y juntarlo a otras bien diferentes experiencias, culminando todas en ese clima personal y hogareño, a la vez, que todos anhelamos un poco. Muestra plenamente sus dotes de narrador, llegando al ánimo del lector que siente con el autor las deleitosas “vivencias” que explica. Todo en una atmósfera resoluta, hasta de intimidad, que lo realza.

També el comentarista a Radio España sembla una mica desorientat quan diu que és "hombre de letras" . Reconeix que són “vivencias deliciosas "(1 3 -XI -80).

Amb simpatia i joia

QUIN GOIG TOTS A TAULA! (Vivències d'un pare de deu fills),
per Josep Alegre i Marçet. Editorial Pòrtic. Barcelona 1980.
Col·lecció "Llibre de butxaca", núm. 120.

Si amb un parell d'adjectius s'hagués de definir aquest llibre, sens dubte els que primer se'ns fan presents serien aquests: un llibre simpàtic, joiós. Encara s'hi podria afegir' una altra característica: la meravellosa senzillesa per explicar els tombs que al llarg del dia, al llarg dels anys, va donant la vida d'una família.

Sense fer místiques ni teories, sinó posant la vida a flor de pell, amb tot el que la vida familiar comporta, aquest llibre té mig to de "diari" i mig to de reflexió en veu alta d'un pare que viu amb esperançador optimisme el fet de compartir la vida amb la dona i els fills.

Potser no cal dir-ne res més. Però valguin aquestes breus ratlles per dir-vos que no l'oblideu si passeu per una llibreria i per convidar-vos a llegir-lo amb la mateixa simplicitat amb que el seu autor ha anat escrivint, pels qui vulguin tenir el goig de llegir-les, les seves pàgines.

El crític de Foc Nou ens diu que és un llibre "simpàtic i joiós" (núm. 79, novembre 1980)

A la revista Radar Social entre l'allau de lloances al llibre hi trobem dos punts interessants. Primer el fet de recalcar que apareix dins l'any del centenar d'en Folch i Torres, constituint com un homenatge. Segon, el fet que el crític creu que l'Alegre pot escriure una novel·la, i que té voluntat literària i mèrits suficients com per haver obtingut diversos guardons (núm. 145, II-81).

Vivències

En una època de tantes discussions sobre el divorci, la limitació de la natalitat i de moltes propagandes adverses a la família, es un descans confortador la lectura d'un llibret compost amb les experiències d'un pare de deu fills, satisfet de veure-se'ls tots a taula. També es goig de saber que l'havien estimulat a escriure'ls les admiracions dels coneguts: o sigui, saber que encara hi ha prou persones sensibles a la mateixa joia familiar, i tal vegada al desig de posseir-la.

Però el llibre, aparegut en un temps de polèmiques entorn del tema, se'n situa impol·lutament enfora. No ve pas amb cap missatge directe; perquè, si vol, el lector ja l'hi trobarà pel seu compte. L'autor només escriu un llibre amb aquest bé de Déu de matèria humana que té a casa, i s'hi posa sense un veritable entrenament literari, però molt conscient, de les dificultats de l'art d'escriure, i sobretot, d'escriure fàcil.

Una de les maneres d'assolir-ho, es la mateixa discreció i la veracitat en les coses que explica: l'acuitat de copsar tan sols els detalls i la naturalitat de contar-los. Tal amb una veritable estima sobre els personatges

Del relat (són la muller i els deu fills) i l'efusió d'afectes que entre tots es bescanvien.

Donem per segur, tanmateix, que la capacitat d'escriure vingué amb l'ensenyança rebuda, i l'afectiva amb la tradició familiar i social, en una formació d'esperit i civisme, catalana, en continuïtat dins d'un medi encara no esgarriat del tot. El text n'és un bon testimoniatge, lleialment confessat, amb un reconeixement explícit a Josep M. Folch i Torres, pel do comunicatiu que tingué sobre els lectors, en infondre'ls, amb els sentiments de generositat i d'esperança, el to de l'humor, per somriure

en la subtileza i esclafir en l'estirabot o la innocentada. Aparegut dins l'any del centenari del juvenil novel·lista, constitueix l'homenatge real d'algué que practica la seva ensenyança, moral i divertida.

El llibre es format amb narracions soltes de petites anècdotes, que en la primera part sobre tot són plenes d'infantil ingenuïtat, que tantes vegades pregunta i endevina coses que els grans els oculten o no saben com explicar-les-hi. I en la necessitat de no frustrar-los la curiositat, el pare mostra, a ells i als lectors, el mèrit de saber escoltar, els desigs de fer feliços els altres, del renunciament si cal; sovint en un to emotiu, i sempre en un sentit moralitzant, crític de la societat en que vivim, desitjós de manifestar-se creient i lleial a una fe arrelada en la família que ell ha creat i compartida per altres com aquesta, formades dins la tradició i en la mateixa època.

De fet son les vivències contades com unes **Pàgines viscudes** molt breus i sinceres, que només par excepció arriben a convertir-se en paràbola i visible afany d'exemplaritat. La conclusió es que l'autor pot dir: "Ara la sé que en el món encara hi ha gent bona, amb convenciment, perquè la vida li ho ha ensenyat. El lector, doncs, en tindrà la coneixença escrita.

En conjunt, Josep Alegre i Marcet, farmacèutic de professió i autor ja de publicacions professionals i científiques, ha iniciat la seva activitat literària amb un llibre volgudament petit, i cal que n'exaltem la modèstia.

Per això ens permeten de dir-li que, en la segona meitat, quan hi ha filis que comencen a fer-se grans, el llibre guanya en la vera emoció humana: els pares que saben dir adéu,

que es disposen a sentir la soledat i l'enyor del fill, i viuen el revers de la paràbola. La mare sap conversar amb la filla, i ho fa amb un llenguatge ple de contingut, l'únic idioma vàlid per a tothom. I en fi, el desinterès i l'interès de transmetre valors, de cercar la felicitat dels altres i de propagar-ne la necessitat. Ho farà, efectivament, aquest llibre?

És possible que el perjudiqui la seva modèstia: el matrimoni que ha recollit lentes vivències joioses. n'ha passades de greus, i moltes altres en l'íntima compenetració, que potser ni tan sols han arribat a plasmar-se. Es indubtable que té moltes coses per dir: l'autor ha parlat massa poc; només en seixanta moments volgudament esquematitzats i amb preferència pels silencis que hi resten, que deuen ser greus i intensos, de meditació i consciència. Ja ens agradaria que carrera aquest primer intent narratiu i reeixit ens vingués una novel·la de la vida familiar més ambiciosa. Amb una autèntica voluntat literària de que el creiem ben capaç. Almenys per a intentar-ho. Li ho demanaríem perquè ens cal, entre el garbuix d'ara, que els sentiments que es professen i practiquen en moltes llars del nostre món també siguin expressats alguna vegada. I perquè hi ha quelcom que els ajuda a ésser tal com són. Sense combat ni polèmica, com en el recull actual. Tan sols com un modest però ben elevat testimoniatge.

O. C.

Josep Alegre i Marcet *Quin goig tots, tots a taula, vivències d'un pare de deu fills* Editorial Pòrtic, Barcelona, 1980

A les pàgines de RADAR procurem donar compte dels llibres que susciten el comentari dels nostres col·laboradors i especialment dels que ens trameten els autors i editors amb tal finalitat.

Carles Puig: llibres de tota mena

(Segon accèssit del cinquè Premi Malvarrosa, publicat al llibre "Viatges a l'illa" (Ed. Prometeo, 1982))

Aquest es un conte llarg, d'una trentena de pàgines en comparació als contes de l'Alegre a que estem acostumats. I a més, es compon de dos contes i la història pròpiament dita. Es tracta d'una visita a la consulta d'un psiquiatra, el qual per la seva vanitat i orgull, convençut del seu saber i ull clínic, confon un noi emprenedor que vol vendre-li la Gran Enciclopèdia Catalana amb un tímid i preocupat noi, fill d'un amic seu. El primer, Carles, de cognom Puig, arriba abans i el doctor el sotmet a un interrogatori però sense deixar-lo badar boca. Després li explica dues narracions, una còmica i l'altra més seriosa, la que anomena "test d'en Miquel", que té dos possibles finals i que ell acaba de la manera menys tràgica. Hi ha diverses característiques a destacar d'aquesta història : Primer la manera que té l'autor d'enredar el lector per elaborar l'anècdota, i segon la d'embolicar el diàleg per conduir-nos a les dues historietes, la del metge i la del propi Carles Puig que es veu obligat també a relatar-ne una.

Un tercer punt per fer-ne esment és la gran comicitat de la primera història, una mica forçada, és clar, però que ens duu al somriure i àdhuc a la rialla en alguns moments. Per contra, la segona història d'un nen malalt que perd el seu pare i vol suïcidar-se, té la intenció de frapar el malalt, però el doctor Felip l'acaba bé, amb el final menys tràgic. Aquesta història vol ser transcendent però igualment ens fan somriure els pensaments que el metge anota del seu suposat pacient traient de qualsevol frase insignificant una deducció grandiosa. Exemple : 'Home, que vol que li digui. M'ha agradat més que no pas l'altra. Aquesta es tracta d'un xicot malalt. Es mes real i mes punyent. Que es quedi sense pares fa patir. Amb tot, el final es consolador", diu en Carles Puig.

"Se sent insegur, té por de perdre la protecció familiar. Té necessitat de sentir-se triomfador", apunta a la cartolina el metge. Finalment, després de clavar-li el "rotllo", el doctor Felip deixa enraonar el "Malalt" però obligant-lo a explicar una historieta. En Carles tria un conte, "En Tres Pams", que li explicava sovint el seu avi.

Un altre punt interessant és la reacció del psiquiatra. En sentir aquesta ingènua historieta se sent ferit perquè recorda el ridícul que ell va fer en una ocasió. Ell, el gran metge, 'Premi extraordinari del Primer Congrés de Psicopatologia de Strasbourg', 'Menció Honorífica de la Bianual de Roma', amb fotos dedicades per les més il·lustres personalitats i autoritats; ell, va caure voltat de tots els assistents a la concessió del Premi Extraordinari de l'Acadèmia, per part de la Société Psychologique Internationale. En entrebancar-se, li volaren els fulls del seu discurs i començà a rajar-li sang del nas. Conclusió : No va poder recollir el guardó ni assistir al sopar ni al ball de gala.

Finalment, doncs, el doctor Conrad Felip rep una lliçó per la seva fatuïtat, per la seva vanitat. El "pacient" no només li fa recordar els moments menys brillants de la seva vida, sinó que a més acaba fent-li comprar tretze volums de la Gran Enciclopèdia Catalana, amb la creença de que cal donar-li confiança, tal com escriu a la fitxa: "Cas resolt. Evident complex d'inferioritat. Tractament a seguir: donar-li confiança. Necessita èxits en la vida"

COL-LABORACIONS PERIODÍSTIQUES I CONFERÈNCIES

Contes

A la secció denominada "Art i Lletres" del "Boletín informativo de la Federación Farmacéutica", l'Alegre Marcet hi publica diversos contes. El 1978 trobem que hi publica ja narracions curtes com "Carta oberta a un company molt important" on es rebel·la amb paraules de l'autor "contra aquesta mentalitat que posa com a fita aconseguir l'èxit en lloc d'animar-nos a treballar per als altres". Però també és interessant el fet que vagi dirigit a un farmacèutic el nom del qual no anomena encara que es tracti d'un investigador de la Facultat, membre de la Reial Acadèmia al qual diu : "..el teu vestit de gala no és ni pot ésser un altre que la bata de treball i les teves condecoracions les taques dels àcids que t'han calgut en pipetejar ...".

- "Benaurats els humils" on explica l'anècdota d'un que creia saber molt de mecànica, que era molt pretensions (1979).

- "La sogra, l'elefant i el lloro ... o embolica que fa fort" ,jovial embolic sobre una excursió a Rio León, en forma de diàleg en el que, realment, només parla una persona, el protagonista, i l'altre interlocutor es el propi autor que comenta amb el pensament el que l'altre diu i fa (1979).

- "El meu Tarzan" (octubre 1982): una historia curta, un comentar sobre el fet de ser avi, sobre el net, sobre el fill, sobre el comportament dels pares que segueix essent igual sempre. La secció "Art i Lletres" impulsa la vida literària de la revista. Així veiem algun article que comença dient: 'M'ha dit el company Alegre que escrigui unes notes dedicades a l'art per al nostre butlletí Informatiu...".

- Hi trobem un altre conte titulat "Les dones" (novembre 1982) en que signa tal com ell diu "amb el misteriós pseudònim de Joseph Alegref" per evitar represàlies, almenys de caràcter familiar. I es que el nostre amic Alegre ens parla en aquesta ocasió de les dones , i afirma que no en té res en contra però entre brometa i brometa, criticant que si es fiquen on no les pertoca, que si ho remenen tot, que si

amaguen les coses als homes, etc. Acaba dient : "Creieu-me, homes de tot el món, si no ens unim estem "fotuts".

- En "La Ilum "(setembre 1982) ens comenta sorprès l'actitud d'un dels seus fills: l'Enric, de disset anys, que torna a pujar les escales amb bicicleta i tot a coll dient: "El llum, m'oblidava del llum! " Oh, miracle! Algú per fi ha fet cas al pare que tot el sant dia recomanava apagar els llums. Perquè, com en altres ocasions, l'Alegre Marcet es queixa que els fills escolten el pare "com qui sent ploure".

Caram, quina desil·lusió !. En parlar-ne a l'hora de sopar davant de tots els fills, resulta que el llum pel qual pujat no era el de l'habitació sinó el fanal de la bicicleta que volia recollir.

- Ens trobem també amb altres títols com "El jaqué "(juliol-agost 1982) on parla de la manera de vestir i que la considerem normal o no segons el nostre tarannà; "El contestador automàtic" (maig 1982), sobre els mètodes originals que s'usen per aconseguir feina i diners; i "avui parlo del meu neguit " (juny 1982). Novament parla del Jovent i dels fills, i del problema de si han sabut educar-los bé. "He perdut dues coses" (abril 1982), una anècdota més o menys creïble; 'Vint mil pessetes" (gener 1982), on descriu la falsa amistat; 'Els sostenidors negres"(març 1982): Altre cop un malentès ens duu a una anècdota graciosa; i 'El Gran Dictador". En aquest conte simbòlic, a l'estil d'en Salvador Espriu, es parla del país de Sepharad i es critica el govern en el període franquista.

- " 'Châpeaux', que diuen els francesos" vol ser una historia viscuda realment per l'Alegre que visita una parella que viu de qualsevol manera per haver volgut casar-se ben aviat.

- "Nikette F-37X" (febrer 1982), títol que correspon a la marca d'un aparell fotogràfic amb el qual s'aconsegueix la felicitat segons un veí. Com d'altres vegades, l'Alegre ens recomana que cerquem la felicitat dins de nosaltres, i no en les coses materials. El mateix tema, encara que enfocat de manera diferent, el trobem a "Si fa o no fa", és a dir, que tothom més o menys estira més el braç que la mànega.

- "Quina dèria" és un altre article del Butlletí (Any 1981) que obtingué com ja hem dit el primer premi de dos Jurats, tant el Tècnic com el Popular, al Concurs de Tardor de la Facultat de Farmàcia de Barcelona l'any 80. I aquí es critica la mania de comprar objectes estrangers tot pensant que són millors. És el costum o la creença que tot el que és de fora és més bo que les coses nostres. I ho explica amb un to simpàtic i a la vegada humorístic que ens fa llegir-lo ràpidament i amb un somriure.

- "L'abric de pells" (Butlletí Informatiu de Federació Farmacèutica núm. 2 de febrer de 1983).

L'estafa del robatori d'un abric de pells és el fil argumental d'aquest petit conte. Ens el presenta com una conversa entre el farmacèutic - el company Alegre - i un client - la venedora de l'abric de pells - . La tècnica és, com gairebé sempre, deixar pel final l'explicació definitiva de tot l'entrellat. Així aconsegueix mantenir l'atenció en totes i cada una de les frases del conte.

No sabem si aquesta és una història verídica, creiem que no, però sí estem convençuts de les moltes històries que deu escoltar l'Alegre a la seva botiga. És destacable la forma com se li adreça la víctima "senyor farmacèutic" i el perquè va a explicar-li ja que no és una habitual de la botiga. I és que el pot de llet del cotxet de criatura que duia la lladre estava embolicat amb paper de la seva farmàcia!.

- "Com Sant Martí ... no! " és una lliçó moralitzadora quant a l'ús d'anticonceptius durant anys per matrimonis que no tenen encara cap fill. És clar que està pres només des del punt de vista dels avis que senten no tenir nets!. Empra igualment la tècnica del diàleg (Butlletí Informatiu Federació Farmacèutica, febrer 1983).

- "Cinc minuts més, tan sols!" (Butlletí Informatiu Federació Farmacèutica, abril 1983) destaca perquè es tracta també d'una conversa entre farmacèutic i client que demana unes "pastilles per dormir" i descobrir així com acaben els somnis tan maravillosos que té. "Ofarm" el pública en castellà l'abril de 1986.

- "Made in Japan" (Butlletí Informatiu Federació Farmacèutica, maig 1983) segueix la mateixa línia d'experiències viscudes (o no viscudes) en la farmàcia, aquest cop amb un japonès que intentava parlar el català però que ho feia tan malament que el nostre farmacèutic comenta amb ironia "no seria cas que el català fos un producte més dels innombrables 'Made in Japan' ".

- "Sabates velles" (després de "Made in Japan") aparegué el juny del 1983 al Butlletí de Federació, i a "Ofarm" el juliol de 1985 com a primer d'una sèrie de contes que aquesta revista demanà a l'Alegre Marcet; ell mateix en feu la traducció i ho posava explícitament en una nota "Traducido del original catalán".

Aquest conte duu per la poca importància que s'hi ha de donar als diners. Així el mateix Alegre se sent un "desgraciadet" perquè no participa mai a jocs d'atzar i per tant no es farà mai ric. El seu altre jo, que el nostre farmacèutic anomena "el meu dimoni temptador" li proposa comprar un dècim que li podrà donar vint-i-cinc milions.

Però per què vol tants diners l'Alegre si és feliç amb tot el que té, àdhuc no haver d'estrenar sabates, cosa que el fa patir molt.

- "Escarxofes" (Butlletí Informatiu Federació Farmacèutica, juliol 1983). Conte que critica la invasió dels productes japonesos, àdhuc les carxofes naturals en un hostalet perdut en la Natura catalana.

- El setembre de 1983, el Butlletí de Federació publica "De què podia parlar sinó? ". De qui pot parlar l'Alegre sinó del seu nét quan elogia un nen per la seva bellesa i manera d'ésser en forma extrema.

- "El Mirall" reflexa un Alegre de cabells blancs, al que ja toca descansar. Però no, el nostre farmacèutic no ho creu; cal lluitar, cadascú, des de la seva edat, contra la injustícia, la desigualtat, el desamor (Butlletí Informatiu de Federació, octubre 1983).

- "No!" és una curta i graciosa història d'un malentès. l'Alegre explicant-se sempre en primera persona fa de testimoni d'un casament en què el nuvi diu que no. Però no és que no vulgui casar-se sinó que rectifica el nom al capellà que s'equivoca.

- "Recordar". La descripció entusiàstica de l'esposa per part d'un moribund és el contingut d'aquest article que aconsegueix emocionar (Butlletí Informatiu, febrer 1984).

- "Viatge en avió" : frases d'un monòleg inconnex, continu i còmic - d'una comicitat escabrosa - sobre les mil coses que es poden dir en situació de molta tensió. En aquest cas és l'aterratge d'una persona de no gaire cultura que vola per primer cop. Com hem dit a "Guardons" forma part del recull que fou finalista al Joanot Martorell de 1983, premi que atorga l'Ajuntament de Gandia (Butlletí Informatiu, març 1984).

- "Digueu mantega" (Butlletí Informatiu, abril 1984) és una altra historieta que versa sobre el seu nét de tres anys que corregeix l'avi en la paraula "mantequilla". La nostra llengua estarà viva, diu el nostre farmacèutic, si xiquets de tres anys s'enfaden per coses així.

- "Dialogar" (Butlletí Informatiu de Federació Farmacèutica, juny de 1984) és una lliçó sobre l'amor i el matrimoni que s'ha de fer diàriament amb l'intercanvi d'idees i amb el diàleg.

DIALOGAR

=====

S'atura un moment per atiar el foc. La foscor s'ha apoderat de la sala i tan sols pel finestral entra esmorteït el resplendor de la lluna. Faig gest d'encendre el llum, però m'aturo perquè em fa un senyal amb la mà.

- Estem bé així - em diu i torna a quedar abstret contemplant les estranyes figures que fa el fum abans de desaparèixer per la xemeneia. - Tot plegat - continua amb un to de veu que sembla sortir-li de molt endins - tot plegat no sé perquè t'amoïno amb aquestes coses, no les havia explica des mai a ningú, però m'agrada fer-ho. Hi ha cops que hom té necessitat de parlar. Però no creguis, pel que et dic, que en el nostre matrimoni tot hagi estat flors i violes, no. Hi ha hagut moments de tota mena, però els hem superats. Més si em demanes com ho hem fet o com ho fem, hauré de contestar-te que no ho sé. Jo crec que una cosa molt important és el diàleg, però fixa't que en dir això vull dir parlar, però també escoltar. Nosaltres mirem de dialogar molt. Em refereixo a parlar de coses serioses, sempre tenim alguna cosa per comentar, i, quan no en tenim, agafem un llibre i així, a la vora del foc, com estem ara tu i jo, el llegim tots dos junts. Si hem sabut triar el llibre, aviat sorgeix alguna cosa que ens crida l'atenció i, aleshores, tanquem el llibre i deixem treballar conjuntament els esperits.

Les tenebres s'han anat espesseint, ara tan sols ens veiem per la claror vermellenca que s'esmuny de la llar, això fa, segurament, que la nostra conversa vagi guanyant intimitat.

i vosaltres, no parleu? - Diu tot de cop i, sense esperar resposta, continua - doncs hauríeu de revisar el vostre amor. Dues persones que s'estimen desitgen conèixer-se cada cop més, fondre's cada cop més, i]la millor manera d'aconseguir-ho és intercanviant idees. Cal parlar molt i molt profundament. Creu-me: el matrimoni, la parella, mai no està fet, sempre es va fent.

Ara em mira fixament, vol assegurar-se que he entès bé les seves paraules. i jo no sé si son aquestes, les seves paraules, o bé és el silenci feixuc que omple l'habitació allò que m'ha impulsat a meditar i, tot meditant, descobrir que aquells conceptes estan plens de raó.

JOSEP ALEGRE I MARCET.

Amb quatre paraules sap crear l'ambient "íntim" entre lector i narrador.

- Destaca també "Per omplir la vida" (Butlletí Informatiu, desembre 1984). Cal il·lusió; il·lusió per les coses de l'esperit. És un nou missatge de cara al Nadal d'aquell 1984.

- "Informe confidencial sobre el cas 'The tomatoe Katalonien sideral exporting' ". És un dels altres contes que obtingué el ser finalista a Gandia el 1983. El catalanisme i la ciència-ficció es barregen en aquesta insòlita i humorística història en forma de diàleg (Butlletí Informatiu, gener 1985).

- "Dia dels reis" (Butlletí Informatiu, febrer 1985). Un fet anecdòtic i melodramàtic succeït en el lliurament de regals de Reis que organitzà la Federació, és l'argument d'aquesta història que aconsegueix arribar al cor del lector.

- "Que tindran els infants? " es pregunta l'Alegre que sàpiguen donar tanta felicitat a qui els envolten?. Tristes, preocupació, apatia, tot desapareix en veure la presència d'un nen (Butlletí Informatiu, juliol 1985).

QUÈ TINDRAN ELS INFANTS ?

Hi ha cops que em pregunto quin és l'ocult poder que tenen els infants i què fa que la seva sola presència ens ompli d'alegria? Quin és el seu secret em demano? He vist rostres enutjats, posats apàtics, ulls tristos, que s'han transformat en sentir una veu d'infant, en veure la presència d'un nen.

No fa gaires dies vaig anar a visitar una bona amiga que encara plorava la mort de l'ésser estimat. Érem tres els qui li fèiem companyia i tots tres maldàvem per tal que la meva amiga oblidés per uns moments la pena que omplia el seu cor. Ho intentàvem, però no ho aconseguíem. La ferida era massa forta i també massa tendra per a poder ésser oblidada. i ella ens escoltava cortès, i ens agraïa el nostre esforç, però prou es veia que la seva ànima no estava amb nosaltres, que el seu cap li fugia i s'endinsava en el seu record personal.

Tot d'una se sentí la porta del carrer i una veu d'infant plena d'alegria cridà: "Avia, àvia, t'he vingut a veure". i una nena menudeta, de pell bruna i ulls negres com el carbó, es llençà esbojarrada als braços de la meva amiga. "La tieta m'ha comprat una Coca-Cola. Però jo l'he guardada per a tu i ens la partirem. Oi que sí, àvia?"

I la cara de la meva amiga canvià d'expressió i per primer cop des de fa temps un somriure de felicitat omplí el seu rostre.

Què tindran els infants, em demano, que poden donar felicitat tan fàcilment?

JOSEP ALEGRE I MARCET.

- "Concurs de bellesa" (Butlletí Informatiu, gener 1986 i Ofarm, octubre 1986) però no pas de persones sinó de gossos és el malentès amb el que juga el nostre farmacèutic-escriptor en aquesta història escrita, com és molt freqüent en ell, en primera persona.

En efecte, és molt corrent que el seu fil de pensament, el pro i el contra, vagin sorgint en forma d'explicació fluida que ens adreça a nosaltres els lectors. Amb girs casolans d'un català que molta gent jove ja no empra, usa sempre un to realista i subjectiu per explicar les seves històries viscudes o sentides d'altri però sempre transformades en quelcom viu.

- "Tota una generació" (Butlletí Informatiu de Federació Farmacèutica, febrer de 1986). El gust per a olis diferents diferencia generacions. El pare de la història queda embadalit amb "La rendició de Breda" mentre que la seva filla s'extasia amb el "Guernica".

TOTA UNA GENERACIÓ

=====

A vegades - m'ha dit en Manel- hi ha coses, petites coses, que et descobreixen d'altres importants, d'altres que potser no havies vist. Sí, ja veig que no m'entens, però no és per culpa teva, sóc jo que no sé explicar-me i Mira, fa temps que observo la meva filla i fa temps que veig en ella coses que no entenc, coses diferents, reaccions i actituds que per a mi són del tot inexplicables. O ho eren. Ara, aquest fet, aquesta niciesa, m'ha obert els ulls. Sí, sí. Tingues calma que ara t'ho aclariré tot. Aquest estiu, tu ja ho saps, hem anat de vacances cap a Madrid. Volia ensenyar als meus l'Escorial, l'Aqüeducte de Segòvia, les muralles d'Àvila i, per sobre de tot, el museu del Prado. Són coses que s'han d'haver vist. I el fet, l'anècdota, passà allí, al museu del Prado. A mi m'agrada molt la pintura, ja ho sabies, oi?, tota en general, però hi ha un quadre que em crida l'atenció més que cap altre: "La rendició de Breda".

Es per això que, deixant una mica de banda els Murillos, Juan de Juanes, els Goyas, me'n vaig anar de cap a la sala de Velázquez. Un cop allí, com atret per un misteriós imant, vaig córrer a veure el meu oli preferit. Ja ho sé de sempre. Quan veig la serenor, l'equilibri clàssic de l'oli; quan veig la contraposició del gest dels protagonistes, vencedor i vençut, l'elegant harmonia del conjunt, la cordialitat del rostre del triomfador, la humil resignació del perdedor; quan veig la lluminositat i la transparència del paisatge, perdo la noció del temps i comento a admirar cada una de les pinzellades, cada un dels matisos. I els minuts fugen, i el rellotge s'atura i allí em quedo per sempre més.

Fou la meva filla qui em retornà a la terra: Pare - em digué - fa més d'una hora que som aquí. I vàrem continuar la visita encara que els meus ulls, que encara conservaven la imatge estimada, ja no eren capaços de veure res.

L'endemà, continuarem la nostra ruta cultural i vàrem anar al "Guernica". i allí vaig descobrir el motiu que ens distancia a la meva filla i a mi.

Perquè quan després de donar una ràpida ullada al Picasso, ja em disposava a marxar, vaig fixar-me en la Montserrat, la meva filla. Estava asseguda davant del quadre, fitant-lo sense ni tan sols parpellejar. El rostre se li havia transfigurat i se la veia com trasbalsada. Em vaig dirigir a ella i no em contestà. Passada una estona - seixanta minuts encara estava així. Aleshores vaig veure que entre la meva filla i jo havia tota una generació que ens diferenciava. Que no hi havia res més que això.

JOSEP ALEGRE I MARCET.

- "Ésser farmacèutic" és un bonic conte en el que es combina la ingenuïtat i el missatge com en gairebé tota l'obra de l'Alegre Marcet. Reproduïm la versió catalana apareguda al Butlletí de Federació Farmacèutica mentre la castellana sortia a Ofarm (febrer 1986).

ÉSSER FARMACÈUTIC

=====

La canalla corria esbojarrada darrera del gos, del Valent. Un d'ells, amb un llenguatge copiat dels "indis" de la televisió, anava cridant: "Yo ser robot malo, yo hacer salchichas de Valent". Els altres que sens dubte tenien un cor més sensible també perseguien el gos, però, pel que deien, es deduí que eren robots bons que anaven a salvar-lo. i el gos... doncs el gos enorgullit, content que tots juguessin amb ell, llençava a l'aire alegres lladrucs. i jo ... I jo ni corria ni bordava, però el meu cor estava content.

De cop tot canvia perquè aparegué la meva dona portant una safata plena de llesques de pa i preses de xocolata. L'escamot de "marcianos" que havia envaït el meu jardí es dissolgué i tots plegats, robots bons i dolents, es posaren d'acord en assaltar la Lluïsa. Després, amb les mans plenes, anaren a seure al meu costat en tant enllestien el berenar - primer la xocolata, després el pa - i jo els mirava, i els sentia xerrar -, i per dintre meu sentia una estranya sensació, unes pessigolles difícils d'explicar. i és que és tan bonic sentir parlar la mainada!

La conversa dels menuts versava sobre els seus pares. Cada un volia explicar una cosa més gran, una cosa més important.

- El meu pare té un cotxe de color groc que corre més que tots - s'enorgullí un -.

- "Pues el mío lo tiene negro y aún corre más" digué el nen-robot de les salsitxes que pel que es veu era castellà.

Amb la boca plena de xocolata un de grassonet farfallejà:

- El meu pare fa ponts per a travessar els rius, i també fa cases i carreteres .

I aleshores parlà ell. I el que ell digué fou molt bonic. Perquè aleshores, ell, el meu nét, en Kirien, digué lentament: "El meu pare fa medecines per guarir els nens malalts".

I ja no sé més. Ja no vaig escoltar més. Em vaig quedar abstret rumiant aquella meravellosa definició del nostre ofici "fer medecines per a guarir els nens malalts". I vaig pensar: si sabéssim mirar amb ulls d'infant que bonic no fóra el món!

JOSEP ALEGRE I MARCET.

- "El monstre de Cardedeu" va ser publicat pel Butlletí Informatiu de Federació Farmacèutica des mes de març de 1986 i a Ofarm al desembre del mateix any.

Els seus dos nets li expliquen que veuen cada nit dins la seva piscina un monstre. L'Alegre ja sap que el monstre del llac Ness estiueja a Banyoles, però d'aquí que es desplaci a Cardedeu...!.

- L'abril de 1986 surt al Butlletí de Federació "Seixanta anys". És un conte molt complet amb un inici, un cos i un final molt ben definits. És una plasmació i explicació del estat d'ànim del autor en complir "seixanta anys". Es de destacar que de les quatre raons de viure, una és la Farmàcia que "s'ha anat convertint en una part del meu 'jo' " ens diu.

- "Higiene infantil" és una anècdota viscuda a la botiga de farmàcia pel propi Josep Alegre que en dóna fe amb una nota a peu de pàgina. Si no fos així creuríem que és un acudit ja que el nen de dotze anys a més d'ésser un "despistat" segons sa mare, és una mica brut.

- "I des d'aleshores que visc amb ella...". Un poètic llenguatge ens descriu la trobada i l'enamorament per... una gossa (Butlletí Informatiu, setembre 1986).

- "Un crit per la lluita contra la injustícia són les poques ratlles de " 'Tengo fame', tinc fam", arrel d'un viatge al Brasil on observa el contrast de la riquesa del país i la pobresa del poble (Butlletí Informatiu, octubre 1986).

- "Pip, pip, pip" (Butlletí Informatiu, novembre 1986) és el só del despertador que el vetlla d'un somni molt llarg que és el conte en sí. A través d'ell coneixem una mica més el nostre company farmacèutic, els seus costums, els seus gustos. És interessant de saber que per exemple l'Alegre és un admirador de les llibreries. Com a bon escriptor, és també un bon lector.

- "El currículum" (Butlletí Informatiu, febrer de 1987) parla de la importància relativa de les coses d'una manera original.

- "El cabirol blanc" és un conte fantàstic dels dos ó tres que deu haver escrit d'aquest tipus l'Alegre Marcet. Aquí la història del protagonista - ell mateix - que, anant de vacances a un hostalet al mig de la muntanya es perd i demana ajuda a una parella d'anglesos que resulten ser el mort vivent James Stewart i la seva esposa, és totalment imaginària. Cap somni, exageració o comicitat donen realitat a l'anècdota que vol ser misteriosa com els contes de E. Allan Poe (Butlletí. Inf. Fed. Farm. març 1987).

- "Dius que..." (Butlletí Inf. Federació Farmacèutica, abril 1987). El naixement del tercer nét, la Berta, fa despertar novament el cor de l'Alegre Marcet que degut als anys - ens diu - s'ha acostumat a tot i això li impedeix de percebre les bellesa i les crueltats del món. Però aquest article-reflexió permet de veure que és per a ell un escriptor:

DIUS QUE ...

Dius que t'agrada llegir-me. Que frueixes amb les meves narracions. Dius que sé escriure... Mercès, gràcies, però... però no és cert. Jo no en sé, d'escriure. I et puc ben assegurar que m'agradaria, i que m'esforço per a fer-ho el millor que sé. Perquè és tan bonic escriure... És trametre als altres allò que tens dintre, allò que penses, allò que vius. Es compartir els teus sentiments, les bel·leses que albires, els flaires que t'envolten, l'aire que respires ...

Dius que sé escriure... No, no en sé. Tal vegada en altre temps n'he sabut, però ho he oblidat. Per a mi, escriure no és compaginar lletres per a formar paraules, ni jugar amb aquestes per a formar frases. Frases boniques que acaronen les orelles, que pessigollegen l'esperit. Sí, potser sí que això té algun valor. Però jo crec que escriure és molt més. Que escriure és dir coses, expressar pensaments; és fer donació del propi jo; és cedir una mica d'allò que tens.

I per això dic que no sé escriure, perquè ja no tinc pensaments. Hi ha qui creu que els pensaments neixen al cervell. Gran error. Els pensaments, les idees, es generen en el cor. I quan el cor ja no vibra, quan ja no batega amb forja, quan és incapaç d'emocionar-se, de plorar i de riure, aleshores no trameta impulsos al cervell i les neurones deixen de treballar.

I això, em succeeix a mi . Potser és l'excés de feina. Potser és el fred de l'hivern o la calor de l'estiu. Potser són els anys que endureixen el cor tot adormint-lo; els anys que enterboleixen els ulls, que fiten, però no veuen; potser són ells els que fan que les orelles tan sols trametin sons esmorteïts. Els anys ... segurament és això.

Segurament són ells els que no em deixen riure davant dels pallassos, ni fruit de la natura, ni descansar sentint les ones dels mar o respirant el suau ventijol de la muntanya. Segurament són ells els que m'han acostumat a tot i m'impedeixen percebre les bel·leses i les crueltats del món. -

I sé que contra això cal lluitar. Que cal lluitar contra l'habitució que ens encega. Que al cor cal desvetllar-lo, que es pot aprendre a moldejar els sentiments. Però la vida pesa tant

Més ara sé que no tot està perdut. Que sempre hi ha una petita cosa que et pot desvetllar. I és que quan la meua neta, la petita Berta, obrí els ulls per primer cop i em somrigué, el meu cor s'eixiriví i els pulmons s'ompliren d'un aire nou encara mai no respirat. I el cervell, emborratxat per una nova sava, em digué que calia continuar lluitant perquè la petita Berta trobés un món millor.

JOSEP ALEGRE I MARCET

- "Dedicat als pares" que només paguen i callen, i contra la qual cosa no s'han de conformar (Butll. Inf. de maig del 1987).

- "La petita Berta" (Butlletí Informatiu, juny 1987). Un altre article en què lloa la seva neta i ho fa a través d'una anècdota molts cops sentida : fer fotografies sense carret a la càmera.

ART I LLETRES

LA PETITA BERTA

No voldria que per això que us explicaré em tinguéssiu per un avi d'aquells que els cau la bava així que veu un dels seus néts. No. Ans el contrari. Sóc un home dur que sé vèncer les ridícules sensibleries on altres cauen. Però, amb tot, sé molt bé el que són les conveniències socials; i per això, perquè la filla i el gendre estiguessin contents, vaig comprar un rodet i vaig anunciar que faria fotografies a la Berta, la néta que m'acaba de néixer.

La Berta ... Us en podria parlar molt d'ella. Tan sols té vuit dies però una setmana de vida dóna per a molt. Però no vull cansar-vos amb coses sense importància. Tan sols vull dir-vos que se m'assembla. Bé, vull dir que se m'assemblarà. Això és segur. Perquè malgrat que és menudeta, té les mans molt llargues i això vol dir que serà alta com jo i no baixeta com la Lluïsa, la meva dona. Prou greu que li sap que la nena tingui les mans llargues i que s'assembli a mi més que a ella.

Bé, però no era pas d'això que jo volia parlar, sinó de les fotografies. Perquè comences per quedar bé, però després sense adonar-te'n t'animes: ara en braços de la mare, ara una despulladeta, ara una rient, ara una plorant ... I vas fent. I la gent es creu que estàs fruit amb la cambra a les mans, i no s'adonen que ho fas per compromís. I hom, sense voler-ho, acaba el rodet. I no per ell, sinó pels altres, hom va corrent a la botiga a revelar les fotos i, en ser allí, hom s'adona que en l'esverament s'ha oblidat de posar el rodet a la màquina. I que aquest, el rodet, el té a la butxaca. I aleshores hom no sap què fer. Si tornar a casa i repetir les fotografies, sabent que tots es riuran d'ell, o quedar-se sense retrats ...

Però, fet i fet, hom - un servidor- decidí que era millor guardar-se la disfressa d'home dur i tornar a casa a fotografiar la Berta. I és que com la Berta no n'hi ha pas gaires, què caram!

JOSEP ALEGRE I MARCET

Articles

Col·labora esporàdicament a les revistes "Ciervo" i "Quaderns d'Orientació Familiar" (1981) . Així trobem com exemple l'article "Matrimoni tradicional 1 noves generacions" que va ser una conferència-reunió organitzada pel Secretariat Diocesà de Pastoral Familiar el 4 d'abril de 1981. Hi van participar dos matrimonis que feien una exposició del què pensaven, i després dialogaven amb els assistents. Aquesta exposició va ser publicada, com diem, per la revista que edita el Secretariat. En ella el matrimoni Alegre-Valls basant-se en tres casos reals viscuts, fan una defensa del matrimoni celebrat per l'Església i analitzen perquè s'hi oposen la majoria de les parelles joves. A través de llur explicació velem el sentit religiós i cristià que ha presidit sempre la vida de l'Alegre Marcet.

Aquesta conferència es un exemple més de les moltes que ha donat sobre temes de tipus religiós-familiar en parròquies o col·legis, relacionat com està amb el Secretariat de Pastoral Familiar.

També ha intervingut en taules rodones com l'anomenada 'La dona en l'Església i en la Societat "(amb la participació també de Teresa Pàmies, Remei Caselles i Maria Antònia Oliver) que va tenir lloc a Franciscàlia.

És també molt important el capítol d'articles publicats a l'AVUI - aproximadament uns vint-i-cinc - durant els anys 82 i 83. Així en destaquem títols com "Que difícil és fer-ho!" (28-VIII-1982), on planteja l'aplicació del Cristianisme en la vida real amb fets concrets, és a dir, donar-se tot el que calgui; el sentit religiós i la fe cristiana de l'autor afloren en "No ho entès mai" (9-VII-82), article en que defensa la puresa dels creients enfront dels costums que s'ensenyen per quedar bé o fer bonic.

Ell mateix ho confessa, li feia angúnia escriure "L'Ocasíó perduda" (3-IX-82), on parla de la propera vinguda del Papa. Exposa que es una llàstima que el poble fidel no pugui parlar directament amb l'alta jerarquia, i que aquesta hauria d'escoltar-lo més sovint.

Segueix amb el tema del Cristianisme en "No en tinc ganes" (10-IX-82). Recomana a la seva filla - que suposem no vol anar a missa, per exemple perquè no li ve de gust - que per créixer i per mantenir-se en la fe cal l'esforç tant si ve de gust com si no d'acostar-s'hi cada dia.

“Allò que de debò ens falta” on diu que l’oració es aprofundir en el coneixement de Déu i que ens ha de portar a la lluita contra els problemes del món: injustícia, fam, atur... perquè no són res més que problemes d’Amor.

Explica els motius pels que creu - les idees engrescadores de Jesús i la Vida Eterna - en 'Per què crec". En 'Sempre serà imperfecta" es refereix a la Església, que té molts defectes però afirma que el terme Crist va sempre unit al d’església.

“Avui no he pogut dormir” tot pensant en el sermó de mossèn Pere. Novament surt aquí el problema d’anar o no a missa per part de les seves filles, i això el duu a un altre tema també ja debatut: l'Església i els canvis que s'hi podrien fer per renovar-la, per animar la gent. Perquè no tothom se sent motivat de la mateixa manera. Es tornen a exposar els mateixos temes de les diverses formes de creure en Déu i de “la utilitat” de l’oració. També a "L’home del bar" on explica la seva forma d’entendre l’oració.

A continuació reproduïm alguns d’aquests articles que hem comentat com a mostra de la seva prosa en parlar de qüestions religioses.

Assíduament continua col·laborant en el "Butlletí de la Federació Farmacèutica" i té al seu càrrec la secció de 'El soci diu" on fa entrevistes a farmacèutics.

Des de 1985 porta publicats una quarantena d’articles del mateix tarannà al "Full Dominical" del Bisbat de Barcelona però que té difusió per tota Catalunya i Balears.

L’Alegre i Marcet s’ha de dir que hi afronta els petits problemes de la religió amb valentia i decisió. S’explica amb un gran sentit comú, com aquell que no diu res, però diu el que tots hem pensat sempre.

Fins i tot hi podríem trobar una mica de rebel·lia per les fórmules catòliques tradicionals. En 'Imitar Crist" exposa la impossibilitat de viure com ell proposa, “adaptar el seu esperit a les situacions d’avui”.

"Què difícil és fer-ho" (AVUI, dimecres 18 d'agost de 1982).

Què difícil és fer-ho!

En Toni em vingué a veure amb una cartera sota el braç, sembla foll d'alegria. «Me'n vaig» - digué, i obrint la cartera tragué un mapa. «Guaita, això és Escòcia, ho veus?, nosaltres aterrem aquí - amb l'índex assenyalà un punt--. després agafarem un cotxe i resseguirem la costa fins arribar a dalt de tot». M'ensenyà uns fulletons: «Fixa't quins llacs, hi ha aigua pertot arreu, i els prats... mira, mira quina verdor ...!»

En Toni continuà parlant i continuà explicitant-me les meravelles d'aquelles terres. Se'l veia vertaderament il·lusionat paladejant per endavant les seves vacances.

Avui he tornat a veure el meu amic. Avui no estava excitat com l'altre dia. Avui, en tot cas, traspuava pau i serenor.

- I doncs - li he preguntat -, com teniu el viatge?

- No hi anem -m'ha respost i després de dubtar uns moments ha continuat. No facis aquesta cara d'estranyat. És cert que hi estàvem molt engrescats, que el desitjàvem molt, que la meva dona fa anys que el somiava. És cert, però hem fet números. No, no es tracta d'un problema de

diners, tu saps que em guanyo bé la vida, es tracta d'un problema de consciència. Amb la Nuri hem pensat que podríem ésser igualment feliços sense aquest viatge i que, per contra, amb aquests diners podríem solucionar algun problema. Més concret: hem pensat que mai no se solucionarà la qüestió de l'atur amb paraules o amb declaracions, sinó que .l'única solució està en el sacrifici i en el gra de sorra que hi posem cadascun.

- El que m'ha dit m'ha fet pensar, m'ha fet rumiar. I ara tremolo, tremolo pel que en Toni m'ha fet veure. I és que ell m'ha posat davant dels ulls una cosa que ja sabia, però que sempre he procurat oblidar. En Toni m'ha fet veure que som lliures de seguir o no Crist, però que si volem ésser d'Ell hem d'estar disposats a molt -, a compartir; a donar, a donar tot el que calgui, a donar tot el que no ens és necessari. I què és el que de debò és necessari?

Però que fàcil és dir tot això i que difícil actuar com en Toni i la Núria; és a dir -. que difícil és fer-ho!

Josep Alegre i Marcet

No ho he entès mai

No, jo això de la televisió no ho entès mai. I les vegades que m'ho han explicat. Que si les ones hertzianes, que si els electrons. Res, jo cada cop que premo el botó i em trobo un senyor dins de casa m'agafa un esglai d'allò més. I és que hi ha coses que, per més que mes les expliquin, que les vegi, que les rumii, no les puc entendre. Com ara el que vaig veure l'altre dia - i així continuem parlant de televisió -: doncs, l'altre dia us deia, vaig veure per la pantalleta com la selecció espanyola del Mundial 82 anava a visitar la Mare de Déu del Desemparats; després, i això ja no ha vaig veure sinó que ho digué el locutor, la selecció complimentà l'alcalde i altres autoritats.

Sí, ja sé que tot això són costums. Que és costum que els jugadors del Barça, quan guanyen, vagin a la Mercè i que moltes entitats, quan celebren les bodes de plata, pugin a Montserrat. Són hàbits, tradicions, costums. Què hi farem. Però de vegades penso si no fóra hora que ens desempalleguéssim de molts costums. Que els practicants visitin la Verge, sens dubte és positiu; però convertir la visita en un acte social és una cosa contra la qual els creients haurien de lluitar. I és que potser ja fóra hora que s'entengués que el cristianisme s'ha de viure, no pas ensenyar, que els exemples no s'han de donar, es donen sense advertir-ho.

A vegades, i potser això és un disbarat, a vegades desitjaria que la nostra terra es descristianitzés de debò, enteneu-me, vull dir que perdés d'un cop el seu fals cristianisme per així poder viure la fe sense el destorb dels vestits de comunió per a nens que mai no combregaran, o cerimònies religioses per a nuvis que tal volta mai no han cregut.

Però, per aconseguir-ho, potser caldria que nosaltres, els creients, féssim el primer pas despullant la nostra manera de viure la fe de moltes coses, tal volta útils i necessàries en una societat i en un temps passat, però que avui poden ésser, per alguns, entrebancs en el seu caminar cap a Déu. Potser caldria que féssim el primer pas en recerca de la senzillesa, de la puresa de les arrels, perquè així, alliberats dels convencionalismes, respectant, això sí, els diversos nivells, les diverses maneres de viure la fe, practiquéssim com a cristians tan sols els que ho som, millor dit, els que ho intentem ser.

Tal volta ajudaria que el món descobrís que ésser seguidor de Crist no és un costum, no és una tradició, no és un acte social, sinó que és l'opció més seriosa que un pot prendre.

Josep Alegre i Marcet

"No ho he entès mal" (AVUI, divendres 9 de juliol de 1982).

"L'ocasió perduda" (AVUI, divendres 3 de setembre de 1982).

L'ocasió perduda

D'entrada caldrà que confessi que aquest article l'he escrit tres cops -, les dues primeres versions les he estripades i a hores d'ara són a la paperera. I és que em feia angúnia exposar el meu pensament. Però, finalment tot fent el tercer redactat, he vist clar que l'Església l'hem de fer entre tots i que fins i tot el més petit pot tenir alguna cosa a dir. Alguna cosa que pot ésser encertada i fer un bé als altres, alguna cosa que pot ésser un disbarat, però que també cal dir-la per així poder ésser advertit; el que no podem fer és guardar-nos-les dintre, no aportant el nostre gra de sorra, bo o dolent, per a enriquir la comunitat.

Però ara estic rumiant que tot el que exposaré tal volta no és altra cosa que el fruit del materialisme que envaeix la meva ànima. Tal volta tot plegat no és res més que això, però cal que confessi amb sinceritat que la vinguda del Sant Pare no m'entusiasma. No m'entusiasma pensar que des del mateix lloc on em situo per veure córrer en Quini o en Simonet ara veuré el Papa i, és més, com que sóc un xic miop per a poder-lo veure hauré d'usar binocles. Tampoc m'illusiona escoltar-lo pels altaveus perquè són tan dolents que no entenc mai el que diuen. Fet i fet, imagino que assegut davant del televisor el veuré i el sentiré millor i, clar, aquest allunyament no em diu res.

Amb tot, no sóc contrari a la seva vinguda perquè sé que no tots els homes som iguals i que possiblement, per a

alguns, la visita serà molt positiva, més encara, no en sóc contrari perquè crec que si ens visita no és perquè veiem el seu rostre, ni tampoc per fer-nos un sermó, ni molt menys per fer relacions públiques; crec, estic convençut, que si ve a casa nostra vol connectar i parlar amb tots i cada un de nosaltres. Cada un de nosaltres?, ai las!, això no pot ésser, som massa els que voldríem dialogar amb ell, intercanviar idees, escoltar i comunicar pensaments.

Llàstima d'ocasió perduda! Si ens haguéssim preparat amb temps i haguéssim fet com una mena d'assemblees ara podríem presentar els resultats tot dient: «Santedat, en aquestes terres tenim aquests problemes, demanem aquestes coses, pensem així, creiem això». Aleshores aquest viatge fóra un diàleg veritablement profitós entre els diversos membres del poble de Déu, entre la més alta jerarquia i el poble fidel. Fóra, sens dubte, un viatge enriquidor per a nosaltres i, per què no?, també per a ell.

Però no perdem l'esperança, potser no serà l'ocasió perduda, potser mitjançant aquest viatge l'Església entendrà de debò que el poble de Déu el fem tots i que tots tenim el dret i l'obligació de dir coses; que a tots se'ns ha d'escoltar i que a tots se'ns ha de preguntar amb molta més freqüència. Déu ho vulgui.

Josep Alegre i Marcet

No en tinc ganes

«No em ve de gust, no en tinc ganes», em digueres, i no vaig saber que contestar-te, no vaig trobar idees, paraules. I ara sí, ara que tot ha passat penso que podia haver-te dit moltes coses. «Complex d'escala», en diuen d'això ja ets fora, quan t'has acomiadat i ets a l'escala, aleshores se t'acudeix el que hauries d'haver dit. Jo en pateixo molt d'aquest complex, i és després, és ara, quan rumio el que t'hauria d'haver contestat. Podia dir-te tantes coses. Potser si t'hagués explicat que hi ha vegades que es camina no perquè vingui de gust, sinó perquè cal caminar...

Però tal volta m'hauries entès millor amb un exemple. Tu ja saps - t'hauria dit- que cada dia vaig a la piscina, oi?, doncs bé: l'aigua no m'agrada, la trobo freda, freda fins i tot a l'estiu; i és que en el fons el que passa és que no m'agrada la natació. Però, malgrat tot, cada dia nedo una estona perquè sé que m'és bo, que m'és necessari. I si me'n fa de mandra! I als hiverns amb el fred... però sé que per a mi és com el pa que menjó, i per això no ho deixo.

Hi ha una cosa ben estranya, amb tot, si un dia em deixo vèncer per la mandra no em passa res, no trobo a faltar res, estic igual que sempre, igual d'àgil, igual de fort, però l'endemà encara estic més emmandrit. I el que és més important, fixa-t'hi bé, és que si no és un dia sinó molts els que faig campana, quan tomo a la piscina m'adono que estic desentrenat, que les cames i els braços no em responen, que em falta respiració. Aleshores veig clarament que si vull estar en forma - com diuen els

esportistes- no puc faltar ni un sol dia a la meva cita. Que les piscines de cada matí són la gota d'aigua que em manté més o menys lleuger.

Tot això és el que t'hauria pogut dir, i ara, he aprofitat per a dir-t'ho. Perquè estic segur que saps molt bé que no parlo d'esports, que parlo de coses més serioses, que parlo de Déu. Estic segur, filla, que has entès que el volia era dir-te que per mantenir-se en la fe, per créixer en la fe, per aprofundir en el coneixement i en l'amor de Déu cal, tant si ens ve de gust com si no, l'esforç constant de cada dia. I és que, creu-me, per estimar Crist se l'ha de conèixer, i com el coneixeràs si no fas cap esforç per acostar-t'hi, cap esforç per descobrir-lo?

Josep Alegre i Marcet

"No en tinc ganes" (AVUI, 10 de setembre de 1982).

En l'article "Pregària" comenta d'una manera semblant a un altre article "Napoleó", el resar d'una manera repetitiva que a Déu no l'has de convèncer, l'has d'escoltar, ens diu. Tampoc el sacrifici, si es inútil li sembla que no pot agradar a Déu (dejunis i abstinències).

Parla també i critica les fórmules litúrgiques habituals d'una litúrgia morta en l'article "Maradona". Dotat de cristià optimisme, aconsella no oblidar els morts, però viure amb alegria, en la seva aportació dominical "Riu, Maria".

I, finalment, en l'article titulat "Que et puc explicar" diu que "és com el Temple de la Sagrada Família", que s'ha de construir poc a poc amb paciència i il·lusió.

Aquests escrit segueixen la tònica general de l'Alegre Marcet: entusiasme, fina ironia i aquell fel·lç intimisme que fa honor al seu cognom.

ENTREVISTA

Aquesta entrevista la vaig fer al seu laboratori. És un edifici de dues plantes i en trucar va sortir a obrar un noi de faccions quelcom semblants a l'Alegre; era un dels seus fills, el gran, que treballa amb ell. Molt amablement em va fer passar a una saleta d'espera molt clara, funcional i polida on al cap d'uns moments arribà el farmacèutic Alegre. Em va contestar així les meves preguntes.

1.- Per quin motiu va estudiar la carrera de Farmàcia ?

"Per diversos motius. Jo, de petit estava molt malalt, era asmàtic i m'havia de "cuidar" molt, i pensava a què em podria dedicar, és a dir, que per exemple no podia ser metge, sinó que havia de buscar una feina més sedentària. La paradoxa es que després he estat sempre més sa.

D'altra banda em cridava molt l'atenció el Dr. Vilardell (amb farmàcia a Gran Via cantonada Via Laietana) i de petit sempre deia que volia ser com ell. Això' em va quedar gravat.

També hi va influir un professor que vaig tenir als Jesuïtes. Ens feia classes de Física i era farmacèutic, me l'estimava molt. Tant és així que dels trenta alumnes que érem, cinc vam fer Farmàcia, com per exemple en Ferrer Batlle. Perquè a casa meva ningú no era farmacèutic i jo en vaig ser l'únic de set germans".

2.- Com va néixer en vostè la seva afecció a escriure ?

"Va néixer d'una manera curiosa. Al Butlletí de "Federació Farmacèutica" no hi havia gairebé res escrit en català, . . . potser només l'editorial. Un dia em vaig decidir a publicar-hi un article en mal català que una noia d'allà em va corregir. Es deia "Quin goig tots a taula!". Va agradar i això em va animar a fer-ne un altre, i un altre, iaixí amb tota una colla en vaig fer un llibre.

Però per ara no m'animo a escriure una novel·la. A mi em van millor les narracions mes curtes".

3. - Va haver de superar moltes dificultats?

"No. Quant a temps m'hi dedico a estones. Quant a possibilitat de publicar, vaig començar enviant un manuscrit al Butlletí de la Federació quan encara no era de la Junta; en surten dos mil exemplars, no està malament.

Després també he publicat contes a diferents revistes í en tinc d'altres que no estan editats. Abans escrivia a la pàgina religiosa de l'Avui i ara al Full Dominical".

4.- És compatible amb la seva professió?

"Sí, perquè m'hi dedico els caps de setmana, o sigui dissabtes i diumenges".

5.- Hi ha relació entre la Farmàcia i la seva professió?

"Jo considero que sí, perquè en primer lloc el fet d'estudiar ajuda a classificar idees i a tenir interès per les coses. Per altra part l'aspecte científic ha influït en la meua capacitat d'anàlisi i a estructurar, a dir les coses clares. . . , ha fet que el meu estil

fos senzill, planer i amb frases curtes. En els temes en canvi, hi veig poca relació, ja que no parlo de qüestions religioses i de la família, encara que últimament he incorporat anècdotes viscudes o sentides explicarà la farmàcia

6.- Com jutja la seva obra?

Aquí el Josep Alegre amb la seva típica ironia contestà : "Molt be. Jo sóc en llengua catalana el que Cervantes és a la castellana". I després afegí somrient de les seves pròpies paraules: Bé, literàriament son els altres qui m'han de jutjar. Jo sento necessitat d'expressar-me, tinc coses per dir i ho faig amb un estil no massa feixuc, àgil, planer. En Folch i Camarasa m'ha influït molt".

7.- Si hagués de tornar a començar, faria el mateix ?

- Sí, ho faria però més ben fet. La meva professió, la farmacèutica, m'ha agradat i m'ha anat bé.

Des del primer any vaig poder fer pràctiques amb un amic del meu pare. El Dr. Huerta es volia vendre la seva farmàcia, així és que jo li vaig donar una paga i senyal. El 1947 jo ja hi era a la mateixa farmàcia que avui i fa trenta anys que tinc el laboratori.

Respecte a escriure crec que vaig començar massa tard, però per altra banda reconec que s'ha de tenir "experiència " per escriure".

8.- Com veu actualment la literatura catalana?

"Força bé. Joestic esperançat i crec que cada dia hi ha mes lectors. Quan jo era petit vaig poder llegir el Patufet, les aventures d'en Massa gran. . . és on jo vaig aprendre a llegir. Després, a la postguerra es deixava editar molt poca cosa en català, llibres religiosos per exemple.

Ara s'escriu i es llegeix en català. Potser en aquest moment estiguem una mica encallats però jo veig un bon avenir per a la literatura catalana'.

9.- Què en pensa del paper del farmacèutic en la societat actual i del futur de la farmàcia?.

El futur de la Farmàcia el veig bastant semblant al d'ara però lleugerament modificat. No hi crec en la idea d'una gran farmàcia com a botiga amb 15 ó 20 farmacèutics, o bé serà només possible d'aquí a molts anys. Jo crec que on tenim una gran feina és en el camp alimentari, mentre que el de la indústria el veig més negre degut a que estem en mans de grans multinacionals.

Quant a les petites farmàcies també hi ha futur per als nous farmacèutics- Cada vegada es col·loquen més farmacèutics com a dependents, la qual cosa implica un major control medicamentós, tan important".

APORTACIONS ORIGINALS

Ramon Berenguer IV

Sí, ja ho sé que vostè no s'ho creurà, ja ho sé, però li dono fe que va ésser així. Miri, jo pateixo d'insomni, sap, i per a combatre'l cada nit faig una passejada. I, com li deia, ahir vaig sortir de casa i vaig baixar per la via Laietana, pensava anar fins el port però, en ésser una mica més avall de la catedral, em vaig seure sobre un pedrís per a descansar una mica. Això ho faig cada dia, fins aquí no hi ha res d'anormal. I així estava quan va aparèixer ell. Vostè es pensa que són falòrnies, imaginacions meves, doncs jo li puc jurar que era en Ramon Berenguer IV. Anava embolicat amb una capa que el cobria de cap a peus i portava una corona daurada damunt la testa. I ho sé molt bé que era ell perquè gairebé som de família, cada vespre, quan amb les meves caminades passo davant de la seva estàtua, ens saludem afectuosament. Som amic, oi que ho entén?. Que què em digué. Ja li ho he dit. En Ramon Berenguer està queixós de nosaltres, diu que no es mereix el tracta que li donem. Que està d'acord en mullar-se quan plou i en rostir-se de calor a l'estiu, però els coloms... Es veu que els coloms l'empipen d'allò més. Diu que està fet una porqueria i que anar brut d'aquesta manera no és digne d'un home del seu estirp. Sí, sí, senyor Batlle, ja ho sé que això no té solució. Que vostè no pot manar als municipals que matin tots els coloms. Però és que jo havia pensat, i per això l'he vingut a veure, que si li trèiem la espasa i al seu lloc li posàvem un paraigües potser les aus jo l'embrutarien tant. Oh, no, senyor Alcalde, no s'empipi amb mi, en últim terme això no seria res estrany, no seria pas la primera estàtua a qui s'aplica aquesta solució. Aquí ja tenim la dona del paraigües... I, a més, podria ser que essent dos, ves a saber, tinguessin descendència... què li sembla, senyor Maragall?

Josep Alegre i Marcet

SÓC ESCRIPTOR?

No, això que quedi clar, no sóc escriptor ni res que se li assembli. Per a ser-ho cal saber escriure i jo no en sé. Tan sols sóc un farmacèutic que té coses per a dir i intenta dir-les.

Coses per dir... Mireu, quan vaig néixer em van batejar i, com gairebé tots els habitants d'aquest país, en arribar als set anys vaig fer la primera comunió. Després em portaren a una escola on m'ensenyaren francès i anglès, llatí i grec, però, ai làs!, s'oblidaren d'ensenyar-me català. Coses dels temps. Però aquest, el temps, anà passant i a mesura que guanyava edat anava descobrint i aprofundint en una doctrina, en una manera de viure la vida, de veure el món. I aquesta doctrina, aquest ideal, em portà a prendre greus decisions, una d'elles, comprometre'm a lluitar per la justícia. D'injustícies el món n'és ple, però jo vaig descobrir la que tenia més a prop: Catalunya. I com a conseqüència d'aquesta descoberta vaig comprometre'm a lluitar per la meva terra.

A Barcelona hi havia una revista de farmacèutics - encara era l'època d'en Franco - tota ella en castellà. Vaig parlar amb el director per veure si podia publicar alguna cosa en la nostra llengua: "Fes-ho, em digué, tot pot ser que anem plegats a dormir a la Model". Vaig fer-ho i re no va passar. I així va néixer allò que alguns en diuen un escriptor. Amb els meus esborralls pretenc dir coses, comunicar idees, fer una transfusió d'allò que tinc dins. Per això els meus escrits fugen de les llargues descripcions: no vull perdre el temps ni fer-lo perdre. Intento ésser agradós i curt, perquè sé que les redaccions llargues i feixugues ningú no les llegeix. Procuo alternar els escrits amb missatge amb d'altres totalment festius. És una tàctica de bon venedor. I tinc tantes coses per vendre, tantes coses per dir, tants missatges per comunicar...

Però el meu repertori es limita, bàsicament, a parlar de dues o tres coses: la meva visió transcendent del món, una visió que intento transmetre d'acord als signes del temps, d'una forma moderna, anant a les arrels, deixant de banda els costums i cercant allò que és fonamental: l'amor a Catalunya, una Catalunya que a l'igual que l'Espriu, veig pobre, bruta i desgraciada, però que l'estimo com mai cap cosa es pot estimar; la meva família, la dona, els fills...

Tinc tantes coses a dir de tot això!. I procuro fer-ho de forma planera, utilitzant el català que parlo, el català del carrer. Perquè si vull que m'escoltin haig de parlar així.

I... i no sé que més dir-vos. Aquest sóc jo. Aquest és en Josep Alegre, farmacèutic i fals escriptor que, com deia al començament, té coses per a dir i intenta fer-ho.

Josep Alegre i Marcet

BIBLIOGRAFIA

- “Técnicas para la preparación extemporánea de fórmulas con antibióticos” (Graf. Gispert La Bisbal, 1966)
- “Quin goig tots a taula!. Vivències d’un pare de deu fills” (Ed. Pòrtic, Barcelona. 1980: 1a. Edició; 1981: 2a. Edició)
- “Doce a la mesa” (Ed. PCC, Prensa Popular Cristiana, 1982) (traduït al castellà per l’autor)
- “Viatges a l’Illa” (Ed. Prometeo, 1982) que conté “Carles Puig: llibres de tota mena”

PUBLICACIONS

- “Circular Farmacèutica”
- “Demos y enseñemos la verdad”
- “Pliegos de Rebotica”
- “Butlletí Informatiu de la Circular Farmacèutica”
- “Acofar”
- “La Vanguardia”
- “El Correo Catalán”
- “Ya”
- “Los Sitios”
- “Diario de Barcelona”
- “Avui”
- “Foc Nou”
- “Radar Social”
- “Radio España”
- “Butlletí Informatiu de Federació Farmacèutica”
- “Offarm”

LLUÍS BERINGUES

BIOGRAFIA

Lluís Beringues i Vilaseca neix a Sallent el 3 de maig de 1919. És fill de Martí Beringues, forner de Sallent, i de Teresa Vilaseca. Foren sis germans. Després de fer la Primera Comunió, el 1928 es trasllada a Berga on estudia al Col·legi La Salle fins al 1931. Aquell any, el dia 14 d'abril amb el Pare Josep van anar al Pi de les Tres Branques justament el mateix dia en què es declarava la II República, moment que recorda perfectament.

L'any 35 obté l'Englantina dels Jocs Florals Infantils de Berga - que consistia en una màquina fotogràfica - amb el poema *Oda a Berga*, i l'accessit correspon al que després ha esdevingut Mossèn Josep Serra i Janer, també poeta i amic del nostre farmacèutic. Comença la guerra i durant el primer any i mig ajuda el seu pare a la fleca, després va a la guerra i durant uns mesos roman amagat. El 1939 el porten al camp de concentració de Cervera per a la *depuració* corresponent. El 1940 mor la seva mare. Del 1939 al 1940 fa el Servei Militar a València, i alhora comença la carrera de Farmàcia, i a partir del 40 la segueix a Barcelona gràcies a la pròrroga de segona fins al 1942, en què teòricament acabava la *milícia*. Però aleshores en Franco el torna a cridar a files - Hitler arriba a Perpinyà el 1942 - i ha d'ingressar novament a l'exèrcit. Per tant, en Lluís Beringues va estudiar tota la carrera vestit de militar. Es llicencia finalment dos mesos després de ser farmacèutic; això és el 1944. Potser hauria pogut acabar el 1943 ja que estava matriculat de Química Orgànica i de cinquè curs, però en mobilitzar-lo novament, es va desmoralitzar i només s'examinà d'aquella assignatura. Així és que acabà la carrera en cinc anys i quedà estrocat el seu desig de fer-la en quatre, cosa que hauria aconseguit gràcies a què l'estiu de 1942, acompanyat de Jordi Pallars Sibecas, (actual delegat farmacèutic d'un important laboratori) va aprovar les assignatures de tot un curs.

És Inspector Farmacèutic Municipal des de 1944.

L'any següent - 1945 - compra la farmàcia a Sallent, que és el seu poble natal. Quan celebrava aquest fet acabava, justament al mateix dia, la guerra a Europa. Es fa soci de Federació Farmacèutica a partir de 1951.

Es casa el 24 de setembre de 1951 amb Josefina Sorribas Cabestany i té cinc fills: Mercè, Lluís - farmacèutic -, Rosa Maria, Maria Carme i Montserrat. Durant els anys, i a part de la seva afecció poètica, ha intervingut en diversos negocis com és propi d'un factòtum en un poble: benzinera, construcció, cines a Sallent i Balsareu, etc.

El 1962 a la Càtedra de Bioquímica segueix el Curs *d'Anàlisis Bioquímiques d'Aplicació Clínica*. A partir de 1981 obre farmàcia a Sant Cugat del Vallès.

Paral·lelament a la seva activitat farmacèutica, en Lluís Beringues ha format part de la història del seu poble alhora que ha fet la seva *història poètica*. Així, hi ha intervingut activament essent membre de les Juntes de la construcció del Col·legi de les Germanes Carmelites, i del de Sant Antoni Maria Claret. Quant a la seva poesia, com ara veurem en l'estudi de la seva activitat literària, ha descrit amb amor tot Sallent: monuments, castell, festes i tradicions. Tot ha estat plasmat en els versos del nostre farmacèutic al llarg de trenta-cinc anys, i del sallentí de tota la vida.

ACTIVITAT LITERÀRIA ; PREMIS

En Lluís Beringues és un poeta. Ha escrit des de jove poesia malgrat que, per manca de temps i dedicació, no la publiqués d'una forma sistemàtica.

Les primeres composicions poètiques daten dels anys 40 i ha anat escrivint des d'aleshores, però ho fa de forma continuada a partir de l'any 1982.

Els seus premis són pocs degut a què també són molt poques les vegades que s'ha presentat a concurs. Així tenim el premi infantil dels Jocs Florals de Berga (Englantina de 1935) per *Oda a Berga* que no ha estat publicada.

Obté l'Englantina d'Or pel poema castellà (única vegada que escriu en castellà) *Salve a la Pàtria* amb el lema *España Inmortal* als X Jocs Florals de Manresa amb motiu de la Festa Major de la Misteriosa Llum (1948). Es un poema bastant llarg que vaig sentir recitar de boca del propi autor i que, degut a la temàtica i al seu estil ressonant, recorda els poetes del *Siglo de Oro* de la Literatura Espanyola però no deixa de tenir certa gràcia.

Per últim li és concedida la Flor Natural –tema poc conreat per en Beringues, ja que generalment sempre parla de la Pàtria i de la terra - en els Jocs Florals de la 3a. Edat de Sant Cugat (1986) per *Penso en tu* i el premi a la poesia festiva per *Judici de l'any 1986*. Ambdues es van publicar al llibret editat amb motiu dels Jocs i, a més, el *Judici* va sortir (Juliol - Agost 1986) a la secció d'Art i Lletres del Butlletí Informatiu de la Federació Farmacèutica com gran part de la seva producció poètica. Aquesta poesia la dedicà a tots els companys farmacèutics de la seva promoció amb motiu de la reunió anyal que celebraren i no deixa gaire ben parat l'any 1986.

Per millor veure l'evolució de la seva poesia que podríem qualificar d'impressionista, estudiarem els seus poemes en ordre cronològic de com van ser escrits i no tal com van ser publicats ja que la majoria han trigat a estar-ho.

Com en tot poeta, cada composició expressa el sentiment i l'estat d'ànim de l'autor en un determinat moment. Aquests pensaments, sentiments, situacions i/o motius del que vol expressar ens els manifesta sempre en Beringues a cada poema. I és que, abans dels versos, exposa d'una manera breu i concisa el moment en què es trobava quan els

va escriure. Això també ho explica ell en una entrevista a Federació que li fa el company Alegre Marcet a la secció *El soci diu* i de la qual n'inserim una part (juliol 1984):

EL SOCI DIU...

En LLUIS BERINGUES I VILASECA neix el 3 de maig de 1919. Acaba la carrera el 1944, comença a exercir a Sallent i es fa soci de la Federació el 1951.

* * *

En Beringues és un bon soci i un bon amic de la FEDERACIÓ FARMACÈUTICA.

Avui el trobo a Secretaria i en saludar-lo em diu:

- Vinc a arreglar els papers pe a cobra la Pensió Federativa. He complert el 65 anys.
- Felicitats i que la puguis cobrar durant molts anys., tan bé com ara i treballant com fas tu.
- Mira - em diu - m'agrada treballar però hi ha cops que desitjaria descansar una mica per a poder-me dedicar a les meves afeccions.
- Llegir i escriure? - li demano jo que conec molt bé el seu tarannà.
- Sí, m'agrada escriure i també llegir, però no tinc gaire temps per a fer-ho. -S'atura un moment i després continua-. És clar que cada dia veig una estona la Televisió però és que d'això gairebé ningú no s'escapa.
- Bé, deus llegir el nostre Butlletí?
- Si -reconeix- això sí, però llevat el Butlletí es pot dir que no llegeixo res. Abans era una rata de biblioteca. A Sallent tothom es coneixia, això feia que podies anar a la biblioteca i emportar-te a casa el llibre que volies. Hi havien moltes facilitats.
- En Beringues ens envia tot sovint poesies per a publicar al nostre Butlletí. Per això li demano:
- Ets poeta i també prosista?
- No, de prosa res. En canvi la poesia se'm dóna.
- Allò de les muses és veritat?
- Oh, i tant! Mira un cop em telefonà una núvia demanant-me que li fes una poesia. M'hi vaig comprometre i vaig deixar l'aparell a la meva dona. No sé quant temps parlà la meva dona, cinc... deu minuts? Doncs bé, en acabar de parlar ja tenia la poesia feta. Es que quan raja, raja, i quan no, no hi ha res a fer.
- Jo no ho havia cregut mai això de la inspiració, creia que més aviat era el treball i la constància.
- Home, també, però el moment que es viu hi fa molt, hi ha situacions que estan carregades de poesia. Recordo que una vegada volia fer una poesia que tingués per tema Catalunya. Feia temps que la tenia al magí mes no sortia. Però el dia de la Mare de Déu de Montserrat de l'any 82 - ho recordo molt bé -, vaig veure al diari una fotografia de la Verge Bruna i això m'inspirà, em vaig tancar dintre la Farmàcia i vaig començar a escriure. A fora, a la placa, tocaven una sardana, això encara m'ajudà. Quan callà la tenora jo havia acabat la poesia. Ja ho veus, feia temps que la volia fer i va néixer quan ella va voler.
- La recordes ?

- Prou, començà dient:

Nostra terra és terra noble,
igual ara com abans,
i els qui som fills d'aquest poble
som amb honra catalans.

Es més llarga, naturalment, però ara et cansaria.

En Beringues, en tant recitava]'estrofa s'ha transfigurat, els ulls li brillaven d'emoció, la seva veu i el seu posat han canviat. Era ben clar que aquella poesia li sortia del cor.

- Ets molt nacionalista ?

- No tant com caldria.

- Com veus la situació de la nostra llengua?

- Penso que anem bé. les darreres eleccions m'han donat moltes esperances.

- Sí ? - faig jo per incitar-lo a continuar parlant.

- Mira, fa anys arribaven trens sencers de nou vinguts. Donades les circumstàncies ens era difícil assimilar aquesta riuada. Era impossible explicar-los quina era la nostra manera de ser, d'obrar, de pensar i d'actuar. Ara no ve tanta gent, a més a l'escola s'ensenya català, els fills si no ens fan la traveta, seran catalans com tu i jo. A més tant ells com els seus pares volen que sigui així.

- Tu creus ?

- No has llegit un llibre que es diu "Un català a la Mancha"?

- No, no recordo. De qui és?

- Doncs ...Em sembla que d'en Russinyol. Sí, sí, segur que és d'ell. Es tracta d'un català que se'n va a viure a la Mancha i allí fa amistats i, fins i tot, s'hi troba bé, però a ell no li agraden els toros i, com molts catalans, ni en vol sentir parlar. Un dia els amics, gairebé per força, el porten a la plaça i allí veu amb sorpresa que el torero és el seu fill.

- L'anècdota és molt bona. Déu faci que a Catalunya passi igual.

- Passarà, no ho dubtis.

En Beringues és un gran conversador, m'ha explicat tantes coses que podria fer no una entrevista, sinó dues, però tot té un límit i l'extensió de les entrevistes també. Amo recança haig de deixar d'escriure i donar les gràcies al company per la seva col·laboració.

J. A. M.

Es curiós, per exemple, que una de les seves primeres poesies "Nostra dansa" (1944), inspirada en la descripció de "L'Aplec de l'Amor del Maresme" (a Calella) que feia un company seu de curs, l'escrigués al laboratori d'Anàlisi Química de la Facultat de Farmàcia i prop d'exàmens, al mes de maig. Li publicà -com la majoria de la seva poesia - el Butlletí de Federació Farmacèutica l'any 1983 (juliol-agost). Set falsos sextets expressen la tradició, el sentit català, la força de Catalunya a través de la seva dansa: la sardana. En reproduïm un fragment a continuació.

N O S T R A D A N S A
= = = = =

Correu, veniu Catalans!
Veniu tots, dem-nos les mans
 i fem una gran rotllana;
esperant que **el** contrapunt,
ens indiqui el primer punt
per començar la sardana.

Per començar-ne la dansa,
que ens porta la recordança
dels nostres avantpassats,
que amb barretina vermella
i l'alfàbrega a l'orella,
saltaven enamorats.

Enamorats de les cançons
i les belles tradicions
de nostra dansa galana,
escoltant com la tenora,
 bé refila, canta o plora,
al compàs de la sardana.

Puntegem-la igual com ells:
fem igual com als temps vells
a la plata gran del poble.
Anem-hi petits i grans,
i donem-nos tots les mans,
el poble, el ric i el noble.

Saltem tots al seu compàs
i cantem al mateix pas,
des del pla fins a la serra.
Cantem les belles cançons,
les més plenes d'il·lusions
 que ha cantat la nostra terra.

Aquelles que amb el seu cant,
expressen a cada instant l'amor
que les ha inspirades;
i que les hem arxivades
igual que un tresor llegat
de les èpoques passades.

I que és tresor no ho dubteu;
puix aquí i a tot arreu,
SARDANA és mot sagrat.
I a la TERRA CATALANA,
aquest sol mot agermana
PAU, TREBALL i LLIBERTAT.

LLUIS BERINGUES I VILASECA.

L'any 1946 escriu "El Corpus del nostre poble" que surt publicat el mateix any en el programa de festes del seu poble natal, Sallent. Aquest poema destaca perquè és el primer cop que s'escriu en català a Sallent després de la guerra. És interessant la temàtica ja que la festa és l'excusa del poeta per a la crida a la Pau, la Fe i l'Amor; per fer de Sallent un poble més gran i noble allunyat d'intrigues, odi i rancúnies. La Guerra encara era a prop. En sextets ens descriu molt encertadament la Natura tant l'atmosfera com les plantes del voltant del poble.

Trobem novament una vinculació farmacèutica en crear "Muntanyes nevades" (Tardoral) que compon tot estant de guàrdia a la Farmàcia. A Sallent el 15 d'agost fa un sol brillant però aquell any 1947 el nostre poeta cospa el canvi d'ambient davant una tamborinada d'aigua, i ho fa d'una forma musical. Aquesta musicalitat l'aconsegueix amb la rima, les comparacions i reiteracions de les paraules i en acabar amb la mateixa estrofa del començament. Val la pena que el llegim tots plegats. (Butlletí Informatiu de Federació Farmacèutica núm. 10, octubre de 1982)

M U N T A N Y E S N E V A D E S

=====

T A R D O R A L

Ploreu muntanyes nevades,
ploreu, sense mai parar;
vostres plors, com bes de fades,
faran més fèrtil el pla.

Ploreu, muntanyes blanques,
que ha mort l'estiu,
dels arbres en les branques,
no hi ha cap niu.

Ploreu que el sol s'amaga,
i cap pinsà,
entre els pins de l'obaga
no pot cantar.

Ploreu, que els salses ploren
abaix al pla,
mentre les fulles moren
del fred que fa.

Ploreu, que l'ocellada
ja ha pres el vol,
fugint de la nevada
cercant el sol.

Ploreu, ploreu muntanyes,
serres i abims,
donin vostres entranyes
blancs regalims.

Ploreu muntanyes nevades,
ploreu sense mai parar;
vostres plors, com bes de fades,
faran més fèrtil el pla.

LLUIS BERINGUES I VILASECA.

L'any 1948 escriu "El Menestral del meu poble" amb el lema: "A un forner honrat i noble", poema més llarg que de costum dedicat al seu pare. En efecte, totes les estrofes de rima fàcil i vers senzill descriuen alhora que lloen la figura del seu progenitor, forner d'ofici i noble de cor, pel qual sent el nostre farmacèutic una gran admiració ja que mai vengué pa o farina d'estraperlo. Es publica al Butlletí de Federació el gener de 1983 (núm.1).

També en el programa de la Festa Major de Sallent surt publicada "Nostra Vila" (1948) poema que descriu físicament i espiritualment la vila. La sentim treballadora per les xemeneies i llançadores, i la sentim bonica, envoltada per muntanyes, resseguida pel Llobregat i amb un cel que ens el mostra així:

*... " I el cel blau, es ple d'estrelles
que semblen gentils donzelles
prenent el riu per mirall. ..."*

Però també ens pinta una vila amb empena i humanitat:

*... "i el treball, la fe i noblesa,
són les fonts de sa riquesa
i per això, tot li somriu."*

El mateix any 48 fou impresa en els programes de la festa de l'Ouada del diumenge de

Pasqüetes el poema "La Pascua d'Enguany" que va ser demanada pels cantors de Caramelles de Cabrianes. A través de l'esforç dels cantors en unes Caramelles mullades, Beringues ens vol transmetre la catalanitat i l'esperit del protagonistes d'aquesta tradició popular.

El canvi de l'antic rellotge sallentí per un de nou fa néixer dos poesies. La primera "Adéu al Rellotge Vell" publicada amb motiu de la festa que s'organitzà, va ser sol·licitada per l'Alcalde com homenatge al rellotger "Ramon Argelaguet".

La segona, publicada per l'Ajuntament com a record de la benedicció del nou rellotge, es titulà "Benvinguda" (1948). També en quartets com l'anterior és un típic poema de lloança del qual destaquem aquesta estrofa que és especialment encertada:

*...Simbolitza la constància
son tic-tac seguit, seguit,
com el cor que bat amb l'ànima
del treball a dins del pit.*

El Diari "La Misión" de Sallent publica l'any 1948 "El camí del cementiri" al voltant del dia de Tots Sants, i que reproduïx el Butlletí de Federació Farmacèutica el novembre de 1982 (núm. 11).

Amb cert caràcter moralitzador parla del destí final de tots els homes, rics i pobres, amb un llenguatge ben directe.

El 1949 es publica en el programa de la Patum el poema "Berga i el Corpus" que també recollirà el Butlletí de Federació bastants anys després, per ser més precisos el maig de 1983 (núm.5). Es tracta d'una descripció en quartets de la vila i de les seves festes tradicionals. Malgrat que el propi Beringues confessa que només escriu quan li raja la inspiració, resulten sempre menys forçades les poesies que fa de manera espontània tal com dèiem com una "impression" que no pas les dedicades a quelcom.

En un altre programa del mateix any 1949 però de la festa de la Trentasisena, Lluís Beringues descriu en aquesta ocasió les noves campanes de Sallent ja que les antigues havien estat foses quan la guerra. El naixement del dia o d'un fill, les festes, la mort, tot això i molt més ens vol dir el poeta fan sentir les campanes a un poble en "Al campanar del meu poble".

Unes nenes de la vila demanen al nostre farmacèutic un poema que va ser musicat pel mestre Guillem Viñas i cantat en la Pasqua de 1949. Es titulava "Cant a la Pasqua". Per situar-nos en l'època de l'any, Lluís Beringues comença amb una pinzellada botànica:

*“Avui la branca
del romaní,
és tota blanca
i a mig florir.”*

Saltirona i musical aquesta estrofa es repeteix al final d'aquest cant que és un cant al Creador.

"Al nostre Escut" (1950) és una entusiasta descripció d'aquesta representació del poble i fou publicat al programa de festes de llavors. Llàstima que anys més tard canviaren l'escut, però el poema resta.

En la tasca paulatina de reconstrucció del poble de Sallent des de passada la Guerra Civil, l'any 1951 s'inaugura el Monument a Sant Antoni Ma. Claret, en la qual hi participà el nostre farmacèutic activament, tal com hem esmentat. Dos sonets titulats "Al monument del nostre sant" admiren la figura gegantina del sant que és, a més, per al poeta retorn a la infantesa i recuperació de Pau i "Dolcesa" en contemplar-lo.

En el diari "Sallent" (Any 1, núm. 2 Octubre de 1952) es publica "Al Castell de Sallent". El pes de la glòria i no els elements són causa de l'enderrocament progressiu d'aquesta construcció de fa més de deu segles símbol de la història sallentina. Un sonet recarregat és el que expressa els sentiments del nostre farmacèutic poeta.

El 1954 surt publicat en els recordatoris de la festa d'inauguració de les noves campanes del poble - 20 de juny - " A les Campanes de Santa Anna". Aquesta poesia dedicada a les campanes de l'ermita de Santa Anna de Claret són uns bonics quartets en agraïment a la família Semir-Casagemas que viu en aquella zona des de fa quatre segles i que les llegà.

El Butlletí Informatiu de Federació Farmacèutica publica "Ja fa vint anys" poema curt i d'estrofes diferents que parla dels anys passats des de la llicenciatura de Farmàcia (1964).

El nostre company Beringues diu que cada any "quan arriba el mes de maig, recordo els dies passats d'aquest mes en l'època d'estudiant" i també recorda les reunions amb els companys de curs.

Emotives paraules que compartim tots aquells que ens sentim orgullosos de ser farmacèutics!

El poema, llegit en ocasió de la reunió feta després de vint anys d'abandonar la Facultat, té per als professionals del medicament una gràcia especial perquè està fet amb ingenuïtat i entusiasme.

Cinc anys més tard, el 1969, a un hotel de Sant Pol de Mar on la Promoció d'en Beringues celebra les Noces d'Argent, l'autor llegeix el poema que duu el mateix títol "Noces de Plata amb la Professió" i per lema "Vint-i-cinc anys han passat (Butll. Inf. de Fed. Farm.).

Aquest lema es reitera en cada una de les cinc estrofes aconseguint una especial cadència que recorda el pas del temps. Aquesta és la idea que el poeta mostra tot sentint-se farmacèutic ja que la seva vida i el seu punt de partida és la Farmàcia i així diu:

*“Vint-i-cinc anys han passat
seguint la ratlla marcada
per la carrera cursada
en nostra Universitat.”*

"Pendent del Portal" és el títol de la Nadala que Lluís Beringues publica per repartir a amistats i familiars (1976). Canta a l'Estel perquè ens il·lumini a tots i ens doni pau i seny, aquell seny "ja mig venut" diu l'apotecari-poeta.

En Lluís Beringues ha escrit la lletra de diverses cançons que ha cantat el Cor de Sallent i una de les més destacades és la poesia "Nit de Sant Joan" (Butlletí de Federació Farmacèutica núm. 6, juny de 1983). El nostre company la va fer el 1977 per encàrrec de l'amic Roca que li va posar música de sardana. Fou cantada el mateix dia de Sant Joan a Sallent: Tot ballant una sardana esperen que surti el sol de l'endemà de Sant Joan, nit de foc i d'amor.

El 1982 comença el nostre farmacèutic-poeta a escriure de manera més prolífica. Tres són les mostres: "És la dona del mar", "Tenim altre sostre" i "Nostra Terra".

La musa, diu l'autor, li contesta a la seva pregunta en veure un monument d'una dona al promontori entre Cala Banys i el mateix Lloret de Mar: què fa aquesta dona aquí? amb el poema "És la dona del Mar" (But. Inf. Fed. Farm. núm. 9, setembre 1982). Són dues estrofes impulsives i boniques sobre aquesta dona del mar "símbol de la dona que espera l'amor que va emigrar".

"Tenim altre sostre" és una nadalenca fruit de passar el Nadal d'aquell any 1982 de guàrdia a la farmàcia "Iluny de familiars" com diu l'autor.

De fet és un poema simbòlic dels diversos Nadals que a través dels anys ha hagut d'estar fent guàrdia a Sallent o a Sant Cugat (But. Inf. Fed. Farm. núm. 12, desembre de 1982).

Més àgil quant a estil és la composició poètica "Que torni el Betlem" que presenta al Butlletí de Federació (núm.12) tot desitjant un bon any 1983 (Desembre de 1982). La temàtica gira entorn, és clar, del Messias, però també dels canvis socials pel que fa a l'Església i a l'Estat.

"Nostra Terra" es confecciona a partir d'una estrofa pensada des de feia anys i que és la següent:

*"Nostra Terra és Terra Noble
igual ara com abans,
i els que som fills d'aquest poble
som amb honra catalans"*

i a partir de la inspiració sobtada que sent en una audició de sardana a Sallent i que li fa escriure-la en el mateix moment.

Canta als catalans, a les seves ganes de treballar, a la Moreneta, a la fe, l'amor i a la pau. (Butlletí de Federació Farmacèutica núm. 4, abril de 1983).

L'Hereu Xalet (Butl. Inf. Fed. Farm. núm. 2, febrer de 1983) amb el lema: Qui de jove no treballa, quan és vell dorm a la palla, és un poema-narració de la vida d'un hereu escampa per demostrar l'adagi que indica el mateix lema. Amb to irònic va relatant la vida d'en Xalet i el conjunt de vint-i-sis quartets demostra la seva finalitat d'adaptar els versos a la història.

"La Llum de Manresa" és un poema que dona a conèixer a un grup de manresans residents a Sant Cugat que celebren cada any des de 1974 la festa de la Llum. En ell parla de les excel·lències de la "Gran Ciutat" en versos curts i adients al propòsit que busca: cloure una festa entre amics (Butll. de Fed. núm. 3 març 1983).

"Pessebre vivent" (Butll. Inf. Fed. Farm. núm. 12 desembre de 1983) és el títol d'una de les nadalenques que escriu en un mateix any. En quartets, una de les estrofes més utilitzades per en Lluís Beringues, parla d'un utòpic món que fós com un pessebre adorant l'Infant símbol d'Amor i Pau.

"He vist ametller florit" (But. Inf. Fed. Farm. núm. 3 març de 1984). La visió de l'ametller florit, mostra de la primavera, un primer de febrer motiva el sentiment de sorpresa i alegria per l'arribada del bon temps que expressa el nostre poeta. Ho fa d'una manera ràpida en tres estrofes i molt efectiva per aconseguir que el lector comparteixi la mateixa alegria que sent l'autor.

"A la plaça fan ballades" (But. Inf. Fed. Farm. juliol-agost 1984) és un bonic poema que escriu a la primavera de 1984 com homenatge al Sr. Joan Costa i Ferrer, fundador i director de l'Esbart Ballets de Catalunya, i al mateix esbart sallentí. Cinc quartets encapçalats per un aariat unit a una quarteta que donen l'aparença d'un fals sextet aconseguen imitar el ritme dels passos del ballet. Enlaira la gràcia dels dansaires, la tradició mantinguda durant tants anys, i en general el ball "bell somni de fades", ens diu en Beringues amb una bonica metàfora, que ensenya a estimar els membres del poble i els ajuda a tirar endavant. Interpretem que no només es refereix a Sallent sinó també a tot Catalunya quan acaba tot dient que el poble que balla i treballa no s'encalla per més que li posin "innobles" paranyes.

A Sant Cugat el primer de juliol de 1984 dedica una poesia a la celebració del 40è aniversari de la seva promoció: mitja vida, el record d'estudiant, els amics farmacèutics, tot això és el que queda. (Butlletí Informatiu de Federació Farmacèutica núm. 9 setembre-octubre de 1984 li publica "Sembla mentida i és veritat").

Per Nadal d'aquell mateix any escriu "Que el nin a tots beneeixi" ,que és un cant a la pau després d'un any de guerra i sang. Surt publicat al Butlletí Informatiu de Federació núm. 1 del gener de 1985 i també en un recull de poemes, "Nadal Poètic" (1984), que edita l'Ateneu Barcelonès amb motiu del recital poètic que celebra cada any per aquestes dates. També hi intervenia el farmacèutic i poeta Francesc Blancher a més d'altres trenta-dos poetes catalans.

Quatre quartets formen "Miracle de Primavera" descripció del miracle de la Natura que a ple hivern fa sortir un bell ametller florit. Espontani poema fruit de l'esperit d'observació del nostre farmacèutic-poeta (Butlletí Informatiu de Federació

Farmacèutica núm. 3, març de 1985).

Els quaranta anys de carrera els celebren com en anteriors ocasions a Sant Pol de Mar i el nostre company Beringues s'acomia dels seus amics amb el poema "Vivim un jorn de goig" (Butll. Inf. Fed. Farm. núm. 5, maig 1985) que a continuació reproduïm:

SANT POL DE MAR

VIVIM UN JORN DE GOIG

=====

De nou ela arbres verdegem
i salten pels branquillons,
mentre tot cantant festegen
cardines i gafarrons.

Ja de nou tota l'arbreda
es vesteix d'un verd pujat,
i s'agrupa dins la cleda
com cada any, nostre ramat.

Hem vist ja moltes anyades,
Hem vist, com el temps s'esmuny;
records , d'angúnies passades
en els exàmens de Juny.

Tots portem a dintre nostre,
de records, un bell estoig.
Fins se'ns nota, en el rostre,
que vivim un jorn de goig.

Disfrutem doncs l'alegria,
d'aquest jorn, aquí a SANT POL;
i amb efecte i poesia

FINS L'ANY QUE VÉ SI DÉU VOL!

La penúltima estrofa és especialment inspirada. Els farmacèutics fins se'ls "nota en el rostre que viuen un jorn de goig", l'aniversari de la carrera.

Dos simples sextets serveixen a Lluís Beringues per descriure'ns el mar, les barques i el sentiment d'enyorança que li transmeten pel temps passat. El motiu de la inspiració és la Natura però no la real sinó la pintada en un quadre del seu amic odontòleg Joan

Bea que també tenim el gust de conèixer. Fou escrit l'agost de 1985 i sortí publicat un mes després al Butlletí de Federació amb el títol justament d'"Enyorança" (núm. 9, 1985).

El novembre de 1985 compon "Camí d'Amor" (Butll. Inf. de Fed. Farm. núm. 1, gener de 1986). Predica l'amor a tot en aquestes quatre estrofes curtes: al poble, a la família, a la professió, a la vida perquè el que es dona es recull. Es una de les poques vegades en què parla de la seva família: la seva esposa, els seus cinc fills, i els seus dos néts, "brillants espills".

"Es nit molt bella la de Nadal" és un bonic poema de Nadal que podem llegir a continuació:

Es nit molt bella la del Nadal

S'omplé de joia la nit serena,
un bou i mula hi hà en el Portal
i d'alegria el món s'omplena.
Es nit molt bella la de Nadal!
cantan els Angels a l'ESTABLIA
pastors i arcàngels els hi fan cor
es la bellesa, la poesia,
que avui reflexen les palles d'or.
I allà MARIA el seu NIN beïlla,
fent companyia hi hà SANT JOSEP
i el gran miracle tothom desvetlla
i el REI DE REIS ofrenes rep.
S'ervi per sempre el nostre Poble,
amb Fe, les coses d'antigor.
Fem el Pessebre, hi amb afany noble,
humils sentint-nos com un pastor.

Família

Beringues - Ferribas

Sallent - Sant Cugat, Nadal del 1985

En L. Beringues el publicà el 1985 per desitjar un bon Any Nou a amics, companys i família i va sortir al Butlletí de gener de 1986 (núm. 1)

Escrit el 10 d'abril del mateix any, trobem al Butlletí de Federació Farmacèutica núm. 6 (Juny de 1986) el poema "A l'amic Josep Alegre i Marcet" amb motiu de l'article "Seixanta anys" que aquest també farmacèutic-contista publicava a la mateixa revista uns dies abans.

En Beringues se sent corprès per les paraules de l'Alegre i comparteix amb ell els seus sentiments: malgrat que llur generació fou difícil han viscut amb il·lusió, i tenen molt arrelat l'esperit català.

El 13 d'abril de 1986 escriu "Judici de l'any 1986" premiat als Jocs Florals d'aquell any a Sant Cugat i del que ja hem parlat en esmentar els guardons.

"Nadal Redemptor" es titula el poema de versos curts, sincers i esperançats (Publicat per a amics i familiars el 1987 i al Butlletí de Federació núm. 12 el desembre de 1987).

ENTREVISTA PERSONAL

Entro a la nova i magnífica farmàcia de Lluís Beringues a Sant Cugat del Vallès, de mobiliari blanc i molt personal que treballa de forma molt animada i em rep amablement el seu orgullós propietari. Travesso la no menys espaiosa darrera botiga per arribar al seu despatx. Una gran llibreria amb dues enciclopèdies, la Universal Il·lustrada i la Gran Enciclopèdia Catalana, pots de porcellana, l'orla, títols i algun que altre obsequi a les parets, el decoren. En Beringues per completar "l'ambient farmacèutic" porta una corbata amb el nostre emblema. És un home amb empenta que recita de memòria i ràpidament molts dels seus poemes a mida que van sorgint en la conversa.

1) Per quin motiu va estudiar la carrera de Farmàcia?.

- "Jo sóc fill de forner i ja als cinc anys quan em preguntaven què faria de gran contestava a tothom que seria farmacèutic.

Quan vaig acabar el Batxillerat i feia el servei l'any 39 a València en un permís que em van donar per Nadal, ja vaig plantejar la qüestió del meu futur als pares. M'agradava la idea d'estudiar Farmàcia però com que jo volia posar botiga els vaig dir que seria un problema econòmic. Però ells em van contestar que estudiés, dels diners ja se n'encarregarien ells.

D'altra banda hi havia antecedents familiars : l'oncle de la meva mare, Pere Joncadella Comasòlives va tenir dues farmàcies a Barcelona.

Jo també vaig començar Medicina fent Anàlisis Clínics amb en Pedro Pons el gener de 1945, però aleshores tinc l'oportunitat de comprar una farmàcia a Sallent i ho faig. Més tard continuaria la meva formació com a analista amb el prestigiós Coma Fabrès que impartia cursos".

2) Com va néixer en vostè la seva afecció a la literatura?

- "Ja comença d'adolescent als tretze o catorze anys a Berga. Als nou anys ingreso a l'Escola dels Germans Cristians i sempre tinc excel·lent en "Preceptiva literària". Recordo una vegada que em van aplaudir molt en recitar 'La meva perla". -I, a continuació, recita el poema demostrant la seva memòria i facilitat de dicció. Aquestes interrupcions amb fragments de poesia seran molt freqüents al llarg de l'entrevista i això és un fet a esmentar encara que no reproduïm tots i cada un d'aquests poemes sencers o fragmentats -.

"A Berga, quan els Jocs Florals, jo somniava en què faria poesia i que la gent m'admiraria. Tot això demostra que ho portava a la sang. Als quinze anys organitzaven unes sessions de teatre al Cercle Catòlic de Berga però els meus oncles amb els que vivia, no m'hi deixaren anar; potser hauria seguit per aquell camí, qui sap, i no hauria arribat a ser mai farmacèutic".

3) Va haver de superar moltes dificultats?

- "No, jo començo a escriure als anys 40 i la primera poesia "El Corpus del nostre poble" me la publiquen al Programa de Festes de Sallent. Aleshores, el 1948, em vaig presentar als Xè. Jos Forals de Manresa amb motiu de la Festa Major de la Misteriosa

Llum i obtinc l'Englantina d'Or pel poema en castellà "Salve a la Pàtria". M'he presentat des d'aquell moment a pocs Jocs Florals però els he guanyat tots: a Berga, Manresa i l'últim el 1986 als de la tercera Edat on em donen la Flor Natural.

Respecte a la temàtica, al fons, he dedicat molts poemes a Sallent, al seu escut, a la seva indústria, etc."

4) Es compatible amb la seva professió?

- "Sí. Sobre aquest punt recordo que ja en van parlar en una entrevista que va fer Destino amb motiu de l'aniversari de Sant Antoni Ma Claret i de la meva col·laboració en el seu monument. En aquell moment jo contestava el mateix que dic ara: quan la inspiració raja, hi ha temps per fer poesia.

Per altra banda a poble el ritme de la feina es més lent, en general".

5) Hi ha relació entre la Farmàcia i la seva activitat literària? Li ha servit estudiar Farmàcia per a la seva activitat poètica?

- " Sí. Suposo que una carrera qualsevol m'hauria servit i és clar també fer Literatura, Lletres. Però especialment Farmàcia perquè obre tants camins a la Natura ... la qual cosa m'ha ajudat tant en el tema com en la forma dels poemes ja que ha enriquit el meu lèxic.

Estic molt content d'haver estudiat Farmàcia, sí, perquè ...a part que sempre m'havia fet il·lusió, gràcies a ser farmacèutic he pogut realitzar moltes coses en el meu poble com p. ex. la recuperació del rellotge de l'església o del monument de S. Antoni Ma. Claret etc."

6) Com jutja la seva obra?

- En Beringues contesta francament: "Com l'obra d'un afeccionat. Tots em diuen que haig de fer un llibre-recull de la meva poesia. Potser el faci".

7) Si hagués de tornar a començar, faria el mateix?

- "Sí", contesta convençut. "No em penedeixo de res del que he fet. He tingut molta sort i he estat i sóc un home feliç. L'home diuen que és "él y su circunstancia", -diu en castellà-. A Berga em van influir molt els vuit anys de literatura intensa de l'escola i també, durant la Guerra Civil, vaig passar onze mesos amagat en què vaig poder llegir l'obra sencera de diversos poetes. Els que més m'han deixat petja són Casas i Amigó, i Serra i Janer.

L'únic que potser hauria fet és més producció, escriure més però no pas el contingut. Hauràs vist -em diu - que cap dels meus poemes denota desengany o frustració".

8) Com veu actualment la poesia catalana?

- "Ara últimament, ja fa tres anys, col·laboro a les Nadales de l'Ateneu Barcelonès. Això m'ha permès de relacionar-me més a fons amb d'altres poetes de diversos corrents. Crec que, en certs cercles, es mantindrà l'escalf de la poesia catalana i aquesta sobresortirà.

A més amb l'ensenyament en català massificat que es pot fer ara, es podrà repartir, mostrar i parlar de llibres de contingut poètic que facin afeccionar els nens a aquest gènere literari.

Sempre existeix en aquest món, una persona central i un nucli al seu voltant. El poeta és un home tímid, generalment li costa donar-se a conèixer fins que no l'animen, fins que no l'aplaudeixen. Aquest p. ex. ha estat el meu cas.

Respecte a l'estil, haig de dir que la majoria prefereixen el clàssic i àdhuc molt pocs utilitzen la rima blanca. Això dintre els trenta-tres poetes que formen aquest grup i que jo més conec com a actuals. Malgrat això hi ha poetes del nou corrent amb personalitat pròpia".

9) Què en pensa del paper del farmacèutic en la societat actual? i del futur de la Farmàcia?

- "Penso que és molt important. I jo ho puc dir que viscut 40 anys com a farmacèutic de poble.

El farmacèutic pot fer molt, molt, i molt" - diu literalment i convençut el nostre company Beringues-

"Jo, a Sallent m'he dedicat a part de l'obra sanitària a l'obra arquitectònica. He impulsat la construcció del Col·legi del Pare Claret, del nou col·legi de les Germanes Carmelites, com a President de la Junta de la seva recuperació, i de la reconstrucció del monument a Sant Antoni Ma. Claret. I és que la Farmàcia m'ha donat no només la formació d'una carrera científica sinó que també m'ha ajudat en la meva personalitat i dots d'oratòria o facilitat d'expressió per les quals coses em triaven sempre com a membre de les corresponents Juntes.

Sobre el futur de la Farmàcia ... no ho sé pas. En la farmàcia botiga si la socialitzen encara més la recaptació minvarà entre un 70 i un 85%.

Ara bé, crec que hi ha molt a fer en anàlisis clínics i biològics. També en el laboratori de farmàcia com a investigador o productor de determinades matèries té futur el farmacèutic actual.

En conjunt, són diversos els camins que obre la Farmàcia pels coneixements que dóna, p. ex. en el camp dels productes naturals.

Jo veig els que pugen cada cop més preparats i amb ganes i moral. Ho he vist amb els meus fills, hi ha més sentiment professional".

Amb aquestes encoratjadores paraules ens acomiadem del company Lluís Beringues.

APORTACIO ORIGINAL

Molt amablement i com a aportació original que cada autor fa a aquesta Tesi Doctoral, en Lluís Beringues ens ha compost aquesta irònica poesia dedicada a l'autora.

Dedidat a GLORIA PANADES MINGUEZ.
Amb motiu d'esser sabedor del seu
treball de TESIS DOCTORAL sobre
Temes Literaris escrits per Farmaceutics.

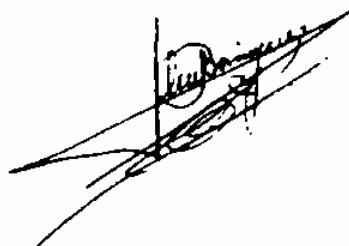
TOT FENT VELLIS UNGUENTS.

Conec una noia
bonica, xirria,
Que es diu Panadés.
Estudia amb constancia
Farmacia i amb ansia
fá TESIS del Vers.

Poetes prou troba
i així ens innova,
i ens dona un bon tast
d'una poesia
que escrita un bon dia
ens posa a l'abast.

Nosaltres poetes,
fem mourer manetes,
sempre amatents.
Ja ho veus, qui ho diria,
que es fá poesia,
TOT FENT VELLIS UNGUENTS.

Sant Cugat del Vallés a 5 de Febrer de 1.988.

BIBLIOGRAFIA

- € “Butlletí Informatiu de Federació Farmacèutica”
(referències concretes incloses en el text).
- € Programes de festes de Sallent (1946, 1948, 1950, 1954).
- € Llibret editat per l’Ajuntament de Sallent (1948).
- € “La Misión” (diari sallentí).
- € Programes de Berga (1949).
- € “Sallent” (diari).
- € Llibret dels Jocs Florals de la 3a. Edat (Sant Cugat 1986).

FRANCESC BLANCHER I PUIG

Poeta

BIOGRAFIA

Francesc Blancher i Puig neix a Artés (Bages) el 25 d'octubre de 1906.

És fill de farmacèutic; de fet l'ascendència paterna des del segle XVII fins a finals del XIX fou de farmacèutics i la materna de metges.

De petit i adolescent emmalaltí i per això començà els estudis de Batxillerat gran, als disset anys.

Es llicencia en Farmàcia l'any 30, i fa algunes assignatures de Medicina com a estudiant lliure de 1932 a 1935 però ho interromp per la guerra. Com a conseqüència de les matrícules d'honor que obté a Fisiologia General i Química Fisiològica, escriu i publica el 1933 uns apunts en català que són recomanats als seus alumnes pel catedràtic Dr. Agustí Pi i Sunyer (jo els vaig veure i realment és un treball molt correcte i minuciós). Es titulaven "Apunts de Fisiologia General i Química Fisiològica".

L'aprenentatge de Farmàcia el fa a casa del seu oncle farmacèutic, titular d'Artés, Ramon Puig i Oliveres. Una vegada acabada la carrera i fins al començament de la guerra, combina aquesta feina amb col·laboracions esporàdiques a la farmàcia Orriols (Passeig de Gràcia cantonada carrer València), al laboratori Pher i segueix un curs de Bacteriologia al Laboratori Municipal on farà amistat amb el farmacèutic Pere Puig i Muset i en Vives i Mañé, metge analista. Això li permeté també de treballar al Laboratori d'Anàlisis Clíniques de l'Hospital Clínic, "Clínica Mèdica", del catedràtic Dr. Francesc Ferrer i Solervicens.

Passa l'any 37 i part del 38 a Montserrat on s'encarregava de la farmaciola. Després de la guerra, va exercir el càrrec de cap dels serveis farmacèutics del Patronat Nacional Antituberculós de Catalunya, dependent de la Direcció Provincial de Sanitat. Això durà poc ja que per ordre governativa es van reduir els vuit sanatoris existents en un sol de tres-cents llits.

Va reorganitzar i ser el Director Tècnic del Laboratori Hermes, i a partir de l'any 41 es fa càrrec de la farmàcia del seu oncle que morí aleshores, a Artés i hi seguirà fins al 77 en què la traspassa.

És Inspector Farmacèutic Municipal des de l'any 42 i membre de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears.

ACTIVITAT LITERÀRIA

Els primers anys de la postguerra col·labora esporàdicament a Circular Farmacèutica amb rimes d'humor que acompanyen vinyetes d'en Castanys. Ho fa per obligada voluntat col·legial i en llengua castellana.

Però ja anteriorment havia encetat el seu entusiasme per la literatura, concretament la poesia. Així l'any 1934 es presenta al Concurs Literari que organitzen el Fegocistes (Federació de Joves Cristians de Catalunya) i el guanya.

Així es va presentant a partir de 1951 a diversos certàmens literaris i obté nombrosos premis que veurem en l'apartat següent.

La seva producció poètica es recull en llibres, revistes i també s'ha fet pública després d'obtenir un guardó de Jocs Florals, quan s'edita un llibret amb els poemes que han obtingut premi; en cas contrari només esmentem el premi, a b la nota "n. p." (no publicat) i no aprofundim en el seu estudi.

PREMIS I GUARDONS LITERARIS

A partir de l'any 1951 obté els següents:

Dotze Flors Naturals

(Montmeló 1956; Guissona 1957; Sabadell 1964; Tossa de Montbui (1973); Rocaprevera (1974); Barcelona (1974); Casa de Menorca (1975) Les Corts (1977 i 1979) J.F. 3a Edat (1978 i 1982); Perpinyà (1982)).

Cinc accèssits a Flor Natural

(Manresa 1949; Ripoll 1959; Arrahona (Sabadell) 1967 i Igualada 1975)

Quatre Englantines

(J.F. de Muntanya 1974; Santa Coloma de Farnés 1980; J.F. 3a. Edat 1981 i Perpinyà 1983)

Tres accèssits a Englantina

(J.F. 3a. dat 1980; Barcelona 1980 i Sant Andreu de la Barca 1981)

Quatre Violes

(Arrahona 1965; J.F. Muntanya 1974; Perpinyà 1978; Montblanc 1981)

Tres accèssits a Violes

(Barcelona 1979; Valls 1981; Prat del Llobregat 1982)

Cinc Primers Premis

Obtinguts als Certàmens de la Facultat de Farmàcia (1980); Agramunt (1981) i "Festa de l'Arbre Fruiter" de Moià (1981, 1983 i 1987).

Vint-i-cinc Premis Extraordinaris (la ressenya dels quals veurem més endavant).

COMPAGNIE LITTÉRAIRE DU GENÈT D'OR

*Acadèmia dels Jocs Florals
del Rosselló*

Perpinyà, 24 de maig del 1984.

Senyor Francesc BLANCHER i PUIG
Carrer Rocafort, 26 - 1ª
A R T È S .

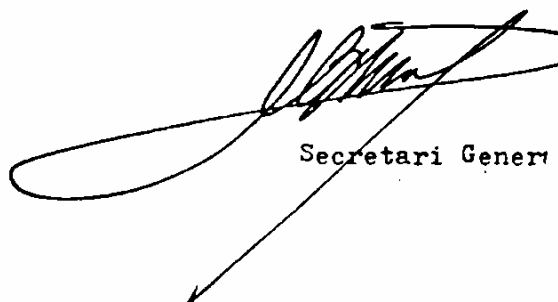
Molt distingit Senyor i amic :

En nom de la Companyia Literària de la Ginesta d'Or
(Acadèmia dels Jocs Florals del Rosselló), em complau
felicitar-vos pel fet d'haver estat nomenat Mestre en
Saber, títol que honora, com es mereix, la vostra valu-
obra, la qual, amb notorietat, és un perpetu homenatge
que feu a la nostra llengua catalana.

També, la Mantinença Catalana del Felibrige, s'afeg-
reix a aquestes congratulacions que us heu merescut
l'ocasió de la vostra activa participació en bé de
lletres catalanes.

Serà per a nosaltres un plaer i un deure, ten-
informat de les nostres activitats i projectes, en
quals compta el nostre desig de que participeu, a
saltres, a l'expandiment de la cultura catalana
de Provença i d'Occitània.

En l'espera d'haver-vos estat agradable, us
molt afectuosament,

Secretari General

Aquí hem reproduït la carta que envià l'Acadèmia dels Jocs Florals del Rosselló a Francesc Blancher fent-lo "Mestre en Gai Saber".

Premi de la Comissió del Centenari de l'Ascensió de Mossèn Cinto Verdaguer a la Pica d'Estats (1983) com s'explica en referir-nos a la seva obra publicada en llibre.

Ha estat tres vegades nomenat Mestre en Gai Saber, el primer d'obtenir-los, des de l'any 1976 fins al 1987 als:

- € Jocs Florals de Muntanya (1976)
- € Primers Jocs Florals de la 3a. Edat (1983)
- € Ginesta d'Or del Rosselló (1984)

Comencem l'estudi d'aquells premis que han estat publicats.

Flors Naturals

- "Cançó de l'Idil·li Automnal" Flor Natural del Vallès, obtinguda a Montmeló el 1956. Va ser publicada al Butlletí de Federació Farmacèutica de novembre de 1971. Es un bonic poema d'amor juvenil i apassionat ... "Vora la muntanya del bell Montserrat"...

- "Cançó de l'Hora Íntima" Flor Natural dels Jocs Florals de Guissona" el 1957. (But. Inf. Fed. Farmacèutica maig 1972).

Expressa d'una forma molt personal i subjectiva el sentiment de l'Amor com a quelcom etern i necessari per als homes. Lema: ..Quan l'amor ens truca al cor....

- "Cançó de l'Íntim Record" Lema: Confidència...Flor Natural de Sabadell (1964) (Federació Farmacèutica Maig 78). És un cant a l'amor al llarg de les diverses èpoques de l'any, i dels moments de la vida del poble: les processons de Setmana Santa, la Festa Major etc. És un bonic i entusiàstic poema.

- Flor Natural dels Jocs Florals de Muntanya, Tossa de Montbui, 1973 (Federació Farmacèutica Novembre 73) amb el poema "Tres Amors" que portava per lema: Sonets d'efluvis canigonencs. Era dedicat a Mossèn Cinto Verdaguer, amb motiu del 71è. aniversari de la seva mort.

És com un cant a l'amor immortal, a la natura i a la poesia representada per en Verdaguer. Són tres sonets, l'un recordant el Cant Primer de Canigó, el segon el Cant Tercer del mateix poema, i el tercer sobre l'amor madur, adult o immortal.

Forma part del llibre "Aportació rimada en homenatge a Verdaguer" que comentem al capítol de "Llibres".

- Flor Natural dels Jocs Florals Marians amb motiu del 50è. Aniversari (Bodes d'Or) de la Verge Rocaprevera, localitat on es celebraren el 22 de setembre de 1974. Fou mantenidor del Certamen de Torelló el Bisbe de Girona.

El poema titulat, "Estel Rocaprevera" portava el lema "Romanç Marià". També Federació Farmacèutica el publica el desembre del mateix any 74. En efecte, es tracta d'un romanç que va descrivint la verge, el santuari i en què es commemoren els 50 anys.

- Flor Natural als Jocs Florals de Sant Àngel Custodi, cloenda de les Festes de la Mercè de Barcelona, 1974, i presidits per l'Alcalde.

El poema es titulà "Idil·li", ja comentat en veure els llibres que glossen l'obra del nostre poeta Blancher.

- El 1975 rep la Flor Natural dels J.F. de la Casa de Menorca a Barcelona per "Cant a Menorca". Lema: Oh, bellesa de l'últim recer de la Mediterrània.

Canta a la illa de Menorca en sis sonets i, com Verdaguer, fa néixer les Illes dels tres trossos del càntir de la verge ("Atlàntida").

El primer ens mostra la història, el segon i el tercer Maó, la resta Ciutadella, Alaior i el comiat tanca els versos.

Reproduïm els dos tercets del primer sonet dedicats a la illa, especialment bonics.

Transparència d'alba i de cel blau!
Encalmada divina! Dolça pau!
Oh, test mitjà del càntir que s'esberla...

Déu, amorós, un jorn en tu es fixà
I, desitjant la mar enjoiellar,
va fer que el sol et convertís en perla.

En sortí una nota que esmentava el premi d'en Blancher al "Diario Insular" de Menorca (27-X-75).

- Flor Natural de les Corts, 1977 és el poema "Arpegis d'enamorat" publicat a Federació des del març de 1982 a finals d'any i el gener i febrer del 83, a la secció "Art i Lletres". El motiu d'una publicació tan dilatada és que el poema aplega dotze Cants exaltant els diversos mesos de l'any.

La "Cançó de Gener" es centra en la Natura i en la nit de Reis, tot i que ja parla de l'amada. Aquest és el tema central de "Cançó de Febrer", un amor "esbojarrat" pel temps de Carnaval; un amor serè i sentit al ventós març; un amor vora Montserrat a l'abril; reproduïu la cançó de maig pel seu lirisme.

CANÇÓ DE MAIG =====

Em somriu el color de cada cosa
i el refilar sublim del rossinyol,
i la flaire que el Maig pren de la rosa,
i el dring del rajolí del fontiyol,

i el bell trenc d'alba que el meu braç deixonda
per abastar un clavell del teu balcó,
i el verd immaculat de cada fronda
que romp l'embolcallat de l'embrió.

I sóc esclau de l'hora riallera
mentre el meu pensament resta dejú
del caliu de ta gràcia encisera...
perquè la primavera
no és pas tan primavera com ets tu.

"Cançó de maig", Butlletí Informatiu de Federació Farmacèutica (Núm. 5, maig 1982)

Arriba el mes de juny i el poeta exclama "Encara et veig més bella...!" i és l'amada l'única que mou de la peresa el nostre amic farmacèutic al càlid mes de juliol, i del xafagós agost, quan la festa major. Un cant a l'amor embriagador és el de setembre on veiem un Blancher apassionat i sensual; "Cant d'octubre" naixements de la tardor, gris "Cant de novembre", i "Cant de desembre" que parla del Nadalenc Tresor.

- Flor Natural als Jocs Florals de la Tercera Edat, 1978, festa literària organitzada per l'Associació Coordinadora per a l'Ancianitat "amb motiu de la Setmana Internacional de la Tercera Edat".

La poesia premiada es titulava "Iridescències de l'amor" i duia el lema: Dotzens del meu verger poètic.

Escrit en dotzens, aquest poema fa un bonic recorregut per les etapes de la vida: Gènesi, beceroles, infantesa, pubertat, adolescència, joventut, maduresa i senectut.

"Gènesi" és una mostra de la formació científica del nostre poeta.

Oh, món, d'enigmes varis...!

En els materns reliquiariis

cada rebrot novell és engendrat

pels senys amesurats o pels desvaris...

i dolçament embolcallat

de filtres placentaris

l'ordit de fils embrionaris,

per a un futur i venturós esclat

-sentiment que les mares fa sagraris-

AMOR és nat...

Iridescències
de l'amor
(fragment)

Oh, Amor -pou sense fons dels grans enigmes...!

Simbiosi de perla amb els fatals estigmes...!

Però també podríem reproduir els altres perquè són uns poemes molt sentits, on anem veient l'evolució del sentiment de l'amor vist des de la senectut, en perspectiva, i descrit des de diferents punts de vista.

Varen sortir moltes ressenyes als diaris d'aquesta Flor Natural:

Artés.- Nuevo galardón para el poeta Blancher i Puig

(De nuestra corresponsal: María Quintana)

El pasado domingo, y dentro de los actos organizados con motivo de la "Setmana Internacional de la Tercera Edat", tuvieron lugar en la Capilla del "Antic Hospital de la Sta. Creu" de Barcelona los "Jocs Florals de la Tercera Edat", convocados por primera vez este año, y en los cuales han participado ciento setenta y siete composiciones en lengua catalana y veintiséis en castellana, todas ellas de excepcional calidad.

Inició el acto el señor J. M. Ainaud de Lasarte que actuaba de mantenedor, quien destacó la gran participación de obras concursantes y a continuación fue proclamado el poeta ganador de la Flor Natural, el insigne artersense Francesc Blancher i Puig por "Iridiscències de l'amor"; además de "l'Englantina" a Guillem Colom y la "Viola" a Josep Clará, proclamándose seguidamente la Reina dels Jocs Florals, honor que recayó en la también artesense señorita Raquel García al ser designado así por nuestro célebre poeta.

Clausuró el acto un representante de la Generalitat.

"Gazeta de Manresa" (23-II-78)

Celebració dels Jocs Florals de la Tercera Edat

Tal com ja havíem anunciat. al saló de l'Antic Hospital de Barcelona se celebraren els primers Jocs Florals de la Tercera Edat, organitzats per l'Associació Coordinadora per a l'Ancianitat. per a poetes majors de seixanta-cinc anys.

Formaven el consistori Octavi Saltor, president: Rosario Carles-Tolrà, Leandre Amigo, Maria Aurèlia Capmany, Joan B Bertran, Albert Manent i Josep Maria Ainaud de Lasarte, secretari.

El veredicté d'aquests Jocs Florals ha estat el següent: Flor Natural a. Francesc Blancher i Puig per "Iridescències de l'amor"; Englantina al poeta mallorquí Guillem Colom de vuitanta-vuit anys d'edat per "Ciutat enllà". Viola a Josep Clara i Roca per

"Quatrete de contrast", i dos premis extraordinaris de poesia en llengua castellana a José Maria Tavera per "Salmo castellano a la segunda juventud", i Antonio del Valle per "Mi amor no morirá".. La senyoreta Raquel García fou **la bella** reina d'aquests Jocs Florals de la Tercera Edat. Després del discurs que pronuncià el mantenedor Leandre Amigó en substitució del president, Octavi Saltor, absent per causes de salut, tancà l'acte la directora general de la Joventut de la Generalitat, Rosa Maria Carrasco, la qual encoratjà els participants i assistents a continuar, ja que. al cap i a la fi, la tercera edat és una segona joventut.

Avui (26-XI-78)

JOCS FLORALS DE LA TERCERA EDAT

"La
Vanguardia"
(21-XI-78)

En la capilla del antiguo Hospital de San Pablo se celebraron los Jocs Florals de la Tercera Edat, de cuya ceremonia recogemos el instante en que hace su entrada la Reina, señorita Raquel García García.

«Jocs Florals de la Tercera Edat»

Fue el último de los actos de la Semana Internacional de la Ancianidad

Con la celebración de la fiesta literaria de «Els Jocs Florals de la Tercera Edat», finalizaron el pasado domingo los actos organizados por la «Associació Coordinadora per a l'Ancianitat» con motivo de la «Setmana Internacional de la Tercera Edat», y que han consistido en una exposición de obras de arte, un festival folklórico y la indicada fiesta.

El acto tuvo lugar en la capilla del antiguo Hospital de San Pablo, presidido por la directora general de la Juventud de la Generalitat, Rosa María Carrasco siendo la asistencia muy numerosa.

Abrió el acto el mantenedor y secretario del Consistorio, señor Ainaud de Lasarte, quien dio primeramente lectura a la memoria y al veredicto. Seguidamente pronunció su discurso, destacando la numerosa participación de obras aspirante a los galardones concedidos, con un total de ciento setenta y siete composiciones en catalán y veintiseis

en castellano, de sorprendente calidad, y rogó a los organizadores, en nombre del Consistorio, que repitieran tan positiva experiencia.

El veredicto fue el siguiente: «Flor Natural», a Francesc Blancher i Puig, por «Iridiscències de l'amor»; «Englantina», Guillem Colom i Ferrar —escritor mallorquín, de 88 años, que no pudo desplazarse a recoger el premio—, por «Ciutat enllà»; «Viola», a Josep Clarà i Roca, por «Quatrete de contrast». Premios especiales a obras en lengua castellana, a José María Tavera, por «Salmo castellano a la segunda juventud», y a Antonio del Valle Solé, por «Mi amor no morirá», un poema dedicado a su esposa en el cincuenta aniversario de su boda. La señorita Raquel García i García fue la «Reina» de «Els Jocs Florals».

Tras el discurso pronunciado por Leandre Amigó, miembro del Consistorio, en sustitución de su presidente, Octavi Sator, que se encuentra enfermo, cerró el acto Rosa María Carrasco con un breve discurso, en el que señaló su satisfacción por hallarse presente como directora general de la Juventud, «ya que, al fin y al cabo, la tercera edad es la segunda juventud».

- Flor Natural de la Gênet d'Or, Perpinyà 82, per "Visc de la teva imatge", amb el lema : Tríptic de sonets evocatus".

Tres sonets transpiren a la vegada entusiasme i tristor. La imatge, de l'èsser amat, l'amor i el record d'ambdós persegueixen el poeta que viu, malgrat tots els anys que van passant, esperançat recordant "ta imatge sobirana, oh Dona divina...! Sublim dardell...!

En sortiren algunes ressenyes a diaris del Midi francès, i a "Regió 7" que seguidament podem llegir:

La fête des Jeux Floraux du Genêt d'Or

a. L'arrivée de la reine.

b. Le jury catalan.

Photos A. Jover, "L'Indépendant"

FIDÈLE a son rendez-vous annuel de mai, la Compagnie Littéraire du Genêt d'Or, fondée en 1923, a tenu hier sa séance solennelle de distribution de récompenses, sous la présidence du père Hildebrand Miret, de l'abbaye de Montserrat. Il faut rappeler que la Compagnie du Genêt d'Or, avait organisé, vendredi, la venue et la magnifique concert donné par la célèbre chorale "l'Escolania de Montserrat".

Cette séance, toujours aussi suivie par le public, a débuté sous le signe de la beauté avec l'arrivée de la reine de ces Jeux Floraux 1982, Mlle Géraldine Caprani, entourée de ses deux demoiselles d'honneur, Marlene Cavallé et Marie-Luïre Ferrer, saluées par un chant interprété par le Grup Coral Déodat de Séverac de Cérat.

C'est le secrétaire de la Compagnie, M. Jordi Mas qui souhaitait la bienvenue aux participants à cette fête des Jeux Floraux, placés "sous le symbole immortel de la poésie". Il remerciait en particulier le conseil général, le maire et la municipalité et tous ceux dont la générosité permet le bon déroulement de cette cérémonie traditionnelle. Puis, dans son discours inaugural, le père Miret, évoquant Maragall et Mgr Carsalade du Pont, se félicitait de "cette fête de la fraternité unissant les fils de Montserrat et ceux du Canigou, ces deux versants d'une commune chaîne pyrénéenne qui eût, disait-il, malheureusement une frontière tracée par les mains d'hommes absolutistes".

Mais, se référant au poète catalan Edmond Brazès, le Père de Montserrat rappelait que "Les poètes, comme les oiseaux, ne connaissent pas de frontières".

Dans son éloge aux Jeux Floraux et à la langue catalane, le père Miret rendait un hommage particulier à Jacint Verdaguer, Mgr Carsalade du Pont, J.-S. Pons et à tous ceux qui avaient assuré la maintenance et la fraternité de la langue.

"L'Indépendant"

M. Modest Sabaté, secrétaire perpétuel de la section catalane, soulignait que dans leur apport culturel, les Jeux Floraux "reposaient sur une assise de culture à parcours impérial depuis des siècles de Ramon Lull et Jacint Verdaguer par laquelle ses fondements sont assurés".

Il appartenait ensuite à Pierre Verdaguer pour le concours catalan et à Jehanne Deloncle, pour le concours de langue française, de présenter leur rapport et les qualités des très nombreux lauréats. Et ils le firent avec l'immense talent et l'érudition en poésie qu'on leur connaît.

Il va sans dire que la partie chorale de cette cérémonie a été brillamment assurée par le Groupe Déodat-de-Séverac.

Rappelons pour terminer que le lauréat de la Flor naturelle pour la langue catalane est le Barcelonais Francesc Blancher i Puig, et que pour la langue française, le Prix Louis Codet consacre l'œuvre de Jean Pallade-Villet.

JEUX FLORAUX DU GENËT D'OR 82 :

Un ensemble de manifestations très riche

Cette année les Jeux Floraux du Genêt d'Or ont été entourés d'une série d'actes témoins du bouillonnement culturel qui caractérise le catalanité en ce moment. Les fêtes ont commencé dès le vendredi soir, à la cathédrale Saint-Jean, qu'on avait vu rarement aussi pleine.

De Montserrat au Canigou

La deuxième grande manifestation se déroulait, samedi, en présence des mêmes « pages de la Moreneta », comme devait dire quelqu'un dans les jardins de Saint-Jacques. On sait combien Montserrat est une montagne chère au cœur des Catalans ; c'est de son monastère que jaillit, il y a presque vingt ans déjà, le cri courageux d'un abbé mitré pour dénoncer l'injustice du régime franquiste. C'est là que trois cents intellectuels s'enfermèrent il y a douze ans pour protester contre l'oppression du peuple catalan.

Jacint Verdaguer unit au siècle dernier Montserrat et le Canigou dans son œuvre. Voilà pourquoi un monolithe a été taillé à Montserrat et porté en Roussillon.

Voilà pourquoi les médailles de Verdaguer, dont l'épopée réveille les échos de la renaissance littéraire chez nous et de Mgr Cersalade du Pont, le restaurateur de Saint-Martin, ont été réunis dans cette stèle inaugurée samedi, dans les jardins de Saint-Jacques en un geste hautement symbolique.

Des fleurs pour la belle reine et pour l'Avia

Les autres cérémonies accompagnant les Jeux Floraux 82, étaient plus traditionnelles. Il s'agit de la réception donnée samedi en fin d'après-midi, par la reine Mlle Geraldine Caprani, qui fut particulièrement réussie. Geraldine est la fille du docteur Jacques Caprani, l'un des infatigables organisateurs de l'Université Catalane d'Été de Prades au cours des premières années, les plus dures. Elle était alors une petite fille qui jouait avec d'autres enfants sur le campus du lycée Renouvier.

Le dimanche avait lieu, à Saint-Mathieu, une messe du souvenir à la mémoire des poètes disparus et en particulier du Roussillonnais Joan Cayrol et des Barcelonais Octavi Saltor et Joan Alavedra. Car dernier, réfugié à Prades avec Pau Casals après la guerre civile espagnole, était l'auteur du texte du fameux « Peassebre ». A la sortie, le Centre culturel catalan, œuvre de Salvador Figueras, recevait les poètes et leurs amis. En fin d'après-midi c'était au tour de la ville d'accueillir la fête de la Gaie Science, à la mairie où la

« Flor Natural » était déposée sur le giron de l'Avia, statue qui symbolise l'attachement à la terre natale. Le soir, un dîner était offert à la reine dans les salons du Rallye.

Un pont au-dessus des Pyrénées

Mais l'acte central restait la cérémonie solennelle de remise des prix au Palais des Congrès, qui débutait à 16 heures et comptait avec la participation de la chorale Daodat-de-Séverac, de Cérêt. Jordi Mas, secrétaire général, souhaitait la bienvenue à tout le monde, remerciait les autorités départementales et la ville de Perpignan, dont la générosité permet le bon déroulement de la fête, rendait hommage à la reine et à ses demoiselles d'honneur (Martine Cavallé et Marie-Laure Ferrer). Le père Hildebrand Miret, moine de Montserrat et grand ami du Roussillon, présidait les jeux de cette année, prononçait un discours d'un riche contenu.

Les jeux du Genêt d'Or, disait-il en substance, sont loin de constituer un anachronisme. D'abord, ils permettent de jeter un pont entre le Principat, le Roussillon et l'Occitanie et ces échanges culturels sont profitables à tous.

D'autre part nos auteurs savent refléter les préoccupations du moment. Les fêtes littéraires ont joué un grand rôle dans le

réveil roussillonnais. Il est vrai que la première renaissance fut marquée par les fêtes de Banyuls, de 1883 et 1887. Les Jeux Floraux de Barcelone, interdits en 1902 en Espagne, furent accueillis à Saint-Martin-du-Canigou par Mgr Cersalade et quelques années après surgissaient autour de Jean Amade et Louis Pastre, la Société d'études catalanes et sa « Revue Catalane ». A partir de 1924 et au cours des longues décades où le Catalan semblait irrémédiablement condamné par l'histoire, le Genêt d'Or a porté avec constance le flambeau de la langue.

Modest Sabaté, le secrétaire perpétuel de la section catalane, disait quelques mots pour évoquer le travail réalisé par l'Institut d'Estudis Catalans et la Fondation Bernat Metge, puis on passait au compte rendu du concours.

Cette année la « Flor Natural » revenait au Catalan (l'an prochain elle sera attribuée à un poète français). C'est Francesc Blancher qui l'obtenait avec « Viac de la tava imatge ». L'« Englantina » revenait à « Viure i morir per tu », de Mercè Sala ; la « Viola » à Estève Albert, pour son sonnet « Alossa » ; le prix J.-S. Pons à Aïça Tallo pour la composition

« T'espero al jardí ».

Le compte rendu du concours français était fait par Jaïsanne Deloncle.

Jean Pellada Violet a mérité le prix Louis-Godet ; Martine Lambert le prix Frédéric-Saisset ; Marivona, l'« Englantina » d'argent et Geneviève Grion, le prix Saint-Vicens.

Nos photos (Claude Nourric « Midi Libre ») : pendant la séance solennelle des Jeux Floraux, au Palais du Congrès et dans les jardins de la Mirande, à l'heure de l'inauguration de la stèle érigée à la mémoire de Mossèn Cinto et de « l'évêque des Catalans ».

Artés

El poeta F. Blancher guardonat a Perpinyà

El poeta artesenc Francesc Blancher va rebre aquest diumenge passat a Perpinyà, la Ginesta d'Or i Flor Natural en els *Jocs Florals de la Ginesta d'Or* que se celebren cada any el mes de maig en aquella ciutat del Conflent.

Enguany el President dels Jocs Florals-82 va ser el monjo de Montserrat Hildebrant Miret, el qual, després de la salutació de Jordi Mas a tots els presents, va prendre la paraula per fer un discurs en el qual digué: " ... *Som els dels dos vessants de la comuna serrallada pirinenca que ara en diuen una frontera, posada en mala hora per les mans d'homes absolutistes*". Més endavant recordà les paraules del poeta vallespirenc Edmond Brazés "*Els poetes, com els ocells, no coneixen fronteres*". I es va referir també a la inauguració que el dissabte van fer a la Parròquia de Sant Jaume d'un monòlit "*decorar amb dos medallons que ara representen els dos grans amics, ara ja inseparables al cel, mossèn Jacint Verdaguer i el vostre bisbe Juli Carsalade du Pont*".

Modest Sabaté, secretari, i Pere Verdaguer, mantenidor, també van parlar en aquest acte.

Cal resaltar que aquests jocs Florals tenen secció catalana, secció francesa i secció occitana.

La relació de premiats va ser llarga. Els premis de la secció catalana foren: Flor Natural, Francesc Blancher i Puig (Artés-Bages); Englantina, Mercè Sala i Vidal (Mataró-Maresme) i Viola, Esteve Albert (Andorra). Molts d'altres premis seguien a continuació, i entre ells destaca el de prosa juvenil atorgat a Àngels Vilaseca de Solsona.

El divendres passat, i com a actes previs a l'emissió del veredict i entrega de premis d'aquells Jocs Florals va cantar l'Escolania de Montserrat a la Parròquia de Sant Jaume, on va tenir un gran èxit de públic i la premsa local se'n va fer ampli ressò.

D'altra banda aquest diumenge passat el poeta artesenc Francesc Blancher va ser guardonat als Jocs Florals del Prat de Llobregat amb l'accèssit a la viola.

“Regió 7” (27-V-82)

També s'esmenta el poema guanyador d'en Francesc Blancher en la memòria que en Pere Verdaguer escriví sobre el concurs.

Memòria sobre
el concurs català
per Pere VERDAGUER

Mantenidor

Enguany, hem fet una bona collita, hem tingut un bon esplet. La Companyia de la Ginesta d'or és, doncs, visiblement un arbre ple de força mig segle llarg després del seus primers brots. Bon auguri per a la poesia i bon auguri per a la nostra llengua. Perquè la composició poètica és abans de tot una declaració d'amor a la llengua : tot d'una el poeta s'ha adonat dels encants de la parla quotidiana i com l'adolescent que descobreix que l'amiga d'infantesa s'ha fet dona. sorprès pel món nou que se li revela, malda en el silenci i la solitud per conquerir la bella esquerpa o reservada, conscient que és un tresor que no ha de caure sinó en cautes mans. No es per atzar que hom la simbolitza par una formosa donzella que surt un dia del tràfec diari i anònim par ser erigida en reina. La nostra d'enguany és a l'altura amb escriu de la situació, i les companyes que li fan costat també. Ens plau de compartir el fervor de tots en aquesta cerimònia. Ens sentim joiosos que tants cors, en els nostres temps pragmàtics, entaulin el difícil diàleg entre el dir i el sentir. I sobretot, entre el dir i el sentir en català. Igual com la dansa és la presa de consciència de la beutat del caminar, del moure's, del treballar, la poesia és la presa de consciència de la bellesa del parlar. Ens trobem a l'origen de l'art, quan el moviment fins aleshores purament utilitari descobreix les infinites i noves dimensions, quan la paraula descobreix els mil camins d'una nova perfecció. Som el punt de partida del pensament, quan l'home deixa de ser una espuma, una potencialitat d'home. No és per atzar que tota literatura, en un poble que entra en la historia, comença per la poesia, i que la poesia és també l'últim crit d'un poble que mor.

Pel català, sortosament -sortosament però gràcies també a l'esforç de tots nosaltres- no ens trobem ni en un començament ni en unes acaballes. Els dos mil llibres de tota mena publicats l'any passat als Països Catalans són, al contrari, els testimonis d'una gran revifalla, a la qual el nostre Rosselló participa activament com ho ha demostrat fa poc el recull « Contistes rossellonesos » i com ho demostren repetidament noves novel·les i noves publicacions poètiques.

És això el que dóna l'eufòria a la nostra salutació als poetes avui reunits en aquest Palau dels Congressos, i primer de tot a Francesc Blancher i Puig, guanyador de la Flor Natural i de la Ginesta d'Or d'enguany. És un escriptor que viu prop de Barcelona i que ens ha fet arribar un tríptic de sonets. « Visc de la teva imatge », on ens diu, respectant totes les regles del joc, com una certa “ rosa encesa a mig obrir / va ser el dard primerenc “ que porta al cor tot al llarg d'una vida. Els seus versos ens han sabut traduir la transcendència del sentiment d'amor i els seus lligams amb una altra transcendència, més de moda del que hom ens voldria fer creure avui dia: la fidelitat.

- Flor Natural de les Corts 1979 per "Missiva d'Amor", lema : "Lletres del cor".

Vint-i-dos quartets configuren l'epístola d'amor on el poeta declara el seu sentiment a l'estimada, la seva por a no ser correspost i la seva esperança al final.

En triem alguna per veure'n la bellesa dels versos:

**Em roba el cor el teu parlar que arbora
i em té suspès l'alè i el pensament,
i embadalit nota el seu raig d'aurora,
xuclo el mannà de l'enamorament.**

**I en veure, quan desclous el bell somriure,
tot l'enfilall de perles que llueix
M'encén el pit la il·lusió de viure
la joia encisadora que floreix...**

**la joia que desperta l'esveltesa
tan amarada d'ingenuïtats
de la teva figura –nitidesa
de tresors femenins en els posats...**

- Flor Natural dels Vè Jocs Florals de la Tercera Edat per "Amor", obtinguda l'any 82, el 14 de novembre.

La "Gazeta de Manresa" en parla a tota pàgina (25-XI- 82) i àdhuc reproduceix el poema sencer, cosa que nosaltres no fem, però sí reproduïm els titulars d'aquest diari en els fulls següents.

Ilusión y poesía de la tercera edad catalana

V Juegos Florales de nuestros mayores en el Saló de Cent

La poesía de nuestros ancianos llegó al mediodía de ayer al Saló de Cent del Ayuntamiento, a través del acto de entrega de premios de los V Juegos Florales de la Tercera Edad, organizados por la Asociación Coordinadora para la Ancianidad.

El público, familiar y numeroso, siguió la lectura con silencio y respeto poco frecuentes. De los 194 poemas presentados, 47 de ellos en castellano y el resto en catalán, hubo 13 distinciones entre primeros premios, accésits y menciones honoríficas. La Flor Natural fue para -Amor-, de Francesc Blancher; la Englantina recayó en «Sant Martí de Riells», de Joan Muntada, y la Viola, para «L'estrella somniada», de Ester Martínez. El primer premio en lengua castellana se lo llevó el poema «Cuando tú quieras», de Maria de la Eucaristía Chiarri.

La Reina de los Juegos fue Montserrat Garrido.

Tal vez el símbolo del acto recaiga en el mas veterano de 103 premiados, Frederic Mejan, de 81 años. Con mucha parsimonia, ayudado de un bastón y sin que fuera necesaria la ayuda del bedel municipal que le seguía, pasito a pasito, cumplimentó a la reina y leyó su poema.

Ningún tema predominante en los poemas leídos. desde la humanización del metropolitano a sucesiones medievales. La clausura de la sesión correspondió al concejal de Sanidad del Ayuntamiento, Felip Solé Sabaris. Citó, de entrada, las palabras de San Juan de la Cruz, referidas al examen final de cada uno. «Estoy seguro que habéis pasado bien este examen porque habéis querido a las personas».

La Vanguardia (15-XI-82)

Barcelona

Atorgats els V Jocs Florals de la Tercera Edat

Barcelona. - Al Saló de Cent de l'Ajuntament es va celebrar diumenge l'acte de lliurament dels V Jocs Florals de la Tercera Edat, emmarcats enguany dins la Setmana Internacional.

Va llegir el veredictes Joan Vidal Gironella, president de l'associació Coordinadora per a l'Ancianitat. patrocinadora dels Jocs. La Flor Natural (premi de la Generalitat) ha estat atorgada a Francesc Blancher i Puig per la poesia «Amor», millor composició amorosa. L'Englantina (de la Diputació de Barcelona). a Joan B. Muntada Macau per «Sant Martí de Riells», millor composició patriòtica. La Viola (de l'Ajuntament de Barcelona), a Esther Martínez Pastor per «L'estrella somniada», millor composició religiosa. El premi (extraordinari) a la millor composició poètica en castellà, donat pel Govern Civil de Barcelona. ha estat per a Maria de la Eucaristia Chiarri, pel poema «Cuando tú quieras».

El màxim guanyador del certamen, el guanyador de la Flor Natural, va designar Montserrat Garrido Ferrer reina de la festa. El mantenidor, Osvald Cardona, va encoratjar en el seu discurs els jocfloralistes. Els guanyadors van llegir els seus poemes. Va clausurar l'acte Lluís Reverter, conseller-regidor de l'Ajuntament.

Avui (15-XI-82)

“Gazeta de Manresa” (25-XI-82)

V Jocs Florals de la Tercera Edat

Un artesenc, Francesc Blancher i Puig,
guanyador de la Flor Natural

«Amor», fou la poesia guardonada

El passat dia 14, al Saló de Cent de l' Ajuntament de Barcelona, es va celebrar l'acte de lliurament dels premis dels V Jocs Florals de la Tercera Edat, emmarcats enguany dins la Setmana Internacional.

El premi de la Generalitat a la Flor Natural, correspongué al poeta artesenc Francesc Blancher i Puig, per la poesia "Amor". També un dels accessits fou atorgat a Na Teresa Badia, de Manresa.

Avui ens és grat donar a conèixer la totalitat de la poesia premiada del nostre amic en Francesc Blancher, que afegeix un guardó més a la llarga vida de distincions dins el camp poètic.

ACCESSITS A FLOR NATURAL

- "Cinc sonets d'amor" que es publica al diari "Manresa" el 5 de març de 1949 obté l'accessit en els Jocs Florals de Manresa. - Amb motiu del Centenari de la coronació de la Mare de Déu de Queralt a Berga el 1966, un poema que consta de tres sonets, basats en la gènesi de la Verge Maria i de l'ermita a Queralt obté l'accessit a la Flor Natural.

ENGLANTINES

- La primera Englantina la guanya Francesc Blancher als Jocs Florals de Muntanya el 1975.

El poema es titulava "Evocació de la Plana de Vic a través de les seves llars de muntanya" que portava per lema: "Arrels de la nostra Pàtria".

Una llar típicament catalana és la que descriu el nostre farmacèutic en aquest poema amb estrofes de diferents caires: quartetes i algun que altre sextet combinat amb uns versos lligats, simplement.

Mostra aquesta llar, com a "espill, puntal de la nostra pàtria!" i és perquè es tracta d'un mas; el situa a la Plana de Vic com hauria pogut triar qualsevol altra contrada del nostre país. I és que en totes hi havia els sentiments de catalanisme, amor a la terra i esperit religiós.

La vida de cada un dels membres de la família al llarg d'un dia de festa és la que va esgranant en Francesc Blancher.

- El 1981 es presenta als Jocs Florals de la Tercera Edat i guanya l'Englantina amb "Sextets d'amor patri".

El lema : Invocant un feliç ressorgiment... ja ens indica la intenció de l'autor.

Al full següent reproduïm el poema que fou publicat.

ACCESSITS D'ENGLANTINA

- Als Jocs Florals de la Tercera Edat es presenta també per accedir a l'Englantina el 1980 i obté l'accessit per "A la nostra germana Illa de Menorca" (Lema: "Tríptic d'Enamorament Patri").

Són tres els sonets que conformen aquest arrodonit poema que exalta les belleses de la illa.

- El mateix any 80 obté un altre accessit per "Poema de l'Exili i del Retorn" (Lema : "Tríptic d'uns meus 'dotzens' poètics") als Jocs Florals de Barcelona.

Uns versos molt sentits del soldat que lluita a l'estranger i vol tornar al seu país, a Catalunya.

Introit.

El flam d'amor que anem lliurant,
¿no pren color impol·lut
segons l'encís d'allò que ens és volgut ... ?
I no es pot fer més gran
si crema per la terra on hem nascut?

I

Evocant 1936

Oh, maltempsada del fratern conviure:
Torna a l'amor d'un renovat somriure
que vivifiqui els patris sentiments.
Del teu record de pàgina funesta
fem-ne lliçó per a una nova gesta
on s'elevin els cors i els pensaments...

II

Arc de Sant Martí.. 1975

Oh, pau que hem anhelat tantes vegades:
Muntada al llom d'hores cruentes passades
retorna l'esperança i el conhort...
I fes-ne renovada primavera
del signe d'unió, seny i delera
que assuauja el fel de la dissort...

III

A punta un trenc d'alba...?

Oh, vel caliu d'amor pairal invicte:
Ofega l'averany del vil conflicte;
que en els rosers es badin nous capolls...
I que amb l'esclat de transparents aurores
s'il·luminin les ments embrutidores
i es tornin ones d'or els sec rostolls ...!

IV

Dolç anhel

Oh, dolç anhel d'un bell ressorgir noble:
Dels amors pel triomf de; nostre poble
sigues l'estel dels somnis intuïts...
Si el teu or estel·lar resta i perdura
dintre les mans, en unió segura,
La benaurança no s'esmuny dels dits!

V

Toc d'agermanament...

Oh, llaçades ingents, tendres encara
d'uns amors fraternals, que cerquen, clara,
- dels catalans paisos - la unió:
Estrenyeu ben bé el nus, no los que un dia,
amb els esguards negats de melangia,
ens féssim nau perduda en la foscor...

VI

Entrebrancada... 23 de febrer..

Oh, nit que obres ignorades fites...
Encén il·lusions sempre infinites.
Desclou per Catalunya un avenir
on la parla i el seny que ens allibera
siguin un cant vivent de primavera
i el vincle històric del demà i l'ahir...!

VII

Prossecució...

Oh, terra nostra, el tendre impuls que duïes
que es faci raó i gaudi d'al·leluïes...!
Les maltempsades foragita i venç!
Engrana a poc a poc la teva història
i fés que, aciençats, els jorns de glòria
modelin un nou viure, un nou consens...

VIII

Foc d'esperança...

Oh, Pàtria, d'amor seràs ungida
el jorn de poder veure't ressorgida...!
I en l'escalada llarga i de perills,
del teu passat, fes-ne lliçó i emblema,
del teu present, remei pel teu problema,
del teu futur, honor per els teus fills.

"Sextets d'amor patri" (Englantina J.F. 3a Edat 1981)

VIOLES

- "Càntics a la Verge de Montserrat" obtenen la Viola als Jocs Florals de Muntanya de 1974.

A l'abril de 1975, Federació Farmacèutica li publica un tros que titulà en Francesc Blancher, "Rosa Mística. Princesa de la terra catalana", canta el nostre poeta a la Verge de Montserrat; el mateix tó usa a un altre fragment "Stella Matutina" posant l'accent en el treballador poble català.

- La Viola al Jocs Florals de Montblanc de 1981, l'aconsegueix per un conjunt de "Tannkas Verdaguèrianes" (Lema: Llampecs de seqüències)

Són unes estrofes d'origen japonès amb rima blanca però d'una musicalitat especial.

Dedicades a Verdguer, aquestes tannkas van mostrant de forma ràpida la vida de l'insigne poeta. En reproduïm tres per veure l'estructura del poema, el tipus d'estrofes i la bellesa dels versos.

- IV -

El místic ...

Amb cor que implora
`poder afrontar amargueses
del fel del viure,
escriu, amb ulls excessos,
"Sant Francesc s'hi moria".

- V -

El navegant ...

Aires marítims
L'emmalaltit sanaven.
Llargues les milles,
Colpit d'una enyorança,
"L'Emigrant" componia.

- VI -

L'Èpic ...

Volcà del geni
fa erupcions molt altes
de lava insigne:
la primera "L'Atlàntida",
"canigó" la segona.

ACCESSIT A VIOLA

- "Regió 7" publica l'accèssit de Viola dels Jocs Florals de Barcelona de 1979 el 12 de maig.

L'article fa esment de la vida i obra d'en Francesc Blancher i és de destacar el títol "Un artesenc al servei de la farmàcia i la poesia".

- Al cap de dos anys, el 1981 "Tannkas d'impenitència" guanyen l'accèssit a Viola a Valls. El lema era Decàleg.

I efectivament en forma de decàleg, de les deu normes, aquestes petites estrofes orientals ens mostren els més importants pecats que comet l'home: idolatria, blasfèmia, malvolença, desamor, homicidi, fornicació, etc.

- Al Prat del Llobregat, el poema "Al 'megalomàrtir' cavaller Sant Jordi" obté també l'accèssit a la Viola (23-V-82, Lema: "Tríptic invocatori").

Aquí podrem llegir el tercer sonet cant exultant al nostre patró (Antologia dels primers Jocs Florals del C/Ferran Puig, Barcelona 1982).

Del teu nimbe de Sant i Cavaller

la Generalitat se sent honrada

i en la Capella gòtica nostrada

t'invoca com a pròdig mitjancer.

El vint-i-tres d'abril l'alba revé

amb un esclat de rosa perfumada

i en cada cor bat l'ala enamorada

del somni patriòtic del terror.

Oh, fulgurant Patró !

Ta gran figura sigui de Catalunya el simbolisme

que servi aquest seu trèvol estimat:

Pel foc de ta Diada, la C U L T U R A.

Per la teva Unció, el C R I S T I A N I S M E.

Un artesenc al servei de la farmàcia i la poesia

Francesc Blancher i els Jocs Florals

DE BARCELONA

En Francesc Blancher i Puig, conegut poeta català, és novament notícia perquè acaba de guanyar l'acollit de la viola en els recentment celebrats Jocs Florals amb *Tannkas de l'home imperfecte*, sota el lema *Pecats capitals*. Artesenc, nascut el 1906, ha obtingut des dels anys cinquanta diverses guardons amb les seves poemes. Al llarg de la seva vida ha combinat l'activitat científica amb la poètica. La seva condició de farmacèutic, treball que ja tenia una arrel familiar, en el seu oncle Ramon Puig i Oliveres al que succeí en el negoci el 1936, feu que arribés a publicar el 1933 el *Llibre Apunt de Fisiologia General i Química Fisiològica* en tres toms en què es trobava també cursant estudis de medicina.

Com apuntàvem, en Francesc Blancher és un veterà dels Jocs Florals de casa nostra. Ja el 1956obté la primera Flor Natural al Vallès i al llarg de tots aquests anys, hem pogut comptabilitzar 9 Cors Naturals, 5 acollits a la Flor Natural, 1 Englantina, 3 Violes i més de vint

premses en tomes lliures. També té poemes musicats i ha estat el mantenedor dels Jocs Florals de Muntanya (1977) i dels de les Corts (1978). Havent obtingut la Flor Natural, l'Englantina i la Viola, al

Francesc Blancher, poeta artesenc fortament arrelat a Catalunya i veterà dels Jocs Florals. (Foto: Xevi)

1976 és nomenat Mestre en Gal Saber dels Jocs Florals de Muntanya, 1976.

En la celebració del Centenari de l'Excursionisme Català, Francesc Blancher col·laborà amb l'aportació d'una poema que s'ha publicat amb aquest motiu el 1977 i que porta per títol *Aportació al Centenari de l'Excursionisme català*. Publicació que costà una Oda, un Hímen i una Sardana. Acompanya la publicació un casette amb la gravació dels poemes en veu de la Maria Matilde Almedros.

Novament, la comarca pot estar satisfeta d'haver aconseguit un lloc dins els tradicionals Jocs Florals. Aquest any de la ma de Francesc Blancher; l'any passat, amb el navassenc Mn. Climent Forner i anteriorment, amb el maresmà Gabriel Mora i Arana. Esperem que no sigui l'últim any que els poemes comarcals obtenen una representació en els premis d'aquests concursos tan nostres com són els Jocs Florals de Barcelona.

Poesia guanyadora de l'accèssit de Viola

"Tannkas de l'home imperfecte",

Lema: Pecats capitals

I
Gràvid, t'eixampla
el buf de la **SUPERBIA**
l'àmbit somàtic.
I amb un pas solemníssim
colltorces violetes...

II
Pàl·lid, t'engola
el gorg de l'**AVARÍCIA**.
Foll d'egoisme,
l'or et desfila els llaços
de germanor, escarnida.

III
Fornals enceses
són els teus ulls, domables
per la **LUXÚRIA**,
que esquitxen de guspíres
la rosa i la poncella.

IV
La faç et pinten
de sang enfuriada
els llampecs d'**IRA**.
Necí, escurces encara
els breus espais de calma.

V
Presoner indòmit
del vesc que duu la **GOLA**
el teu abdomen,
fas insolent el ritme
trinxant de les mandíbules.

VI
Vert, fíblada,
gest de garneu hipòcrita,
ebri d'**ENVEJA**.
Molt endins et roseguen
uns ullals de rateta...

VII
Las, ni somnies
ni et dol d'enervar els m
culs,
i vagues d'esma.
Oh, **PERESA**, que entetes
el cristall d'un bell viure!

El President del jurat qualificador fou Antoni Ma. Badia i Margarit i els altres membres: Olga Xirinacs, Josep Ma. Ainaud de Lasarte, Pere Català i Roca, Enric Jardí, Joan Valls i, com a secretari, Enric Balaguer i Mestre.

Un poeta artesenc

Francesc Blancher i Puig

«El meu anhel és que el qui em llegeix o escolta resti satisfet»

Per endavant, hem estat alguns fragments del resum biogràfic que el filu i escriptor local Jacint Puig i Soler, publicat en el Programa del "Cartamen del Vehicle Usat", de l'any 1982.

"Francesc Blancher i Puig, nascut a Artés, on la mare dels Blancher es reunia a l'any 1660. Famaobutis de professió, activista que ha allunyat amb la poesia i la literatura... ha obtingut molts premis i figura entre els "poetes actuals" de l'Àmbit de la poesia catalana. En el camp científic, publica l'any 1933 un llibre de Química Fisiològica, i, en el camp literari, des del 1934 cap avui, ha obtingut una incalculable de premis en diversos Cartamens a Jocs Florals que s'han anat celebrant arreu de Catalunya..."

El poeta Francesc Blancher.

—Sr. Blancher, fa de quan fa 1964?

—A part d'algunes poemes i altres lletres fetes als anys de joventut i durant a Manresa i a Sabadell a Barcelona, no pot dir que vaig començar de debò l'any 1934, que vaig presentar-me un treball en els Jocs Florals que la catalanista Federació de Joves Cristians de Catalunya (FJC) va celebrar a Reus. Aleshores, ja després de la nostra guerra civil, ho a l'any 1960 vaig presentar la producció literària.

—Què fou la primera inspiració?

—Després de la... Ja aquella primera inspiració em va venir en un moment en l'adolescència i la joventut, i que servien en el camp dels joves sardes que vivien en el Cartamen esmentat en la pregunta anterior en veig emportar la meua inspiració en un sonnet dedicat a la meua Secció de la Federació de Joves Cristians de Catalunya a la JAC, JFC, JC, JCC, JAC, a sigui la Joventut Ignorant Cristiana, la Estudiantil i la Juvenil, la Obrero i la Universitat.

—Hi hauria d'haver-hi la producció que he fet?

—Des de l'any 1938 cap avui he escrit una colla de poemes que són una mica de poesia que s'expressa de bon tros al món. La major part no han estat mai per conèixer, sinó escrits a l'obra, a homenajes i a premis, a recordatoris... Tots els escrits heu de d'una

manera específica i molt agradable per a mi, he dedicat bona part de la meua producció a la meua vila d'Artés, col·laborant modestament en el meu Programa del "Cartamen del Vehicle Usat" (la Fira), i també en unes poques estrofes a l'obra de personatges artesencs o a les Nacions.

Algunes d'aquestes estrofes han estat gravades en un replec de València i posades en difusió i en una de les meues viles. Aquesta meua producció dedicada a Artés, està fragmentàriament recopilada en un volum àlbum, que, afortunadament i gentilment confectionat per la nostra distingida bibliotecària de la "Caixa", Josepa Iba, amb la col·laboració del bon amic i rellevant fotogràfic Ramon Creus, m'entrenaren al dia del meu sant de l'any 1978. Tant aquest àlbum com l'expedició impresa feta per l'artesenc catalanista Maria Picanyol de Valldorials i que pel Grup Sardanistic Artésenc, en fou dedicada generosament pel fet d'haver obsequiat la lletra a una inspirada sardana que el mestre Buscarró va dedicar a Artés amb el títol "En record a d'Artés", són per a mi dos treballs molt estimats. Quant als poemes destinats a concursos, des dels anys 50 fins al 80, me n'han premiat més d'una cinquantena, quantitat que resta augmentada amb els treize premis més que he obtingut del 1980 fins ara.

Vaig publicar la meua quarta obra, un volum titulat "Apor-

tesis al Cartamen de l'Exposició-nàutica Caixa" s'acompanyat de caselles amb recollides del llet per la il·lustració manresana Maria Matilde Aleixandre. I l'he avançat també el resultat de treballs per fer-me el Déu veí, un volum antològic.

—Premis obtinguts?

—50 Flora Naturals (5 a Barcelona i una a Sabadell, a València, a Rocapovera, a Guisot, a Accés a Flor Natural); 3 Englands (Jocs a Barcelona i una a Santa Coloma de Farners); 3 Accés a l'Englands; 4 Vides (2 a Barcelona, Perpinyà, Sabadell, a Montblanc); 2 Accés a València i una trentena de Terra Lluna.

Pel fet d'haver obtingut els tres primers premis en els Jocs Florals de Manresa (Barcelona), va correspondre'm un Maestrotge en Gal Sabat l'any 1976.

—Altres activitats literàries?

—He estat mantenidor de dos Jocs Florals de Barcelona: dels d'Artés (Montaner) i dels de les Corts. He fet un recull de poemes al Centre Comarcal Lleidatà de Barcelona i probablement en faré un altre a l'Alt Empordà.

—Cap a quin camp va la poesia que fa?

—Procuro sempre-me a aconseguir una perfecció, respectant les regles clàssiques i clàssiques de versificació. I el meu anhel és que el qui llegit o escolta els meus poemes, en resti satisfet i sense gaire rebrot, n'entengui el sentit, la filosofia, el sentiment, la inspiració.

—Ha guanyat diners fent lletres?

—Ni pensant-hi. Encara que alguns premis vagin acompanyats d'una quantitat més o menys important, al temps emmerca, el cost del material emprat i els desplaçaments, no ho compensen. El que importa és el goau espiritual que dona l'obtenció del reconeixement del valor del treball creat.

—Creu que avui dia la poe-

tria guada de bona salut?

—Considero que vivim un temps de transició, per tant, sempre sorgiran, minoritària de noves tendències, que pretenc imposar nous estils, sempre, però, respectables. Fassa l'entorn amb els altres arts, com la pintura, l'escultura... Vull fer constar, aquí, la meua satisfacció en descobrir un probable veïer en el jove de setze anys, fill d'una bona família artesana, Antoni Pascual i Seu (que la meua encara no conec) el qual, en una entrevista que li feia la periodista també artesana Carme Comelles, publicada la poc, cultiva la poesia "intencionalista", amb la qual ha obtingut dos guardons. La meua enyorança.

—Què són els poemes preferits? Nacionals i estrangers?

—Vertaguen, Maragall, Carner, Gualguada, Marull, Bosc i Jover, Sagrera... Fages de Climent... i d'altres que ara no em vénen a la memòria. Procuro, però, que la seva lectura no m'influïsi en la meua d'expressar-me en els meus poemes. M'agraden tots aquells que llegits com a mínim tres vegades, es deixin entendre.

En llengua castellana, Michado, Fernán, Gabriel y Galán...

I en llengua estrangera, els meues del sonet, Petrarca, Ronsard...

—Diferència entre la producció d'art i la d'ara?

—La d'ara, crec que anava en consonància amb la quantitat major de periòdics i revistes literàries. Ara, però, hi ha un ímpetu per part de molta gent jove de seguir directrius innovadores d'algunes conecies que, per mi, tenen la seva importància i el meu reconeixement.

—Creu que els poemes no toquen de peus a terra i els que toquen de peus a terra fan les coses sense ni veure de poesia?

—Jo crec que es pot arribar a ser un bon poeta i tocar de peus a terra.

—És més fàcil fer poesia en els petits pobles que en les

grans ciutats?

—És més fàcil a parer meu, en les grans ciutats que en els pobles, car són més assegurades les biblioteques, les conferències, les poemes literàries. Qui sap, però, si la poca continuïtat atmosfèrica dels pobles afavoria les meues.

—Políticament, com definiria el món d'ara?

—Com que els més del món d'ara crec que són avui que marquen aquest segle, al em permeteu us contestaré amb un sonnet, que en un moment de pessimisme vaig escriure ja fa temps i que titula: "Segle XX".

Hera d'ales breues, de riuca avui, d'aires cost, d'esqueixament àlbum,

de guerra i fam, d'un innoiar anàlmic,

de humans veu furgant espais esters,

de Revolució... de Vltupera...

d'entusiasme—social i d'entusiasme...

Serà el seu pas, carnarrest i còmic... 3

Dau apocàlptic i feliç d'arribar a la meua...

Hora esclava de l'or i del pebro;

Digueu en és la dignitat del sol

de bona fe, de bon costum, d'estudi...

No és prou encara el drama del Calvari?

Debadat Crist la vida va immortar-hi?

Hera de Setenàs...? Déu me estel!

Deixeu-me, però, fugir de la griteria del pessimisme i recolzar-me en la fe que poso en una bona part de la nostra joventut que, afortunada d'esperar de justícia, busca honestament pel "bona mèter" que tanta anem.

—I per acabar, què opina d'aquesta Fira d'Artés?

—Primer, que crec que cal sollicitar i recordar com es mereix, el grup d'Iniciadors d'aquesta gran Festa del Regne i sollicitar amb tot l'entusiasme els continuadors actuals pel seu encert i per l'esforç que poseu a mantenir viva l'embranzida iniciada la vint-i-dos anys.

Gazeta de Manresa (17-IV-82) li fa aquesta entrevista per la seva gran obra freqüentment premiada.

F. Blancher i Puig

JOSEP FÀBREGAS I CAPELL

Jo diria que la comarca del Bages està d'enhora bona perquè compta actualment amb un veritable floret d'escriptors i de poetes. Potser hi ha molta gent que no se n'adona perquè viu distreta pel tràfec de la vida. Val la pena d'observar-ho. No ens costarà de tenir-ne esment. La projecció dels nostres lletraferits comarcals consisteix una flama d'intel.lectualitat viva i ben plausible.

No fa gaire que Regió 7 tenia la gentilesa de publicar-me unes ratlles en les quals donava a conèixer la meua impressió sobre l'homenatge que Navàs va retre al seu fill adoptiu, il.lustre poeta, mossèn Climent Forner. Avui penso en un altre fill important de la nostra comarca: Francesc Blancher.

Francesc Blancher ha estat distingit amb la qualificació de mestre en Gai Saber. Artés és el seu poble de residència i de naixença. Ja sabeu que Artés havia estat una vila romana que amb el temps va transformar-se en una fortalesa. Que, més tard, els pobladors van anar edificant llurs habitacles al pujol, a l'entorn del fort. Després van estendre la població costa avall, per la collada i el pla. Ha estat al pla on s'ha desenvolupat principalment la vida artesana moderna i on es va construir el nou temple parroquial un cop destruït el vell del puig. De totes maneres, Artés estima el seu poble vell. Els artesencs sempre han estat treballadors de mena.

Han fet produir abundantment les seves terres esteses entre la riera Gavarresa i la carenada de Calders. El vi verge, el fruit de les seves vinyes, gaudia d'un ben guanyat prestigi. Els seus pagesos s'han distingit pel seu esperit associatiu, per això és un dels primers pobles del país creador de cellers cooperatius.

Amb tot i tenir una agricultura puixant, Artés no va encisar-se cap a aquesta dedicació sinó que, paral.lelament, va crear una indústria tèxtil. La seva màxima fou: els homes al camp i les dones a la fàbrica. Tothom ha treballat, i treballa, com més pot. L'activitat de la vila és febrosa i inqüestionable.

És en aquest ambient que s'ha format en Francesc Blancher. Ell ha passat anys i anys darrera d'un taulell despatxant fàrmacs, perquè és apotecari de professió. El seu treball però, no ha estat obstacle per a la manifestació de la seva intel.lectualitat. Ell ha omplert els seus lleures creant composicions poètiques en les quals un no sap què admirar més: si la seva adjectivació escaient, la seva pulcríssima sintaxi, el seu fons o la seva forma. Els pensaments que ha plasmat sobre el paper ens descobreixen generosament la seva fina sensibilitat i la tendresa idealística de la seva ànima.

Les circumstàncies feren que, de jovenets, enllacéssim ell i jo una amistat entranyable.

Combregàvem els mateixos idelas. Recordem la nostra immersió a la Federació de Joves Cristians de Catalunya. Recordem, ja en la postguerra, les vetllades que havíem passat, amb altres joves, en una saleta de la casa Quintana de la mateixa vila, on ens comunicàvem els nostres pecats d'amorfes lletraferits i on, després, ens embadalliem escoltant les cultes i autoritzades paraules del nostre mestre, Miquel Bosch i Jover. Miquel Bosch no s'estava d'encòmanar-nos la seva bonhomia, la seva honradesa i la seva ben païda cultura, valors que nosaltres intentàvem assimilar.

Francesc Blancher no ha fet mai bandera de les seves conviccions. Ha treballat els seus pensaments en silenci. Ha anat oferint composicions que diversos jurats han premiat una i altra vegada. Ell ha guardat els seus llocs sense fer sonar cap trompeta. Artés coneix l'obra d'en Blancher i l'estima a la seva manera. Ara una colla d'anys pesen ja sobre el seu físic, Blancher, no obstant això, segueix mostrant certa trapecilleria juvenívola amb el seu verb cadenciós i sensible.

He dit abans que la comarca del Bages, a la qual cal afegir-n'hi d'altres del nostre país, està d'enhora bona. Mireu sinó els escrits que es publiquen en els seus mitjans de comunicació. No ens cal envejar els del Cap i Casal, malgrat que allà també fan el que poden. Jo diria però, que allà la cultura està més reglamentada i jerarquitzada. Hi ha "clans". A les comarques, en això som diferents. Som una mica franc tiradors d'allò que surt. La seva premsa comunica el que raja. Amb això, la identitat guanya.

Per fi, m'atreveixo a proposar que la nostra premsa comarcal destini un raconet a la poesia del nostre clos regional. Els poetes existeixen i diuen coses importants. No està bé que haguem de conèixer les seves idees o les seves composicions cercenent per les catacumbes. S'haurien de popularitzar. La gent hauria de saber què és això del mestratge en "Gai Saber", a què respon i quina qualitat d'obra exigeix per assolir la qualificació. Climent Forner, Francesc Blancher i, tants d'altres que ara no en sabem el nom a causa de l'ombra, ens ho agrairien.

Regió 7 (18-XII-83) Blancher, un gran poeta del Bages.

PREMIS EXTRAORDINARIS, PRIMERS PREMIS I PREMIS ESPECIALS

El nostre farmacèutic Francesc Blancher ha obtingut a més de tots els guardons esmentats, Flors Naturals, Englantines i Violes, molts Premis Extraordinaris que també es concedeixen als Jocs Florals.

Per ordre cronològic són els següents:

- El primer Premi Extraordinari l'aconsegueix en els Jocs Florals de Manresa de 1949 per "Càntics a Nostra Senyora de Montserrat" (n.p.)

- En el Certamen literari de Moià n'obté un altre per "Cant a la família obrera i cristiana".

- "Pinzellades" fou premiat al Certamen Literari de Súria el mateix any i se celebrava l'erecció d'un altar a Sant Salvador. El poema, que és un cant elogiós a la vila i l'entorn, fou publicat en part al setmanari "Súria" el setembre de 1951.

- El mateix 1951 li són concedits dos premis extraordinaris en un sol certamen literari. És el de Bellaterra per "Misericòrdia, Senyor!" i "Les casades d'avui dia", ambdós no publicats.

- Al Certamen de Sant Feliu de Guíxols de 1952 obté premi extraordinari per "Petits ecos franciscans" (n.p.) i l'any 1953 repeteix amb "Elogi del llibre en frases rimades" (n.p.)

- Tampoc no es publicà "Dècima epigramàtica d'actualitat" que duia per lema: A l'agost a les set ... fa fred" (Certamen Literari de Bellaterra, 1954)

- El 1955 és mereixedor de tres premis extraordinaris, un a Matadepera, als Jocs Florals del Vallès per "Cant a la saba escollida d'Artés" i els altres dos al Certamen Literari de Sant Feliu de Guíxols per "A les noies casadores" i "La joventut i els balls d'avui dia" (n.p.)

- L'any 57 per les Festes de la Mercè que se celebraren a la Plaça de la Llana obtingué el Premi per dos sonets dedicats justament a aquesta plaça titulats "Gresol i Fluorescència". Parla del passat i el present de la plaça que, malgrat la modernitat actual, sempre conserva l'aire dels molts anys d'història viscuda.

Va ser publicat a Federació Farmacèutica al número d'agost i setembre de 1971 juntament amb un altre sonet "Cançó de setembre" (secció de "Prosa y poesia").

- "Santíssima Trinitat" (n.p.) és premi extraordinari als Jocs Florals de Manresa de 1960.

- Publicat a la "Revista Parroquial" de Sant Pere de les Puel·les de Barcelona, el poema "Gènesi del sublim misteri" és premi extraordinari en els Jocs Florals de la Parròquia; és el juny de 1961. Portava el lema de Gresol de la Fe. La llarga poesia és escrita en uns serventesis entusiàstics en què se'ns descriu – seguint els Evangelis – el Nadal, la visita de l'Arcàngel Gabriel a Maria i el Naixement de Jesucrist. Acaba amb un quintet crític de l'època actual "avui que el món viu hores de tenebra" – diu el poeta – només es

pot salvar a través de l'Amor.

El poema és concebut tenint en compte el tipus de Jocs Florals a què es presentava, però no deixa d'emocionar en alguns fragments quan utilitza belles i subtils metàfores per explicar-nos el Misteri de la Concepció.

- El Certamen Literari de Tàrrrega de 1965 dóna el Premi Extraordinari a "Cincs sonets d'amor a la cosidora" del qual es publica un fragment a la revista "Ràdio Tàrrrega" el mateix any (20-XII-1965).

- "Cançó i madrigal" és premiada als Jocs Florals de Perpinyà el 1976. El sonet i el madrigal es publiquen el mateix any a la revista "Conflent" (núm. 76, juny 1976).

Un cant i una reflexió d'amor ofereix en Francesc Blancher a la Reina del Jocs del Roselló. Ho expressa d'una forma pausada, fina i dolça tot distingint entre el veritable amor i l'amor "fet putxinel·li" que convida de parer i que tant aviat enfolleix com mor de pena.

- Amb motiu de la Commemoració del Centenari de l'Excursionisme a Catalunya, es celebren uns Jocs Florals a Sant Feliu de Buixalleu (1976) i guanya el 1r. Premi Especial. El poema anomenat "Oda al Centenari de l'Excursionisme Català" va ser publicat a Federació Farmacèutica l'octubre de 1976. En Blancher hi va explicant la història del Centre, la fusió de les dues Associacions que el varen engendrar, les vetllades que organitzaven per Sant Jordi, les seves gestes excursionistes, d'escalada i espeleològiques. Tot això explicat amb desimboltura acostumada en el nostre autor, en quartets. També se'n va editar un llibre - juntament amb el poema "Idil·li", comentat a "Flors Naturals" - anomenat "Aportació al Centenari del Excursionisme Català", del que hem parlat a la secció "Llibres".

- En el "Jeux Floraux du Gênet d'Or" de 1977 en Blancher torna a obtenir premi extraordinari, "premi de llorer" amb "Avui és jorn".

Aquest apassionat poema d'amor es publica a "Conflent" (núm. 89, juny 1977) i nosaltres el reproduïm al full següent per la seva bellesa i la musicalitat especial aconseguida amb els canvis de ritme.

- "La divina impaciència" és també premi als Jocs Florals de Calella de 1979 (n.p.).

- "Evocació Verdaguèria" fou Premi Especial Mossèn Cinto als Jocs Florals de Muntanya de 1980 i va ser publicada al mateix any a Federació Farmacèutica d'agost i setembre.

Amb un poema llarg – 28 estrofes – el poeta-farmacèutic Blancher narra la vida i l'obra de l'insigne Verdager. El lema: Oda al Sùmmum poètic ens indica l'entusiasme en parlar de Verdager. Narra la seva vida i ens descriu obra per obra tot fent especial èmfasi en el "Canigó." perquè en ell s'exalça la muntanya i els Jocs Florals es dedicaven a ella; eren organitzats per l'agrupació Icària vinculada al Centre Excursionista de Catalunya. Després ha sortit publicat entre d'altres poemes al llibre "Aportació rimada en homenatge a Verdager", del que parlem al capítol "Llibres".

AVUI ES JORN

Avui és jorn
d'esquerdar del silenci la cuirassa
Deixa que airegi el virolat contorn
l'estalactita, que l'amor, amb traça,
poant el fons del cor ha tret model :
càndides perles de dolçor divina
o llàgrimes de fel...
però, sempre, d'un nèctar que fascina.

—No et faci pas vergonya la cançó :
És l'au eterna que, amb son bec d'ivori,
als primers pares féu sentir el fibló
i el sentirà l'últim vivent que mori—.

Sies, oh cor, ressó
i místic receptacle que s'enfila,
de l'essència pura que destil·la
la teva íntima flor.

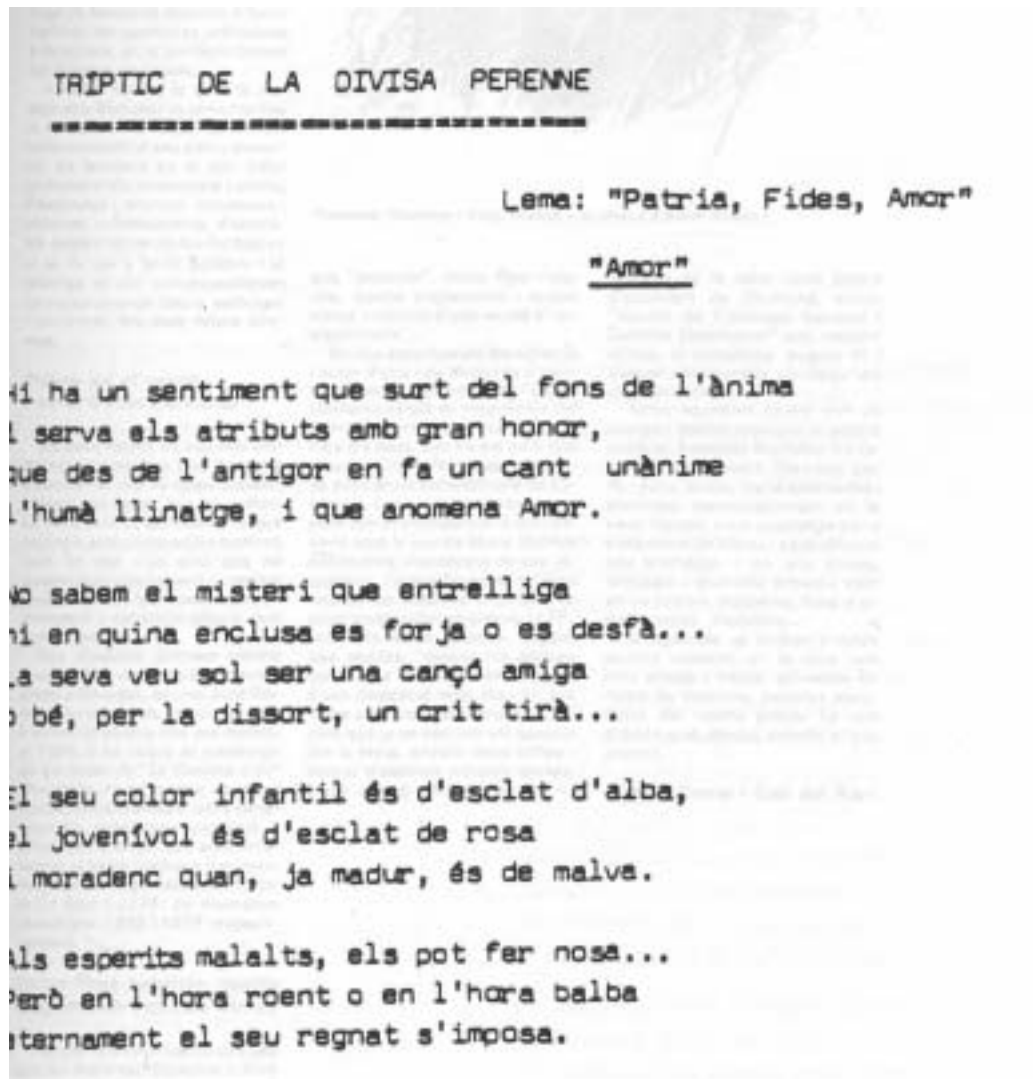
Descorre el vel, que l'hora és prou callada...
i en el bressol que et brinda el seu redós,
exhala del teu ànim l'enfilada
dels íntims sentiments, que vé emmarcada
en les estacions d'un any formós...

Cerquem recer, estimada,
que el Març et despentina ;
la teva galta vellutada
de poma camosina,
es dol de l'escomesa endiablada.
Cerquem recer, estimada.
Cerquem recer, que el vent s'abriva i bufa
i s'emmena clavells entre la pols.
No vulguis pas que el mot més dolç
que un cor et vol teixir,
mori engolit dins la baldufa
del remolí.
Cerquem recer, estimada, que el vent ens pot traïr.

Francesc BLANCHER i PUIG

- En ocasió de la Festa de la Nostra Patrona, la Comissió Cultural de la Facultat de Farmàcia de la Universitat de Barcelona li concedeix el Premi de Poesia en el 1r. Concurs Literari de Tardor. Es celebrà el de desembre de 1980. Es titulava "Tríptic de la divisa perenne" que duia com a lema: Pàtria, Fides, Amor. El més bonic per a mi és el dedicat a l'Amor:

A la vila d'Artés ja tenen profeta

Francesc Blancher i Puig

Tots sabem, sense citar noms, que molts famosos escriptors són al mateix temps notables metges, i a la inversa. Aquest fenomen no és degut al fet que, a casa nostra resulta difícilíssim viure de la literatura exclusivament, sinó a la mateixa idiosincrasia de l'individu, procliu a interessar-se alhora per més d'una activitat, sabent que l'una ajuda l'altra. Francesc Blancher pertany de dret i de fet al gloriós i quasi mític premi dels apotecaris —al 1930 es llicenciava en Farmàcia— per bé que, segons pròpia confessió, "el fatídic 1926, del qual va ser víctima el meu estimat oncle, va truncar la meua aspiració d'ambiar a metge". Els seus anys d'estudi de Medicina, doncs, només abasten des del 1932 al 1935. És al 1935 que Blancher es fa càrrec del llegat del seu "estimad oncle", de nom Ramon i membre entusiasta de la Lliga (la farmàcia) després d' haver realitzat les oportunes pràctiques a Barcelona, en la farmàcia Ormís del Passeig de Gràcia.

A Artés, vila en la qual la nitseg dels Blancher es remunta fins al 1650, el jove Francesc bastia definitivament el seu palau encantat. La farmàcia era el seu edèn perfumat d'olis essencials i enriquit d'esquites i morters, manresans i provetes —instruments d'artesanie desapareguts de les farmàcies si no és per a l'«N» bònica— i la botiga el seu santíssim àmbit on arriben present forma, amb cura i paciència, els seus futurs poemes.

Pulcre en el vestir i en el tracte personal

Els seus versos no són mai altisonants o agressius i no és capaç d'afavorir la veu ni quan blasma, enfadat, les coses que no l'atuen. La seva seriosa bonhomia fa que somrigui amb captivadora facilitat, però no sap —o jo diria que no pot— riure obertament ni, menys encara, olervi la rialleia greixa, irruent i estrafolla pròpia dels sarracotants.

Des d'aquells primers sonets que al 1934 van valer-li un primer premi a Menresa, en una Jocs Florals convocats pels Fesolians, fins a ambiar el poema que ara mateix, al 1984, li ha valgut el mestratge en gal·lès de "La Ginesta d'Or" (Perpinyà), hi va marcat un camí inevitablement sinuós, però certament en continuada ascensió. I no aplega a alegrar-se amb aïriolitat ja heua obtingut dos mestratges més en gal·lès: JJ.FF. de la 3.ª Edat i JJ.FF. de Muntanya (Barcelona, 1983 i 1977 respectivament).

Dotze Flors naturals, quatre Englantines i quatre Violes

Fel que fa als premis no divé pas que en Francesc Blancher i Puig sigui un home afortunat atenant al gran nombre dels obtinguts, encí més aviat que es tracta d'un poeta perseverant que té la gran virtut de considerar cada "fallada" com una nova líc a aprendre i una nova experiència a tenir en compte. Tot amb tot, entre les més d'un centenar de composicions que porta escrites, comptant-hi les primeres direccions erròrees de l'adolescència, les nades, les circumstàncies o d'encàrrec per a amics i conyats (onomàstiques, primers comunions, recordatons...) més d'una varentena li han estat premiades. Esmentaré, d'entre les

Francesc Blancher i Puig. (Rebel a la ploma d'Aureli Simen.)

que "puntues", dotze flors naturals, quatre englantines i quatre violes —demés d'una mena d'"extraordinaria".

En una altra vessant Blancher és l'autor d'una oda dedicada a commemorar el centenari de l'excursionisme establert en recordança del primer excursionista que pujà a la Pica d'Estats, que no era altre que mossèn Cinto Verdaguer, premiada pel Centre Excursionista de Catalunya i que va publicada en un petit volum acompanyat d'una casseta amb la veu de Maria Merlode Almedras, manresana de pro, recitant-la. També Blancher ha ofert recitals de poemes originals, ha estat mantenedor en alguns JJ.FF., activitats dutes a terme, segons que explica, "durant les poques hores que em restaven després d'una dedicació total, dia i nit, a la meua professió farmacèutica...". I com que ja se sap que els cançons fan la feina, encara tenia temps i humor d'escure algunes proses, algun assaig com ara el que va

escriure en la seva curta època d'estudiant de Medicina, titulat "Apunts de Fisiologia General i Química Fisiològica" que, segons afirma, el cardàtic August Pi i Sunyer recomanava de llegir als seus deixebles.

Totes aquestes coses m'he explicat i moltes més que us podria explicar, Francesc Blancher les recorda perfectament. Tot i així, però, i per aïdecas, les té ordenades i arxivades convenientment en la seva llibreria —un prestatge per a cada mena de llibres i cada líbre el seu prestatge. I en una vitrina, exposada i guardada ensem amb en un sagren, diplomes, flors d'argent, copes, medalles...

Si algun dia us arreu a Artés podreu veure-hi, en la seva part més antiga i noble, gravades en rajol de València, estrofes escrites del nostre poeta. La vila d'Artés ja té, doncs, escolit el seu profeta.

Ernest Corral i Coll del Ram

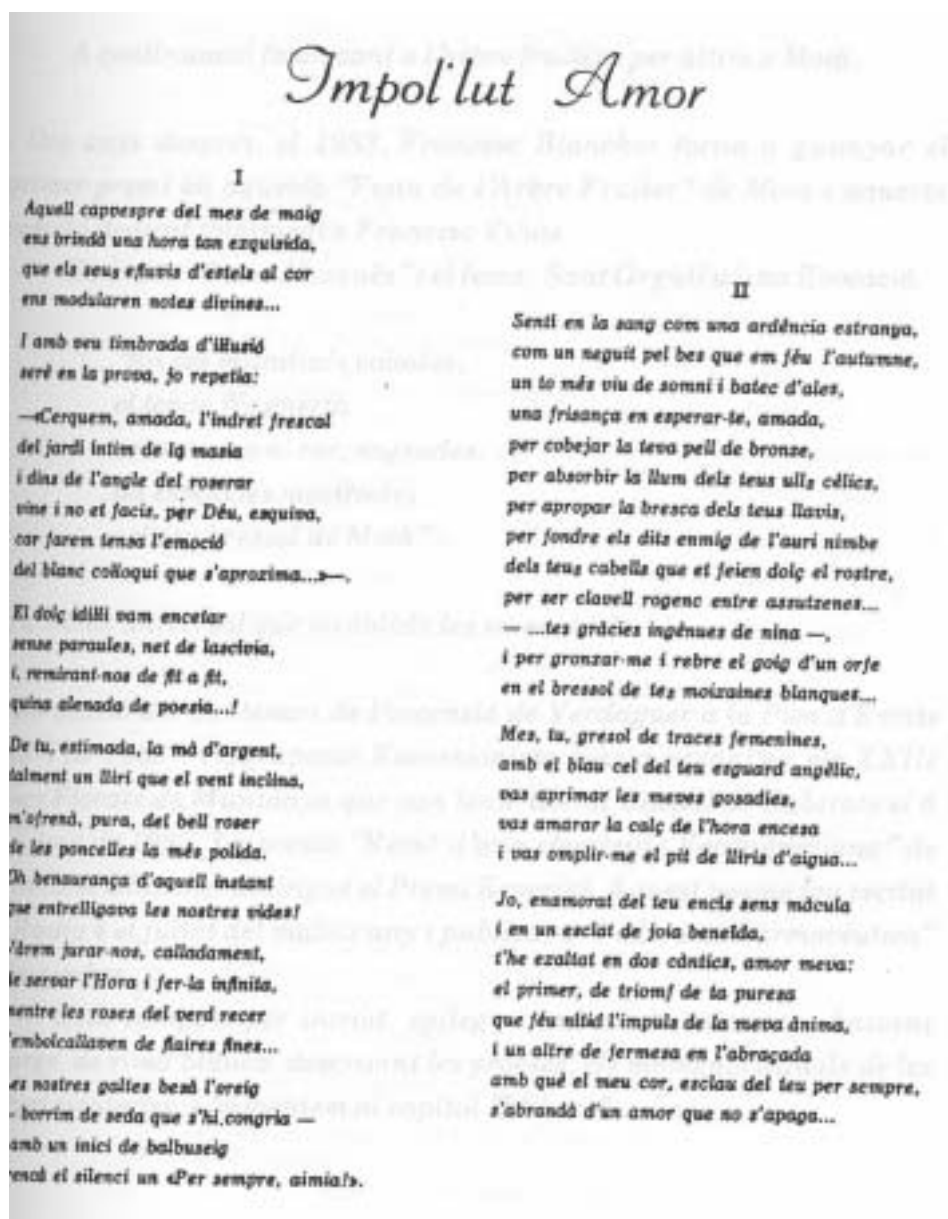
Catalunya Cristiana

(16 al 22-IX-84)

- També als Jocs Florals de Muntanya però de l'any següent, 1981 obté el "Premi Especial dedicat a Pompeu Fabra" (maig 81) i els tres sonets musicals i bonics són publicats a Fed. Farmacèutica tres mesos més tard. L'obra es titulava "Al mestre de la Llengua Catalana" i el lema: Tríptic de Lloança.

- l'any 1981 és un any molt fructífer d'obra i de premis donat que a més de l'esmentat ens trobem amb :

"Premi a la millor poesia" en el IV Certamen Literari de Sant Jordi a la Vila d'Agramunt per "Impol·lut Amor" compost per dos bells càntics d'amor. Els reproduïm tot seguit:

- Primer premi de Poesia del Concurs amb motiu de l'arbre fruiter i d'homenatge als avis de Moià celebrat el mes d'agost i publicat pocs dies després a Federació (agost 81).

Tríptic de sonets d'amor patri és el lema d'aquest poema "Flama moianesa" que versa sobre "L'home" que és Francesc Viñas, el gran tenor, i que comença:

*"Besa un estel la terra moianesa
com si la unguís d'alè del Sant Graal,
i esclata un fill excels, flama immortal
dins el gresol del Cant que es fa bellesa..."*

A continuació fa un cant a l'arbre fruiter i per últim a Moià.

- Dos anys després, el 1983, Francesc Blancher torna a guanyar el primer premi en aquesta "Festa de l'Arbre Fruiter" de Moià i aquesta vegada dedicat totalment a Francesc Viñas.

Es titula "Ressò Moianès" i el lema "Sant Orgull d'una Evocació".

*... "En ses mundials volades,
el tenor Wagnerià
conservava al cor, sagrades,
les essències mostrades
i el seu bressol de Moià"...*

Un Viñas universal que no oblida les seves arrels.

- En ocasió del Centenari de l'ascensió de Verdaguer a la Pica d'Estats (25-VIII-1883), l'Agrupació Excursionista Icària organitza els XXIIè Jocs Florals de Muntanya que van tenir lloc al Castell de Subirats el 5 de juny de 1983. La poesia "Ressò d'una efemèride Verdaguèria" de Francesc Blancher obtingué el Premi Especial. Aquest poema fou recitat a Ràdio 4 el juliol del mateix any i publicat a "Federació Farmacèutica" el setembre.

Està compost per introit, epíleg i uns cants intermigs bastant llargs, de rima blanca, descrivint les proeses, els moments difícils de les seves escalades. L'hem esmentat al capítol "Llibres".

- "Exalçament de la Sardana" és un bonic poema que fou publicat a "Les mil millors poesies de la llengua catalana" (Barcelona 1979) i que a més, fou la lletra d'un curt metratge anomenat "Exalçament". Aquest curt que fou premiat el 1983, va ser presentat al Club de la Imatge el 22 de juny del mateix any. Era original de Josep Calsina amb la col·laboració de Ramon Creus, A. Descals i la Cobla Bages, com a homenatge a la sardana. La veu la posava la coneguda actriu Ma. Matilde Almendros. També fou publicat l'octubre de 1983 a la revista Federació Farmacèutica. El reproduïm aquí per veure la musicalitat dels versos i l'entusiasme patriòtic de l'autor.

"EXALÇAMENT DE LA SARDANA"

Sardana! Cant d'amor! Cant d'heroïna!
Brecos endalt, com invocant els cels,
ambdues mans amb cada mà veïna
entrelligant anhels...
i els peus, brodant un ritme amb filigrana,
amb esperit i arreles...
En el teu clos excales,
tothom hi cap com a germà o germana.

Harmonioses notes musicals
que en l'aire, bo i vibrant, sonen divines...
Una terra les forja i fe immortal
perquè es fonguin en somnis de fadrines
i en idíl·lis de nobles ideals.

Tot s'enardeix si el contrapunt s'arboria,
si dolçament reflia la tenora
un plany d'amor que arriba al fons del cor.
Llavors somriu de jola cada cosa
i es tornen d'or
fins les espines de la roca.

Els curts i els llargs són el vaivé
amb matemàtic sincronisme,
d'un ritm que, qui ho sapl, potser pervé
de l'ancestral i mític simbolisme
del treball fervorós, el més gran bé.

De la terra ets la veu que ens agermana
amb l'ahir-venturós i rialler
en què flori la llengua catalana,
que ens té units amb la gent valenciana
i amb Balears i el Rosselló i l'Alguer.

Va unida amb tu la nostra vella història
i potser el crit de llibertat
quan els mals vents destfan la teva glòria...
Mes, ah!, no pots morir, perquè ets l'eufòria
que ens mou el seny que hem heretat.

Sardana sempre viva i resplendent,
vivim devots amb tu
tot elevant el cor i el pensament,
i oblidant el fibló de l'insegur...
Tant si brilles com un sol, com un far o una llumera,
Catalunya et vol eterna!

Francesc Blancher i Pulg

Amb el nom de "La sardana eterna", aquesta poesia que acabem de veure ha estat musicada per a sardana per Josep Viader i Moliné. Lletra i música els ha publicat la Federació Catalana d'Entitats Corals en un opuscle corresponent als mesos de gener i febrer de 1987.

Han estat també premis extraordinaris, els poemes: "A Maria" als Jocs Florals Marians Sant Antoni Maria Claret de Barcelona, 1983; "Salve, Cardona" als Jocs Florals de Cardona de 1987 amb motiu del Mil·lenari de la Carta de Repoblament, i que s'editarà en un futur pròxim per l'Ajuntament; "L'amor en la senectut" al certamen Literari de la 3a. Edat a Sallent (1987, n.p.).

Ha estat, a més, mantenidor als següents Jocs Florals:

- Jocs Florals de Muntanya (1977)
- Jocs Florals de Les Corts (Barcelona, 1978)
- Jocs Florals de Cornellà, amb ocasió del mil·lenari (1986)

LLIBRES

Figura en els volums antològics següents:

- "**Les Mil Millors Poesies de la Llengua Catalana**" (Barcelona, ed. Glosa 1979) amb el poema "Exalçament de la sardana" que comentem més endavant.
- "**Antologia dels primers Jocs Florals del carrer Ferran Puig**" (Barcelona, 1982) amb la poesia "Al 'megalomàrtir' cavaller Sant Jordi" que també veurem.
- "**Corona literària a la Mare de Déu patrona del Maresme**" (Canet de Mar, 1982) (Ed. Cannetum, Volum III).

Es el mateix Patronat del Santuari de la Misericòrdia qui publica aquest llibre amb motiu de les "Festes Jubilars" en honor d'aquesta Mare de Déu. Fou l'any 1982 i es celebraven els 25 anys que fou proclamada "patrona del Maresme", 75 que fou canònicament coronada i 125 de la nova ermita. Aquesta "Breu Història del Santuari de la Misericòrdia" (subtítol del llibret) recull la "Història del Santuari" del Dr. Josep Comerma (1933 i 1947 1a. 2a. Ed.) però molt més reduïda, i actualitzada a l'any 82. I tal com diu Pere Matamala, pvre. en el pròleg que titula "Justificació":

Hi ha dues maneres per exaltar de forma estètica els entusiasmes, les creences i tot allò que és el patrimoni espiritual més preuat d'un poble: la poesia i la música.

No es reproduïxen peces musicals però sí poemes dedicats al Santuari i a la Verge. Hi ha diverses fotografies dels actes del Jubileu amb la participació del Bisbe de Girona, Mn. Jaume Camprodon i Rovira i el Cardenal Dr. Narcís Jubany, i també dibuixos de pintors locals expressament realitzats per a l'ocasió.

Són de destacar, no obstant, els noms dels poetes que hi col·laboren. Entre alguns del poble de Canet, i d'altres menys renombrats destaquem: Salvador Espriu; transcripció d'uns versos cisellats en pedra a la font del castell de Sta. Florentina de Canet de Mn. Cinto Verdguer (ja que l'àlbum del Santuari contenia, abans de la guerra, versos manuscrits d'ell); Serafí Pitarra (Frederic Soler), Tomàs Roig i Llop que escriu en prosa i inclou uns Goigs; Miquel Martí i Pol; Joan Perucho o Olga Xirinachs.

El nostre farmacèutic dedica "A la Verge de la Sublim Pietat" que és com ho titula, un sonet, una dècima i tres "tannkas", estrofa d'origen japonès que com anirem veient utilitza de vegades. Els reproduïm tot seguit:

Francesc Blancher i Puig

Encara és "fresca" la Flor Natural que en Francesc Blancher i Puig guanyà merescudament en els Jocs Florals de Perpinyà a l'abril d'en-guany. No són pas pocs els honors i guardons que ha aconseguit en aquests concursos. Fer poesia, per a ell, és fer pàtria, encomanar una fe, sembrar inquietuds.

Si teniu ocasió d'apropar-vos al "poeta d'Artés" de seguida us adonareu que el mateix grau d'exquisiteza que destil·la en el tracte humà, es fa trobadís en cadascun dels seus poemes.

A la Verge de la Sublim Pietat

Sonet filial

*Mare ideal que ens esteneu els braços
per apropar-nos cap al vostre Sí,
i amb ulls que exhaleu dolls d'amor diví
ens brindeu els Favors dels cèlics llaços...*

*Impenitents, potser us restarem lassos
pels mirallets d'aquest mundà brogir
i pel fosforescent d'un fals camí
que ens enlluerna i ens enerva els passos.*

*Sou del Maresme maternal Patrona
que, amb dos segles i mig de raig formós,
heu estat Far vingut de Barcelona,*

*i que, amb un Cor misericordiós,
de la mar de Canet feu dolça l'ona
pel pelegrí que es va acostant a Vós.*

II

Dècima de lloança

*Verge del sublim ajut,
Immaculada Maria!
La vostra mirada pia
és consol del desvalgut
que als vostres braços acut
pel gaudi d'una abraçada,
tan dolça i tan abrusada
de Tresor d'Amor diví,
que transfigura en or fi
el gris que entela l'albada.*

III

Tres tannkas invocatòries...

-I-

*Per al món d'ara
entenebrit de febre,
sigueu, Maria,
com per la nau una àncora,
com pel malalt la cura.*

-II-

*Pel qui es desvia,
siguin els vostres braços
miraculosos,
garfis divins que emmenin
per nítides dreces.*

-III-

*L'embriaguesa
per un "progrés" malèfic
que inferna l'hora,
apaivagueu, oh Mare!
Clamem misericòrdia!*

FRANCESC BLANCHER I PUIG

Mostra d'aquesta "Corona literària a la Mare de Déu patrona del Maresme" (Canet de Mar, 1982) gran síntesi d'obra dels poetes més importants contemporanis.

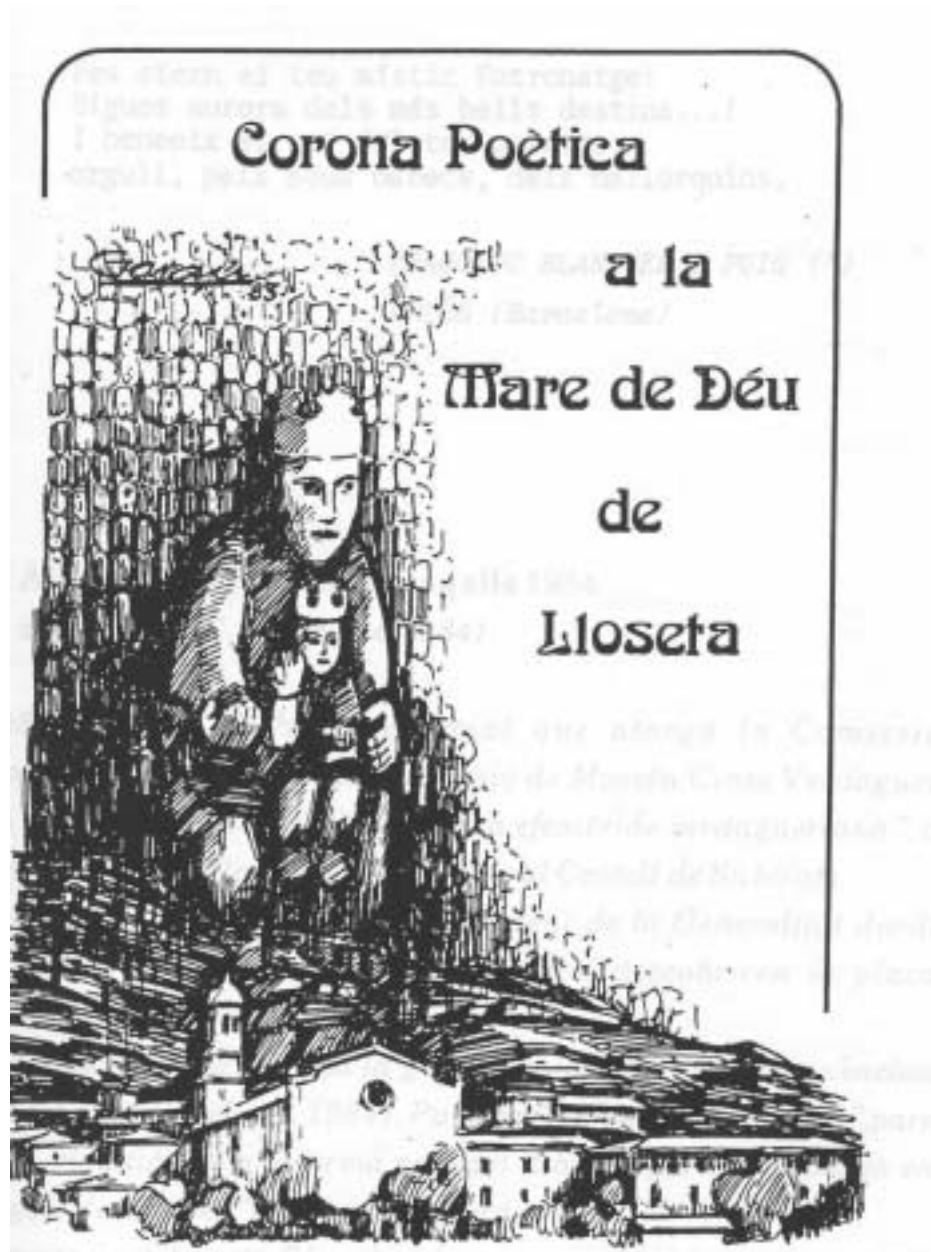
Respectuosos són els versos del sonet.

La dècima és com un cant poètic i les tannkas molt encertades.

- Figura també en Blancher en les dues "Corona poètica a la Moreneta" (Montserrat, Publicacions de l'Abadia de Montserrat 1957 i ídem 1981). La segona fou mencionada a la revista "Radar" núm. 145 de febrer de 1981.

- "Corona poètica a la Mare de Déu de Lloseta (Mallorca, 1983) (Ed. Comissió Organitzadora 750 aniversari de la "Trobadà" 1983).

Per celebrar el 750 anys d'haver descobert la imatge de la Mare -de -Déu de Lloseta es publica aquest llibre.

Bonica portada del llibre, un exemple més de les moltes col·laboracions poètiques de Blancher en poesia religiosa catalana.

Es fa un curt estudi dels "Goigs" que es dedicaran a la "Mare Llosetina", després venen les composicions poètiques la majoria d'autors de les Illes, i finalment hi ha una auca amb dibuixos de Joan Miquel Lladó i text de Gabriel Janer Manila.

En Francesc Blancher hi participa amb una sèrie de quartets. Veiem l'últim:

Fes etern el teu místic Patronatge!
Sigues aurora dels més bells destins...!
I beneeix el cor del teu paratge,
Orgull, pels seus batecs, dels mallorquins.

FRANCESC BLANCHER I PUIG
ARTÉS (BARCELONA)

- **XXXV Àlbum De l'Aplec de Matagalls 1984**
(Aplecs de Matagalls", Barcelona 1984)

- El 1983 guanya el Premi especial que atorgà la Comissió Organitzadora del Centenari de l'Ascensió de Mossèn Cinto Verdaguer a la Pica d'Estats pel poema "Ressò d'una efemèride verdagueriana", a través dels XXII Jocs Florals de Muntanya al Castell de Subirats.

Es celebrà un acte presidit pel President de la Generalitat Jordi Pujol i la seva esposa, que pujaren al cim i descobriren la placa commemorativa el 25 d'agost de 1983.

Aquest poema que recorda la gesta heroica de Verdaguer es publicà en el "XXXV Àlbum de l'Aplec de Matagalls 1984" (Barcelona, 1984. Publica "Aplecs de Matagalls", pare Faustí Illa, claretjà). També forma part del llibre "Aportació rimada en homenatge a Verdaguer" que després estudiarem.

L'aportació del poeta Blancher es un romanç de la primera petja excursionista a la Pica d'Estats del nostre gran poeta.

RESSÒ D'UNA EFEMÈRIDE VERDAGUERIANA

Lema: Romanç de la primera petja excursionista a la Pica d'Estats

I

(Introit)

Quants oasis, Verdaguer,
vas descobrir amb tes petjades...!
Quants esclats de sol ixent
van abrivar-te les passes...!
Quants somnis poetitzats
et van coronar les ànsies...!
Quants precis mig balbucejats
afrontant encinglerades
devia exhalar el teu pit
abrigat per la sotana...!
Quants records assaonats
d'aquella llunyana infància
dins el caliu d'una llar
de riquesa cristiana
foren estimul ardit
de les teves caminades...!
Quant bagatge muntanyenc
oh, arxiver de flora i fauna,
per ordir el sublim tramat
del teu «Canigó» romàntic...!
Quants poemes abrandats
per les muses de muntanya...!
Quants sospirs per arribar
a l'ermita solitària
i orar al seu Tresor diví
dintre l'absida romànica...!
Quants misteris de dolor
i de goig les escalades...!

Ai, Verdaguer, ara sí
que et colpirà un trist calvari,
perquè els camins, esborrats
per una calamarsada,
que per sort te n'has salvat
dins l'aixopluc d'una balma,
sense viarany concret
en aquest caient de tarda,
costa avall, mig insegur,
amb la maleta que et lassa,
relliscant aci i allà
damunt de l'herba amarada,
enfilaves el llevant
amb el perill d'estimbar-te,
arrossegant-te pel rost
d'aquella esquerpa muntanya
i amb la tenebra en els ulls,
amb la foscor a totes bandes...
Però, intuïnt ser al damunt
d'unes roques encinglades,
vares desviar el teu pas
a ponent seguint un rastre...
S'unien gespa i rocam
i els palpava el teu paraigua;
a voltes a rossegons,
a voltes de quatre grapes,
vas travessar el pedregam
i la ribera guanyares,
sentint avall la remor
d'una forta torrentada,
i d'una tempesta ingent
que tot just es desfermava...

*"Ressò d'una
efemèride
verdague-
riana"
Fragments.*

III

(Epíleg)

Ara que veus, Verdaguer,
des de la cèlica andana,
totes les serres i afraus
d'aquesta terra nostrada,
Ara que veus, oh, Tità!
la Pica d'Estats, amada,
on tu, muntanyenc preclar,
tens primícies de petjada.
Quan unes mans tot fervor
—andorrano-catalanes—
en sa punta nord-oest
desitgen deixar constància
del centenari cabdal
de l'efemèride magna,
beneeix, oh Verdaguer,
aquesta idea tan santa
perquè el somniat Aplec
damunt la Pica més alta,
i els indrets dels seus contorns,
posi foc a l'abraçada
dels dos països germans
d'arrels vives i de parla.
I que del devot esclat
d'excursionisme saba,
de la germanor dels grups
que han perfilat l'homenatge,
brolli el cant immaculat
d'un amor a la muntanya,
amb la rosa del triomf
que exhali perfums enlaire
talment efluvis d'encens
que el gran mossèn Cinto amarín.

Francesc Blancher i Puig
Mestre en Gai Saber

Realment excel·lent és la crítica que Josep Miracle fa de "Ressò d'una efemèride Verdaguèria". Apareix a "Catalunya Cristiana" (4 al 10-I-87) i la reproduïm tot seguit:

M I S C E L · L À N I A

En defensa de mossèn Cinto

"Si el peu li relliscava, la Verge l'apuntalava"

A l'amic Francesc Blancher, poeta, traductor de l'afortunada imatge.

I Déu diu la darrera paraula. Així vaig acabar jo, l'any 1952, la biografia titulada *Verdaguer*, amb la lira i el calze i que va armar tant de rebombori. En el capítol final, i del qual aquella frase és cloenda, jo ho havia deixat entendre d'una manera, em sembla, molt clara, que la conclusió a la qual m'havia dut l'estudi del sacerdot-poeta era que tot aquell battibull de la tragèdia del mossèn era com si diguéssim el presbiter no ja necessari, sinó indispensable a la santificació de Jacint Verdaguer.

Culto a dir que jo no ho deia d'una manera tan categòrica. Ho deitava entenebant. Aquesta categòrica manera de dir la vaig recollir de llavis de la famosa "dona Amparo", una de les dones que havia estat posada en solfa en el temps de la tragèdia; tan posada en solfa, que ni se'n podia descomptar la monstruosa insinuació d'haver estat ella, com sa mare, la no menys famosa "dona Desada", l'entretinguda de l'home que hi havia sota la sotana del celeberrim sacerdot, Mossèn Jaume Collet, se n'havia fet bandera bo i esbombant una frase molt gràfica i molt entenedora feta del seu personal convenciment: "En Cinto ha tastat carn".

Per ser dita d'ella, d'Amparo Duran, aquella tan cristiana manera de respondre a les calomnies, i aquella tan honesta manera de manifestar la creença en la santedat de mossèn Cinto, em va impressionar fins al moll dels ossos. Jo no havia estat, ni de bon tros, tan impressionat a l'esguard dels meus contemporanis. I els meus contemporanis eren, com ho eren els més significats adversaris de la senyora Duran, en la seva època, precisament els capellans.

M'he abstenut ara mateix de dir que són sacerdots, perquè ja llavors de la meua biografia, la distinció que jo havia fet entre els "capellans" i els "sacerdots" va treure de polleguera una gran part del clèricat català. Pel que se m'ha dit, encara avui, 1986, hi ha mossèn que no hi passa i que en protesta. Jo m'atinc a aquella diferenciació, i la crec tan exactament aplicable a les poc edificants picabasses clericals del 1886, com al fet de les controversies originades per la meua biografia el 1952, com en el temps actual, 1986, i en tots els dies i en tots els anys que hi faré un següent.

Incomprensió dels capellans

Verdaguer era un sacerdot; no era un capellà. Per això els capellans no l'han arribat a comprendre mai, i per això s'han oposat sempre a la idea de la seva canonització. Hi oposen la raó, per a ells claríssima, de la seva no subjecció a l'autoritat de la jerarquia, i, com es molt natural, no deixen d'apuntalar-la amb els articles de *En defensa pròpia*, que són com el testimoni de la indisciplina del mossèn. I no m'estare pas ara de recordar-los a tots ells, com un dia ja vaig fer en una conferència meua donada en un cercle confessional tan notoriament contrari a admetre la santedat de Verdaguer com era Francescàlia, que l'Església, la mateixa Església amb majúscula, a través del criteri humà de les seves més altes jerarquies no deitava pas d'equivoquejar-se. El meu gran argument va ser el cas de Joana d'Arc, que a entre un tribunal eclesíastic la condemnava, en nom de Déu, a morir a la foguera, un altre tribunal eclesíastic, també en nom de Déu, la proclamava santa i la feia pujar a la gloria de Valfra.

Tot això s'ha reviscolat en mi ara a conseqüència d'un recital poètic que el meu estimat amic Francesc Blancher ha donat amb el bon desig de contribuir, ell també, a la commemoració del centari de l'aparició del poema *Canigó del gloriós mossèn Cinto*. El seu tema ha estat, no cal dir-ho, totalment verdaguèria. I com tots elsients hem pogut comprovar, el poeta Blancher s'hi ha mostrat el cronista en vers de la vida i l'obra de Verdaguer, ja que, més que no pas cenyir-se a cantar les glòries de mossèn Cinto, senar dir-ho, ha posat sobretot en relleu els fets i les circumstàncies que envolten el viure i l'escriure del reverent sacerdot-poeta.

I vet ací que no tot ha estat ni un mes fred ni un mes calid girar fulls del calendari. A la impensada, el poeta Blancher, trobant-se al bo i millor de l'evocació primerenca de l'autor del gran poema, encara-llat, doncs, en la necessitat del tenir en compte el papir i basnar muntanyes de mossèn Cinto, i recordant les penallitats que suposa l'ascensió i el risc que suposa la mecànica del descens, el poeta

Mossèn Cinto no es va subjectar a l'autoritat de la jerarquia.

Blancher, diu, ha creat aquesta bella imatge que, centrada i tot en la materialitat de la davallada, té una significació de més abast que el de basnar d'un cim: "i si el peu li relliscava, la Verge l'apuntalava".

Sentint-la dir per l'autor i en públic, jo, com pocs creure la meua absoluta magisteria de l'abolició següent després va quedar ben desorientat, me'n vaig sentir profundament colp. Perquè allò, més era una simple manera de dir, allò era, ni més ni menys, la constatació de tot aquell episodi històric que concierne amb la designació de la tragèdia de mossèn Jaume Verdaguer. Alhora, amb més propietat, la manera com s'havia de tallar el plot. No hi ha ningú que al-ques moment, desallant un pensid, no rellisqui, no hi ha ningú que en la manera d'entendre la condició a seguir no deui un pas entall. I, important es considerar, com el poeta Blancher és el llustrat mossèn Cinto no va caure. I no va caure perquè si no podria estar de tambalear i de relliscar, s'aguantava sempre dret i sempre dret prosseguint el seu camí. I no va caure, en fi, per aquesta raó tan estada, tan precisa i tan contingent que ens ha dit el poeta Blancher que la Verge l'apuntalava. I aquesta és una gran vençut; la gran vençut que va fer escrotar a l'angustiada poeta les punyents Flors del Canigó; encara que la força de les circumstàncies hagués obligat l'atribulat sacerdot a redactar els impressionants articles de *En defensa pròpia*.

— JOSEP MIRALLÉ

- "Lírica Franciscana" (Ed. Centre d'Orientació Vocacional Franciscana, Barcelona 1982).

Amb una bonica portada - dibuix del perfil de Sant Francesc, de Montserrat Gudiol - aplega una selecció de les poesies presentades als Jocs Florals Franciscans de Berga amb motiu del VIIIè. Centenari de Sant Francesc d'Assís (1182-1982).

Els poetes són també coneguts i alguns Mestres en Gai Saber; destaquen Maria Angels Anglada que també hi participà.

Francesc Blancher fa aquí una obra molt elaborada i difícil ja que segueix al peu de la lletra les instruccions de les bases del concurs que demanaven una versificació sobre tota la vida del sant. El mateix títol ho indica:

Clou aquest llarg poema el bonic sonet que reproduïm.

X

Epíleg invocador...

Dóna'ns, Francesc, la fe tothora encesa
per abusar d'amor la nostra vida.
Per l'afany de plaer, brinda'ns la mida
amb la teva seràfica puresa.

De ta sublim oblació i pobresa
fes-nos sentir la divinal punyida...
Que l'egoisme nostre, sense brida,
pel teu bes al Leprós, cobri dolcesa.

El deïcida món d'avui batega
per abastar, superb, l'alfa i l'omega
dels mirallets mundans reblerts d'enigmes...

Sigue'ns, oh Sant, sol·licit adjutori
fent-te anyell immolat i expiatori
amb cinc ROSES D'AMOR de nous estigmes!

FRANCESC BLANCHER I PUIG

LÍRICA FRANCISCANA

Portada-dibuix del perfil de Sant Francesc de "Lírica Franciscana"

- "IV Corona poètica a la mare de Déu de Lluc" (Mallorca, Publicacions del Santuari de Lluc, 1984).

Sota aquesta denominació es feia una invitació àmplia a escriptors, músics i representants de les arts plàstiques al Centenari de la Coronació Pontifícia de la Mare de Déu de Lluc.

IV CORONA
POÈTICA
A LA
MARE DE DÉU
DE LLUC

Centenari de la
seva coronació
Pontifícia.
Any de Lluc 1884-1984

LLUCS

PUBLICACIONS DEL SANTUARI DE LLUC

Les obres presentades foren nombroses i se'n feu una tria. D'entre les primeres aportacions en poesia, apareix la d'en Blancher amb tres sonets que formen el tríptic de la "Flama Vivent del Centenari", bell títol per a uns senzills i sincers versos:

TRÍPTIC DE LA FLAMA VIVENT DEL CENTENARI

I

Cent anys que us coronà Reina i Patrona
dels mallorquins, el gran Lleó tretzè.
Un segle ja que el vostre Cor es dona
a l'arxipèlag balear sencer.

Cent anys de força pia, que assaona
el camp eixorc d'on s'esvaeix la fe.
Centúria encunyada damunt l'ona
que el bell contorn illenc besa amb plaer.

Mare de Déu de Lluç! Tot s'il-lumina
amb aquest vostre esguard de Llum divina
que relulgeix talment un cèlic Far.

Fins rep el dolç efluvi cadascuna
de les goges devotes de la lluna
que esquiven els follets d'aquesta mar.

II

La llegenda del monjo i el pastor
que forniren l'encís de la troballa,
si bé per algun cor pot ser rondalla,
per molts és incentiu d'oració...

I, amarat de fervent devoció,
amb oblatiu alè en Vós s'emmiralla
aquell qui estima l'Illa i que treballa
per mantenir ben pur el seu blasó.
Set segles que vetlleu, Mare amorosa
—des d'aquesta muntanya piadosa
mostrant el Fill amb l'Evangeli obert—,

aquest bocí de terra beneida,
pel mar Mediterrani preferida
com a etern paradís tothora gerd.

III

Oh, Moreneta, flor de simbolismes
d'unes velles arrels d'identitat
d'un poble amb una llengua que ha lluitat
per conservar els sagrats mallorquinismes...!

Refermeu els rebuigs a tots els «ismes»
que tergiversin l'autenticitat
dels valors cristians, que han adornat
la gran Mallorca d'exemplars carismes...!

Exhaleu el vostre hàlit més pregon,
oh Verge bondadosa!, sobre un món
esclau de la Babel d'un nou desvari...

I feu del vostre Lluç un Sinaf
on el Decàleg de l'Amor diví
sigui flama vivent del CENTENARI.

Francesc BLANCHER i PUIG

Artés (Barcelona)

Francesc Blancher és autor dels llibres que a continuació comentem:

- El poeta Francesc Blancher publica el 1977 un llibret de poemes que ell anomena **"Aportació al Centenari del Centre Excursionista de Catalunya"** (subtítol "Arran del Centenari del Centre Excursionista de Catalunya").

En la introducció ens explica que en els Jocs Florals celebrats el 9 de maig de 1976 al poble de Sant Feliu de Buixalleu (comarca de La Selva) i organitzats per l'Agrupació Excursionista Icària, li fou atorgat el premi especial titulat:

"Oda al Centenari de l'excursionisme català".

El poeta publica a la vegada aquesta oda conjuntament amb un himne i una sardana, tot això dedicat al Centenari de l'Excursionisme Català.

Componen l'oda vint-i-sis quartets independents. En ella recull i esmenta l'esperit de la raça, la constitució de la societat excursionista, els seus fundadors, l'afecció a les muntanyes i els bells paisatges de Catalunya.

de la llegenda

I encara avui perdura l'antiga llar del Centre
en el vetust i històric carrer de Paradís
amb capitells que emmarquen l'arxiu on es concentra
la saba enorgullida del nostre bell país.

Aquelles velles golfes serien escenari
d'intrèpides recerques en cultural recer,
i l'àmfora i el fòssil i el pergami i l'herbari
i el muntanyenc bagatge que hi duia Verdaguier
d'aplega de llegendes, de termes i rondalles,
quan sublimava el magne poema «Canigó»;
i aquella ardent estrofa fuetejant les tralles
que Guimerà hi llegia com a imprecació...

I l'excursionista florida esplendorosa
creix amb uns noms que brillen com sols dintre l'espai:
Massó, Gaudí, Tamaro, Cabot, Duran Ventosa,
el músic Rodoreda —l'autor del Virolai—,

Ricart, Carreras Candi, Riera, Agullol, Casades,
Palau, Balaguer, Torras, Aulèstia i Pijoan,
i amb altres noms nodrint-se les venidores dades,
l'anhel d'una cultura s'anava agegantant...

És una crònica feta poesia, escrita amb seriositat i sentiment.

L'himne segueix sobre el mateix tema però és més airós com escau a un himne, amb versos més curts; està compost de trenta quartets.

L'obra s'acaba amb la sardana escrita sobre el poema muntanyenc "Idil·li", que va guanyar la Flor Natural als Jocs Florals del Sant Àngel Custodi. Celebrats com a cloenda de les Festes de la Mercè a Barcelona, en fou mantenidor l'Octavi Saltor. El poema ja portava per lema "A ritme de sardana".

En versos desiguals per adaptar-se a la música, el fadrí declara el seu amor a la noia que l'acompanya enmig de bucòlics paisatges, a la vegada que descriu la bellesa de la natura.

Avui, xuclant la flaire que exhalen aquests pins,
dessota un sol benèfic, que dolçament abrusa
i amb un borrim de seda —l'oreig que em fa de musa
besant les nostres cares— esclaten els destins,

que, ara i adés
és l'hora, amada,
de la llaçada
per sempre més:

Per 'xò a l'escalf d'aquest matí de rosa
a mitja veu et dic: ¿vols ser l'esposa
d'aquest esclau fadrí?...»

I a ella, que, amorosa, el cor li salta,
li fa esclatar una rosa a cada galta
el goig de dir-me «Sí!»

Sardana
d'ofrena

Per confeccionar aquest llibre, el mateix Blancher ens explica que consultà els Butlletins del C.E.C. que posseïa els seu oncle, farmacèutic, que fou un dels primers socis.

Aquest llibre es suma a sis poemes més que té musicats el nostre amic Blancher. Va acompanyat d'una cassette que conté l'Oda esmentada, l'Himne i la Sardana, recitats per l'eminent actriu i rapsoda Ma. Matilde Almedros i la música dirigida pel mestre Agustí Cohí acompanyada de dues corals. L'Oda i l'Idil·li s'esmenten des d'una altra perspectiva al capítol "Premis i Guardons". La premsa se'n fa gran ressò d'aquesta obra:

«Aportació al Centenari de l'Excursionisme Català»

Este es el título de un librito del que es autor el poeta Francesc Blancher y Puig, que incluye una "Oda", de un himno y de una sardana, con letra del poema montañoso "Idil·li", premiado con la Flor Natural en los Juegos Florales del Santo Ángel Custodio, celebrados como clausura de las fiestas de la Mercè, el 27 de octubre de 1974, en Barcelona y adaptado al ritmo de la danza catalana. Todo ello como ofrenda al centenario del Centro Excursionista de Catalunya y del excursionismo catalán.

Con el librito se acompaña un cassette que contiene en su primera cara la recitación de la Oda, del himno y del poema "Idil·li", por la eminente actriz y rapsoda manresana María Matilde Almedros, mientras en la segunda cara contiene la musicación de los dos poemas realizada por el maestro Agustí Cobi, interpretados por las corales "Cantaires Muntanyencs del Club Excursionista de Gràcia" y la "Coral Mestre Tomàs".

Se trata, en resumen, de una notable aportación a la recién celebrada Fiesta del Libro y también para todos aquellos a los cuales el excursionismo y las altas montañas les proporcionan una tranquilidad de espíritu que es imposible encontrar en la masificación de las ciudades.

Tanto por el libro como por el cassette, Francesc Blancher y Puig merece una cordial felicitación por su entrega y dedicación al campo de las letras, en cuya faceta poética ha obtenido galardones en muchos y diversos certámenes.

APORTACIÓ AL CENTENARI DE L'EXCURSIONISME CATALÀ (arran del Centenari del Centre Excursionista de Catalunya)

per Francesc Blancher i Puig

Francesc Blancher i Puig, farmacèutic de la vila d'Artés, iou el guanyador

del Premi Especial del Centenari de l'Excursionisme Català que concede l'Agupació Icària en els Jocs Florals de Muntanya celebrats l'any passat a Sant Feliu de Buixalieu.

Ara s'ha publicat aquest llibret, on i va una introducció, l'Oda al Centenari de l'Excursionisme Català i l'Himne del Centenari, així com una Sardana ofrena i un Idil·li Muntanyenc.

Francesc Blancher i Puig

APORTACIÓ AL CENTENARI DE L'EXCURSIONISME CATALÀ

Oferta del Govern
del Centre Excursionista de Catalunya

Barcelona

Aquesta publicació va acompanyada d'una cassette que conté la recitació per l'eminent actriu i rapsoda M.ª Matilde Almedros, d'una ODA al Centenari, d'un HIMNE del Centenari i d'una SARDANA d'ofrena al Centenari, i la interpretació a quatre veus dels dos poemes musicats pel mestre Agustí Cobi i Grau: l'HIMNE per la Coral «Cantaires Muntanyencs» del Club Excursionista de Gràcia, dirigida pel mestre Josep Vila i Amorós, i la SARDANA per la Coral «Mestre Tomàs», direcció: Agustí Cobi i Grau.

Recomanem cordialment el senyor Blancher per la seva valuosa aportació a les festes del Centenari.

La qualitat literària de la seva obra és excel·lent i recomanem la lectura d'aquests emotius poemes.

ALEX DEL LORELEI

Vértex 1977 (Revista de la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya)

Gazeta de Manresa (1977)

Bon dia

Muntanyencs i poetes

S'han celebrat els Jocs Florals de Muntanya, que d'una manera ininterrompuda i des de l'any 1961 organitza l'Aggrupació Excursionista Icària, de Barcelona. A parer meu és una bella manifestació d'amor a la terra i una demostració de com, malgrat alguna tara, alguna infecció incontrolada, la salut espiritual del nostre excursionisme és generalment òptima. Els muntanyencs de dubi no poden ésser confosos amb els

brètols que enllorden, amb llur conducta el bon nom de l'excursionisme català. Contra l'estultícia d'aquests, aquells oposen el civisme; contra les flastornies dels galifarceus, la poesia i les cançons dels assenyats.

El nostres millors poetes han cantat, lloat i exultat la muntanya. No caldria recordar el «Canigó», de Verdaguer; les «Pironenques», de Maragall o «La muntanya d'arnetistes», de Guerau de Liost, tres autèntics monuments de poesia muntanyenca. També un llarg estol d'altres noms de poetes rellevants i d'una munió que sense ésser-ho tant pugnen per a deixar testimoniança d'aquest amor més o menys apassionant.

És clar que no tots els excursionistes tenen el do de saber expressar amb la paraula elada, els seus sentiments, però sí senten almenys, la poesia idil·lica d'un paisatge, heròica davant d'una escollada o mística quan s'anfilen a la creu del Matagalls, a la dolça Vall de Núria o a l'himnari pòtric del Montserrat.

Fou en els Jocs Florals de Muntanya de l'any passat, quan en commemoració del Centenari de l'Excursionisme a Catalunya, es premiava una oda recordatòria de l'ofemèrides. El seu autor, Francesc Blancher i Puig, que ja té el Mestratge en aquelles justes poètiques, n'ha estat enguany, mantenidor i ha tingut la sort d'haver sapigut lloar la tradició, la bellesa i la importància d'aquesta festa primaveral.

Ho remarco precisament perquè arran de la recent Dia de Sant Jordi, aquest poeta d'Artés publicava, en un breu llibret, aquella «Oda» com una «Aportació al Centenari de l'Excursionisme Català», justament amb un himne i una sardana a la mateixa intenció. Amb el llibret hi va inclosa una «casette» — ¿quan ens decidirem a donar-li un nom en català? — que conté la recitació de la primera, a càrrec de Maria Matilde Almendros i la interpretació a quatre veus, dels dos poemes musicats pel mestre Agustí Cohl i Grau: l'himne, per la Coral «Cantaires Muntanyencs del Club Excursionista de Gràcia», dirigida pel mestre Josep Vila, i la sardana per la Coral «Mestre Tomàs», dirigida pel propi Agustí Cohl.

Ara que molts excursionistes porten a la motxilla algun aparell per endolcir amb música els moments de repòs, aquesta aportació és, a parer meu, força encertada. Seria bonic de què tingués imitadors i les poesies i les cançons que van sorgint i perpetuant l'amor a la muntanya, anessin quedant gravades i publicades per a gaudir de l'espòrit i servissin de recordança, quan de retorn al traüt ciutadà, els muntanyencs sentin l'enyorança de les hores passades en la pau dels cims.

Esteve Busquets i Molas

El Correo Catalán (maig 1977)

Aportació al centenari de l'excursionisme català. Francesc Blancher i Puig. 30 pàgs. El llibre va acompanyat d'una cassette. Barcelona, 1977.

El nostre centenari ha mogut moltes i bones plomes i ha galvanitzat els millors i més nobles afanya literària. Poetes, músics i narradors s'han mobilitzat per glossar els diversos aspectes d'aquesta efemèrides tan remarcable i que tan emotivament ens ha colpit.

Francesc Blancher, un poeta amb vocació i amb tremp literari, enamorat fervent de les nostres muntanyes, no hi podia faltar, i el seu recull poètic que suava comentem, és el fruit d'aquesta avinentesa.

En els Jocs Florals de Muntanya celebrats el dia 9 de maig a Sant Feliu de Buxalleu (La Selva) a iniciativa de l'Agrupació Excursionista Icària, i sota el patrocini de la Federació Catalana de Muntanyisme, es creà el Premi Especial dedicat a la poesia que millor glossés el Centenari de l'excursionisme català, del qual resultà guanyadora la bella poesia amb què Francesc Blancher encapçala el present recull.

El llibre va acompanyat d'una cassette que conté la recitació per l'eminent actriu i rapsoda Maria Matilde Almendros de l'Oda al Centenari de l'Excursionisme Català, d'un Himne al Centenari i d'una Sardana d'Ofrena, i la interpretació a quatre veus dels dos poemes musicats pel mestre Agustí Cohl i Grau; l'Himne, per la Coral «Cantaires Muntanyencs del Club Excursionista de Gràcia», i la Sardana, per la Coral «Mestre Tomàs».

La part més interessant del llibre és sens dubte l'Oda, que glossa amb bell estil poètic els esdeveniments més rellevants dels primers cent anys de l'excursionisme català, i singularment del nostre Centre, des de la primicera «Associació Catalanista d'Excursions Científiques», arrelada al cim del Mont Taber, al vetust i històric carrer del Paradís, fins als nostres homes il·lustres, socis que donaren glòria a Catalunya i a l'excursionisme català: Guimerà, Verdaguier, Carreras Candi, Aulèstia i Pi Joan, Gaudí, Massó i Torrents entre tants d'altres, així com els primers clàssics de la bibliografia excursionista: Artur Osona i Cèsar August Torres.

Acabem aquestes ratlles amb una de les més belles estrofes que Francesc Blancher ha escrit en la seva Oda:

«I del romà Mont Taber d'aquella Bar-
[celona
els vestigis del temple, columnes d'un
[passat,
serviren com estatge de la viril rodona
ja de disset atletes de cor tot abrindat.

I encara avui perdura l'antiga llar del
[Centre
en el vetust i històric carrer de Paradís
amb capitells que emmarquen l'arxiu on
[es concentra
la saba enorgullida del nostre bell
[país.»

Josep Girona

Revista "Muntanya" (Centre Excursionista de Catalunya, 1977)

Versos i cants per a excursionistes

L'encert que cal reconèixer de seguida al poeta Francesc Blancher i Puig és haver presentat els versos d'homenatge a l'excursionisme català, acompanyats d'una **cassette** amb l'enregistrament dels poemes. La veu humana, fixada pels procediments mecànics del so, torna els poemes a la veritable finalitat de sentir-los, com havien estat concebuts, a través de la veu. La veu que ens els comunica és dolça i harmoniosa, altrament aversada i coneguda de tots: la de Maria Matilde Almendros, que dóna una interpretació personal i íntima dels poemes d'aquest **valor**.

— El poeta, per homenatjar el centenari del Centre Excursionista de Catalunya, escriví una oda extensa, premiada als Jocs Florals de Muntanya, celebrats a Sant Feliu de Buixalleu pel maig del 1976. Es tracta d'una oda d'ambició verda-gueriana, molt cenyida al tema —bé que aquest sigui immens— i a l'anècdota, i fins i tot a la circumstància nominal. Sens dubte es presta a una bona llegida i a la reiteració per lectors diversos en les moltes reunions excursionistes, en les quals seria bo d'estimular el costum de recitar els versos i d'exercitar el nobil art de la declamació. Certament, el poema de Blancher té dificultats i encisos suficients per a aquesta escola, i admet interpretacions ben diverses, més rítmiques i dures que la que ens ofereix l'enregistrament. Estic segur que en aquestes vetllades l'oda lluirà amb la interpretació vibrant i brillant, potser d'improvissats rapsodes, que hauran d'esforçar-se per no perdre el ritme en uns mots tan característics de llur afecció, com **espeleologia** i **associacions**, si volen dir-los tal com el poeta els ha comptats. Sigui, doncs, molt benvingut l'exercici.

A la resta de les composicions, el poeta ja els ho ha fet una mica

més fàcil. L'himne del centenari de l'excursionisme se'n va pels camins del lirisme amb més agilitat; i la sardana **Idini muntanyenc**, contempla la majestat de les muntanyes amb els ulls encantats de l'amor, i els mots ennoblits pels versos i les ingènues expansions sentimentals.

Aquests dos poemes són visiblement pensats per a la música, més que per a la declamació, com l'oda. Per això ens són oferts amb la meloïda i el ritme àgils creats pel mestre Agustí Cobi i Grau. L'himne, interpretat per la Coral Cantaires Muntanyencs del Club Excursionista de Gràcia, dirigida pel mestre Josep Vila, té un aire alegre i destre, apte perquè els excursionistes el puguin cantar als campaments i tot fent camí. I la sardana, interpretada per la Coral Mestre Tomàs, dirigida pel mateix mestre Cobi i Grau, té un sentit molt harmoniós en una contrastada polifonia, alternant les veus. El mestre Cobi hi ha mostrat altra vegada la seva inspiració de sardanista, ja ben coneguda. No cal dir que les dues agrupacions corals els han donat la interpretació justa sense cap afectació i sempre amb un optimisme comunicatiu. Tot plegat fa pugurar un gran èxit al petit volum de versos de l'amic Blancher, que s'engrandeix amb les veus i les melodies, que poden donar-li una veritable penetració. Es a dir, poden fer-li acomplir la finalitat d'homenatge patriòtic a l'excursionisme, iniciat en la intenció del poeta i realitzat pels mateixos excursionistes amb llurs cants repetint-se enllà del temps, i en viu record del recent i gloriós centenari. Perquè així sigui l'assenyalem als nostres lectors. — O. C.

Francesc Blancher i Puig. **Aportació al Centenari de l'Excursionisme català**. Acompanyat d'una **cassette**. Barcelona, 1977.

- "**Aportació rimada en homenatge a Verdaguer**" (Editorial Copi-Gràfic, Manresa, novembre de 1987).

Es publica en ocasió del Centenari del seu poema "Canigó". L'autor el dedica al seu oncle Ramon Puig i Oliveres que fou un dels primers socis del Centre Excursionista de Catalunya i "que m'il·lustrà en coneixements pirinencs i m'ajudà a estimar mossèn Jacint Verdaguer", segons diu en Blancher.

Obra el llibre un impromptu a llapis del nostre company fet per Àngel Boixareu, seguit del pròleg de Josep Colet i Giralt. En Colet, que forma part i dirigeix les sessions de "Poesia Viva" fa una simbiosi molt encertada sobre la intercalació farmacèutic-poeta i per això el reproduïm a continuació.

Quan un poeta canta un altre poeta, es produeix com una mena de mixtura lírica, molt pròxima a l'elixir, que té propietats encisadores. Cantar Verdaguer, fer reviure els seus personatges, escatir els seus símbols; seguir-li i rimar-li les passes, al gran poeta, pels vessants del Canigó... Heus ací una aventura literària que només podia portar a la pràctica un altre poeta una mica alquimista, una mica investigador. I Francesc Blancher l'és, aquest poeta; per vocació i per ofici. Car no en va, mentre estudiava Medicina -una part dels cursos-, superada la carrera de Farmàcia, entre provetes i retortes, i ensems que escrivia i publicava una Química Fisiològica catalana, l'autor del llibre present sentia al fons del pit com una mena de reacció emotiva que li precipitava uns versos, qui'sap si cristal·lins o màgics, els quals l'havien de marcar tota la vida. I el poeta es va anar fent i el seu cor es va anar enriquint, talment un compost sublimat els elements del qual tenien més d'anímics que d'orgànics. I així arribà a la maduresa de la poesia i de la vida.

La recepta del seu vers ha estat ben lluminosa i precisa: una miríade d'il·lusions, una dosi terapèutica de mots, de rimes i síl·labes mesurades, i un reactiu de sensibilitat han sintetitzat la fórmula magistral del seu poema. I ací el tenim: concís, perfecte, mesurat; estricte en els ritmes i en les rimes. Ric de bells mots i veus sonores, el poema de Francesc Blancher és un suggeriment actiu que es fa llegir i es fa escoltar.

Quan un poeta canta un altre poeta. Quan Blancher canta Verdaguer i evoca el seu sùmmum poètic, quan precinta dins de calzes orientals seqüències de vida del més gran líric català, i quan desa a les lleixes del seu vers els filtres màgics d'amors del Canigó, és així com ens va florint tot un formulari de cançons per guarir-nos de la prosa i de l'oblit.

«APORTACIÓ RIMADA EN HOMENATGE A VERDAGUER» és més que un llibre de poemes. És la segona finestra lírica que ens obre el seu autor -després d'aquell curt audiovisual en homenatge a la sardana- i que ens deixa enllaminits, a l'espera que floreixi una «clavellina nadalenca», i ens arribi, després, el gruix de la seva obra, gairebé tota ella premiada, i que desitgem fruitar properament.

Ara, però, alegrem-nos amb el que tenim entre els dits: aquests fulls d'evocació verdagueriana que, per l'escala d'uns versos acurats i gràcils, ens mena fins al cim d'un passat literari gloriós. Si en ells podem fruitar d'una bona ombra verdagueriana és perquè el sol d'en Blancher ens ha il·luminat: aquest poeta veterà que, des del seu plàcid ponent, tothora ens va donant esclats d'albada.

JOSEP COLET i GIRALT
Barcelona, desembre 1986

El llibre de Francesc Blancher està dividit en tres parts:

I) Evocació verdagueriana amb una "Oda al Súmmum poètic" i "Seqüències verdaguerianes" que són tankkes.

II) Resson d'una efemèride verdagueriana.

III) Canigó amb tres poemes diferents.

L'epíleg és l'article "En defensa de Mossèn Cinto" que l'escriptor i filòleg Josep Miracle publicà a "Catalunya Cristiana" el gener de 1987. Nosaltres ja l'hem reproduït en parlar de l'oda "Resson d'una Efemèride Verdagueriana" que guanyà el 1983. Per tant aquest poema està comentat. També s'han vist els poemes premiats i, per tant, no cal reiterar-ho: Premi Especial Mossèn Cinto (Jocs Florals de Muntanya, 1980) per "Evocació Verdagueriana" i la "Viola d'Or" en els Jocs Florals de Montblanc (1981) per "Seqüències Verdaguerianes".

Sí comentarem, en canvi, els tres treballs inspirats en el poema "Canigó":

"Lloances al valor literari del poema "Canigó".

"Tres amors". Flor Natural als Jocs Florals de Muntanya (1983).

"Flordeneu" i "Griselda".

Per centrar-nos, en F. Blancher diu que aquests tres poemes estan inspirats en el segon poema èpic de Verdaguer "Llegenda pirenaica del temps de la Reconquesta" i ens situa els seus personatges.

Les "Lloances al valor literari del poema 'Canigó' " són deu dedicades als set primers cant, al vuitè i restants i l'introit i l'epíleg. Totes elles són sonets entusiastes per l'obra de l'autor preferit d'en Blancher, que és en Verdaguer. I d'entre les obres d'ell, Blancher admira per damunt de totes "Canigó" que anomena en l'epíleg "l'honor de Catalunya Nació". Dels deu sonet que demostren un profund i analitzat coneixement dels cants verdaguerians, i una gran facilitat versificadora, per a nosaltres el més inspirat és "L'aplec", que podem veure aquí:

Lloança del Cant primer: «L'aplec»

Però heuré deixat un rastre...
Vora l'Aplec d'esplèndida gatzara,
ran l'Ermitatge altiu de Sant Martí,
el fill de Tallafarro, encar fadrí,
ha estat armat guerrer pel comte-pare.

Per un moment de cel blau
Del mig de la sardana surt i es para
davant Gentil, Griselda, que oferí
sa corona de reina del festí.
Tallafarro s'hi oposa amb ira rara...

Diu Gentil: Pare, és del meu cor senyora
aquesta angelical gaia pastora;
de veure-la entre gerds jo la conec.

esperant pel meu aplec de gaia
Poema Canigó: d'amor desclosa
olorosa i punyent brindes la rosa.
Oh, la rosa amb espina de l'Aplec!

L'estructura és gairebé la mateixa en totes les lloances. La història del poema èpic la plasma de forma concisa en els dos quartets i el primer tercet. El segon tercet és l'opinió personal d'en Blancher sobre l'aportació que cada cant fa a la catalanitat ó al nivell literari de la poesia.

"Tres Amors" és un tríptic d'amor. Tres sonets plasmen el sentiment de "L'amor que s'enfonsa" i de "L'amor immortal". El primer és l'amor pur, immaculat com diu el poeta, el segon és l'amor humà i el tercer és el diví. N'hem parlat al capítol de Flors Naturals. "Flordeneu i Griselda", el darrer poema del llibre és una versificació amb rima blanca de la pròpia història amorosa de l'autor que correlaciona amb els personatges de Griselda i Flordeneu. Blancher també trobà una "Flordeneu" però ha viscut cercant una "Griselda" que potser ha estat la poesia.

III- «FLORDENEU» i «GRISELDA»

Hauré deixat un rastre de formiga
o hauré deixat un rastre de llebrot.
Però hauré deixat un rastre...
Car, com un submarí de carn i ossos,
sóc submergit al cosmos
de tenebror i d'esclletxa assolellada.

Fet un manyoc de cèl.lules
vago en el tros que m'ha tocat de viure,
amb un estel al front
-lluerna o far de somni o de fal.lera-
fins que em venci la mort.

Infant, he vist ben transparent la cleda
de limitacions...
i, àngel alat, de joc m'he embriagat,
esperonat pels meus teixits de goma...

Adolescent, quan el follet apunta
el seu dard de botxí
en el blanc fàcil del meu cor inèdit,
he sadollat els sentiments de jove
en la deu generosa
que fa sentir corprès per una rosa...
I he jugat també a cuit
però amb un foc roent en les genives
i amb un clavell de sang lluint-me al trau.

La primera part del poema plasma la formació científica del poeta que sap, però, fer bellesa del prosaisme de la vida.

- **"Clavellina Nadalenca"**
(Editorial Copi-Gràfic, Manresa, desembre 1987)

Aquest llibre que porta el subtítol de "Poemes de nostàlgia i de contrast" és un recull antològic de totes les nades que compongué Francesc Blancher des de l'any 1953.

Dedica aquest "petit esqueix" de poemes - com diu l'autor - a la seva mare que li donà les seves primeres lliçons cristianes i el va fer sentir el Nadal autèntic.

El pròleg d'Osvald Cardona parla de l'obra poètica de Blancher que diu que es troba dispersa entre els recitals als Jocs Florals i la impresa en programes i opuscles. Per tant, presenta el llibre com una mostra, encara que petita, de l'aplicació del nostre farmacèutic a l'art poètic.

En Cardona també destaca dues coses. Primer que l'autor presenta una obra de mitja vida, i segona que sap copsar alhora la nostàlgia pel Nadal d'antany i el contrast per l'actual angoixat pel temor ó les novetats, i potser menys poètic. Considera que F. Blancher és un poeta sincer.

A manera de salutació comença el llibre amb "Salve, Nadal", i continua cronològicament amb totes les Nades dels últims quaranta-cinc anys des de 1953 a 1987, amb l'excepció de 1957. S'afegeixen uns petits poemes nadalencs dedicats al "Centre d'Estudis del Bages", als "Amics de l'Art Romànic" i a cinc cenacles literaris barcelonins com són: Poesia viva, el Rall, el Casal de l'Eixample, l'Ateneu, el Centre Lleidatà.

L'epíleg és a càrrec de Pere Vives i Sarri, que ens diu que Blancher aconsegueix convertir el Nadal en una "lúcida simbiosi de bellesa natural i sincera espiritualitat".
Veiem-ne el final:

Per cada intuïtiva descripció exterior -natura, Cova, estrelles, pastors- Francesc Blancher aporta als poemes el carisme colpidor de la joia espiritual. Mirem sinó, *Com els pastors de Sion, L'estel que brilla a la Cova, Pessebres...*, (exquisit soneti), *Torna Nadal* i així tants i tants poemes com voldria citar.

Aquesta pletòrica simbiosi -humana i religiosa-, és per a mi la petja més significativa de l'inspirat poeta d'Artés, que aboca en el llibre tot el tarannà moral i humà que bé palesa la lúcida lectura dels seus poemes.

No són, doncs, de cap manera gratuïts, els tres mestratges poètics guanyats en bona lliça per Francesc Blancher, ni és tampoc cap casualitat que el seu esperat missatge nadalenc -flairosa clavellina nadalenca- arribi a perfumar amb avidesa la pell i els sentiments del lector.

En la lectura assossegada -retreta- del poemari nadalenc, la musa del nostre poeta té l'aroma, l'efluvi, l'encuny d'una constant, harmoniosa i repetida alenada humana i religiosa.

Sí, com digué Plató, la poesia ha de ser «lleu, alada i sagrada», el copiós christmas nadalenc de Francesc Blancher ens ha sensibilitzat amb una lleu alenada vital, amb una alada riquesa de versos exquisits i, fonamentalment, amb el retrobament de la sagrada fe que apropa l'home a l'Amor de l'Home.

Pere Vives i Sarri
Barcelona, desembre 1987

PRESÈNCIA DEL NADAL

(amb un meu «dotzè» a guisa d'introit)

Vibra en l'espai el dolç repic de festa
emissari del Goig d'aquesta Nit,
i s'esvaeix la terrenal tempesta
amb l'Arc iris de pau, enfervorit,
que esclata de l'Amor del pròdig Cant celeste.

Oh, si ens trobés el cor sense congesta
el bell Missatge que esdevé infinit
i fes esclau de la Divina Gesta
el nostre fràgil i mundà esperit,
com el d'aquells pastors d'esguard embadalit!

Si tu, oh món d'enganys!, ens enlluernes...
per què oblidar el NADAL de serenors eternes?

1953

Així comença el 1953 "Presència del Nadal" on es lamenta del nostre "fràgil i mundà esperit" i ens demana no oblidar l'eterna serenor. Tot el poema és un crit esquinçador que va "in crescendo".

La pena per haver perdut el seu oncle Joan Puig i el joiós sentiment pel Nadal es fonen en "Cançó trista" (1954).

Molts dels poemes glossats en aquest llibre són condemnes a la violència, la guerra o l'odi. Tal és el cas de "Líric Pessebre" (1956); "Sort que perdura la lliçó" (1958); "Divina febre" (1959); "Com els pastors de Sion" (1963); "Roma celestial" (1965); "Pau als homes..." (1967); "Pau del missatge" (1973); "L'autèntic sentit" (1975); "Treva d'amor" (1977); "Evocació i presència del Nadal" (1983); "Nostàlgic passat" (1985).

En la resta fa gairebé sempre una protesta per la supèrbia del món actual i recorda amb nostàlgia els Nadals passats. També les estrofes varien: quartets, quartetes, quintets, sextets, sonets i sonetins. La majoria van ser publicats cada any per a amics i família però "Dolça Aurora", per exemple, fou premiada i musicada per a la coral del Mestre Lluís Farreny i Alujas.

El Butlletí Informatiu de Federació Farmacèutica publicà a Francesc Blancher des de l'any 1971 a la secció de literatura de desembre un poema dedicat a l'època nadalenca, i que després s'han glossat en aquest llibre que estem comentant.

El 1971 sortí "Camí de Betlem", original poema de dues estrofes que intenta despertar-nos d'aquest "món envilit" i dur-nos el missatge d'"Amor Infinit".

El 1972, "Joies de Nadal", compara l'ahir amb l'avui ple de brogit i "febrós tarannà".

El 1972, "Nadala" on Blancher expressa el seu desig de fruit plenament d'aquests dies.

BUENOS DIAS BARCELONA

NAVIDAD Y POESIA

Un any més quiero rendir tributa de gratitud a las poetas amigas que en los días navideños me ofrecen las expresiones de sus versos, siempre recibidos con afecto y como inspiración. Y si la envidia no fuera pecado, la sentiría ante la mujer que tiene de saber expresar con las bellas estrofas la Natividad del Señor.

Sin ningún arden necesito de los ciudadanos. Únicamente permisiono tritar la Neta con la ciudad, de Joaquín Sureda Laroche, el poeta vicense que ha puesto la gentileza de dedicarme un ejemplar único, manuscrito e ilustrado por Simón, hijo suyo.

«AVUI és tard la ment,
que aquell Nin tan adorable
hi foreix fet pensament
del Donat de l'humil establa.
El món castic, la gent
més rima i la miserable,
AVUI fa un acatament
a un Nin nascut a l'establa.
Tota llengua té l'accent
d'aquest fet tan admirable.
AVUI, jorn que ornament
haurà un Nin en un establa.»

El mismo poeta ha enviado, impresa, otra navideña con una bella leyenda en verso sobre las raras de la baraja en la Navidad, pero forzoso es dejarla sosise para dar paso a otras. Por ejemplo a Blancher Pals, quien desde Arles pide:

«... ofega, oh món!, la fortent metina
del superb udolar dels megatons...
i escolta el cant d'aquesta Nit divina,
que la cresta dels cors fa cristallina
i fa lluir els estels i els horitzons...»

Oración conchada la de su y que acaba con estos emotivos «Nadala» que ilustra José Pons, verso:

«... per això el cor del creient avui implora,
amb un desig pregon,
el gair de adorar-se d'aquesta Hora...
Sílenci, oh món...!
Deixats sentir l'infant Jesús com plora.»

Año de angustia ésta. Los pecias, no obstante, creen; He- amor. Emblema Nadal del Moral
nen fe en la Navidad y en Je- an una larra oración que acaba
sus. Fide, conchado, gas y así:

«... haz que los hombres de la Tierra, unidos,
si tienen corazón y tienen alma,
rodilla en tierra eleven oraciones
y canten villancicos a su Patria.
¡Que esta noche, Señor, tu Santa Noche,
puedan echarse al vuelo las campanas!»

Canis Manuel Bertrán y Ori- verbo cionado, con la jora jo-
la una canción de cruz. No es siciones de la palabra justa e el-
precisamente al Niño Dios, si- pensamiento elevado:
no a una Montserrat, opun-
tamen de las muerri entraneras.
Pero, ¿no son todos los infan-
tes hechos a semejanza de
Dios? Entonces, acunando a
ella acunará al buen Jesús.

«Dorm,
Montserrat,
que en mí et cama la Verga
que en mí et cama la Verga
... ¡María.

«Nadal, Paraula
que cura el pas dels segles,
i veuq la Història,
La paraula incombible
fins a Betlem recula,
Nadal-Nadameo
temporal de l'eterna
jota divina.
Tusta el portel la vida
de cada llar deserta.»

Ja el 1961 (27 de desembre) "El Correo Catalán" l'esmenta en parlar de Nadales.

Signa l'article Esteve Busquets i Molas.

BON DIA!

SIGUE LA RACHA

He de insistir sobre el tema del resurgimiento del Soneto ya que desde mi anterior comentario relacionado con esa forma poética, sigue la racha. Tal vez, motivada por el deseo de que Arús sepa que la difícil y clásica métrica no se ha perdido.

De los últimos recibidos destaco en primer lugar uno llegado de Helsinki. El corresponsal de prensa y amigo Ramón Garriga-Marqués, de quien ya hablé el año pasado sigue cantando la Navidad en versos escritos en nuestra lengua vernácula: «Del retorn a l'infant» es el título. Y el soneto dice así:

«Ah! Si poguéssim com abans, / tornar als moments de tendresa / dels nostres Nadala d'infants, i revivir la promesa / Si fos possible —per què no?...— / sufocar la mesquina / de femella i de baró / on hi ha tant d'ure i escomesa / i Potser entremig del bergant, / de la vida mal entesa, / del cosa d'homes —fotosa / que embruta obrer i benestant—, / reprendriem la comesa / de retornar a la infantesa / i d'acompanyar l'infant!».

Da gusto recibir desde Finlandia estas manifestaciones de fe, de afecto y de amor a la poesía. También las dan las de poetas cercanos que, igualmente, en Sonetos expresan sus ideas en estos días. Tal el caso de Gabriel Mora i Arana desde Manresa con «Cara i l'creu»: «Nadal de la inclemència i la bonança / —d'absències o presències de l'amor; / de nit al ras, e amb vida interior / de l'home nou, en cada Benaurança, / Nadal del claudicant i el qui no es cansa, / amb deures d'una idèntica labor. / Escat de gaudi extern, o tot fervor / —medalla i els dos plats de la balança— / Nadal d'avui, com sempre, a la mesura / de l'home, i amb crometa pintada de blanc. / (La neu va bé, car tapa la sutura —però delata el rostre de la sang. / Tota junta els màrtirs fan la nit més pura: / d'Abel al Pare Kolbe i Anna Frank)».

Me gustaría seguir con reproducciones de la racha de Sonetos que recibo en estas fechas. Como el del manlleuense y amigo mossèn Joan Maria Rovira Tor, rector de Sant Esteve de Granollers de la Plana; el de Albert Masvidal, desde Cornellà; el de Maria Núria Cuscó, de Barcelona o el emotivo de Francesc Blancher, de Artés, que canta, en la Navidad, el dolor de haber perdido la madre y busca —lo hallará, seguro— en la Virgen dulce consueña.

Pero no acabariamos y fuerza es hacerlo. Y que me perdonen los demás poetas que me han enviado sus expresiones de afecto el este año me he limitado a los Sonetos. De todos modos, alguna otra felicitación más espero glosar, si Dios quiere, antes de terminar el ciclo navideño.

Esteve BUSQUETS I. MOLAS

"El Correo
Catalán"

(30-XII-72)

El 1973, "Anhel Nadalenc", segueix el mateix tarannà; el poeta se sent "captiu del jorn més venturós de l'any!".

El 1975 publica "Pau del Missatge". Francesc Blancher es vol sentir submergit, endut per la puresa, i lluny de les desgràcies actuals: guerra, trauma social, segrestos, manca de fe, etc. Tot això ho expressa en quartetes molt inspirades.

L'any següent, el 1976, apareix "Nostàlgic trobament", és a dir, la trobada amb el Nadal i amb el desig de ser millor de cara al futur. Ho expressa amb uns versos de bonica musicalitat i que reproduïm a continuació

NOSTÀLGIC TROBAMENT

Torna el desembre... i amb la neu
la nitidesa del paisatge.
Torna el Nadal... i amb l'Infant-Déu
l'Amor envers l'humà llinatge.
Mes... si ens fem sords al ver Missatge
la ressonància es fa lleu...

Espill angèlic de les llars,
torxa de peu tothora encesa,
bàlsam d'enllà i ençà dels mars,
treva en la btl.lica escomesa,
sublim lliçó de la pobresa,
dall de bellesses singulars...

el teu Esclat ens troba freds:
emboira el pas a l'Establis
un viure fals de mirallets
(Progrés?... Supèrbia?... Follia?...) .
i el dolç Misteri de Maria
solca els espais entre coets.

Feu que el meu cor, Senyor, vencent
el pas febrós de la riuada
enterbolida de la gent,
entri a la vostra humil Posada
sentint-se pres de l'alenada
d'un inefable abrusement.

*Butlletí Infor-
matiu de Fede-
ració Farma-
cèutica.*
(núm.12, 1976)

FRANCESC BLANCHER I PUIG

Nadal, 1976.

El 1977 llegim "Treva d'amor", bonic sonet impregnat del mateix missatge dels altres poemes nadalencs, d'una major fraternitat entre els homes.

"Presència Nadalenca" és la composició poètica que presenta en Francesc Blancher el 1979, en què ens explica què és el Nadal en cada estrofa: estimar-se, oblidar les rancúnies, i dominar els "ròssecs mundans".

En estrofes de dotze versos consonats que anomena "dotzens", s'expressa al poema "Crida... en va...?" (gener 1981), en el aprofita per parlar de la situació entre els pobles en guerra, i anomena concretament el cas d'Iran i Irak.

El poema de Nadal de 1981 és "En arribar l'Advent" on recorda, enyorat, els Nadals de la seva joventut i els compara amb els actuals molt menys espirituals segons els seu parer. Les estrofes són quartetes.

El 19872 escriu "Nadal mundà". El títol ens ho diu tot.

"Evocació i presència del Nadal" (1983) que en quartets intenta de fer-nos viure a tots el Nadal, àdhuc als farmacèutics. Acaba dient en la última estrofa :

"i ... per què no? Feu beneït l'esforç
federatiu en pro de la Farmàcia;
que en el batec sensible dels seus cors
floreixin roses per la Vostra Gràcia".

"Amb amor d'amor ferit" és el bonic encapçalament del poema de 1984 que apareix al Butlletí de Federació el gener de 1985, i és també el vers final. Oblidem la supèrbia, ens diu el nostre farmacèutic-poeta, i deixeu pas a la Pau i a l'Amor.

El 1985 escriu "Nostàlgic passat" on reitera la seva idea del Nadal de la seva infantesa, quan la seva mare li cantava cançons vora al pessebre, i passa revista a l'època actual, tot fent-nos veure els seus problemes. Analitza la pobresa, la guerra i també parla dels estupefaents, com a farmacèutic sensibilitzat. Aquest mateix poema es publica a "Catalunya Cristiana", per l'època de Nadal, afegint-hi a part, una estrofa dedicada a la publicació (desembre de 1986).

La secció que començà essent "Prosa y Poesía" l'any 1971 i que es transformà en "Art i Lletres", li ha publicat "Ver Nadal" el gener de 1987. Dos quartets i una sexteta ens anima també a entonar un cant vora el pessebre.

El dia de Sant Esteve de 1987 Artés celebra el 7è. Concert de Nadal al Teatre Casal.

Després de la intervenció de concertistes de música de cambra i popular, el Grup de Cant de la vila canta cinc cançons basades en poemes de F. Blancher. La música és de Carles Casas i Pujol i Jordi Fàbregas i Canatell. Els textos són cinc nades incloses en el llibre que comentem: "Pessebres" (1966), "Nadal Evocatiu" (1978, any en què morí la mare del autor), "L'Estel que brilla a la Cova" (1964), "Joies de Nadal" (1971) i "Pau als homes" (1967).

El llibre està il·lustrat per dibuixos de Josep Pous i d'en Vilanova escampats per les diverses pàgines. Entre tots els poemes reproduïx als fulls següents "Viure el Nadal" que és el que personalment ens ha agradat més. Però qualsevol altre, per la seva musicalitat o contingut, hauria servit com a mostra de l'excel·lent poesia de F. Blancher.

PROGRAMA

I

MÚSICA DE CAMBRA

FANTASIAS OP. 73, per clarinet i piano

SCHUMANN

SONATA FA MAJOR, per violí i piano

Allegro vivace

MENDELSSOHN

TRIO MI BEMOLL MAJOR K. 498, per clarinet, violí i piano

Andante

Menuetto

Allegretto

MOZART

Ferran Matarrodona, clarinet.

M. Àngels Casas, violí.

Josep Lluís Pérez, piano.

II

UNA NIT DE NADAL

Nou cançons populars per a cor mixte i piano

Rafael Ferrer

Al piano: Pepita Sallent i Roca

III

CLAVELLINA NADALENCA

Sobre textos de Francesc Blancher i Puig, mestre en gai saber

Música de Carles Casas i Pujol

Jordi Fàbregas i Canadell

Col.laboren als teclats: Jordi Badia

Francesc Gener

És un poeta ric en vocabulari, que s'expressa de forma clara i bonica alhora. Incorpora paraules o fets del moment: coets, míssils, l'IVA, etc, problemes quotidians que es van presentant, juntament amb elements eterns del Nadal, el que representa, el Missatge del Creador, l'Amor, l'Estel, el Pessebre, els pastors,...

VIURE EL NADAL

Amarar el cor dins un albor de pau
d'on brollin inspirats batecs de festa...
Sentir que es fon la crosta de congesta
amb què el cobreix el món per fer-lo esclau.
Rebre el bes d'un oreig celestial...
Això és viure el Nadal!

Fer renéixer més dolç el nom «germà»,
ferit per l'enfollida tramuntana
que ens duu aquesta hora estridentment mundana,
donant-li el braç amb gest de cristià
i oferint-li de cor el pa i la sal...
Això és viure el Nadal!

Fer de Betlem la llàntia votiva
i cremar-hi la morca dels rancors
no sols avui -el Jorn dels bells Amors-
sinó amb l'anhel de fer-la sempre viva.
Veure brillar l'estel que duu al Portal...
Això és viure el Nadal!

Assaborir el misteri de la Cova
talment aquells pastors il·luminats.
I amb els ròssecs mundans ben dominats
esculpir-nos al pit la Bona Nova.
Voler ser veu del Cor angelical...
Això és viure el Nadal!

No profanem la joia beneïda
del Missatge més pur, més generós,
amb l'envilit desdeny d'un temps febrós
de norma deslleial, malagraïda...
Quan la matèria es fa manà vital,
no es pot viure el Nadal!

1978

“Viure el Nadal2: La poesia religiosa d'en Blancher es sublima en parlar del Nadal.

REVISTES I PERIÒDICS

Ha col·laborat en els periòdics "La Gazeta de Manresa", "Regió 7", "Catalunya Cristiana" i en el programa anual de la "Fira del vehicle usat" d'Artés.

També en les revistes professionals del Col·legi de Farmacèutics i sobretot en la de la Federació Farmacèutica de Barcelona.

A Circular Farmacèutica l'any 49 escrivia, com hem explicat, a "Pàgina Rimada" uns versos d'humor sobre la vida del farmacèutic com la sèrie que titulà "Romance sentimental de un boticario rural" (1949).

És important destacar que és F. Blancher el primer farmacèutic-escriptor que publica a la, aleshores recentment creada, secció de "Prosa i poesia" del "Butlletí Informatiu de Federació Farmacèutica". És el gener de 1971 i titula el poema "El meu clam professional", poema ple d'entusiasme per la Farmàcia (Butlletí Informatiu de Federació Farmacèutica, núm. 1, any 71).

Es també el Butlletí de Federació Farmacèutica la revista que li publica la major part de les seves composicions, moltes d'elles premiades tal com hem vist, altres de caire divers i àdhuc crítica de llibres. Anàlitzem tota aquesta producció que inclou així mateix els estudis biogràfics de diversos personatges, combinant els dos criteris de contingut i cronologia.

POESIA DIVERSA I ACTIVITAT COM A BIÒGRAF

L'obra de Francesc Blancher és tan prolífica que ens hem vist obligats a obrir un capítol per fer un estudi de tots aquells poemes, que tot i no essent premiats, són també de gran vàlua.

Els agrupem principalment en tres tipus segons la temàtica: 1) els dedicats a Artés, 2) les Nadales i 3) poemes dedicats a personatges i biografies.

1) Poemes dedicats a la seva vila i biografies

Són nombrosos. Si fem un estudi cronològic ens trobem amb obra des dels anys 50: Gairebé quaranta anys de producció i dedicació a la vila, en el camp farmacèutic com apotecari i en la vida cultural del seu poble natal.

Des d'un himne per al Grup de Cant d'Artés, passant per lletres de sardanes, poemes dedicats al Sant Patró, al Centre de Jubilats, a un personatge de la ciutat, fins a intervenir en molts dels programes de la Fira anyal.

Farem un repàs general per veure com d'estimat ha estat com a farmacèutic i com a escriptor en la vila d'Artés i ho veurem encara més en el capítol posterior d'homenatges.

- Cap a l'any 50 l'"Associació Cultural Recreativa" d'Artés fa un himne la música del qual l'escriu Lluís Canyelles i la lletra el nostre amic Blancher.

És un cant de lloança a l'obra cultural i de germanor de l'Associació en quartets que s'adapten al ritme de la música.

- L'any 55 escriu el "Cant a la saba escollida d'Artés" en el qual lloa la vinya. És un llarg poema del qual reproduïm tres estrofes especialment boniques:

Quin poema, la vinya en primavera...
en la sarrent, tot just botó argentat,
es banya de rosada matinera
perquè el gotim esclati perlejat...!

I amb foc d'estiu, i amb terra eixarroiada,
i amb la verdor dels pòmols para-sols,
fila el raïm el Nèctar de la Vida,
fila el raïm el Nèctar de consols.

Líquid d'amor, escuma de promeses,
essència que passa els horitzons,
volàtil esperit d'ales esteses
que sap encendre somnis i cançons...

La vinya, el vi, el cava, omnipresents en aquests versos entusiastes, alegres, plens de vida de Francesc Blancher.

- El 1959 escriu "Benvinguda als 'Reis d'Orient'", poema que es llegí el dia d'Epifania en arribar la cavalcada a Artés. És senzill i emotiu.

- El 1961 dedica un poema als "Bastoners", festa anual a la diada de Pasqüetes que és el 13 d'abril.

- 1962: "El meu 'per molts anys' als avis" llegit en la Festa d'Homenatge a la Velleja que es celebrà el mes de maig. Era una poesia sentida i que havia de ser llegida per una nena com a cant als grans.

- El 1969 es publiquen un altre cop uns quants versos com a salutació als Bastoners. És una dècima que s'imprimí en cartolina i es repartí per tot Artés.

- Amb motiu de la Fira del Vehicle Usat aquest any comença a participar -ho farà moltes altres vegades- en el programa amb un poema. És un sonet que canta la producció tèxtil i de cava d'Artés i també les qualitats dels seus habitants: fe, treball i seny.

Des d'aquest any 69 fins al 86 ha participat ininterrompudament en el programa de la Fira d'Artés que és la Fira del Vehicle Usat.

- Així el 1970 en el programa de la Fira li dedica el poema "La Fira d'Avui" sonet en què destaca la industrialització, i el progrés d'aquesta fira que començà l'any 1961. Segons ell, fa que la vila sigui "estrella polar del Pla de Bages".

- Amb una foto de la pubilla i les dames del certamen s'acompanya un altre sonet dedicat a "La nostra fira" (1971) on la compara a la donzella que es va fent gran, que augmenta el ressò d'Artés i rep tothom amb els braços oberts.

- En la "Fira del Vehicle Usat" de 1972 sota el títol "Fills il·lustres d'Artés", Francesc Blancher fa un curt comentari sobre la vida i obra del Pare Frederic Faura. El titula "Evocació en una breu pinzellada, del primer personatge rellevant de la nostra vila, que en fou declarat fill il·lustre: Pare Frederic Faura i Prat"(1840-1897). En només uns pocs anys creà una xarxa de vint-i-quatre estacions meteorològiques distribuïdes arreu de Filipines i fundà l'Observatori Meteorològic de Manila gràcies a l'aplicació del seu invent, el baròmetre androide.

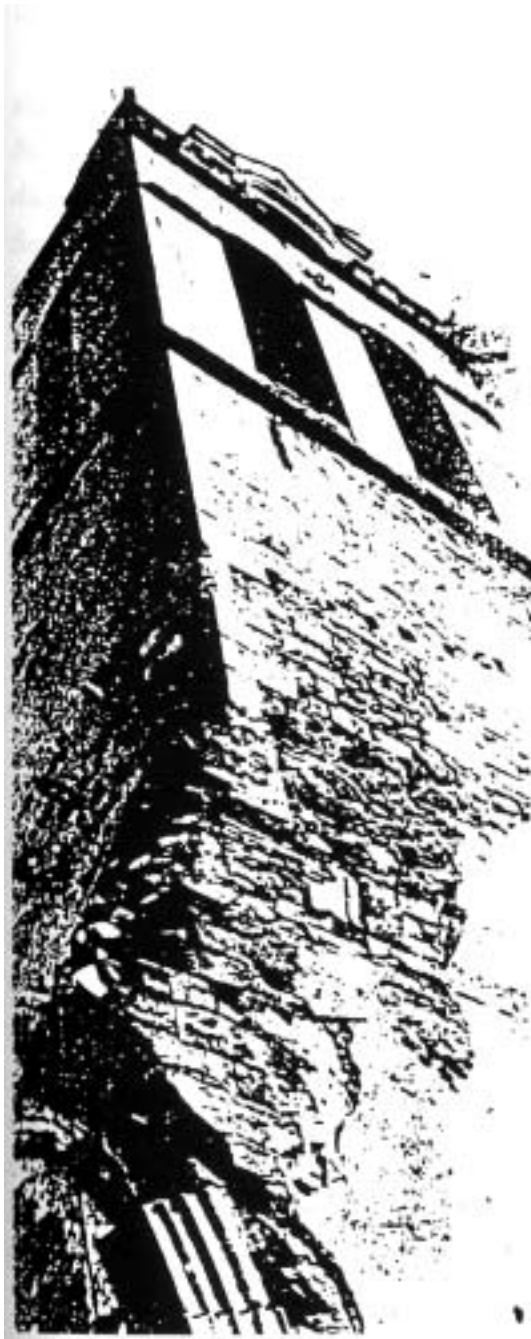
En Blancher li dedicà una estrofa que és a la façana de la casa on va néixer aquest il·lustre sacerdot jesuïta i gran científic, i que es reproduïx en el text, exemple de prosa acurada, precisa i bonica.

- Seguint en la mateixa línia l'any següent, 1973, el programa de la fira d'Artés, presenta l'evocació del "Doctor Francesc Ferrer i Solervicens". Ara l'escrit és més complet ja que és un personatge més contemporani i fou conegut del nostre farmacèutic, i també hi inclou un sonet dedicat a ell. Ja hem dit que Blancher treballà en el seu Laboratori d'Anàlisis Clíniques de l'Hospital Clínic els anys 34 i 35.

A la vegada també escriu un sonet-invítació a la Fira d'enguany.

- El 1974 glossa la vida del mestre i poeta, fill adoptiu d'Artés, Miquel Bosch i Jover. Es conegueren en els Jocs Florals, ell i el nostre amic Blancher en recollir algun premi. Era un gran humanista, creador del Patronat d'Estudis Ausonencs i membre de la colla de "Romeus de l'Esbart de Vic" fundada pel farmacèutic Dr. Genís Aguilar i el metge Dr. Salarich.

Inclou també un sonet dedicat a la seva vida, però nosaltres reproduïm el que compon per a la Fira d'Artés:

La crida d'enguany

Feta una noia esvelta i eixerida
de catorze anys, la Fira creix formosa.
Les ales que l'han duta a ser famosa
cada any reben impuls, nova embranzida...

Cada any amb nou color a tots convida
a l'esclat d'una Festa esplendorosa.
Cada any s'esforça a ser més generosa
al foraster que acut a aquesta crida.

Tant per aquell per qui la Fira és nova
com per aquell que en tasta una altra prova,
Artés llueix la seva trajectòria...

Si el seu creixent tan gran tothom admira
i en el Vi i en la Indústria s'inspira,
és perquè el seu esforç es torna glòria.

FRANCESC BLANCHER

- El 1975 dedica el comentari a Mossèn Josep Galobardes Planas i M. Josep Puigbò Canellas per ser autor de "Notes històriques d'Artés" (1933).

El nostre amic farmacèutic conta, que dintre el nombrós planter d'eclesiàstics formats al seminari de Vic o d'ordres religioses, vint-i-un són nascuts a Artés en aquest període. Adjunta també el sonet "Lloança de la Fira".

- Seguint aquesta mateixa pauta el 1976 fa, el nostre amic Blancher, una "Breu evocació d'alguns artesencs ja traspassats que excel·liren en llurs afers professionals o en llurs activitats culturals o artístiques".

Resumeix la seva participació en anteriors programes repassant els noms citats i n'esmenta sis més: Josep Berenguer i Vilarasau i Josep Berenguer i Caba, pare i fill, fundadors de la fàbrica que actualment duu el nom de "Manufactures Berenguer S.A.", Pius Codinach i Santamaria que registrà el vi "Picapoll" i actor de teatre; Enric Guadanyol i Quivent destacat concertista; Josep Quintana i Herp pastisser, creador dels "Borregos del Sant Pare" i orador, Josep Roca i Sallent professor dels jesuïtes i autor de diversos llibres sobre els primers temps del Cristianisme.

Amb aquests, encara que succints, estudis Francesc Blancher se'ns mostra com a gran coneixedor de la seva vila, de les seves gents, costums, festes i tradicions.

"La veu del Certament 1976" és com titula en aquesta ocasió el sonet dedicat a la Fira. Fou publicat al Butlletí Informatiu de Federació Farmacèutica (març 82) tot convidant-nos-hi.

- 1977 i 78 són uns anys de gran participació del nostre farmacèutic en la vida del seu "Artés".

"Nou esclat" és el sonet que il·lustra la primera pàgina del programa oficial d'actes del certamen: Artés i els artesencs donen la benvinguda a tots aquells que visitin la Fira que se supera any darrera any.

Completa la sèrie encetada l'any anterior amb dos noms més: "Dr. Claudi Sala i Pons" que dedicà gairebé més de la meitat de la seva vida a l'estudi. El resultat: fou Dr. en Farmàcia, Medicina, Ciències Naturals, Dret i Filosofia i Lletres, ajudant de Càtedra d'Histologia a Madrid amb en Santiago Ramon i Cajal; i "Josep Vila i Miravittles" advocat i Cap de Negociat de Cultura a la Diputació i posteriorment a la Generalitat de Catalunya.

També fa un sonet dedicat a la bibliotecària de la Casa de la Cultura de la Caixa de Pensions d'Artés que és consignat al llibre de Visita, i escriu la lletra de l'himne del "Club de Futbol Artés" que, donat el tema, és un poema molt original i graciós.

- El 1978 dedica un parell d'estrofes a "Caves Gibert" (del xampany Gibert) i "Caves del Sindicat Agrícola" (del vi "Artium") enaltint aquestes famoses begudes. Igualment ho fa dels campanars vell i nou d'Artés.

Respecte a poemes pròpiament, tenim "Esplendor 1978", entusiàstic sonet de la Fira d'Artés, i el poema de benvinguda que el Grup "Amics de la Sardana" dedicaren a la XIII Caravana "La Flama de la Sardana" quan es dirigien cap a Tona que fou Ciutat Pubilla 1978: En ambdós hi fa esment de plantes, la sempreviva i el vesc.

Reproduïm aquí "Esplendor" :

ESPLENDOR 1978

En l'esclat divuitè la Fira arriba
amb el somriure franc i el cor obert,
i és pel seu mèrit ascendent i cert
que un gran renom l'exalta i fa atractiva.

Manté l'alè com una sempreviva
el seu fullatge esponerós i verd.
La seva soca el tremp d'acer no perd
talment un roure que els mals vents esquiva.

L'esplendorós aplec industrial
i el perfumat encís primaveral
la fan ungida d'art i poesia.

I amb el so d'aquest Jorn magníficent
que un corn il·luminat escampa al vent,
el pas d'Artès, enfervorit, fa via...

Francesc Blancher i Puig

- A la Fira del Vehicle Usat" d'Artès l'any 1979 publica al seu programa "Ressorgiment", musical sonet en el que compara aquesta fira a "la rosa esclatada del progrés".

- L'any següent continua amb "Florida artesenca" i aquí parla, a més de rosa, de clavellina, flors d'amor que conviden a l'amic foraster.

Del mateix any, 1980, és el sonet escrit amb motiu de la Festa Major "Avenç de Benvinguda", bonic poema que ens mostra la festa com uns dies "d'alegria i germanor" entre "els núvols del món que ens toca viure", és com l'aurora.

- I parlant d'aurora, el 1981 titula així el sonet per a la Fira del Vehicle Usat, "Refulgent Aurora" que és la del seu renom, segons afirma Francesc Blancher.

Bonic és també el títol de la lletra de la sardana escrita per Lluís Buscarons el 1980: "Em recordo d'Artès". En efecte, amb estrofes curtes que s'adapten a la música, el nostre company dedica aquesta sardana a la seva vila i a tot allò del que se senten orgullosos els artesencs: l'escumós, el vi, la seva història, la indústria, el comerç, etc.

- També participa l'any 82 en el programa de la Fira del Vehicle Usat amb "Ressòl 1982", on la Fira parla en primera persona de sí mateixa.

1983

- Dedica un sonet a la Residència d'Ancians d'Artés (de les Germanes Serventes de la Passió) que és publicat expressament en fullet d'edició especial amb motiu de l'ampliació de la Residència d'Avis promoguda pel seu Patronat.

I, naturalment, participa en el programa de la Fira amb un estudi del metge artesenc Josep Faura i Canals, catedràtic a la Universitat de Navarra, arrel de la conferència sentida al Dr. Jacint Corbella en què parlava d'ell i d'un altre il·lustre de la vila: Dr. Francesc Ferrer i Solervicens.

També publica "Disposta a l'abraçada", sonet en que esmenta els èxits de la Fira i de la festa.

La mateixa idea però expressada en prosa és el seu contingut de l'article "Artés i la seva fira-certamen" que publica a "Gazeta de Manresa" el 9-IV-83.

- Per celebrar el XIIè. Aplec de la Sardana (1984) escriu "Captant amors ..." que consta de quatre quartets que canten a la rosa perquè compara la rotllana del nostre ball als pètals de la rosa. Bonic símil amb el que juga en tot el poema.

El mateix tipus d'estrofes "Uns versos de benvinguda i agraïment" dedica en Blancher als grans en la IVa. Festa Major del Jubilat.

Festa d'avui i fira de sempre seria el resum de l'esperit del sonet "Ordint història d'Artés ..." que no falta a la seva cita en el programa de la Fira 1984.

Són curiosos de llegir el "Goigs a lloar de Sant Víctor" que crea Francesc Blancher en honor del màrtir de Marsella i patró de la vila d'Artés, del quals en són editats mil fulls amb ajuda del Bisbat de Vic.

La tonada és de música popular i els dibuixos que il·lustren lletra i pauta de Joan Vilanova, amb la imatge del soldat romà que es convertí al Cristianisme.

- 1985 i 1986 són també anys de participació constant del nostre farmacèutic en la vida de la seva vila.

Amb motiu dels 25 anys de la Fira, Francesc Blancher li dedica una Oda que enalteix les seves virtuts i l'exhorta a celebrar el 50è. aniversari, tot repassant la seva història i l'anima a llançar el crit de germanor:

*"Serà pels qui t'ignorin un crit de recordança,...
serà pels qui et coneixen un altre jorn d'encís,...
D'algun secret idíl·lic pot ser flor d'esperança...
Per l'esperit abúlic un ressorgir feliç..."*

Aquell mateix any es commemora el "Centenari del naixement del Dr. Francesc Ferrer i Solervicens" el 20 d'octubre (Artés 1885-Barcelona 1943) amb tota una sèrie d'actes des de la Missa Solemne, passant per l'ofrena floral davant la casa on nasqué, fins a l'acte acadèmic. En l'esmentat acte hi van prendre part personalitats com el "farmacèutic en qualitat de poeta i erudit artesenc", com l'anomena l'opuscle editat a

l'efecte; Jacint Corbella de la Reial Acadèmia de Medicina; Josep Alsina i Bofill de l'Institut d'Estudis Catalans; l'Alcalde d'Artés, Josep Paré i Capdevila i el Conseller de Sanitat, Josep Laporte. El presentà el Diputat Simeó Selga i Ubach. Tot es va fer sota el patrocini de l'Ajuntament, el Centre Cultural del Bages, la Reial Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears i la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona.

La "Breu evocació d'una de les grans figures de la Medicina" publicada l'any 73 en el programa firal és inclosa també en el full que s'edita amb motiu de la commemoració.

I, parlant de dates, el grup de cant de la vila d'Artés també celebra el 1985 el 5è. aniversari i el nostre amic Blancher els escriu la lletra de l'himne, la música del qual era obra de Josep Ma. Castella i Molins.

Lletra que transcriu el que sent el cantant d'una coral, se sent portador d'un missatge de cultura i progrés i a més, els artesencs homenatgen la seva vila.

També dissortadament mort l'any 85 el seu amic Eugeni Molero. Així evoca la seva figura en uns quartets en el 13è. Aplec de la Sardana i compon un sonet en el moment del seu traspàs ("Sonet evocatiu al malaguanyat amic Eugeni Molero (a.c.s.)").

- El 1986 fa unes petites composicions dedicades a la Llar del Jubilat que es publiquen en el programa de la "Vla. Festa Major del Jubilat" a finals de juny.

És curiós que el sonet "Breu Pinzellada de la meva vila" fou llegit en una pel·lícula de reportatge; és un repàs de totes les coses que pot oferir Artés: vins, comerç, indústria i sobretot hospitalitat.

El sonet típic dedicat a la Fira del Vehicle Usat, uns originals versos en quartets que relaten la història dels gegants, il·lustren el programa fira'86. Els títols són respectivament: "Trenc d'alba de la Fira d'enguany" i "Ja tenim gegants i nans" amb motiu de l'estrena de gegants i símbol de germanor.

El 16 de novembre de 1986 i en ocasió de la Festa Commemorativa pel Centenari de la Fundació de les religioses 'Siervas de la Pasión', establertes a Artés a partir del 1906 i per tant amb molta obra religiosa i social feta, Francesc Blancher fa un sonet dedicat a la fundadora, Teresa Gallifa i Palmarola (en procés de canonització). El llegeix en el transcurs del dinar amb presència del Bisbe i altres personalitats.

"Salutació al Concert de Nadal del Grup de Cant d'Artés", publicat el 28-XII-86 és un homenatge més a la seva vila, encara que en aquest cas sigui en prosa, tal com hem vist en les evocacions de personatges artesencs.

En Francesc Blancher fa alguns recitals dels seus poemes. Així quan es fa la publicació del 3r. número de la revista oral "Musa" – s'emetia per Ràdio Associació – llegeix uns poemes a l'Associació de Premsa.

Era el 4 de febrer de 1953 i en l'acte hi intervingueren també Maria Amparo Borràs, Pedro Fernández Villarroel i Salvador Espriu. Fou Anunciat a la premsa local i de Barcelona.

El 1979, 1986 i 1987 recita al Centre Lleidatà de Barcelona i el 1979 al Col·legi de Metges. Pel Nadal de 1984 intervé entre d'altres en el recital que l'Ateneu Barcelonès fa cada any per aquesta data en el qual hi vàrem ser presents. Recita al Casal de l'Eixample un any després, i en la "Cova del Drac", seu del grup "Poesia Viva" en tres ocasions, la primera amb motiu de la Diada de Sant Jordi, i les restants per presentar sengles llibres: "Clavellina Nadalencs" i "Aportació rimada en homenatge a Verdaguer".

2) Nadales

El desembre de 1987, Francesc Blancher publica "Clavellina Nadalenca", recull de tota la seva producció de Nadales, que ja hem comentat al capítol "Llibres" i també hem esmentat els casos en què va sortir al Butlletí de la Federació Farmacèutica.

3) Homenatges i poemes dedicats

Són molts els poemes que, al llarg del anys, Francesc Blancher ha anat dedicant a amics seus.

Ja el 1961 dedica al Mestre Miquel Bosch i Jover un parell de poesies. Una titulada "Adéu a l'amic" feta per al dia del seu sepeli - 18 de novembre de 1960 - i l'altra de record a la seva figura: "Remembrança". Ambdues surten publicades el 8 de novembre de 1961 en el llibret "Recull d'ofrenes" amb motiu de l'homenatge que Hostalets de Balanyà li dedica en aquesta data. I és que Miquel Bosch i Jover fou mestre en aquest poble durant trenta anys, i a més fou un gran poeta i erudit. Amb coneixements profunds d'història, d'art, de filosofia, de literatura, llatí i grec, i parlant alemany, francès, anglès, italià i rus, es dedicà en la seva joventut a l'activitat periodística i dirigí a Manresa la revista "Jorba" fins al 36. Escriví alguns llibres sobre poesia popular i folklòrica i fundà el Patronat d'Estudis Ausonencs.

Però en Blancher travà gran amistat amb ell per dos motius: per ser poeta i per haver viscut a Artés. Efectivament, Miquel Bosch i Jover ha deixat diversos llibres publicats de poesia, i guanyà molts premis en Jocs Florals, enduent-se la majoria de vegades el premi de fe. Com ens digué el nostre company Blancher: "El meu amic Miquel Bosch i Jover s'enduaia totes les violes".

En Bosch passà gairebé tota la seva infantesa i joventut a Artés. Des dels set anys als vint-i-cinc visqué en aquesta vila i ella li tributa - amb presència de representació vigatana dels Hostalets, de Centelles i d'altres indrets ausonencs - un homenatge, quinze dies després del d'Hostalets que es feu amb participació del bisbe.

El 22 d'octubre de 1961 pronuncia el parlament el nostre company farmacèutic tot llegint un parell de poemes de M. Bosch i dedicant-li un sonet.

L'any 1985 es celebren diversos actes en commemoració del centenari del naixement del D. Francesc Ferrer i Solervicens. En Francesc Blancher fa una ressenya del quatre actes al diari de Vic:

El de Manresa, al Centre d'Estudis del Bages.

A Artés amb acte litúrgic d'ofrena floral a la casa natal, i acadèmic amb personalitats il·lustres com l'Abat de Montserrat, el Conseller Laporte, l'ex-President Tarradelles, el Dr. Puigvert, el President de la Reial Acadèmia de Medicina, psiquiatres eminents, parlamentaris, etc i familiars. (Se'n publicà un programa el 20-X-85).

El tercer homenatge fou a Barcelona, a la Fundació Museu d'Història de la Medicina Catalana i el quart a la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona, sense participació de l'amic Blancher.

Com a resultat de l'acte (5-XI-85) celebrat al Centre d'Estudis del Bages i coincidint amb les noces d'argent de la Delegació comarcal del Col·legi de Metges de Manresa, es publica un llibre titulat "Francesc Ferrer i Solervicens, metge i mestre de metges" (Manresa 1986. Edita el Centre d'Estudis del Bages". Es compon de tres breus estudis originals de tres bons coneixedors de l'obra i de la vida del professor Ferrer i Solervicens: el farmacèutic i escriptor Francesc Blancher i Puig, el metge i catedràtic de la Facultat de Medicina, Jacint Corbella i Corbella, i el també metge, col·laborador i deixeble predilecte del Dr. Ferrer, Josep Alsina i Bofill.

Cadascú ho enfoca de manera diferent i el farmacèutic destaca la seva humilitat i el seu origen artesenc:

EL DR. FRANCESC FERRER I SOLERVICENS.
Fill Il·lustre d'Artés
per Francesc BLANCHER i PUIG,
farmacèutic, estudiant de Medicina
els anys 1933-34-35 i membre de l'Acadèmia
de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears

Benvolguts amics: És per a mi un gran honor dir uns mots per evocar i enaltir la gran figura de la Medicina, el doctor Francesc Ferrer i Solervicens. El dia 24 d'abril de 1982, en aquest Centre d'Estudis del Bages, l'il·lustre catedràtic de Medicina Legal de Barcelona i dilecte manresà doctor Jacint Corbella, feu una magistral exposició del tema «Notes per a una història de la Medicina de la Comarca del Bages», amb l'evocació de dues figures, totes dues filles d'Artés: el doctor Josep Faura i Canals i el doctor Francesc Ferrer i Solervicens.

La comarca del Bages estava d'enhorabona. I, ara, aquí en aquest cenacle de la seva cultura, estem celebrant el Centenari del naixement del doctor Francesc Ferrer i Solervicens, que nasqué a Artés el 10 d'octubre de 1885, en l'antiga casa anomenada «Can Jan-Posa» -llavors botiga de robes- situada al carrer que ara porta el seu nom i gairebé veïna de la casa on nasqué el savi jesuïta Pare Faura, director de l'Observatori de Manila i inventor del baròmetre aneròide, perfeccionat després pel també savi jesuïta manresà Pare Algué. (En sortir el nom Algué, no em sé estar de fer un memento pel meu entranyable familiar, metge manresà, doctor Andreu Algué, que vam sepultar abans d'ahir, emparentat amb el pare Algué. Perdoneu-me.) El doctor Ferrer era el segon fill del matrimoni Josep Ferrer i Caterina Solervicens. El seu pare, artesenc, morí quan el futur catedràtic de Medicina tenia només cinc anys. La seva mare vídua, que era sallentina, l'internà en un col·legi de Barcelona quan tenia uns deu anys. A setze anys ja havia acabat el batxillerat. Es llicencià en Medicina a Barcelona l'any 1906 i al 1908 es doctorà. Per oposició guanyà el càrrec d'auxiliar d'Histologia, Anatomia Patològica i Patologia General de la Facultat de Saragossa. Des del 1918 i confirmada la propietat per oposició l'any 1926, s'encarregà de la càtedra de Patologia Mèdica de la Facultat de Barcelona fins al 1943, any del seu traspàs. Durant aquests anys de catedràtic, com apunta la Gran Enciclopèdia Catalana, exercí el seu extraordinari mestratge sobre nombroses generacions de metges, i col·laborà en un gran nombre de revistes mèdiques.

Al cap de quatre anys de la seva mort, Artés, amb un acte solemne d'homenatge a la seva figura, al qual assistiren una gran quantitat de deixebles metges i les personalitats més rellevants de la Medicina del nostre país, Artés, repeteixo, el declarà Fill Il·lustre, posant el seu retrat al costat de l'altre fill il·lustre, el pare Frederic Faura, en el Saló d'Actes de l'Ajuntament, i el seu nom a la façana de la casa on va néixer, al carrer on està situada, i més tard a la gran Escola Municipal.

Cal remarcar que el doctor Ferrer i Solervicens fou un treballador infatigable. Assistí als seus pacients amb una dedicació fervent. Lliure de vel·leïtats mundanes, aquesta dedicació, malgrat la seva salut delicada, tenia uns fonaments granítics en el seu zel cristianíssim. Enemic d'ostentacions i conscient de les limitacions humanes, recorria, moltes vegades, a l'autòpsia, a l'anàlisi anatómicopatològica per tal de confirmar un diagnòstic emès per ell. Aquí, potser encaixa una petita anècdota sobre la seva gran modestia: El meu estimat oncle (a.c.s.) Ramon Puig i Oliveres, farmacèutic titular d'Artés fins al 7 de setembre de 1936, que tenia el doctor Ferrer en alta estima com amic i com a pacient, conservava una recepta d'un malalt d'Artés, encapçalada amb unes notes subratllades sobre el diagnòstic emès pel doctor Ferrer. Deia així: «*Creo que té tal malaltia*». Voleu una lliçó de més humilitat d'un mestre de metges? Però la faceta més sobresortint fou la didàctica, la de mestre de la seva assignatura, on ell aplicava el seu gran saber com a clínic a una acció docent eminentment pràctica i meticulosa, d'on sortiren un estol de deixebles devots que el rodejaren i en seguïen les lliçons i els savis consells. Jo vaig tenir la sort de treballar en el seu laboratori d'anàlisis clíniques de l'Hospital Clínic barceloní, cap allà als anys 1934 i 35, on vaig tenir l'honor de conèixer alguns noms estel·lars de l'equip mèdic i de laboratori que l'envoltaven en aquell moment: per exemple, el doctor Alsina i Bofill, que dóna relleu a aquest acte amb la seva presència i participació,

els noms de Sala Roig, de Sanllehi (ja traspasat), de Vives i Mañé (casat amb la doctora Corrons, d'ascendència manresana), analistes, i molts altres que no voldria pas oblidar.

I encara tants i tants metges que van fer els cursos de Patologia Mèdica a la seva càtedra o hi anaren a ampliar coneixements de necròpsies, i que el recorden o el recordaren amb admiració, com és ara el doctor Soriano i els meus bons amics l'eminent uròleg doctor Puigvert, el gran cirurgià i president actual de la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona, doctor Moisès Broggi (el qual m'ha pregat que excusi la seva absència a aquest acte per una causa ineludible), els prestigiosos metges manresans doctors Josep Saló, Francesc Rafat, Bartomeu Amer, Ramon Llanos, Enric Planell, Pere Tarrés, el malaguanyat Jaume Herms (a.c.s.), el doctor Grau, molts anys metge titular de Prats de Lluçanès, i una llista de noms que es faria massa llarga, però que no voldria pas ometre.

Tots poguérem assaborir del doctor Ferrer, el seu bon tracte i la seva senzillesa dintre la més estricta serietat a l'hora de la feina. Aquesta recta conducta resta projectada en la personalitat del seu fill que ens honora amb la seva presència, doctor Josep M. Ferrer, figura de rellevant activitat professional barcelonina i metge de la Comunitat benedictina de Montserrat. M'he permès de transcriure alguns fragments d'unes notes evocatives i biogràfiques sobre el doctor Ferrer que, també, vaig publicar en el llibret-programa de la famosa Fira de Primavera d'Artés, corresponent a l'any 1973, i que conserva en aquest arxiu històric de la Ciutat, el doctor Gasol, director d'aquest Centre.

Pel fet d'haver conegut de prop el doctor Ferrer, vaig poder publicar una breu evocació d'ell, amb referències fragmentades escrites amb motiu de la seva mort; una de Vives i Mañé, que deia així: «...poques vegades el doctor Ferrer donava lliçons teòriques, o sigui, sense el malalt davant, que, ell sol, abans havia explorat a consciència». I unes altres tretes del catedràtic Agustí Pedro Pons. El Doctor Pedro Pons descriu així l'acte del seu enterrament a Barcelona: «*Tota la Medicina barcelonina acudí a retre-li el darrer tribut la tarda del 8 d'octubre de 1943. Quan se'n féu que la comitiva avançava darrera el fèretre -portat a les espatlles dels seus deixebles- percebérem en tot el seu abast el buit immens que ens deixava aquella personalitat tan rellevant i extraordinària. El sol que ha obert el mestre restarà, però, inextinguible i serà la llavor que germinarà després i tot del seu traspàs i el qui sembrà, com ell, a mans plenes, recollirà els seus bons fruits, endà, a les Aldures.*» I

jo, per posar el meu petit gra d'arena en la humil evocació i biografia esmentada que vaig publicar l'any 1973, amb la pinzellada d'un sonet destinat a ésser col·locat a la façana de la casa on va néixer, vaig intentar resumir els trets importants que configuraren la seva personalitat com a mestre de metges:

Nasqué en aquesta casa benaurada
el savi humil, insigne en Medicina
que, amb el cor amarat de llum divina,
santificà l'esforç... la caminada...

La seva missió va fer sagrada,
perquè amb el seu cervell sense boirina
de la càtedra surt la disciplina
sense lloc per al lleure ni l'errada.

Fou un devot fervent del diagnòstic,
que assegurà, davant un greu pronòstic,
anant a la necròpsia després.

Mestre en l'art d'ensenyar l'assignatura,
l'or fi del seu ressò, que en tants perdura,
enjoiarà per sempre el nom d'Artés.

És un dels més clars exemples de la seva activitat com a biògraf, en què es plasma una prosa de termes precisos, clara, pura i alhora bonica sense resultar exageradament afalagadora per al personatge tractat.

Regió 7
(12-X-85)

L'acte tingué ressò en la premsa.

Artés honra la memoria del Dr. Ferrer

Sr. Director:

La población, casi toda la de Artés, presidida por su Excmo. Ayuntamiento, contribuyó en gran manera a que, el merecido homenaje dedicado a su hijo predilecto, gran médico y catedrático, Dr. Francisco Ferrer i Solervicens, en el centenario de su nacimiento, fuera un acto casi podríamos decir multitudinario, y tal como estaba pre-

visto, debido a la gran categoría del homenajeado, estuvieron, para dar más realce al acto, el conseller de la Generalitat Dr. Laporte, el ex president de la misma Sr. Terradellas, el abad de la basílica Montserrat Dom. Cassià M. Just, el presidente de la Real Academia de Medicina Dr. Broggi, el Dr. Jacinto Corbella, catedrático de Medicina Legal, el ex catedrático de Psiquiatría y escritor Dr. Didac Perellada, hermano del monje del mismo nombre de Montserrat, el Dr. Selga Ubach, nuestro convilatano y gran poeta Francisco Blancher, y un sin fin de personalidades médicas y culturales que sería prolijo nombrarlas a todas.

A continuación, se hizo un acto académico, en el salón de actos del Sindicato Agrícola, haciendo uso de la palabra los antes mencionados señores, acto que fue de una brillantez y sobriedad solemne, como lo fue, la miss celebrada en el templo parroquial y oficiada por el abad de Montserrat y la homilía o sermón a cargo del monje de la abadía Dr. Perellada, médico y alumno el Dr. Ferrer, haciendo una descripción magistral de la vida del homenajeado y en el transcurso del acto religioso, el grupo de Cant d'Artés, dirigido por el Sr. Pedro Soldevila, tuvo una actuación memorable.

José FLURIACH
MANUBENS
(Artés)

Sortiren també ressenyes a "Correu 3" (23-x-85), "Tot d'aquí" (Novembre 1985) i "Catalunya Cristiana" (18-24 de maig de 1986).

A part d'aquests dos grans homenatges a les figures del poeta Miquel Bosch i Jover i del metge Francesc Ferrer i Solervicens, Francesc Blancher ha anat fent poesia de companys i amics, o amb motiu de celebracions diverses.

A LA MORENETA

Fulgent estrelles!
Gaia Pastora!
Reina i Senyora
de Montserrat!
Un grup implora
la vostra gràcia
per la Farmàcia
que l'he format.

Un jorn, els àngels,
d'uns rocs agrestes,
feien crestes
amb sorra d'Or.
I avui, nosaltres,
amb vos modestes,
us brindem festes
del nostre cor.

Oferim, Vergo,
la nostra joia
feta una toia
"Noces d'Argent".

Un quart de segle
ja d'exercici...!
De sacrifici...?
d'unsopiment...?

Fu que s'endolci
nostra carrera!
Rustin, darrera,
les NOCES D'OR.
Duixant les padres
del Santuari,
apotecari,
deixa-hi el cor...!

Salve, Princesa,
Gaia Pastora,
Faç Redemptora,
Sublim Boutat!
Volem llocar-vos,
que el pit s'arbara,
Nostre Senyora
de Montserrat!

El 1971, el Butlletí de Federació Farmacèutica li publica dos poesies: "A la Moreneta" i el sonet humorístic "Románticos hasta el fin" (en castellà) sobre la situació del farmacèutic. Ambdues foren llegides al brindis de germanor en acabar a Montserrat la festa de les Bodes d'Argent de la Promoció del 25 al30 a la qual pertany en Blancher. Veiem com exhorta la nostra Patrona a protegir els professionals de la Farmàcia.

A Manresa es celebrà cap a l'any setanta un "Homenatge del metge a tu, esposa de metge". Amb tal motiu el nostre farmacèutic compon i llegeix tres sonets dedicats "A l'esposa de sempre..." que sota el títol de "Tríptic" es publica en el Butlletí del Col·legi de Metges i després en el Butlletí de la Federació Farmacèutica (febrer 1972) en els quals elogia les seves virtuts.

"In memoriam" és com es titula l'escrit de record al Dr. Miquel Amat i Bargués, il·lustre catedràtic de Química Inorgànica de la Facultat de Farmàcia de Barcelona, que fou amic i company de carrera d'en Blancher. L'anomenava en el Butlletí de Federació d'abril de 1971 quan les noces d'argent de la promoció; el Dr. Modest Pedemonte parlà de la seva biografia i personalitat al Butlletí de juliol de 1973 i Francesc Blancher li dedica un sonet amb motiu del seu traspàs (Butlletí octubre 1973).

Hi expressa amb sentiment l'amistat i l'admiració que sentia per ell.

El 1978 dedica un altre sonet a Jaume Rosquelles i Alesan que titula "El meu llar d'amistat", com un amic i poeta. Parla d'ambdues vessants amb uns versos molt cuitats i bonics.

El Butlletí de la Federació Farmacèutica de gener de 1979 li publica: "En les Nocess d'Or de Federació Farmacèutica", on la descriu com a "crit farmacèutic de ressò ideal". Aquest és l'esperit de la Federació que, segons Blancher, ha de continuar malgrat els problemes actuals. És un sonet seriós i que, a més, intenta generar entusiasme.

Emotius sonets del primer a l'últim els que dedica en homenatge pòstum al gran amic seu Domènec Juncadella. Els quatre, des del primer escrit el 1980 en complir el poeta vuitanta anys, fins a l'últim escrit en el moment del seu traspàs poc temps després, reflecteixen l'admiració que F. Blancher sentia pel Dr. Juncadella, com a poeta guardonat en nombrosos Jocs Florals i com a orador i persona amb gran sentit de l'humor.

És de destacar la facilitat de versificació que té el nostre farmacèutic essent un gran especialista dels poemes-homenatge. Primer tria una persona que coneix profundament i segon l'analitza.

Un amic de Blancher que es fa missioner celebra una missa a la que ell hi assisteix. Queda tan impressionat que li escriu unes estrofes commogudes anomenades "Rimes d'hores quaresmals" (Missa Nova), Butlletí de Federació Farmacèutica de març de 1976, en el que esmenta el fet de ser un bon professional; un farmacèutic parlant d'un altre farmacèutic mitjançant la poesia.

Més gràcies pel caràcter festiu, per la protagonista del poema, és el sonet dedicat a la gran artista Mary Santpere en un sopar de germanor en homenatge seu, a la Casa de Menorca de Barcelona, el 17-II-77.

L'anomena "Sonet a la incomparable Mary Santpere" i el reproduïm per ser molt viu i encertat.

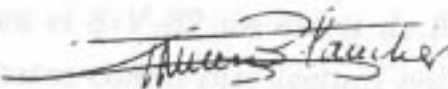
Artista de debò. Actriu d'herència.
 D'aquell que fou gran geni la llavor.
 Parla i posats de còmic faiso'
 reforçada, per una gran presència.

De l'acudit improvisat, essència.
 De la canço' humorística, lliçó.
 Huracà que s'emmena la tristor
 quan l'enginy de fer riure es fa ciència.

Oh Mary! El teu bagatge cultural
 amb to festiu ha sublimat la sal
 d'aquest país, sofert en els malastres...

Barcelonina tan de soca-rel,
 has fet revivre Rambla i Paral·lel
 amb un espurnejar que encén els astres.

Aquí veiem la lletra i autògraf
 del nostre farmacèutic-poeta
 Francesc Blancher (Casa de
 Menorca, Barcelona 1977).

La descripció és lenta i paulatina fruint i fent-nos fruir de cada una de les virtuts o petits defectes del personatge amb gran mestria. En aquesta mateixa línia tenim els també sonets dedicats al poeta Tomàs Roig i Llop. Es tracta d'un tríptic que li fou lliurat a casa seva el 7-X-82 on acudí el grup "Rall" a felicitar-lo als seus 80 anys.

Veiem la descripció de les diverses aptituds literàries d'en Roig i Llop narrador, contista, cronista, algun cop poeta, realista i irònic, i a més patriota.

Dos són els poemes que, dedicats al bon amic i company Narcís Viader i Font, farmacèutic i President dels Titulars durant una colla d'anys, escriví F. Blancher. Un fou amb motiu de l'homenatge que li tributaren Sant Sadurní d'Anoia, el Col·legi de Farmacèutics de Barcelona i el Consell General de Col·legis Farmacèutics el 10-IV-82. Ambdós apareixen a la revista de Federació Farmacèutica el febrer de 1982.

En reproduïm el sonet d'homenatge, emotiu i captivador per als farmacèutics.

Merescut homenatge, Viader;
apotecari que amb subtils mestries
has sabut brindar estels de simpaties
amb una oberta mà de cavaller.

Dels titulars, molts anys, capdavanter,
amb alta presidència excel·lies.
Del personal l'ajuda distingies
i amb seny salvaves l'espínols afer...

El teu gest, que ha brunyit d'aristocràcia
la copa i la serpentina de la Farmàcia,
s'ha esforçat perquè fos un raig d'aurora.

I de l'idil·li, amb ta carrera honorada,
n'has fet la simbiosi més sagrada:
Tu l'has amada i Ella, avui, t'honora.

La "Gazeta de Manresa" treu el 8-V-82 un escrit de F. Blancher "Evocació d'Octavi Saltor". El mostra com a intel·lectual polifacètic del nostre país: Jurista, escriptor, polític, orador, poeta, figura de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona i mantenidor de nombrosos Jocs Florals. Li escriu unes "tannkas" enfocades a lloar cada una d'aquestes facetes. Però sobretot l'Octavi Saltor era un gran amic de tots els escriptors a qui ajudava totalment. Conec l'estreta amistat que hi havia entre ell i el meu avi Joan Mínguez. En Blancher també demostra amb els seus curts poemes haver-lo conegut a fons i agrair-li l'ajuda que li prestà.

En "Evocació d'una figura de la Farmàcia i de la Medicina que, dissortadament, morí el 'passat' dia 3 de març, al cel sigui, el Dr. Pere Puig i Muset" (Federació Farmacèutica, març 1983), Francesc Blancher publica el sonet que dedicà al Laboratori "Pevya" de Molins de Rei del que fou President de la Societat Catalana de Farmacologia.

Federació Farmacèutica li publica el novembre de 1983 "En Memòria del nostre company Salvador Codina i Ribó, de Caldes de Montbui, que morí el dia 6 d'octubre passat, al cel sigui, on explica com va conèixer en Codina arrel de formar part del Jurat Qualificador en un Concurs Literari de Caldes, i transcriu el poema que li dedicà el dia del sepeli titulat "El nostre adéu".

Al mateix temps surt un sonet de Francesc Blancher a "Catalunya Cristiana" dedicat a Tarrés, metge i sacerdot (Novembre 1983).

El dia de la Mare de Déu de Montserrat de 1984, Federació Farmacèutica reproduïx

"Un meu dotzè a la Verge Bruna" inclosa a la Corona literària a la Verge de Montserrat el 1981.

""Oh, dolça senectut..." és el sonet que en Blancher dedica als pares de Mn. Miquel Rodríguez Sala amb motiu del seu 61è aniversari i del seu matrimoni, i la celebració del XVIè. Aplec del Grup San Martí de Porres de vells, malalts i minusvàlids. Es concelebrà una missa amb tal motiu a una capella de Barcelona i el nostre farmacèutic reproduïx el poema en el recordatori de 3-VI-84.

Degut al traspàs de Manel Gras el novembre de 1984, F. Blancher publica el gener de 1985 a Federació Farmacèutica "En memòria de l'amic i company Manuel Gras i Casasayas, al cel sigui" del qual reproduïm unes línies del text, tot i que a més li dedica un "Sonet Pòstum d'Amistat" perquè eren companys de Farmàcia i de Batxillerat a l'Institut de Manresa, aleshores "Col·legi de Sant Ignasi".

Tenia un alt respecte per l'honorabilitat professional, forjada, com la d'ell, en els principis bàsics de la nostra època -malaauradament ofegada- dels coneixements fisico-químics apresos a la Facultat, per aplicar-los a la Fòrmula Magistral ben feta.

Va ser un dels nou apotecaris que van redactar el "Formulario para uso mèdico", revisat pel professor Dr. D. Alfonso del Pozo Ojeda (catedràtic de Galènica i Tècnica Professional de la Facultat de Farmàcia de Barcelona) i editat pel nostre Col·legi Oficial el 1971. Entre aquest grup de redactors també hi figura el seu fill Josep Me Gras i Torrella.

Rebin els seus afligits familiars, i d'una manera especial el seu nebot, el president del nostre Col·legi, que tant se l'estimava, el meu sentit condol i permeteu-me que em faci portaveu de tots aquells companys que l'apreciaven i que han sentit, molt endins, la punyida de la seva absència definitiva.

Una mostra de l'obra de Francesc Blancher. Es un fragment de l'escrit en homenatge i memòria de Manuel Gras i Casasayas mostra de la seva prosa clara i precisa (Butll. Inf. de Fed. Farm. núm. 1, gener de 1985).

"Una mort sentida" (Fed. Farm. febrer '85) és com es titula el full en memòria de Gabriel Maragall i Noble, fill del poeta Joan Maragall, farmacèutic i company de carrera amb F. Blancher. En el sonet que clou l'homenatge que li tributa fa esment que la fesomia era molt semblant a la del seu pare, i que fou un home senzill i un professional eficient.

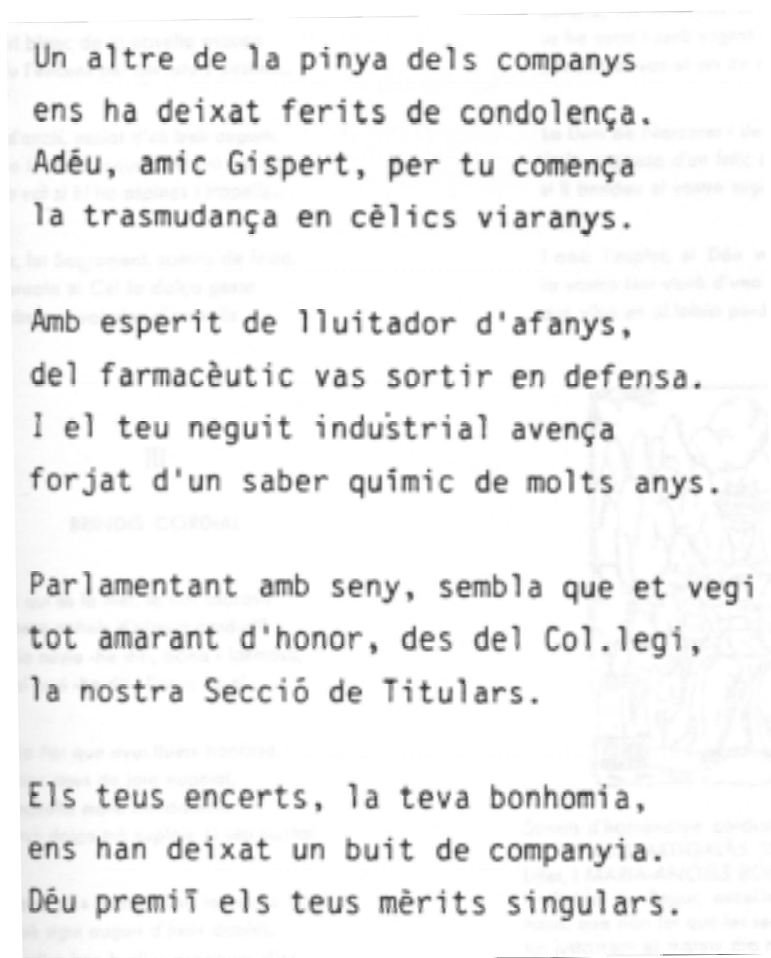
Maig '85: Federació Farmacèutica publica a la secció d'Art i Lletres "Record perdurable" sonet dedicat al Dr. Modest Pedemonte que col·laborava en aquest Butlletí i que fou professor de química a la Facultat de Farmàcia de moltes generacions com p.ex. de l'autora d'aquest treball.

Manresa celebra les Noces d'Argent del nomenament del Canonge de la Seu Dr. Josep Ma. Gasol, President del Centre d'Estudis del Bages i Historiador, com a Arxiver i

Cronista Oficial de la Ciutat. I el nostre company poeta li expressa la seva enhorabona amb un sonet que llegeix en l'acte. Es el 28 de desembre de 1985.

Del mateix tarannà, són els sonets al Dr. Puigvert en felicitació cordial, i a la figura de la ràdio i televisió Salvador Escamilla.

"Memento Cordial" és el sonet dedicat al que fou durant molta anys Farmacèutic Titular de Cardadeu i artífex d'unes moles d'esmeril, Guillem Gispert i Ferran. (Fed. Farm. Març '86) que transcrivim a continuació.

Són centenars els poemes que ha escrit per encàrrec amb motiu de celebracions diverses de gent coneguda, amics o familiars del Bages i àdhuc fora d'ell.

Vàrem veure capses senceres de sonets, quartets o altres amb motiu d'un bateig, un casament, un aniversari.

En reproduïm un de sol com exemple perquè veieu el gust que té Francesc Blancher en escriure els seus versos:

I

JOIA DE MAIG

Del mes de maig, que exhala olors de rosa
i broda de musiques els camins,
ve aquest matí, festós com una alosa,
a fer-nos un present dels seus jardins.

Ha dut la flor del vostre amor, desclosa
damunt la Taula dels tresors divins;
i el lliri blanc de la novella esposa
que du l'encens per als futurs destins...

Matí d'encís, esclat d'un bell auguri:
les que la mel d'aquest instant perduri,
tant se val si hi ha espines i tropells...

L'Amor, fet Sagrament, somriu de festa.
I us aureola el Cel la dolça gesta
amb càntics i volades d'oronells.

III

BRINDIS CORDIAL

¿Per a qui és la mel, la flor alarosa
dels meus anhels d'afrena cordial?
Per a la núvia -he dit-, bona i formosa,
i per al nuvi -he dit-, l'amic lleial.

Per a la llar que avui llueix honrosa
vint-i-cinc anys de joia nupcial,
i per aquella mare bondadosa
que amb dolça mà supleix el seu puntal.

Pel vostre «Sí» que ha unit les dues Pobles,
i perquè sigui auguri d'èxits dobles,
molt endins han brillat pregàries d'or.

I entre aquest prec callat, d'intims efluvis,
faig el meu brindis per la sort dels nuvis
i l'acompanya amb tot l'amor del cor.

Francesc Blancher i Puig

II

SAGRAT FORMENT

Segella l'abraçada dolçament
de la Verge la Mà que us beneïa.
Si sou tot just al bell començament
del vostre pas peñant la nova via,

prou heu copsat l'abast del manament,
perquè, rics en virtuts, la fe que us guia,
us ha estat i serà sagrat forment
per pastar-vos el pa de cada dia.

La llum de Natzaret i de Canà
és la promesa d'un felicit demà
si li brindeu el vostre esguard amable.

I amb l'esplet, si Déu vol, d'algun plançó
la vostra llar viurà d'una cançó
que vibri en al·leluia perdurable.

Sonets d'homenatge cordial als novells esposos JOSEP-LLUIS ARTIGALÀS SERRA, de la Pobla de Lillet, i MARIA-ANGELS BOIXAREU CARRERA, de la Pobla de Segur, excel·lents amics i col·legues meus, que han fet que les seves noces s'escaigués sin justament el mateix dia que els pares d'ella, e senyor ANGEL BOIXAREU i la senyora MARIA CARRERA, commemoraven el vint-i-cinquè aniversari del seu enllaç.

Aquesta doble i joiosa cerimònia ha estat celebrada a la Basílica de Montserrat i beneïda per la Moreneta el dia 30 de maig del 1973.

El 31 d'agost de 1986 amb motiu de la trobada de la família Alsina de Santpedor els dedica unes quartetes que es publiquen en el programa editat amb tal motiu.

Expressiu i esperançat és l'"Adéu a un altre amic del Rall" quartets dedicats a Esteve Genovès i Molas, que llegeix el 5 d'agost de 1986.

També llegeix en el dinar de germanor que Sallent tributà a l'escriptor "Josep Fàbregas i Capell", uns quartets dedicats a la seva figura. Se'l proclama fill notable de la vila; era el 30 de novembre de 1986.

Apart de tots aquests poemes-homenatges que ell tributa als seus companys, amics o a gent per tots coneguda, en Francesc Blancher ha rebut també alguns homenatges de la seva vila. A casa seva veiérem la placa que li atorgà el "Grup de Cant" per haver sobreposat la lletra a una sardana dedicada a la seva vila (estrenat en el 5è. Concert Nadalenc el 1985) i un àlbum amb part de la seva producció literària sobre Artés, obra de la bibliotecària de la "Caixa", de 1978.

Crítica de llibres

Francesc Blancher ha fet, en comptades ocasions, de crític. Hem trobat tres comentaris tots ells més aviat recents.

El primer "La psiquiatria a Catalunya" (Butlletí de Federació Farmacèutica, agost-setembre 1980) descriu i comenta molt per sobre el llibre "L'obra psiquiàtrica catalana" del Dr. Dídac Parellada i Feliu d'Editorial Glosa, que parla sobre la gran aportació a la psiquiatria universal dels psiquiatres catalans entre 1875-1936.

El segon comentari versa també sobre una obra del Dr. Dídac Parellada "La resposta de Papini". Es tracta d'un assaig sobre la trajectòria d'aquell geni italià que el nostre farmacèutic estudia en prosa i en vers. En efecte, és molt curiós de llegir el sonet amb que clou aquesta crítica literària "Breu presentació d'una obra important: 'La resposta de Papini', del Dr. Dídac Parella i Feliu", que es publica a Federació Farmacèutica el febrer de 1985.

Són uns versos amb perfecta rima on sembla que transcrivui en poesia allò que està pensant. És a dir, Francesc Blancher té una facilitat tan gran per fer versos que sembla que pensi en vers.

A "Catalunya Cristiana" (15-21 de març de 1987) en el capítol "Homes i Institucions" escriu: "En memòria del traspàs del poeta Domènec Puga i Batllori": "L'etern forceig".

Es tracta d'una crítica de l'obra pòstuma d'aquest gran poeta que aplega els seus últims poemes dedicats a la família, a la terra, a l'amor.

Presenta el llibre, parla del tipus de poesia que feu en Puga i acaba esmentant les circumstàncies per les quals es van conèixer en diferents Jocs Florals.

ENTREVISTA PERSONAL

Va ser molt cordial la rebuda i l'estada a Artés amb en F. Blancher. Fou al seu despatx, carregat de diplomes, flors naturals i trofeus diversos a les parets o en vitrines, on em va anar donant les respostes que a continuació transcriu.

1) Per quin motiu va estudiar la carrera de Farmàcia?.

- "En part per herència familiar. El meu oncle Ramon Puig i Oliveres exercia com a farmacèutic a Artés llegada també d'un oncle seu de Vic per permuta. La seva germana, la meua mare, el va venir a ajudar i es va quedar aquí a la vila ja que es va casar amb un Blancher.

Els meus primers estudis van ser a l'Escola d'Orientació Professional, que en deien, feta per la Mancomunitat. Et feien unes proves mecàniques, de càlcul, de lletres, etc. i aleshores ja em van dir que era apte per a un treball intel·lectual.

El meu oncle m'envià a Manresa a seguir el Batxillerat, dos dies per setmana. Aleshores érem molt pocs els que feien Batxillerat, nou o deu. Érem alumnes lliures i ens examinàvem a Barcelona. Per raons de salut, vaig començar molt tard, als setze anys. Vaig anar al Col·legi de Sant Ignasi de Manresa, ex-convent de jesuïtes, on hi havia excel·lents mestres com Mn. Vila d'Àlgebra, el Dr. Llei de Filosofia, el Dr. Servitge, etc. Per cert que un dels catedràtics i director era en Masvidal, avi del farmacèutic de Sabadell.

Vaig fer els sis cursos en quatre i me'n vaig anar a Barcelona a fer el que s'anomenava "Curs d'ampliació" comú per a Lletres i Ciències".

Quan parla d'aquells temps, somriu més de l'habitual; s'entusiasma en recordar - i per cert a la perfecció - els seus companys i aquella època estudiantil i jo no goso interrompre'l sinó ans al contrari, li demano alguna ampliació o detall.

"Estudio els quatre anys de Farmàcia i em llicencio el 1930 amb vint-i-quatre anys.

Vaig venir aquell mateix any i fins al 32 aquí a Artés a ajudar al meu oncle i també a Barcelona a fer pràctiques a la Farmàcia Orriols - encara hi és avui al Passeig de Gràcia/València -. No cobrava i fins treballàvem els diumenges al matí.

També anava a fer pràctiques al Laboratori Pher de preparats industrials, gairebé un any.

Cap al 1934 i 35 vaig estar fent anàlisi al Laboratori Municipal amb el metge Vivés i Mañé i Pere Puig Muset. Aleshores vaig començar a fer algunes assignatures lliures de Medicina: Histologia - em van posar notable - Terapèutica, les dues Fisiologies. Llavors va ser quan vaig escriure uns apunts de Fisiologia General i Química Fisiològica que recomanava el Dr. Pi i Sunyer.

En esclatar la guerra vaig haver d'interrompre aquests estudis i anys més tard ja no els vaig continuar.

Em van nomenar Cap de Farmacèutics del Patronat Nacional Antituberculós a Catalunya que presidia el Dr. Martí i Martí, i depenia de la 'Jefatura de Sanidad' però aquest càrrec només va durar aproximadament un any perquè dels vuit o nou sanitaris, els van tancar, només en va quedar un".

2) Com va néixer en vostè la seva afecció a la poesia?.

- "Amb el primer amor", contesta somrient.

"Ja a Manresa estudiant el Batxillerat passàvem paperets a les nenes. El professor Masvidal de literatura ens obligava a fer poesia un cop a la setmana.

L'any 34 s'organitza per la Federació de Joves Cristians un certamen literari a Manresa i jo hi vaig presentar cinc sonets Jac, Jec, Jic, Joc i Juc dedicats a les Joventuts Agrícoles, Estudiantils, Industrials, Obreres i Universitàries que em varen premiar.

Però jo no ho sabia i quan vaig arribar amb el rector - que em va demanar un cotxe de lloguer i com el meu oncle era soci d'una empresa de cotxes el vaig dur jo al Teatre Conservatori-, només fem que seure ja diuen el meu nom per llegir els poemes. Vaig passar una por i ja estava premiat.

3) Va haver de superar moltes dificultats per dedicar-se a la poesia?

- La seva resposta és contundent: "Moltes. Això ho demostra el fet que des del 34 fins al 51 no vaig escriure pràcticament res. A Montserrat durant la guerra vaig fer uns quants poemes íntims.

Des d'Artés a Barcelona hi ha uns 70 km i això dificulta el fet de traslladar-se. També és difícil assabentar-se dels certàmens.

A més he tingut diverses qüestions familiars: el meu oncle morí, la meva tia era gran, més tard la meva mare emmalaltí. Jo estava lligat a la farmàcia i no tenia temps per poder-me dedicar a la poesia.

Finalment el 1951 es convoquen els primers Jocs Florals al Vallès dels quals en va ser mantenidor Mossen Geig. Vaig presentar uns sonets de tema seriós i demanaven un epigrama humorístic. Vaig obtenir el 'Premi d'Humor' ".

Veig en el seu despatx un dibuix de Clapera amb tal motiu datat de 23 de setembre de 1951 a Bellaterra.

L'any següent em presento als Jocs Florals de Guissona on era mantenidor el notari Faust que vaig conèixer aleshores i també l'escriptor Roig i Llop, el 64 als de Sabadell i així vaig anar fent.

4) Ha estat compatible la poesia amb la seva professió de farmacèutic?

- Sí, però amb certes dificultats de temps. La meva dedicació era plenament per a la farmàcia. Tant és així que vaig crear un producte dietètic que es diu "Suplemadre" i que ara segurament es comercialitzarà.

5) Hi ha relació entre la Farmàcia i la seva activitat poètica? Li ha servit estudiar Farmàcia per a la seva activitat poètica?

- Sí en diversos aspectes.

D'una banda en alguns poemes he plasmat la resignació, la humilitat que tenim els farmacèutics sobretot els rurals que depenem sempre dels metges; la vessant "pacient" per dir-ho així del farmacèutic l'he reproduïda en algun poema.

Diuen que se'm "nota" la influència farmacèutica. Així p.ex. en els dotzens de "Gènesi" o a "Iridescència de l'amor" (1978) i que van obtenir la Flor Natural de la 3a. Edat, parlo de la formació del fetus, i alguns altres exemples.

Per a mi la poesia és una cosa innata. Per a mi fer poesia és com un "esbarjo", una porta, donat aquest complex d'inferioritat que tenim els farmacèutics.

6) Com jutja la seva obra?

- Bé, jo ja he escrit l'autocrítica de la meua obra. Però resumint, diré que m'agrada que qui la llegeixi o l'escolti, resti satisfet, res més.

7) Si hagués de tornar a començar, faria el mateix?

- Sí, sento vertader amor per la farmàcia. He anat molts cops al Col·legi de Farmacèutics i he intentat ajudar a millorar les coses.

8) Com veu actualment la poesia catalana?

- Crec que l'actual poesia està massa concentrada en uns pocs noms com Espriu, Foix, Brossa. Es pobre, en el meu temps hi havia molts poetes.

No critico la poesia existencialista, però sí critico la inintel·ligible que demostra una falta de generositat envers la gent, pels lectors.

Jo, sempre he cultivat la rima clàssica. No obstant també utilitzo les "tannkas" estrofa de cinc versos d'origen japonès que expressava un pensament filosòfic. En conjunt, no m'agrada la rima lliure però no vaig contra els nous corrents.

9) Què en pensa del paper del farmacèutic en la societat actual i del futur de la Farmàcia?

El farmacèutic actual té una herència del passat com és la poca empenta que han tingut les juntes per afrontar els problemes que s'havien d'anar enfrontant.

La farmàcia entesa com a tal està perduda perquè s'ha convertit en un comerç. No té la categoria que tenia abans de consulta.

Ara bé en altres camps pot haver-hi futur com per als analistes -si els metges no ho acaparen tot-, els farmacèutics en els laboratoris químics, la cosmètica i altres que es creïn de nous.

AUTOCRITICA (com a aportació original)

El mateix F. Blancher parla de les seves intencions en escriure, a la seva autocrítica.

Autocrítica de la meua obra literària

amb la meua obra literària he pretès servir amb serenor i honradament el lector a l'hiant. Sento i he sentit tothora l'atracció i les ganes d'aconseguir un equilibri entre la intel·ligència i el cor.

He estimat l'emoció i he procurat transmetre-la ben viva, juntament amb la força del verb. M'he mantingut, em penso, en aquesta línia, i crec haver sortit il·lès de l'esnobisme d'uns anys creadors de tanta mites en poesia, pintura, escultura, música, cançó...etc. Mai no m'ha agradat el vers enrevessat, sinó la senzillesa, la diafanitat.

He seguit i segueixo les regles literàries bàsiques, fonamentals, per assolir una perfecció preceptiva, perquè em surti la feina ben feta, que és el meu propòsit. Pensa que he aconseguit tenir un estil propi, car he mirat de no deixar-me influir per la lectura dels altres poetes. He admirat aquells -clàssics o no- que es deixen entendre.

Quan m'han preguntat què pretenia amb els meus poemes o escrits, he contestat sincerament: que aquell que els llegeixi o escolti en resti satisfet. Potser per aquest motiu he obtingut els primers tres mestratges, en Jocs Florals.

M'esforço, tothora, perquè els meus poemes tinguin missatge, sempre d'acord amb les meves conviccions cristianes, natriòtiques i cíviques. Crec que la poesia, conservant la màxima dignitat tècnica i d'inspiració, ha d'ésser comunicativa.

He tingut la sort que tots els primers premis que he guanyat en Jocs Florals o Certàmens literaris (Flors Naturals, Englantines, Violes, Extraordinaris...etc.) m'han estat guardonats "sense calçador", vull dir sense influència directa ni indirecta. He put dir amb el cop ben alt. Va estimular-me a prosseguir, potser pel fet que en les primeres provatures de tirar als Jocs Florals (sempre posant la targeta meua envoltada de paper apac - com a apotecari ho he fet amb paper blau dels paquets de solú fluix - i, ficada en el sobre tancat, "la plica", per tal d'assegurar l'anonimat) ja vaig obtenir premi.

El fet de viure a 70 Km. de Barcelona i de no deixar mai el treball farmacèutic m'ha ocasionat sovint grosses dificultats, car he hagut de faltor a moltes tertúlies literàries, conferències etc. Malgrat tot, especialment aquesta deu a dotze anys passats, he pogut romandre més temps a Barcelona. De les set o vuit vegades que m'he desplaçat a Ferninyò, les quatre primeres em foren més difícils, però les últimes, amb més marge de temps, em foren fàcils. Vaig fer coneixences, a través dels Jocs Florals o Certàmens, amb alguns escriptors i poetes, alguns d'ells ja difunts.

Mai no he refusat, sempre que m'ha han demanat, de participar, en orosa o en poemes, en tot allò que fa referència a la vila on vaig néixer i on vaig exercir de farmacèutic titular des del 1942 fins al 1977, i on continuo residint. Inclou aquí, també, les moltes demandes que m'han fet gent d'Artés, com també de fora, de poemes de bodes, de Comunions, de difunts, etc.

Quant a tècnica poètica usa preferentment la tanka, el sonet i el dotzè, estrofa de dotze versos consonants.

El Jocs Florals no només han permès al nostre poeta el fet d'obtenir tres Mestratges en Gai Saber i una infinitat de premis, sinó que també ha conegut famosos escriptors i ha fet amistats com és el cas del gran poeta i músic Mossèn Camil Geis, el també gran poeta i patrici Octavi Saltor, i l'escriptor Tomàs Roig i Llop entre d'altres.

BIBLIOGRAFIA

LLIBRES

ANTOLOGIES:

- "Les mil millors poesies de la Llengua Catalana" (Ed. Glosa, Barcelona 1979).
- "Antologia dels primers Jocs Florals del carrer Ferran Puig" (Barcelona 1982).
- "Corona literària a la Mare de Déu patrona del Maresme (Breu història del Santuari de la Misericòrdia)" (Ed. Cannetum, Vol. III, Canet de Mar 1982).
- "1a. Corona poètica a la Moreneta" (Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Montserrat 1957).
- "2a. Corona poètica a la Moreneta" (Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Montserrat 1981).
- "Corona poètica a la Mare de Déu de la Lloseta" (Ed. Comissió Organitzadora del 750 Aniversari de la "Trobada", Mallorca 1983).
- "Lírica Franciscana" (Ed. Centre d'Orientació Vocacional Franciscana, Barcelona 1982).
- "IV Corona poètica a la Mare de Déu de Lluc" (Publicacions del Santuari de Lluc, Mallorca 1984).
- "Francesc Ferrer i Solervicens. Metge i mestre de metges" (Ed. Centre d'Estudis del Bages, Manresa 1986).

PROPIS:

- "Aportació al Centenari del Centre Excursionista de Catalunya" (Arran del Centenari del Center Excursionista de Catalunya, Gràf. Esquerda, 1977) (29 pp).
- "Clavellina Nadalena" (Ed. Copi-Gràfic, Manresa 1987) (82 pp).
- "Aportació rimada en homenatge a Verdaguer (Ed. Copi-Gràfic, Manresa 1987) (81 pp).

PUBLICACIONS

- "XXXV Àlbum de l'Aplec de Matagalls 1984" (Publ. "Aplecs de Matagalls, Barcelona 1984).
- "Gazeta de Manresa".
- "Regió 7" (Manresa).
- "Catalunya Cristiana".
- Programa anual de la Fira d'Artés.
- "Circular Farmacèutica".
- "Butlletí Informatiu de F0ederació Farmacèutica".
- Rev. "Muntanya" (Centre Excursionista de Catalunya).
- "El Correo Catalán".
- "Radar Social".
- Rev. "Tosca" (Moià)
- Rev. "Sió".
- "Diario Insular" (Menorca).
- "Avui".
- "La Vanguardia".
- Diari "Manresa".
- Llibrets que s'editen amb motiu dels Jocs Florals.
- "Vèrtex" (revista de la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya).
- "Súria" (setmanari).
- "Ràdio Tàrrrega" (revista).
- "Conflent" (revista).
- Edicions de la Federació Catalana d'Entitats Corals.

MIQUEL CRUSAFONT

Paleontòleg i escriptor

BIOGRAFIA

Miquel Crusafont va néixer l'any 1910 i estudià als Germans Maristes de Sabadell. Els seus primers estudis universitaris van ésser a Barcelona, on es llicencià en Farmàcia, l'any 33. Dos anys més tard es casava amb la senyoreta Júlia Sabaté, d'Amposta, també farmacèutica. Tant ella com el seu marit havien d'establir-se a Sabadell, cadascú amb oficina de Farmàcia.

D'aquest matrimoni van néixer dos fills: la noia, Anna Maria, que és també farmacèutica i té al seu càrrec actualment la farmàcia de la seva finada mare, morta el 1979; i el fill, Miquel, enginyer industrial, que viu a Sant Cugat. Mor el 16 d'agost de 1983 quan estàvem en contacte amb ell per concloure l'estudi de la seva vida.

VIDA ACADÈMICA

El Dr. Crusafont es llicencià a Madrid en Ciències Naturals (1950) i obtingué el premi extraordinari de doctorat per la seva tesi "Los jiráfidos fósiles de España" (Mem. I Com. de l'Institut Geol. I Min. d'Espanya, Barcelona, 1952).

Així, era membre numerari de l'Acadèmia de Doctors del Districte Universitari de Barcelona. Fou becari de la "Wenner-Green Fondation for Antropological Research" d'Estats Units i per la "Bossi Fondation" de Londres.

Aconseguí per oposició la càtedra de Paleontologia de la Universitat d'Oviedo, amb el número 1 i per unanimitat. Després va poder traslladar-se a la càtedra de Paleontologia de la Universitat de Barcelona (1965).

Va dirigir set tesis i va ser membre de tribunals de tesi a Espanya, i també el van invitar a formar part de tribunals de tesi a Utrecht (Holanda), a la Sorbonne de París i a Montpellier.

Però no acaben aquí els seus títols acadèmics, ja que el Dr. Crusafont fou també "Professor oficial d'Antropologia" de la Facultat de Filosofia S.I. (S.I.= Sant Francesc de Borja de Sant Cugat del Vallès, dels jesuïtes) de Barcelona. Era també doctor "honoris causa" per la Universitat de Basilea des de l'any 1967.

Pertany a diverses ordres. Així per exemple, era Comendador de la "Orden de Alfonso X el Sabio" i de la de "Orange-Nassau" per decret de la reina Juliana d'Holanda. També era cavaller de l'Ordre de les "Palmes Acadèmiques" de França (Ministeri d'Educació).

Era soci numerari de la "Reial Acadèmia de Ciències i Arts" de Barcelona i de Montpellier, i membre de nombroses societats espanyoles i estrangeres:

"Societat d'Història Natural" de Balears.

"Gessellschaft Teilhard" d'Alemanya Occidental.

"Teilhard Association for Great Britain and Ireland" de Londres.

"Society for the Study of Evolution" (E.E.U.U.).

"Society of Vertebrate Paleontologie" (E.E.U.U.).

"Fondation Teilhard" de França.

"Asociación para la Protección de la Naturaleza" (Coto de Doñana).

"Société Belge des Amis de Teilhard de Chardin".

Subcomissió de INQUA sobre el límit Plio-Pleistocé.

Quant a societats catalanes,era membre de la "Societat Catalana de Biologia" que organitzà diversos cursos en el Museu de Sabadell; de la "Societat Catalana de Geografia", i de la "Institució Catalana d'Història Natural" des d'abans de la guerra civil espanyola (1936-1939).

També era membre de l'"Omnium Cultural" i dels "Amics de la Unesco".

A la vegada fou també fundador de la "Fundació Bosch i Cardellach" de Sabadell, d'estudis locals, de la qual era membre numerari d'Honor i en fou director durant dotze anys.

Va ser un conferenciant actiu per tot Espanya i Europa, invitant-lo les Universitats de París, Montpellier, Dijon, Utrecht, Amsterdam, Leyden, Manz, Upsala, Helsinki, Firenze i els Museus d'Història Natural de Darmstadt, Weimar i Basilea.

Va ésser ponent sobre el tema "L'Hominisation" en una reunió Teilhard de "Pax Romana" de la "Fundació Cini" a Venècia, i de dues a Vézelay. El Dr. Crusafont fou també President de Taula en el Simposium de Zoologia celebrat a Salamanca, de la qual n'era ponent el seu amic professor Simpson d'Estats Units.

L'any 76 va ésser invitat al col·loqui de taula rodona en el "Centre National de la Recherche Scientifique" a Montpellier; el tema era "Les mamifères du Paleogène d'Euroasie".

En Miquel Crusafont va ser sempre un home de gran afeció excursionista. Així fou membre d'Honor de la "Unió Excursionista de Catalunya" i de la "Unió Excursionista de Sabadell" (abans Centre excursionista "Sabadell"). Fou director d'excursions en el Congrés INQUA, aquí a Espanya.

Quant a la seva gran labor paleontològica a l'estranger, hem de destacar que va ser invitat en el transcurs dels anys per la "Smithsonian Institution" (E.E.U.U.) a unes expedicions dirigides pel Dr. Peter Robinson, de la Universitat de Boulder (Colorado). Tres de les campanyes foren a Tunis, la quarta al Marroc i la cinquena, ja en el 76, a Tunis novament.

ACTIVITAT POLÍTICA I CATALANISTA

Abans de la guerra en Miquel Crusafont pertanyia a l'"Acció Catalana". Per això va ésser membre del Centre Català de Sabadell (primer Acció Catalana i després independent) i va col·laborar al "Diari de Sabadell" i a "La Publicitat", els dos d'Acció

Catalana. També participà com a orador en un "meeting" que aquest partit donà a Rubí. Fou president de la joventut catalanista del Centre Català de Sabadell (després també independent).

Aproximadament durant un any donà classes de català per Ràdio Sabadell. Va ésser membre de la Junta Directiva, a Sabadell, de "l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana" i professor a l'efímer "Institut Escola".

Durant la guerra va donar classes de Ciències Naturals a l'Institut "M. B. Cossío" i col·laborà a "Meridià". La seva posició, però, com ell mateix afirma, era massa de dretes per als d'esquerra i massa d'esquerra per als de dretes. Acabada la guerra, és empresonat com a catalanista i conduït amb manilles per la Rambla de Sabadell, amb judici sumaríssim, essent condemnat a tres anys en llibertat provisional, sense permís de circulació i estada fora de Sabadell.

PREMIS I GUARDONS

Sabadell, la seva ciutat natal, li va concedir la medalla d'or i el "Premi Ciutadania".

Fou membre d'honor de l'Alcaldia.

L'excel·lentíssima Diputació de Barcelona li va atorgar la medalla d'or al mèrit cultural.

També obtingué una medalla "Pro Mundi Beneficio" de "l'Academia Brasileira de Ciências Humanas". Va rebre la medalla de plata de la Universitat de Barcelona.

Em complau especialment que volgueu dedicar un número monogràfic de la vostra revista "QUADERN" a la persona i a l'obra de Miquel Crusafont i Pàirò. Fou un català autèntic, en el seu treball, en el seu entusiasme i en la seva exigència. Ho demostrà en tota la seva activitat: com a professor i mestre, en la creació de l'Institut de Paleontologia, en la seva fidelitat a l'admirat Teilhard de Chardin i fins i tot quan evocava, amb prosa polida i emotiva, els seus records de la Vall d'Aran. Homes com ell ens calen avui i demà, en l'esforç col·lectiu de construir una Catalunya que valgui la pena. Però no l'hem perdut del tot: ens quedarà sempre el seu record, el seu exemple i la seva obra.

Jordi Pujol.

Aquesta dedicatòria apareix en un monogràfic de la revista "Quadern de les Arts i de les Lletres" de Sabadell (núm. 38, 1984). Estava preparant-se ja el mes d'agost de 1983 i per desgràcia va coincidir amb el decés del Dr. Crusafont.

ACTIVITAT LITERÀRIA

L'activitat literària del Dr. Crusafont és fecunda.

Fou director de la col·lecció Teilhard de "Taurus Ediciones" de Madrid. Formava part del Consell de Redacció de les publicacions de l'Institut Geològic i Miner d'Espanya (Madrid), del qual n'era col·laborador.

Era l'únic membre espanyol del Comitè francès de publicacions de les obres de Teilhard de Chardin.

També va col·laborar en l'obra del Professor Piveteau (membre de l'Institut de França) "Traité de Paléontologie" editada per Mâsson i Cie. en vuit volums.

Va col·laborar igualment en els Dicionaris de la "Seyt" i en l'Enciclopèdia Salvat de "Proliber Navarra" i de la Medicina.

Va ser el revisor oficial de les traduccions castellanques i catalanes de Teilhard de Chardin. Va traduir l'obra "Le Phénomène Humain" d'aquest mateix autor, i també l'obra de Rooth Moore "Time, man & fossils". Va prologar nombroses obres científiques de Paleontologia i Evolució.

Quant a obra periodística es refereix, el Dr. Crusafont va publicar uns cinc-cents treballs en revistes científiques.

Formà part del Comitè Científic de redacció de la revista "Paleo-vertebrats" de Montpeller. Fou redactor de la revista internacional "Quaternaria" d'Itàlia; col·laborador de les revistes "Atlàntida" i "Qüestions de vida cristiana" de Montserrat; membre editor de la revista "Journal of Human Evolution" de Londres; redactor de la revista "Acta Teilhardiana" de München (Alemanya); membre del Consell de Direcció de la revista "Cromosoma X" de Barcelona; corresponçal del "Butlletín of the Society of Vertebrate Paleontology" d'USA i col·laborador de la revista "Annales de Paléontologie" de París.

Durant el trieni 77-79 va ésser elegit membre del Comitè de Revisió del "Journal of Human Evolution". Fou el fundador i director durant diversos anys del "Boletín de la Asociación para el estudio de la Paleontología de Vertebrados", revista internacional publicada a Sabadell.

En els últims anys fou director del "Boletín Informativo" de "l'Institut Provincial de Paleontologia" de Sabadell, del que n'era creador.

També fou director fins l'any 69 de la Secció de Paleontologia del Museu de Sabadell i de la Secció de Paleobiologia a l'Institut "Jaume Almera" del C.S. de I.C.

Fou corresponent estranger de la "Société Géologique" de França. També col·laborà amb el "Museo de Ciencias Naturales" de Madrid i amb l'"Instituto Geológico y Minero de España" (Madrid).

Llibres publicats en castellà

- "Concepciones cosmovitalistas del evolucionismo" (Museu de la Ciutat, Sabadell 1948)
"El Fenómeno Humano según los puntos de vista de P. Teilhard de Chardin" (Fundació Bosch i Cardellach, Sabadell 1956)
"Evolución y ascención" (Ed. Taurus, Madrid 1960).
"Origen, evolución y singularidad del hombre" (Cuadernos Taurus, núm. 68, Madrid 1965).
"El fenómeno vital" (Ed. Labor, Nova col. Labor, Barcelona, 1a. ed. 1967, 2a. ed. 1969 3a. ed. 1972, 4a. edició, 1974).
"La evolución", conjuntament amb vint-i-quatre col·laboradors espanyols més. A ell li corresponen quatre capítols. 3a. edició, 1976 (Ed. B.A.C., Biblioteca Autònoma Cristiana, 3a. edició, 1976).

OH, TU, SAPIENT PALEONTÒLEG...

Al Dr. Miquel Crusafont

Recercador de les arrels humanes
al gran fossar pel temps aprofundit,
dins la foscor d'una insondable nit,
mira si captes d'èpoques llunyanes
l'alè vivificant de l'Esperit.

El gran poeta Mn. Geis li dedica aquest curt poema al Dr. Crusafont (Quadern, núm. 38, 1984)

Mn. Geis

Obres en català

A part d'encarregar-se de revisar les traduccions que de les obres de Teilhard de Chardin s'han fet, i de prologar l'edició catalana de "Le phénomène humain" d'aquest mateix autor, va continuar escrivint al "Diario de Sabadell" i a "Quadern".

Va donar centenars de conferències de la seva especialitat en català i signà "el manifest en pro de la llengua catalana en els treballs científics"; col·laborà a l'Enciclopèdia Catalana.

En català és autor de:

"Breus estudis i recensions d'Història Natural"

"Vuit dies als Ports de Beceit"

"Catàleg dels minerals, roques i fòssils del centre excursionista 'Sabadell'".

Però l'obra més representativa i explicativa del Dr. Crusafont és, sense dubte, "Història de la Paleontologia a Sabadell" que li procurà merescuda fama.

"Història de la Paleontologia a Sabadell"

(Ed. Sallent, Sabadell 1969)

Va ésser presentada a la desena Assemblea Internacional d'Estudiosos celebra el 26 de maig de 1968 a Sabadell, amb motiu del 25è, aniversari de la Fundació Bosch i Cardellach, i publicada el 1969 en ocasió de l'acte inaugural de l'Institut Provincial de Paleontologia de Sabadell.

En realitat, es tracta d'un estudi limitat de Paleomastologia, és a dir, una branca de la Paleontologia que es dedica als mamífers fòssils.

Aquestes investigacions varen començar fa un segle, d'una manera quasi constant a Sabadell.

Va ésser també un farmacèutic important, el Dr. Francesc de Pi Benessat, qui va començar aquest estudi. Tot això li ha valgut a Sabadell, segons el Dr. George S. Simpson, del Harvard College de Cambridge (U.S.A.) el nom de "capital de la Paleontologia espanyola".

Tant és així que d'ençà de la primera excavació s'han obtingut centenars de milers d'exemplars i això fa que aquest museu sigui un dels més importants d'Europa i centre de pelegrinatge obligat per als especialistes de tot el món. I és que Sabadell reuneix dues condicions :

Una, la riquesa extraordinària de la nostra fauna en Mamífers fòssils i l'altra, ésser cruïlla de les migracions africanes i euroasiàtiques.

Explica el doctor Crusafont els orígens dels descobriments i situa abans de 1887 el d'un ullal de rinoceront fòssil. El Dr. Crusafont estudia punt per punt els passos de cada un dels investigadors paleontològics de les troballes de Sabadell.

Parla dels seus primers passos com a professional pels nous jaciments del Vallès i del Penedès i pels ja coneguts a la Conca de Calatayud i Terol tot descobrint noves localitats amb exemplars fòssils d'espècies desconegudes per la Ciència. Amb ell col·laborava el Sr. Jaume Truyols.

Fa un recompte també de tots els jaciments paleomastològics d'Espanya, en un estudi comparatiu del seu nombre, vista la riquesa fòssil catalana (1940-45).

Obté una beca del Consell Superior d'Investigacions Científiques per a França i Suïssa on consulta amb personalitats d'aquestes especialitats.

Explica el descobriment del primer simi antropomorf als Hostalets de Pierola (el segon d'Espanya).

Escriu tres monografies de mamífers fòssils del Vallès-Penedès: Insectívors, carnívors i chalicotèrits.

Publica als "Comptes-rendues de la Société Géologique de France" un resum dels jaciments d'Espanya (1946-48).

Crea un nou gènere ,l'Hispanotherium, per a una línia extingida, aberrant de Rhinocèrids que són els Elasmotèrids, nascut a la Península Ibèrica i que s'extingí en el Quaternari a Sibèria.

Un dels seus descobriments va ésser el jaciment del Meiòtic de Can Ponsich de gran interès.

Va crear la nova espècie del primer gos trobat a Europa amb el nom de "Canis Cipio".

Estudià els jaciments quaternaris de Mallorca i amb aquelles troballes va muntar l'esquelet del "Myotragus Baleariscus", el segon del món, que és un càprid endèmic.

Diu com va descobrir els moluscs continentals a la conca del Vallès-Penedès.

En el període 50-55 dóna compte d'algunes malalties òssies presentades per alguns fòssils i també de casos teratològics interessants.

Realitza amb el senyor Truyols uns estudis biomètrics sobre els Carnívors. El treball titulat "Un ensayo goniométrico sobre la canicera inferior de los Fisípedos" és el preludi d'una sèrie d'estudis que van culminar en una nova disciplina: la "Masterometria", la matemàtica aplicada a la funció de masticació en els Carnívors.

Aquestes tècniques s'expliquen encara avui a diverses universitats europees i americanes.

L'any 60 es portaven publicats com a resultat de la tasca del Dr. Crusafont i dels seus col·laboradors 220 treballs sobre Paleontologia i Evolució.

A Oviedo dirigeix diversos cursos com a Catedràtic i a Bilbao imparteix uns cursos en el període 1960-62. Es va fer una edició d'aquests cursos entitulat "El hombre en la cumbre del proceso evolutivo".

També va demostrar l'edat eocènica de les sals potàssiques de Catalunya (Cardona, Súria, Balsareny, etc.).

En Miquel Crusafont va ésser nomenat el 1963 catedràtic de la Universitat de Barcelona. Descriu aquest mateix any el més antic hipopòtam fòssil conegut, creant una nova espècie "Hippopotamus primaevus" procedent de Terol.

La secció de Paleontologia de Barcelona s'uneix a la de Sabadell sota la seva direcció.

Diu, com a resum de les seves tasques universitàries, que imparteix les assignatures següents:

- Paleontologia General (obligatòria per a geòlegs i electiva per a biòlegs).
- Paleontologia Humana, electiva per a Ciències Biològiques.
- Cursos especialitzats de Paleosmastologia.
- Cursos monogràfics de Doctorat.

Publica en ciclostil, a la Càtedra de Barcelona, la revista "Fossilia" per donar compte de les darreres troballes.

Acaba el Dr. Crusafont la seva "Història de la Paleontologia a Sabadell" en el 1965 quan el nombre de treballs i publicacions és per aquesta època molt abundant. Hi són estudiades moltes noves espècies i també gèneres, espècies i subespècies han estat dedicades a ell.

Narrativa, Poesia i Guardons literaris

Però l'activitat literària del Dr. Crusafont s'estén també al camp de la narració i de la poesia.

Ja durant la guerra obté el tercer lloc en el premi de contes "Narcís Oller", de la Generalitat de Catalunya, darrera de Xavier Benguerel i de Mercè Rodoreda.

Aquests contes, no obstant, com ens va dir el Dr. Crusafont, no s'han editat.

En Miquel Crusafont és també un remarcable poeta. Té editades algunes poesies a diversos diaris i revistes i va publicar "Univers, incessant marea" , que comentem a continuació:

És un llarg poema, dedicat a la seva muller en el que ens explica l'origen del món, de les criatures i de l'home, i del qual en reproduïm un tros, en certa manera relacionat amb els coneixement del a Prehistòria:

“LES ÀVOLS, BÈSTIES TERRESTRES”

LES ÀVOLS BÈSTIES TERRESTRES

Heu sorgit del llom,
del llom de les aigües, impúbbers
amfibis solemnes,
vosaltres
grasses, primeres sirenes.
I els peixos, vencent-se,
han perdut llurs brànquies.
S'han poblat els boscos,
les ribes,
de crits
d'agudeses minerals
i animals
honorables.
Més tard,
molt més tard,
enllà dels temps invisibles
els Monstres...
Gegants ossamentes,
carnassa
dels rèptils sonàmbuls.
Cavalcada
de llargues corrues
dels dinosaures
vagant per deserts
d'uns deserts d'idees.
Siluetes enèrgiques
sobre freds horitzons com de marbres
tintats
de sanguina.
I cau el teló
quan es moren,
en les hores tardes,

“Les àvols, bèsties terrestres és el nom del poema, fragment de “Univers, incessant marea”. Aquest poema mostra la necessitat de l'estudi de la vida acadèmica del Dr. Crusafont com a farmacèutic i com a lapelotòleg per copsar tota la seva obra literària, tant la poètica com la narrativa. La Paleontologia li va fer néixer l'amor a la Natura que com veurem transcriu en les seves historietes, i l'interès per l'evolució.

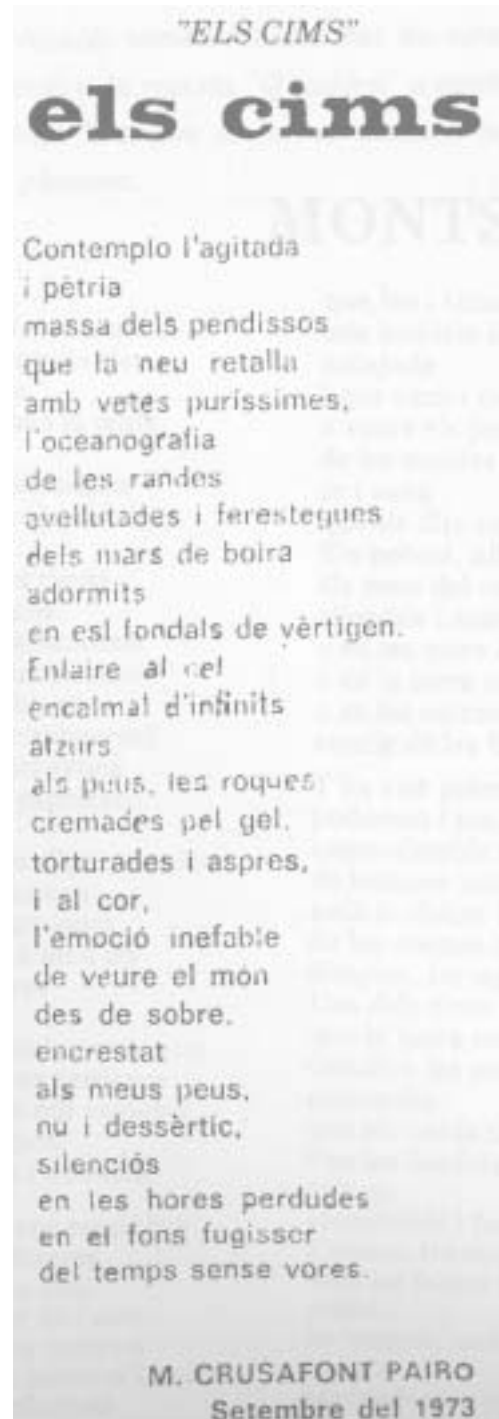
Formen també part d'aquest llibret els poemes:

- € “La nit ancestral”, el no res fet poesia.
- € “Creació”, la creació de l'Univers, científica i creient.
- € “I la llum!”, que ho inunda tot.
- € “Àtoms, molècules”, síntesi de ciència i poesia.
- € “Primer esclat” que és l'aparició de la vida.
- € “El mar per sempre”.
- € “En la terra i en l'aire”
- € “Primats”, “aquell bípede que s'adreça insolent” diu el poeta avançant la idea de l'home del que parla en l'últim poema:
- € “Has vingut per fi”, que tanca el cicle tot buscant l'origen de l'Univers que es descrivia en la primera poesia, ja que com deia el Dr. Crusafont “el coneixement de l'Univers és com un fàrmac per a l'esperit”.

Cada poema es pot llegir per separat però tots ells formen un conjunt en el què es narra l'aparició de l'univers, la vida i el ésser humà per evolució dels primats. Els versos són de rima lliure i aconsegueixen la seva gran vitalitat degut a què la majoria són curts – a vegades una única paraula – per donar-los força, canvien de ritme gràcies a les pauses o a l'ús de paraules científiques: el punt omega, les ones alfa, els àtoms, trilobítica, rèptils, anatomia hipotèlica, etc.

Les metàfores les utilitza el Dr. Crusafont contínuament, i de forma original i encertada. Té editades algunes poesies a revistes locals.

El seu amor a la Naturalesa queda palès en aquesta encisadora poesia publicada a la revista “Alba” (1973):

Com a bon català, també Montserrat ha estat objecte d'un cant poètic que es presentà a la revista "Quadern" a continuació d'un article del propi Crusafont: "De com es formà Montserrat" amb una prosa científica i alhora planera.

MONTSERRAT

Per Miquel Crusafont i Pa

Desfilada
incessant,
cavalcada
d'intrèpides, immòbils
estàtues ingràvides.
Cariàtides
que el vent i la pluja
acaronen
al llarg dels segles
i poleixen els còdols
fòssils
d'antigues rieres
ara esvaïdes.
Roques fantasmals
que retalla un atzur
inversemblant
d'un cel transparent.
Corrua fantàstica
que en el capaltard
sembla
la passada d'uns monjos
que s'amaguen
rera el capvespre
arraulits d'un a un
en la negror
solemne
que es dibuixa emergint
de les hores tardanes
T'has vist mil vegades,
ara i sempre,
a l'hivern i a l'estiu,
aleshores
quan el vent escombra
la plaça deserta
i només se sent
el respirar de l'aire.
O quan els turistes
passejen, barrocs i budocs
en files informes
policroma estampa
d'estivals tempsades.
T'he vist, o Madona,
la teva cara afuada,
serena, inefable
el teu rostre bruníssim,
tu que presideixes
tots els pelegrins de la terra
Cruïlla devota
de segles i pobles,

que fan i teixeixen
una història immortal,
cobejada
i que venen de lluny i de prop
a veure els penells
de les nostres colors
or i sang
que els dits entintaven
Els pobles, allà, s'ajeu
als peus del rocamí
silenciós i superb,
o en les mars de boira
o en la terra suau i tendra
o en les esteses planures
enmig de les flonjors dels boscos.
T'he vist solemnia
poderosa i pia,
imponderable tresor
de beïses innates,
amb la dolçor imponderable
de les roques ben n. es,
simples, tornejades a plom.
Des dels cims
que la boira rossola
devallen les monumentals
esquerdes
que els verds tradueixien
i en les fondalades,
el bosc
inacabable i ferésteg
s'ajassa tranquil
sota les feixes de roca.
Adéu...
he vingut, una altra vegada
encara,
esplendorosa trona del cel
abocada als abismes
traducció terrestre
palpable
d'una majestat
i d'un cel invisibles
un cel que més enllà dels temps
espera
a la percaça
dels més nobles destins
dels homes intrèpids!

(Quadern abril 1979 núm. 7)

Aquest tríptic, profundament sentimental, ens demostra l'amor que sentia per la seva dona:

TRIPTIC

Per Miquel Crusafont i Pairó

A TU, ESPOSA...

Cum una flor
malaltissa i sensitiva,
et veig al grat
d'un oratge gelid,
i tot jo acudeixo
amb les mans ben obertes
a fer amainar, ai poc,
aquestes maltempades.
Et vull per a mi,
tu com ets
així,
sofidorà i invencible
en ple combat amb les ombres
invisibles que volen
alçar-se.
Jo soc el teu valdor,
jo et vull aquí present
hora rera tota hora
per a veure't simplement
tal com ets
amb aquest somriure
destinat
però encara animós,
Et vull així, i així
l'estimo
perquè ets fidel sempre
de l'amor d'esposa
perquè ets senyora
i majora
en les teves decisions
perquè la teva vida
és tota plena
de sacrificis i d'estrènyes
comptes.
I així, al teu costat,
verlo aquesta flor
delicada
que ets tu
i que tu reclives inclinat
cap a mi
en el deig sempre suprem
de refugiarte
per sempre
en els meus braços.

ADEU TRISTESA

O, mira, sí,
quan t'entris: així
pensa en els somnis.
Pensa en aquells somnis
nostres
que lentament es convertiren
en realitats permanents.
Pensa en les hores dolces
viacudes plenament
al llarg dels anys
en els felixos contactes
amb gent d'ufanosa
personalitat
pensa en tot el que hem viuat
en les hores de peregrinació
per tota Europa
en aquell dolç caminar
per paisatges adorants
plens de flors.
Pensa en aquells romiatges
tranquils i solitaris
en les hores dels sensibles
sentiments
en la veu llunyana
de les veus i miliares
de tanta amica.
Tot això ho has recollit
amb això de gran dama
senyora i segura.
Quan es té un passat així
és baldes estar trist.
Mira enrera i veuras
estimada en l'uller
l'esplet dels fills i dels néts
que Déu em ha donat
Contemp-la teva vida
doblada ja en la dels altres.
Pensa en el passat
i en el present vagarós,
i mira'm, senyora,
de tenir al teu costat
aquell que amb tota l'ànima
t'està donant delitós
la vida sencera.

ON ETS, AMADA?

Estimada meua,
dolça Julieta,
on ets que no et trobo
més que en les profunditats
del meu dolor
desfermat en onades?
On has anat?
on és, ara la teva adorbable
presència?
Jo et cerco en va
i estic orb de tant plorar
la teva terrible pèrdua.
O, estimada, què soc jo
sense tu?
No em veus com un ser vagariuol
i errant, fantasma,
que et cerca i et cerca
i no et troba?
Sense tu no m'és possible
ni tant ~~sols~~ ~~algun~~
l'aire en manes
com em manques tu.
Tot és ara tan buit
que no trobo assolac
enllor on et buaco.
Soc ben bé un ser
que va a les palpentes
errabund i trist
i sense ànima.
Només et trobo dintre
d'aquest dolor
que m'estenale
i em venç
a cada revolt del camí.
Mai podré oblidar-te
estimada, mai més
foc de la teua vida
aniré així vagant per la terra
sense emma
desolat i exhaust
sense consol
que pugui aconseguir-me.
Jo estic aquí en aquest món
ara ja solament
per a recordar-te
i plorarte eternament
en les tenches del meu pensament.
Endolst
condus per aquelles onades
d'un malestruc
talmant impossible.

("Quadern" núm. 3, agost 1978)

“ A contracor del temps”
(Ed. Sallent, Sabadell 1965).
Premi Martí i Peydró 1963

Miquel Crusafont va ésser guardonat, a més a més, amb el premi Martí i Peydró, a Sabadell, l'any 1963.

Es tracta d'un conjunt d'onze narracions sobre l'Alt Aran, amb el títol "A contracor del temps". Va ésser publicat el 1965 i porta il·lustracions de la pròpia filla del autor, Anna Maria Crusafont, també farmacèutica com hem dit abans, i actualment amb farmàcia oberta a Sabadell. Ella ha posat un toc de simpàtic caire "naïf" entre les pàgines del seu pare.

L'obra no massa llarga (només compta amb setanta pàgines) va ésser prologada per en Joan Oliver (Pere Quart) que ens explica com va conèixer l'autor de jove, a la redacció del Diari de Sabadell, on tots dos treballaven.

I heus aquí que el meu amic, arribat a la maduresa i plenament confirmada i assentada la seva autoritat de mestre paleontòleg, compon, durant unes vacances, un llibre de proses entre narratives i descriptives, el centre de les quals és la Vall d'Aran, contrada catalana que ell estima per la grandesa del seu paisatge i per l'autenticitat de la seva gent, l'un i l'altra encara no gaire desnaturalitzats per la doble onada de la «civilització» industrial i mercantil cegament utilitària i del turisme simplement badoc.

La primera impressió que hom treu de la lectura d'aquestes pàgines és que el seu autor és un contemplador apassionat de la natura, davant la qual adopta una actitud, diríem maragalliana, de joia alhora íntima i comunicativa. Un estil gerd com un prat regaliment —que es val d'un lèxic substancios i precís— tenyit de totes les colors i les olors muntanyenques del cel i de la terra, transparent com aquell i com aquesta aspriu i engalanat, ens endinsa en la meravella de la Vall. Tots els qui el coneixem o l'hem llegit sabem aquest gest encantat d'En Crusafont davant l'èxit de la Creació. «La Natura, en la seva manifestació més noble i més alta, que és la vida, és una suma de perfeccions i, més encara, de perfectibilitats. La natura és l'obra d'art per excel·lència, que, en tant que filla del Creador, no té errors si no és en les nostres interpretacions racionalistes». Són paraules seves. Aquí brilla, a través de la mirada admirativa, un franc sentiment espiritualista i un optimisme segurament congènit. La Natura, animada per la Vida, i sobretot l'home, vèrtex sobirà de tota l'evolució biològica: heus aquí els centres d'interès del nostre autor.

Però ara, en aquest llibre, el gran tema abassegador és tractat, com escau, amb un entusiasme lleuger, que no defuig la nota pin-

toresca, ni l'anècdota còmica o patètica. Les figures humanes hi tenen una vivesa fugaç i en certa manera exemplar. El sentit crític del narrador s'hi exerceix, aquí i allà, àdhuc fins al blasme i la protesta, darrera un tel de melangia nodrida per l'enyorança, sempre a l'encaç de l'«estela lluminosa de les il·lusions», que el temps ha devorat.

Pàgines d'una espontaneïtat contagiosa. Diríeu que l'autor no abandona mai del tot el gest d'invitació que avança en el preàmbul; així el lector pot arribar a imaginar-se que l'acompanya en les seves anades i vingudes de foraster, que participa de les seves impressions, de les admiracions, descobertes, repugnàncies... Ens trobem als antípodes del narrador pedantesc que es plau a presentar-se com l'heroi central de la seva narració, sempre a primer terme sobre el fons desenfocat d'un teló amb uns homes i un paisatge pintats. El d'En Crusafont és, diríem, un estil de company de camí que guia, orienta i il·lustra per abundància de cor. ¿No retrobaríem aquí reduïda a una escala adient amb la circumstància, la seva tan reeixida vocació docent? L'estil és l'home.

Però ara ja temo que la meua sonsònia de «locutor» es fa pesada. Tanmateix, abans de retirar-me, vull afegir —no me'n sabria pas estar!— que aquestes pàgines d'En Crusafont seran, no en dubto gens, per a molts dels seus amics com una festa de germandat, com la celebració d'un retrobament íntim, esperat amb confiança. I també ho hauran estat —i en primer lloc— per al mateix autor. Quant a mi, declaro que, afinant el sentit, arribo a percebre en aquesta «veu escrita» l'emoció mal refrenada, la santa impaciència, el nobilíssim orgull d'un català que escriu públicament —i com un mestre— la seva llengua.

Joan OLIVER

Gener 1965

Aquestes històries o narracions que comentem es podrien anomenar "quadrets" del paisatge i costums de l'Alt Aran.

La primera impressió que n'hem tret en llegir-los és que el Dr. Crusafont és un enamorat de la Natura, que li entra per tots els sentits i que li arriba profundament a l'ànima.

Les descripcions del paisatge són tan meravelloses com el mateix panorama real, ja que són expressades amb veritable inspiració poètica. Poesia en prosa, podreu dir-ne. Una lírica que es troba en totes les seves narracions, però especialment en la primera que és la que dóna el nom al llibre.

Les altres historietes ens mostren diferents facetes de l'autor. El caràcter anecdòtic de "Tres històries exemplars", on s'arriba al dramatisme rural, l'episodi titulat "La compra d'una pèndola" i el que anomena "Petita èpica a l'Aran" proven dues coses: que l'autor és un excursionista ple d'entusiasme i que està dotat de bon humor i fina ironia.

Ironia que li surt pertot arreu, com a extraordinari observador que és, d'aquell poble estrany, perdut en una vall entre muntanyes, que estava tancat a la civilització. I que ara, per mor del turisme ofereix singulars contrastos que també ens conta amb gran encert en la narració que porta per títol "La gran incògnita aranesa" i "Babel a Salardú".

Tot allò, totes aquestes escenes d'una mena de grandesa llegendaria, queda molt enrera en els nostres temps bulliciosos i enervants, sota la dictadura implacable de l'època que ens ha tocat viure. Avui hi anirem amb el «sis-cents» i, si tant podem, amb el «Simca» presumptuós i còmode que travessa de borsada el túnel de Viella quan hem deixat allà, a la boca feréstega, el record de l'hospital decrepít que enyora passades grandeses i que resta ara foraviat en el temps, els carreus poblats de líquens... Devorarem la Vall amb presses, freturants d'una cursa contra el rellotge, potser enderiats d'arribar a Luchon per anar a prendre un aperitiu i a presumir a les terrasses de Superbagnères, i oblidarem, rera nostre, les bel·leses de l'Artiga de Lin, a vegades inassequible a les comoditats transportives, més enllà del desordenat, però harmònic, escampall de les Bordes de Castell-Lleó. I els noms delicadament evocatis dels pobles, Cassau, Escunyau, Arres de Jus i de Sus, Casarill, Vilamós, Canejan, desfilaran pel nostre cervell esbandint-lo de les dèries insidioses de la terra baixa. Però, tanmateix, hi anirem perquè encara hi ha les veus pretèrites que ens criden, perquè les aventures talment quimèriques d'aquells herois de la terra, ignorants àdhuc del mot estranger del turisme, no foren vanes i ens descobrien l'emoció sempre renovada de la «joie de connaître», i deixeu-m'ho dir amb la frase d'un eminent naturalista d'ultra-fronteres. Haurem, naturalment, bandejat les estranyes i estrofolàries vestimentes esportives dels anys pretèrits i ara ens folgarem amb les llampants i blanquíssimes camises de tergal, deixarem les pesades botes de cuir engrassat, per les democràtiques i àgils xiraques i pujarem còmodament instal·lats en el «jeep» o el Land Rover tan providents cap a les pistes serpentejants que ens duren sense esforç a les planes de Montgarri, on el cloquer desemparat s'emmiralla en les àgües fresques i originàries del Noguera Pallaresa...

Però el paradís de la Vall serà encara el vell paradís de sempre, rerassegat en el temps, que viu a l'esquena dels nervis desficients de les urbs devoradores de les personalitats, ací on encara trobareu els tipus primaris, eixuts i cavallers, hereus directes de les velles dinasties de pastors i de guerrers de l'Edat mitjana, fills d'aquella deliciosa democràcia catalana, ingènua i històricament descronitzada. Ens rebel·larem irats, malgrat tot, per les «mones de pasqua» que desfiguren les rustiqueses preades de les ruralies vetustes i gràcils que s'arredossen a l'ombra dels colossos petrís d'allà dalt. Sentirem com se'ns erissen els cabells pel soroll mecanitzat de les turbines que ens escanyen les àgües joganeres i pures de les neus... Hi anirem encara... I potser ara més que mai, perquè aquelles meravelles del paisatge insollat se'ns presentaran com un miracle a l'abast de la mà i les amples conques de les soledats ens brindaran el reducte de la desitjada pau i l'oxigen sense les toxines químiques que embafen les urbs de les emanacions nauseabundes, i la folgada extensió dels prats que ens alliberaran, pròvidament, de l'abigarrada prolixitat humana i de les obligades promiscuitats amb els imbecils fora de les estretors demogràfiques.

I allà, encara, enmig de les carícies perfumades de l'aire pur, trobarem les inesperades unanimitats entre els homes de bona i de mala fe en el comú denominador de les benestances, lluny de fatigues, de trifugues i de negocis. Les vacances pagades dels productors —que així s'anomenen ara els treballadors— hauran invitat tothom a desvagat-se, mal que sigui a contracor del temps...

I allà, finalment i, a poc a poc, ens trobarem tots: els hepàticament febles que ens anem migrant, més o menys pacientment, mentre recorrem il·lusos els carrers febrils de gent de tots els colors, sofrint les empentes dels supremament enderiats en les empreses

Fragment de la narració que
dóna títol al llibre

“A contracor del temps”

més endiablament crematístiques i els poderosos que fan l'obligada cura de repòs de cara a un cor que es debilita en els «ais» i «uis» de les possibles fallides dels incurables negocis. Els «somiatriutes» i els realistes de carn i os que, a la ciutat, us donen la mà somrients, estudiant la «jugada». Rics i pobres democratitzats en la comoditat i la inexigència social, s'humanitzen i es busquen amb aquest germen d'amor universal que la Natura encomana...

M'he passejat sovint per aquesta Vall d'Aran de paradís que tanta gent encara desconeix. Jo mateix me n'avergonyeixo i ruboritzo en el seu nom. Hi he trobat petits tresors amagats, notes abigarrades i pintoresques que componen una melodia tendra i dolça, gens ensucrada, que trempa l'esperit i el vigoritza. Jo ací us els ofreno amb més o menys gràcia, que no sóc qui per a jutjar-me... Però aquesta és una invitació i una invitació formal. Veniu-hi amb mi, si la meua companyia us és grata. Ja veureu com, de tant en tant, surt com una mena de «ritornello», com un «leit-motiv», una nota personal i entraniable que no pretén ésser sinó el «point de repère» per a no perdre'ns pels deliciosos laberintes de l'Alt Aran.

Sembla que sona una hora nova en els veils campanars de les vetustes esglésioles de la Vall entera. Petits temples on s'arredossen aquells cementiris rurals d'un encant que mai no ha conegut les notes lúgubres de les grans necròpolis. I àdhuc això: un demanaria, si gosés, de reposar-hi per uns fragments ben llargs d'eternitat. I, a fora, al volt de les esglésioles, els carrers plens de còdols llisquents del refrec de les generacions i, més enllà, la pau de les muntanyes programada sobre el fons etern del rumboreig de l'aigua: del Garona, de l'Inyola, del Malo, del Ruda, que alimenten els llacs al llarg dels tortuosos cordons umbilicals dels torrents enjogassats, de cristall líquid. I veureu, aleshores, el miracle del temps que no corre, del temps que s'atura al vostre desig, i esdevé abundant, vagarivol i empresonat al bell mig del cor.

A contracor del temps escolteu, doncs, la veu que us crida de tant en tant. No la desoïu i us fareu un favor dels grossos. Com us deia, procureu no estovar-vos massa l'esperit amb barroquismes antiquats. Estigueu amatents a saber mesurar la dosi convenient. Això ve a ésser com un bany a Arties, en les aigües termals i sulfuroses; no n'abuséssiu fins al risc d'esdevenir anfíbis, sense epidermis. Però un dia, segurament, si heu escoltat la meua crida a través de les veus d'En «Marcelino», o d'En Manuel de Xirau, o dels Espanya, Ademà i Moga, que pul.lulen per les altes valls araneses, potser direu:

«Bé, sí, en efecte, ja es veia venir. Aquest —dirieu— és dels que cau en la banda d'ençà, pel cantó dels que no toquen de peus a terra, però pel que fa a aquest cas, després de viure en el paradís terrenal que suava ens agermanava inesperadament, li hem de donar tota la raó d'aquest món». I si la crida no fou vana, amics meus, tots hi sortirem guanyant sense ni tan sols adonar-nos-en, de tant com la infusió fou fluida i osmòticament insensible. Ah! i que consti: aquí —ben bé aquí— allò de convertir-se en un «somiatriute» esdevé una realitat ben concreta i àdhuc en el sentit estricte, literal, dels mots... Si la cosa, però, us resulta críptica, aneu-hi —feu-me un favor— i ja m'ho sabreu dir.

Sabadell, agost del 1963.

A través de les pàgines d'aquest llibre quasi podem aspirar l'aire de la Vall, percebre la verdor dels seus prats i la lluminositat dels seus cims nevats.

La idiosincràsia dels seus habitants ens l'explica el doctor Crusafont amb aquella bonhomia indulgent que li és característica.

Però hem parlat de fons i no de la forma, de la seva manera d'emprar la nostra llengua. Això mereix capítol a part, ja que el doctor Crusafont és un lingüista consumat.

Sap escriure en un català molt correcte, però gens pretensions i ben natural. Usa termes que, ai las, es van perdent en la vulgaritat i monotonia del llenguatge parlat.

Paraules vives, precises, quasi folklòriques, que tenen un regust ancestral, molt a la mida de l'estil amb el que ha escrit aquest llibre. La sintaxi de les seves frases li dona una cadència de vaguetats i nostàlgies molt escaients.

Jo no sé ara el valor del temps i si realment existeix en algun lloc; sembla talment que tot s'aquieti en una regió perduda que només jo conec i en la qual les sigües del cel i de la terra s'abracen incansablement. No veig ni sento una ànima circular pels carrers... Estic dintre un món abandonat, deliciosament, al misteri de les aigües que davallen com cortines de l'escenari dels boscos. La calma es palpa, massissa, mestressa de les ciotes amarades en l'amor de la pluja inlassable... I ara, tot d'una, l'arcada solemne de les altures posa, per damunt del meu cap, la nota d'atzur immaculat que és com una benedicció de llums renaixents. El sol esclata ara de bell nou i les filagarses de boira es desmadeixen i es dissolen per entre els avets, acovardint-se del tumulte lluminós.

Al retorn s'obren als meus ulls les ocultes deus dels riu xarbotejant alegres al bat triomfant de les clarors astrals que s'hi banyen sibaríticament. La simfonia aquosa esdevé novament una monòdia de llums, de deliris lumínics, d'adorables rampells de sol que ho acaricien tot i que desperten irisacions en cada líquida perla dels camps. Quina olor d'herba mullada, estimulants; de troncs que jeu en les sumàries ribes, de fusta i de boia! Veig ara els torterois de fum que volen imitar les boires però en els quals es desperten tons blavissos que omplen la vall de l'olor inconfusible dels troncs cremats en les llars pageses. De l'imperi dels núvols he sortit al regne de les llums multicolors i irisants.

¿Quina estranya força haurà descorregut les cortines d'aquests prodigiosos escenaris, per a fer-me viure les emocions campestres més íntimes, la il·lusió més pura dels paisatges de somni? Es d'hora encara, i en les escasses mesures del temps que s'han llanguit des de la meua sortida sota el petit temperi del matí, hi ha hagut un desdoblament incessant de cobletes del cel com les que es cantaven en l'antigor; cobletes de llum i d'ombres, amb la música de fons eterna i invariable com una melodia insidiosa, però entranyable, clavada talment en les afaus del paisatge versàtil d'aquest matí d'estiu, tornassolat.

¿Què és, encara, el que anirà destrenant aquesta natura velleitosa al llarg de les hores? No ho sé... Però és segur que, en el desgranament del dia, anirà encara recitant les estrofes del poema inacabat i inacabable de la Vall molt més prolix encara que la descripció que us en presento. I així, amb els ulls esparpillats a una bellesa improfanable, malgrat les torres metàl·liques que insulten la verdor dels prats amb llurs cromades dissonàncies, malgrat els fils combats que trinxen literalment la verticalitat proteica i ingrúvida, dels líbers, veurem encara com els pentagrames de les hores s'aniran enriquint de noves octaves i de nous acords. Es despertarà, poc a poc, la fressa dels homes que hi donarà encara el contrapunt de la vida pagesa a l'aire lliure del temps. I mentre regressarem al punt de partida, hauré viscut les hores callades, íntimes, que els estadants de l'hostal desconeixen en la llur prístina i sempre inèdita recondit matinal. «Bon dia», ens diran a l'entrada de casa... I no podran mai imaginar-se com ho ha estat realment de bo i de bell, mentre dormien encara ignorants de l'esplèndida gesta que els avatars atmosfèrics havien desplegat per a mi tot sol, en la quieta i oculta regió dels somnis desperts, en les escenes inassequibles del temps avançant recòndit i abstracte.

cionats amb els seus coneixos Tredós, agost del 1963.

“Coses del temps”,
que forma part de
“A contracor del temps”

En Crusafont intervé a “Quadern” per recordar dos sabadellencs fidels a llurs conviccions, treballadors i catalanistes. L’un fou Jaume Daví i Mañosa (Núm. 4, octubre 1978) i l’altre el seu pare Isidre Crusafont i Doménech (Núm. 13, abril 1980). Aquest últim article és interessant perquè ens fa conèixer més el propi Crusafont, fill i nét de fusters. Però la vocació del nostre personatge no era la fusteria sinó, tal com ens diu, “la meva gran vocació es va repartir en tres branques principals: la farmàcia, les anàlisis clíniques i, per fi, la paleontologia ...”.

“El Diario de Sabadell” (30-VI-77) li fa una entrevista a la secció “semblança”. Això ens acostava a algunes característiques del Dr. Crusafont. Diu Joan Cuscó que és un home polemista, que fa frases, i que se sent poeta. “Ell també és poeta. Hom endevina que ho és en cada una de les seves ponències, ... La seva prosa no és mai aliena a la poesia” i així ho pensem.

El monogràfic que li preparava “Quadern” i que coincidí malauradament amb la seva mort i acabà per tant essent un homenatge pòstum, aplega la visió del Dr. Crusafont com a investigador, home, i escriptor.

Des d’aquest darrer punt de vista – que és el centre del nostre estudi – el seu company i col·laborador Jaume Truyols en destaca les disposicions adequades “sensibilitat, imaginació, recursos expressius” que tenia per la literatura i es pregunta si s’hi hagués decantat totalment, si hauria arribat a ésser una figura important en el món de les lletres com ho fou en la Ciència.

L’afecció a la literatura que el Dr. Crusafont ja sentia des de la joventut la desvetlla segons explica Josep Torrella en el seu article – i també ho esmenta en les seves memòries – el propi Torrella. Durant la guerra destinats ambdós a la farmàcia de l’Hospital Militar de Girona, Crusafont passava gran part de la nit al laboratori de la farmàcia escrivint a la família i també literatura de ficció.

Com a resultat aparegueren al Setmanari Meridià (1938) un conte curt i una descripció sobre Girona, a manera d’“impression”.

Després de la guerra paral·lelament al seu interès creixent per la música clàssica – Beethoven, Schumann – i el cinema – escrigué el guió científic del curt-metratge “Historia de un mundo perdido”, filmat per Ramon Sanahuja – segueix escrivint contes que han restat inèdits molt relacionats amb els seus coneixements mèdico-farmacèutics.

També són remarcables les seves allocucions al començament de curs durant gairebé vint anys a la Fundació Bosch i Cardellach algunes de les quals són de caire líric i s’hi barreja una filosofia pròpia de la vida.

Els autors que més li agradaven eren Maurois, Baring o Duhamel pels quals – ens diu Torrella – “feia crítica escrita només que per pura disciplina que ell mateix s’imposava”, i diversos de catalans com Ruyra.

Però cap d’ells l’influencià directament. La prosa científica de Miquel Crusafont aconseguia, amb un estil molt personal, aclarir fàcilment conceptes subtils i la seva poesia exterioritzava un profund sentiment de tristesa.

Diu Pere Roca i Garriga a "Quadern" (1984):

Jo diria que En Crusafont, menat pel seu propi temperament, per l'imperatiu de la seva formidable força intuïtiva, que tant l'ajudà en els seus treballs científics, no s'entretingué gaire a pensar com havia de ser el poema ni com havia de confeccionar-lo per tal que conservés allò tan fràgil, però tan preuat com era l'impuls originari que l'havia mogut a escriure'l. No prenia tampoc, que jo cregui, un model, un patró que li servis de pauta en la seva febre creadora. Així, doncs, ens trobem amb uns poemes de personalíssim encuny, difícils de classificar, però densos de pensament i guspirejants de petites grans troballes en imatges, alegories i altres figures; remarcables, a més a més, per la riquesa i expressivitat del llenguatge i la tensió espiritual que revelen i encomanem al lector.

• • •

Si per una part la fogositat i apassionament del seu caràcter donen a la seva prosa un cert barroquisme que queda una mica fora d'època, per l'altra presenta molts trets que ens induïrien a incloure'l, al costat de Joan Oliver, Francesc Trabal i Armand Obiols -la colla de Sabadell que endegà "La Mirada"- dins el corrent tan peculiarment català del Noucentisme.

ENTREVISTA PERSONAL

És obligat en aquest cas fer un esment especial al record del malauradament desaparegut Dr. Crusafont. Finalitzant aquest exhaustiu treball de recerca vàrem rebre la notícia de la seva mort.

L'aportació original no va arribar, doncs, a poder-nos-la donar.

Hem arribat a l'Institut Provincial de Paleontologia. És un edifici modern, polit i clar. Demanem pel Dr. Crusafont qui, molt amablement, surt a rebre'ns a la gran sala d'entrada.

A mà esquerra podem veure, ben il·luminada, una gran sala amb vitrines carregades de fòssils. Més tard, a la sortida, ens ho mostrarà i ens ho explicarà amb detall.

El doctor ens introdueix en el seu ampli despatx, les parets del qual estan cobertes de títols. Llibres i revistes omplen taula i llibreria.

El nostre entrevistat espera pacientment les nostres preguntes. No tarda a satisfer la nostra curiositat.

Comencem:

1) Per quin motiu va estudiar la carrera de Farmàcia?

- "Perquè em va semblar una carrera eminentment pràctica per guanyar-me la vida. També perquè tenia relació amb les anàlisis clíniques, cosa que m'atreia força i a la qual em vaig dedicar durant quinze anys.

2) Com va néixer en vostè la seva afecció a la Literatura?

- "Durant el batxillerat jo feia llargues excursions en les quals, a més de satisfer la meva curiositat juvenívola pels fòssils, em sentia atret pel paisatge que m'envoltava i no em resistia a plasmar els meus pensaments en un paper".

3) Va haver de superar moltes dificultats?

- "No massa perquè aquesta afecció la podia realitzar tot sol, en qualsevol moment i lloc".

4) Hi ha relació entre la Farmàcia i la Literatura?

- "No massa. Però són activitats perfectament complementàries. En el meu cas, es tracta de l'activitat professional, la Farmàcia, i un *hobby*, la Literatura."

5) Li ha servit estudiar Farmàcia per a la seva afecció?

- "Per començar m'ha servit per mantenir el nivell econòmic suficient que m'ha permès estudiar i escriure. A més, una carrera com Farmàcia és una bona base per a qualsevol

activitat".

6) Són compatibles les seves variades activitats?

- "Sí, sempre he procurat compaginar les meves activitat: l'oficina de farmàcia, l'estudi de la Paleontologia, escriure i les classes".

7) Com jutja la seva obra?

- "Estic content del que he fet. He pogut dedicar-me a escriure expressant tal com jo visc les coses, i crec que he contribuït a donar importància a la riquesa de fòssils que tenen Sabadell i altres contrades catalanes".

8) Com veu actualment la Literatura catalana?

- "Jo sempre he intentat fer-ho el millor possible en totes les activitats que he desenvolupat. No crec tenir autoritat per poder jutjar una literatura tan important com la catalana vista com a conjunt".

9) Què en pensa del futur de la Farmàcia?

- "Aplicat a l'oficina de farmàcia els coneixements farmacèutics no són tan necessaris com abans ja que les fórmules magistrals han desaparegut.

En canvi, el futur de la Farmàcia està en els laboratoris: en la investigació, en la preparació de medicaments i en l'anàlisi".

BIBLIOGRAFIA

LLIBRES

- "Recerques geològiques a Papiol" (Centre Excursionista de Sabadell, 1927)
- "Catàleg dels minerals, roques i fòssils del Centre Excursionista de Sabadell" (Sabadell, Centre Excursionista de Sabadell, 1930).
- "Vuit dies als Ports de Beceït" (Ed. J. Sallent, Sabadell, 1932).
- "Concepciones cosmovitalistas del evolucionismo" (Museu de la Ciutat, Sabadell 1948)
- "El fenómeno humano según los puntos de vista de P. Teilhard de Chardin" (Fundació Bosch i Cardellach, Sabadell 1956)
- "Evolución y ascensión" (Ed. Taurus, 1960).
- "Origen, evolución y singularidad del hombre" (Ed. Taurus, 1965).
- "A contracor del temps" (Ed. Sallent, Sabadell 1965).
- "Història de la Paleontologia a Sabadell" (Ed. Sallent, Sabadell 1969).
- "Univers, incessant marea" (Ed. Sallent, Sabadell 1973).
- "El fenómeno vital" (Ed. Labor, 1974, 4a. ed.).
- "Breus estudis i rescencions d'Història Natural".
- "La evolución" (Ed. B.A.C. 1976, 3a. ed.).

PUBLICACIONS

- "Boletín Informativo de l'Institut Provincial de Paleontologia".
- "Diario de Sabadell".
- "Quadern".
- "Alba".
- "Meridià".

ROSA FABREGAT I ARMENGOL

Poetessa i novel·lista

BIOGRAFIA

Rosa Fabregat i Armengol neix el 3 de febrer de 1933 a la vila de Cervera, capital de la Segarra, Lleida. Hi viu fins als vuit anys i es trasllada després amb la seva família a Lleida.

Estudia a les monges de la "Sagrada Família". Marxa a Barcelona per fer-se farmacèutica, promoció 1952-1957. Es casa l'any 1959. En acabar els estudis posa una farmàcia a Cervera però al cap de poc temps, després de la mort accidental i sobtada del seu marit, se la ven.

Entra a treballar al Laboratori Orfi S.A. (setembre 1961) durant algun temps. Pot canviar-se - gràcies a contestar un anunci de la premsa - a "Hispano Química-Farmacèutica" (setembre 1963), però primer ha d'estudiar alemany a la Universitat de Barcelona per poder fer de traductora tècnica i marxa durant un any a Illertissen (des del 16 d'agost de 1962 fins al 31 de juliol de 1963) per especialitzar-se i estar en contacte amb les diverses seccions del laboratori central (casa Mack).

Aquí a Barcelona té la possibilitat d'ocupar el càrrec de Directora Tècnica Farmacèutica fins al moment en què aquesta empresa es fusiona amb una multinacional americana (casa Pfitzer, 1974).

Aleshores decideix marxar. Han passat aproximadament 13 anys. L'any 75 instal·la una farmàcia a un poble situat al Baix Penedès, i es fa Inspectora Farmacèutica Municipal. Està casada amb Josep Maria Prim des de l'any 65 i té un fill, Jordi, nascut dos anys després.

La Gran Geografia Comarcal de Catalunya parla de la nostra autora-farmacèutica en descriure la vila de Llorenç del Penedès.

Tot i que és nascuda a Cervera i que ha viscut en diferents indrets (Lleida, Barcelona i Alemanya), Rosa Fabregat i Armengol (1933) fa alguns anys que s'ha establert com a farmacèutica a Llorenç del Penedès. Ha publicat diversos llibres de poesia: *Estelles* (Barcelona 1979), *El cabdell de les bruixes* (València 1979) i *Temps del cos* (València 1980). Ha divulgat la poesia catalana a través de nombrosos recitals, en els quals intervé personalment.

ACTIVITAT LITERARIA

Des dels vuit anys la Rosa Fabregat fa els seus primers poemes en castellà i català alhora, en formes estròfiques clàssiques (sonets molt sovint) en unes quartilles que després relligà, escrits amb lletra grossa i clara encara escolar. Als tretze anys obtingué àdhuc un premi a l'escola.

Com veurem, ja a Lleida, l'any 54, fa versos de caire diferent. Però es pot dir que comença a dedicar-se de ple, amb l'ànim de ser publicada i que la seva obra sigui coneguda per un públic, el 1975, quan escriu la novel·la testimoni "Les papallones també es moren". La llegeix a una amiga seva i li alaba, principalment els poemes que encapçalen cada un dels capítols. La novel·la és encara inèdita però aquestes i d'altres poesies van donar lloc al seu primer recull "Estelles" que obtingué el premi "Ciutat de Martorell" el 1978 (La Sal, Edicions de les Dones, Barcelona, 1a. edició abril 79, 2a. edició octubre 79). Al mateix any, novembre 1979, surt la 1a. edició d'"El Cabdell de les Bruixes" (Jesús Huguet editor, Alberic-València) i el gener del 80 la 2a edició. Les il·lustracions son de Joan Descals.

Del mateix editor - Jesús Huguet - i amb il·lustracions també de Joan Descals, és "Temps del cos i tretze llunes de maduixa" (1980).

L'Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV, li publica l'octubre de 1980 una sèrie de poemes en un llibre col·lectiu anomenat "Tramada".

Dintre la narrativa ha publicat la novel·la "Laberints de seda" (editorial Pòrtic, col·lecció El Brot 1981) finalista del Premi "El Brot" del mateix any.

Editorial Prometeo treu l'obra "La dona del Balcó" (1981) finalista del premi Joan Santamaria (col·lecció El conte del diumenge).

El 1983 Pòrtic li publica "El Turó de les Forques", novel·la que forma part també de la col·lecció El Brot. En la mateixa col·lecció publica les seves dues últimes obres (per ara) que són en realitat 1a. i 2a. part d'un mateix fil argumental: "Embrió humà ultracongelat núm. F77" (1984) i "Pel camí de l'arbre de la vida" (1985).

Han sortit també editades en castellà per Plaza & Janés (desembre 1985 i setembre 1986) traduïdes per la pròpia autora.

PREMIS I CONCURSOS

- Premi "Ciutat de Martorell" (1978) pel recull poètic "Estelles".
- Flor Natural de l'Acadèmia Mariana de Lleida (1980) per "Traieu-me el blau".
- Premi de l'Institut d'Estudis Lleidatans en el Certamen convocat per l'Acadèmia Mariana de Lleida, per "Madona Bruna" (1981).
- Finalista Premi Joan Santamaria (1981) per "La dona del balcó".
- Finalista Premi El Brot (1981) amb "Laberints de Seda".

Anem a desglossar la seva obra pel gènere en poesia i narrativa, la qual cosa suposa també una separació cronològica ja que les obres posteriors son novel·les.

POESIA

"Estelles"

La Sal, Edicions de les Dones, Barcelona, 1a. Edició abril 1979)

"Estelles" tal com hen dit va obtenir el premi "Ciutat de Martorell" el 1978. És un recull de trenta-sis poemes de diferent tipus, estil, època i també lloc on van ser escrits. D'una mirada ràpida ens n'adonem que es tracta d'una poesia visual encara que molt dolça i no gens forçada. Són uns poemes curts, fàcils de llegir i que transmeten el seu missatge ràpidament, des de la primera paraula.

Fem-ne un estudi més aprofundit:

- "No em deixa esclatar mai" (Llorenç 1977).
La feina i el poc temps no la deixa "esclatar", és a dir, obrir-se, expressar-se, escriure en una paraula.
- "Sou encenalls" (1977), escrit també des de Llorenç del Penedès, és una protesta pels anys passats.
- "Caminem" (Llorenç 1977) ens convida a prosseguir la vida i a retrobar-nos novament, sense ensopir-nos els uns dels altres tot coneixent-nos més.
- "Crit en el silenci", poema-record, íntim.
- Des d'Il·lertissen (1962) escriu "Arena dels somnis", poema-somni.
- "Petxina fòssil" (Llorenç 1978). La seva afeció a col·leccionar ens delata com li agraden i el perquè surt inconscientment aquest símil en els seus poemes.
- "Pel d'amor" (Barcelona 1986). Als 23 anys i enamorada, ens escriu aquests curts i expressius versos.
- "Cabell de petons". Surt per primera vegada aquest terme que tan li agrada, cabell. Segueix parlant del sentiment de l'amor apassionat (Lleida 1954).
- "Germà del vent" (Llorenç del Penedès 1977). Més recent és aquest poema en el que també descriu els seus sentiments amorosos i així mateix l'ambient que l'envolta.

*"... Relleus indecisos
clarors pressentides
contorns coneguts ..."*

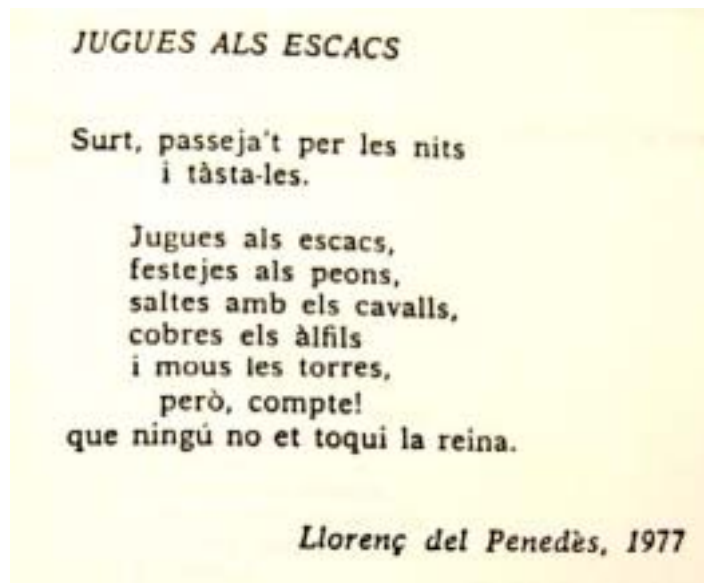
De tant en tant s'intercalen uns versos sense títol, per descriure per exemple, la vinguda de l'estiu al seu poble estant-hi amb la seva família.

- "Avui m'he deixat portar" ... per la inèrcia. Versos desesperançats escrits a Barcelona el 1963.

- "A quatre mans" (Barcelona 1974). Poema-record-canvi.

- Des de Salou el 1976 escriu uns entusiastes versos (sense títol) per al ser estimat que es troba lluny.

- "Jugues als escacs" (Llorenç del Penedès 1977). Bonics i irònics versos que plasmem aquí:

- ... "I acarona llunes" (Illertissen 1962). Uns altres versos subjectius, en els que descriu com se sent.

- "Farcell de la memòria"; El 1977 es desplaça a Lleida per retrobar-se amb la seva antiga casa pairal, i això li fa recordar moltes coses i trobar-se a sí mateixa. Surt publicat al "Diario de Lérida" el 23-II-1983 a la secció "La semana y la Cultura", dirigida per en Jordi Curcó i Cueyo amb una foto de l'autora.

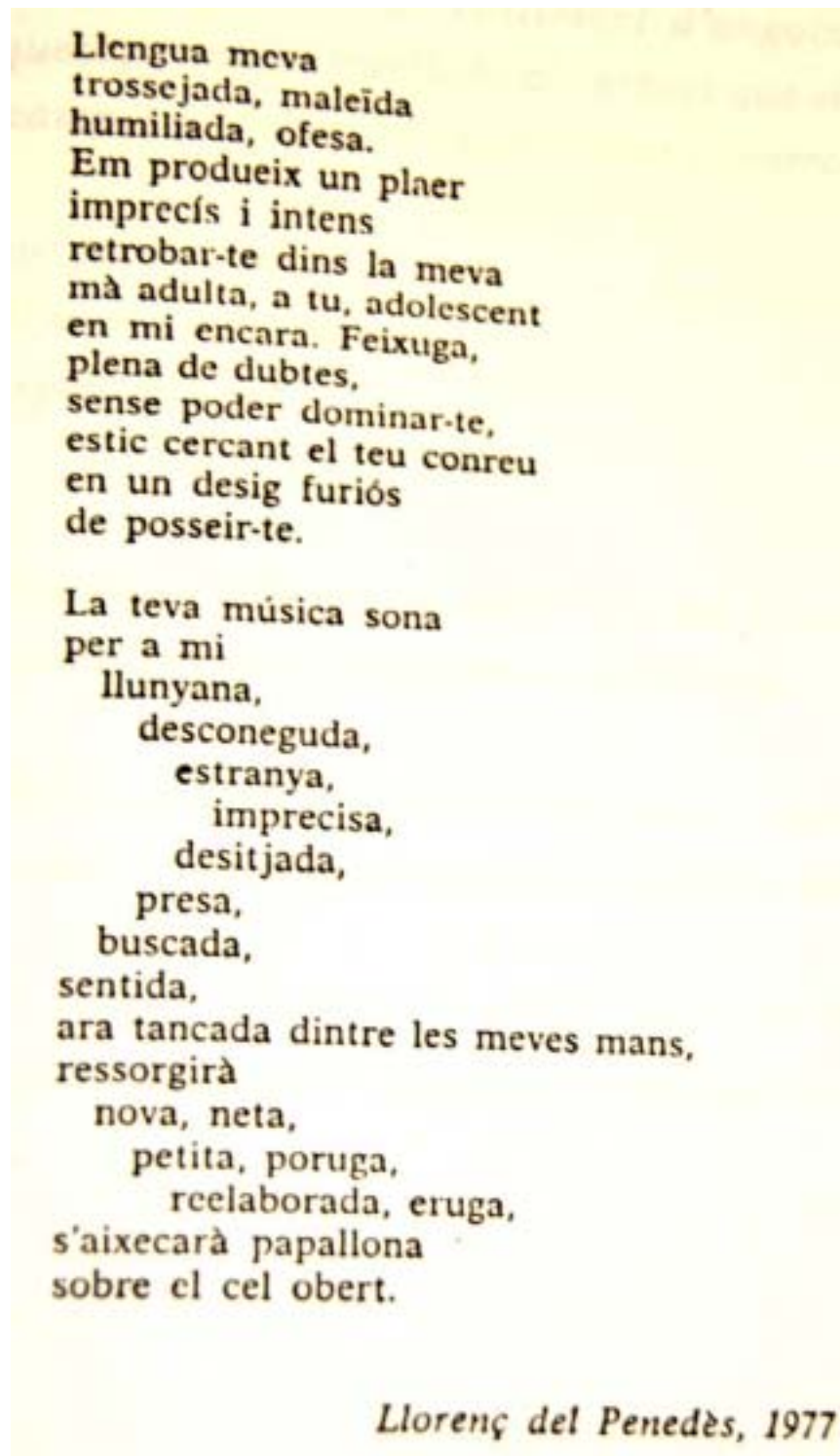
- Sense títol són uns quants versos dedicats al seu fill quan començava a caminar.

- "També és meva la nit" (Barcelona 1974). En aquests versos vol guardar gelosament la nit i no compartir-la amb ningú. És un poema que retret com "A quatre mans".

- "Fent pinya" (Llorenç del Penedès, 1977). Poema que enlaira la tradició del castellers.

- "Obrir d'ulls arran de terra". El 1964, de tornada ja a Catalunya després de la seva estada a Alemanya, sembla que es retroba també a sí mateixa, que surt del seu enclaustrament espiritual i sentimental. Així ens ho diu en uns versos recargolats.

- Ens trobem ara amb un poema sense títol de bell estil el contingut del qual és el català i l'elaboració de la poesia.

- "Cavalcarà molt lluny"... el seu sentiment de l'amor.(Llorenç del Penedès, 1977).

- "Condemnada a mesurar el temps sense viure'l" (Illertissen 1962). Sembla un poema d'autoestimulació per a l'autora, en uns moments difícils en què se sent deixada anar i dominada per altri.

- "D'aquells llibres eterns s'estan esborrant les lletres" (Barcelona, 1975). Ni els llibres eterns la poden ajudar quan passa moments difícils.

- Altre cop apareixen versos sense títol simbòlics escrits des de Llorenç el 1977.

- "Batec d'ales". (Imatges del cementiri de Vilanova (Llorenç del Penedès, 1977).

- "Lluny del coixí de molsa". El sentiment d'angoixa de la Rosa Fabregat, en aquest poema, el trasllada als arbres que viuen a la ciutat en comptes del camp, i les fulles dels quals cauen al carrer.

"...Heu mort sobre l'asfalt
lluny del coixí de molsa
que us espera al bosc."

(Barcelona, 1976).

- "Lluny per fer-la meva" (Illertissen, 1962). Poema bonic ple de símbols que dona a entendre les ganes "d'escolar-se" a l'infinit.

- "Pardals" (Barcelona, 1974). Record de la natura - aquesta vegada en forma de petits ocells - dintre la gran ciutat, a les Rambles.

- "Pomell de violetes" (Illertissen, 1962), que veiem publicat, per exemple, a la revista "Cartipàs", pomell que desitjaria que li fos portat per la mà d'algú.

També surt publicat en el revers d'un full dels calendaris de paret de l'Editorial Arimany. En aquest cas el 3-V-81 del Bloc Maragall.

- "Gronxen les campanes" (Lleida, 1977). Ens parla del campanar, i del seu poble d'una forma molt bonica.

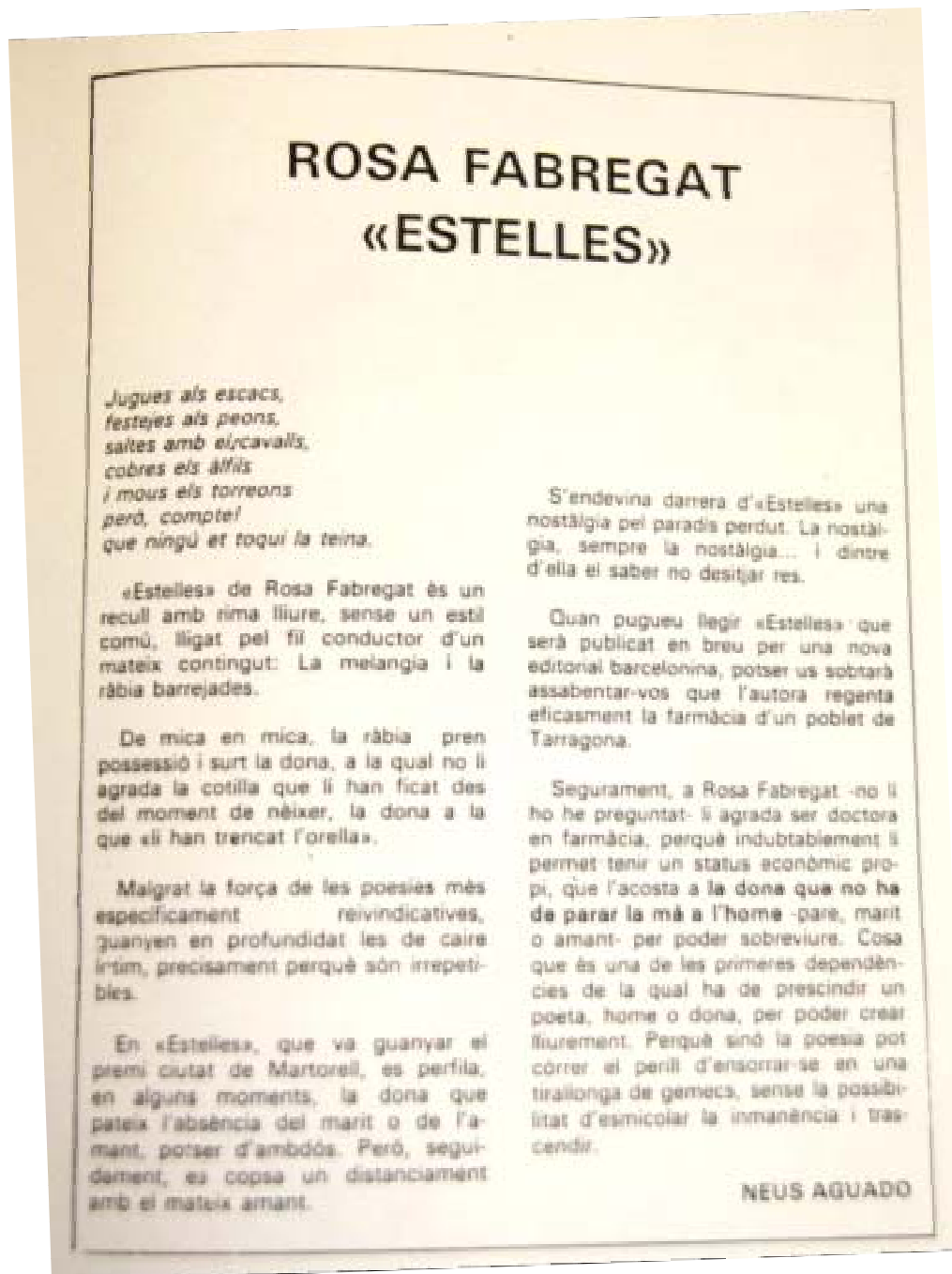
Tres poemes visuals tanquen el llibre. Els dos primers sense títol i ambdós escrits el 1977 des del seu poble, amb motiu d'un dia de pluja. En reproduïxo el primer especialment bonic per la seva musicalitat.

El tercer es diu "Agafar-se al vent" (Lleida, 1960). En les fulles dels arbres, personalitzades, "s'agafen al vent" per l'obsessió de viure.

I acabem el comentari del llibre amb uns últims versos, sense títol, on ens parla de l'enyorament pel seu poble:

... "vaig cap el niu" ... diu quan hi arriba (Llorenç del Penedès 1977).

A continuació veiem les crítiques i ressenyes del llibre amb motiu del Premi Ciutat de Martorell que se li atorgà, i de les seves successives presentacions al públic.

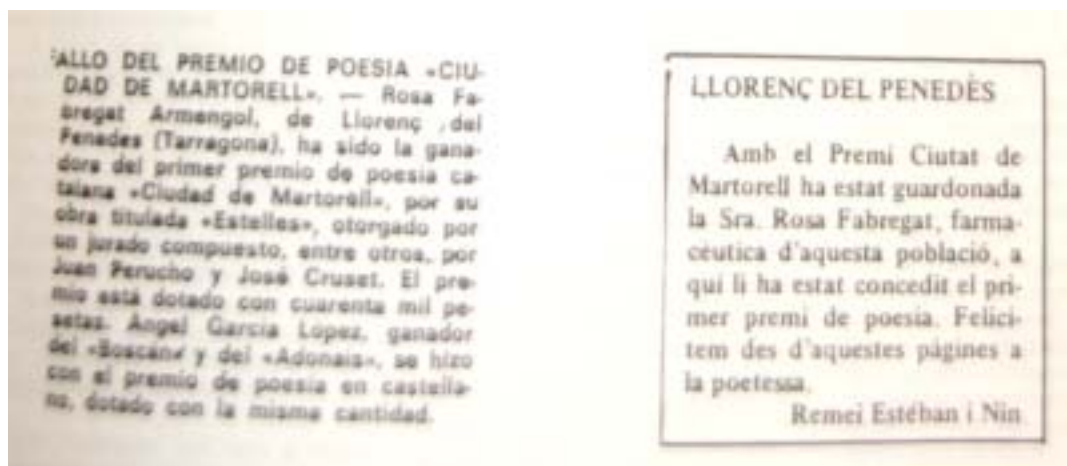
És curiós llegir el comentari de la Neus Aguado segons el qual l'autora pot escriure gràcies al "status econòmic" que li proporciona la farmàcia. La vinculació entre la farmacèutica i la poetessa és doncs, des del punt de vista de la comentarista, econòmica (Revista "Al vent", març 1978).

Ressenyes als Diaris "La Mañana" (29-IV-78), "La Vanguardia" (abril 1978) i "Informes" (2-V-78).

"La Mañana"

(29-IV-78)

"La Vanguardia" (abril 1978)

"Informes" (2-V-78).

"Informes" (Maig 1978)

ROSA FABREGAT 1er PREMI DE POESIA "CIUTAT DE MARTORELL"

La Rosa és de les terres de Lleida, fa uns quatre anys que viu a Llorenç; hi va arribar fugint de la ciutat, del soroll i l'aglomeració urbana, buscant la tranquil·litat d'un petit poble de comarca. És Doctora en Farmàcia i està al davant de la que hi ha a Llorenç, també té responenent a l'altre faceta de la seva personalitat, una llibreria. Això, diu que li agrada molt, perquè obliga a la gent a no encasillar-se en un aspecte sol. Creu que tothom té gires inquietuts que a les que habitualment es dedica.

Escriu poemes des de que era molt petit, en sé guardats de quant tenia 14 anys, de quant escrivia en català i castellà indiferentment.

Ha publicat els seus poemes en revista de Lleida, quant vivia allí, i formava part d'un moviment poètic anomenat "Messaje" i que tres o quatre vegades a l'any imprimien una revista, amb aquest mateix nom, la que conglomera a les seves pàgines les creacions de tots els que tenien inquietuts poètics a la comarca.

A partir de les hores deix completament de vendre el món literari i fins al cap de tretze anys no li torna, això succeix quant arriba a Llorenç i publicà a la revista del poble "Fortal Nou" alguns dels seus poemes.

Ha escrit també en prosa quedant a la llista de finalistes en els premis "Nada" i "Planeta" del any 1975.

Ara ha guanyat el premi "Ciutat de Martorell" amb un recull de poemes anomenats "ESTELLES". El premi ha sigut de 40 000 Ptas.

- Què t'interessa més com a mitjà d'expressió, la poesia o la prosa?

Em sento molt més identificada amb la poesia; si més no, vaig disfrutar molt quant vaig escriure la novel·la; però donada la meua manera de viure, no disposant de massa temps, em resulta més viable la poesia, si ting una idea la puc expressar més fàcilment.

I t'expresses així:

"Vull estrenyer dins les mans
l'arena dels somnis
i deixarla esmunyir-se com temps.
Se que no podré retènia-la
però l'he de sentir
entre els dits"

- Com et definirieu estilísticament?

Faig una poesia intimista, lírica, pretén ser un tan eròtica. El Director de l'editorial que em publicarà aquestes poesies m'ha dit que l'estil és molt elaborat, però jo no ho preteng això, ja que ho escric tal com em surten.

"Estrella, miram,
entre tu i jo hi ha un fil de llum
beis i recte que em fascina.
Al voltant del nostre fil de llum
doblegarem la foca,

No el trenquis
aguanta'l fort
tu per un cap,
jo per l'altre,
estirem el filcol de la nit
que no s'arruqui."

- Quina es la temàtica que t'interessa més tractar?

La temàtica del problema de la marginació de la dona, la temàtica social i la gent oprimida, la gent que pateix, la temàtica que pugui despertar un sentiment de bellesa i alhora que tingui un altre sentit: un infant, un vell, un grup de gent, el patí d'una dona, el sentiment de l'amor destinat a tothom.

"Deixau-me ajuntar les meves mans
a les vostres. Entrecreuar els dits
fortament. Així.

Premuts lent pinya.
Les meves mans entre centes
de mans aixecades fins a formar
un gratol potent i fort
miran la llum de cara
sense cap por."

- Quins poemes actuals prefereixes?

Naturalment catalans, m'heu sentit més llegida i d'entre ells remarcaria en Gabriel Ferrater, en Pere Gilipol, en Vicenç Aribas, Àstelles en Joan Peruchó, en Vinyoli i la Olga Xirinact, que va ser la primera guanyadora del premi "Ciutat de Martorell" i que és també d'aquesta zona.

- Tu que coneixes el món dels llibres, consideres que la gent llegia to suficient?

No, la gent no esta formada ni preparada pels llibres. Molt de la meua generació, quant a casa ens veien a fer un llibre ens deuen que estavem perdent el temps. Actualment ja no es dona tant i tothom es va donant compte que és molt necessari dedicar una estona cada dia als llibres. Molts consideren que gastar diners per un llibre no porta cap profit i que és millor anar-se'n al ball o al cine.

- Tu que coneixes la comarca, i que en coneixes d'altres per haber-hi viuat, quines son les característiques, tan positives com negatives del Baix Penedès, que destacaries?

La gent del Baix Penedès, sembla una gent apagada, però en el fons no es així, sinó que és una gent que treballa molt, sobretot hi pogut constatar que la dona treballa molt en aquesta comarca i tot això és positiu. En quant a les negatives, podria destacar el sentit individualista i poc comunicatiu i la poca solidaritat, la existència de diferents tendències i el poc diàleg entre ells. Un punt que dona idea del sentit individualista i poc comunicatiu és lo oblidat que tenim el canar, i lo bé que cuidem casa nostra.

Montserrat Lluch.

La farmàcia i la literatura, les dues inquietuds de la Rosa Fabregat.

La revista "Al vent" li publica un poema al mes de maig de 1978.

La teva llum
home que mires lluny
s'estén plena de vibracions,
d'aigua, fulla, ocell,
vida, mort.
La teva aura
es propaga ondulant sobre l'aire
amb cercles concèntrics còpsant-me

Et sento venir
aprop dins la llum
cavalcant en els segles.
I sóc per a tu aquella
petxina fòssil
que encara et porta a cau d'orella,
antics, daurats remors d'aigua.

Rosa FABREGAT

Ja el 1979 comencen les entrevistes i les crítiques amb motiu del llibre "Estelles". Són el diaris que ja hem vist: "La Mañana", "La Vanguardia", i a més "Mundo Diario", "Avui", "El Correo Catalán", etc. Destaco el Butlletí del Col·legi de Farmacèutics.

llibre català | Panoràmica informativa
de l'activitat literària

**-ESTELLES- DE ROSA
FABREGAT I ARMENGOL**

Quan les coses que se senten i s'escriuen són dites amb emoció, ja hi ha poesia. Aquest és el cas d'aquest llibre «Estelles» —estelles d'una vida— que aquesta farmacèutica de Llorenç del Penedès que és Rosa Fabregat i Armengol ha publicat ara, i que li va valdre el Premi de Poesia Ciutat de Mallorca del 1978. Es tracta d'un recull que ella mateixa s'ha fet de les coses que en moments de vibració imaginativa va sentir i escrigué aquesta darrers anys, trobant-se a Salou, a Lleida, a Alemanya, a Barcelona, i al mateix Llorenç del Penedès. Postessa de debò, ara treballa en un altre llibre de versos de poesia amorosa, i també escriu prosa que deurà publicar-li aviat alguna editorial que tingui bon nas. «Estelles» l'ha publicat «laSal», edicions de les dones.

"La Vanguardia" (3-V-79)

"La Mañana" (26-IV-1979)

Són moltes les presentacions que fa del llibre. Així, per exemple, el 25 d'abril de 1979, a l'antic Hospital de Santa Marta introdueix l'acte, que era organitzat per la Diputació de Lleida i l'Institut d'Estudis Ilerdencs, en Jordi Pàmias, poeta lleidatà adscrit al Consell Superior d'Investigacions Científiques.

L'endemà el dia 26 és presentat a la Sala d'Art de la Llibreria de la Rambla de Tarragona (organitza l'acte La Sal, Edicions de les Dones).

La revista "Gente" li publica una entrevista el 2 de maig de 1979 en la qual diu que la poesia és per a ella una dimensió més apart de la seva professional.

"Mundo Diario" el 29 de maig del mateix any també publica una entrevista en la que diu que la seva poesia neix d'una imatge, és generalment espontània, que hi va descobrint l'idioma. En parlar del llibre que prepara diu que el titularà "El Cabdell de les Bruixes" perquè l'amor és com un cabdell i també màgic, inabastable per la raó, així com perquè

«además yo soy farmacéutica y, no sé, los medicamentos también tienen algo de brujería. El libro está dividido en tres partes: según el tiempo; tiempo de brujas, de ciudad y de cabañas. Juego mucho con

Estelles

El vecino, peluquero, me para en el rellano de la escalera. Oya, ¿por qué no escribes novelas de libros tipo **Marcial Estefanía?**, **esos son los que me gustan**. Subo la escalera mientras pienso en ello: no he visto en mi vida una pistola (sólo la de un policía durante un uno de mayo impreciso y lejano), aunque tampoco hace falta haber visto en tu vida a un muerto o a un asesino para escribir una novela de libros.

Lo cierto es que, por el momento, no tengo ganas de escribir novelas de libros. Ni de *L'edras i zaranos*. Dicen que la gente escribe para reventar en las palabras lo que le vida no le da. Quizá sea cierto: todavía no me he topado con **Gary Cooper** en la cantonada de mi casa, todavía no me ha besado rotundamente mientras mi columna vertebral hacia crasac, todavía no me han restallado mi fino rostro de porce ana con un látigo tipo gaucho ni un apacha ha paseado su delicada pluma por mi rosado ombligo.

Pero la verdad es que, mientras **Núñez y González**, parecen conmocionar a medio país con sus dimisiones, mientras los hombres empiezan a llorar públicamente, gratis y a festejo, mientras ha empezado, en el Barça, en el PSOE, y pronto en todas esas cosas creadas por hombres, un llanto multitudinario y una vida dramatización de todo lo divino y lo humano, mientras los dirigentes de los partidos políticos, trepan desesperadamente a los balcones para aclamar a una multitud que aclama a su vez a los gladiadores del Barça, mientras estos dirigentes, digo, juegan, y hablan de fútbol sólo porque hay más de un millón de personas en la calle, mientras pasan estas cosas en el escenario público, hay una mujer que, solitaria en su pueblo, acarreando con ella su cuerpo y sus noches, escribe, en simples palabras, retazos de su vida y los va astillando implacablemente. **Rosa Fabregat**, hija y nieta del silencio, ha escrito un libro quedamente, un libro que se llama **Estelles**. Quizá no se hable mucho de ti, Rosa, pero no te preocupes: pocas veces la historia converge con la vida. ¿Por qué pretender que la poesía converja con esa historia que ellos, de manera tan ostensible, están haciendo? No te preocupes. **Rosa**, me quedo con tus **Estelles**, tus noches, tus años, tu casa y tu memoria.

Montserrat Roig

"El Periódico"
(25-V-1979).

«Estelles», de Rosa Fabregat i Armengol. – «Estelles» és el títol d'un llibre de poemes escrit per Rosa Fabregat i Armengol i editat per La Sal, Edicions de les Dones. Rosa Fabregat és una cerverenca trasplantada a Barcelona –on va ser directora tècnica d'uns importants laboratoris– que, per circumstàncies diverses, ha acabat instal·lant-se a Llorenç del Penedès, on ara exerceix la seva professió de farmacèutica. Es aquí, «entre recepta i recepta» com li agrada de dir, on Rosa Fabregat ha escrit alguns dels poemes que componen el llibre; d'altres daten de ja fa anys, car l'afició, com sol passar, ve de lluny. Es tracta d'uns poemes senzills, de caire intimista, dels quals la dona, moltes vegades, esdevé la protagonista; una protagonista a ras de realitat quotidiana, lluny d'abstraccions ideològiques, però, els poemes traspuen, tanmateix, una voluntat rotunda d'emancipació. Rosa Fabregat ha fet i fa recitals d'aquests seus poemes i és en tals recitals on la vibració d'aquests arriba de forma més directa a tots els qui els escolten.

"Avui" (3-VI-1979).

"Entre recepta i recepta" va escrivint la Rosa Fabregat els seus poemes. La farmàcia la inspira.

"Mundo Diario" el 17-VI-1979 fa una referència a "Estelles" en entrevistar la periodista Carme Basté a Mireia Bofill, una de les responsables de l'editorial "La Sal", amb motiu d'un congrés d'editorials feministes a Amsterdam.

Guillem Viladot també pensa que com a "bona alquimista", la Rosa Fabregat creu en les bruixes, en els somnis. Fa una al·lusió a llibre que la poetessa escriví anteriorment a "Estelles": "Les papallones també es moren", "Cada nit que tu veus", però que són inèdites.

Un farmacèutic-poeta parla d'un altre farmacèutic-poeta!.

la finestra, induïda.

La rosa desclosa

LES lletres s'entenen la testa
Lui al somriure i ella l'espai
del sentiment i amb els ulls
plens d'humanitat, arriben
contempla com les papallones
tardè es amena. Mentre, nans
a Carrià, se u l'hieta, viu a
Barcelona presa per Anna-
rta, torna al món real i dia-
fing la immensitat de les multi-
tudinàries per anotar-se a l'Or-
reus del Terçol, on, entre
lectes, mètrica, glosadors i
estros teigs que figura l'Oda
a la femella de Pablo Neru-
da. A les nits, l'arrin il hobra
la pel perquè Carta nit la véne,
com du ella mateixa en versos
abrandats, i com a bona alqui-
mista, ilavoradora del temps i
purificadora d'argiles, creu en
les lletres, en els somris, en
els merlans potàtics i en els
seus circumstàncies.

Heus ad la dona, la femella,
la poetessa, la persona que
trencà l'ornes a les canones-
des de la història de cada dia
que ella omple de soltes, i
sonna papallones com llavis,
barreja besades per tal que
ningu no en sàpiga l'origen, i
estona dins les mans l'arena
d'ors que enc aliena i que no
figura a cap cartipàs ni a cap
horari. Heus ad la dona, una
sonna que ella viu a quatre
mors, una vida que s'encota
cada dia i que cada dia com-
ença de cap i de nou com el
dia de la realitat més ambici-
osa, més proclivari, més pura,
més progressiva, més plena
d'ors que a cops atòmic, a
cops molecular, a cops ba-
squam heterosos, la tendresa
Heus ad la Rosa: la tendresa
merlata en paraula, sement,
alquímia.

Aquesta introducció escrita
reptant, desdoblada i domoicada,
i moltes altres més, l'escriv
després de llegir el llibre de la
Rosa Fabregat i Armengol lli-
urat Estelles La Rosa, com a en-
devina dels mots anteriors,
ha escrit d'altres, de llibres de
drama. L'uni és Les papallones
tardè es amena, Carta nit que
la véne i Temps de besades, de
catal i de càlida. Estelles és
un volum de poemes que va
quanyar el premi de la Ciutat
de Martorel l'any 1978. Cal
d'agraïr aquest llibre tal que el
lloc es d'altres lloc per la
poesia, pel curs de la Rosa.
Es un recull heterosos, eteros-
ment heterosos, present per una
mena de llibre que ha evoluti-
onada i que enc ara s'apropa al
recull heterosos de cada poesia
que és una poeta que recorda-

de Stúrgica. Perquè és cada
mort que dia, en romaner-los,
en sentiment, les vivències, la
finestra per la qual sabem al
cap i descobrim els seus arti-
quistesims com una petxina
fòssil que ens porta a cau d'ore-
lla, antics, daurats, remors
d'algues.

Cal llegir Estelles perquè hi
ha una dona plena de desig
per bucar i trobar l'amor: «La
teua calor tébia/moregna el
lit./El teu cos prop del meu/
gornà del vent/se m'acosta»
«Expansiva «l'irradiat meu cos»
«Més que aliena i acatada» i
també perquè hi ha un
profund sentit de la terra vi-
cuta com un protagonista
aran de pobla, de costums, de
culadures que ajuden petits
esets amagats que somrien
quan s'obre cada catala» Un
sentit que es buca i acan-
gipora estrenar el lector quan
parla de la nostra herança
etnosajeta, maleita/humiliada,
ofesa. Aquesta tendra que
molts hem recuperat fora
temps amb el plaer impetu i
brons de restar-la dins la mà
alçada.

Volria cridar també l'aten-
ció sobre un altre caler de la
poesia de la Rosa. Els poemes
d'ajuda poetessa transien-
dient la Rosa impresa, perton
dins una tita la potència senti-
da de la para, carta nit de cel
rastre fònic que ajuda ser pró-
clivari al carer, a la para,
dels de la mortaria, de catal el
mor, a del estelariet. Mentre el
lloc sense els mots sent com
dels una encanyent de rumbada
al protagonista: el verb. Per con-

mes absolutament alienes a la
meua voluntat, no he pogut es-
sopir mai a cap recital de la
Rosa. Però imagina des quant
ella dia la seva poesia aquesta
ha d'aconseguir la seva total
plenitud i potser per dues
raons: per la naturalesa inoin-
saca dels poemes i perquè la
Rosa és eminentment comu-
nicativa, vol dir que el que la
Rosa escriu és per ser dit a
algu, que és el sentit profund
d'un idioma. Els herqueigs,
atletics o no, són marginats i
profundats per a la comuni-
cació. Aquesta impetu és ne-
gordinàlment present en els
poemes de la Rosa. I per això
no ha dubtat, ni per ni gaire, a
parlar a un encanyent i de les
arres. No pas com una morta,
no pas com un estelacioner,
sinó com un acanyentent ne-
cessari.

El seu claror recull va or-
bitar-se a l'Ateneu Barcelonès,
amb una sala plena de gom a
gom. Però jo més, més me il-
magina fora de les institucions,
ben dia dels poemes de la cul-
tura, després de les produccions
escolàstiques. Tot ambard, tot
sornat a trobar el seu lloc de
significació. La para és del
poble i la fa el poble. Es tal
que quan els poetes, llurs os-
sornada la busca a qui ha
d'empurar la des del nos recull
que ha assolit. És el poble que
el poble és, poetas, els
poetes, el poble. És el xicó vi-
vificant. Mentre la Rosa és
dins.

Guillem Viladit
[Pàgina de Catal]

"El Correo Catalán"
(7-VI-87)

*Tres dones davant la poesia amorosa
per meus aguado*

*«estelles»
de rosa fabregat
i armengol*

**ENCARA RESTA INTACTE EL
DESIG DE COMPARTIR
NITS D'AMOR**

Quan fa mesos parlava de la imminent publicació d'Estelles de Rosa Fabregat i Armengol, ja deia que era un recull amb una línia, sense un estil comú, i que els 36 poemes que el formen tenien un contingut que els agermana: La nostàlgia de no haver viscut d'una altra manera, fins ara, i a la vegada la ràbia per aquesta pèrdua recuperable.

Avui en Condemnada a mesurar el temps sense viure'l afirma: No t'hi adapto. No relleiguis / serpajent entre els dits / Viu. Desperta. Amassa't / tant com t'esmiculen. O si Avui no tinc por, / Incandescent se m'escapen de les mans els batecs / en pulsar-ho tot. / Avui sóc aire, foc i aigua, / ocell i no.

Tambeu deia que en Estelles trobem a dona que pateix l'absència de l'amor i aleshores un desig per transformar aquesta espera negligida en una hora per a fer el que ella vulgui, que amb tota manera no sigui dependència.

No hi sóc, / No vull respondre al teu clam, / No cridis exigint un tros de / nit per a tu. També és meua / la nit i no la vull compartir / amb tu / com i quan tu vols.

Però al mateix temps se perfilen la comediants, aquest desig no per a ella no procedeix, tan sols de l'aire d'assumir la soledat amb que se el ligh entre a les absències, a les altres no que els haques volgut compartir. Què en fas de les altres, / d'esperar que reserves / tan curiosament per a tu?

Malgrat això, en el llur, encara que amb la mesura, tot i que en forma hi ha un instant per descomptar de les traves. Espurnes d'aire / el meu cos, / La dansa el

transforma. / Surt de dins meu / un exercit de por / No tinc lastre. / Sóc ingràvida. / Les meves crossets / te les he donades / Sóc un estel encès / que crema l'aire, / rodejat de mil braços / oberts cap a tu / i als lluny.

Es a dir, tota aquesta volubilitat disponibilitat, aquesta gran abertat aspira a ser inculcada en els braços de l'aire. D'un altre que sempre és el mateix.

Una sola voluptat, amo, Rosa Fabregat recorda. Ha cercat el record / en un desig de trobar-te / en el món que havíem teixit / tu i jo / a quatre mans / i je no són les teves mans, / aquelles, ni el meu món / és el teu món.

De mica en mica les vivències, expressades amb un llenguatge quotidià, ens parlen del desdicant: Avui no he trobat / dins la butxaca del cervell / cap espurna d'esperança.

En Estelles també existeix el veï i bell alany del retorn a la vida total però la temàtica d'aquestes poemes no deixa de ser innocent, com ho és la línia en si.

En realitat, Rosa Fabregat i Armengol utilitza un llenguatge cauti, sense quasi cap aspecte reivindicatiu que la paraula casada pugui significar: fàcil de ser captat i per tant eficaç.

Fabregat i Armengol, Rosa. Estelles (Premi Claret de Martorell, 1978). La Sol, edicions de les dones. Barcelona 1979.

Revista
"Al vent"
(June 1979)

La comentarista considera que la seva poesia és "eficaç", arriba a la gent.

La pequeña actualidad

Bienvenida a Rosa Fabregat

Català, membra,
renor de font...
Salvador Espriu

Bienvenida, Rosa Fabregat, con tu libro bajo el brazo; primer libro pero no primera vez. Lo subrayo porque la cosa es importante; lo subrayo para tener de las mantas aprendidas el rópico de que la poesía surge en la juventud. Entendamos, precisamente, salvo los contados casos históricos, que es menester de madurez; el respeto, nos referir de madurez a las inolvidables «Cartas a misos poetas», de Rilke; entendamos, como él, que la poesía es cuestión de soledad; pero soledad «grande, última soledad»; y, ésa, no se conoce en la juventud; la soledad de adentrarse en el mismo... y «no adelantarse en el mismo...» y «no adelantarse a nadie». Una soledad parecida a la de cuando fuimos niños; entre los mayores, en torno, aunque por cosas que parecían importantes.

Rosa Fabregat (nacida en 1933) anda —con qué claridad!—, en grandes soledades muy anteriores a este primer libro suyo, «Estel·les», que releo cuidadosamente, y fue premiado, por unanimidad, en el «Ciudad de Martorell», de poesía catalana, 1978.

«Estel·les» es, antes que nada, un libro de amor. Es la poesía de Rosa Fabregat, a ratos, hurañada, a ratos, amical; a ratos, desafiadora; pero, siempre, auténtica, noble, sencilla, fiel, sincera, libre de esas voluntades de comunicación que inspiran a nuestro es incómodo vólido. La poesía de Rosa Fabregat es una conmovedora versión del mundo; dada con el necesario misterio para su validez, y con la precisa universalidad para que podamos penetrar de puntillas en su universo; y asertivos, en él, como en el territorio de nuestras más íntimas cosas. Escuchando sus canciones acontecerse, es nos riza la piel.

Hem anat pel camí vell
mirant els antics de l'hort,
l'anciam, les cols, l'api,
la flor al·veaire
i un pagès que rega,
La serpentina
pres al sol tranquil·lament
sobre una pedra.
Tu, tu passejant,
em pren la mà.
El sol, la bicicleta, el gos,
algunes la gola del camí,
L'estiu s'acabava.

También se nos riza la piel cuando nos permitimos contemplar la constante desolación del amor perdido.

He anat al record
en un desitj de trobar-te
en el món que heries talant
tu i jo
a quera hora
I ja no són les teves mans
aquelles, ni el meu somriure
de al teu món.

Si el món de una trágica calpeñada, que parece que van a quebrarse pero no se quebran; los recuerdos, el amor, el tiempo, el poema —habiendo el dar alma—; Cervantes de Liria, la Cervantes catalana, Alicante... los sueños, el tipo; el terreno del tipo dando la del tiempo transcurriendo incesantemente.

1978,
con la vida que s'acaba
i les coses.
de
con la vida vella...
Bienvenida, Rosa Fabregat
Joan CRUISET

“La Vanguardia” (1-VII-1979).

Una poesia tancada en part perquè és treballada, i alhora universal perquè és clara.

“Diario Espanyol” (29-VIII-1979)

La notable poetisa Rosa Fabregat, en la Torre Vella de Salou

Vive durante su juventud en la capital de su provincia y se forma profesionalmente en Barcelona doctorándose en Farmacia.

Su vocación poética es innata en ella. Se ha dicho de Rosa Fabregat que su poesía es antirretórica por excelencia, antitarraza, apegada a toda palabra grande y a la hazaña. Ramón Turull la ve refuda con desmudos de escultura, fresca y directa, vital y musicada.

Ea como si arrancara del sentimiento y de las cosas aquel color y aquella magia que nada más pueden sentir los espíritus sensibles.

Su poesía va más allá de la rima y de la métrica destacando sobre todo como aprecia Jordi Cucó cuatro dimensiones: «El amor a la humanidad toda, la preocupación en sus poemas por las cosas pequeñas, la preocupación por Cataluña, su lengua y su cultura y la comunicación de sus poemas».

Sus temas en «Estel·les» abarcan frecuentemente el tiempo, aire amatorio y recuerdos de su infancia y de su tierra.

Cruiset ve en «Estel·les» un libro que sobradamente nos habla de amor, con poesía auténtica, noble, sencilla, fiel, sincera, llena de esa voluntad de comunicación que inspira a cuanto es líricamente válido. Es como una conmovedora versión del Mundo...

Del libro «Estel·les» editado por «Ediciones Sal», que le valió el premio Ciudad de Martorell de poesía el pasado año serán la mayoría de los versos del recital y otros de su libro inédito «El cabell de les bruixes».

Mariano JOVER FLIX

Dentro de las actividades culturales programadas para el mes de agosto por el Ayuntamiento de Vilavieja-Salou, la poetisa leridana Rosa Fabregat Armengol, dará un recital de su obra poética hoy día 29 de agosto a las 10.30 de la noche en el marco de la exposición de obras de la Fundación Juan March, en la Torre Vella de Salou.

Rosa Fabregat es bien conocida en los ambientes culturales de nuestra región, dado que en los últimos años ha llevado su poesía con éxito de crítica y de público por la extrema geografía catalana.

Nace en Cervera (Lerida) en 1933.

Manilla d'oros

Poesia femenina, i feminista

TERESA PÀMIES

La mort a Montevideo de la poetessa Juana de Ibarbourou ha estat notícia i en l'actual saturació d'informacions diàries i apremianta, és d'apreciar, tractant-se d'una dona. S'ha dit, en l'ocasió, que fou una gran poetessa femenina i s'ha omès la vessant feminista de la seva feminitat. Les ressenyes eren obra de masclés. Si llegiren la Ibarbourou no la van voler entendre.

L'esdeveniment convida a comentar l'aparició a casa nostra de poetes-

ses amb les quals és difícil confondre's. L'ur poesia és poesia de dones. Una de les més interessants em sembla Maria Mercè Marçal, jove, premiada i compromesa amb un projecte polític i nacional. Darrerament, però, han aparegut en edicions feministes o pagades per les pròpies autores, poemes que podrien constituir una antologia tan avançada com la publicada a França recentment amb el títol de «La nouvelle poésie féminine».

«ESTELLES», de Rosa Fabregat i Armengol, editada per «Lassa» després d'èsser premiada amb el «Ciutat de Martorell 78», em sembla tota una revelació que ultrapassa el marc de la poesia femenina. Una dona de quaranta anys, farmacèutica de professió, entra en la maduresa dolçada, no perquè passi el temps sino perquè una dona no pugui fruit-lo, que els anys joves hagin estat «encenalls cremats sense foc», que els dies s'hagin desgrenat «miserablement, intrascendentament/degotant hores de treball/sense fi/semprè/damunt la sinia de cada dia». Els poemes amorosos d'aquest recull —i aquí ve a tomb l'exquísida Joana— són els d'una dona nova, suggeridora del plaer físic sense caure al parany de les modes que, de tant en tant, reclamen pornografia. «La teva calor tèbia/impregna el llit/El teu cos prop del meu/germà del vent/se m'acosta».

La Rosa Fabregat és una poetessa de comarques (la Segarra) que ha vist món i ha tornat a la terra a aspirar-hi «l'olor a terra fofa/humida/fèrula» i hom endevina que és a la terra on troba finalment l'equilibri i la inspiració des de la seva condició de dona assumida amb joia.

Teresa Pàmies considera que la poesia de Rosa Fabregat és elaborada i feminista.

Segons Ramon Jordi, un altre farmacèutic-escriptor, la seva poesia és plena de sentiment.

LIBROS

“ESTELLES” (*)

Rosa Fabregat Armengol, Doctora en Farmacia, grado que alcanzó con la tesis «Evolución social de la Farmacia en Cataluña durante el siglo XIX», ha refinado las poesías escritas en catalán.

Leyendo las 36 poesías que nuestra colega desgana en «Estelles» es imposible dejar de apreciar en ellas la viva, impetuosa y extraordinaria sensibilidad que empuja a un espíritu que vibra por amor. No solamente por el amor más dulce y a la vez más frágil de todos ellos. Vibra por el hijo, por la naturaleza que la rodea, e incluso por el enfermo, por el ser humano que la necesita. Esto se nos muestra cuando nos dice que muchas veces las mejores poesías se alumbran en su interior entre receta y receta.

Con su propio idioma, nuestra colega cae profundamente en nuestro ánimo, sin estridencias ni rupturas. Sus expresiones suaves e inteligibles para todos nos descubren estados de ánimo vivos, ardientes, solitarios, alegres —pocos—, muy condicionados a sus variadas residencias, pero también marcados por ilusiones que se rompen, ilusiones que se alcanzan, ilusiones que perduran e ilusiones que se van.

Puede que quizá veamos en las poesías de Rosa Fabregat algo que, tal vez, sea solamente fruto de nuestra imaginación. Pero ciertamente nos vemos incapaces de interpretar sobre el papel sus confidencias escritas con la pluma acorada del sentimiento, de un sentimiento que se endurece, o se rompe, a medida que, poco a poco, se desgarran lo que de verdad se desea de lo que realmente se vive. Las poesías de Rosa Fabregat son una muestra de vida, de una vida sensible que muchas veces estalla y se destroza contra el entorno humano que nunca es como nos han contado y que, apasionadamente, obliga a que esta gran soledad del ser humano se cultive con briznas de esperanza para no caer en el más profundo y desolador vacío a que la vida condena cuando uno se mira hacia dentro.

En 1954 dice nuestra poetisa:

«Agafa la meva tendresa boja
i fes-ne un cabdell de petons,
que ningú no sabrà mai
quants són els teus
i quins són els meus.»

En 1963 sigue hablando consigo y nos dice: «Avui ni tan sols estic trista. Avui només visc per inèrcia». En 1974 busca en sus recuerdos y descubre que un mundo tejido a dúo no existe. Cuatro años más tarde sentiremos nuevamente sus vibraciones cuando los pasos del hijo levantan polvo en el camino.

¿Qué más podemos decir de esta muestra de las poesías de Rosa Fabregat? Alcanzar a poder definir la total validez de su expresión huye de nosotros porque nunca podremos leer los silencios que entre líneas nos ha dejado.

R. JORDI

(*) Rosa Fabregat Armengol. «Estelles». Edit. por LaSal. Barcelona, 1979. 80 p.p.

"EL CABDELL DE LES BRUIXES"

(J. Huguet Pascual, editor)

1a. edició 1979.

2a. edició 1980.

Amb un suggestiu i enigmàtic dibuix d'en Joan Descals a la portada, obrim aquest llibre i en trobem amb una fotografia de l'autora que recita, i més endavant amb el pròleg de Guillem Viladot.

Comenta breument la biografia de la nostra col·lega i parla de la seva vida actual. Ens diu que intenta fugir de la realitat quotidiana i se'ns mostra com ... "la Rosa desclosa en tendresa transmutada en la paraula, sement i alquímia". I descriu també la seva poesia: plena d'amor, intimista, catalanista, lírica i completa si es llegeix en veu alta. "La poesia de la Rosa aconsegueix la seva plenitud en ser dita en veu alta". Segons ell, així s'expliquen els nombrosos recitals que ha fet l'autora pel país.

Obra el llibre el poema de "Cana bruixa"; flor de les marges dels camins a Llorenç del Penedès (1979).

Vénen després les tres parts en què es divideix el llibre i que es titulen:

Temps de les Bruixes (26 poemes).

Temps de Ciutat (12 poemes).

Temps de Cabana (12 poemes).

Aquests noms els explica la pròpia autora a una pàgina -la 17- a tall d'introducció.

- El primer poema es titula "Florida i allunyament de l'amor" (Llorenç del Penedès 1979).

L'ametller, enamorament primerenc.

Estiu, enamorament real.

Tardor, enamorament ple.

Llunyania, record de l'amor, tristesa.

Aquests són els quatre subtítols d'aquesta poesia que expressa els sentiments de la Rosa Fabregat al llarg de l'evolució del seu amor que compara a les quatre estacions de l'any: primavera, estiu, tardor i hivern.

- "Lluna taronja" (Illertissen 1961).

Sent que ... "no ens miren mai de prop".

- "Garbell" i "Llança-la amb la fona".

Ambdós d'Illertissen el 1961, expressa el sentiment d'arrelament i d'angoixa.

- "Encara flaires" (Lleida 1960) i "La vida goteja" (Barcelona 1965) són intimistes i lírics.

- "Tremoloses flors d'ametller" (Barcelona 1963): Un cant a la dona i a la seva alliberació. - "Hi ha massa llàgrimes soles" (Barcelona 1963).

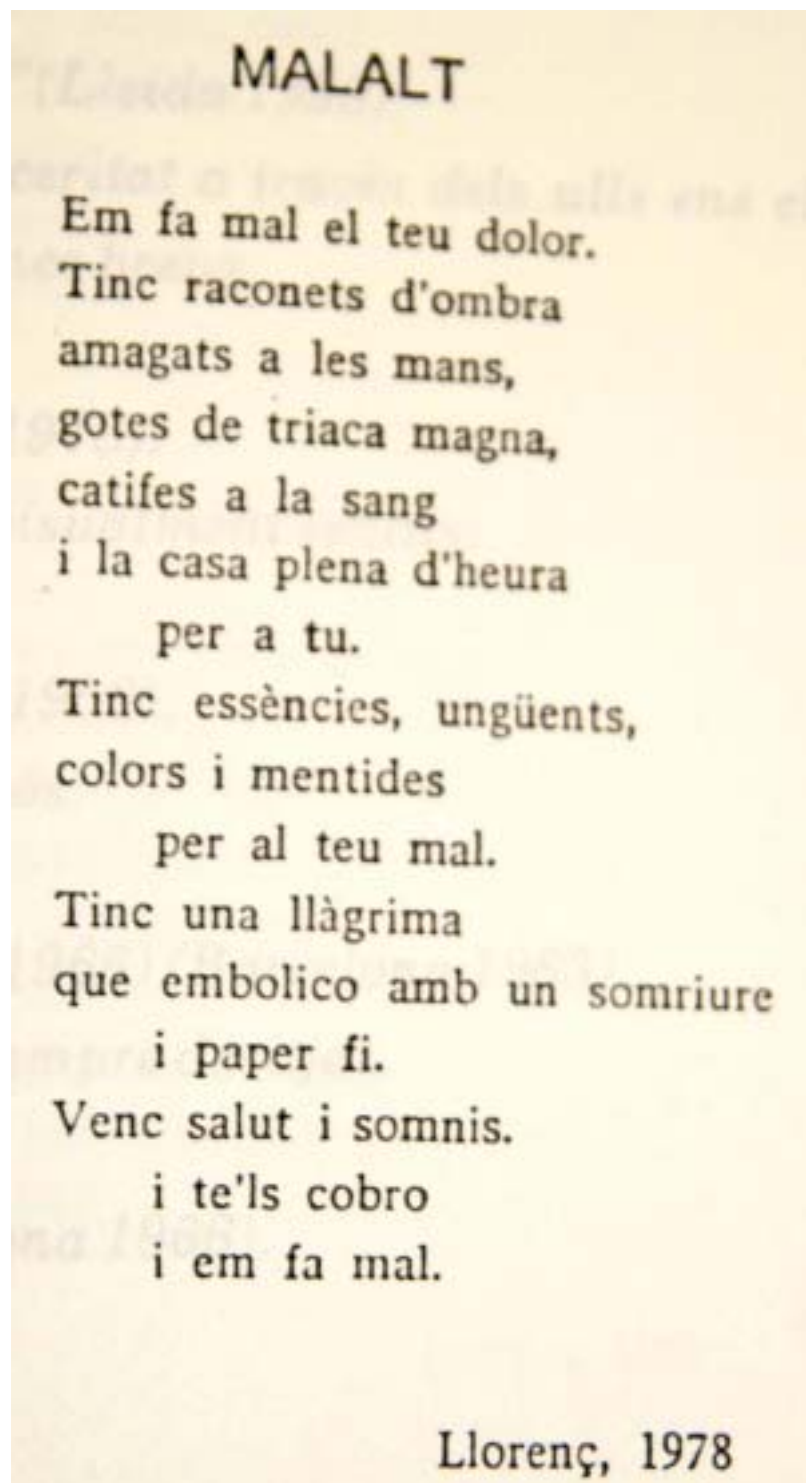
Un cant a l'amor per a tothom; poema visual.

- "Malalt" (Llorenç del Penedès 1978).

Poema com tots entre somni i realitat. I en aquest parla de la nostra professió i, tot

dirigint-se al malalt, descriu el sentiment del farmacèutic.

Tant és així que la Junta del Col·legi de Farmacèutics tria aquest poema per publicar-lo com a felicitació del Nadal de 1979.

- "Perquè dàlies i no roses" (Illertissen 1962).
Recorda el seu ésser estimat i li porta una rosa roja, blanca tenyida amb sang.
- "La dalla". Bonic poema dedicat als llençols, testimonis de l'amor o el desamor. És compost amb molta gràcia al seu poble el 1978.
- "El carreró de les bruixes" (Llorenç del Penedès 1978).
És aquest un poema amb molt d'enginy sobre l'esmentat carreró que es troba a Cervera, bressol de l'autora. El descriu amb la ingenuïtat i la fantasia desbordants que també contemplen en altres poemes, però aquí es comprèn el sentit del títol del llibre. Tot ell és ple de fantasia i de records de la infantesa, de la joventut.
- "Grossa corfa aspra" (Llorenç del Penedès 1978).
Novament apareixen les bruixes, esperit de vida en la natura, tan ben coneguda per una farmacèutica botànica: olivera, molsa, espígol, alfàbrega, romaní, farigola, marialluïsa, poniol, menta, regalèssia, pega dolça, taronger, matafaluga, pi, orenga ...
- "Marina" (Prades 1978).
Visió lírica vora el mar.
- "Mira els meus ulls" (Lleida 1958).
L'amor i la sinceritat a través dels ulls ens els expressa la Rosa Fabregat en tres poemes breus.
- "Nocturn" (Prades 1978).
La nit i l'amor visualment sentits.
- "Esborra'l" (Lleida 1958).
Poema tot amorós.
- "Bressolet" (Lleida 1966) (Barcelona 1963).
Dedicat al fill sempre desitjat.
- "Lletanies" (Barcelona 1966).
Lletanies que ens parlen també del fill no nascut i que tant s'ha esperat.
- "Maternitat" (Llorenç del Penedès 1978).
Lloa en aquests versos el cos de la dona embarassada i ens el fa veure bonic, tal com s'ha de veure. Surt reproduït a "Informes" (14-XII-78) amb un article de Josep Maria Inglés sobre un recital muntat pel Grup d'Art.
- Un altre poema feminista; després de tants anys de dona-objecte neix una altra dona moderna, igual o més sofisticada però sense por a res: "A la dona li surten ales".

A LA DONA LI SURTEN LES ALES

L'eruga esculpeix el rostre
de petits solcs.

Xarxa d'anys
vestida de crepsetí,

piquer blanc,

organdí

crepó.

—Canemàs, punt d'arròs, calat—

Color salmó.

Organça,

seda,

moaré,

vellut,

batista,

—midó—,

l'eruga creix empresonada.

Ara, marieta, cuca de llum,
surt del capoll.

Ales acríliques,

metàliques,

antiséptiques,

iridiscentes,

voiaràs cap a la lluna,

sense por d'arrugar-te-les

—les ales.

Llorenç, 1978

- Igualment feminista ens descriu de forma molt graciosa allò de la dona "con la pata quebrada y en casa".

- "Mostassa" (Llorenç del Penedès 1979).
Cant reivindicatiu femení.

- "16 de juny" (Llorenç del Penedès 1978).
Impressions, imatges del paisatge i la lluita en el camp descrites de forma entretallada que ens recorden aquell 16 de juny de 1640.

- "Els vents de la meva pàtria" (Llorenç del Penedès 1978).
Cant als catalans que resistim malgrat les investides "del vents" vinguin d'on vinguin.
Surt publicat a "Catalunya Franciscana" el 10-IX-1980.
- "Fulles seques de l'Amor" (Illertissen 1961).
Versos que parlen del seu amor que és mort, com les fulles seques.

TEMPS DE CIUTAT

Escrits la majoria el l'any 1978, aquest conjunt de poemes ens fan sentir la ciutat: la casa, el carrer, l'asfalt, les finestres, els balcons, els celoberts, i també l'animació, el soroll, els nens, l'amor.

- "Casa"(Barcelona 1978).
La Rosa Fabregat canta a la lluna perquè il·lumini la seva casa i els seus records.
- "Celobert i illa" (Barcelona (1978).
És una visió poètica del pati de l'illa. Sent els veïns ... "carícia llunyana d'éssers humans", i se sent també empresonada. Ho expressa reiteradament amb la figura del "quadre":

"el sol entra a quadres, les finestres són totes iguals, quadrades, la taula, les parets ho són.
- "Carrer" (Barcelona 1964).
Aquest duplicitat "espontaneïtat o natura" amb "presó o lligam de la ciutat" la trobem a "Carrer". Parla dels carros d'escombraries duts "in illo tempore" per cavalls; l'ordre ciutadà impedeix el desenvolupament dels fets naturals: "el cavall i l'euga es creuen al carrer" (1er. vers) "com sempre, no ha passat res" (últim vers).
- "Finestres" (Barcelona 1965).
Versos en què manifesta el seu sentit de rebuig cap a la pluja expressats amb moltes figures poètiques.
- "Barcelona antiga" (Barcelona 1978) (Sortint de la Llibreria de les Dones).
Cant a la Barcelona antiga i sobretot a la Plaça Reial. La descriu tal com és arar i, en fer-ho, recorda els seus temps d'estudiant de fa vint anys.
- "Meridiana" (Barcelona 1978).
Poema crític de la Meridiana; com exemple, compara els pisos amb nínxols.
- "Treball a ciutat" (Barcelona 1978).
Al·ludeix, aquí, als medicaments quan parla de les diverses feines a ciutat, tot lloant la feina al camp.

- "Heura als balcons" (Barcelona 1978).

Parla la Rosa Fabregat del carrer Petritxol, de les seves característiques de sempre, i del estrangers que hi circulen: "arcàngels nòrdics".

- "Hem tornat al nostre niu abandonat"(Barcelona 1978).

Poema a l'amor, aquest cop al seu piset de Barcelona. Sempre surt la paraula "cabdell" en referir-se a la intimitat de la relació amorosa.

... *"Els cossos nus i el tacte
fan un cabdell de llana fina"...*

similar que ens dona una idea molt clara de què sent ella. Tendresa i sensualitat que ens transmet a través de la seva poesia.

- "La nena treu la mà" (Barcelona 1978).

Novament crítica a la ciutat : agitació, soroll, cotxes, etc. Malgrat tot això, a la ciutat hi ha infantesa, vida que neix, "vida nova" com l'anomena la Rosa Fabregat.

- "Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès" (Barcelona 1978).

Amb versos desembastats - recurs molt freqüent en la poesia de la Rosa - ens va descrivint l'Ateneu en tot els seu conjunt, l'aire d'antiguitat i de recolliment d'aquest centre cultural tan digne i important per a Barcelona.

- "Fulles seques de l'Asfalt" (Barcelona 1978).

L'últim poema que tanca aquest cicle de "Temps de Ciutat" és un cant a la vida. La nostra farmacèutica se sent "cridada" per les fulles seques, àdhuc a elles voldria donar vida penjant-les a la paret de la cambra. però no ho fa, com tampoc pot fer res per ajudar la gent, els vianants, que "corren com fulles seques", sols per la vorera de la tarda.

TEMPS DE CABANA

Són un conjunt de poemes escrits la majoria a Llorenç del Penedès, el seu poble de residència actual, i algun altre a Salou o Illertissen, és a dir en temps de vacances o bé des de petites viles.

- "Mar" (Salou 1978).

Representa: el retrobament de la pau, de la serenor, d'un mateix davant el mar.

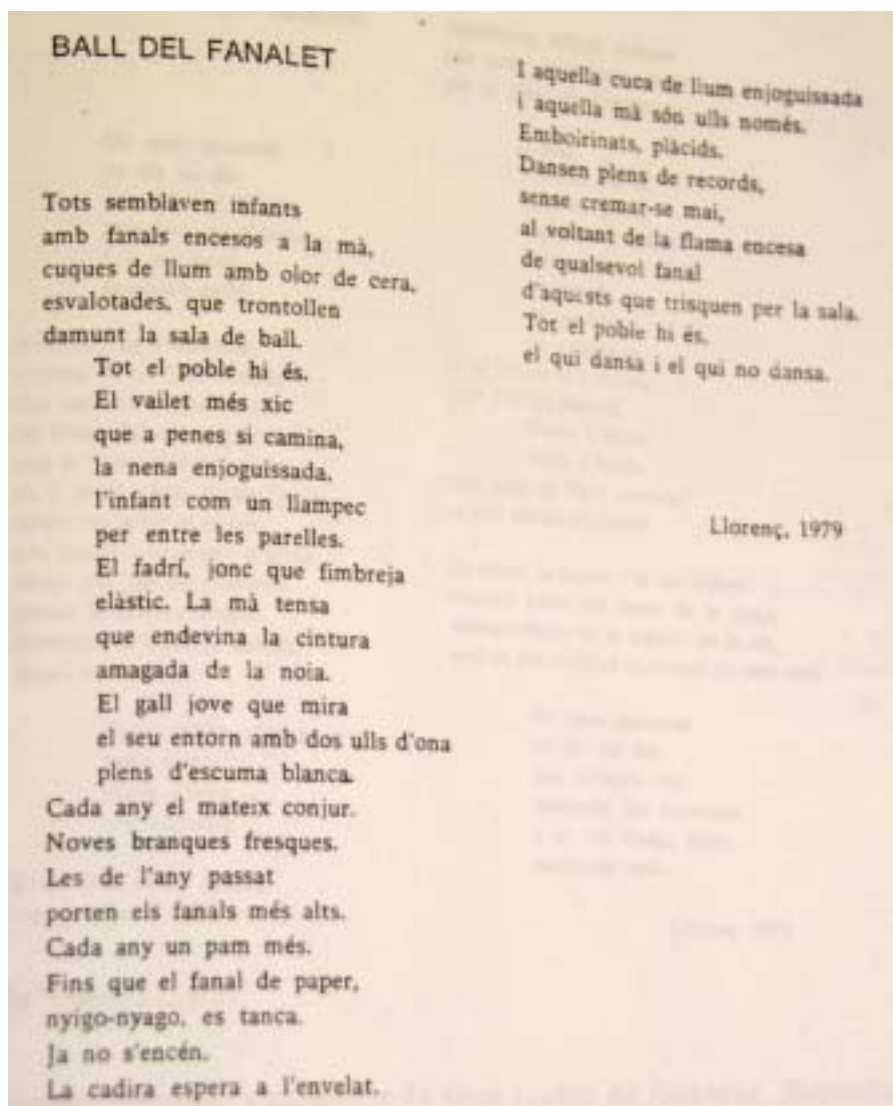
Significa: trobar-se a sí mateix i agafar forces per tornar a començar la vida quotidiana.

- "Neu" (Illertissen 1961).

L'autora ens expressa el seu propi sentiment envers la neu que cobreix el paisatge, els bens, les taules i a ella mateixa. Hi veu gravada "La Vida", diu, en les petjades que hi deixa damunt. Vol sentir el seu contacte fred, el cruixir de la seva blancor innocent,

sentir sobre la pell molts petons blancs.
Surt publicat al Bloc Maragall el 28-I-1894.

- "Ja venen el veremadors valencians" (Llorenç del Penedès 1978).
Descripció de la recollida del raïm a la seva terra per veremadors de la regió valenciana.
- "El pellaire" (Llorenç del Penedès 1978).
Record de la típica figura del pellaire dels pobles.
- "L'esmolet" (Llorenç del Penedès 1979).
Sí passen encara però, l'esmolet i el pregoner als quals recita.
- "Ball del fanalet" .
Poema de versos molt bonics que ens descriu l'envelat del poble. El reproduïm a continuació:

- "Les vergues, els pàmpols" (Llorenç del Penedès 1978).
Les vergues, els pàmpols i els fils la volen xuclar i tornar a la terra, ens diu, però ella escalfa somnis i obre les mans per veure si esclaten. Acaba tot dient "Sóc una lloca".

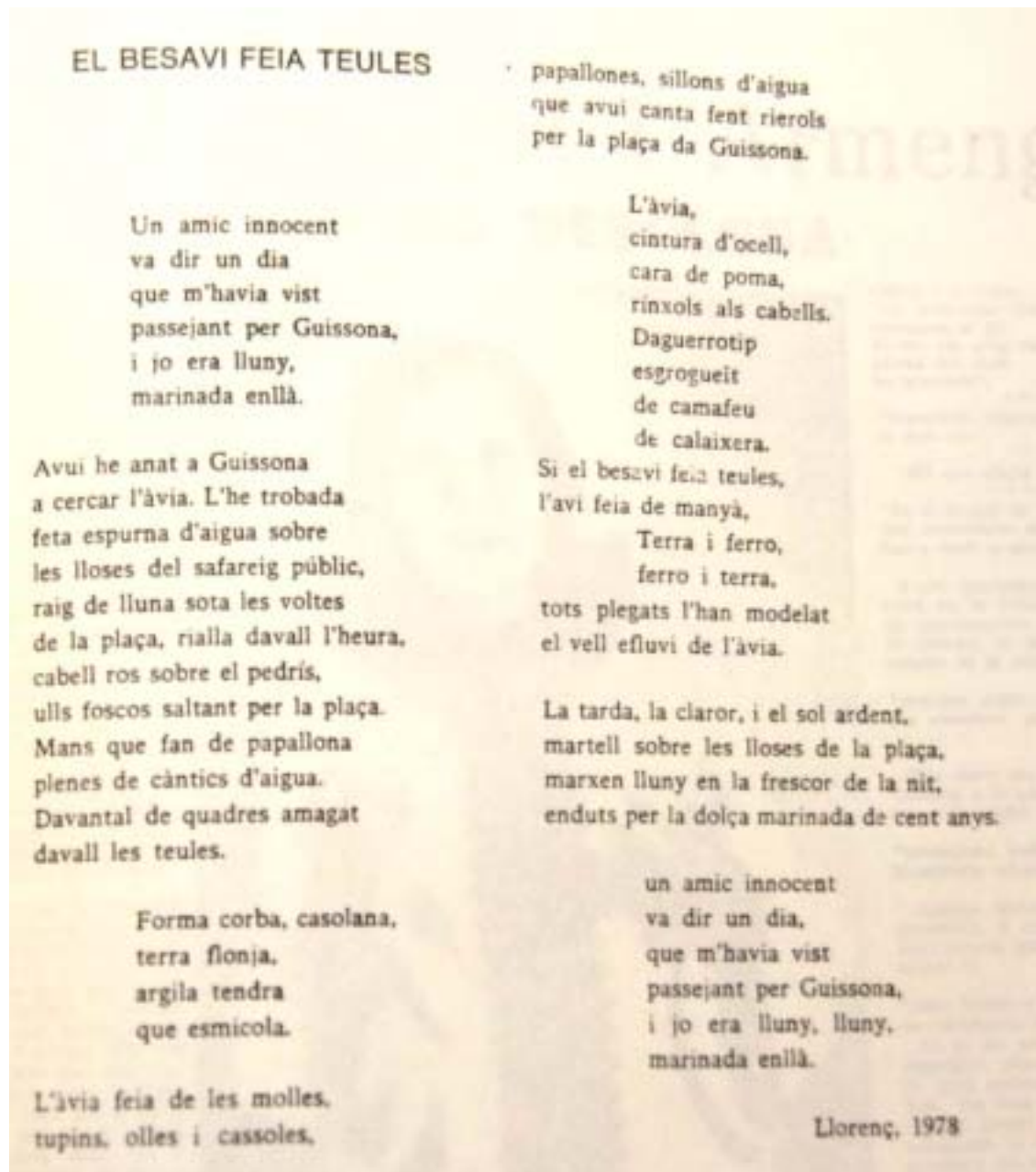
És, malgrat tot, una somniadora.

- "La pastera" (Llorenç del Penedès 1978).

Un cant innocent, graciós a la pastera de la casa pairal que ja no es fa servir.

- "El besavi feia teules" (Llorenç del Penedès 1978).

El comentari d'un amic sobre Cuissona, li fa recordar aquest poble que era el dels seus besavis i avis. Ens descriu amb gràcia el poble i la seva àvia. És un poema - com la majoria del poemes de la Rosa Fabregat - per llegir-lo en veu alta i sentir-ne l'entusiasme a través de la seva musicalitat.

- "Lleida" (sense data).

Anada, tornada i estada a la seva ciutat de joventut. Recorda els seus pares de joves i

de més grans. - "Fulles seques del retrobament".

Després de "Fulles seques de l'amor i de l'asfalt". Sembla un cant des de la mort, una mort, però, que la Rosa Fabregat sent de forma tranquil·la. No té vida però no és desgraciada :

*... "M'han tallat les arrels
i ja no tinc saber
ni veu, ni plor
ni crit, ni llàgrima".*

- "El cabdell de les bruixes", aquestes fades malignes que només poden cabdellar el fil dels records i sentiments a través de la imaginació, de la vida a la ciutat i al camp de la Rosa Fabregat. En tot el llibre s'intercalen alguns dibuixos en blanc i negre i a la portada en color, del diputat Joan Descals, molt en la línia dels poemes.

Rosa Fabregat i Armengol

LA ROSA DESCLOSA

Els pétals li coronen la testa i el somriure li abra l'espai del sentiment, i amb els ulls plens d'humanitat arcaiques contempla com "Les papallones també es moren" o com "A la dona li surten ales". Mentrestant neix a Cervera entre l'aleina opaca i el llargardaix tornassolat, entre el fonoll precís i els pardals esporugits. Amb el sol encimbellat se'n va a viure a Llérida, estudia a Barcelona i professa a Alemanya. Passa per Aragó i torna al medi rural fugint de la temptació de les multinacionals que, a més de la professió, li volen colonitzar la persona. I s'estableix a Llorenç del Penedès on, entre herbes, minerals, glucòsids i xarops segur que llegeix l'Oda a la farmàcia, de Pablo Neruda. A les nits l'amor li habita la pell perquè "Cada nit que tu vénis i Encara flaires" com diu ella mateixa en versos d'adob i d'estrip abundant de narcisisme. I com a bona alquimista, devoradora del temps i planificadora d'argiles, creu en les bruixes, en les cabanes, en els somnis, en els meridians polifònics i en els il·liris circumcisos.

Heus ací la dona, la femella, la poetessa, la persona que trenca l'himen a les cantonades de la història de cada dia que ella omple de solfes. I somnia papallones com llavis, i s'emmotla i barreja besades per tal que ningú no en sàpiga l'origen, i estreny dins les mans l'arena d'allò que era aïna i que no figura a cap cartipàs ni a cap horari. Heus ací la dona feta sonata que ella viu a quatre mans, que s'enceta cada dia i que cada dia comença de cap i de nou com el que és: la realitat dels somnis, la utopia dels nervis, la tendresa dels forts, això que a cops pidoiem i que d'altres mestentem. Heus ací la Rosa desclosa en tendresa transmutada en paraula, sement i alquímia.

Aquest pròleg àcrata, reptant, desbridat i dominical —i moltes roses més— l'escriu entre els dos llibres de la Rosa Fabregat i Armengol: "Estelles i El cabdell de les bruixes". Amb aquests dos llibres a les mans el lector sentirà les almostes plenes de llum de

llum enamorada; de substància, de substància enamorada; icones d'icones enamorades, de carn, de carn enfolhada... Almostes plenes de mots que anomenen els sentiments, les vivències, les finestres per les quals traïem el cap i des-

cobrim els sons antiquíssims com "una petxinà fòssil que ens porta a cau d'orella antics, daurats remors d'aigua".

"Les Estelles i el Cabdell" formen les alforges que cavalca una dona plena de desig que busca

l'arbre i el tron:
"La terra sobre l'arbre
s'apropia al sol.
El traç del grup del món,
gemma del vent
se'n mou".

...
"Espereja obrint
el meu cor".

...
"Mà que allota i acarria".

...
"Es el llenguatge de la veu
que s'omonilla al cor
fins a tocar la seva terra buida".

I que proclama un sentit profund de la terra nutrida com un protagonista arcaic de postes de natura, de realitats que són remors de la pàtria, que

"guarden petits estels amagats
que somriuen quan s'obre cada
l'alba".

Una dona que desplega la tendresa a la pàtria quasi es refereix a la nostra llengua

"l'ensejada, maleïda
humiliada, vana".

Aquesta llengua que tota una generació a darré, ha recuperat amb recard, però que ara ha tornat al

"pàter trocisc i intenció de retrobar-la dins la mà adulta". No hi ha una realitat fora de realitat: tota hi ha allà que de molt endins nostre projecta fora. No hem de perseguir cap veritat; només és veritat allò que estructura la nostra fe, nostres realitats. No hi ha cap cor ni està d'altre nostre peu; només hi ha el cor que queda, fet darrere nostre. No hi ha ningú que sigui fora del nostre cor; només és estar allà que ballega darrere del nostre pit, el llenguatge. Aquesta immensa subjectivitat és el carència avor darrere del qual la Rosa edifica la seva poesia. Poesia, per tant, eminentment lírica, intencional, estreta de língües, arrabassadora d'intencions. Poesia que transcendeix el paper escrit i es genera plenament en la sonoritat de la paraula. Una poesia que porta dins tota la música dels mots que es convertiren en un repete tònic que espera ser substituït a ple carrer al bell mig de la pluja, salt de la multitud, de cara al mar, a cel obrir.

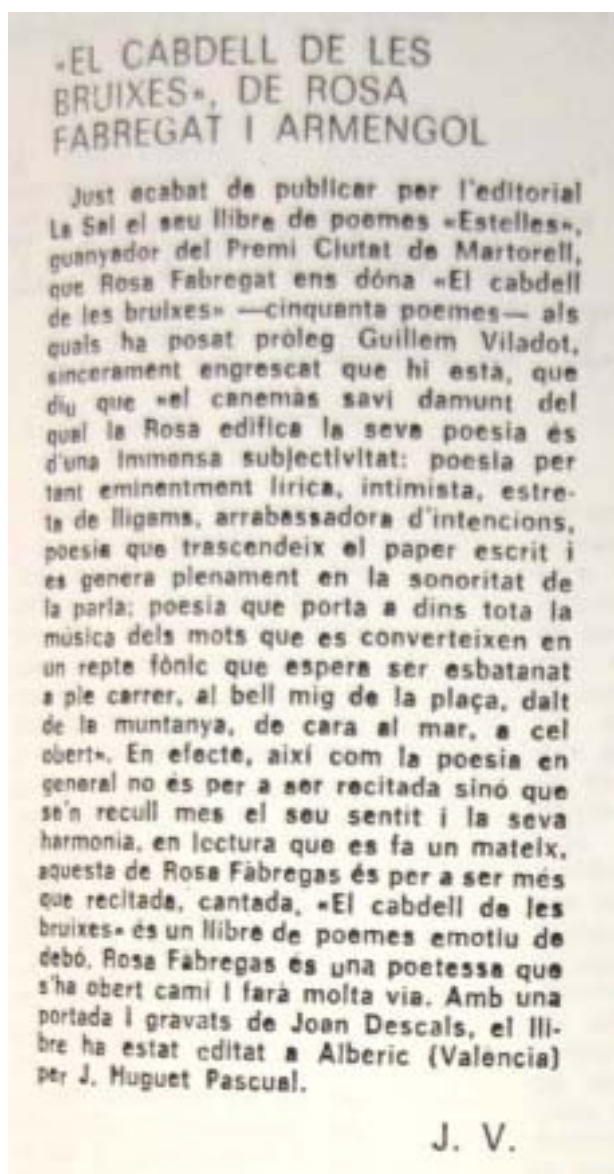
Mentre el lector veu els mots amb un dit a l'orella, un sop més es recupera la naturalitat primitiva; el vent. La poesia de la Rosa s'estructura la seva realitat en ser dita en veu alta. Una veu amb nombrosos recitats i amb ella s'acomplix quèvem veu personal en la Rosa; la seva llumina comunicativa, la necessitat de dir, d'annunciar. El que escriu la Rosa és per a ser dit a algú, amb el qual es dóna cordia al sentit veu de l'idioma; la paraula s'ha fet per a la comunicació. No, per escrit que veu amb el cor, mai no se pota solista a cap dels mots recitats de la Rosa. Però la corre a ella i s'omplien fàcilment el nivell de veritat que des s'estructura el seu veu calid.

En aquesta línia del seu darrer recital celebrat a l'Alcova Barceloní, amb una sala plena de gent a guisa. Però més aviat m'interessava la Rosa fora de les institucions ben lluny dels palaus de la cultura, de fora de moltes institucions oficials. Tot i així, la seva llum de significativa. La paraula és del patir i la fe el patir. Es veu de quan els poemes d'una assomida la tornin a qui ha d'expressar-la des del seu nivell que ha assolit. Es el patir, el patir, els poemes: els poemes, el patir. El patir d'una dona. Mentre, la Rosa és de fora.

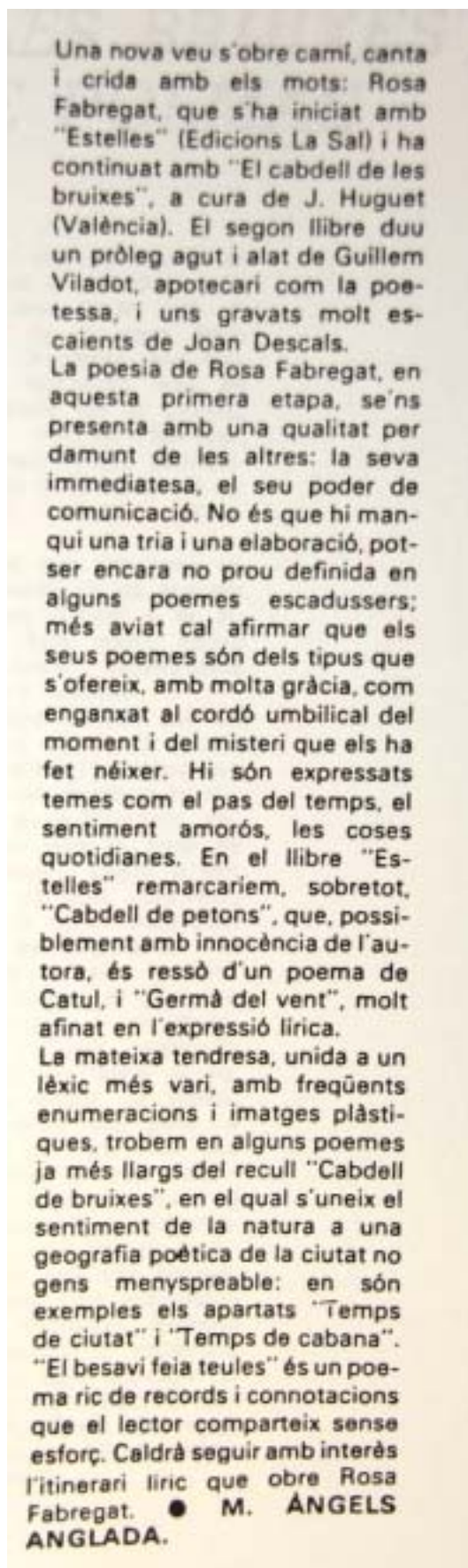
Guillem Viladot
edició de 1979

El pròleg de Guillem Viladot que ja hem comentat es publica íntegrament a "Diario de Lérida" el 3 d'octubre de 1980 i abans l'11 de novembre de 1979 al diari "Avui", essent com un comentari-crítica del llibre de versos.

En Joaquim Ventalló parla - el 8 de novembre de 1979 - de la Rosa Fabregat a La Vanguardia.

L'escriptora Maria Àngels Anglada a la revista Canigó està a l'expectativa de la pròxima obra de la Rosa Fabregat (1980) .

24-II-79 (Lleida) Diario de Lérida.
El crític considera la nostra professió com a "àrida".

ROSA FABREGAT:

"EL CABDELL DE LES BRUIXES", OTRO LIBRO DE POEMAS

(De nuestra Redacción,
por Manuel MOLINA).

Rosa Fabregat ha vuelto a la actualidad poética —si es que alguna vez dejó de estarlo—, con su segundo libro «El Cabdell de les Bruixes», que está obteniendo un rotundo éxito de crítica. Desde «La Vanguardia», en uno de sus últimos números, hasta un magnífico comentario de Montserrat Roig, Rosa Fabregat, ha calado muy honda. Y en cuanto a público, basta recordar la lectura de sus poemas hace una semana, primero, en el Estadio General, y luego, en el Instituto de Enseñanza Media.

Rosa Fabregat, en su lírico retiro tarraconense, pero con el ánimo siempre cerca de Lleida —que ni olvidada ni se aleja de ella—, nos tiene de la mano amiga de sus versos y su conversación: «Es un libro de brujas de ciudad y de campos. Es un poco como volver a mis raíces».

Sabemos de la primorosa edición que le ha hecho el valenciano Jesús Hugueta, con un magnífico prólogo de Guillem Vioolat, que llega al fondo de la obra de Rosa. Y de los dibujos que encuadran, que soportan, los poemas. Ilustraciones de un tipo modernista de Joan Descaig, tan compenetradas con la idea de la poetisa. «Este libro es como una continuación del primero, con poemas de hace tiempo y muy actuales, pero siempre dentro de esa temática de la brujería». No me he atrevido a preguntarle por Zugarbaidi, ni por Julio Caro

Baroja, ni por esas vinculaciones que el algarre europeo pudiera tener con la «brujería» de su obra. Pero sé de su inquietud más etérea, más femenina, más en el aire alado de la poesía, de esas «hadadas buenas», que son sus brujas, confesado en esta hora donde el teléfono ha acortado distancias.

—Porque mis «brujas» no son las malas, ni las que perseguían en Salem o la Inquisición. Son como hadas buenas, como inspiradoras de amor y poesía.

Habrà que buscar ese fin de semana donde la poesía tiene su remanso. Habrà que encontrar las horas o la tarde limpia de quehaceres, para disfrutar con la obra de Rosa Fabregat. Llegar a ella a través de sus «brujas», llegar hasta quien sabe con paginar perfectamente la árida profesión con la lírica escapada hacia las ilusiones de la palabra y el pensamiento. «Escribo, continuo escribiendo un poco al ritmo lento». Sin forzar el motor, pero sin dejar que pare, le añado yo en este simio tan de nuestros tiempos. Recordarle sus treinta recitales, su éxito del día 14, su encendido entrega a la poesía, cuando la ruda realidad cotidiana sólo nos trae materialismo. Rosa Fabregat, leridana por nacimiento y vocación, poeta que sabe conjugar el amor a la tierra con la realidad diaria. Rosa Fabregat. «El cabdell de les bruixes»: Un éxito más.

"EL CABDELL DE LES BRUIXES"

ROSA FABREGAT: Alas, sueño, poesía... realidad

La poesía está en la rama que se rompe del árbol. En la gota de lluvia que se destiza por el cristal de una fría escuela. En las hojas secas sobre el asfalto esperando la ráfaga de viento. La poesía la concebimos dentro y en un laborioso parto la lanzamos a la vida sin romperle el cordón umbilical que nos la conserva presente a nuestro ser. Poesía ha de jado de ser lo elevado, ignoto e ininteligible, la poesía es cotidiana, íntima y nuestra.

La aparición de un nuevo libro de poemas no produce ningún ruido, en silencio y apurando una fría tarde de otoño en la Llibreria la Rambla, se presentó "El cabdell de les bruixes" de Rosa Fabregat. Es el segundo libro de una mujer tierna, dulce, tremtamente sensible que matiza los poemas para buscar que las palabras se sostengan en el aire para que su concepto permanezca más tiempo entre quienes la escuchan.

"Tens el cos rodó i plé,
de fruita madura,
màgrana sucosa
i punt d'esberlar".

Divide su libro Rosa Fabregat en tres tiempos o partes: "Temps de bruixes", líricos, maternales, llenos de un sensible espíritu enamorado, con ansias por ganar una auténtica paz lírica. "Temps de ciutat" es la segunda parte, todo el estilo sensual y carismático, se convierte en una descripción de la ciudad con apuntes de poesía testimonio. La tercera parte "Temps de cabana", es un viaje al pasado rescatando a personajes que están destinados a desaparecer: "L'esmoiet, la pastefa, el balla del fanalet, el pregoner". Poemas inocentes, cándidos, envueltos en una belleza plástica justa. En algunos poemas utiliza los caligramas para dar un mayor énfasis a lo que Rosa Fabregat pretende decirnos.

La presentación del libro corre a cargo de la también poetisa irrocaense Olga Xirinachs. Rosa Fabregat, aunque nacida en Cervera, se siente hija del Baix Penedès, no en vano regenta desde hace varios años una farmacia en Llorens del Penedès. En 1978 ganó el Premio Ciutat de Martorell con la selección de poesías "Estel·les",

que fue publicado y se agotó en pocos días. Rosa Fabregat posee un aroma natural, una fragancia estética y una belleza de vocabulario que la convierten en una poetisa auténtica, sincera y tremendamente comunicativa:

"T'espero neu,
Vull sentir el teu contacte tret
cremar-me els dits,
enfonsar-me en els teus braços,
ser llavor
i esperar una altra primavera
per neixer de nou".

ENRIC PUJOL

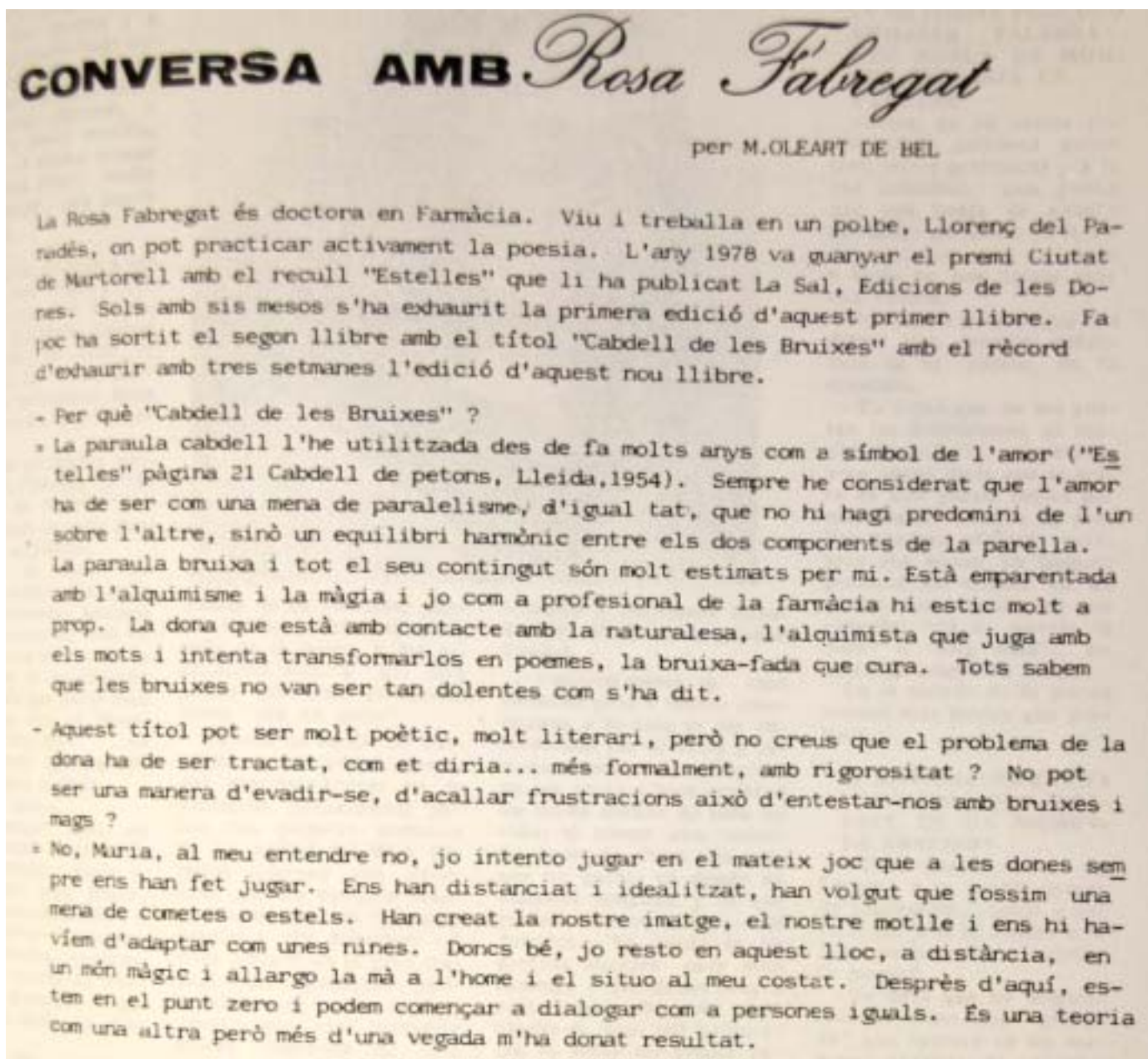
"Diario Español"

(27-II-79)

A la revista "Alella" (núm. 167) de desembre de 1979 es publica una entrevista amb Rosa Fabregat escrita per M. Oleart de Bel.

En reproduïm només una part que és interessant per veure la influència de dos punts bàsics en la forma d'escriure de la Rosa Fabregat:

- ser dona.
- ser farmacèutica.

Adjunto una fotocòpia al full següent del "Diario de Lérida" del mes de febrer de 1980 però que es refereix a l'atorgament del títol de "Lleidatana del mes de desembre", en aquest cas de 1979.

LERIDANA MES DICIEMBRE

Rosa Fabregat i Armengol

La poeta ROSA FABREGAT I ARMENGOL, fue elegida "Lleridana del mes de Enero" en reconocimiento a su labor poética y a la actividad desarrollada por Rosa Fabregat en el pasado mes de diciembre por medio de sus obras. Llegando a ser poeta sencilla, popular y al mismo tiempo alta, es una mujer hecha y hecha por una mujer, una poeta por todo.

De profunda entrega a las cosas no dejó lugar a dudas. Comenzó con sus relaciones en diferentes puntos de Cataluña, en ellos el amor hacia la "Terra Perda" de la terrateniente Rosa Fabregat nunca esta ausente.

De obras publicadas hasta la fecha: "Estrellas" y "El amor de los brujos" que ha alcanzado un éxito inusitado de aceptación.

"Zafra", un "recull" de poemas íntimos y sencillos lo que totalmente agotado y por primeros de mes en Barcelona está anunciada la publicación de su segunda obra, obra que había sido premiada con el Premi Car de Marinsell: "no sé solamente por un libro de poemas veritables".

—oOo—
Rosa Fabregat nació en Orens y reside en la ciudad de la Pasión, hasta la edad de ocho años, trasladándose posteriormente a Llerida en donde se inicia en sus aficiones poéticas. Realiza la carrera de Farmacia en Barcelona, residiendo más tarde en Alemania.

A los 14 años aparece su primera poesía suya en la revista local, con suma ilusión por su parte. También componen todo "leídas" y poemas, realizó algunas colaboraciones para el grupo "Mensajes" sobre poemas que edita a 121 desde hace ya muchos años, pero sus influencias poéticas sufren la influencia familiar y Rosa Fabregat la creación por algún tiempo.

Por nuestra poetisa no

dentado de su vocación; entró en su interior el germen de la poesía e iba creciendo alguna que otra poesía que eran guardadas como "oro en paño".

Ya con el título de Farmacia se trasladó a Alemania especializándose en su profesión. Actualmente posee una pequeña farmacia en un pueblo del Baix Penedés (Llorenç del Penedés). Allí ha vuelto a recontrarse con su quehacer poético y allí discurren sus días. Alejada de la gran ciudad, Rosa Fabregat hace poesía y nos habla de todo aquello que hace sentirse felices rodeados de esta nuestra existencia y nuestra vida expresada en belleza y melodía poética.

LA FARMACIA Y LA POESÍA

—Rosa, estuviste relacionada cerca de 15 años con una gran empresa farmacéutica, ¿cómo viviste a tu pequeña farmacia?

—Así es, en mi estancia en Alemania formé parte de una gran empresa farmacéutica y posteriormente me

trasladé a Barcelona cuando esta abrió en la Ciudad Condal.

Posteriormente la casa alemana pasó a manos americanas y la cosa se fue enturbando por diversas y variadas razones. La situación no me gustó e hice realidad un sueño durado de toda mi vida: el poseer una pequeña farmacia. Para ello busqué un pueblo en donde no existiera ninguna y lo encontré, este es Llorenç del Penedés. La gente se ha portado siempre muy bien conmigo y me siento muy a gusto entre ellos; un pueblecito de unos mil habitantes, es como mi propia casa.

—¿Cuál es pues tu principal dedicación?

—La farmacia es mi principal dedicación. Los sábados y los domingos también estoy en ella, y solamente tengo un día libre, los miércoles.

—¿Y escribes?

—Como no tengo otra alternativa, escribo por la noche, cuando se termina la TV y finalizada ya la relación familiar con mi esposo

y mi hijo; me pongo a leer poesía y a escribirla.

—EN MI POESÍA PROCURO UTILIZAR PALABRAS QUE NUNCA EN HOMBRÍE PENSARÍA EN UTILIZAR—

—Basta en tu poesía encontrar palabras sencillas, frases profundas y a la vez sencillas... una poesía que nos lleve de aquellos que todos palpamos en la vida cotidiana, pero de lo que a veces no nos damos mucha cuenta.

Por ello te pediría que nos dieras una sencilla definición de tu poesía, de tu creación.

—Ya sabes que no me gustan las definiciones, ni mucho menos... etiquetas... pero puedo decir que se trata de una poesía hecha por una mujer. Cuando la realizo procuro utilizar palabras que nunca un hombre pensaría en utilizar en un poema, como puede ser por ejemplo: "fil de nuvola de cotó" o "jaig listó"... un lenguaje propio de mujer.

En el mundo de la poesía existen más poetas que poetas.

—MI INSPIRACION ES UNA "GLOPADADA" QUE APARECE EN UN MOMENTO PRECISO—

—Todo poeta tiene su "musa" o su fuente propia de inspiración... ¿cuál o qué es lo que a ti te inspira a la hora de ponerte a escribir tu poesía?

—Yo diría que mi inspiración es como una "glopada" que aparece en un momento preciso, la archivo por llamarla de alguna forma en el cerebro y la dejo madurar o la escribo en aquel mismo instante. A veces es un núcleo de palabras o una imagen que puede generar versos y llega un momento en que surge el poema.

—oOo—

"El cabell de les bruixes" fue publicado en Valencia el pasado mes de noviembre y ha tenido también muy buena acogida.

Un jurat compost per membres, entre d'altres del "Diario de Lérida" i "Radio Popular de Lérida", el concedeixen a lleidatans o afincats a la província que es destaquin per la promoció del nom de Lleida en qualsevol tipus d'activitat o bé que prestigiiin la ciutat o la província. Li van ser concedits un diploma i una medalla.

En l'entrevista que se li fa per aquesta ocasió s'entreveu l'èxit que va adquirint la Rosa Fabregat pel nombre de llibres venuts i de recitals donats, fins aleshores una trentena i molts per la província lleidatana (d'aquí el premi).

També ens explica com li surt la poesia, "a glopades", cosa que repeteix al llarg de moltes entrevistes, com veurem, mentre que la prosa li suposarà sempre un procés més difícil d'elaboració.

I també ens diu que la seva gran il·lusió era posar una farmàcia a un poble petit.

El mes d'octubre de 1980, i com cada any, l'"Academia Bibliográfico Mariana" de Lleida convoca un certamen de literatura. En el capítol de poesia, aquell any, es dedicà a la Verge de la Misericòrdia de Reus i guanyà Rosa Fabregat la Flor Natural.

Vegem-ne la ressenya del "Diario Español" de Tarragona que ens explica a més la gran acollida del recital que donà, després de rebre el premi de mans del bisbe de Lleida, davant els amics lleidatans al Teatre Principal, seu de tot l'acte.

Dos tarraconenses triunfaron en Lérida

El pasado domingo se celebró en Lérida la entrega de los premios del certamen literario que la Real y Pontificia Academia Bibliográfico Mariana había convocado este año, en su 120 edición, dedicado a la Virgen de Misericordia de Reus.

Como ya informamos en su momento, S.M. el Rey Juan Carlos I había dotado al certamen de un premio especial, único premio concedido por S.M. en manifestaciones literarias de este tipo. El premio de S.M. el Rey fue ganado por nuestro compañero Antonio Torrebadella que aparece en la foto junto a la ganadora de la Flor Natural, la poeta también leridana de nacimiento pero domiciliada en Llorenç del Penedès, Rosa Fabregat.

Convocado por la Real y Pontificia Academia Bibliográfico-Mariana

Reus y Lérida, hermanadas por el certamen literario

Numerosos reusenses asistieron al acto de homenaje a la Virgen de Misericordia

(Especial para "Diario Español")

Lérida, tenía el pasado domingo, ambiente reusense. Varios autocares y numerosos coches particulares se trasladaron a la capital de la "terra ferma" para asistir al Certamen Literario que en honor de la Virgen de Misericordia de Reus, había convocado la Real y Pontificia Academia Bibliográfico-Mariana de Lérida. El Teatro Principal, donde se celebró el acto, se encontraba lleno de reusenses que, junto con los leridanos aplaudieron entusiastamente la actuación del "Orfeo Reusenc" que cubrió la primera parte del acto con un selecto y memorable concierto.

Después comenzó el Certamen literario. Tras unas palabras del reverendo don Salvador Gené, Director de la Academia Mariana y de "Diario de Lérida", el Dr. don Roc Pifarré Florejacs, mantenedor del certamen, pronunció su discurso.

El Dr. Pifarré es uno de los primeros cirujanos del mundo, leridano de nacimiento y en la actualidad director de un importante centro hospitalario en Chicago, donde reside como persona útil al gobierno de los EE. UU.

Condecorado por sus méritos científicos por el Rey Juan Carlos I, en esta ocasión fue delegado por S. M. para representarle en la entrega del premio Real que encabezaba el certamen.

En su magistral discurso el mantenedor hizo una gloria a la gran devoción que Reus siente por su Virgen de Misericordia y más adelante, con

singular maestría unió sus amplios conocimientos de la cirugía cardiovascular con el espíritu católico y cristiano de estos adelantos de la ciencia que han sido ya expuestos por S.S. el Papa ante el temor de que estas investigaciones puedan crear agmas letales para la humanidad.

Tras el discurso del mantenedor se procedió a la entrega de los premios. En primer lugar el Dr. Pifarré en nombre de S. M. el Rey entregó el que había sido adjudicado a Antonio Torrebadella y después el Obispo de Lérida hizo entrega de la Flor Natural a Rosa Fabregat. Las restantes autoridades fueron repartiendo los restantes premios, entre los que se encontraba el reusense Francesc Bojerras.

Al final del acto, antes de que fuera clausurado por el Arzobispo de Tarragona Monseñor Pont i Gol, pronunció unas palabras el alcalde de Reus que fue muy aplaudido por sus conculdadanos que, como hemos dicho, llenaban buena parte del espléndido Teatro Principal.

La jornada fue, en definitiva, un emotivo homenaje a la Virgen de Misericordia de Reus y, a la vez, un acto de hermoso hermanamiento entre las dos ciudades tal como recordó el director de la Academia Mariana, reverendo don Salvador Gené que con su dedicación y entrega ha sido el alma de este certamen de tanta trascendencia mariana y literaria en todo el ámbito nacional.

AURELIO BAUTISTA

La premsa local de Cervera fa ressò del guardó (revista "Segarra").

GALARDON POETICO. — *Rosa Fabregat Armengol, la exquisita poetisa cervariense continúa acaparando galardones por su obra poética. En el reciente Certamen Literio de la Pontificia y Real Academia Bibliográfico-Mariana de Lleida, ha obtenido el primer premio y Flor Natural del apartado poético, con su poema «Traieu-me el blau».*

Reiteramos nuestra más sincera felicitación a la señora Fabregat, deseándole no cese su espectacular carrera de éxitos.

I també la premsa del Baix Penedès (veiem-ho a "Portal Nou").

UNA FLOR NATURAL PER AL BAIX PENEDÈS

La nostra amiga Rosa Fabregat i Armengol, nascuda a Cervera (Lleida), resident a Llorenç del Penedès, però, jo m'atreiria a dir que filla adoptiva de tot el Baix Penedès, —car per tota aquesta comarca fa sentir la seva beneficiosa empremta poètica—, ha estat guardonada amb la Flor Natural en els Jocs Florals que anualment organitza l'Acadèmia Mariana de la ciutat de Lleida.

Després d'innombrables èxits en els seus múltiples recitals —entre els quals destaca el premi de poesia Ciutat de Martorell de 1978— ara ha rebut el que, lògicament ha de satisfer-la més: el reconeixement de les seves dots poètiques per la ciutat en què es va moure durant tota la seva infantesa i joventut.

És clar, ningú com un fill de la mateixa terra pot cantar-la amb més profunditat, emoció i precisió.

Prometem, per la setmana vinent, la publicació d'aqueix poema.

La premsa del Baix Penedès li publica a més el poema guanyador, que podem veure a la pàgina següent.

UNA FLOR NATURAL PER AL BAIX PENEDEÈS

Heus ací part del poema que prometérem publicar la setmana passada: Flor Natural en els Jocs Florals d'aquest any que l'Acadèmia Mariana de Lleida celebra cada any. A causa de la seva longitud, la setmana vinent l'acabarem de publicar.

La seva autora, Rosa Fabregat i Armengol, de Llorenç del Penedès, en fa dipositaria a tots aquells que siguin capaços d'entendre la seva poesia, de sentir-la i d'estimar-la.

Heus ací part del poema que prometérem publicar la setmana passada: Flor Natural en els Jocs Flo

TRAIEU—ME EL BLAU

1. Camina suau
la Verge Blanca
de l'Acadèmia.
Camina suau.
2. Les sis mil torxes
que l'agombolen,
pugen lleugeres
al seu costat.
3. Des de la Plaça
de Mn. Cinto,
va començar
el seu caminar.
4. Pels caminets
de la Seu Vella
trenen les mans,
les sis mil torxes
de lleidatans.
5. Des de la Plaça
de Mn. Cinto,
—pel Canyeret—
fins a la Vella
Catedral.
6. Pels senderols
vells del turó
—al peu dels murs—
vol arribar.
7. Des de la Porta
dels Apòstols
—a dintre el claustre—
la llarga trena
de llums la bressa
—la Vege Blanca—
la llarga trena
vol arribar.
8. Dalt de la Seu
ens mira trista.
Dalt del "Castell"
9. La Verge Blanca
de l'Acadèmia
per cada llàgrima,
encén la torxa
d'un lleidatà.
10. Cuques de llum
que alenen fràgils,
pels caminets
entremaliats,
des de la Plaça
de Mn. Cinto,
fins a la Vella
Catedral.

la Verge plora,
Té un blau al front.

II

11. Tornem-hi ara,
dones i homes,
tornem-hi ara,
obrim la mà.
La Verge Blanca
de l'Acadèmia
ens la guiarà.
12. Ella ja ho sap,
que Déu ens crida
des de l'Altar.
Ella ja ho sap,
que Déu també vol néixe
per unes mans de don
bressolat.

13. Ella ja ho sap,
què són paraules màgiques!
Ella també,
sap que el pot infantar.

14. Té un blau al front
la Mare Santa
de la Seu Vella.
Té un blau al front.
La pell li crema

III

15. Aquest cop que tinc al front,
ja fa segles que us espera.
Pugeu, pugeu, dones de Lleida,
traieu-me el blau. Ara podeu.
Ja és l'hora dones. Escolteu.
Ja és l'hora dones. Us crida Déu.
La veu dels segles
feta sang coagulada
ens brolla al front.

16. Traieu-me el blau
dones de Lleida.
Traieu-me el blau.
Ara podeu.
Deixeu l'escombra
i l'espolsador.
Pugeu, púgeu.
Si és que voleu,
podreu treure'm el blau.

17. El Fill que porto
a les entranyes,
només els homes,
només els homes,
l'infantaran.
On són les dones,
on són les dones,
al seu costat?
Déu us convida
en el seu sopar.

18. Ja que pareu la Taula.
Pareu esment.
Brodeu casulles, tovalles i mantells.
Pareu esment.

Ompliu de flors l'entorn.
Pareu esment.
El meu Fill també us crida,
pareu esment,
al Ritual de la Taula.
Pareu esment.

Les dones algun dia,
pareu esment,
el podreu infantar.
Pareu esment.
Digueu-los-ho, als companys.
Pareu esment.
Amb ells les mans ben juntes.
Pareu esment.
Home i dona — Mà i mà.
Pareu esment.
El podreu infantar.
Pareu esment.

19. Traieu-me el blau,
sang coagulada,
morat,
aigua marina,
cop amagat.

20. Traieu-me el blau,
dones de Lleida,
traieu-me el blau.
Dalt de la Seu,
el meu front us convida.
Dalt de la Seu,
donem-nos tots la mà.

IV

21. La Verge Blanca
de l'Acadèmia
rellisca dolça
per l'empedrat.

En Joaquim Ventalló a "La Vanguardia" parla de "Cartipàs", iniciativa de revista poètica del Penedès. (5-III-81)

«Cartipàs» és un quadern literari penedesenc que ha publicat l'Obra Cultural de la Caixa d'Estalvis del Penedès. Es tracta del número de Tardor, i en sortirà un a cada estació de l'any com diu en la seva presentació Josep M. Aragonès i Rebollar. Conté unes proses poètiques de Ramon Planes i Joan Solé Bordes i uns poemes de Rosa Fàbregat, David Jou i Mirabent, i Antoni Massanell. Joan Descals ha posat una il·lustració molt bona a la portada. Com s'hi pot veure la gent de Vilafranca del Penedès treballa de valent.

“CARTIPAS” nova revista de poesia

De tant en tant és agradable constatar que les activitats literàries no es decanten únicament per la novel·la, si bé que tendeixen també a reforçar la capacitat poètica i a donar-li més impuls. Aquest és ara, doncs, el cas de la nova revista "Cartipàs" que porta com a subtítol: "Quaderns Literaris Penedesencs" i que ha sortit al carrer durant aquesta tardor, fa justament unes setmanes. L'edició corre a càrrec de l'Institut d'Estudis Penedesencs i a l'equip de redacció hi figuren Josep Ma-

ria Aragonès, Miquel Castellví, Vinyet Panyella, Ramon Planes i Joan Solé Bordes. La portada reproduïx una pàgina del famós "Cartipàs català" d'abans de la guerra.

Encara que ben bé no sigui poesia tot el que publica, sí que ho podem incloure dins la temàtica poètica ja que l'article de Ramon Planes "Rèquiem per a Teresa López" o bé "Cridòria" de Joan Solé són mostres suficients de prosa poètica per a catalogar com a tal la revista, que anirà apareixent a la llum a mesura que transcorrin les estacions de l'any. També en aquest número hi publica Rosa Fàbregat el recull "Traieu-me el blau" guanyador de la flor natural al certamen literari de l'Acadèmia Mariana de Lleida, sota el títol genèric de "Tretze poemes" el doctor en Ciències Físiques de la Universitat de Bellaterra i a la vegada poeta David Jou i Miravent ens ofereix una bona mostra de poesia, a l'igual que Antoni Massanell i Esclassans amb "Versos d'un temps". La revista inclou també un apartat per a notes dels autors que hi publiquen i a la vegada unes ressenyes de novetats bibliogràfiques.

La presentació és acurada i tant pel seu nombre de pàgines, cinquanta-una en total, com pel seu format, "Cartipàs", es fa una revista ben assequible i entenedora per a tothom.

F. ROIG

En el primer número d'aquesta revista hi publicà també el poema "Traieu-me el blau". (12-XII-80).

Al Diario de Llérida del 21-X-1980, en l'apartat "El Personaje", entrevisten a la Rosa Fabregat que ens diu que compaginar la farmàcia i la poesia no costa gens perquè ho fa amb alegria i li agrada molt.

Rosa Fabregat, ganadora de la Flor Natural del Certamen Mariano

(Redacció). -- Sempre la muller sule ser motiu de ocupar esta seccion, dado el protagonismo que representa en muchas facetas de la vida. En esta ocasion en la poesia y más concretamente encarnada en la persona de Rosa Fabregat, quien recientemente se ha hecho acreedora de la "Flor Natural" del Certamen Mariano.

Con ella mantuvimos una breve conversacion y de este modo conoceria más y mejor... Inclamo a su poesia.

--¿Cuándo empezó a hacer poesia?

--Poco más o menos, cuando empieza la mayor parte de la gente, en la adolescencia. Desde entonces intermitentemente, he ido componiendo poemas que hasta hace pocos años han estado escondidos en mis cajones; en algunos muy al principio fueron conocidos, pero por pocas semanas después -a los 17 ó 18 años- tenía incluso un mirlo nombrado a que alguien pudiera verlo o leerlo y los guardé. Ya no me preocupé más de ellos hasta ahora, a mi mediana edad, que han salido a la luz.

--¿Dejaste Llérida por motivo de estudios?

--Sí; vino de Certera -donde viví- a Llérida cuando tenía 1 año y marché a Barcelona a los 11 para estudiar Farmacia.

--¿Le cuesta mucho sacrificio mantener su profesión de farmacéutica y su condición de poeta?

--Buena, sabes que pasa, que las cosas buenas a gusto rímense cuentan como si fuera un sacrificio, yo lo hago con alegría, porque me gusta mucho. Yo acostumbro a trabajar por la noche, digo siempre que soy noctámbula, y esto me permite hacer justa labor que a la larga, produce muchas satisfacciones.

"CUALQUIER PEQUEÑEZ ES MOTIVO DE POESIA"

Continúa a vida 'entenda motivaciones para realizar un poema?

--Sí, cualquier pequeña cosa tiene motivos de poesia. Recuerdo una vez que hice un poema en el pueblo donde residí, en Llerena del Panadés, inspirado cuando iba paseando con mi marido, Josep Me Frán i Sentallà y mi hijo, sola la queja del niño que iba en bicicleta levantando polvo del camino ya fue motivo para un poema que precisamente gusta mucho y varias personas se sienten identificadas cuando lo recito. Así pues, cualquier momento de la vida, puede ser poesia.

--¿Eres feliz?

--Sí, yo me conformo. Quizás todos deseamos siempre más y más; yo voy programando metas y cuando las puedo conseguir, me satisfago.

--¿Qué cosas de la vida le hacen feliz y cuáles le entristecen?

--Hay muchas cosas que me dan pena: el trato que algunas veces recibe la mujer, el trabajo que muchas veces se nos designa. La falta de trabajo para todos, sobre todo para gente joven, los niños pequeños y ancianos que no son queridos, una ciudad demasiado grande que siempre es inhóspita -sobre todo para niños y ancianos-, la contaminación que respiramos y que encontramos en los alimentos... una serie de cosas que son deteriorantes de la vida humana.

Yo sería feliz, si la vida fuera feliz para todos.

--Hablemos de tu producción literaria, has hecho tres libros y algunos poemas son conocidos gracias a tus recitales, ¿pero podrías referirte a lo último realizado?

--El último libro, que no es solo mío, está editado por el Instituto de Estudios Tarraconenses y es el conjunto de poemas realizados por 10 escritores y tantos cuantos pintores, concretamente el grupo "Un-Nons" -muy conocido por todo el país catalán- que han ilustrado estas poesias, así ha salido el libro que se titula "Tramada".

--Rosa, ¿nos hace falta más poesia para ser mejores?

--Sí. Y no solo yo porque recito los poemas en público, hago poesia, yo creo que el niño, el abuelo, una mujer en cualquier momento de su vida puede estar haciendo poesia.

Rosa Fabregat finaliza nuestra conversacion recitando un fragmento de un poema del libro "El Cabdell de les bruixes", demostrando que parte de su corazón lo tiene en Llérida, pues aquí residen sus padres.

"Quan drasfaig el camí, gavina,
veig dos vullies sortir a la finesara,
que mira al riu. Les seves mans
son dos coloms que volen amb
[plomes d'any
i omplen de boirina, gavina,
el meu retorn de casa groga i
[negra
que destrena l'antopisla que ve
[de Llérida".

El poema premiat i les paraules de presentació de la Rosa Fabregat són aprofitats per Carme Avellana per recolzar la seva tesi del diaconat i àdhuc el ministeri sacerdotal femení (Diari "AVUI", 16-I-81).

Diaconat

Pel diaconat femení

La qui signa forma part d'un grup integrat per dotze persones –cinc matrimonis, una religiosa i un capellà–, d'edats que van de trenta a seixanta-cinc anys, el qual ha pres part en l'Assemblea Diocesana de Barcelona, en la ponència de la pastoral dels sacraments, amb el número 1020, corresponent a la comunitat caputxina de Sarrià.

Una de les propostes que hem aprovat diu així: «Veiem a la llum de la fe que la gran majoria dels catequistes són persones del sexe femení i també que, per regla general, qui transmet la fe i la manté viva a la llar, quasi sempre, és la dona; així creiem inajornable que la dona ocupi el lloc que per llei natural li correspon al costat de l'home. Les Nacions Unides ho reconegueren fa més de vint-i-cinc anys. La dona actualment té accés a la cultura; ocupa el cinquanta per cent o més de les places a les Universitats catalanes, destacant que els nivells assolits intel·lectualment són més que equiparables als dels seus companys masculins. Continuar arraconant la dona en les tasques de l'Església no pot ser just ni cristià i si que és negatiu avui, mil nou-cents vuitanta-un anys després de Crist. Així doncs, basant-nos en la creença que l'ànima humana no té sexe, diríem que el lliurament de la dona a la fe cristiana no pot continuar essent ignorat per l'actual jerarquia, i considerant que és un cabal de fe desaprofitat per l'Església, el nostre grup demana que el punt de les conclusions de l'Assemblea que parla del diaconat permanent digui explícitament que això ha de ser sense discriminació de sexes».

Sabem que fins ara els homes són els únics que han escrit la història, fonamentalment perquè les dones érem excloses del món de la cultura, però ja és hora que les dones parlem, perquè el nostre silenci no esdevingui còmplice d'una injustícia flagrant. Fora bo que les vint-i-cinc mil persones que prenem part en l'Assemblea Diocesana preguéssim Déu perquè ens il·lumini a l'hora de prendre les resolucions finals, per tal que aquestes siguin encaminades a deslliurar l'Església de tot el llast que la immobilitza.

Ara ens fixem en la necessitat que, en la restauració del diaconat permanent, no hi hagi discriminació per a la dona. Però el nostre esguard va més enllà i no excluïm pas la perspectiva de l'accés de les dones al ministeri sacerdotal. Tant de bo fossin veritat un dia els versos de la poesia guanyadora de la Flor Natural en el darrer Certamen Marià de Lleida, celebrat sota la presidència de l'arquebisbe de Tarragona i del bisbe de Lleida. La seva autora, Rosa Fabregat, deia en la presentació del poema guardonat: «Ja que el total de la humanitat, aproximadament un cinquanta-dos per cent, són dones i són les dones la part de la humanitat proporcionalment més addicta a l'Església, parlar de les dones i de la Verge és parlar també de la seva devoció a la Mare, per excel·lència. He volgut reivindicar el dret de la dona al sacerdoci, perquè d'una vegada i per sempre, en algun dia no llunyà, deixi de ser el sexe motiu d'impediment».

Rosa Fabregat, en efecte, posa en llavis de Maria aquesta premonició: «El Fill que porto / a les entranyes, / només els homes, / només els homes, / l'infantaran. / On són les dones, / on són les dones, / al seu costat? / Déu us convida / en el seu sopar. // El meu Fill també us crida, / pareu esment, / al Ritual de la Taula. / Pareu esment. / Les dones algun dia, / pareu esment, / el podreu infantar. / Pareu esment. / Digueu-los-ho, als companys. / Pareu esment. / Amb ells les mans ben juntes. / Pareu esment. / Home i dona– Mà i mà. / Pareu esment. / El podreu infantar. / Pareu esment.»

Carme Avellana

A més d'aquesta Flor Natural, el 1980 és un any de gran producció per a Rosa Fabregat.

Surten publicats:

- la 2a. edició d'"El Cabdell de les bruixes" que ja hem analitzat (mes de gener).
- "Temps del cos i tretze llunes de maduixa" (mes d'abril).
- "Tramada" (col·lectiu de poetes i plàstics) (mes d'octubre).

TEMPS DEL COS I TRETZE LLUNES DE MADUIXA

(Ed. J. Huguet, abril 1980)

D'entrada la presentació de "Temps del cos" ens recorda el "Cabdell de les bruixes" ja que l'editor és igualment en J. Huguet de València i il·lustracions d'en Joan Descals. Aquesta vegada, però, l'edició es fa amb el patrocini de l'ajuntament de Vilaseca-Salou, al qual l'autora ofereix el llibre.

Externament és un llibre més ample i prim que l'anterior i per tant més manejable, de cobertes blaves, amb dos suggerents dibuixos en els que es recrea la poesia, el detall i la bellesa del cos nu de la dona, de la natura i de la paraula.

El pròleg de l'escriptora Montserrat Roig ens justifica la poesia de la Rosa com a reconstrucció apassionada de la pròpia identitat. Un desig que, degut a la seva biografia difícil i plena de petits i continuats desenganys, es manifesta en la paraula, en el vers. La considera una autora que va madurant amb el temps, que va retrobant les seves arrels i les raons de la seva inseguretat. Així després de "Estelles", "bocins d'ella mateixa dispersos en estelles", i de "Cabdell de les bruixes", "suau i alhora ferma reivindicació femenina i dels vells oficis o costums", escriu "Temps del cos". És una obra dedicada més que cap altra al cos, als sentits i a la natura, principalment al mar, al mar actual, malmès per la civilització.

Montserrat Roig considera que els poemes de la nostra farmacèutica no són metafísics ni abstractes sinó "amarats de coses", explicats amb la imatge adequada. Són, per això, versos més difícils, ja que les abstraccions, diu, "ens poden salvar de les incerteses i conflictes de la vida concreta"... "Però ella s'encara valenta i sola a l'evolució dels propis sentiments - soledat, enyorament, incomunicació - i no té por de traduir-los en paraules. A la pàgina següent en veiem una part d'aquest pròleg. Després d'uns fragments d'Àusias March, de Guillem Viladot - el qual extreu uns versos de la novel·la "Ricard" que es comenta en aquesta mateixa treball - i d'Olga Xirinachs, tres autors que han influenciat l'obra de l'autora, comencen pròpiament els seus 25 poemes.

Rosa Fabregat és una dona que ha fonamentat la seva vida en una elecció dolorosa i alhora apassionant. L'ha fonamentada en la recerca del seu ésser a partir del coneixement de les seves arrels i de la seva identitat. I no ha estat fàcil. Descomposta dins del trencaclosques de la pròpia biografia, a poc a poc ha anat reconstruint el seu ésser. Primer, es tractava d'identificar vida amb natura —car va néixer a Cervera i s'educà a Lleida—, després, vida amb professió —es fa farmacèutica— i, per fi, vida amb decisió individual abandona la garantia de les multinacionals i es refugia a Llorenç del Penedés i reconstrueix la funció socialment desvaloritzada dels vells apotecaris.

La seva vida no ha estat fàcil. Des de petita ha tingut al seu voltant coixins falsament protectors. Envoltada de rigidesa i autoritarisme, ha hagut de descobrir a través de la pròpia paraula la seva íntima seguretat. A poc a poc, doncs, la Rosa Fabregat ha tornat al vell i primitiu verb i aquest, en forma de *boomerang*, li ha retornat la identitat.

Hi ha poetes que, com certes plantes i animals, neixen joves i moren joves. Rimbaud donà aviat la seva força i, era tan gran, que s'exhaurí. D'altres, en canvi, maduren lentament com els fruits tardorals. Les lletres catalanes tenen diversos exemples, recordo ara en Gabriel Ferrater i en Feliu Formosa. Primer calia quallar la força interior, asserenar la contemplació, reconstruir-se a partir de l'entorn. Aquest és el cas, em sembla, de la Rosa Fabregat.

Segons la Montserrat Roig, la Rosa Fabregat identifica -entre d'altres aspectes - vida amb professió farmacèutica, i reconstrueix la figura de l'apotecari.

TEMPS DEL COS

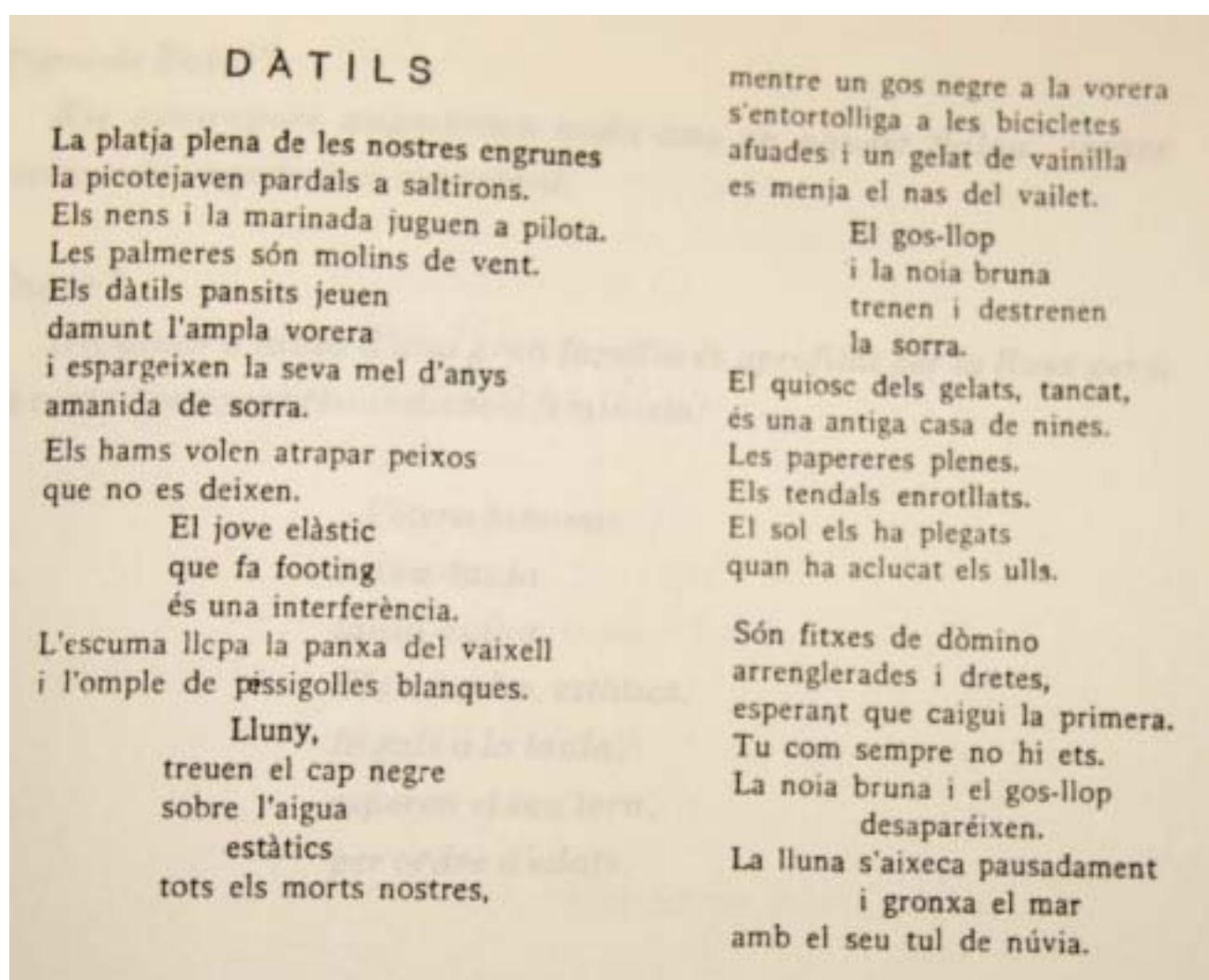
- "Vila vora el mar o temps del cos".

Retrobament de Salou a l'estiu. Sentiment de cadència de pas del temps. Descripció plena d'imatges molt boniques d'aquesta vila que rep oberta els seus estiuejants.

- "Dàtils" (juliol).

El canvi d'un paisatge estàtic al cap vespre vora el mar. Les imatges poètiques són contínues i tot el poema té un aire de serenitat i dolçor com indica el títol. Però, atenció, els dàtils són pansits, ... "Tu com sempre no hi ets".

Sentim com sempre la solitud de l'autora. Reproduïm-lo per veure'n aquestes característiques.

- "Cargols marins".

Un paisatge semblant però combinat amb una relació amorosa. Es tracta també d'un dia de juliol com en el poema anterior i com a tots els que a partir d'ara comentarem.

- "Arc de Sant Martí".

L'aixecament del dia en una platja explicat amb ritme ràpid... fins que la platja s'omple de gent; és un altre dia de juliol.

- "Terrissa".

La visió d'una somera que porta cantirets d'aigua fresca fa néixer aquests versos que surten d'ells mateixos per primer cop en la producció de la Rosa Fabregat.

Així diu:

*El seu caminar de balança
ha vingut a la platja
per mullar la nostra set
i sortir en aquest poema.*

- "Enmiralla peixos".

El sol quan resplendeix sobre el mar (al costat dels versos una il·lustració de Joan Descals).

- "Torre de Babel".

Els estrangers augmenten cada any en aquesta Salou, cada vegada centre turístic més important.

- "Dinar".

Un dinar a taula d'una gran família és aprofitat per la Rosa per a una curta i punyent reivindicació feminista:

*...l'etern binomi:
cuina-taula
taula-cuina.
Els mascles, estàtics,
lligats a la taula,
esperen el seu torn,
per ordre d'edats.*

- "Migdiada".

Migdiada poètica un dia de juliol.

- "Coixí de crits d'infants".

Aquest poema, bonicament il·lustrat amb l'estil naïf-detallista de Joan Descals, ens descriu l'ambient que envolta l'autora tot tornant de la platja, a la tarda: flors, cant dels ocells, crits d'infants.

- "Cançó de bressol còsmica".

El propi títol ens indica el tema: una cançó de bressol. En ella al·ludeix als habitants estel·lars i els considera amics d'aquest futur home que ara és nen.

El reproduïm aquí. Veiem com amb una rima consonant escampada i unes repeticions adequades aconseguix la musicalitat que desitja:

CANÇÒ DE BRESSOL CÒSMICA

Dorm petit

sense xupar-te el dit,
que la fada de la son,
plena d'ales,
volarà com un colom
sobre el seu cavall guarnit.

Dorm petit,

i veuràs dels altres mons
com vindran estels rodons
plens de gent que no et coneix
i que et donaran la mà
vora el mar,
amb un somriure de peix.

Dorm petit

i veuràs aquests amics
d'uns estels que fan l'ullet
jugar amb tu a boles i a cuit
sense por
en el sostre de la nit.

Dorm petit.

Una nit de juliol

- "Pèndul".

Apareix per primera vegada en aquest llibre, un poema visual en part- després en venen d'altres - que simbolitza un pèndol. Figura poètica per representar un captaire com molts que caminen sense saber on van.

El poema és un crit de lament, una voluntat de canvi d'aquestes situacions de misèria:

... *"Fora tantes fams
amuntegades sobre els bancs"*.

- "Geranis i orenetes".

Segueix en la línia descriptiva de Salou des de la seva terrassa.

- "Cavallets de mar".

Cant al sol, i a la mar, eterna protagonista d'aquests poemes.

- "Estampa modernista cap al tard".

El motiu, dues noies amb tendals que passegen vora el mar, dues "nines", una blanca i l'altra lila.

- "Insectes humans".

Un ball al *hall* d'un hotel de platja vist des de lluny. Comenta el tipus de ball modern i compara la gent, la massa, als insectes, en un poema, per al meu gust, de versos desiguals, massa llargs, d'una lletjor expressament buscada. Aconsegueix crear un ambient poc agradable.

- "Cuques de llum".

Novament un poema eròtic sobre la relació íntima de la parella, i també descriptiu de l'entorn. Les cuques de llum són les barques dels pescadors que ens "pesquen amorosament" en el mar - altre cop el mar - sense llum de lluna.

- "Sol i sons".

Manera agradable de despertar amb una tènue llum de sol i el simpàtic refilar d'un canari. Poema curt i bonic.

- "X XX XXX XXX".

Original poema en què parla dels servei de neteja de platges.

- "Matí plàcid".

Les sensacions que neixen en l'ànima de l'autora en veure el mar tranquil i lluminós.

- "Matí ventós i pestilent".

En contraposició a l'anterior poema, aquest ens descriu una mar bruta.

- "Timbals a tresneus a l'Alguer".

Poema a les terres banyades pel mar i conquerides "in illo tempore" pels nostres avantpassats. Escrit el dia de Sant Cristòfol.

- "Llegenda inventada que podria ser veritat".

Història-llegenda d'una mort per amor.

- "Últim granet d'arena del rellotge de l'estiu".

Adéu a Salou, adéu a l'estiu, adéu al mar. Bonic poema escrit a finals de juliol, on s'acomiada de la seva vila d'estiueig.

ÚLTIM GRANET D'ARENA DEL RELLOTGE DE L'ESTIU

Adéu Salou, ciutat del sol,
de les palmeres i dels dàtils.
Es l'últim dia d'aquest any
que amaro el cos als teus miralls.

El sol crema
i omple l'aigua i la pell de llums.

Cada gota és un mirall,

Cada onada esquinça el sol.

El vent arrissa lleugerament el mar
i ràïms de sols ens enlluernen.

L'aigua mou l'arena del fons.

Cada gra de sorra és un petit brillant.

Llums i més llums

i l'aigua fresca a la pell

ens arrauleixen.

Mil llengües ens llepen suaument.

Peus i mans són aletes de peixos

L'aigua a glops

ens mossega la pell.

Aquest mar

és el perfecte amant.

Adéu

"Temps del cos" està format en realitat per dos llibres. El primer que ja hem vist dedicat al sol, al mar i a imatges de Salou. El segon dedicat a la lluna i anomenat "Tretze llunes de maduixa".

Són dos llibres no només per una diferència temàtica, sinó també perquè hi trobem sengles taules (índexs) amb la relació de tots els poemes.

Entremig podem llegir una bona crítica de Marià Manent - una carta que li escrigué el 7 de setembre de 1979 - que parla de la poesia de la Rosa Frabegat. Considera que són característiques principals: l'expressió breu i intensa, i en un to personal diferent al d'altres poetes, potser per les imatges. Acaba tot dient:

... "Realment, el vostre do és autèntic".

TRETZE LLUNES DE MADUIXA

El bloc de les tretze poesies està il·lustrat per un altre dibuix d'en Descals, aquesta vegada en color, i que mostra la dualitat sol/lluna, el mar - niu ple d'ulls que miren sempre - i la natura. És el mateix dibuix que hi ha en la coberta de darrera del llibre.

- "Pessigolles dolces".

L'estampa d'un jet "pessigant" la lluna.

- "Lluna de maduixa".

En la línia de "Cançó de bressol còsmica", s'adreça també als nens i els explica la imaginada vida d'altres llunes, dolces, de maduixa, "ovnis plens d'amics que juguen per no fer por".

- "Cinc llunes de seda".

Graciosos versos dedicats a les petjades molles d'una gosseta. Surt publicat al Bloc Maragall el 21 de maig de 1983.

- "Jocs".

Joc amb l'espai, que el fa la lluna
Joc amb el temps, que el fa el rellotge de terra
Joc amb nosaltres que fa la Rosa.

- "Funàmbula".

L'evolució de la lluna durant tota una nit des que la comencen a veure fins que desapareix. Surt publicat al Bloc Maragall el 19 de novembre de 1983. La podem veure a la pàgina següent.

- "Crac-crac".

Mare i lluna vetllen el petitó.

- "Nadal racista".

Nadó blanc-nit negre. Crítica al fet de què a Déu se'l representa sempre com a home blanc degut, es clar, a raons històriques.

- "Laberints de seda".

Tornem a veure l'amor a la natura i la llibertat de la nostra poetessa-farmacèutica. Acaba amb la frase : "Acròbates cargols famèlics i sonàmbuls", visió entre còmica i dramàtica dels pobres cargols trets del seu ambient, de la naturalesa i posats en una cistella.

- "Salta pagès".

El fenomen del sentiment de desarrelament i al mateix temps d'atracció que sent l'home de camp quant se'n va a la ciutat. És descrit amb molta ingenuïtat recordant aquelles cançons infantils.

- "Espantalls".

Poema-somni. En nit de lluna plana, la Rosa deixa d'ésser "espantall" a la terra i vola pel cel.

- "Art oficial".

La lluna encantadora i poètica, vista des d'un autobús mecànic i autòmat, tal com ella el qualifica. Amb versos curtíssims ens va donant fragments d'informació sobre les aparicions sobtades i canviants de la lluna a mida que el vehicle avança amb gent que, segons sembla, no s'adona de res.

L'autora sobresurt com a persona sensible; el poeta s'encarrega de fer-nos veure la realitat com ens deia la Montserrat Roig en el pròleg, i així ho fa la Rosa Fabregat. Vol enlairar-se cap a la lluna, l'atrau.

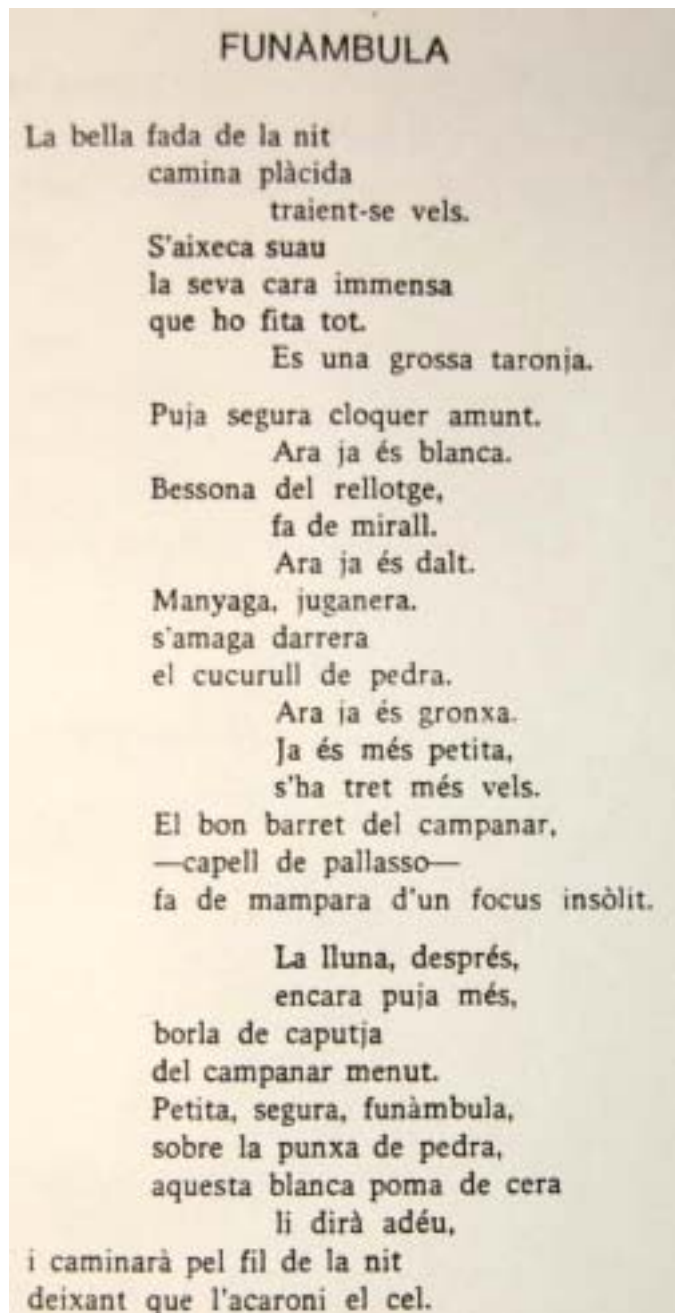
Acaba tot dient:

*Lluna,
globus de fira
ple de colors
amb fil de vida
lliga'm la mà*

*Lluna
"salta miralta"
dolça joguina
ompla'm la galta
del teu aram.*

- "O".

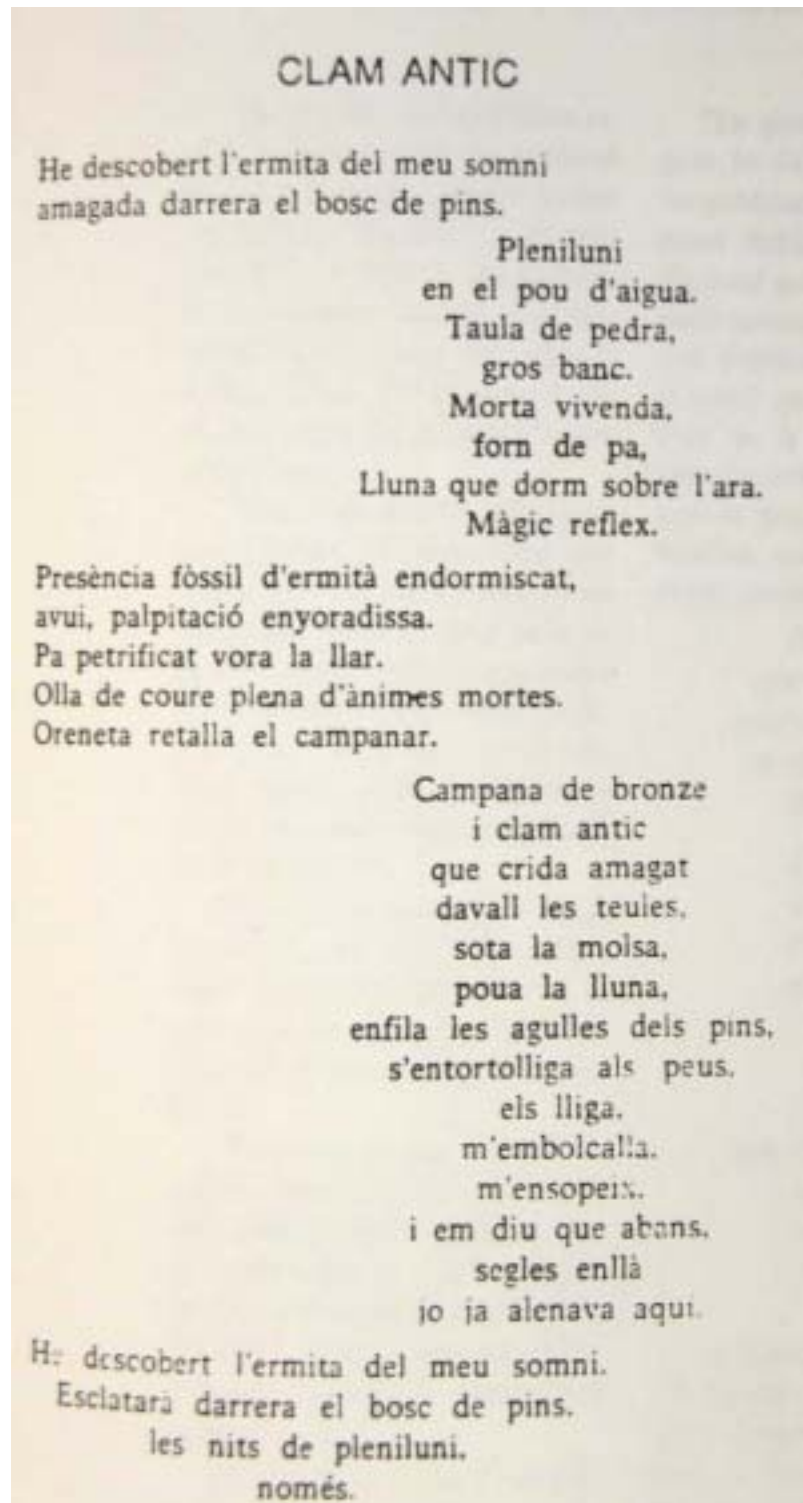
Original títol per a un poema, que pot simbolitzar la lluna plena i també el zero. La

gran obsessió de tot estudiant, la de suspendre, persegueix la ment de la nostra farmacèutica que, ja passada l'època dels exàmens a la Facultat i de les oposicions a Madrid - IFM, etc.. - encara hi somnia. Tant és així que hi dedica uns versos: "O".

- "Clam antic".

Nosaltres potser també mirant la lluna recordem algun cop els versos de la Rosa Fabregat.

El poema que clou aquest llibre sembla un retrobament - encara que temporer - de l'autora amb sí mateixa. I és davant una ermita abandonada i coquetona, darrera un bosc de pins, en una nit de lluna plena. La impressió que queda en la Rosa Fabregat és tan agradable, que diu que hi somniarà cada nit de pleniluni. Els comentaris a premsa van ser nombrosos a base de l'esquema convencional. S'intercala la seva biografia - on sempre recalca que és farmacèutica - amb trossos de poemes.

"Informes", 24-IV-1980, per exemple.

ROSA FABREGAT: "EL MAR ÉS EL PERFECTE AMANT".

"Temps del cos" és l'últim recull de poemes que ha publicat la Rosa Fabregat. Abans havien vist la llum "Estelles" i "El cabdell de les bruixes". La primera li va publicar "La Sal; edicions de les dones", com diu textualment al llibre. Els altres dos, però, han hagut de materialitzar-se al país valencià.

"Vaig tenir moltes dificultats per a trobar un editor. Del primer llibre se'n van encarregar les feministes, però la seva mala situació econòmica no els permeté de fer-se càrrec d'un altre recull, tot i que sabien que no hi perdrien diners. Hi havia més gent a la cua esperant veure publicades les seves obres".

No obstant, la primera edició s'exhaurí, tant del primer llibre com del segon. Actualment, la segona ja és al carrer. L'editor dels dos últims llibres és un valencià.

"Vaig anar a una trobada de poetes joves que es feia a Elx. Allà vaig conèixer gent que em va indicar que hi havia algú disposat a emprendre la promoció d'aquest tipus de poemes il·lustrats. El vaig anar a veure i li va agradar la idea."

Els llibres han tingut un gran èxit, tot i que generalment se senten queixes que la poesia no interessa, que no és rendable.

"La poesia ha d'arribar a la gent, ha de tornar al poble. Moltes publicacions fracassen perquè estan deslligades d'aquesta gent, d'aquest poble. Crec que l'acceptació aconseguida ha arribat perquè s'entén el que hi ha escrit. D'acord que hi ha d'haver orfebres de la poesia, però també han d'existir els poemes senzills, que la gent s'hi trobi bé escoltant-los, que no li faci por sentir el seu propi idioma."

*Pèndol
que es mou
sense esma
al vaivé
de la nit.*

*E
s
t
el cai
g
u
t*

*que t
r
o n
to is
lla indec*

La Rosa dibuixa tot escrivint. Fa figures per a ajudar el text, per a donar-li més vida. A més a més, el Joan Descals hi afegeix als dos últims llibres una altra expressió amb els seus gravats de traçat fi i formes arrodonides.

"Són diferents dimensions de la poesia. S'ha de trobar la sonoritat tant en els versos com en la imatge. Les il·lustracions són tant que se li treuen, com la veu en recitar-los o com la música que els acompanya. M'agrada la poesia vestida, la poesia com a recreació de tots els sentits. Sense fronteres entre les diferents arts, sense saber on s'acaba la poesia i on comença la música. Fins i tot el tacte dels fulls de paper que la contenen ha de ser agradable".

Els dibuixos són en blanc i negre. Molt poca cosa en color, només la portada i algun de l'interior. L'editorial no dona per més.

"Les il·lustracions en color han pogut sortir gràcies que l'ajuntament de Salou ha patrocinat aquest últim llibre. A Salou hi hem anat des de sempre a estiuajar, és una tradició familiar".

*L'avi, els fills, els néts,
La família aquí és tribal,
El gran patriarca presideix
la taula. Rectangle allargassat
on la veu dels segles feta mascle
es fa bàcul.*

*El vailet més xicotet
sobre la cadira plena de coixins
ha d'anar pujant graors.*

I Salou és al costat del mar...
"El mar és tan bonic... Es el perfecte amant. I l'arena... l'arena és tova com un coixí."

La Rosa però, és de terra endina. Va néixer a la banda de Lleida. Després, va passejar-se amunt i avall per la geografia: Barcelona, Alemanya, Llorenç.

L'accent, però, continua essent lleidatà. A la ciutat hi va anar primer a estudiar, a un col·legi de monges.

"Es una època que no surt quasi mai als poemes. Em recorda sobretot molt de fred. Al col·legi no hi havia calefacció, i jo havia de córrer amunt i avall per les escales per a poder escalfar-me una mica i aconseguir estudiar".

La ciutat... Es tan freda i tan inhumana...

*Taules, cadires, poc espai
i aquesta manca d'aire
als pulmons
(...)*

*Treball a preu fet
calculat, precís,
matemàtic i net.*

"La ciutat, no la fruita. És inhumana tant per a viure-hi com per a treballar-hi. Només és preciosa per a passejar-s'hi tranquil·lament."

A Barcelona portava la direcció tècnica d'un laboratori. La Rosa és —no ho havíem dit— doctora en farmàcia. A Alemanya hi va anar per qüestions de la feina. "Allà em van tractar meravellósament. Hi vaig trobar una gran hospitalitat".

Més tard, l'empresa on treballava, la va comprar una multinacional. A partir de llavors, els americans ja no la tracten com a una professional, sinó com a un número més del negoci. "No comprenien com una dona els podia plantar cara". Les relacions es fan difícils.

*Regaleu el vostre temps de vida
a canvi d'un jornal.*

Uniformes blancs,

o blaus,

o verds,

o gracs,

*màquines d'escriure, de cosir,
medicaments,*

bombetes,

o claus,

fixes a la taula.

*Fires que tingueu els cabells
(blancs...)*

A canvi d'un jornal.

Plega de la feina i busca un poblet equidistant entre les seves arrels: Lleida-Barcelona-Salou. Fa cap a Llorenç, on intenta fer reviure, com diu la Montserrat Roig, "la funció socialment desvaloritzada dels vells apotecaris". La forma falsa, hipocrita, de la farmàcia d'avui no lliga amb l'esperit poètic. Ella mateixa ho sap i ho reconeix:

*Tinc essències, unguents,
colors i mentides
per al teu mal.
Venc salut i sorrinis
i te'ls cobro
i em fa mal.*

I en el fons, li agradaria ser una autèntica bruixa, com les d'abans, que feien els seus elixirs en un racó fosc ple de teranyines... Als seus poemes surten bruixes per tot arreu...

"Les bruixes jugaven amb l'alquímia. Jo sóc una bruixa que juga amb les paraules. Tot és com un joc. Les pobres bruixes van ser presentades per la religió catòlica com una persona negativa. També va ser una forma de repressió contra les dones. En realitat eren una figura molt important al món rural. Elles curaven les malalties..."

I la lluna. La segona part de l'últim llibre la formen les "Tretze llunes de maduixa".

"La lluna, als pobles, té entitat pròpia. No es confon amb un far com a Barcelona. M'agrada tant mirar la lluna al costat del campanar..."

De les tretze llunes, les sis últimes són reivindicatives. El ritme es fa cada vegada més trepidant. Són dedigades, sobretot, a qui s'ha pres la llibertat. Al pagès que ha hagut de marxar a la ciutat i ja no podrà tornar.

Ets una baldufa.

La ciutat t'ha atrapat.

Balla, balla, balla,

un, dos, tres, baldufa,

a to de ciutat, pagès.

o als homes empresonats, cargols atrapat "dins la cistella de vi-met".

*En aquesta nit de lluna plena
hi haurà fils de llum
dintre la gàbia*

*per on caminaran
acrobates*

cargols fàmèlics i sonàmbuls.

La lluna. La lluna, els ovis i el campanar. De vegades, juga amb el seu nen dalt del terrat a descobrir ovis enmig de la nit.

Saps, nen?

*Els ovis són aranyes
que es despengen dels cels...*

I el campanar. "El campanar del poble porta com una caputxa de pallasso... Si em traladessin, hauria d'anar a un lloc on hi hagués un altre campanar com aquest..."

Piurà i Jan Cugat

UN NUEVO LIBRO DE POEMAS DE ROSA FABREGAT

“TEMPS DE COS”

El mar y la playa como protagonistas

El pasado viernes, Rosa Fabregat, la Urdaiakana es "Cercera y poeta por herència; cresca" en Magisterio su nueva obra "Temps de cos" i tretze llibres de maduresa", unos 40 poemas que presenten distintas escenas del mar, de la playa, de sus gentes... la història de un epòsca en las etapas de la vida, pero con el mar de fondo. De hecho la presentació ha estat patrocinada y dedicada por la autora al Ayuntamiento de Vilanova-Guàrdia.

El volumen sencillo pero elegante y bien cuidado está acompañado por las bellas ilustraciones de Joan Delcals.

Montserrat Nogué ha realizado "i principi con una crítica muy acertada de la poesía de Rosa Fabregat".

"La Rosa Fabregat ha fet Març i dir comi en solitari. Ha mirat durant molt de temps cap endintre per a trobar les raons de la seva inseguretat. Ha exercit llavors l'art -car avui dia això ja es art- de la contemplació dels fenòmens i de les coses. Han mirat profundament en ella ma-

taixa, fins que no ho ha pogut abocar sota la seguretat formal de les paraules...

Heus aquí el "Temps del Cos" de la Rosa Fabregat, una anella serena i lúcida, una anella més en aquesta reconstrucció apassionada i apassionant de la propia identitat".

Otras muchas cosas nos dirá de la autora, su poesía está calando muy hondo y sus libros alcanzan una venta inusitada en los libros de poesía. Sus dos obras anteriores, "Estelles" y "el Cabdell de les Bruixes", la primera en su segunda edición y "el Cabdell" prácticamente agotado: "...no està malament per uns llibres de poemes, veritat".

En el interior una carta de Maria Moneu y que entre otras cosas nos dice: "En el nou llibre de la Rosa Fabregat, abunden les imatges noves, suggerents, que ens fan penetrar poèticament en la realitat. Per exemple el poema Dàtils, o, en Dinar.

Cançó de bressol còsmica és un poema graciós, que sosté el seu to delicat des del començament fins a l'últim vers.

Penso que Timbalers a tres veus a l'Alguer és un dels millors poemes del llibre. Té un entusiasme, un ardor jolíis que no decauen mai i, de tant en tant, nos canvia de ritme que son una troballa".

Su poesía íntima y sencilla, popular y culta a la vez, llegan al público. Rosa es consciente de ello: "...desen -nos dirá- seguir concertando con mis amigos, con la gente que habla de poesía y que ofrece sus sentimientos. Comunicarme con mis lectores, con las palabras sencillas de una mujer, con la poesía de una mujer, con un lenguaje propio de una mujer pero al alcance de todos".

Próximamente, para septiembre saldrá a la calle un libro de varios poetas de Tarragona, concretamente el grupo que capitanea Olga Xirinacs, y Rosa colaborará con su poesía, así se lo han pedido "...després vull descansar una temporada; les roses, la poesia, també necessita el seu temps...".

Esperamos volver a tener muy pronto a Rosa Fabregat con una de sus novedades, y por el momento desear que "Temps de cos" alcance la aceptación popular que han alcanzado los libros de Rosa publicados hasta la fecha. El día de Sant Jordi es sin duda una buena oportunidad para comprar un libro de poesía.

JORDI CURCO

TIMBAL A TRES VEUS A L'ALGUER

A coll i be de Sant Cristòfol creuarem el mar.
A Palma, hi trobem companys,
a Eivissa fem migdiada.
A l'altre costat de riba
la bota de l'Itàlia
plena d'un vi que fa somnis.
Lluny les nostres veus volaran
i a l'Alguer ens fan rita-rata.

Senyals enllà, els nostres pares,
a coll i be de Sant Cristòfol,
també creuaren el mar.

València, el Principat
i les Illes, tres bessons,
a coll i be de Sant Cristòfol
a l'Alguer
hi van deixar els seus timbals.

A la pàgina anterior hem vist el que va dir de la Rosa Fabregat en Jordi Curco al *Diario de Lérida* (23 d'abril de 1980). Tilda la seva poesia de popular i culta a la vegada.

“TEMPS DEL COS”, NOU LLIBRE DE ROSA FABREGAT

Rosa Fabregat i Armengol, farmacèutica de professió instal·lada a la nostra comarca, al veí poble de Llorenç, és alhora una persona que irradia poesia pertot i la plasma amb una facilitat veritablement impressionant.

En menys de dos anys no solament n'ha editat dos lli-

bres –“Estelles” i “El Cabdell de les Bruixes”– sinó que ambdós ja són exhaurits en la seva primera edició.

Ara, a les vigílies de Sant Jordi, ha sortit a la llum pública el seu tercer llibre titulat “Temps del Cos”. Bellament il·lustrat pel nostre company Joan Descals, conta un conjunt de poesies harmoniosament lligades entre elles i que no són sinó el reflex de la mateixa autora: Una persona que sent la poesia, que viu la poesia i que sap trobar-la en cadascuna de les coses de cada dia, fins en les més insignificants.

Realment, llegir la seva obra és aprendre a veure amb ulls amables tot el que ens envolta.

Ens sap greu de no disposar de més espai ni de més temps per a parlar-ne més profundament, però no vèiem deixar passar aquest mero sense donar-li la nost benvinguda. En una pròxim edició en tornarem a parlar amb més calma.

Informes

(El Vendrell, 17-IV-1980)

ROSA FABREGAT PRESENTO SU «TEMPS DEL COS»

◉ "INTENTO OFRECER ESCENAS DE LA MAR Y LA PLAYA"

(De nuestra Redacción, por Manuel MOLINA).

Rosa Fabregat poëtica voluntariamente "exiliada" a Tarragona, polifaceta en diversas ocasiones con una terna poëtica que sobri conjuga perfectamente su inmaterial feminidad con el rigor literario, estubo en Tarragona. "Vulturé al mar de Sant Jordi, y entonces habléremus mas despecto. Masada", promete al través del Año telejornico, entre el acto de presentación de su último libro "Temps del cos" —el más reciente, airamos en forma expresiva— y una lectura de poemas de la "Semana Cultural". "Casada" con ayuda de las telecomunicaciones, pese a la más o me

estas, coloquiales, al alcance de todos.

Cuando al otro lado de la palabra se tiene una persona de la sensibilidad de Rosa, la charla telefónica se hace difícil. Hay que suplir la falta de contacto humano, adivinar el gesto, intuir el ademán que acompaña a la frase. Confiar en la memoria y seguir con el pensamiento lo que escuchan los oídos. Porque Rosa Fabregat pendiente de su poesía, su amistad, intenta conjugar la prisa y el reposo, la lírica y el verso, el protocolo y la dependencia.

—Naturalmente, en verso breve, como siempre.

—Sí, como siempre. Y además con poemas que se prestan para ser cantados, con versos que piden música.

Música que ya tienen de por sí. La música de la sensibilidad de la poetisa. "Bueno, no es que sea prolífica, sino que ahora, con más tiempo, voy buscando el fondo del "iceberg", aquello que tenía escrito desde pequeña". Me llega a decir en otro momento, en esa conversación a saltos, sin poder centrar el tema, yendome, ella y yo, por los alrededores de la idea central, que es su obra, esa que acaba de presentar.

Y salen sus últimos libros que ya van por la segunda edición —en un país que lee poco, y menos poesía— y se agotan y se comentan. "Este libro es lo que he trabajado en los últimos meses. Molino, y está ilustrado por Joan Delcals. Te gustará cuando lo veas". Seguro. "Son unos treinta y siete o treinta y ocho poemas". Y no se define a la hora de su elección. "Los quiero a todos por igual. Pero ahora, por ser el último me llama más la atención este que ahora sale a la luz". —En tu retiro, ¿qué preparas?

—Para septiembre saldrá un libro de varios poemas de Tarragona, concretamente, el grupo que capitanea Olego Xirinachs y colaborará con una serie que se llama "Darrera dels cançons".

Hablamos ya para terminar, de sus últimos poemas, "Les tretze llunars" que "compien muy suaves y terminan con un ritmo más trepidante. En unos instantes, en otros me detengo en cosas cotidianas...". Rosa Fabregat que deja el perfume de su poesía, de esa obra cada vez más grauada y más fecunda.

nos opusición de determinados personajes, sabe Rosa de la amistad y la exigencia profesional. Por eso hablan sin cortapisas, sin exigencias de tiempo, abierta como ella siempre es, poseando la palabra y la amistad, como escuchando —que no lo necesita—, una felida cita.

—Es mi último libro, "Temps de cos", el que estoy presentando ahora mismo en la sala de actos de la Escuela de Magisterio, es una serie de poemas que pretenden representar distintas escenas de la mar y la playa. Es como la historia de una persona desde que es niña hasta que es adulta, hasta la tercera edad.

—Rosa, que no son poemas sueltos, que tienen una continuidad, que, es, si me permites decirlo en forma prosaica, una acción novelada.

—Mas o menos, así. Exacto. El libro tiene una temática, una continuidad y tipo con la misma tendencia clásica, creo, de mis otros libros.

—¿Qué intenciones?

—Soy un conector con mis lectores, con la gente. Comunicar con los que me leen, a base de palabras sen-

La Mañana (19 d'abril de 1980).
"Versos que demanen música" diu la pròpia autora.

Rosa Fabregat

El temps dels nostres cossos

Quan encara era tendre el panteix del nostre alé, els lectors rebem l'embat sonor i massís d'un tercer llibre de la Rosa Fabregat. La Rosa és una entitat entre angelical i pànica. La bromera de les paraules li fa diadema en l'epidídim del somni i els versos s'estiren melanciosos pel llençol fàl·lic de la blancor. Tenim dret a representar el desig si el desig va més enllà i no hi ha calc entre allò que som endins i allò que ens anomena enfora. Per damunt de les veus dels altres que ens titulen súbdits, cal enlairar la veu que ens identifica en la profunditat del propi batec. Ho ha deixat establert sàviament la Montserrat Roig: Temps de cos és una anella més en aquesta reconstrucció apassionada i apassionant de la pròpia identitat. Escriure és un intent de calmar aquesta set, de saber qui som, no pas en la plaça, en la tertúlia o en el discurs, sinó en el caliu profund al qual ens sentim referits sempre. Com si viure fos una referència que ens ressuscita l'amor genuí, com si l'amor que repetim en l'edat adulta només fos un transsumpte de l'amor lledesme i primigeni.

L'embat del sol i del mar, l'embat del vent i de les sies, són una mena de cossificació de l'embat que guarde el cos estirat damunt la sorra i que ressona en el solàrium (ciutat vora el mar) que ens rendeix culte; el mar i el cel que emmarquen el cos florit a contrallum, ha escrit un servidor de vostès en una novel·la bellíssima que, per no perdre el costum, ha passat sense pena ni glòria pels savis lletraferits. Ens haurem de morir. Però és preferible la vida a la glòria. Perquè, com la Rosa Fabregat, no escrivim per al premi i la fama, sinó per mesurar-nos en la confesa de l'amor que som capaços de proclamar, fossuts, des del delit. Una mesura, la de l'escriptor, que sempre és mesura en tant que l'altre ens amida amb el seu anhel. Perquè, el desig, sense el desig de l'altre, en què queda? I el deler i el delit, sense el deler i el delit de l'altre, on paren? I la poesia del poeta que no desperta poesia en el lector, de què parla, a

què prepara, què inspira? Escuma d'innocències febrils, garlanda de magranes bategant vora el mar, la Rosa, cronista, de somni, ens retorna a l'únic camí possible: el cos.

En realitat, el llibre són dos llibres. El poeta fa el miracle. O, de fet, és un llibre capicuat que començaria amb Temps de cos per la cara, i per la creu s'encetaria amb Tretze llunes de maduixa. Freud diu que el poeta és un nen que perllonga el joc més enllà del temps. A les Tretze llunes de maduixa, aquesta tesi hi és encesa amb la llum, a més, de la remembrança. El nen, la gosseta, el fill, el Nadal, el cargol, la baldufa, són fitons que el verb commemora i torna actuals.

Llibre moral i a la vegada tímida i impudic, llibre ple d'ingenuïtat i ple d'agressions; llibre de joia que no decau, de canvis imprevistos, de gossetes que dintre el toll de l'aigua s'omplen els peus de lluna, i d'ermites on podem trobar el somni i despertar-lo per tal que esclati en el bosc de les tendreses, i en plenitud de les ereccions. La veu de la Rosa Fabregat s'ha fet més compacta i segura. Amb tot, pot fer-se més transparent, encara. Només el poeta és l'escriptor que es troba davant el risc de no fer trampa. És el risc del tot. La Rosa Fabregat ho pot, el pot. I ningú no ens ha d'aturar en l'empresa. Però portem segles de repressió, tota una cultura que ha pontificat que el còs es el nostre enemic.

I el cos, que deuria ser la llumenera de la nostra glorificació, després de molts segles, mil·lenaris, de ser negat en la fosca de la veritat, és rebut com un foraster, com un furtiu que no acaba de tenir gaires drets en les substàncies que el defensen i l'emparen. Aquest llibre de la Rosa Fabregat, és un pas de cara a l'alliberament. Com ho és, també, l'obra poètica de l'Olga Xirinachs. I la poesia de la Maria Mercè Marçal. Que en altres dies estudiarem des del batec amarat.

Guillem Viladot

AVUI (11 de maig de 1980).

La secció de "Lletres" (Guillem Viladot) fa una crítica elogiosa de la nostra poetessa-farmacèutica, tot i que pensa que la poesia podria ser menys reprimida, més transparent.

Dins l'espai "El vagó de segona classe" de la segona cadena de televisió espanyola (UHF, canal II), Olga Xirinachs fa un guió per a unes paraules de comentari sobre "Temps del cos". El programa s'emeté a la tarda, el mes de juny de 1980. S'intercalaren uns poemes amb la crítica de l'obra tot recomanant-la per llegir-la aquell estiu per la facilitat de les paraules a la vegada que per la seva tendresa.

«Terrissa», «Coixí de crits d'infant», «Cinc llunes de seda», són alguns dels petits poemes que he trobat més abellidors en el nou llibre de Rosa Fabregat, amb imaginatius dibuixos de Joan Descais. Frèscor d'imatges i popularisme —potser algun

cop massa accentuat— en són els trets més remarcables, i la perduració de la gràcia ja observada en els seus dos llibres anteriors, singularment en «El cabdell de les bruixes». «Temps del cos», en el conjunt de l'obra que fins ara coneixem de l'autora, sembla més aviat un «divertimento»: entre el foc i el joc, aquesta vegada Rosa Fabregat ens ha volgut donar com un garbell de jocs d'estiu, de lleuger somriure d'escuma, només amb la insinuació d'un fons més misteriós en «Llegenda inventada que podria ser veritat». L'edició, acurada, ha estat feta per Huguet Pascual; el pròleg és de Montserrat Roig i s'inclouen uns mots ben encoratjadors de Marià Manent.
● M.A.A.

Canigó (núm. 6941).

Llibre "divertimento", segons l'autora.

Letra ferida

Rosa Fabregat: Poesía de consumo

PATRICIA GABANCHO

PARECE contradictorio encañar la frase «poesía de consumo» —como existe en otros géneros literarios— si consideramos que la poesía, gracias «als noucentistes», es la más excelsa creación del ejercicio literario. Y, por otro lado, un género tan minoritario que hasta ahora no valía la pena ni plantearse la coherencia del apelativo. Esto, sin embargo, cambia el enfrentarnos al caso de Rosa Fabregat i Armengol, que ha hecho el milagro de poner la poesía en catalán al nivel —siempre en parámetros locales— de «best-seller».

Hace ya más de un año que conocía a Rosa Fabregat: tímida, algo insegura, desconfiando siempre del valor de lo que hacía, resignada a mantener (porque así se lo imponía el ambiente que la rodea) su poesía como afición de horas libres. Actualmente debe ser la autora catalana de más rápidas ventas: dos libros seguidísimos que han agotado sus respectivas ediciones en tiempos increíbles, el último «**El cabdell de les bruixes**» —de Josep Hugué, editor— en dos semanas. El anterior, «**Estel·les**» —en ediciones La Sal—, tuvo la misma fortuna. Es, pues, un caso extraordinario.

Ella lo explica diciendo que escribe de manera que la gente pueda identificarse con su poesía, explicando cosas sencillas que todo el mundo puede entender. «Y que tiene necesidad de leer la ternura, el amor...» La explicación se queda corta. Como tampoco justifica el éxito de ventas el hecho que Rosa Fabregat recorra constantemente el país haciendo recitales de su poesía, con un mínimo decorado y un enorme poder de comunicación.

Rosa Fabregat hace una poesía directa, sin vueltas, de temática femenina y feminista. Es verdad que reboza ternura, que no complica su lenguaje, que rezuma una cierta serenidad de mujer que después de mucho ha encontrado una identidad. No deja de tener un tono levemente crispado, como triste sin llegar a serlo: nostálgico, pero de cosas perdidas. Es una poesía cotidiana, de un mundo personal el alcance de cualquiera, pero explicada con sensibilidad. Hay un pequeño exceso de entusiasmo en sus libros: una selección poco meditada de textos, un lanzarse al vuelo sin haber probado del todo la capacidad de las propias alas.

Es imposible hablar de Rosa Fabregat con los criterios habituales al juzgar la poesía-poesía, de altura poética. Y esto no quiere ser en absoluto una condena. Al contrario: bienvenida sea una autora que es capaz de vender dos mil quinientos libros de poemas en pocos meses. Bienvenida sea una autora que convierte la poesía catalana en algo cotidiano, próximo, al alcance. Necesitaríamos más poetas de este tipo: los que sin concesiones y sin enormes ambiciones, hacen su trabajo y consiguen que el gran público se interese. Este único hecho deja fuera de juego todas las exigencias.

El tercer libro de Rosa Fabregat —«**Els temps del cos**», fruto de este último verano— está ya a punto, de momento en manos del jurado de un importante premio de poesía al cual se ha presentado con un tímido pseudónimo. Después hará una pausa, necesaria, para replantearse el trabajo. Mientras, atiende su farmacia en un pequeño pueblo del Penedès. Como siempre, ligada a su trabajo, a sus raíces, a las pequeñas cosas de cada día.

El Noticiero Universal (7 de diciembre de 1979).

«TEMPS DEL COS» (*)

La fantasia de Rosa Fabregat, otra vez nos pone como testigos de su expresión y nos proyecta hacia este algo que parece siempre que busca barajando el azar de su ilusión y el desengaño del mundo en el que vivimos. Una vez más, lanza hacia el infinito la filigrana de sus palabras sin poder disimular este constante interrogante que encontramos en sus poemas.

En la primera parte del libro, la autora de «Temps del Cos» nos sujeta a quienes, ajenos, son iguales: Ninots mecànics / que tornen al mateix ritual: / .../ el sol que crema. / Ja hi som tots: / Torre de Babel amiga /en aquest trosset / de platja...

Un ritual, es efectivamente, lo que nos describe Rosa Fabregat: / del jove amb moto / que fa trial / / Trenca el ritual. / Possessos seguint un ritual. / Surt de les mans aixecades / —elèctrics timbals— / totes les pors i frisances / que mosseguen de dia / el cervell mastegat. / Lo enfrenta con una imagen sedante: / Només rínxols dels cabells / planegen fora, / llunyans. / bombolles de colors / passen / voreta el mar /, o explica: / i entremig de la massa / melosa d'insectes humans, / ondula la gent / que ha pujat quaranta esglaons. / Pero todo gira dentro de una civilización sucia: / Plàstics, / bosses brutes, / botelles, plomes mortes, / taps i llaunes, / pells de taronja infectes, / masses greixoses de petroli / que s'estampen als peus. / Tot hi cap, a l'aigua, / ahir tan transparent. /

En la segunda parte del libro, Rosa Fabregat, en sus «Tretze llunes de maduixa» acusa aún más su vaivén expresivo. Una momentánea euforia le hace decir que / El jet / li ha fet pessigolles / dolces. / Lo sabe. Ha hablado con la luna. Vuelve otra vez a la realidad. Habla consigo misma, y siente el golpe. Escribe: / Tot és previst, / ple de ressorts. / Tot és mecànic. / És l'autopista / qui marca el pas. / Acusa el impacto negativo contra toda libertad: / El Gran Inquisidor / em senyala a mi / amb el dit / de fusta fosca / / Oposicions. / Sempre he vençut. / Avui no puc / / Un any perdut / para volver a su interior, cuando, añorada, se refugia descubriendo / ...l'ermita del meu somni. / Esclatarà darrera el bosc de pins, / les nits de pleniluni, / només. /

R. JORDI

(*) Temps del cos. - Rosa Fabregat i Armengol. - Valencia (1980), 99 pp.
Prólogo de Montserrat Roig. Ilustraciones de Joan Descals.
Encuadernación: defectuosa.

Butlletí Informatiu de Circular Farmacèutica
(desembre de 1980, núm. 133).

En Ramon Jordi - també farmacèutic - parla elogiosament d'ella.

TRAMADA

L'institut d'Estudis Tarragonins "Ramon Berenguer IV" edita el 1980, en la seva secció de Filologia i Història Literària (publicació núm. II) el llibre "Tramada", amb la col·laboració de l'Excel·lentíssima Diputació Provincial de Tarragona.

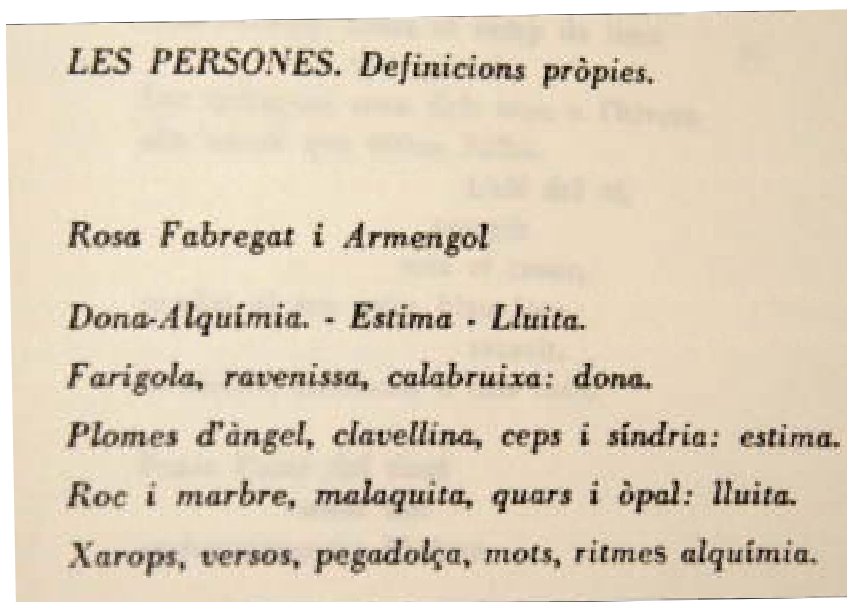
És un llibre col·lectiu en el que intervenen el grup de poesia "l'espia-dimonis" i el de plàstica "un nus". El primer es compon dels poetes següents:

- Rosa Fabregat i Armengol.
- Antoni Martínez Juárez.
- Josep Maria Pena.
- Sara Pujol i Rossell.
- Carles Roca.
- Francesc Roig i Queralt.
- Vicent Soriano.
- Olga Xirinachs, que és qui fa la introducció del llibre. Aquesta conté els apartats:
 - els fets.
 - les persones.
 - les idees.
 - el país.

Fou representat a "Porter Llibres" (que era al Portal de l'Àngel, 9 de Barcelona) per Josep Maria Ainand de Lasarte i la pròpia autora el 6 de novembre de 1980. - En els fets se'ns parla del perquè de la poesia.

- "Les persones" inclou tot una sèrie de definicions que els poetes han fet de sí mateixos.

És interessant la descripció de la Rosa Fabregat i que aquí reproduïm:

Veiem que és el que li agrada, i també l'ambivalència farmàcia-poesia !

- Les idees; es refereix a sobre què parlar. I se'ns diu que sobre l'univers. Cada un dels

poetes fa la seva, d'interpretació, i aquesta visió parcial unida dóna una visió global que és la idea del llibre col·lectiu.

- El país que és llur terra.

Més endavant s'autopresenta el grup vallenc "Nus" compost per cinc pintors-escultors.

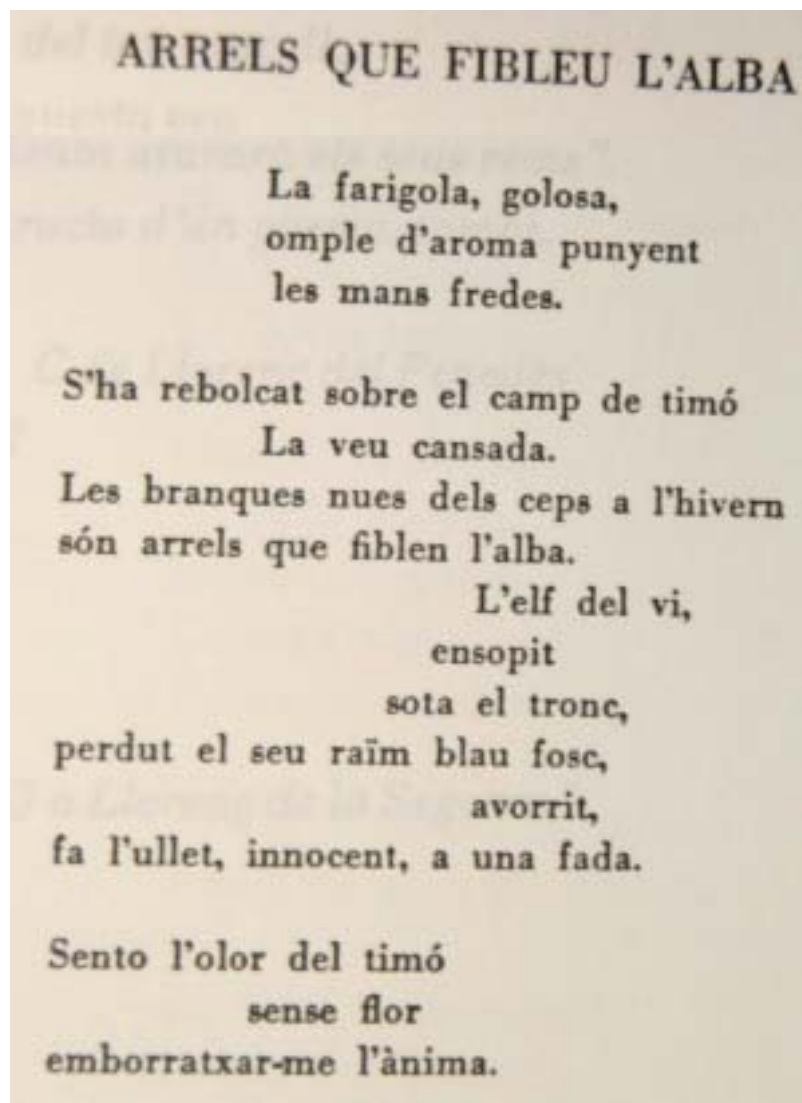
Maria Teresa Sanromà i Llenas és qui il·lustra els versos de la Rosa Fabregat, l'obra de la qual es titula en conjunt "Darrera del cancell".

Abans de començar reproduïx uns versos de Josep Maria Torres i d'Emili Dickinson (traducció de Marià Manent) sobre la inspiració poètica.

L'aportació de la nostra farmacèutica consisteix en deu poemes.

- "Arrels que fibleu l'Alba".

Parla de la seva terra, de les arrels, dels ceps, dels seus sentiments en contemplar-ho tot.

- "Pepa estripada".

Continua el mateix tema ara combinat amb els records de la infantesa centrats en una pepa, nina de nom Nuri.

Contrasta el passat llunyà amb el paisatge sempre igual:

..."La flor de la ravenissa,
catifa de la tardor,
és la neu del Penedès,"...

- "La vida i la mort porto amb mi".

La Rosa estableix comparació entre determinats elements de la Natura, la vida i la mort. Així per exemple estableix comparacions fruit del xiprer--petita calavera, mort--mirall de la tardor, dia de boira espessa...

- "Soledat".

És un Cant a la comunicació, a la relació. Un dels versos dóna títol al conjunt:

... "Sé que darrera,
darrera del teu cancell,
s'obra aquest veu
que mai no podem sentir
empeltats de sorolls"...

- "La sang calenta aturarà els seus rems".

Es tracta d'un poema-somni.

" C de Llorenç del Penedès

N

I

V

A

I

G a Llorenç de la Segarra"

És un viatge per les terres catalanes, pels paisatges, per la seva pròpia infantesa, i pels seus records.

- "Els jugadors tiren bastos".

Poema existencial.

- "Monjos fòssils".

Describeix amb molta gràcia els voltants de Santes Creus, l'aspecte del monestir, del camp, de l'aigua, dels monjos "fòssils" al refectori mentre les veus ressonen dintre del pou.

- "Trepitjo el seu soroll".

Passeig per Vallbona un dia tranquil, sense vent, però ella sent desconsol i pensa novament en la seva infantesa trencada. A la pàgina següent podem veure aquest poema.

TREPITJO EL MEU SOROLL

Vallbona és buit.
Trepitjo el meu soroll.
Ponent espera.
Camino sense por.
Potser una mica.
No hi ha ningú al carrer.
La font xerrica.
La boira espessa
s'ho menja tot.
Tinc fred als dits.
La gola punxa.
La molsa plora.
Camino sense por.
Potser una mica.

Teules i xemeneia viva.
Aquí, hi ha algú amagat.

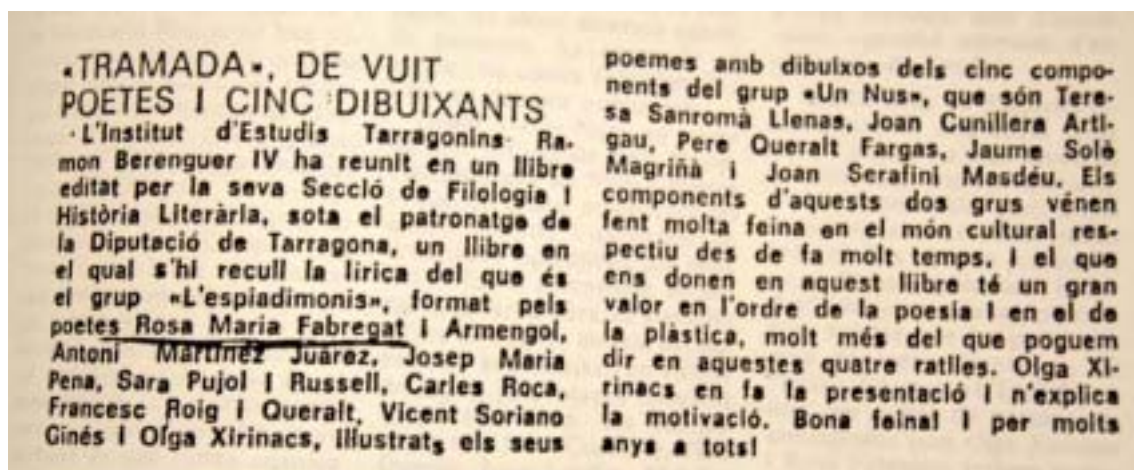
La Nuri treu el cap
enmig del fum.

- "Plena de boira".

Altres cop Vallbona, però ara és com un passeig al monestir i a la mort.

En acabar el llibre hi ha una relació de les biografies dels poetes col·laboradors.

A la Vanguardia sortí aquest comentari el 20 de novembre de 1980.

Veiem a la pàgina següent, per finalitzar aquesta "Tramada", la crítica elogiosa del Correo Catalán, el 20 de maig de 1981: la Rosa com a autora consagrada.

En aquest article, de la secció titulada "Falques al marge" del Correo Catalán, veiem com en Lluís Busquets i Grabulosa ens fa un interessant estudi del llibre, contacte entre creadors plàstics i creadors literaris.

Anomena a la Rosa Fabregat, amb l'Olga Xirinachs, com a capdavanters d'aquest grup "Espiadimonis", com a persones ja consagrades dins del món de la literatura catalana.

L'any següent, el 1981, l'Acadèmia Bibliogràfica Mariana de Lleida convoca uns premis especials del certamen literari dedicat aquest cop a la Verge de Montserrat. La Rosa Fabregat es presenta al premi cinquè per dos motius: degut a la devoció que sent per aquesta verge i perquè era un poema per ser musicat.

Com era de suposar, la nostra Rosa Fabregat va guanyar un del premis, el de la "Mare de Déu de Montserrat, la dona catalana".

«Tramada», de Tarragona estant

L'Institut d'Estudis Tarragonencs Ramon Berenguer IV i la Diputació Provincial han patrocinat un llibre del qual ha tingut cura la Secció de Filologia i Història Literària de l'Institut *Tramada* (Tarragona, 1981), el qual aplega obra de creació del grup de poetes «L'Espiadimonis» i del grup de plàstica de l'Alt Camp «Un Nuss». És un llibre tan interessant, començant pel seu contingut i acabant per la seva presentació, que es constitueix ell sol com una «rara avis» en el panorama de les nostres publicacions i esdevé modelic en un moment en què l'obra artística —plàstica o literària— es potencia a partir de grups, equips o generacions.

El grup tarragoní de poetes «L'Espiadimonis» format l'any '75 per Olga Xirinacs, Francec Roig, Carles Roca i Mas, edità com adaptacions teatrals del fratre («Els Llibres del Mal», 1976). D'ençà d'aleshores s'ha anat reunint i replentint la seva tasca poètica, ha fet recitals a diversos llocs, així com adaptacions teatrals —«Els misteris dels Sants Innocents» de Charles Péguy, per exemple— i, amb obra de Muntaner, Pujol, Roca, Roig, Soriano i Xirinacs, va rebre la «menció especial» a les Festes Literàries de Martorell, el 1980. Animadora del grup, ho és Olga Xirinacs, «mestre en gair saber» (guanyadora en els Jocs Florals de Lausana, Munic i Barcelona), premi «El Ciervo» el '79, i amb obra prou reconeguda. Recordem només *Botons de ríps grises* (1977), *Clau de Biau* (Tarracois urit amor) (1978) i *Llençol de noces* (1979).

El grup, d'ençà de la seva fundació, ha sofert diversos canvis de persones, ha engrandit el cercle i ha admès convidats fins i tot en aquesta publicació.

Quant a «Un Nuss», es tracta de cinc artistes de l'Alt Camp, concretament de Valls i Santes Creus, els quals, procedents del quefer pictòric i escultòric de tendències figuratives, als volts del '71 fan el compromís de donar a la seva obra el constant esforç de l'ajuda mútua. Setmanalment es reuneixen en l'afany de seguir una recerca coherent en el seu camp. Els components són Joan Cunillera, Pere Queralt, Joan Serafini, M.ª Teresa Sanromà i Jaume Solé.

El llibre *Tramada* és una mostra ben reeixida del fet d'haver sabut unir-se ambdós grups, és a dir, d'haver-se posat en contacte creadors plàstics i creadors literaris. Els reculls de poemes que cada poeta hi dona a conèixer formen realment un tot tramut amb les il·lustracions dels artistes de «Un Nuss». Dit això, cal explicar que el llibre es compon d'aquests aplecs de poemes: *Darrera del cancell*, de Rosa Fabregat i Armengol, amb il·lustracions de Sanromà; *De cop i volta*, el Nord d'Antoni Martínez Juárez, amb làmines de Cunillera; *Llibre de coixí*, de Josep M. Pena, il·lustrat per Serafini; *Omega d'amor*, de Sara Pujol i Russell, amb col·latges de Queralt; *Poemes de l'estudiant*, de Carles Roca, amb textures de Solé; *Per a forjar el llarg blues* de Francesc Roig i Queralt, de nou amb il·lustracions de Sanromà; *Temença de solitud* de Vicent Soriano, amb cartrons esquinçats o col·latges de Soriano; i *Bergmanianes*

d'Olga Xirinacs, amb il·lustracions —gairebé esbossos d'es-cultures— de Serafini.

Valorar cada un d'aquests reculls poètics ens duria molt lluny i potser no n'és aquest el moment ni el lloc més escaient. Deixem constància, però, d'una experiència interessantíssima pel que fa a aquesta publicació —tant de bo tingués força imitadors i no passés desaperecebuda com sembla que ha passat— i, cosa no menys important, de l'avanç del grup «L'Espiadimonis», on a més de persones ja consagrades com Olga Xirinacs i Rosa Fabregat, trobem persones juveníssimes que, amb el mestratge i la serena reflexió del grup, poden arribar molt lluny en les nostres lletres.

Lluís Busquets i Grabulosa

Crítica elogiosa:
La Rosa com a autora
consagrada a
"El Correo Catalán"

(20 de maig 1981)

Del "Diario de Lérida" adjuntem diverses fotocòpies. La primera ens mostra els premis atorgats i les entitats corresponents. És l'Institut d'Estudis Ilerdenses el que concedeix el premi a la Rosa, pel poema "Madona Bruna". Li atorgà el Sr. Jaume Culleré, president de l Diputació. El 5è. Premi, la "Mare de Déu de Montserrat, la dona catalana" era per a una lletra (vers lliure) per a un poema simfònic.

CERTAMEN EN HONOR DE LA VIRGEN DE MONTSERRAT

Jordi Pàmias i Grau, de Lleida, Flor Natural

- El Premio de S.M. el Rey para Antonio Torrebaddella, de Tarragona.
- Miquel Solà i Dalmau, de Igualada, Premio de la Abadía de Montserrat.
- "Mare de Déu de Montserrat, la Dona catalana", para Rosa Fabregat i Armengol, residente en Llorenç del Penedès.
- El tema libre para María Dolores Posada Olayo, de México capital.
- Más de 600.000 pesetas en premios.

POESIA

PREMIO 1.º—Del Excmo. y Rvdmo. Sr. D. Ramón Mañá Call, Obispo de Lleida, Flor Natural y 50.000 pesetas, a la mejor poesía que cante a María, Madre de Catalunya y Madre de Lleida, es concedido al poema "Anirem, tots plegats, a la Seu Vella...", registrado con el núm. 975, cuyo autor es don Jordi Pàmias i Grau, profesor del Instituto "Mariano Torres" de Lleida, y residente en esta ciudad.

PREMIO 2.º—De la Abadía de Montserrat, 50.000 pesetas al mejor poema que cante el patronazgo de la Virgen de Montserrat sobre las tierras catalanas, ha sido otorgado a "Sóc negra, però bonica", registrado con el núm. 405, original de don Miquel Solà i Dalmau, residente en Igualada.

PREMIO 3.º—Del Ilmo. Sr. don Antonio Siurana Zaragoza, obispo de Lleida, 50.000 pesetas, a la mejor poesía que cante la devoción del pueblo leridano a la Virgen de Montserrat, se adjudica a "Carta de los devotos de Lérida a la Virgen de Montserrat", registrada con el núm. 65, de don Manuel Terrín Benavides, residente en Albacete.

PREMIO 4.º—Del Ilmo. Sr. don Jaime Culleré Calvo, presidente de la Excmo. Diputación Provincial de Lleida, 50.000 pesetas, al mejor poema sobre la devoción de las comarcas y provincia de Lérida a la Virgen de Montserrat, se concede a "Todo el campo de Lérida, ante los pies de Montserrat", registrada con el núm. 40, de don Manuel Terrín Benavides, residente en Albacete.

PREMIO 5.º—Del Instituto de Estudios Ilerdenses, 50.000 pesetas, a la mejor poesía libre para ser musicada en forma con la moderna música religiosa y tipismo catalán, sobre el tema "Mare de Déu de Montserrat, la Dona Catalana", se adjudica a "Madona Bruna", original de doña Rosa Fabregat i Armengol, residente en Llorenç del Penedès, registrado con el número 980.

PROSA

PREMIO 1.º—Trabajo de S. M. el Rey, don Juan Carlos I, objeto de arte con su dedicatoria, tema "Artículo periodístico, literario y gráfico, sobre la visita de S.M.M. los Reyes de España, don Juan Carlos I y doña Sofía, a la Abadía de Montserrat en 1976", se concede al trabajo presentado por don Antonio Torrebaddella Arhona, periodista, residente en Tarragona, con el lema "Verge bruna", registrado al núm. 915.

PREMIO 2.º—De los "Servis Territorials del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya a Lleida", tema "Relacions entre el Monestir de Montserrat i Lleida", 50.000 pesetas, se otorga al trabajo original de don Josep M.ª Torrelles i Solé, profesor de E.G.B., residente en Lleida, que fue registrado al número 1.080.

PREMIO 3.º—De la Cofradía de la Virgen de Montserrat en Lérida, sobre "Historia de la Cofradía de la Virgen de Montserrat en Lérida", 50.000 pesetas, se adjudica al trabajo de don Jordi Coró i Froyo, profesor de E.G.B., residente en Lleida, con el lema "Lleida por la Moreneta", registrada al núm. 1.005.

«¡Esas mujeres!»

Señor Director:

¿En nombre de quién se otorga el derecho de insultar con palabras tales como «desaforadas, estultas, alocadas, tales feminas, marimachos, virgos insatisfechos y eróticas siempre anhelantes», a un sector de la Iglesia que quiere avanzar para que el cristianismo llegue —recobre— su pureza inicial, el autor del desafortunado escrito «¡Esas mujeres!»?

Decimos y continuaremos rogando «Padre nuestro» en memoria del Cristo dirigiéndose en su hora angustiosa al Padre y al Espíritu Santo —¿qué sesudo varón osará otorgarle sexo?—, y es este Espíritu el que nos infunde vida y el que nos enseña a amar y a respetar a nuestros semejantes, hombres y mujeres.

Los varones son los únicos que han hablado en la historia, fundamentalmente porque las mujeres estaban excluidas del mundo de la cultura.

Existen muy pocos historiadores que tengan una visión imparcial del relato, y sirva el siguiente ejemplo: pocas veces se ha dicho que a finales del siglo X nació la que sería condesa de Barcelona por matrimonio con Ramón Borrell, Ermesenda de Carcassona, la que gobernó sabiamente los condados que formaban la incipiente nación catalana durante cincuenta y dos años, exceptuando breves interrupciones; tutora que fue del respetable y

amado Abat Oliba; pacifista —aconsejaba a los caballeros resolviesen sus pleitos por vía legal en lugar de las justas de armas— y adorada por su marido, existe cartulario que así lo atestigua, llamándola «venustísima, piadosa e bondadosa, estimada, dolcissima e obradora de la llei divina», lo que la aparta de cualquier supuesto semivaronil.

Tendremos mucho gusto en contarle algunas cosas al señor Sánchez-Albornoz, don Claudio, cosas que hacen muchos cristianos a los que no son aplicables ninguno de los títulos con que los apostrofa, sino madres de familia normales.

Es ya hora de que las mujeres hablen, porque quien calla otorga, y hemos de decirle que alguna mujer loca habrá, quizá tantas como hombres, pero de ahí a catalogar la mitad del género humano entre estúpidas y locas, cuanto menos habla muy poco en favor de caballerosidad.

La firmante pertenece a un grupo integrado por doce personas y compuesto por cinco matrimonios, una religiosa y un sacerdote, de edades comprendidas entre treinta y sesenta y cinco años, el cual ha tomado parte en la «Asamblea diocesana de Barcelona; Ponència Pastoral dels Sacraments», actualmente en curso de resolución, con el número 1.020 y pertenecientes a la comunidad de Caputxins de Sarrià.

Puede ser ilustrativo el razonamiento y punto conclusivo número 43, página 6, el cual, a nuestra propuesta, fue asumido por el grupo por aclamación: «Vemos a la luz de la fe (traduzco del catalán) que la gran mayoría de las catequistas son personas del sexo femenino y también que, por re-

gla general, quien transmite la fe a los hijos y la mantiene viva en el hogar casi siempre es la mujer. Así, creemos inaplazable que la mujer ocupe el lugar que Unidas reconocieron este derecho hace más de 25 años. La mujer actualmente tiene acceso a la cultura, ocupa el cincuenta por ciento o más de las plazas en las universidades catalanas, destacando que los niveles alcanzados intelectualmente son más que equiparables a los de sus compañeros masculinos. Continuar relegando a la mujer a las tareas secundarias de la Iglesia no puede ser justo ni cristiano y si negativo hoy, en 1981, después de Cristo. Así pues, basándonos en la creencia de que el alma humana no tiene sexo, diríamos que la entrega de la mujer a la fe cristiana no puede seguir ignorada por la actual jerarquía y considerando que es un caudal de fe desaprovechado por la Iglesia, nuestro grupo pide la incorporación de las palabras "... a la Diócesis el diaconato permanente... sin discriminación de sexo y que..."

Por otra parte, el pasado mes de noviembre se celebraron en Lleida los Juegos Florales marianos. En el reportaje que ofreció «El Diario de Lérida», venía una fotografía en la que el doctor Pont i Gol, primado de España, felicitaba al ganador de la Fior Natural y comentaba que, mejor todavía que la poesía, era el espectáculo de «como» la decía su autora, Rosa Fabregat, farmacéutica en ejercicio y joven madre de familia. La poesía premiada tiene como tema el diálogo de la «Verge de l'Acadèmia» en procesión hacia la Seu Vella, con la «Verge del Blau» allí alojada, y el tema: el sacerdocio y la mujer.

El que quiera entender y pueda, que entienda.

Carme AVELLANA

La Vanguardia (1981)

RECITALS

Un punt original i important en la poesia de Rosa Fabregat és el de recitar. Ha fet 111 - cent onze - recitals poètics de l'any 78 al 83, arreu dels Països Catalans, que a més de fer sentir els poemes a la gent de diverses contrades, han servit a l'autora per donar-se a conèixer. Adhuc l'han ajudat a vendre's millor, (del "Cabell de les bruixes", per exemple, es vengueren 7500 exemplars en un any) i posar-se en contacte amb altres poetes o grups literaris, i conèixer món tot fent cultura. Aquesta tasca de recitar la simultanieja amb conferències i presentacions dels llibres que va publicant. Així l'any 1976 (27 de febrer) parla sobre "La dona i el món actual" a "El Centre" de Llorenç del Penedès. Intentaré fer aquí una relació de tots els recitals de forma cronològica perquè vegem la seva gran activitat, i les motivacions de l'autora.

1978

- Al octubre, al Bar "La Sal" de Barcelona en fa dos.
- Al desembre, a "La Lira" d'El Vendrell.

"Informes"

(desembre de 1978)

SUMA I SEGUEIX:

El retard en aparèixer aquesta ressenya, que no va poder sortir en l'anterior PORTAL NOU, em permetrà afegir a la relació esmentada, l'important Recital de Poemes de la ROSA FABREGAT, el dia 12 de Desembre, també a la Lira Vendrellenca. Amb una ambientació molt adient, escenogràfica (Grup 7 d'Art) i musical (Carlota Baldrís), i amb la eficaç col·laboració en el recital de Miquel Miquel, La ROSA FABREGAT oferí un recull de tres poemaris seus: «Estelles», «Cada nit que tu vens» i «El temps de les bruixes, ciutat i cabana», que feren les delícies d'un auditori receptiu i sensible.

L'autora, lloresenca d'adopció i d'afecció (i que ho proclama arreu on va), ha guanyat amb el poemari «Estelles» el Premi Ciutat de Martorell 1977. Amb aquest recital el públic assistent pogué admirar la bellesa, sensibilitat i «intel·ligència» de la seva obra, i la vena poètica —autèntica— de la nostra poetessa.

Josep Mitjans Benach

Portal Nou
(Desembre 1978)

- Al mateix desembre encara fa dos recitals més, un a "Els quatre gats" de Barcelona i l'últim a la Libreria La Tralla de Vic.

La poetessa Rosa Fabregat a La Tralla

Divendres passat a la llibreria La Tralla de Vic la poetessa Rosa Fabregat i Armengol va fer un recital dels seus poemes. Llegí ella mateixa, així com el rapsoda Miquel Miquel; acompanyava els seus poemes amb un sobri coixí musical la guitarrista Carlota Baldrís. Va tenir cura del muntatge el grup «7 D'Art» del Vendrell, el lloc des d'on ens arriba aquesta nova veu. Va presentar la poetessa el seu marit, dient-nos que ella, procedent del camp científic, ha sentit la

necessitat de combatre, dins seu i per als altres, la pressió ambiental del món modern que anuïa i al·lena la persona. Això i la seva innata sensibilitat, l'han impulsat a escriure.

Els poemes que vàrem sentir procedien de tres reculls: «Estelles», que té el Premi Ciutat de Martorell; «Cada nit que tu vens» i «Temps de bruixes de ciutat i de cabana».

L'obra de Rosa Fabregat respira un lirisme planer, sempre amb un somriure de llum. En tots, ens dóna una visió de la realitat circumdant, passada pel sedàs líric d'una mirada benivolent, on fins i tot la cruïlla es dissol en l'observació dels detalls mínims, donats amb imatges plàstiques, com sorgides d'un pinzell surrealista.

Els poemes palesen, en conjunt, un fervent desig de comunicar, de compartir la bellesa i l'harmonia de la vida. Com quan diu: «... ajuntaré totes les veus del món en un desig intens d'amor».

El darrer poema, referit a la mort, fou a la vegada comiat i convit. Va cloure el recital amb aquests versos: «Les flors són aquí, davant meu, obertes, donant-me les mans».

Joan SUNYOL

El Nou
(2 de febrer de 1979)

Als cinc recitals l'acompanyen un rapsoda - Miquel Miquel - i una guitarrista - Carlota Baldris -, així com el "Grup 7 d'Art" per al muntatge escenogràfic.

1979

L'any 79 són 24 els recitals.

- El 2 de març a "El Centre" del seu poble, Llorenç del Penedès.
- El 6 de març al Col·legi de Farmacèutics de Barcelona!
- El 3 d'abril al restaurant "Pa i Trago" de Barcelona.
- El 5 d'abril al "Club d'Amics de la Futurologia" de la mateixa ciutat.
- El 15 d'abril novament al seu poble, a la Societat Cooperativa.
- El 18 d'abril al Centre de Cultura de la seva vila natal, Cervera.

A la revista "Segarra" d'abril de 1979, a la Secció "Parlem-ne", en Ramon Turull ens parla de la Rosa. Vegem-ho al full següent.

ROSA FABREGAT I ARMENGOL

Cada any, amb motiu de la Festa del Llibre i encara que no sigui exactament el dia 23 d'abril, el Centre Comarcal de Cultura celebra una exposició, una conferència, un concurs literari o alguna altra manifestació cultural.

Enguany —dia 18, amb la Biblioteca Popular de gom a gom— aquesta ha consistit en un recital poètic de Rosa Fabregat i Armengol, fet per ella mateixa, amb un important pròleg del seu marit, l'escriptor Josep M.ª Prim, que en donava marc, l'arrel i la intenció.

Rosa Fabregat i Armengol, neix a Cervera l'any 1933. Resideix aquí fins als vuit anys, quan la seva família es trasllada a Lleida, on ella hi cursa els estudis secundaris i s'inicia en l'activitat poètica. Cursa la carrera de Farmàcia a Barcelona. Després de nombrosos canvis de residència — Aragó, Barcelona, Alemanya...— torna al medi rural i a la pràctica poètica, intensa i activa. Obre una farmàcia a Llorenç del Penedès. L'any 1975 escriu la novel·la "Les papallones també es moren", inèdita. L'any 1978 guanya el premi de poesia "Ciutat de Martorell" amb el recull "Estelles". En l'actualitat treballa dos textos: "Cada nit que tu vénis" (poesia amorosa) i "Temps de bruixes, de ciutat i de cabana".

Està casada i té un fill de 12 anys.

Antiretòrica per excel·lència, antibarroca, al·lèrgica, podríem dir, al mot gratuït i a la fullaraca, la poesia de Rosa Fabregat és una poesia cenyida, amb nueses d'escultura, fresca i directa, vital i musicada alhora, que arranca de l'ametlla del sentiment i de les coses la flor que l'ha feta, el clima que l'envolta, aquell color, aquella màgia que només és possible pessigar amb els dits d'una sensibilitat extraordinària, recolzada en un ofici madur, ple de seguretat.

Calorosos aplaudiments subratllaren la categoria i la cordialitat d'aquest recital poètic. A la poetessa i rapsoda —eufòrica ella, emocionada ella pel goig de retrobar-se amb els seus i amb la pròpia infància en la petxina entranyable de la tan estimada i viscuda biblioteca— el Centre Comarcal de Cultura li va regalar un exemplar del "Llibre de Cervera".

Ramon Turull

RECITAL POÉTICO DE ROSA FABREGAT

Patrocinado por Centro Comarcal de Cultura

(De nuestro correspondiente,
Leonardo SANTACANA)

En la Biblioteca Popular y bajo el auspicio del Centro Comarcal de Cultura, ha tenido lugar, un recital poético a cargo de la poeta nacida en esta ciudad de Verdera, Rosa Fabregat Armengol. Fue un acto bien presentado y ambientado, que contó igualmente la Sala de Lectura de un público interesado y atento, el cual vio prouba de su asistencia por la calidad que revistió tanto literaria como interpretativamente el recital.

Presentó a la poeta Rosa Fabregat el escritor local y tesorero del Centro Comarcal de Cultura, don Ramón Turull, siendo el marido de la misma y galardonado escritor don José María Prím, quien introdujo al auditorio en el mundo de la obra poética de la autora cervariense, mundo que nace y pervive, dijo, en equivo ambiente actual en el que los espíritus sensibles afirman que la poesía ha muerto, víctima de los genocidios que la humanidad se autodestruye a diario.

Rosa Fabregat Armengol inició acto seguido el recital de su propia obra, compuesta a partir de 1952 hasta el presente y que ha sido distinguida con el premio «Ciudad de Marçell 1978». El recital alcanzó solemnidad, fue dicho suavemente, con matiz del detalle y relieve de gestos armoniosos y comedidos. La obra, escrita toda en catalán, de buena factura literaria, alcanza la máxima dimensión cuando plasma y retrata poéticamente lugares, figuras, hechos y costumbres de nuestro país a través de «voces desaparecidas»: La descripción de callejones cervarienses, de calles o plazas barcelonesas; del afilador o del pellejero; de la elaboración de postres hogareños; o las alusiones a «meteo» a «misterios» o a la simple vida que pasa, evidencian la sensibilidad de la autora y un buen oficio poético, pues de otra forma hubiera sido imposible tan singular plasmación.

Al final de su recital, Rosa Fabregat fue aplaudida con todo entusiasmo, iniciándose un coloquio entre la autora y los asistentes para discutir y comentar su obra.

...fue la primera y gran ruptura en el proceso de democratización española, según redacción de la propia acta.

El Consistorio saliente hizo constar igualmente en acts que semejante fórmula de trabajo «poca consideración a la labor realizada en estos últimos años, y se ha conside-

rado que los Ayuntamientos salientes no son lo suficientemente caballeros como para poder dar la mano y descaer fuerte a las nuevas consistorios».

En verdad fue una salida no poco triste, sin que nadie agradeciera ni tan siquiera los servicios prestados.

"La Mañana" (26 d'abril de 1979)

- El 25 d'abril a l'Institut d'Estudis Ilerdencs de l'Excel·lentíssima Diputació de Lleida (adscrit al Consell Superior d'Investigacions Científiques). Es publica un cartell i tot. En Jordi Curco en fa un comentari al "Diario de Lérida" el 27 d'abril.
- El 27 d'abril a la llibreria "La Rambla" de Tarragona.
- El 2 de maig als locals de "Club Donna" (Rambla Catalunya núm. 101) de Barcelona.
- El 29 de maig a la llibreria "Donna" de València.
- El 9 de juny durant la III Fira del Llibre de Barcelona.
- El 19 de juny a l'Ateneu Barcelonès, que va tenir ressò a "La Vanguardia" i a l'"Avui", on sortiren sengles ressenyes.
- L'endemà, el 20 de juny, a la Federació Farmacèutica, amb motiu de la presentació d'"Estelles". El recital que tingué lloc a la sala d'actes fou escenificat pel Grup 7 d'Art d'El Vendrell i també recità en Miquel Miquel.
- El 25 de juliol, a la plaça de les Garrofes d'El Vendrell amb motiu de la Festa Major.
- El 29 d'agost a la Torre Vella de Salou.
- El 7 de setembre a l'Escola d'Estiu de Saifores.

- El 21 de setembre al Born de Barcelona. Fixem-nos en el cartell on veurem la nostra poetessa-farmacèutica conjuntament amb la majoria del poetes catalans més importants d'avui.

III FIRA DEL LLIBRE

BARCELONA del 31 de Maig al 10 de Juny
PASSEIG de GRACIA

ORGANITZADA PEL GREMI D'EDITORS I GREMI DE LLIBRETERS DE BARCELONA I AMB LA COL·LABORACIÓ DE L'INSTITUT NACIONAL DEL LLIBRE (INLE)

Durant la Fira es celebraran diverses activitats culturals relacionades amb el llibre, que tindran lloc al Pavelló situat als jardins de la Gran Via, entre Rambla de Catalunya i Passeig de Gràcia

PROGRAMA

31 de maig, dijous

12.30 h. Inauguració de la Fira.
Pregó de l'escriptor Josep Pla, llegit pel periodista Manuel Balleu Escofet.

13.15 h. Inauguració oficial de la Fira, fent un recorregut per totes les instal·lacions, en presència de les autoritats civils i culturals.

18 h. Els Drets de l'Infant.
Taula rodona i col·loqui a càrrec de:
Rosa Carrasco,
Jordi Cots,
Antoni Comas,
Jaume Oliver,
Francesc Prats.

20 h. Llibres a l'Abast de tothom.
Taula rodona i col·loqui a càrrec de:
Sebastià Fàbregas,
Antoni Rufin,
Jordi Gubern,
Romà Cuyàs.

1 de juny, divendres

En el transcurs de les hores escolars i en el Pavelló d'Actes de la Fira, diferents escoles de Catalunya, representaran petites obres teatrals, recitals de versos, lectures, música, danses, etc...

20 h. El somri, la millor joguina.
Taula rodona i col·loqui a càrrec de:
Assumptió Lladó,
Margarita Turó,
Josep Albanell,
Sebastià Borràs,
Romà Dòria,
Marta Ribot.

2 de juny, dissabte

12 h. Hi havia una vegada a l'oest.
Espectacle dels infants.
Teatre del trànsit.

20 h. Danses dels Països Catalans.
Ballat Folklòric Sarrà.
Direcció: Jordi Torres.

3 de juny, diumenge

12 h. Recital poètic per a petits i grans per Celdoni Fonoll.

18 h. Ret, un ret, ret... que hi ha dins el forest?
Espectacle per a petits i grans, a càrrec del Grup de Teatre de l'Orfeó de Santa.

4 de juny, dilluns

12 h. Trobada de cançons infantils.

18 h. La comèdia del art.
Espectacle dels infants.
Textos adaptats per J. Vidal-Alcega,
a càrrec de:
le Sínia, teatre escolar.

5 de juny, dimarts

En el transcurs de les hores escolars i en el Pavelló d'Actes de la Fira, diferents escoles de Catalunya, representaran petites obres teatrals, recitals de versos, lectures, música, danses, etc...

20 h. La Transmissió Ideològica a través de la lectura infantil.
Taula rodona i col·loqui a càrrec dels diferents partits polítics.
Moderar: Cànica Zandera,
Francesc Prats.

6 de juny, dimecres

En el transcurs de les hores escolars i en el Pavelló d'Actes de la Fira, diferents escoles de Catalunya, representaran petites obres teatrals, recitals de versos, lectures, música, danses, etc...

20 h. L'aprenentatge de les funcions senyera a través de les lectures infantils.
Taula rodona i col·loqui a càrrec de:
Carme Solà,
Montserrat Fortuny,
Montserrat Minobis,
Pep Duran.

7 de juny, dijous

En el transcurs de les hores escolars i en el Pavelló d'Actes de la Fira, diferents escoles de Catalunya, representaran petites obres teatrals, recitals de versos, lectures, música, danses, etc...

20 h. Els mitges infantils.
A càrrec de:
Robert Saladruga,
Aurora Diaz-Plaça,
Josefina de Silva,
Ignasi Fons.

8 de juny, divendres

En el transcurs de les hores escolars i en el Pavelló d'Actes de la Fira, diferents escoles de Catalunya, representaran petites obres teatrals, recitals de versos, lectures, música, danses, etc...

20 h. Quan el pare i la mare no estan d'acord sobre el que han de llegir als seus fills.
Taula rodona i col·loqui a càrrec de:
Magda Oranich,
Núria Ventura,
Paulino Castella,
Joan Fàbregas.

9 de juny, dissabte

12 h. La serpentina.
Espectacle dels infants.

18 h. Recital de poemes, de Rosa Fabregat i Armangol.

20 h. Coral Catalga.
Concert.
Director: Edmond Colomer.

10 de juny, diumenge

10 h. Concurs de lectura.
Hi podran participar tots els infants en la seva llengua materna, llegint un text lliure i un text obligat.

18 h. Carxavilla per tot el recinte de la Fira.
A càrrec del grup Planxet i Sia.

La Comissió organitzadora es reserva el dret d'efectuar qualsevol variació no prevista en el present programa d'actes.

- El 14 de novembre dos recitals, a l'Estadi General i a l'Institut Joan Oró de Lleida.
- El 15 de novembre a la "Llibreria de les Dones" de Barcelona.
- El 21 de novembre a la llibreria "La Rambla" de Tarragona.
- El 22 de novembre al Centre "Club d'amics de la Futurologia" de Barcelona.
- El 5 de desembre a la Casa de la Cultura de Borges Blanques. "La Caixa" publicà un cartell anunciador. L'acte fou presentat per Josep Vallverdú. Comparà la seva poesia a la de Teresa Roses encara que més calmada a l'article "Les motlures" a "La Mañana" del 9 de gener de 1980.
- El 6 de desembre a "Club Donna" de Barcelona.
- El 15 de desembre al Centre Comarcal Lleidatà de Barcelona.

**poetes
d'un poble
al born**

recital
els poetes
de catalunya

21 de setembre
10 hores nit

POEMES DE:

Vicent Andreu i Estelles	Pere Guiferrer
Xavier Amorós	Joaquim Horta
Agustí Bartra	Josep T. Llompart
Blaí Bonet	Merè Manent
Juan Crossa	Miquel Martí i Pol
Xavier Bru de Sala	Maria Mercè Marsal
Narcís Comadira	Josep Palau i Fabre
Juan Colomines	Marta Pessarrodona
Miquel Desclat	Ramón Pinyol
Salvador Espriu	Juan Oliver (Pere IV)
Rosa Fàbregat	Francisc Valverde
Ferrán Fullà	Juan Vinyoli
Felisa Formosa	
Bonaventura Gatot	

ACTRIS I ACTORS:

Jesús Antany	
M.ª Josep Arends	
Natalia Jaitiste	
Txiki Barraondo	
Biel Muli	
Nuria Candela	
Ricard Salvat	
Kim Vilar	
Ovidi Montllor	
Jaume Melendres	

CANTANTS:

Ovidi Montllor
Rafael Subirachs
Marina Rowell
Toti Soler
Jordi Fàbrega

PRESENTADOR:

Juan Randó

Louvain, capitale du Festival Européen de Poésie

Rencontre des poètes du 28 au 30 septembre 1979 / «Perspective d'un horizon possible»
(H. Brugmans)

Louvain fut durant un week-end le siège d'un important Festival Européen de Poésie auquel participaient de nombreux poètes appartenant à une douzaine de langues différentes. Ceci mérite d'être souligné puisque la langue écrite et parlée y devait prendre le pas sur le pays que chaque poète était censé représenter sur la foi de son passeport.

Dès le départ le festival était assuré de l'appui de la Commission européenne à Bruxelles, de la Fondation européenne de la Culture à Amsterdam et du gouvernement belge, de la Ville de Louvain et, à plus d'un titre, de l'Université de Louvain.

Cité universitaire de renom - nos anciens de Louvain en témoignent malgré le partage intervenu depuis avec la fondation de Louvain-la-Neuve -, Louvain peut s'enorgueillir d'un riche patrimoine artistique et architectural. Il va de soi que la proximité de monuments tels que l'Hôtel de Ville du XVIe siècle, véritable tapisserie en pierre, la cathédrale, la bibliothèque et le grand béguinage, où les autorités universitaires nous accueillirent, invite au dialogue.

C'est ainsi qu'au-delà des séances de travail proprement dites, le programme de ces journées prévoyait des réceptions, un beau concert de musique moderne inspiré par la poésie et interprété par l'Orchestre de chambre de Bruxelles, de même qu'une matinée de poésie néerlandaise hors des sentiers battus et dédiée à l'Enfant d'aujourd'hui.

Y participaient du côté luxembourgeois: Robert Schaack (d'expression française) et Henri Blaise (d'expression allemande). Ceci nous amène à faire l'éloge de l'organisation exemplaire de ce festival qui, des mois durant, avait demandé une préparation minutieuse et un enthousiasme sans faille. Mention-

nons parmi beaucoup d'autres, dont principalement les trajecteurs bénévoles, la présidente Mme Emma Voizat, professeur à l'Université de Louvain, Eugène van Isterbeek, secrétaire général, Mimmo Morina, poète italien demeurant à Luxembourg, secrétaire général adjoint, Armand Kamers, secrétaire. Les responsables artistiques étaient K. D'Hooghe et Herman Bogaert dont le mérite n'est pas le moindre.

L'excellente ambiance prouvait que, dès l'abord et grâce au concours de tant de bonnes volontés, le festival avait su trouver le ton adéquat pour créer ce milieu poétique fécond sans lequel aucune création n'est possible.

La fraternité des poètes

Instinct de groupe, besoin réciproque de s'épancher ou bien communication d'âme et de cœur, toujours est-il que les poètes parviennent à s'entendre par le biais de la créativité commune. Ainsi les multiples langues et appartenances ethniques ne constituent nullement des barrières insurmontables mais réfléchissent, à l'instar d'un prisme, la chose littéraire librement partagée.

À Louvain, le contact très vite, s'est établi au travers de langues aussi différentes que le gallois, le danois, le grec ou le portugais. Il était émouvant de pouvoir réciter par cœur ensemble avec tel poète grec, médecin de profession, les premiers vers de l'Odyssée ou de s'initier à la poésie catalane par l'intermédiaire d'une poétesse militant pour la cause de sa langue maternelle, elle-même docteur en pharmacie.

Et la contestation dans tout cela? Les poètes, après les années bruyantes de la dernière décennie, se seraient-ils assagis au point de ne plus réagir à toutes sortes de provocations ouvertes ou cachées

DE TAAL IS MIJN LANDSCHAP
LA LANGUE EST MON SITE
LANGUAGE IS MY WORLD

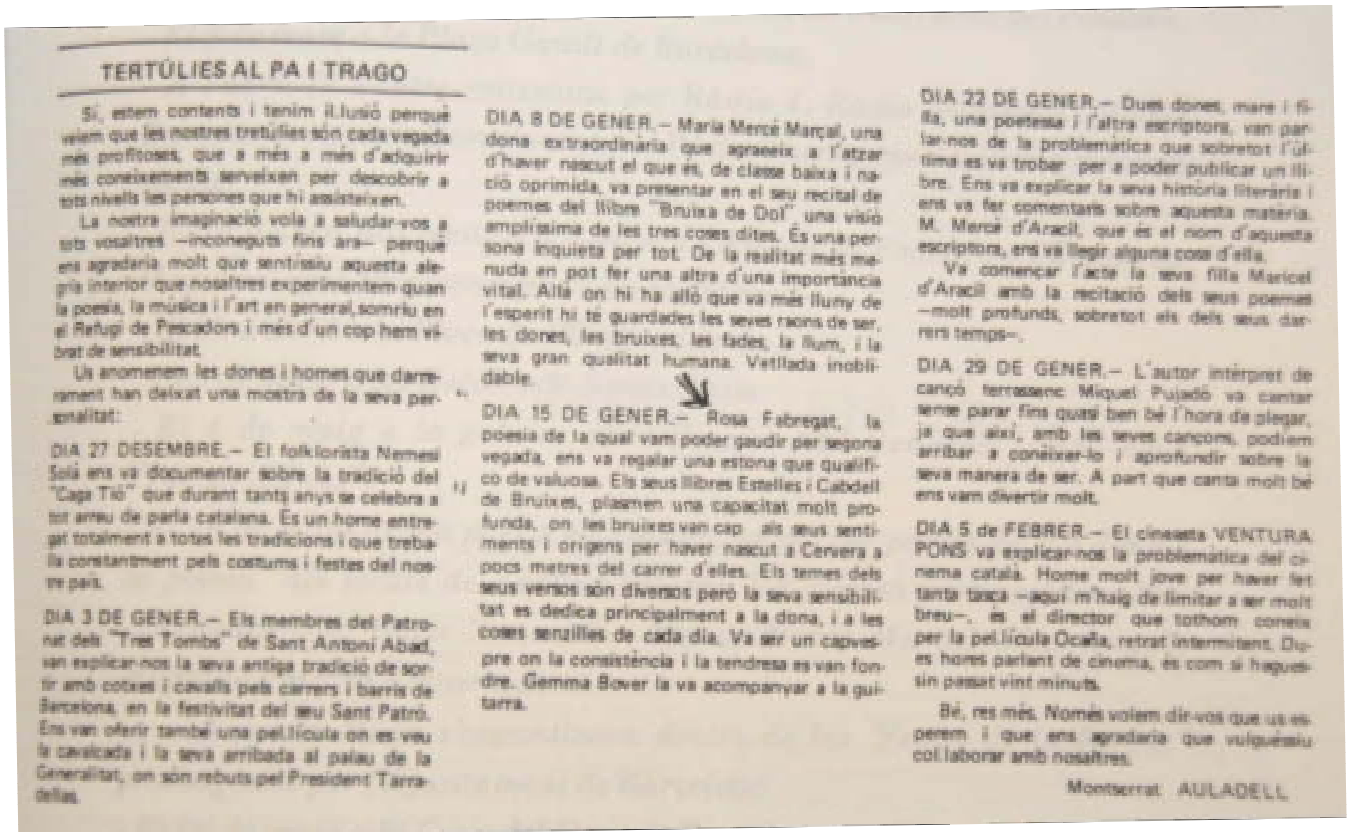
que constituent toujours dans le monde l'esclavage des idées, la faim, l'injustice et la torture?

Eh bien, la contestation, s'il y a lieu, se fera à l'intérieur des textes, elle vibrera à l'unisson des frères incarcérés ou poursuivis. Quant au thème du festival: «Le poète dans son site», maints poètes ont courageusement pris position sur les problèmes actuels de l'environnement, de la pollution et de la désintégration du paysage, qui est en même temps «paysage intérieur» et donc axe du bonheur.

11 d'octobre de 1979. El "Luxemburger Wort" parla (encara que no l'anomena) de la Rosa Fabregat, amb motiu d'una trobada poètica "internacional".

Fou un any prolífic, 42 recitals:

- El 12 de gener a la Societat de Banyeres del Penedès, per les vetlles culturals: "Nit màgica de la poesia".

- El 15 de gener participa a les tertúlies poètic-musicals organitzades pel Consell Popular de Cultura Catalana del barri de Sant Antoni, amb el Grup Poesia Quatre al restaurant "Pa i trago" de Barcelona. Veiem-ne la ressenya a "Els Tres Tombs" (núm. 5), març 1980.

- El 22 de gener a l'Institut "Cristo Rei" de Barcelona.

- L'1 de febrer, la llibreria Catalònia, La Sal Edicions de les Dones i l'Editorial Jesús Huguet, organitzen el recital en el local de la llibreria a Barcelona, (Ronda Sant Pere, 3). Hi participen Montserrat Roig i Marina Rossell com a guitarrista i cantant.

- L'11 de febrer recita en el Festival organitzat al Teatre Romea per recaptar fons per al bar "La Sal" amb problemes econòmics. Surt una ressenya a "El Correo" dos dies després signat per Anna Balletbó.

- El 15 de febrer a la llibreria "La Tralla" de Vic llegí poemes dels dos llibres "Estelles" i "El cabdell de les bruixes". Joan Escobedo en fa la presentació.

- El 20 de febrer a la Galeria d'art "L'eixam". Recita l'Ovidi Montllor.

- El 28 de febrer a "Els quatre gats" de Barcelona.

- El 6 de març a l'orfeó de Sants, amb motiu de la diada internacional de la dona. Presentà l'acte Rosa Maria Sardà i cantà, entre altres, la Guillermina Motta.
- El 8 de març també en un festival feminista de Vilafranca del Penedès.
- El 9 de març a la Plaça Gaudí de Barcelona.
- A l'abril fa quatre emissions per Ràdio 4, Ràdio Miramar i Ràdio Barcelona, totes de Barcelona, i per Ràdio Tarragona d'aquesta mateixa ciutat.
- El 18 d'abril dos recitals a Lleida a l'Ateneu de Ponent i a l'Escola de Magisteri amb fragments de "Temps del cos".
- El 23 d'abril a la Plaça de l'Ereta a Lleida.
- El 2 de maig a les Escoles de Santa Oliva.
- El 4 de maig a la galeria d'art Escofet d'El Vendrell també amb "Temps del cos".
- El 16 de maig formà part d'una taula rodona per parlar de "La dona i la poesia" als locals de Xarxa Cultural. En formen part poetesses tan conegudes com Olga Xirinachs, Maria Mercè Marçal, Ma. Angels Anglada i Marta Pessarrodona.
Aquesta taula s'organitzava dintre de les "Festes de la Poesia" promogudes per l'Ajuntament de Barcelona.
- El 20 de maig a la Cova del Drac de Barcelona.
- El 7 de juny, i també dintre dels actes ja esmentats organitzats per l'Ajuntament, intervé Rosa Fabregat en un Taller Literari al Grec per recaptar fons i ajudar així a la reobertura de la llibreria "Les Dones", malmesa per un incendi. En aquest festival feminista també hi intervenien per exemple Carme Riera o Maria Antònia Oliver.
- El 17 de juny a l'"Ovella Negra" de Barcelona.
- El 11 de juliol a l'Escola d'Estiu de Bellaterra.
- El 18 d'agost intervé al programa "Entre nosaltres" de T.V. Miramar, emès des de Llorenç del Penedès.
- El 28 d'agost, a Guissona al bell mig de la plaça del poble, anomenada "Plaça del Racó de la Família". A la revista "Isaura" (núm. 24) de setembre de 1980 hi ha un article, amb una crònica del recital i una crítica d'Isidor Cònsul. Aquesta mateixa crítica apareix a l'Avui (17 de setembre de 1980) i en ella destaquem dos punts:
Primer, que per parlar de la Rosa Fabregat es basa en unes ratlles d'un altre apotecari, Guillem Viladot.
Segon, que qualifica la poesia de la Rosa com a única. En efecte, no pertany a la generació dels poetes del setanta ja que no té un gran rigor tècnic i és en canvi molt personal, basada, com ja hem anat comentant en els successius llibres, o bé en l'observació del que l'envolta (la Natura, la ciutat, la gent) o en recreacions de costums antics (feines artesanies, escenes, etc).
- A part, Isidor Cònsul dóna gran importància al fet de recitar no només perquè l'escolta un nombrós públic, que normalment no llegeix poesia, sinó també perquè l'acullen amb entusiasme.

Crítica

Rosa Fabregat: una poesia

que torna a la plaça

Guillem Viladot, col·lega per doble motiu de la Rosa Fabregat —confrare en la dèria poètica i l'exercici de la farmàcia—, ha deixat una imatge esplèndida de la poetessa en el pròleg d'El cabdell de les bruixes (València, 1979), segon recull poètic de Rosa Fabregat.

Diu aquest pròleg: Els pètals li coronen la testa i el somriure li obre l'espai del sentiment, i amb ulls plens d'humitats arcaïques contempla com «Les papallones també és moren» o com «A la dona li surten ales»... Pot semblar exagerat, amb el punt hiperbòlic de qualsevol retrat literari, però és així de veritat. I aquesta bellíssima imatge de l'apotecari d'Agramunt prenia, si cal, encara més volada, una nit a Gulssona, a les acaballes d'aquest xafogós mes d'agost. L'indret era gairebé màgic: la placeta del Racó de la família. La Rosa dels seus versos i embadocava un públic atent i magnetitzat per una poesia càlida i senzilla que destriava amb la força dels versos realitats i experiències properes a tothom. Era el recital que feia cinquanta-set. Arreu del Principat i València hom ha sentit la seva presència entranyable fent viure el vers a la plaça i demostrant que la poesia pot assolir una rara capacitat de convocatòria.

Ara cal entrar en un aspecte més llaient i delicat. El que fa referència a la funció social de la poesia. S'ha insinuat nombroses vegades que quan l'art es popularitza corre el risc de rebaixar la qualitat dels seus graus d'estètica. De fet, en el procés de la història de la literatura contemporània hom observa la successió, gairebé rítmica, de les tendències de caire formalista i les que tenen una fàlisi més senzilla i popular. Actualment aquesta vella tensió de tendències sembla consolidar-se bo i afavorint

els aspectes més formalistes del poema. La jove generació poètica dels anys setanta es manifesta, globalment, per una poesia plena de rigor tècnic i per la recerca de noves fronteres poètiques per damunt d'excessives implicacions personals i líriques. La Rosa Fabregat va, en aquest aspecte, una mica a contratemps. No pertany a la generació dels setanta ni per l'edat, ni per la temàtica, ni per la forma ni pel llenguatge. Diria que la seva poesia és fora de modes i tendències. El seu poema, sempre personal i intimista, surt fet sentiment de les profunditats del seu ésser, on es basteix a partir d'una aguda i delicada observació de la realitat, o pel conreu del record que li fa retrobar escenes arcaïques i de l'antigor. Es, segurament, una de les més primitives i elementals de les actituds poètiques, però, ben i connectar amb un emotiu acte de comunicació poètica amb un públic heterogeni i, en la seva majoria, normalment allunyat de la poesia.

Amb la Rosa Fabregat la poesia torna al carrer i recupera un antic costum potser massa oblidat: el costum de trobadors i joglars que es feien espectacle literari al bell mig de la plaça. La Rosa Fabregat, que viu intensament la seva poesia, s'incorpora en cada un dels poemes i arrodoneix l'expressió planera de les coses.

Es un exemple per seguir? Segurament hi hauria respostes de tots els colors. A mi em sembla que, si més no, és un exemple que no s'ha de defugir. Potser ens trobaríem amb moltes sorpreses i una podria ser comprovar que la poesia a la plaça assoleix una rara capacitat de convocatòria com bé ho deuen saber d'Ovidi Montllor, el Celdoni Fonoll i altres joglars d'aquesta segona meitat del segle XX.

Isidor Cònsul

Diari Avui (1980)

Aquest article de l'Avui dona lloc a un altre aparegut a la revista "L'embolic", que

reproduïm a continuació:

LA POESIA QUE TORNA A LA PLAÇA

Em plau de titular aquest breu comentari amb les mateixes paraules que emprà el crític Isidor Cònsul, en la capçalera d'un article publicat a l'AVUI, fa pocs mesos. Sí: es meravellós de veure com la poesia torna a la plaça, recuperant plenament la seva funció comunicativa. A Guissona, l'estiu passat, vaig ésser testimoni d'aquest fenomen commovedor: Rosa Fabregat anava esfullant, amb calma, la neta, delicada flor de la seva poesia, i els pients - asseguts a la plaça del poble, fent rotllana - romanien en un silenci total, quasi embaladits, i, a la fi, aplaudien calorosament.

El dia 19 de novembre - a l'hora de les activitats extraescolars - l'Institut "Màrius Torres" acollí també la poetessa de les terres de Lleida, la dona que ha viatjat per tota Catalunya amb la mercaderia màgica dels seus poemes, i els ha donat a conèixer - en una gran diversitat d'ambients -, com un autèntic joglar del segle XX. Vam tenir, doncs el goig de veure i d'escoltar Rosa Fabregat: sensible, cordial, apassionada en la lectura d'uns versos aparentment ingenus, rics en imatges enjogassades de tota mena, amb un fons sentimental o una mica irònic, segons el tema... D'altra banda, ens oferí una mostra molt variada, amb composicions que pertanyien a cada un dels tres llibres que ha publicat fins ara ("Estelles", "El cabdell de les bruixes" i "Temps del cos"). A la fi, ella mateixa encetà un diàleg amb els alumnes, a través del qual poguérem constatar el seu amor a la poesia i la seva capacitat de comprensió de la gent jove.

Crec, sincerament, que l'experiència resultà molt positiva. Havíem passat, tots junts, una estona molt agradable. L'exemple de Rosa Fabregat ens ha de fer reflexionar a tots: la poesia - sovint massa hermètica, en el nostre segle, o amb massa referències culturals - ha de baixar al carrer, a la plaça... I ha de ressonar també, alegrement, a l'interior de les nostres aules.

Jordi Pàmias.

- El 2 de setembre a Saifores, amb motiu de la II Escola d'Estiu del Penedès.
- El 14 de setembre, a Tàrrega, per les festes de Sant Eloi (varen publicar un cartell anunciador).
- El 5 d'octubre, recita després de rebre la Flor Natural com ja ho hem explicat.
- El 6 d'octubre a les Escoles de Sant Ramon.
- El 8 d'octubre a l'escola "Sunion" de Barcelona. D'aquest recital li preparen una "Antologia" amb el pròleg de "Temps del cos" de M. Roig.
- El 18 d'octubre a la Capella Sant Roc de Valls.
- El 22 d'octubre a la Universitat Nova de Barcelona, al Col·legi Oficial d'Enginyers de Catalunya amb motiu de la presentació del fons d'art TOC.
- El 28 d'octubre a la Ràdio Tarragona.
- El 6 de novembre a la llibreria "Porter" de Barcelona.
- El 19 de novembre, a l'Institut Màrius Torres de Lleida. Surt per això un article a "L'embolic" (revista comarcal) d'en Jordi Pàmias que feu la presentació del recital a Saifores (l'hem vist al full anterior).
- El 8 de desembre a l'Aula Magna de la Facultat de Farmàcia de Barcelona entre altres activitats i per la diada de la patrona de la Facultat. Jo hi vaig ser present i vaig tenir ocasió de parlar amb la Rosa per primera vegada.

II Encontre de poesia catalana

Els poetes són una raça especial, formen un conjunt de gent inserits en un món apart, atents als dictats de la seua sensibilitat, uns personatges que cal conèixer i seguir les seues activitats.

Ja ho digué una important figura del seu ram, Shelley, «Els poetes són els clarins que toquen a la lluita». «Els poetes són els desconeguts legisladors del món».

Al sud dels Països Catalans, a la frontera amb la terra murciana, a la comarca del Baix Vinalopò, i amb la col·laboració i ajuda dels Ajuntaments de Crevillent, Eix i Santa Pola, a més d'un seguit d'Organitzacions Culturals de tot el nostre àmbit, Generalitat de Catalunya, Consell Interinsular Balear i Diputació Provincial de València, s'ha celebrat «El II Encontre de Poesia Catalana».

El programa durà els dies 6, 7 i 8 de desembre i es desenvolupà en tres llocs diferents, el dia 6 l'Ajuntament d'Eix donà a la Corporació Municipal la benvinguda i recepció a càrrec de personalitats del poble, visita al Museu d'Art Contemporani i acabant amb la lectura de les ponències sobre «El fet poètic d'ara». El dia següent, al poble mariner de Santa Pola amb el teló de fons d'una mar plana rutilant, se celebrà l'acte de presentació de l'antologia de joves poetes del Baix Vinalopò a càrrec de Josep Maria Llompart i recitant cada u dels joves autors la seua poesia, cloquant la sessió Ovidi Montllor que amb la seua magnífica veu llegí poemes d'Espriu, Estellés, Salvat Papasseit i Blai Bonet.

Crevillent fou l'altre poble de l'encontre itinerant que els rebé a la tarda a l'Ajuntament, on foren obsequiats personalment per l'Alcalde, amb una refecció, anant després a la Biblioteca Municipal on continuà la lectura de ponències.

El dia 8, que era festa, continuà a Eix a la Sala de la Caràtula la lectura de poemes de la generació dels anys 70, així com comunicats del II Encontre. Els ponents foren, pel País Valencià, Vicent Escrivà, per les illes, Joan Mas i Vives, i pel Principat, Vicenç Altaió i Sala-Valldaura. Entre els assistents veiérem Josep Alberti, Bru de Sala, Lluís Urpinell, Marc Granell, Josep Piera, Gaspar Jaén i Urban, Lluís Seguí, Lluís Alpera, Rosa Fabregat, Joan Fuster, Raimon i molts d'altres.

L'organització fou perfecta i a càrrec de Joan Carles Martí, Andreu Morell, Josep Piera i Maria Sempere. Els dies esplendorosos de sol i calor i la poesia catalana enlairada i discutida en els llocs geogràfics tocant ja a Guardamar. Fins ara hem donat una notícia de caire cultural, no vull tancar la crònica sense referir-me al cessament, no massa voluntari, del pintoresc subjecte Vicente Ramons, incordi número 1 de la Comissió de Bilingüisme, de professió, anticatalanista; al qual li han donat «la puntada de peu de Charlot». Ho explicaré: s'agafa l'individu pel coll del gec i pel cul del pantaló pegant-li al mateix temps un cop de peu a les natges. Tot això simbòlicament ha estat fet per l'etern interí president del consell, herr Monsonis. Aquest acomiadament respon al mar de fons polític que hi ha al si del Consell i entre les forces polítiques que serà objecte d'una altra crònica. ● GONÇAL CASTELLO

Rosa Fabregat assistí com a espectadora al II Encontre de Poesia Catalana celebrat a finals de l'any 1980 com se'ns explica a "Canigó" (desembre 1980).

Aquest any és menor el nombre de recitals: divuit.

- El 3 de febrer a l'Institut "El Vendrell" d'aquesta vila.
- El 4 a l'Institut "Valldemosa" de Barcelona.
- El 16 a l'Escola del Baix Penedès (escoles velles de Llorenç).
- El 17 novament a l'Institut del Vendrell. En va sortir una ressenya a l'"Avui".
- El 5 de març, presenta el llibre "La joia de viure la natura" d'Edith Holden al saló i al jardí de l'Ateneu. L'acte que es feu juntament amb Josefina Dalmau i Esther Boix fou organitzat per l'Editorial Blume i l'entitat "Donna-Prisma, Cultura de la dona". Es publicà un programa i en sortí un comentari a l'"Avui" que ara adjuntem.

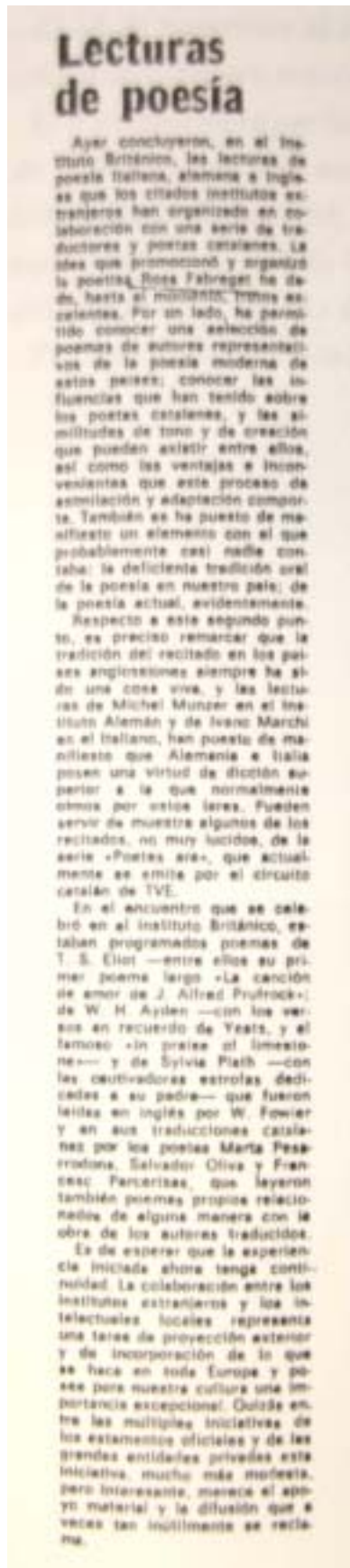

"AVUI"

(6 de març de 1981)

- El 20 de març i també pel cinquè aniversari de la fundació de "Donna", es llegeix a l'Ateneu Barcelonès "Hem anat pel vell camí" de la Rosa Fabregat, interpretat per Núria Candela i Carme Sansa.
 - El 25 de març fa un recital al Col·legi de Farmacèutics de Barcelona de fragments dels llibres "Estelles", "Cabdell de les bruixes", "Temps del cos" i "Tramada", és a dir, de tots. l'"Avui" i "El Periódico" mencionen l'acte.
 - El 3 d'abril recita a la Rectoria de Calafell, al poble. Organitza Grup de Joves i l'Arc. Ho presenta Joan Descals.
 - El 7 d'abril ho fa al Cinema "Iria" a la platja de Calafell. En surt una ressenya al Diario Español signada per Joan Colet.
- Primer té previst un recital per al 5 de maig al Col·legi de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i Ciències de Catalunya, però després s'ha d'ajornar.
- El 6 de maig recita a la Sala Esplai de Tordera.
 - Durant el mes de maig la Rosa Fabregat s'encarrega de la coordinació d'unes jornades sobre poesia contemporània en les que es llegiren autors estrangers.

Així a l'Institut Italià de Cultura es recitaren poemes de: C. Pavese, G. Bassani, E. Montale, G. Ferreter, i N. Comadira pel mateix autor (programa al següent full).

A l'Institut Alemany: Rainer Maria Rilke, G. Traki, P. Celan, Carles (fotoc.Riba, Josep Vicenç Foix i Pere Quart llegits per Feiu Formosa i Michael de Münzer. poesia)

I al British Council Institute:

Will Fowler (en anglés), Salvador Oliva, Francesc Parcerisas i Marta Pessarrodona llegiren a W.M. Auden, T.S. Eliot, Sylvia Plath, Salvador Oliva, Francesc Parcerisas i Marta Pessarrodona (aquests tres últims les traduccions). Es varen publicar uns cartells anunciadors i varen sortir ressenyes a l'Avui, al Diari de Barcelona (1 de maig de 1981) i a la Vanguardia, com podem veure al fragment de l'esquerra.

- El 20 de maig, la Rosa Fabregat recita a l'Ateneu Barcelonès dintre el cicle d'actes (exposicions, conferències, debats, etc.) "Sempre avant" amb motiu del centenari d'en Picasso (ressenyes al Correo Catalán i a l'Avui).

- L'11 de juny amb el Grup Esplai de Guissona, en aquesta vila.

- El 16 de setembre a la Sala Esplai de Mollet del Vallès.

- L'11 d'octubre al Teatre Principal de Lleida amb motiu del Certamen Mariano que ja hem esmentat.

- El 14 d'octubre a la Sala Esplai de Calella.

- El 18 d'octubre va participar a un acte cultural organitzat per "L'espiadimonis" (grup de poesia) i un "Nus" (grup plàstic) a Santes Creus, anomenat "Tardor a Santes Creus: Poesia i plàstica". Va fer el recital a la Sala Municipal d'Exposicions. També s'organitzà un Taller de Ceràmica. Es publicà un cartell anunciador.

- El 13 de novembre a la Sala Esplai de Reus.

- El 18 de novembre al Reial Cercle Artístic (Institut Barcelonès d'art) amb motiu del seu centenari.

- El 8 de desembre per les festes de la patrona, a la Facultat de Farmàcia de Barcelona. Com cada any, i amb motiu de la festivitat de la Immaculada Concepció, s'organitzen diversos actes i entre ells destacà aquell any el recital de Rosa Fabregat anunciat als targetons-invitació del Degà i el Claustre de professors.

- El 10 de desembre a la Sala Esplai de Tarragona.

POESIA CONTEMPORÀNIA

Lectures de poemes alemanys, americans, britànics, catalans i italians en llengua original i en versió catalana.

Organitzat pels

INSTITUTS DE CULTURA ALEMANY, BRITÀNIC I ITALIA

amb la coordinació de Rosa Fabregat i Arnengol

Dijous 7 Maig

19.30

ISTITUTO ITALIANO DI CULTURA

Passatge Méndez Vigo, 5

Tel. 317 31 74

Lectura de poemes de
C. PAVESE, G. BASSANI, E. MONTALE,
G. FERRATER i N. COMADIRA.

a càrrec de NARCIS COMADIRA
i IVANO MARCHI

INSTITUT ALEMANY DE CULTURA

Gran Via de les Corts Catalanes, 591 -3er.

Tel. 317 38 90

Dijous 14 Maig

19.30

Lectura de poemes de
R.M. RILKE, G. TRAKL, P. CELAN,
C. RIBA, J.V. FOIX i PERE QUART

a càrrec de FELIU FORMOSA i
MICHAEL MÜNZER

THE BRITISH COUNCIL INSTITUTE

Carrer Amigó, 63

Tel. 209 63 88

Lectura de poemes de
W.H. AUDEN, T.S. ELIOT, SYLVIA PLATH,
S. OLIVA, F. PARCERISAS i MARTA
PESSARRODONA

Dijous 21 Maig

19.30

a càrrec de WILL FOWLER, SALVADOR
OLIVA, FRANCESC PARCERISAS i
MARTA PESSARRODONA

Barcelona - Maig 1981

1982

Aquell any foren 12 els recitals.

- El primer, el 19 de gener, a l'Ateneu de Barcelona on a l'aula de poesia recitar poesia i també llegí algun full de la seva novel·la "Laberints de seda".

- El 26 de gener al Saló d'Actes del Col·legi Menor de Sant Antoni de Pàdua dels pares franciscans a Lleida.

- El 16 de febrer al Col·legi Santa Anna de Lleida.

- El 27 de març a la Biblioteca Balaguer de Vilanova.

- El 17 d'abril a la Ràdio El Vendrell d'aquesta vila.

- I deu dies després, el 27 d'abril, a la mateixa ciutat amb motiu de la "Festa del Llibre 1982". El recital es feu a la Biblioteca Poñular i també hi intervingué en Ramon Sicart. Es publicà un cartell anunciador.

- El 14 de maig, a "El Centre" del seu poble, Llorenç del Penedès, amb Ramon Sicart i Miquel Miquel que reciten poemes d'ells mateixos, Francesc Gambín, Rosa Rafecas, Joan Ràfols i Nati Solé. Aquest acte formava part del cicle "Art Esplai 82" i fou iniciativa del jovent de l'entitat.

- El 25 de maig fa un recital a El Vendrell dintre de les activitats culturals de C.D.C. del Baix Penedès que es celebraren els mesos de maig i juny. Es va publicar un cartell i va sortir una ressenya a "El 3 de vuit" que reproduïm perquè és significativa.

- El 9 de juny al Col·legi Sagrada Família (carrer Avinyó) de Barcelona.

- El 6 d'octubre a l'Esplai de la Garriga. - El 21 de novembre i dintre la IV Setmana de Cultura Catalana de Sant Andreu de la Barca (del 19 al 30 de novembre 1982) la Rosa Fabregat recita poemes d'"Estelles", "El cabdell de les bruixes" i "Temps del cos" al Foment de Cultura.

- El 2 de desembre a l'Esplai de Tortosa.

1983

Últim any de recital i peregrinatge per Catalunya (hi ha una excepció a l'any 1984 que després explicarem).

- El 6 d'abril al Club DON-NA de Barcelona.

- L'11 d'abril al local d'esplai de la Caixa de Pensions de Cervera, la seva vila natal.

- El 12 d'abril dos recitals a Lleida: a l'Institut d'Estudis Ilerdencs i al Joan Oró.

- El 13 d'abril a la Biblioteca Popular d'El Vendrell.
- El 23 d'abril a l'Ajuntament Vell de Llorenç del Penedès, i el mateix dia a la Casa de la Cultura de Santa Maria de Mediona.
- El 6 de maig a l'Escola Badia de Manresa.

Durant el mes de maig es passaren per Ràdio 4 de Barcelona una sèrie de poemes de la Rosa Fabregat (cada dia durant una setmana).

- El 24 de maig recita al "Casal Sant Jordi de Flix en les "Primeres Jornades de Cultura Popular" d'aquesta vila. Es celebren del 20 al 26 de juny i foren organitzades pel Consell Local de Cultura amb col·laboració de l'Ajuntament i patrocini del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

- El 2 de juliol Miquel Miquel recita alguns poemes de Rosa Fabregat en les "Jornades de Cultura Popular", dedicades a Josep Maria de Sagarra, organitzades pel Centre de Llorenç del Penedès.

El 25 d'agost llegeix una sèrie de poemes entre els actes culturals que es fan a Mora d'Ebre per la Festa Major. En surt una ressenya al Butlletí Municipal de Mora juntament amb la reproducció del poema "La Rastera" (per cert que el seu marit, Josep Maria Prim fa una conferència sobre els catalans de projecció internacional).

- El 10 de setembre recita a la plaça de l'Església de Barberà del Vallès amb motiu de la Diada Nacional de Catalunya. L'acte que comprenia també una cantada d'havaneres per Núria Berengueras i el seu grup, fou organitzat per Convergència. Es publicà també un cartell.

- L'11 d'octubre a l'Ateneu Barcelonès, aula de poesia. Ressenyes a la Vanguardia i a l'Avui anunciant-ho.

1984

Després d'aquests 111 recitals i de decidir no fer-ne cap més, fa una excepció i llegeix les seves composicions - la última vegada per ara - al Museu de Vilafranca de Penedès pel seu cinquantenari.

Es publicà un bonic cartell-anunci.

Llegim la convocatòria al Full Informatiu núm 6 de Vilafranca (octubre 1984).

ACTES CULTURALS

RECITAL POÈTIC DE ROSA FABREGAT

Auditori, dia 20 d'octubre a les 8 del vespre

El proper dissabte dia 20 d'octubre, i dins del conjunt d'actes programats amb motiu de la celebració del cinquantenari del Museu, la poetessa Rosa Fabregat ens oferirà un recital de les seves pròpies composicions. Trobadora que omple de veu els seus poemes ens farà present del millor de la seva lírica en un recital que fa el número cent dotze dels que porta realitzats des de l'any 1978, éssent així que la seva veu suggestiva i poderosa, com ho és també el conjunt de la seva obra creadora, s'ha mostrat llura i comunicativa per carrers i places, per centres d'ensenyament, institucions culturals i bars d'avis, arreu dels Països Catalans.

Rosa Fabregat, nascuda a la vila de Cerbers, és doctora en farmàcia per la Universitat de Barcelona, amb estudis ampliats a Alemanya. Però fou a la fi el medi rural el que marcarà el seu reencontre amb la natura; fa deu anys s'establí a Llorenç del Penedès.

Inicià la seva activitat poètica a Lleida, d'entre la seva extensa obra publicada en destaquem *Estelles* (1979), premi Ciutat de Martorell; *El Cabdell de les bruixes* (1979); *Temps del cos* (1980); *Tretze llunes de maduixa* (1980). Darrerament han fet irrupció amb força els seus treballs de creació narrativa, així podem remarcar el conte *La dona del balcó* (1981), finalista del premi Joan Santamaria; *Laberint de seda* (1981), finalista del premi El broc; *El lluró de les forques* (1983), i encara una nova obra narrativa que és a punt de veure la llum.

Rosa Fabregat és ara mateix no sols la millor veu femenina en la lírica al Penedès, sinó primeríssima figura, d'arrels vitals penedesenques, en els camins narratius més renovadors en l'àmbit de la cultura catalana.

LA JUNTA DIRECTIVA DEL MUSEU DE VILAFRANCA TÉ EL PLAER DE CONVIDAR-VOS A AQUEST IMPORTANT RECITAL POÈTIC.

A "El 3 de vuit" (4 d'abril del 1984) se'ns parla del cas singular d'un autor que recita la seva obra.

Vegem-ne l'article:

Quadern de lletres

Poesia a l'abast

Si ara mateix em demanessin la qualificació d'alguns dels trets més característics de la literatura del nostre segle, hauria d'afirmar que la poesia ha esdevingut un gènere, amb les excepcions corresponents, tan minoritari com tancat sobre ell mateix, gairebé impossibilitat per a incorporar-se a una cultura de masses, localista o propi de cada llengua, obert a les experimentacions de la modernitat però quasi mai versionat fora de la llengua original de creació. I tot això seria vàlid tant pel que fa a llengües de gran abast com les minoritàries, sense que en cap moment tot el que portem dit suposi inexistència de grans creadors. Hi ha bons autors i mestratge, però sols pel reduït cercle d'iniciats.

Així les coses, seria difícil trobar una via que aconseguís trencar les actuals tendències i, malgrat tot, hi ha qui segueix lluitant per a fer conèixer la producció dels nostres poetes més importants. Per una banda alguns rapsodes que han fet i fan una bona tasca de donar a conèixer en recitals la seva pròpia obra —i hauriem de remarcar aquí el cas singularíssim i excepcional de la penedesenca Rosa Fabregat— o els grans clàssics del nostre segle, i aquest és el cas de Josep M. Casanovas que tindrem entre nosaltres passat demà diumenge, a l'Auditori del Museu de Vilafranca, en recitació completa de "La pell de brau" de Salvador Espriu, un acte que —a les 7 del vespre— us voldria recomanar especialment, tant per la importància de l'obra com per la categoria i llarga experiència de l'interpret.

Però haurien de merèixer també la nostra atenció aquelles col·leccions de llibres que promouen la divulgació de l'art poètic. Ara que l'ensenyament de la llengua i literatura catalanes sembla normalitzat a les escoles i centres d'ensenyament es feien necessaris textos de les millors obres en edicions populars i amb voluntat d'aplicació didàctica. Bona feina ha fet en aquesta perspectiva la col·lecció Les Millors Obres de la Literatura Catalana, editada per 62 i La Caixa, però encara em sembla més significatiu d'un camí de futur que es faci un major ressò general de l'obra poètica, l'existència d'una col·lecció de llibres de butxaca que publiqui peces narratives al costat de volums de poesia, de mig a mig en una normalitat que, tot i semblar impensable, és tal i com sempre us hauria agradat.

Les Eines de Butxaca és el nom de la col·lecció que surt pausadament dels obradors d'Editorial Laia. Des de la meua tasca docent us puc conformar que constitueix una eina, com el seu nom, esplèndida per a l'estudi i divulgació entre els estudiants de l'orba dels grans creadors catalans en relligats molt acurats. Ara mateix tinc sobre la taula un dels darrers volums aparegut: "El vent llaura la mar", antologia poètica del malaguanyat Agustí Bartra, amb introducció i tria de Llorenç Soldevila. L'entrada ens presenta la trajectòria vital de l'autor, els diversos aspectes de la seva producció i els criteris amb que s'ha realitzat l'antologia, així com una guia bibliogràfica de treballs i textos relacionats amb Agustí Bartra i la seva obra creativa. La tria, amb un criteri creiem ben encertat, ha estat realitzada en base a diversos temes —l'home, la dona i l'amor, la pàtria, la guerra i l'exili, l'esperança, els mites— permeten apreciar l'evolució i els plantejaments del creador sobre alguns dels aspectes més evidents de la realitat humana.

Josep Ramon

LA DONA DEL BALCO

Finalista 26a. edició del Premi Joan Santamaria patrocinat pels membres de la Penya homònima (Editorial Prometeo núm. 25 de la col·lecció "El conte del diumenge", València, gener 1982, amb dibuixos de Joan Descals).

Aquesta petita obra no és pròpiament un conte, sinó un conjunt d'experiències amb personatges reals, converses amb pagesos de l'autobús o en el cotxe, estant que porta l'autora a la ciutat.

L'editor ha dedicat a la Rosa un pròleg ben romàntic:

No recorde si fou un divendres set, dia màgic, ni si venia en autobús, avió o galera, potser només un vaixell blanc sobre ones de sal fóra vehicle adient, però tot seguit vaig capir que davant meu tenia una fada.

Des d'una cabana, voltada d'espigol, romaní, camamilles i farigola, amb dos cavallets de mar per targeta, entrava a l'àrid món de la meua realitat tot el seguici de bruixes i àngels (on comença cadascú?) semblants, bessons, germans, idèntics, que la fada, blanc refulgent, havia creat amb unes extenses, immenses, brillants mans líriques i la més penetrant veu.

Tampoc no recorde si era el solstici d'estiu o si la nit del vint-i-quatre de juny, a cavall d'una estreta granera amb cap de poeta foll, s'havia guillat vers el nord més estèril; però els meus palmells plens d'estels quedaren per sempre.

Un home de call, empeltat de racionalista, havia de trobar-se incòmode en un món ple de colorins; emperò mai no he vist fondre's tan d'hora vells dogmes, rigorosos, cecs, patriarcals, només amb l'hàlit d'un àngel i l'aguait d'una bruixa. Totes les constel·lacions tenia a les mans, i, com vidres amb llum interna, podia escampar-les per totes les pupil·les que albirar poguessin la veu del vent.

No sé si la lluna plena ens havia dut les albixeres que totes les naus quimèriques bressolarien a la mar d'Ausias paraules quadribarrades que ensoñar-se anirien a les platges de Salou; més els mots ja no eren de domini vedat sinó ofrena a tot un poble.

Tantes coses ens mostraren les màgiques cançons, que avui, quan el reconeixement vull expressar amb unes poques paraules d'oferiment d'aquest conte, tan sols puc dir que un dia màgic, no sé si divendre i set, si amb solstici o no, si de lluna plena, vaig conèixer una fada: ROSA FABREGAT I ARMENGOL.

JESÚS HUGUET

Tot això es barreja amb visions simbòliques i records d'infantesa.

La dona del balcó és com un miratge que apareix de tant en tant en una masia enderrocada i solitària.

A partir d'aquest fet la Rosa Fabregat ens munta una simfonia poètica de misteris passats, presents i futurs on la seva fantasia es fon amb la realitat.

En aquesta obra hi trobem com sempre un fatalisme tràgic, una protesta contra el domini masclista i aquella visió sentimental de trobar un paral·lelisme entre les vides humanes.

He triat els dos comentaris que a continuació veureu per il·lustrar el reflex que la premsa va fer del conte "La dona del balcó". Però en realitat destaca més el títol que res, ja que a part de parlar breument del conte es fa referència a tota l'obra de la Rosa Fabregat.

El primer d'aquest comentaris surt el 28 de gener de 1982 al "Diario de Lérida", i el podeu veure al full següent. Parla del recital del Col·legi Menor de Sant Antoni de Pàdua que ja hem explicat i també de la forma de recitar així com de la primera novel·la "Laberints de seda". Respecte al conte la Rosa diu que hi ha volgut comparar els llenguatges col·loquial i poètic.

En el segon comentari, Ramon Sicart, amic i col·laborador de la Rosa en algun dels recitals, firma aquesta entrevista a través de la qual l'autora subratlla la influència de Llorenç del Penedès, el feminisme, i els autors predilectes en la seva poesia. I també la professió farmacèutica intervé en el fil argumental de la primera novel·la.

Finalista del premi «Joan de Santamaría 1981»

Entrevista amb Rosa Fabregat

Rosa Fabregat i Armengol va néixer a Cervellà, comarca de la Segarra, l'any 1933. Té estudi i el doctorat de Farmàcia de la Universitat de Barcelona. Va fer l'especialització a Alemanya. Des de l'any 1975 resideix a Llívia del Panadès, on hi regenta la farmàcia. La seva bibliografia està composta pels llibres de poesia «Estètica», premi Ciutat de Martorell 1978, «El Caball de les bruïnes» amb il·lustracions de Joan Descalç, «Temps del cotxe» també amb il·lustracions de Joan Descalç i «Tiemades» i col·lectius de poemes i plàstics de Terronjol, a més de les publicacions aparegudes en periòdics i revistes. En narrativa va guanyar finalista del premi Joan de Santamaría 1981 amb l'obra «La dona el bicònic», publicada en la col·lecció «El conte del dilluny», i a enceta com a novel·lista amb «L'aberrant de setata», protagonitzat pel catalanòfil alemany professor Teófil Stegman.

Rosa Fabregat. Pària de Cervellà, des de 1975 resideix a Llívia del Panadès.

Quina veu teniu en els seus poemes?

Tantíssim que com a poeta gaire vegades em sento a l'altura dels grans poemes en català. És qüestionat en català i quan he escrit a la llengua castellana he pogut veure a la llengua catalana. Però, fins ara, he desistit de fer versos per a altres llengües. El català és la llengua que sempre he escrit en català.

És aquí, que hi ha un altre català i el nostre català, però sempre en català, quan es va a parlar a primera persona amb el lector?

Realment durant els primers anys de la meua vida a Llívia, en un petit poble, sempre he escrit en català. Però, després de la meua migració a Llívia, he escrit en català i en castellà.

Ja que parlem de la novel·la, com veu el paper de la novel·la actualment, ja que és una mica més?

En aquest moment la novel·la és un gènere que està en una gran disminució, ja que és una mica més difícil de llegir i de vendre. Però, jo crec que la novel·la és un gènere que sempre ha existit i que sempre hi haurà. És un gènere que és molt important i que sempre ha estat present en la literatura. És un gènere que és molt difícil de llegir i de vendre, però que sempre ha existit i que sempre hi haurà.

Quina part d'autobiografia hi ha en els seus poemes?

En la part d'autobiografia hi ha una gran part. És un gènere que és molt important i que sempre ha existit i que sempre hi haurà.

En la meua vida he escrit molt de poesia i he escrit molt de narrativa. És un gènere que és molt important i que sempre ha existit i que sempre hi haurà.

Si, en les meues poemes, hi ha una veu, és la meua veu o és la veu de la gent?

Per a mi és una veu de la meua poesia, és la meua veu. És un gènere que és molt important i que sempre ha existit i que sempre hi haurà.

L'origen d'«Estètica» és el primer poemeta que em vaig escriure en català. És un gènere que és molt important i que sempre ha existit i que sempre hi haurà.

La seva poesia, en sentida, que és plena de sentiments. Però, ja que quan escriu, sempre sentiu que és molt més que un poema, ja que sempre hi ha una part de la vida que és molt més que un poema.

Glòria Rueda. Jo sempre dic que la poesia és una mica més que un poema, ja que sempre hi ha una part de la vida que és molt més que un poema.

Quina funció té la memòria en la seva poesia?

És un gènere que és molt important i que sempre ha existit i que sempre hi haurà.

Quina són les seues estroques preferides?

És una pregunta que és molt difícil de respondre, ja que sempre he escrit en català i en castellà. És un gènere que és molt important i que sempre ha existit i que sempre hi haurà.

La meua poesia, quina són els poemes que més li agraden?

En Salvador Espriu, Miquel Martí i Pol, Joan Ramon Sureda, Rosal de Castro, Simeó Martí, Joan Vinyes, Joan Vinyes, Joan Vinyes, Joan Vinyes.

On es troben la seva poesia?

En la meua poesia, jo crec que la poesia és una mica més que un poema, ja que sempre hi ha una part de la vida que és molt més que un poema.

Quin paper tenen les il·lustracions?

És un gènere que és molt important i que sempre ha existit i que sempre hi haurà.

la gent, sobretot a la que, en general, no faig poesia. He pogut experimentar moltes vegades en els poemes que he escrit i en els poemes que he escrit. És un gènere que és molt important i que sempre ha existit i que sempre hi haurà.

Què és per a tu el feminisme?

El feminisme és una mica més que un moviment, ja que sempre he escrit en català i en castellà. És un gènere que és molt important i que sempre ha existit i que sempre hi haurà.

Quin paper tenen els poemes i el paper de la nostra llengua, de la llengua catalana? Com ho veu?

Si tota la gent que viu al país hi col·labora, ho veig molt bé, però si no hi col·labora, és una mica més difícil. És un gènere que és molt important i que sempre ha existit i que sempre hi haurà.

Què és per a tu el català?

És un gènere que és molt important i que sempre ha existit i que sempre hi haurà.

Ramon Sureda i Bover

“El 3 de vuit”
(11-VI-82)

LABERINTS DE SEDA

Editorial Pòrtic (col·lecció el Brot). Novel·la. Finalista del Premi "El Brot" l'any 1981. Primera edició el mateix any.

Està composta aquesta novel·la escrita el 1974-1975 per 25 capítols encapçalats per un poema que intenta resumir-los i dues narracions inicials i quatre finals escrites el maig de 1980. El pròleg és del catalanista alemany Til Dídac Setgmann que es solidaritza amb l'autora en el sentit de què la protagonista se sent marginada com a dona i explotada com a farmacèutica perquè treballa en una multinacional que la fa fora. Considera que està ben estructurada ja que fa néixer en el lector un sentit de ràbia de forma paulatina que no pot fer-hi res per ajudar a la "dona-heroïna-víctima" en la família i en l'empresa.

Aquesta novel·la quasi auto-autobiogràfica és la primera que publica Rosa Fabregat. Està escrita amb entusiasme i sinceritat.

La protagonista, Anna, és una noia lleidatana que ve a Barcelona per estudiar la carrera de Farmàcia, sense recursos i que ha de treballar per mantenir-se i pagar-se els estudis. Dóna classes en un internat on viu en condicions precàries. Acaba els estudis, s'estableix en un poblet i es casa per quedar-se vídua als tres mesos.

Però la sort l'acompanya quan, per un anunci, pot aconseguir una col·locació temporal a Alemanya amb la promesa de treballar més tard per al mateix laboratori que s'establirà a Barcelona.

La nostra farmacèutica, molt decidida, emprèn la tasca de vèncer la llengua alemanya i agafar experiència i pràctica.

Naturalment tot això demana un esforç considerable per a una noia sensible i ingènua.

Tornada a Barcelona, es va convertint efectivament en una veritable científica i directora tècnica d'un laboratori, que si bé en principi era reduït, no trigarà a ampliar-se i imposar-se en el mercat.

En deu anys l'Anna ha assolit la més alta cima com a doctora d'un laboratori important. La seva opinió, les seves idees, es tenen en compte a l'empresa alemanya, on es trasllada moltes vegades per seguir les directrius que se li encomanen per al llançament de nous productes.

Ella és també qui aconsegueix els permisos de Sanitat, qui fa la presentació d'aquests nous fàrmacs als metges més importants d'Espanya. Entretant s'ha casat i ha tingut un fill, després de diversos intents frustrats. Aquest segon matrimoni al qual ella hi havia anat amb la candidesa i bona fe d'una noieta, no acaba d'omplir les seves aspiracions. Ella pretén una comunió total amb el seu marit i això no ho aconsegueix.

Per a l'envasat i el posterior encapsat hi havia dues naus immenses distribuïdes també en sectors. Les màquines i els homes no paraven. Les màquines marcaven el ritme als operaris. Dones, la majoria. Els operaris seguien obediets els ritmes imposats. Tot era netíssim. Quan s'envasaven antibiòtics es feia en compartiments tancats, completament aïllats, sempre a dins de la nau perquè les possibles fugues de pols d'antibiòtic no contaminessin altres productes. Els operaris es posaven uns vestits aïllants, talment com bussos, per tal de no contaminar-se ni contaminar l'antibiòtic. Tot estava previst, estudiat, calculat. Qualsevol emergència havia d'ésser esmenada. El producte, quan sortia al mercat, havia de respondre i efectivament hi responia, a uns cànons de qualitat estipulats prèviament. Els autòmats havien acomplert la seva tasca amb perfecció.

L'Anna va anar estudiant una per una totes les màquines i els sistemes de producció.

«La senyora Anna... té molts bons coneixements farmacèutics.»

Ai, Anna, com llegies totes les paraules del teu certificat! Una, deu, vint vegades. Hi veies realitzats, no tan sols l'especialització professional, sinó també tot un seguit de contactes humans amb gent que sempre t'allargà la mà. I eres en un país estranger. Et vas integrar i t'acceptaren entre ells, amb els braços oberts. S'esforçaren a ensenyar-te la seva llengua, el seu paisatge, les seves cases. Et feren tastar el seu menjar. I sempre hi havia cortesia en les seves paraules.

En arribar al laboratori alemany, va descobrint les meravelles d'una tècnica farmacèutica moderna (Fragment de "Laberints de seda").

el preparat en menys de quatre mesos.

Quatre mesos, quan normalment es necessiten un, dos i fins i tot algunes vegades tres anys per a obtenir el vist-i-plau oficial i la consegüent autorització per a comercialitzar una nova especialitat farmacèutica.

Era un triomf personal de l'Anna. Per atènyer el seu objectiu havia acompanyat l'expedient de tota una sèrie de testimonis del Servei d'Hematologia dels primers hospitals del país. Adhuc s'havia valgut d'articles a la premsa. Va aconseguir el que volia.

Amb els seus arguments, sans arguments recolzats en l'expedient dens del Registre, havia convençut els alts estaments sanitaris del país. Els seus desplaçaments sovintejats a Madrid havien donat resultats positius.

Mentrestant, les obres del nou laboratori creixien amb rapidesa. D'aquí a pocs mesos ja es podrien mudar a les noves instal·lacions.

Aquest any les visites dels alemanys de la Central havien sovintejat ininterrompudament, sobretot els arquitectes i enginyers de la casa mare, per planejar ben detalladament, conjuntament amb l'Anna, totes les instal·lacions. Tot sovint venia també el cap de Producció alemany.

A vegades, encara que a casa les coses no anessin com hauria volgut, en sentir-se contrapesada pel Laboratori, es trobava forta i dinàmica.

Ja no tenia tanta importància per a ella que ell se'n desentengués en les hores de lleure a l'Ateneu. S'hi havia acostumat. Quan maldava per treure el nas algun dels seus familiars rampells de depressió, de seguida, amb una estudiada gimnàstica mental, que gairebé sempre li donava resultat, sobreposava al pla gris casolà el pla brillant del seu treball de cada dia. I gairebé sempre aconseguia l'efecte psicològic desitjat.

A

Barcelona l'Anna procura desentendre's de qualsevol sentiment per dedicar-se íntegrament a la seva professió.

A l'empresa les coses han anat canviant. Ara el "gran cap alemany" és un home jove, el fill del que va conèixer l'Anna. S'ha introduït a Barcelona un químic - intrusisme - que va usurpant lentament les funcions de l'Anna. Una firma americana ha adquirit part de les accions de l'empresa alemanya i res no saben de l'Anna, la qual tot i essent la directora farmacèutica, es veu relegada a segon terme.

Cansada de lluitar, i ofesa pel tracte rebut i que no mereixia, s'acomiada ella mateixa sense quasi compensació econòmica.

Està decebuda de tot i decideix retirar-se a un poblet a fer de farmacèutica local, on pensa trobar la calma, la serenitat i el calor humà que sempre li han fet falta.

Des del laboratori, tot mirant la boca de llum del tub de l'extractor, els veig la cua. A vegades, quan l'engego tinc por de fer-los mal. Però veig que continuen tan tranquils mentre amb el seu niu tapen una petita part de la torreta de sortida de gasos. I s'estan allí, i em fan companyia amb les seves veus quasi humanes, mentre treballa amb les fórmules magistrals. Sí, fórmules magistrals. Cada dia dues o tres i no tan sols del poble, no. Fins i tot de Barcelona o de Tarragona.

La fórmula magistral va recuperant a poc a poc el terreny perdut. Senzilles pomades, solucions, xarops. La farmàcia no podrà competir mai amb la indústria, no, això no. Seria un endarreriment. Però hi ha tot un seguit de fórmules que haurien d'ésser més pròpies de la Farmàcia que de la indústria i són aquestes les que recupera, de mica en mica, el farmacèutic en la seva farmàcia. No són més que la reacció del metge enfront de l'automatisme actual. La societat industrial l'ha transformat en un producte al seu servei i el metge, moltes vegades, és conscient d'aquesta manipulació.

Les veus dels ocells em desperten. Netejo la casa. El menjar que faig recorda el que feia la meva mare. No són aquells àpats plastificats fets en sèrie i no seriosament, amb què distreuen l'estómac els pobres captius de les grans empreses. La carn, els ous, les verdures, aquí tenen un altre gust.

A la farmàcia el temps em passa volant. Mai no sé en quin dia de la setmana visc. Ara ja no tinc aquell sentit d'alliberament els dissabtes, i de captiveri, els dilluns.

Quan s'instal·la la farmàcia del pobles se sent finalment motivada i independent i experimenta sensacions plenes de poesia per la Natura.

La novel·la està escrita en primera persona i de vegades en segona o tercera persona també, quan ella es lamenta de la seva situació.

En conjunt és la novel·la d'una dona que se sent discriminada primer com a dona i després com a farmacèutica. Representa una certa rebel·lió contra la consideració familiar i social de la dona.

És potser el resultat d'un masclisme innat que posseeix l'autora.

Fou finalista en el primer premi "El Brot" de narrativa catalana de 1982, que atorga l'Editorial Pòrtic, essent aquell any guanyador en Rafel Tasis amb l'obra "Retrobaments".

També havia estat finalista anteriorment al Premi Andròmina (octubre de 1980) al que es presentà amb el pseudònim d'"Anna Segarra".

Es fan diverses presentacions del llibre.

El 4 de febrer de 1982 a la Cova del Drac juntament amb "Retrobaments" d'en Tasis, autor que és presentant per en Lluís Quinquer -guionista de ràdio -. La Rosa és presentada per l'escriptora Maria Antònia Oliver. El 7 de febrer en surt una breu ressenya a La Vanguardia, a "El Periódico" (la veiem a continuació) i al "Diario de Lérida".

La gente de Poch Soler

Sagrada Familia: el final, en 30 años

Jordi Pujol y el Cardenal arzobispo Narcís Jubany presiden los patronatos del centenario de la primera piedra de la Sagrada Familia

El matrimonio Tarradellas asistió a la presentación de dos libros en la Cova del Drac

En el círculo del Liceo, la Junta Constructora del templo de la Sagrada Familia, dio cuenta del programa de actos que se van a celebrar en Barcelona, con motivo de conmemorar, el próximo mes, el centenario de la colocación de la primera piedra. Para ello, se ha constituido un patronato de honor, que preside Jordi Pujol, y un consejo asesorado, formado por el cardenal arzobispo de Barcelona, Narcís Jubany y el arzobispo de Tarragona, Josep Poma i Guàrdia.

Juan Anton Maragall, de la Junta Constructora, ruega que los niños del centenario lo presenten en el Salón Gaudí de la Generalitat, Josep Maria Oriol, de Lesarce, el próximo día 11 de febrero, a las 7.30 de la tarde. El acto será presidido por el honorable Jordi Pujol.

Concurso escolar

Luego añadió que para los meses de febrero y marzo se han organizado visitas de escolares de toda Catalunya al templo con el fin de que los niños obtengan un mejor conocimiento de la obra de Gaudí, y a todas las escuelas que visiten el templo se convocará un concurso literario y otro de dibujos, relativos a Gaudí y a su obra.

—¿Cree usted que los arquitectos de ahora siguen la línea arquitectónica de Gaudí?

—En esta ciudad se atiende, ahora y siempre, a los deseos y la voluntad que el arquitecto Gaudí dejó establecidos como un testimonio de su deseo y de su genialidad. Y es deseo profundo de la Junta que al templo se construya, desde ahora y para siempre, en Templo Inmemorial de la Familia Cristiana, a través del Consejo Pontificio de la Familia Cristiana, creado recientemente por el Santo Padre, Juan Pablo II.

—¿Cuándo cree usted que la obra estará totalmente terminada?

—Aproximadamente dentro de veintidós o treinta años. Para conmemorar este centenario, del 19 de febrero al 19 de marzo se celebrará en la Oficina Central de Cortes de Barcelona una exposición dedicada al templo de la Sagrada Familia, a la vez que se celebrará, del 18 al 21 de marzo, una exposición filatélica de motivos religiosos en el recinto del templo. También se ha editado una medalla conmemorativa de este centenario, con las effigies del arquitecto Gaudí y del fundador del Templo J. M. Bocanegra.

Tarradellas en la Cova del Drac

Los libros fueron presentados la otra noche en la Cova del Drac, con asistencia del ex presidente de la Generalitat Josep Tarradellas y su esposa Antonia Macià. El matrimonio Tarradellas —cosa no habitual en ellos— asistió al acto con más de media hora de retraso. —Es que el tráfico está insuperable— dijo Tarradellas justificando su tardanza.

Retrobaments es el libro de Rafel Tasis i Farré —premio El Brot 1981— cuya presentación corrió a cargo de

Lluís Quinquer. La obra presentada era *Lebrancs de Seda*, de Rosa Fabregat. De esta novela hizo un profundo estudio analítico Maria Antònia Oliver.

Peña Ignacio Agustí

El secretario general de la Peña Ignacio Agustí, señor Rojas, dijo con gran maestría esta simpática lectura que todos los viernes, desde hace

ocho o nueve años, se reúne en torno a una buena mesa en el Círculo Ecuestre. La homenajeada de la pasada tarde fue la más significativa representante del folklore catalán, la cantante María Mérida. Allí estaba también todo un gran artista y una gran persona, Lluís Agustí y su esposa Ana. Por decirlo que Luis Agustí nos dio que se iba próximamente a México, donde piensa permanecer una larga temporada.

Junto a la homenajeada, el matrimonio Escudero-Escudero, Elena Pelgner, Nuria Terray, Luis Valenciano, Ortega Monasterio, Geórgicos, Luis Valenciano, Mire Pedrés y Ramón Garriga, entre otros.

Los almuerzos en la Peña Ignacio Agustí empezaron sobre las 3 de la tarde y terminaron cuando ya casi era medio noche. No hay límite para los participantes y, escusando la política, se puede hacer de cualquier cosa.

"El Periódico" (7-II-82)

Con la presencia de Josep Tarradellas

"LABERINTS DE SEDA" de Rosa Fabregat,
presentada en Barcelona

SU OBRA EN SEGUNDO LUGAR EN EL RANKING DE LIBROS MAS VENDIDOS

(De nuestra Redacción, por JUAN CURRO)

El pasado martes se celebró en Barcelona, al año de presentarse en los dos países, la primera de las fiestas de la edición de la novela "El Erro", con el nombre "Laberintos de Seda", de Rosa Fabregat y editada por Espasa Calpe.

El acto se celebró en el salón de la "Casa del Don" de la Ciudad Condal, lugar que es por excelencia el más importante de las actividades culturales y literarias.

El periodista Luis Quintá presento la obra de Rosa Fabregat "Laberintos de Seda" y M.ª Antonia Ceballos le acompañó con "Laberintos de Seda" de Rosa Fabregat.

BENVENIDA AL CAMPO DE LA NARRATIVA
 M.ª Antonia Ceballos, una de las

Rosa Fabregat la hizo suya el campo de la narrativa, pero ahora ella misma publica libros de poesía, dentro de una colección de libros de la editorial Espasa Calpe que es la literatura existente hasta la hora de ser como escritor, dentro de el mundo del trabajo y en la vida de una institución.

Desde los libros de la "Casa del Don" se ha ido creando una familia, añadiendo día a día un libro que desde entonces la necesidad de una igualdad entre el hombre y la mujer, su desarrollo y exigencias.

El acto fue organizado por la editorial Espasa Calpe, editora de los libros y el mismo título gran número de libros que actualmente la "Casa del Don" con la presencia del ex-presidente de la Generalitat, Josep Tarradellas y esposa, que hicieron un acto de

presente a los dos escritores.

Finalmente debemos recordar que en el ranking editorial que se elabora para conocer los libros en catalán, esta novela "Laberintos de Seda" de la poeta y escritora catalana Rosa Fabregat, es en segundo lugar.

Rosa Fabregat y Antonia Ceballos de presento la obra de Rosa Fabregat "Laberintos de Seda" y M.ª Antonia Ceballos le acompañó con "Laberintos de Seda" de Rosa Fabregat.

Una de nuestras colaboradoras, la presentadora en Barcelona "Laberintos de Seda" y finalmente la obra editada en Valencia, bajo el título "La casa del don".

"Diario de Lérida"
 (7 de febrer de 1982)

A "Donna" - prima cultura de la dona - és presentat el llibre, entre altres actes que es fan per 6è. aniversari de l'associació (Març 1982).
 Foren moltes les crítiques que aparegueren en premsa i en ràdio. Vegem-ne unes quantes.
 Recent sortida la novel·la, Ràdio Popular de Lleida dintre el programa "Los libros" emet, el 5 de gener de 1982, una pàgina de presentació de l'obra i de l'autora. Realitzen Mary Bometon i Isabel Sopena .

Les presentamos hoy la primera novela de la leridana Rosa Fabregat.

LABERINTS DE SEDA: Una lenta i gradual maduració de dignitat humana.

El despertar com a persona lliure en el si d'una estructura familiar opressora.

La recerca de la pròpia identitat.

El feminisme descobert amb el comptagotes de les petites violències.

"La competitivitat, malaltia crònica de soltes opressores.

I per damunt de tot plaça constant i opressora la manipulació i la reinstitució de la persona per les opressores multinacionals.

LABERINTS DE SEDA, primera novel·la de Rosa Fabregat, lliure, dona la mà del lector i se l'endua pàgines enllà d'una manera natural poètica i directa, per tots els seus camins, el lector comparteix amb l'Anna, la protagonista, tota la seva aventura vital de conquesta de llibertat i integració humana.

A part de l'entrevista en la que la Rosa es mostra sincera i una mica ressentida, la Patrícia Gabancho, periodista, escriu una crítica de la novel·la. Diu, per a mí erròniament: "Si ya es bastante insólito que una Doctora en Farmacia se dedique a la literatura...".

Rosa Fabregat: La distancia entre el triunfo profesional y el fracaso íntimo

PATRICIA GABANCHO

Le llaman mujer los cabellos teñidos, pero ella no sabe hacer caso: se mueve por impulso. Casi ha sido así lo que le ha permitido sobrevivir a una serie de circunstancias muy duras —como extraña que todavía sea una persona viva, le diría hace poco— con ganas de ir adelante. Es la típica historia: una mujer que puede triunfar en todo, menos en una cosa: su vida personal, porque le falta el poco decisivo de tener confianza en ella misma, en sus papapis, en su felicidad. Y que un buen día sufre un accidente a veces pensado y consigue el pánico. Un despertar más bien tardío, pero bien aprovechado, va por el cuarto libro, ahora una novela.

La guerra millitantamental

—No necesito volver ni siquiera provisionalmente a la arena, al lado de una experiencia técnica que es lo normal, pero que complementa las virtudes de la protagonista. Yo he vivido de manera muy difícil, como farmacéutica, la manera de que las instituciones sanitarias totalicen todo como el mundo, con una licencia no siempre beneficiosa. He estado los últimos años en una empresa, pero me he ido a una multinacional, porque la opción de dejarse tomar o vender la propia iniciativa. Los contratos en las empresas se han ido haciendo, programados desde los más altos niveles de la dirección, pasando por la estructura de la empresa.

—¿Y el hecho de ser una mujer hace varios años, ocupando un cargo directivo, ¿influye en la determinación de

parte de los libros estragados?

—Sí, porque la normalidad americana, tanto de lo que se vive habitualmente, se opone a que en lugares de poder haya mujeres. Las farmacéuticas están en las empresas pero firmar, ya lo explica en la novela. A mí se me plantea el aceptar o no esta oferta y decirle siempre con todo y establecer una farmacia personal es un gran problema. Pero como mujer sabía que había estado estudiado de qué podría ocupar según qué cargo. Mi posición era débil y yo iba desafiando todo tipo de cosas a la empresa y demostrando mi competencia profesional. Lo que ahora hubiera aceptado no entra en el momento de poder ir a trabajar, por supuesto cada que me acordaba.

Tomar conciencia

—¿De dónde parte la con-

Rosa Fabregat: una farmacéutica dedicada a la literatura

ciencia individual en una mujer de tu generación?

—De historias, como siempre. Y las más típicas, se van abriendo como aperturas y me sé al no equivocarme. Pero hay cosas, como ser una farmacéutica, una especialista profesionalmente en Alemania, luego con el pueblo, después con la industria, después con el concepto de libertad individual. En mi vida privada he conseguido cambiar sin registrar: he llegado a una cierta democracia familiar.

—¿Cómo fue la conciencia que se le va dando de la realidad?

—Esto lo he aprendido directamente.

—Más de lo que yo hubiera querido.

—¿Qué es lo que le atrae de la literatura? Y una vez más se trata de un momento crucial para tomar conciencia. Es como un trabajo de vida que debe convertirse. Como una novela. Pero comprendo que al lado existe la novela de amor de los de leer después. No es la vida. Yo lo veo, un poco por casualidad, porque me lo proponían una vez y yo que me lo parecía tan bien es el momento y que había una conversación que había una conversación que me repetía la experiencia. Voy por el capítulo y ahora de la literatura preparo un libro nuevo.

Silencio oficial

—Sin embargo, el mundo literario no le ha tratado del todo bien.

—No hablo un silencio total, expago que porque he utilizado una estructura diferente a aquellas que siempre recomendaba al primer Valverde: salir a la calle. El pueblo respaldó la cultura, no. Pero yo he escrito para los estudiantes y pensando que se me haga cuando más se queda cuando cultural. Después de todo, cuando decido dar ejemplares de mis libros. Mira, podría empapar mi vida con los recursos de dicho momento, pero si tuviera que hacerlo con los de Barcelona, me iba a la norma del momento. En el inicio que siempre he tenido recibido los escritores de comarcal.

—¿Cosa que se le acaba de preocupar?

—No, porque ya he aprendido que la cultura catalana está dividida en «repelidos» que se movían a volar y que miran por encima del hombre a todos los que se pertenecen al grupo privilegiado. Me hubiera gustado que alguna vez visitara a un escritor catalán, a ver esta forma de hacer que tanto de personas, pero no. A mí me da igual, ya hago mi trabajo. Hay una transición y la gente siempre me llama. ¿De qué me importa que quejar?

—¿Y ahora qué?

—Ahora, me interesa durante los tres años de política social. Quiero crear como autora.

Algo más que libros de consumo

P. G.

Si ya es bastante inusual que una doctora en Farmacia se dedique a la literatura, lo es todavía más que logre vender siete mil ejemplares de libros de poesía en un año y medio. En el momento en que los versos de Rosa Fabregat estaban en su punto más álgido —sus recitales a lo largo y a lo ancho del país, ediciones y traducciones en cadena de sus libros—, recuerda que sabe un momento sobre su manera de hacer que se titula «Poesía de consumo». Porque la autora siempre ha estado clara con una: que ella no estaba para hacer una gran poesía, sino para comunicar versos sencillos a gente sencilla. Era poesía de ritual, una especie de recado interior que servía para que el público entendiera «sencillo» algo y se dedicara después a leer otros autores. La poesía, así, es atractiva por tener vida, porque por eso: la capacidad de comunicar un cierto clima sencillo, una casualidad vital de las cosas que aparecen sin ninguna intención de rebeldía. Rosa Fabregat ha vivido la suficiente como para entender que también como un funcionario y lo explica de manera sorprendentemente desafiadora.

El 19 de gener de 1982 surt exactament el mateix text de "El Noticiero Universal" al "Diario de Lérida":

«LABERINTS DE SEDA»,
de Rosa Fabregat

(De nostra Redacció, por
Manuel MOLINA)

Hemos leído, leída, amoto-
samente la primera novela
de Rosa Fabregat. Hemos
ido, paso a paso, de la ma-
no de la autora, conociendo
el alma femenina de la pro-
tagonista Anna, ese mundo
muchas veces mágico, otras
sincero, pero siempre atra-
yente, que es la vida a tra-
vés de una mujer.

Rosa Fabregat, exquisita
poetisa, mujer de sensibilidad
extremada, que siente la vi-
da como el verso y el verso
como la vida, se atreve por
ese camino más proceloso,
más insólito, que es la na-
rrativa en prosa. Y Rosa Fa-
bregat sale del trance con un
jalón más que en su aureola.
Con un acierto más que en
su ya larga trayectoria crea-
tiva.

No puede olvidar que es
mujer, que vierte en cada
capítulo no sólo el hilo na-
rrativo, sino la descripción
psicológica de los personajes.
"Laberints de seda" es nove-
la para hacer meditar, para
releer, como la poesía de su
autora. Y tiene el aliciente pa-
ra los que no conocemos toda
la obra poética de Rosa de

saber de sus primeros versos
y de releer los últimos. Por-
que en cada capítulo ha sa-
bido anteponer un poema co-
mo síntesis del conjunto.

En suma "Laberints de se-
da", finalista del premio "El
Brot 1981" es, además de la
incursión de una poetisa en
el campo narrativo, una no-
vela que se lee con agrado y
que muestra que el verso no
es sólo el único camino por
el cual camina con seguridad
Rosa Fabregat.

"Rosa Fabregat, atraient i segura".

L'"Avui" publica aquesta taula el 31 de gener de 1982. Les vendes són nombroses.

Els llibres més venuts

Ficció

- 1** Persecució
Richard Unekis
Ed. 62

- 2** Laberints de seda
Rosa Fabregat
Pòrtic

- 3** Les roques i el mar, el blau
Salvador Espriu
Llibres del Mall

- 4** Anònim III
Manuel de Pedrolo
Ed. 62

- 5** Novel·les amoroses i morals
A cura d'Arseni Pacheco i Augustí Bover
Ed. 62/La Caixa

No ficció

- 1** A casa, amb papers falsos
Manuel de Pedrolo
Ed. 62

- 2** Gramàtica històrica catalana
Antoni M. Badia i Margarit
314

- 3** La ciutat llunyana
Isidre Moias
Ed. 62

- 4** Elogi de la follia
Erasmus de Rotterdam
Ed. 62/La Caixa

- 5** Sobre el llenguatge
Gabriel Ferrater
Quaderns Crema

Amb la col·laboració de les llibreries Documenta, Joan Bellester Canals, Lala i Ona (Barcelona); Guimet (Lluisa), Les Voltes (Girona), La Rambla (Tarragona), Ties i Quatre (València); i Tous (La Ciutat de Mallorca)

Diario Español (2 de febrer de 1982)

ROSA FABREGAT: Els laberints i el balcó

Una vegada va ser dit que Llorenç del Penedès era el lloc on hi havia més poete per metre quadrat. Personalment no he anat a fer la comprovació, però sí que es pot constatar una inquietud literària i artística en el sector del Baix Penedès. El viu interès que demostra aquesta comarca és molt positiu a l'hora de crear un nivell cultural ben alt.

Rosa Fabregat i Armengol, doctora en Farmàcia, és també poeta i novel·lista. D'una farmàcia en surten receptes que potser ara ja no porten els antics misteris de l'elaboració tradicional. Els productes de laboratori se'ns presenten sense cap mena de secrets; són manufacturats des de les màquines i es repeteixen en tregies monòtons i uniformes. D'aquí que Rosa Fabregat ja des dels seus primers recitals poètics hagi volgut donar a la seva obra un cert caire màgic, una enyorada c'or dels ramells d'herbes i flors amb propietats especials. Des de les seves poesies detectem un dring de caps de porcellana, d'on surt aquella flor de seda que cabdella els records i els bons auguris.

Precisament "Laberints de seda" és la novel·la que Rosa Fabregat presenta al públic i que fou finalista del Premi El Brot, d'Editorial Portic, 1981. Però aquí no tracta l'autora de la seda benèfica i curativa de planta i flors medicinals. La seda és l'embolcall subtil que ens impedeix veure i enfrontar sovint una realitat que es presenta amarga. Perquè l'obra és autobiogràfica, com so-en ser les primeres obres, en les quals l'autor se situa en un temps pròxim i pren la seva experiència com a punt de partida.

En Rosa Fabregat la narradora es dob'a de poeta, i així la trobem en els fragments que encapçalen els capítols: "Sentia les veus/ damunt la platja/ i no podia arribar-hi.../ Les veus a prop/ a prop/ i jo dins l'aigua/ fora del temps." Segueix l'ingredient poètic en l'observació de la mateixa vida que l'en-volta. Sense retoricismes punt per punt, en frases curtes, Rosa explica tot el seu món.

L'estil és plaer, no ofereix jocs sintac-tics i s'intercala d'elements diversos, com la poètica més amunt estada; el llarg monòleg del pagès; la narració ara en primera per-sona, ara en tercera; pas a pas Rosa intro-duceix el lector en l'engranatge del seu labo-ratori farmacèutic, on un bon —o mal— dia la competitivitat arracona tot allò de per-sonal i volgut i genera una macroestructura que la va desplaçant amb un tacte de seda gairebé imperceptible, però implacable. Rosa ens vol explicar la lluita personal i la lluita com a dona, gènere que determina en l'home uns esquemes inflexibles, contra els quals lluitar és com entrar als laberints. Aquest és el sentit d'aquesta primera mostra novel·lística de Rosa Fabregat.

El conte del Diumenge, publicació d'Edi-torial Prometeu, recull en el seu número 25 "La dona del balcó", narració que arribà fi-nalista del Premi Joan Santamaria 1981, es-crita per Rosa Fabregat, Joan Descals i Es-quiús, catedràtic a l'Institut del Vendrell, il·lustra l'obra amb el seu traç i lleument enigmàtic, que s'adiu tan bé amb el te vol-gudament irreal per on la fantasia de Rosa Fabregat condueix els seus personatges.

Aquest conte presenta una analogia, en cara que més diluïda, amb la novel·la suïta esmenada: l'autobús el pagès, la identificació dels personatges amb l'experiència pròpia, i un desenllaç que no ho és perquè es deixa el criteri del lector la seva resolució final.

Aquestes aportacions de Rosa Fabregat al món de la narrativa fan esperar de l'autora una fecunda evolució. Estem segurs que la seva tenacitat ha de donar uns resultats que la poden portar molt endavant en el camí li-terari. Ella mateixa expressa aquest desig quan espera: "...que el meu intent de comu-nicació amb el lector no sigui fallit".

Olga Xirinacs

Estic d'acord amb Olga Xirinacs en les dues característiques que esmenta, una la forma amb que analitza la novel·la, diu: ... "punt per punt, en frases curtes, Rosa explica tot el seu món.". En efecte és molt detallista. L'altra característica referent a l'autora és que és molt tenaç.

També és interessant de llegir la influència que la farmàcia ha fet sobre la literatura de la Rosa, segons el parer d'Olga Xirinacs.

Aquesta vol ser màgica perquè el secret, el misteri i les gràcies en l'elaboració dels medicaments actuals han desaparegut ja que pràcticament no es fan fórmules

magistrals.

Josep Maria Pàmies parla de la biografia de Rosa Fabregat així com de la novel·la, la intenció i l'argument de la qual s'expliquen a través d'una entrevista amb l'autora. El lector "devora" el llibre.

Una lluita vers la llibertat

S'acaba de publicar en la Col·lecció el Brot, d'editorial porra, la primera novel·la de Rosa Fabregat, *Laberints de seda*.

Rosa Fabregat nasqué a Cervèr (la Segarra) l'any 1933. Es doctorà en farmàcia a Barcelona. Fent estudis d'especialització a Alemanya. Des del 1975 resideix a Llorç del Penedès (Baix Penedès), on regenta una farmàcia. Ha publicat quatre llibres de poesia. Li ha estat concedida la Flor Natural de l'Acadèmia Mariana de Lleida, 1980. També ha obtingut el premi de l'Institut d'Estudis Lleidatans, Certamen Acadèmia Mariana de Lleida «Madona Bruna» 1981. Cal esmentar també que amb la seva obra *La dona del balcó* quedà finalista del premi Joan Santamaria 1981. Rosa Fabregat és una activista cultural que ha realitzat més de vuitanta recitals poètics arreu del Paísos Catalans.

Laberints de seda captiva de tal manera el lector que aquest «devora» el llibre tot seguit, compartint amb la protagonista Anna tota la seva aventura vital de conquesta de llibertat i d'integració humana. Però, deixem que sigui la mateixa autora qui ens descobreixi la seva novel·la.

—De bell antuvi voldria destacar la portada de la meua novel·la: es la fotografia d'una parella de caminants, que es veuen d'esquena, i que recorda molt bé unes escultures de Giacometti.

Un cop esmentat això, balg de dir que aquesta novel·la fa vuit anys que fou escrita. En alguns capítols hi ha uns poemes, que foren precisament l'origen del llibre de poemes *Estelles*.

—Quina ha estat la gènesi de la teua novel·la?

—Mira, el llibre nasqué com una experiència personal de dirigir d'un laboratori farmacèutic multinacional del país. Paral·lelament a aquesta experiència personal n'hi ha una altra de càrrec familiar, que és de ficció. La primera és viscuda. Aquesta conté una forta dosi de colonialisme —en tracta d'una empresa farmacèutica alemanya a Catalunya, però, al final, comprada pels americans— i la segona una dosi no menys forta d'esclavitud. Ambdues experiències representen la marginació de la dona, tant en el camp familiar com professional.

En el fons de l'obra hi ha la colonització de la persona per part de les multinacionals, com a cosa personal, i des del punt de vista col·lectiu, l'ofegament de les empreses autòctones per part de les multinacionals.

En recerca de la llibertat

—La protagonista ja de jove comença a ser explotada com a professora en col·legi de monges; amb tot, ja abans, l'autoritat paterna la intimida; més tard, entra en la gàbia del matrimoni. El marit és un home segur de la seva superioritat enfront de la seva dona, i a més es reserva el treball intel·lectual per a ell. A l'empresa tot va bé al començament, de tal manera que les coses comencen a anar malament en el matrimoni, l'empresa és per a ella com un oasi. Amb tot, en les reunions de direcció, on ella és l'única dona, els homes són uns galants cavallers que la tracten amb paternalisme masculista. Més tard estan a punt d'expulsar-la de la direcció de l'empresa, però ella decideix deixar debanda tot aquest món i posa una farmàcia en un poblet allunyat.

Què intents explicar amb aquesta temàtica?

—Amb aquesta novel·la no sols intento explicar la dona com a professional —per cert, tema aquest no gaire tocat en literatura de les dones, sinó que intento crear un personatge —el del company— que tingui una certa entitat.

La protagonista és una persona honesta, que intenta fer un treball digne, però quan constata que aquest és molt poc humà, el deixa. Ella veu també que les normes que li havien inculcat, a la pràctica no funcionen.

En l'última part del llibre plantejo el retorn a la natura, a la vida camperola per portar a terme una vida més a mida de l'ésser humà.

Mira, jo reflectixo una mica la meua experiència personal. Quan jo treballava en una empresa alemanya estava a la perfecció i era jo qui decidia, però quan passà a mans americanes l'esmentada empresa, no acceptaven que una dona fos el director de l'empresa, malgrat que en aparença pogués semblar que els americans siguin liberals.

Reflectixo també l'esperit de competitivitat, malaltia crònica de moltes empreses i que en les multinacionals es multiplica geomètricament. Per damunt de tot en el llibre plana constant i opressora la manipulació i la colonització de la persona per part de les empreses multinacionals.

Llegint aquesta novel·la, tan l'home com la dona que la llegixin, hi trobaran reflectits trossos de la seva vida, car tots caminem en uns laberints de seda.

Josep Maria Pàmies

"El Correo Catalán" (9-II-82)

Diario de Lérida (12 de febrer de 1982).
Es comenta el llibre amb paraules gairebé idèntiques a les de Ràdio Popular de Lleida.

UN LIBRO PARA LA SEMANA
“Laberints de seda”

ROSA FABREGAT i ARMENGOI. — Laberints de seda. Novel·la. Finalista Premi el Brot 1981. Col·lecció el Brot, II. Editorial Pòrtic, Barcelona, 1981. 223 pàgs.

Rosa Fabregat i Armengoi nació en Cervera (La Segarra) el any 1933. Estudios y doctorado de Farmacia en Barcelona. Especialización en Alemania. Desde el año 1975 reside en Lorenc del Penedès (Baix Penedès), donde regenta la farmacia.

Sus obras poéticas publicadas son: “Estelles”, Premio Ciudad de Martorell 1978, La Sal, edicions de les Dones, primera edició en abril de 1979 y segunda edició en octubre del mismo año; “El cabdell de les bruixes” (il·lustrada por Joan Descals), Jesús Huguet, editor (Alberic, Valencia), primera edició en noviembre de 1979 y segunda edició en enero de 1980; “Temps del cos i tretze llunas de maduixa” (il·lustrada por Joan Descals), Jesús Huguet, editor, abril 1980; y “Tramada” (colectivo de poetas y plásticos), Instituto de Estudios Tarraconenses, octubre 1980.

Obtuvo en 1980 la Flor Natural del Certamen Literario de la Academia Marisna de Lleida y en 1981, en el mismo Certamen, el Premio del Instituto de Estudios

nerdenses por su poema sinfónico “Madona bruma”.
- En narrativa, tiene en su haber “La dona del balcó”, finalista del Premio Joan Santamaria 1981, de próxima publicación en la colección “El Conte del Diumenge” de la Editorial Prometeo.

Activista cultural. Lleva realizados más de 86 recitales poéticos por doquier de los Países Catalanes.

“Laberints de seda”, primera novela de Rosa Fabregat, se desliza en la mano del lector y se lo lleva páginas allá, de una manera natural, poética y directa, por todos sus caminos. El lector ocupa parte con Anna, la protagonista, toda su aventura vital de conquista de libertad e integración humana.

“Laberints de seda”: Una lenta y gradual maduración de dignidad humana. El despertar como persona libre en el seno de una estructura familiar opresora. La búsqueda de la propia identidad. El feminismo descubierto con el cuentagotas de las pequeñas vivencias. La competitividad, enfermedad crónica de muchas empresas. Y por encima de todo planea constante y opresora la manipulación y colonización de la persona por las empresas multinacionales.

JULIO GARCIA

Ramón Amposta a Ràdio España de Barcelona diu que el tema de la novel·la - instar al progrés social i l'alliberament de la dona - s'ha tocat diverses vegades però poques d'una manera tan emotiva amb sentit estètic i literari.

¿Qué es una novela? ¿Está en crisis la novela? Estas preguntas están en el ánimo de todos, lo cual viene a significar, de una parte, que el género novela es algo ambiguo, escurridizo y difícil de determinar, y por otra, que la novela, tal vez, es actualmente controvertida y puesta en tela de juicio. En cuanto a lo primero, pensamos que la novela no es algo específico y repetido, sujeto a moldes concretos; todo lo contrario, y quizá el que mejor lo dictaminó fué Baroja cuando dijo lo que nosotros tanto repetimos, que la novela es un saco en el que cabe todo. Y Stendhal dijo que era "espejo de la vida". Todo viene a demostrar que no es la novela algo estático, sino que evoluciona, se adapta y refleja -hace de espejo- de cada momento social e histórico.

Pensamos todo esto a propósito de la singular novela de Rosa Fabregat i Armengol "Laberints de seda", que fué finalista del "Premi El Brot" en la pasada convocatoria, premio promovido, como saben ustedes, por Editorial Pòrtic, de Barcelona.

"Laberints de seda" pone de manifiesto la sensibilidad de su autora, su fuerza de recepción del acontecer social de su momento, de nuestro momento. Y, sobre, está construída con sentido estético y literario, virtudes que asisten a la autora. Sale un poco como ciervo al monte, por sus caminos, a veces parece alcanzar el poema, otras la más estricta narración, pero, siempre, una altura literaria y humana que la hacen válida bajo todos los puntos de vista. En definitiva un mensaje que nos convoca al progreso social y a la liberación de la mujer. Una temática al uso, pero tratada de manera singular y emotiva, desde la fórmula artística y literaria, por Rosa Fabregat i Armengol. En un poema lo dice: "Agafar-se al vent...". Alcanzar el árbol y...conquistarlo.

Programa "Café de las Ramblas" (19-II-1982).

La novel·la, per viarany autobiogràfics
«*Laberints*», de Rosa Fabregat

No anirem pas a descobrir ara el nom de Rosa Fabregat. La seva trajectòria literària ja ve avalada per l'edició de tres llibres de poesia, *Exilys* (1979), *El cabdell de les bruixes* (1979), *Tornar al cos i treure llaves de maduixa* (1980), la recopilació en el volum col·lectiu *Tramada* (1981) i, sobretot, el centenar de recitals que ha fet de la seva obra poètica arreu dels Països Catalans.

Recentment, Rosa Fabregat ha publicat la seva primera novel·la, *Laberints de seidr* (1), finalista del premi El Broc 1981. Es tracta d'una novel·la que fou escrita ja fa set anys, just en acabar-se una intensa experiència professional, i on l'autora buida un important cubal de dades i les autobiogràfics. Aquest és, segurament, el millor mèrit de l'obra, però també el seu problema més evident. Els elements autobiogràfics viatgen la narració i l'omple de força. Altrament, però, l'autora hi és massa pròxima. La història vessa un subjectivisme a voltes excessiu que, en general, resulta massa immediat. Els altres no deixen veure el bosc, malgrat l'evident esforç que comporta, d'una banda, l'afegit d'uns elements de distanciament estructural que, en aquest cas concret, no funcionen amb prou eficàcia, i, per una altra, la interpolació d'elements no autobiogràfics, com els que es refereixen a la seva vida íntima, que, segons pròpia confessió de l'autora, són inventats.

Paradoxalment, doncs, la història narrada és, a la vegada, el millor material de la novel·la i l'origen d'alguns problemes de tipus tècnic. El perill vital de Rosa Fabregat és d'unes vivències tan intenses i engrescadores que en el seu conjunt és més novel·la que real. A la novel·la, la narració simultaneja el temps cronològic del present amb cabussades en el record d'uns anys anteriors. És una doble narració conduïda amb separats i els dos fils cabdellen la història de l'Anna/Rosa, la protagonista, des dels anys que era estudiant de farmàcia i es guanyava la vida fent classes de tot el que calgués en un col·legi de monges, fins a l'arribada al poblet que «és prop del mar. Té les cases petites i blanques i els carrers

estofats. I no és gaire gran». Entre la vida d'estudiant i l'actual d'apotecària, tota una profunda experiència, que és la que s'explica a la novel·la.

Després de la mort, en plena joventut, del primer marit i cercant l'oblit necessari per medi del treball, arriba l'oportunitat professional per a la jove farmacèutica. Un any d'estada a Alemanya la prepara per a dirigir el naixement d'un laboratori filial a Barcelona. I el ràdio de la nova empresa neix i creix fins esdevenir tan important que no és ho —als ulls de l'alta direcció multinacional— que sigui una dona qui el mena. A poc a poc, l'oportunisme i la competitivitat dels homes treballen per desplaçar-la de la direcció real i deixar-la ben etiquetada en una funció tècnica i prou. Però s'esdevé, llavors, la reacció al·lèrgica a la recerca de la pròpia identitat personal.

La novel·la, com ja s'ha dit, fou escrita fa set anys. Tot el procés, llavors, era massa calent i, literàriament, cremava. L'argument és d'unes magnífiques possibilitats narratives, però, a la força de la història en ella mateixa, calia afegir-hi una bona dosi de distanciament objectiu que permetés una reelaboració no tan sincera ni testimonial. Per exemple, l'estada a Alemanya és la part potser més equilibrada. I a l'inrevés, quan la problemàtica a l'empresa es fa més aclaparadora és quan més es nota la traïció que la pròpia vivència fa a l'art.

Ara bé, per la mateixa raó, la novel·la és seductora i exerceix una rara fascinació que impedeix deixar-ne la lectura. Crec, malgrat els problemes que he suggerit, que serà una novel·la de molts lectors. També és just reiterar que es tracta d'un camí narratiu tot just encetat. Caldrà veure com és la continuació, com es millora l'ofici i es depura el llenguatge. Cal, també, esperar que continuïn el deix senzill i amable i la sensibilitat que transforma els detalls més petits de la quotidianitat en delicades realitats poètiques.

Isidor Cònsul

(1) Editorial Porra. «Col·lecció El Broc»,
Barcelona, 1981

Avui (23 de març de 1982)

Segons Isidor Cònsul el fet d'haver escrit la novel·la massa a prop d'haver viscut els fets - l'obra és, ja ho hem dit, molt autobiogràfica - fa que la tècnica no sigui tan bona com podria ser, però, en canvi, la fa seductora perquè li dona força.

L'obra, però el títol tan feixenc de *Laberints de suda*¹, veia insulsi- cientment la seva veritat presentant en primer terme la intriga d'ambició i competitivitat dins un laboratori en creixença, llos a la càrrega a les mans d'un grup multinacional. La dona protagonista que la ha lluitat tenaçment i amb eficiència, s'hi veu desposseïda i arraconada, i tot el seu esforç empolit per la menaçable Empresa. Ella ho atribueix a la seva condició de dona: un cap fet el sacrifici personal, venen els homes a aprofitar-se'n. No li negarem pas la raó en un cas que sembla de vivència autèntica; però també caldria fer-li veure que enfruit de la seva eficàcia i prohibit veïgenen persones ambicioses i intrigants, davant les quals les normals qualitats humanes, ni que siguin portades a bells extrems, sucumbien sempre. En el llibre caldrà ha de triomfar (o conformar-se, que ja es proeu esforç) en la seva pròpia vida subjectiva. I no volem pas dir que no ens les atraïda ni mena que formen els personatges entre ells, o sigui l'omnipotència com a argument, amb el més d'abnegacions i de travetes que s'hi fan entre tots per crear un moment que els devora i els escup, tan si són homes com dones.

Consultarem la novel·lista dient-li que el fracàs no ha estat per ella, i meditaran encara sobre les qualitats que la duen a prosperar en les múltiples feines científiques i empresarials. L'estudiant la submissió a la família — pròpia de l'època —, el primer amor, l'ajac, el primer casament. La modesta farmàcia en un poblet i la tranquil·litat desfeta per un accident que s'ombra el jove marit. En la justa desolació cerca el refugi d'una estada professional a Alemanya i d'acomen l'entrada i l'exercici esforçat en el laboratori que serà la seva personal creació. Només un any d'absència. En el retorn vol refer la

vida cotant-se amb un zotic company d'estudis, sense deixar la professió, que estira i la fa prosperar, sense obtenir, però, que la feina i la vida afectiva es complementin.

Hem pensat altres vegades, llegint novelles escrites per dones intel·ligents, que hi aboquen bona dosi d'experiències vitals, per que hi creen uns personatges masculins tan plens d'equívocs com buits de sentiments. ¿O es que en els marits de les protagonistes representen una vegada més, tota aquesta societat que els fa la vida particularment incòmoda? ¿O es que cercant una igual convivència, en donem absoluta, necessitats de companyia i solitud s'hi acollen amb massa rapidesa?

Potser es aci el trist fracàs que l'empeny a un altre renunciament. Tornar a fer de farmacèutica en un poblet i retrobar-hi una societat senzilla i propera, un que cadascu té prou temps i mitjans — que pots que en calen! — per donar escalf moral i acolliment als altres.

Evasió, doncs, cap a la intimitat que permet de contemplar els altres periluts i les recances i establir diàlegs nous. L'autora les ha trobades en una eficaç carrera literària en la qual ha escrit llibres de poesia i narracions guanyadores de premis. Ara dona la primera novel·la, noble i plena d'un lirisme i o un marit de justícia i de dignitat que ens la fa sumament simpàtica. I si ens ha fet pensar altres coses, les hem dites perquè això també és un seu mèrit.

Encertada crítica:

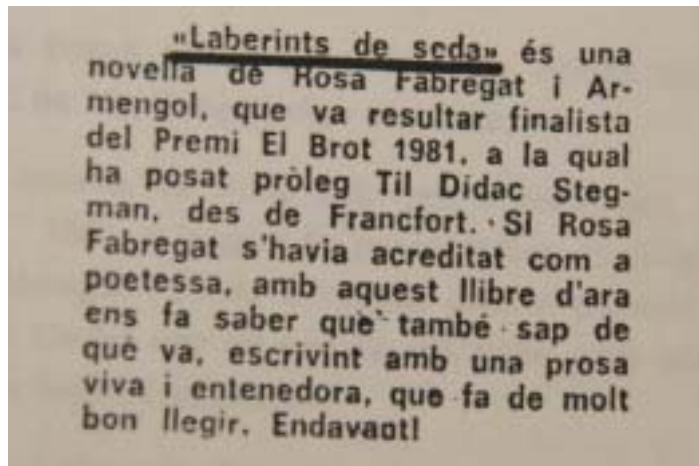
- Potser l'arraconament a l'empresa no és una qüestió de masclisme - malgrat el que pensa la Rosa Fabregat - sinó només d'ambició.
 - El marit apareix com un personatge "egoista i buit de sentiments".
 - L'obra és plena de lirisme i sentit de la justícia que la fan simpàtica.
- Veurem ara diversos exemples de la gran ressonància que va tenir la novel·la en el

món farmacèutic. I no és que la Rosa Fabregat no fos coneguda abans però és que el gènere i el tema són molt atractius i interessants per al farmacèutic.

Així Enric Fuster i Farrés, també farmacèutic, ens parla al Butlletí Informatiu d'abril (1982) de dues crítiques, la d'en Joaquim Ventalló que sortí poc després d'aparèixer la novel·la i la de Maria Àngels Anglada a Canigó que no cal que reproduïm per no repetir.

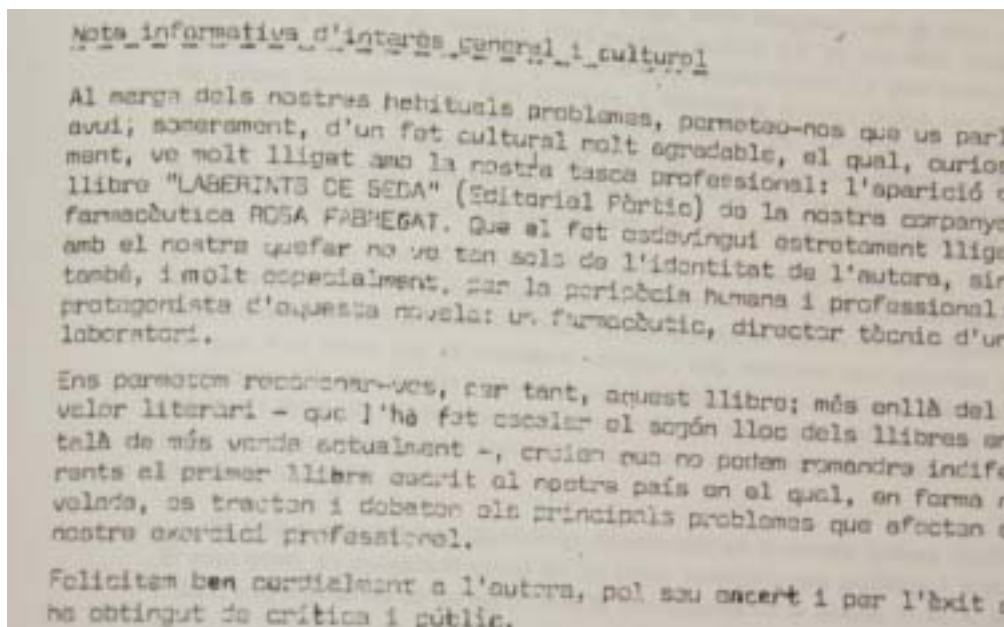
Destaca que el tema de les multinacionals no s'havia tractat abans mai a Catalunya en una novel·la, i que la protagonista està sotmesa a un home que es considera "progre" tot i essent una persona competent, i científicament preparada.

La Vanguardia
(31-XII-1981)

"Laberints de seda" és una novella de Rosa Fabregat i Armengol, que va resultar finalista del Premi El Brot 1981, a la qual ha posat pròleg Til Didac Stegman, des de Francfort. Si Rosa Fabregat s'havia acreditat com a poetessa, amb aquest llibre d'ara ens fa saber que també sap de que va, escrivint amb una prosa viva i entenedora, que fa de molt bon llegir. Endavant!

Un altre escrit interessant és la Nota Informativa que el Col·legi de Farmacèutics envia als farmacèutics de la indústria i als titulars perquè creu que els interessarà l'argument l'argument de la novel·la a cadascú des del seu punt de vista.

Nota informativa d'interès general i cultural

Al marge dels nostres habituals problemes, permeteu-nos que us parlem avui, aconseguint, d'un fet cultural molt agradable, el qual, curiosament, ve molt lligat amb la nostra tasca professional: l'aparició del llibre "LABERINTS DE SEDA" (Editorial Pòrtic) de la nostra companya farmacèutica ROSA FABREGAT. Que el fet esdevingui estretament lligat amb el nostre quefer no ve tan sols de l'identitat de l'autora, sinó també, i molt especialment, per la periòdia humana i professional del protagonista d'aquesta novel·la: un farmacèutic, director tècnic d'un laboratori.

Ens permetem recomanar-vos, per tant, aquest llibre; més enllà del valor literari - que l'ha fet escalar el segon lloc dels llibres en talà de més venda actualment -, creiem que no podem romandre indiferents el primer llibre escrit al nostre país en el qual, en forma novelada, es tracten i debaten els principals problemes que afecten el nostre exercici professional.

Felicitem ben cordialment a l'autora, pel seu acert i per l'èxit que ha obtingut de crítica i públic.

També aquí es remarca que es el primer llibre que parla dels problemes - alguns - del farmacèutic en forma novel·lada.

LLIBRES

-Laberints de seda-

La poetessa Rosa Fabregat, Doctora en Farmàcia i molt coneguda dels farmacèutics del nostre Col·legi, tant pels llibres que té editats de poesia com pels recitals que ha donat en el mateix així com a les festes de la Patrona a la Facultat de Farmàcia, m'ha sorprès amb l'aparició de la seva primera novel·la «Laberints de seda», obra finalista del premi «El brot», 1981, una de les primeres novel·les més venudes en el rànking dels llibres catalans.

L'aparició d'aquesta novel·la ha tingut ressò entre tots els crítics de llibres del nostre país; textualment el crític de «La Vanguardia» ens deia:

«Laberints de seda» és una novel·la de Rosa Fabregat i Armengol, que va resultar finalista del premi "El brot" 1981, a la qual ha posat próleg Til Didac Stegmann, des de Francofort. Si Rosa Fabregat s'havia acreditat com a poetessa, amb aquest llibre d'ara ens fa saber que també sap de què va, escrivint amb una prosa viva i entenedora, que fa de molt bon llegir. Endavant!»

El diari «Canigó» ens parla de «Laberints de seda» de la següent manera:

«Laberints de seda» és la seva primera incursió en el camp de la prosa narrativa; amb aquesta novel·la va restar finalista del premi "El brot" organitzat per l'editorial Pòrtic. Til Stegmann, el conegut catalanòfil i catalanòleg alemany, prologa el llibre. Que jo sàpiga, el tema de les multinacionals no havia estat l'objecte d'un tractament narratiu, com a novel·la llarga, entre nosaltres; això ja dona un interès a la novel·la de Fabregat. Ultra aquesta lectura, m'hi ha una altra, també transparent: una sàtira del masclisme, dins l'estructura familiar. La gran tendresa de l'lectora assuaveix totes dues crítiques, i, sobretot la primera, podria ser més aspra i amarga. Si no ho resulta, es perquè la protagonista, Anna, un cop sortida del pop de l'empresa multinacional, ha trobat un altre camí, molt divers, per dur a terme la seva tasca professional i humana. La crítica de l'empresa multinacional es desenvolupa sobretot en els capítols que van del XVI al XXIV, i àmpliament.

Els anteriors, d'un to més intimista i poètic, presenten el problema de la solitud, de la parella, de la marginació de la dona, tot i essent una persona competent i científicament preparada; i aquesta marginació és duta a terme justament per part d'un home que es considera «progre». Dos moments molt encertats de la narració són els capítols «Genciana acaul» i «No te'n vagis, fill», de gran força emotiva i lírica. En altres moments, trobem alguna situació o actitud un xic forçada, però en conjunt Rosa Fabregat basteix una obra interessant amb una problemàtica que calia tractar.

El lector apressat pot introduir-se directament en la novel·la (pàgines 23-201). El més atent, es complaurà també en les breus narracions que preludien i acaben l'obra, sobretot si viu en un poble, com la farmacèutica de la novel·la. — M. A. A. —

La presentació d'aquest llibre fou feta a la Cova del Drac amb l'assistència del matrimoni Terradellas.

Des d'aquestes pàgines felicito a la meua companya i amiga per l'aparició d'aquesta novel·la que senyala una data molt important en les lletres catalanes.

ENRIC FUSTER I FERRES

"Offarm"
(1982)

P. S.

Al marge totalment dels nostres habituals problemes, em permeto avui fer-te una cordial recomanació: que llegeixis el llibre "LABERINTS DE SEDA" (novela, Editorial Pòrtic), de la nostra companya RCSA FABREGAT (F.T. de Llorenç del Pontós), no solsament per l'identitat de l'autora, sinó també pel tema que en la mateixa es desenvolupa; el - qual pivota precisament a l'entorn dels problemes professionals de la protagonista --que és farmacèutica. Crec que no podem restar indiferents davant d'un llibre de ficció, dirigit al gran públic on es presenten en forma novelada els principals problemes de la nostra professió --almenys, uns dels més punyents amb que es topa el farmacèutic a la Indústria--; a la vegada que constitueix per a tots nosaltres, Farmacèutics Titulars, un bell motiu de satisfacció quan es constata que aquest protagonista busca --i trova-- la seva redempció professional en l'exercici de la Farmàcia rural, i en les tasques entranyables de F.T.

"LABERINTS DE SEDA", en l'actual avaluació de venda de llibres catalans, ocupa el segon lloc: foli citem ben cordialment a Rosa Fabregat.

En efecte, també els farmacèutics titulars es poden sentir identificats amb la novel·la sobretot al final de l'obra.

La revista "Offarm" en el número 6 de 1982 fa una entrevista a la Rosa que ens explica la gestació de "Laberints de seda" i les seves aficions: recitar i anar a Montserrat.

Reproduïm l'entrevista als fulls següents.

Eligió ser boticaria de pueblo

ROSA FABREGAT: Una afición, la literatura, una pasión, la farmacia.

Es feminista. Se llama Rosa Fabregat i Amargó. Es escritora, pero no ha dejado de ser feminista. Un día se propuso escribir la historia de una mujer sueca, su propia vida. Abandonó la ciudad para convertirse en boticaria de pueblo, en Llorenç del Penedès. Sintió la urgente necesidad de plantar su presencia vital en una ciudad que vivía en un mundo de silencio. No lo es a todos los tiempos como para olvidarla.

Hay algunas cuartillas, al caso de este año en impreso, en primer lugar, es una novela erótica que ha sido editada por el «Plan 83» (1981). Su título «Laberinto de Seda».

Cuando le pregunto a Rosa Fabregat cuándo dejó pasar tanto tiempo antes de dar la obra al origen de sus aventuras, se queda un momento callada. Un ligero gesto apenas estropeado al encoger sus hombros, y una mirada triste, pensativa, escuchando al entrevistador.

— No lo sé. No podría explicarlo. Posiblemente me decidí a presentar el libro en el momento en que me encuentro más distante de los hechos que lo inspiraron.

Rosa Fabregat ha también tenido cuatro más cuartillas con sus poemas. Algunos de ellos forman la novela «Laberinto de Seda». El contenido de sus aventuras se inicia en esta época, con uno de sus poemas y la novela son estos versos que podría decirse la clave de todo respecto de silencio.

Véase más o menos, una historia y otra. La «Otra» inventada a guisa

Termina el poema con una letra «Mag de 1975», y una dedicatoria zona «A la Internacional de la Seda».

— Es que para mí el Año Internacional de la Mujer es una broma cruel, una tomadura de pelo. A fin de cuentas la mujer sigue donde estaba antes del terrible Año.

— Aparte el año conmemorativo. ¿Vivimos en la era que se le da a la mujer en estos últimos años, pero no se logró ningún avance en la reivindicación de sus derechos?

— Lo sé, aunque admito que es importante, que se ha conseguido es que ahora haya un porcentaje mayor de mujeres que son titulares de su posición en la estructura de...

Incluso también hay más hombres convencidos de que la mujer recibe un trato desigual. Sin embargo sigue habiendo también, muchas mujeres resignadas a su situación, de la misma manera que ha habido siempre esclavos felices con su situación. A cambio de la libertad tienen comida, techo, ropa... Es cierto también que cada día, aumenta más el número de mujeres que no quieren seguir siendo ciudadanas de segunda clase. Serías el 52 por ciento de la humanidad, y no obtienes el poder está en manos de los hombres. La presencia femenina en puestos de responsabilidad o en política las más de las veces responde solamente a líneas publicitarias o decorativas.

— Pero tu pertenencia a una profesión que en otra época era sólo para hombres.

— Pero en el siglo XIX los «médicos» de la época veían a toda clase de desgracias si algún día la mujer accediera a la profesión farmacéutica.

— ¿Crees que en algún momento los privilegios de nuestra profesión anticipados, ha ido, cediendo por desenvolvimiento o porque estas carreras, estas profesiones, necesarias de las mujeres?

— Estoy convencida de que cuando nos dan acceso a una determinada profesión, tradicionalmente masculina, es porque esta ha dejado de interesar al hombre. En Rusia la medicina está hoy bajo el dominio de la mujer, en cuanto a cantidad de profesionales, sencillamente porque esta la medicina en fase de desarrollo. A la mujer no le dejan ser sacerdotisa, pero le abren las puertas de los seminarios el día en que ya no hay vocaciones masculinas...

Mujer, farmacéutica, escritora, ama de casa, feminista... ¿Como una mujer con tantas inquietudes, que de muchas energías ha buscado refugio en un pequeño e ignorado pueblo?

— Alguien ha dicho que me muevo por impulsos. Quizá fue un impulso lo que me llevó a dar realidad a lo que era un viejo sueño, y que había quedado enterrado, porque otras obligaciones, otras sensaciones, le habían relegado temporalmente. Yo era directora técnica de un laboratorio que fue absorbido por una multinacional americana. La multinacional un día, quiere colonizar también a la directora Me-

rica. Y ella no se dejó. Me replanteó mi vida y el la oportunidad de hacer realidad mi sueño. Empecé a recorrer esta zona y encontré al pueblo de Llorenç del Penedès que no tenía farmacia, que era pequeño... Me conquistó su situación geográfica, y me ha conquistado su gente a la que me entregué amando. Y ellos utilizaron todo su efecto hacia mí.

Llorenç del Penedès está a siete kilómetros de El Vendrell. Es un punto geográfico equidistante de los municipios vitales de Rosa Fabregat está, cerca de Llorenç, donde viven sus padres, cerca de Barcelona, que es el contacto con la cultura, los amigos, la actualidad... Y muy cerca de la playa de Sitges, punto de los veraneos familiares.

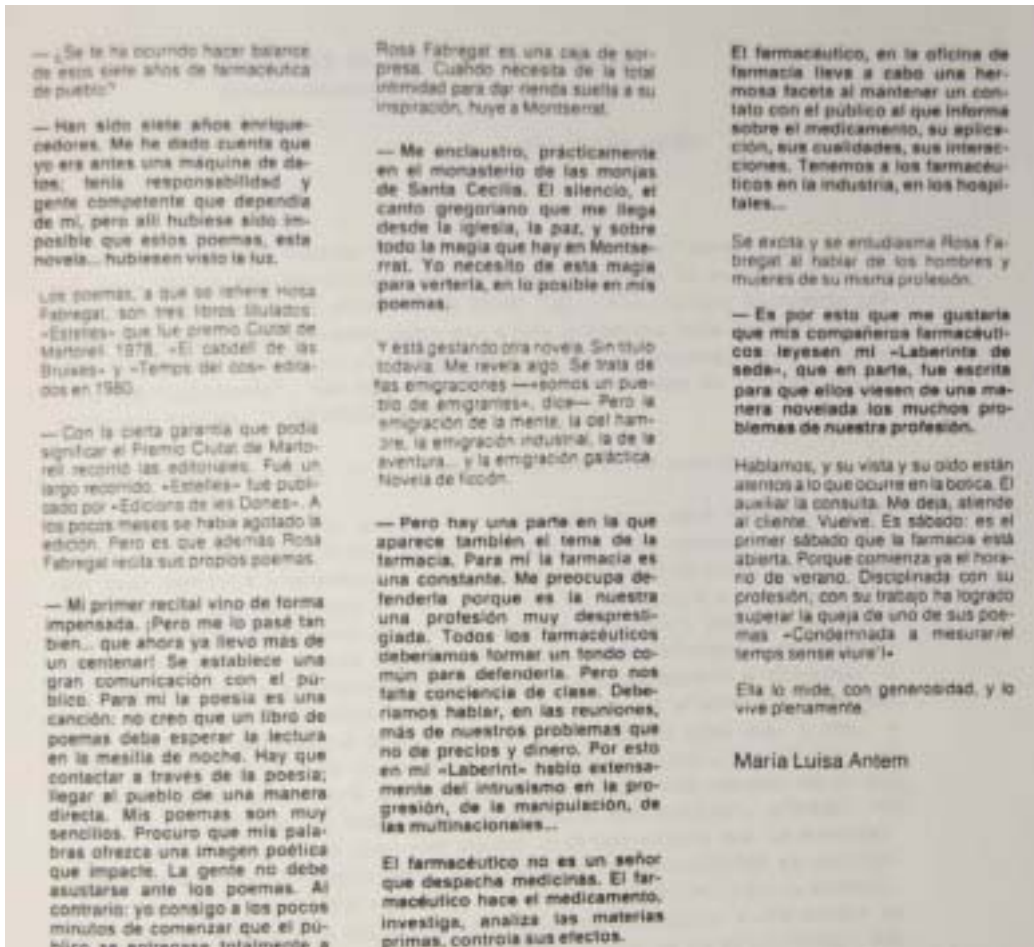
— En tu aventura personal ¿no has utilizado los recursos de los otros miembros de tu familia al marido y al hijo?

— No, no les sacrifique porque participan de mi sueño. Y mi marido tiene una profesión, que le permite combinar su trabajo de acuerdo con la distancia y el tiempo que le separa de Barcelona. Donde, por otra parte yo también voy, generalmente, cada miércoles... En mi día de fiesta, que coincide además con los del médico del pueblo.

Rosa Fabregat lo tienen todo medido porque como ella dice es una feminista que hace de feminista. Su vivienda está encima de la farmacia. Pero tanto de guarda permanentemente para cualquier urgencia. Rosa habla al sueño y a la realidad para conversar con su familia, para leer para escribir.

— Lo más importante es la comunicación familiar: para lo demás siempre hay tiempo.

Su casa es pequeña, pero acogedora. Pero donde hay un mármol de ella misma es en la pequeña librería donde vive. La vida se pierde entre tanto objeto heterogéneo que nos rodea. Mentalmente quiero archivar todo lo que veo, pero la vida no es tan rápida como para captarlo todo. Las paredes llenadas por fotografías, postales, una reproducción de Matisse un cuadro de Picasso con un poema de San Francisco de Asís. Libros, profesionales, Concha de mar, una jaula con un encantador pájaro azul. Una muñeca de trapo. Hay más, mucho más. Cosas extrañas para mí, pero seguramente cada una de ellas es un poema escrito para su dueño.

Destaco el títol: La literatura, una afecció; la farmàcia, una passió. Així és, la Rosa Fabregat ha exercit sempre com a farmacèutica, li preocupa la professió i no només la plasma en les seves obres sinó que vol que tots els farmacèutics tinguem consciència de classe, cosa de la qual també varem parlar ella i jo.

Ramon Jordi comenta l'obra per dir que tots el farmacèutics l'haurien de llegir ja que presenta la lluita per fer la feina d'una forma honesta. Lluita estèril segons ell. Dintre del conjunt de factors que influencien el farmacèutic, humans, socials i polítics - per això existeix ja el terme sociofarmàcia - Rosa Fabregat es declara i actua com a franciradora (ho deia a l'entrevista amb P. Gabancho al "Noticiero" com ja hem vist). És a dir, es comporta lliurement, actual com creu que s'ha d'actuar.

I tornant als comentaris de premsa no farmacèutica ens trobem amb un article a la revista quinzenal "Segarra" núm. 895 del 15 de juny de 1982 d'Isidor Cònsul.

És la mateixa de l'"Avui" només que més completa en el paràgraf que inclou un poema.

ROSA FABREGAT

Laberints de seda per viaranys autobiogràfics

No anirem pas a descobrir ara el nom de Rosa Fabregat. La seva trajectòria literària ja ve prou avalada per l'edició de tres llibres de poesia, *Estrelles* (1979), *El cubell de les briznes* (1979), *Temps del cos i tretze llaves de mansura* (1980), la participació en el volum col·lectiu *Tramada* (1981), amb altres poemes i artistes plàstics i, sobretot, pel centenar de recitals que ha fet de la seva obra poètica arreu dels Països Catalans. Rosa Fabregat, com els jugars medievals, ha dit la seva poesia per tots en ombra de la geografia catalana. Jo l'he vist en un poble de l'interior, en la xafogor d'una nit d'agost, adreçar-se a un públic embadallat de pagesos i monestrials. L'he vist, també, davant d'un públic embadocat d'estudiants en un centre d'ensenyament de la capital. Tant en un lloc com en un altre, la màgia de la comunicació poètica s'acomplí en la simplicitat d'un ritual senzill, sense estridències i amb el to suau i melangiat de la seva poesia llengua poètica.

Recentment, Rosa Fabregat, ha publicat la seva primera novel·la, *Laberints de seda*,¹ finalista del premi El brot, 1981. Es tracta d'una novel·la que fou escrita fa set anys, just en acabar-se una intensa experiència professional, i on l'autora hi buida un cabal important de dades i fets autobiogràfics. Aquest és, segurament, el millor mèrit de l'obra, però també el seu problema més evident: La narració de tot un cicle d'experiències personals viatges, el rolat i el fan apassionant i ple de força. Altrament, però, l'autora hi és massa pròxima. La història vessa un subjectivisme a voltes excessiu, i en general resulta massa immediat. Els arctes no deixen veure el bosc, malgrat l'esforç evident que suposa, d'una banda, l'afegit d'uns elements de distanciament estructural que, en aquest cas concret, no funcionen amb prou eficàcia. I, per una altra, la interpolació d'elements no autobiogràfics, com als que es refereixen a la seva vida intima i que, segons pròpia confessió de l'autora, són inventats.

Paradoxalment, doncs, la història narrada és, a la vegada, el millor material de la novel·la i l'origen d'alguns problemes de tipus tècnic. L'experiència vital de Rosa Fabregat és d'unes vivències tan intenses i engrescadores que el conjunt del seu terçiplo és més novel·lesc que real. A la novel·la la narració simultaneja el temps cronològic del present amb capítols en el record d'uns anys anteriors. És una doble narració conduïda amb seguretat i bon ofici i els dos fils cabdells: la història d'Anna, la protagonista, des dels anys que era estudiant de Farmàcia i en guanyava la vida fent classes en un col·legi de monges, fins l'arribada al poble que: *Es prop del mar. Té cases petites i blanques i els carrers asfaltats. I no és gaire gran. Entre la vida d'estudiant i l'actual d'apotecària,*

tota una profunda experiència que és la que s'aplica a la novel·la: el primer matrimoni, la primera farmàcia i la tràgica ventada de la mort que s'endugué el marit. Al meu assaiguet, recorda a la novel·la. I en un intent poema de *El cubell de les briznes* diu:

Avui és el dia dels morts
i de les dàlies,
Per què dàlies i no roses?
Per a tu una sola rosa raja,
la de sempre,
la rosa blanca
que vas banyar
amb la teva sang. 4

I tot cercant l'oblit necessari per mitjà del treball arriba l'oportunitat professional per a la jove farmacèutica. Un any d'estada a Alemanya la prepara per dirigir el naixement d'un laboratori filial a Barcelona. Amb una voluntat que s'afirma encara més en els tràngols difícils, fa néixer i créixer l'empresa fins arribar tan important que no és bo —als ulls de l'alta direcció multinacional—, que sigui una dona que la mani. Poc a poc, l'oportunitat, la competitivitat i el joc fruit treballen per desplaçar-la de la direcció real i deixar-la ben etiquetada en una funció purament tècnica. Però esdevé, llavors, la reacció liberadora a la recerca d'una identitat personal, neta i sense embuts...

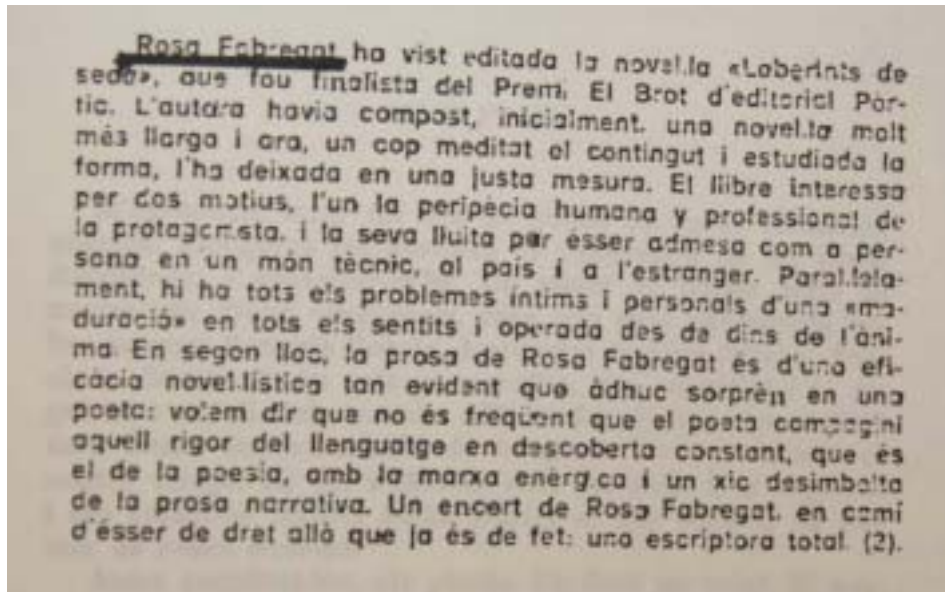
La novel·la, com ja s'ha dit, fou redactada fa set anys. Tot el procés era llavors massa calent i, d'alguna manera, literàriament cremava. La història, sense dubte, és d'unes possibilitats narratives extraordinàries, però, la força de la història en ella mateixa, calia afegir-hi una bona dosi de distanciament objectiu que permetés una reelaboració no tan sincera ni testimonial. Per exemple, l'estada de l'Anna a Alemanya és la part potser més equilibrada. I a l'inrevés, quan la problemàtica a l'empresa es fa més esclaparadora, és quan més és nota la traicció que la pròpia vivència fa a l'art.

Ara bé, per la mateixa raó, la novel·la és apassionadament seductora i exerceix una rara fascinació que impedeix deixar la seva lectura. Crec malgrat el problema que he suggerit, que serà una novel·la de molts lectors. També és just reiterar que es tracta d'un canvi narratiu tot just encetat. Caldrà veure com és la continuació, com es millorin l'ofici i els procediments narratius. Caldrà depurar el llenguatge, però caldrà, també, conservar la tonalitat lírica i aquest deix senzill d'exquisida sensibilitat que, com en els encanteris de les fades, sap transformar els detalls més petits de la quotidianitat en autèntiques realitats poètiques.

Isidor Cònsul

1. Editorial Fórtic, Col·lecció El brot. (Barcelona, 1981).

Josep Vallverdú a "La Mañana" en la secció d'autors de Ponent, parla, entre d'altres, de la nostra autora-farmacèutica. Una narrativa enèrgica i desimbolta que juntament amb la poesia, fan de R. Fabregat una escriptora total.

La Mañana (19-II-82)

EL TURO DE LES FORQUES

(Ed. Pòrtic Col. El Brot. Primera Edició 1983)

(Novel·la)

La coberta es basa en una escultura del vendrellenc Apel·les Fenosa de to vermellós sobre un fons blau titulada "L'Alba".

El pròleg d'Isidor Cònsul que destaca el realisme intimista de l'obra que consta de dues parts, somni i vetlla, i que està dedicada a la seva família, amics i al poble de Llorenç.

"El Turó de les Forques" no és pròpiament una novel·la. Es a la vegada un recull de quadrets familiars, una munió de vivències de l'autora i també un cant poètic a la natura.

Igualment s'hi troba l'especulació metafísica de la imaginació de l'autora que, com sempre i com a científica, ho vol explicar tot a l'abast del lector.

AU O PEIX?

M'agradaria tenir un niu de pètals de roses vermelles obertes. Lleugeres les corol·les es desprenen de les flors. Recollir-les i enfonsar-m'hi. Un núvol de pètals seria el nostre niu. Quan vinguessis, com una gata m'estiraria sobre aquests llençols florals. Arribaries tu i em fitaries. Fascinat. Sense ni tan sols pensar-t'ho. Em seguiries i et seguiria a cavall dels núvols. Allí on fos. Sense cap comentari. Sense cap restricció de la ment. Tu i jo fariem el nostre viatge. El cel s'obriria com un mar. I et seguiria i em seguiries núvols enllà. Dintre el niu vermell de pètals de roses obertes.

Aniré recollint-los, els pètals. En faré un coixí. El nostre niu de plomes de flors es pansirà lentament, mentre es retarda la nostra trobada.

Dóna'm la mà. T'espero. Et presento. Sé on ets. No ajornis més l'encontre. Potser quan arribis jo ja hauré partit. Els nostres temps de vida potser tardaran segles a tornar a coincidir en el mateix espai. Vine. T'espero. Sigues foll amb mi.

Arribes. Tot el dia t'he presentit. Has enviat les teves missatgeres, les escates, per avisar-me. Tot el dia, entre els dits, en els cabells, en els llavis, petites, lleugeres, argentades, transparents, les teves escates. Sé que aviat vindràs. Ho endevino. Sé com seràs. Has habitat tantes vegades en els meus somnis! Bellíssim. Has recolzat el teu cap en el meu. El meu en el teu. ¿Tens els cabells blancs? Quasi blancs, de tan clars? Transparents? Són de lluna? El teu rostre, no el veig. El sento. La teva ment em penetra suaument. Esponja de neurones. Neurona a neurona s'acoblen. S'intercomuniquen. Esponges. Rius d'energia dolcíssima ens penetren. Canals. Les teves ales d'escata. Ets au o peix? Estel. Sóc al carrer del Sol, plaça de Venus. Recorda-ho. No et perdis quan em vinguis a buscar. Sóc vora del mar. M'atreu, sents? El meu origen marí em crida. En el teu món, procediu del mar? Tens escates.

Nosaltres, els humans, tenim el niu aquàtic. Dins la matriu plena d'aigua ens passem nou mesos nedant. El nostre embrió passa per l'estadi de peix dins el claustre matern.

Però hem perdut les escates. Jugo amb les teves, saps! I les guardo curiosament. Que ningú no les vegi. Que ningú no esbrini el meu secret. Tu i jo el sabem. T'has manifestat moltes vegades. M'ha costat conèixer el teu clam;

sóc humana. El dia que vaig veure l'angelet de perles de vidre, gràcil, transparent, com les teves escates, sé que va ser un regal teu. Aquella nit et vaig sentir molt a prop. Però no has tornat més fins ara. He mirat l'angelet, melanglosa, com cada dia. L'he mirat, l'he acarolat entre els dits i tu em deies amb el nostre llenguatge telepàtic que no necessita paraules ni cap llengua per a entendre'ns, tu em deies, i m'asseguraves que tenies tan delit de mi com jo de tu, però que el moment encara no era propici. Els astres no estaven en la posició apropiada per al teu viatge. Ets massa lluny i ho has de calcular tan bé per a trobar-me! Un error infinitesimal de càlcul es podria transformar en quilòmetres i quilòmetres de desviació en el teu apropament a mi. Fins ara només podem emprar el medi telepàtic. Les nostres neurones pressenten l'encontre futur. Quan aquests contactes arribin a ser més habituals entre els éssers còsmics, llavors serà diferent. Nosaltres obrirem els camins de l'espai per a futurs germans.

Com serà el teu halo? L'endevino fluorescent, argentat. He fruit de la teva ment i m'has fet comprendre que tota jo sóc una colònia de cèl·lules vivents. Que sóc un formiguer de petits éssers harmònics. La meua pell és suau i pàl·lida i si desprenc halo, no l'endevino pas. Però sé que el tinc. Tu l'has copsat.

Abans, en el primer estadi de desenvolupament, quan el planeta Terra començava a despertar-se a la vida, les cèl·lules es van començar a associar, petits éssers microscòpics, petites notes musicals de l'intel·lecte, anaven evolucionant a poc a poc. Mutació darrera mutació, els patrons genètics, s'anaven establint, acoblant harmònicament. Era un fantàstic, un impressionant trencaclosques que, a poc a poc, les primitives formes de vida anaven omplint. Cada vegada més complex. Cada vegada més sofisticat, cada vegada més a prop de l'ens primari humà. La vida es desenvolupava.

El primer ésser dotat de memòria i de ment associativa d'imatges va arribar. Ja tenim el primer ésser intel·ligent sobre el meu planeta. Ja ha arribat un ens humà, una colònia humana amb vida pròpia i ment poderosa per a incidir en el medi que l'envolta. Dotat d'una bomba que impulsa la seva saba o la seva sang, més de vuitanta vegades per minut fins als extrems més allunyats de la seva entitat vital. Es diu cor, aquesta bomba. La nostra sang, d'un color vermell formós que li donen unes cèl·lules roges, transporta oxigen, aliments, defenses, fins als elements més apartats del nostre cos-colònia. I recull, eficient, els materials inútils i usats i intercavia el seu oxigen per l'anhidríd carbònic que les cèl·lules li porten. Tot un procés de ventilació, subministrament, neteja, defensa i transport. Si hi ha un excés de treball muscular, posen per cas, la bomba-cor accelera d'una manera automàtica i ràpida les seves pulsacions. D'una manera inconscient, el robot-cos humà realitza les seves funcions purament vegetatives. La sang transportarà els productes inútils, ja usats, als llocs ordenats d'eliminació. La filtren dos filtres finíssims, un a cada banda del cos: els nostres ronyons.

Però per a ella la Ciència no és més que un element tràgic entre la vida i la mort, que no ens permet escapar del nostre tràgic destí.

La estructura genètica arriba a tant, que si totes les cèl·lules del cos humà tenen cada una d'elles el mateix nombre de fitxers, la mateixa dotació cromosòmica, no és pas així en les cèl·lules sexuals. Les cèl·lules procreatives de l'home i de la dona tenen la meitat de cromosomes, vint-i-quatre en lloc de quaranta-vuit. Això és previst perquè en el moment de la fusió de les dues cèl·lules, les sexuals, en el moment en què els dos cossos s'entrecreuen i s'estimen en el joc amorós, les dues cèl·lules, la fecundadora i la fecundada, barrejaran també harmoniosament els seus continguts, els propis fitxers, els seus cromosomes, els seus gens, s'aparionaran frenètiques en una espiral amorosa. La primera cèl·lula del nou ésser humà estarà formada, tindrà quaranta-vuit cromosomes, vint-i-quatre de la mare i vint-i-quatre del pare. Ells dos han contribuït amb igual aportació genètica en la formació del nou ésser. Tots dos, el mascle i la femella, han aportat el mateix nombre de gens.

La futura mare guardarà amorosament dins el seu niu, el fràgil i potent, a la vegada, nou ésser, que creix i creix. Els coneixements que ara tenim els homes i les dones d'aquest procés creatiu fa que, llurement, puguem escollir el moment adequat per a procrear un fill. Quan tots els humans, sense cap mena de discriminació, hagin assolit aquests coneixements que els Estats i els governs tindrien obligació de divulgar, llavors no es parlarà més del trist avortament, fins ara encara necessari en la meua pobre societat que esmerça en armaments tots els recursos econòmics que hauria d'emprar per a pal·liar la fam i la manca d'higiene sanitària que fa que, cada dia, morin molts cossos innocents per la deficiente assistència elemental. La nostra potència intel·lectual, l'han derivada per camins de defensa i d'atac, altres éssers humans com nosaltres. Formem part de la gran societat humana. Ens associem, ens protegim, o ens hauríem de protegir els uns als altres. Formant petites comunitats: pobles, viles i ciutats. Envainem el nostre planeta i el modifiquem. Volem dominar la natura i potser caminem acceleradament cap a la nostra pròpia destrucció.

T'escric tot això, perquè m'has convidat a fer-ho. Vols conèixer el meu cos i el meu entorn vital.

La segona part de l'obra, la més personal, és un diari tot amor i tendresa. El sentiment familiar que omple la seva vida, omple també belles pàgines de remembrances infantils.

Dijous, 18 de juny (1981)

Dia de Corpus. Records. Anar a cercar ginesta i terres de colors i pètals de rosa i roselles i una munió de flors silvestres, a la Cervera estimada de la infantesa. Enramada. El carrer regat i net, encatifat de flors. Olor de ginesta. La mare amb les mans plenes de roselles. Catifa grossa prop dels ulls. Tinc cinc o sis anys. Les mans gairebé freguen la terra fina del carrer. Can Trilla, senyorial i pulcra. La botiga de les pagueres: tres germanes solteres. Cotilles venien. Cotillaires eren. L'entrada a l'ombrívol i paorós carreró de les bruixes. Ca la Pastoreta: cols, enciams, tomàquets, préssecs, ravenets. La Pastoreta en ven. Ampla faldilla. Cara rodona. La Pastoreta. La impremta. Les seves encisadores tintes de colors. La Lourdes, la Montserrat, la Marina. Amigues d'infantesa. La font de la Companyia. Em picà una vespa quan hi omplia el sellonet per a l'avi. L'avi em besà la mà inflada. Corrents a l'hort darrera de la casa. Per què ja no la tinc, aquella casa? Em va cobrir la mà de fang humit i fresc. Encara el sento. Contra la fiblada de la vespa, fiblada de la guerra. Cellar. Tots amagats. Jo sóc el cigronet. Petita. Tota la gent que m'envolta és gran. Molt gran. Sona la sirena. Tots tancats. Esglai. Païra. Bombes que esclaten a prop. Sóc el cigronet.

La mare va a buscar aigua. Font de la Companyia! Xiula la sirena. La mare, estàtua de sal a la vorera. Li estiro les faldilles. La mare, estàtua de pedra. Els avions volen. Li estiro les faldilles. Païra. Un vianant apressat. Forta etzibada a la mare. Ens desperta. Galleda. Mare petrificada i nena. Cellar. Refugi. Bombes. Metralla... Païra...

Dia de Corpus. Sabates de xarol. Les miro enlluernada. Des d'aquell dia i molts altres posteriors, vaig doblegar l'esquena. Infantesa.

També el diari ens il·lustra magistralment la vida d'una farmacèutica rural que és Inspectora de Sanitat.

Dimarts, 10 de març (1981)

Ens hem llevat a les quatre de la matinada. Nevera portàtil. Segell de la Inspecció Farmacèutica. Lacre. Precintes. Llumins. Anem a les fleques del partit farmacèutic a recollir mostres de massa panària.

El forner de Sant Jaume encara no ha començat la feina. Hem matinat un pèl massa. Lletger. Hi ha forn de llenya encara. L'olor aromàtica dels troncs i l'agra i mengí-vola de la farina que fermentarà, ens acompanya. Tornem a Sant Jaume. Brilla el metall i la netedat a la fleca. Llorenç. Anem a cercar mostra a cal Genet. Cara riallera, plàcida, ampla com un pa rodó. El forner és el director del Cor del Raïm. El grup cantaire més veterà de Llorenç. Al seu temps van passejar el nom del nostre poble per tot el país. Veus fortes, aplomades, dolces quan escau. Espero cada any el dia de Pasqua per sentir el Cor del Raïm cantar caramelles: *Les flors de maig, Violetes del bosc, La sardana de les monges...* Cançons entranyables que omplen els nostres carrers. El Ton Vadó arriba amb la cistella fins al balcó o a la finestra més llunyans. I en Lluís, professor de matemàtiques de la Universitat Central ja és tradició que faci de portapartitures.

El Fonso, l'altre forner de Llorenç, ens fa pujar a la sala. Té el somriure suau de sempre i l'expressió bondadosa i resignada que el caracteritza.

Ja m'he barallat amb el lacre, amb els llumins, amb els precintes. Tinc la nevera portàtil plena de mostres. Són les vuit del matí.

A migdia, quan he pujat a dinar, tenia el cap tèrbol. He fet una bona migdiada. Com els flequers.

Igualment es preocupa de l'ecologia de la seva comarca perquè estimula els seus entorns.

Dimecres, 24 de juny (1981)

Tots al camp del Barça. Això diu la crida. Això hem fet. Volem reivindicar la nostra llengua i la nostra cultura i la nostra nació. Avui, dia de sant Joan, se celebra la diada dels Països Catalans.

Després de dinar enfilem l'autopista cap a Barcelona. No tenim entrades i volem bon lloc. Prop de les cinc arribem a la Diagonal. Ja hi comença a haver ambient. Dos o tres cotxes, quatre, cinc, sis, aparquen. Deuen ser gent de les comarques que, com nosaltres, vénen avui a reafirmar la seva catalanitat. Gent i senyeres. Seguim els corriols fins al Camp Nou.

Els voltants tenen l'aspecte d'un formiguer. Les formigues anem entrant ordenadament. Em compro una senyera petita. Jo també la vull fer onejar. Hem triat un lloc a l'ombra, prop de la gespa. A la nostra dreta, llunyà, l'escenari improvisat. Al nostre davant, a l'altra banda del camp, bat el sol de la tarda damunt els seients vermells, encara buits; s'omple de primer la zona d'ombra. Senyeres i formigues ho envaïm tot. Són les cinc de la tarda. Al meu voltant no hi ha cap seient buit.

La gent canta i fa onejar banderes. Els marcadors elèctrics avui diuen: «Som una nació». Aquest crit ressona per tot el camp. Comencen a onejar senyeres dels independentistes catalans. Porten la seva estrella distintiva. Estic emocionada. Sento com dins el formiguer de totes les cèl·lules del meu cos, es destaquen i pugnen per surar tots els gens heretats dels rabassaires d'aquell 16 de juny ancestral. Els sento dins meu com bullen. I sento sobreeixir de la ment la Núria, que estira la mà de l'Eva i aquesta la d'en Santiago i la de la Neus i la de l'Arnau i la de la Maria del Mar... Tots brandem la senyera. Només la tia Alba queda lluny.

Una vegada més amb el seu estil senzill i casolà, la Rosa Fabregat sap barrejar records i sentiments amb projecció literària.

Es varen fer diverses presentacions de la novel·la. La primera la va fer als locals de Don-na, amb col·laboració de l'Editorial Pòrtic, l'escriptora Patrícia Gabancho el 6 d'abril de 1983. Podem fer-nos una idea del que va dir a través de l'article del dia 8 d'abril al "Diario de Barcelona": Una crida a la reflexió a través d'uns fets quotidians i amb un llenguatge bonic i àgil. L'11 d'abril el presentà a Cervera a la Casa de la Cultura de l'Obra Social de la Caixa de Pensions. Se'n va publicar un cartell. També a la Biblioteca Popular d'El Vendrell el 13 d'abril. la l'Institut d'Estudis Ilerdencs de Lleida el 12 d'abril. En varen sortir ressenyes a "La Mañana" d'Aureli Bautista redactor en cap del diari que recorda els inicis de R. Fabregat a la secció "El Retablo de Melisendra", i al "Diario de Lérida" com veurem al full següent.

Patrícia Gabancho denuncia la marginación de Rosa Fabregat

El último libro de la escritora de Cervera. El turó de les Forquins, aporta una sensibilitat ecològica desde la perspectiva de una mujer

Patrícia Gabancho denuncia, en el any de presentació del llibre *El turó de les Forquins* de Rosa Fabregat, la injustícia cometida amb esta narradora de Cervera a qui se li acaba de no saber escriure. Rosa Fabregat aporta, al panorama de las literas catalanas, una sensibilitat ecològica, vital i senada por una mujer

La escritora Patrícia Gabancho presentà en los locals de Don-na el nou llibre de Rosa Fabregat titulat *El turó de les Forquins*. En la intervenció, Patrícia Gabancho analitzà la temàtica i contenció de esta novel·la de la que realitzà sobre tot el següent comentari: «Es un llibre d'actualitat, perquè actualment el paper de la narradora en una narrativa precantona i Rosa Fabregat se li donà un paper també sempre «alt» al·lucinant que no tenia para més. Ours alto llibre tracta que el narrador en el àmbit narratiu, emplaçat en el món, se relaciona per la masculinitat».

Rosa Fabregat també ha estat premiada amb el Premi D'Or de la crítica literària de l'any 1982, el qual li va servir de companyia en la seva vida literària. La novel·la

Para captar toda su esencia, su contenido literario, se necesita una labor de análisis más profunda que la simple lectura, porque, de algún modo, presenta un tema familiar a la reflexión sobre temas de la vida cotidiana pero que trascienden más allá de ella. Ahora bien, como dice Patricia Gabancho, trata la temática de que se puede leer como un signo y un mensaje claro, gracias a la agilidad y belleza de su estilo.

La protagonista Nora, es un personaje que vive en la marginación por la transmisión del alma, que vive que la misma una puede volver a ella. Esta la persona hace un largo viaje en el tiempo a través de las historias e historias congresiones que se van dando a través de la vida.

Se trata, no obstante, de un libro muy ligado a la realidad, a la actualidad. Tiene de reflexiones a personas y lugares de nuestro día. Es una novela ambiciosa que, como dice Jordi Canal, con un trabajo de novela como se hubiera construido de otro libro de prosa. Un tema original inmediatamente ligado a los temas de cada día y año, a la vez, de imágenes sencillas, más sensibles de realidad que descripción de paisajes reales. **Q. N. U.**

Para Patricia Gabancho, *El turó de les Forquins* es un libro vivo y ágil

ca y la poesía. Ha publicado tres libros de poesía: *El calor de los brujos* y *Entre el cielo y la tierra*, uno de cuentos, *La casa del árbol* y *La casa de la tierra*, que fue la primera novela.

Durante la presentación, la escritora hizo algunas preguntas del libro e explicó que le permitió plasmar en el los dos niveles de la novela humana, la

novela y la espiritualidad, dando por ella salida de la realidad a un mundo imaginario, creado por ella misma.

Teresa Fàbregas, que se encuentra entre los asistentes, señaló que este libro debía considerarse como una novela ecológica, como una lectura de la ecología, vital y senada por una mujer.

El Turó de les Forquins es un libro de estructura compleja y ambiciosa. La complejidad radica en la interrelación, si bien pueden leerse perfectamente por separado. Jordi Canal dice en su prólogo que la autora juega con elementos realistas, de carácter histórico y personal, pero contextualizados en una forma de ser mismo realista.

"Diario de Barcelona" (8-IV-83). La Patrícia Gabancho creu que la passió de la Rosa Fabregat és la literatura.

Sus autores Rosa Fabregat y Josep Maria Prim

«El Turó de les Forques» y «Catalans d'Or», presentados en Lleida

Según Prim, el escultor Apelles Fenosa se inspiró en Almatret

teses y tanta construcció esta escultura y poesia de la Terra Formosa.

IV BIOGRAFIES EN CATALANS D'OR

Josép Maria Prim ha fet posteriorment de su llibre «Catalans d'Or» que reuneix les biografies de 14 catalans que han estat distingides amb la «Medalla d'Or» de la Generalitat, alguns de ellos poc coneguts y apreciats: «Aquesta obra ens parla de les possibilitats dels nostres homes, de la nostra terra i del treball d'Esquerra en la defensa de Catalunya».

Josép Maria Prim insereix en esta obra, que té els prólegs fets pels senyors Ferrados per Josep Terradellas, ex president de la Generalitat y Jordi Pàmies, actual president per el fet de recopilar en el llibre solament les designacions «Catalans d'Or» durant estas dos presidencias, una presentia la obra y la figura de catalans universals y de una talla Espriu, Foss, Dalí, Ribull, etc., así como la de otros menes coneguts, como Apelles, Fenosa, que al dir de mortet es en la actualitat uno de los mejores escultores que hay existien en Europa.

«APELLES FENOSA DE LA TERRA DEL SEGRIÀ A LA GLORIA DE PARÍS»

Apelles Fenosa, natural de Barcelona pero que vaigambre del Segrià, concretament de Almatret de donde procedia su familia, vive en la actualitat en París y le ha sido concedida la Legión de Honor Francesa en reconocimiento a su trayectoria en las artes plásticas y como estilista arquitectónico en este campo.

Apelles Fenosa, discípulo de Casanoves y del immortal Picasso, del qual fue amigo personal, posee una creatividad sin parangón. Según Josep Maria Prim, después de estudiar profundamente su obra y su trayectoria personal, asegura que Apelles Fenosa, al crear sus obras se inspira de alguna forma en el paisaje en las formas y figuras de los objetos y de las situaciones de aquel pueblo de Almatret que vivió en su vocación y en su creatividad. Todo ello impregna

su espíritu juvenil que madurará en sus importantes obras escultóricas. Apelles Fenosa, hoy ya anciano es uno de los Catalans d'Or, distinguidos y que llevan sus raíces, aquí, en nuestra Terra Formosa.

El escritor Josep Vaccarà, con palabras de agradecimiento por la presencia de Rosa Fabregat y Josep Maria Prim, salti-

cando al acto de cordial, informativo, cultural y de alta literaria, comentó la presentación de estos dos libros. Libros que fueron presentados por sus autores el pasado lunes en Carretera con numerosa asistencia de amigos, cosa que no ocurrió en Lleida y lo será hoy en el Ateneo barcelonés de la Ciudad Condal.

Jordi CURCO

La novel·la de Rosa Fabregat «El Turó de les Forques» y el llibre biogràfic «Catalans d'Or», de Josep Maria Prim, capten de Rosa Fabregat, foren presentades el passat diumenge en Lleida en un acte literari y de cultura, per mitjà de un acte celebrat al abandonar en el Aula Magna del Institut de Estudios Jurdicos y el que, desgraciada y inesperadament, ocasiona estabament una tironia de perna.

EL TURÓ DE LES FORQUES O LAS HUMANAS EMIGRACIONES

Se inició el acto con la presentación de la novel·la de Rosa Fabregat, poeta y escritora lleidatana de la Segarra, natural de Carser. El libro lleva como título «El turó de les Forques» y como ella misma define, de un llibre que parla de emigracions de les emigracions humanes.

Una hora més amb la introducció de Antoni Baubista, amic personal de Rosa Fabregat en la que recorda la amistat personal y comtal que la autora, en la «Lleida poètica, en la Lleida del carter Almatret, començà el seu treball».

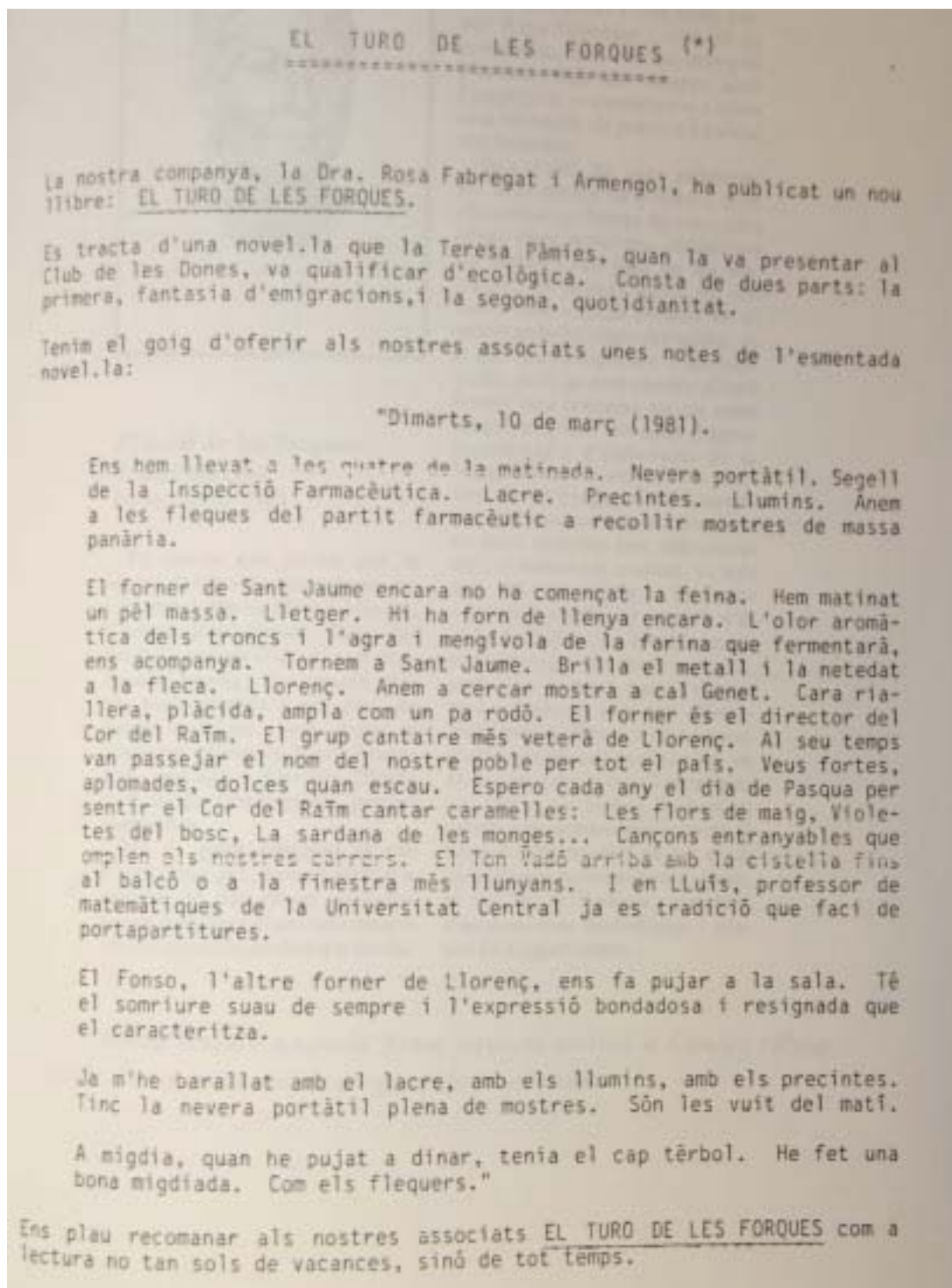
Rosa Fabregat llegí varios fragments del seu poema de la obra «El Turó de les Forques» de la mateixa literatura y poesia del seu pensament, amb un cert

Diario de Lérida
(15-IV-83)

El llibre va aparèixer pel dia de Sant Jordi, i l'endemà 24-IV-83 la seva autora el

presentava a l'antic Ajuntament de Llorenç del Penedès.

Des del Butlletí de la Federació Farmacèutica se'ns comina a llegir la novel·la. s'hi mostra, és clar, un tros en el que apareix la vida de l'inspector farmacèutic.

Notícia de Rosa Fabregat

El turó de les forques Rosa Fabregat Pòrtic. Barna. 1983

Fa temps que penso que la «terra ferma» és fecunda en escriptores: Maria Mercè Marçal, Concepció Maluquer, Rosa Fabregat i encara d'altres que contreen la poesia i la narració. Per als molts lectors a qui plau de llegir novel·les, avui duem a aquestes planes la Rosa Fabregat, nascuda a Cervera (Segarra), doctora en farmàcia, poeta i narradora.

No és gaire freqüent el cas d'una dona que, havent arribat a ocupar un alt càrrec executiu com a directora d'uns laboratoris multinacionals, es dediqui també

intensament a la literatura. Isidor Cònsul ens diu que els anys eren encara poc propicis a les dones directives i hom volia tornar Rosa Fabregat a «un rol de comparsa» que ella no accepta; s'estimà més de trencar amb l'empresa —alemanya— i obrir una farmàcia de poble a Llorenç del Penedès.

Des d'allà ha anat publicant els seus llibres de poemes, com «Estelles» i «Tems de cos», i les seves dues novel·les, «Llèberints de seda» i «El turó de les forques». El primer llibre és, encara, una «opera prima» en el sentit gairebé tòpic del terme, és a dir, autobiogràfica i apassionada, però ja amb encerts d'estil i amb una tendresa en els mots força personal. Un camí d'aprofundiment i d'elaboració de la llengua ha dut l'autora fins a «El turó de les forques», obra narrativa amb una complexa estructura en dues vessants ben diferenciades, el somni i la realitat, o, més ben dit, el somni i la vetlla —perquè també el somni n'és una, de realitat. La ment humana és la protagonista de la narració, amb una primera part d'escriptura romàntica amb tocs d'irrealisme màgic i fins i tot de transmigració; i amb una part segona on el discurs pren la humil i tradicional forma de dietari, bellament escrit; una remarcable atenció al lirisme dels retalls i de les coses quotidianes no entrebanca, però, el vol de la fantasia, creadora d'associacions simbòliques i plenes de suggeriments.

Maria Àngels Anglada firma aquesta crítica a Canigó (Maig 1983). Tampoc ella oblidaria que és farmacèutica.

A "La Vanguardia" (19-V-83) entre d'altres autors catalans actuals s'anomena la Rosa

Fabregat tal com veurem a la següent pàgina.

Les escriptores catalanes, en primera línia

No ens correspon fer la crítica de les obres que les escriptores catalanes aporten, tan vives, a la nostra cultura. Però sí que hem de deixar constància de les darrerament aparegudes: De Rosa Fabregat i Armentanoí es la novel·la «El turó de les forques», que amb proleg d'Ildor Cònsul ha publicat Fortic a la seva col·lecció El Brot. De Montserrat Roig, es la novel·la «L'òpera quotidiana» publicada per Planeta a la seva col·lecció Ramon Llull. De Margarida Aritzeta i Abad la novel·la «Un febrer a la pell», Premi Sant Joan 1982 de la Caixa d'Estalvis de Sabadell, publicada per Edicions 62 a la seva sèrie «El balanç». D'Anna Maria Dalí la segona edició de «Tot l'any a Cadaqués» editada per Joventut (la primera havia sortit el 1951). D'Olga Xirriacs «Interior amb difunts», Premi Josep Pla de 1982, publicada per Destino a la seva col·lecció «El dofí». De Maria dels Àngels de Nadal i Baixeras de Portabella la novel·la «Darrera els vidres», amb proleg de

Josep Tarradellas, editada per ella mateixa a Santa Eulàlia de Roncana. D'Isabel Clara Simó, directora de «Canigó» la seva primera novel·la «Julia», publicada per les Edicions de La Magrana a la seva sèrie «Les sies esteses». De Maria Olear de Bel al seu llibre de poemes «M'empasso pots quan beso la terra» editat per Moll de Palma de Mallorca a la seva col·lecció de poesia Balenguera. De Josefina Vallhonrat i Costa; poetessa terrassenca, el seu llibre de poesia «Somnis i vivències» al qual ha posat proleg Paulina Pi de la Serra, editat a Banyoles per Dalmau. Carles Pla, de Girona. De Maria-Antonia Oliver la traducció que ha fet de l'obra de Mary Rodgers «Freaky friday» («Quin dia tan bèstia») publicada per La Magrana a la seva sèrie «L'Esperver». De Elvira Cartaña, de S. de Ocaña, «Volada d'àngels» que ha prologat Mossen Camil Geis i ha editat. I no parlem de la feina que fan Marçó Ullmonà, Carme Suqué, Maria Aurèlia Capmany, Anna Murià, Eulàlia Duran, Núria Sales, Mireia Mur, Teresa Farnies i la tan important que ens ha deixat Mercè Rodoreda... Catalunya se sent orgullosa de la feina que fan, entre tantes altres, aquestes escriptores, al servei de la seva cultura.

Els llibres més venuts

Ficció	No ficció
1 Benigna Duran Miró Quèderna Crema	1 Les torres guanyades Reimon Ed. 82
2 L'île de les tres torres Jaume Fuster Planeta	2 Diccionari Forns manual EDHASA
3 Fortuny Pere Guàrdia Planeta	3 Converses històriques, 1 Pompeu Fabra EDHASA
4 Vida privada Josep M. Segura Proa/Enciclopèdia Catalana	4 Obres escollides Johann Eckhart Lais
5 El turó de les forques Rosa Fabregat Fortic	5 El catalanisme progressiu Josep Ferris i Forns / Ferris La Magrana/Diputació de Barcelona

Amb la col·laboració de les llibreries Documenta, Joan Beneixer Canals, Lais i Oca (Barcelona); Guimet (Lleida); Les Voltes (Girona); La Rambla (Tarragona); Tres i Quatre (València); i Tots (Ciutat de Mallorca).

Avui
(8-VI-83)

El turó de les forques

Amb aquest mateix títol la poeta Rosa Fabregat, apoteòcia de Llorenç del Penedès, acaba de publicar el seu segon volum de narrativa, a la col·lecció El Brot d'Editorial Ròtic, com anteriorment ho feu «*Laberint de Seda*». De la Rosa no n'hauriem de dir gaire cosa més que esmentar l'important conjunt de la seva creació poètica, si no fos perquè les penedesencs som sovint poc agraiïts en el reconeixement de persones que com ella porten una incansable activitat de dinamització cultural, al Baix Penedès més concretament, encara que els seus recitals poètics han ultrapassat, i també en mèrits i reconeixements, els límits comarcals.

L'autora planteja en aquesta novel·la una estructura temàtica esquematitzada a partir d'un ample conjunt familiar una estructuració que delimita els trets identificatius dels personatges en diverses bandes cohesionades per les arrels familiars d'una missaga única, la matèria que porta preguntes de recerca i identificació en les noves generacions. És així com la protagonista vol cercar les seves arrels en alguns personatges familiars que passaven foscament desapercebuts en el conjunt,

aquells que com l'Alba estat condemnats a l'oblí, el d'un passat enigmàtic i estrany, tot just apuntat al volum com una relació potser incestuosa, com qui diu amagada i gairebé irrecuperable després el pas del temps.

«*El turó de les forques*» és, potser, la narració de una identificació amb la terra i la natura. Per una banda els trets d'identitat que es configuren en la població, la vila i el seu entorn, en aquest cas Cervera i la Sagana. Però també el paper humà en aquest conjunt, sols així és possible entendre el procés psicològic del personatge - L'Alba - arrelat a al singularitat elemental de la natura que determina el turó de les forques (és a dir, on antigament hi penjaven les malfactors), entre ambdós, des de la perspectiva d'un nou personatge familiar, es genera un procés que a la vegada, és passió i contemplació, que té molt a veure amb elements de llegenda, entorns de la fantasia popular.

Hauriem d'assenyalar també la singular estructuració narrativa de l'obra, que sap establir paral·lismes amb altres veus narratives, concretament el procés migratori cap a terres america-

nes, motius de les condicions vitals. I també és el dietari de la Núria -darrera la qual no s'hi vol amagar la presència de l'autora del text- al pas de la composició del llibre, fent explícita la intencionalitat d'allò que s'escriu, o el mateix procés d'aprenentatge i coneixement que proporcionen diverses poblacions catalanes.

Una segona part del volum «*Vetlla. Escates al carrer del sol*» ens proposa un dietari, a la vegada poètic i humà, de la tasca de l'autora en els primers vuit mesos del 1981. Potser aquí es fa més fàcil la valoració de la tasca cultural que la Rosa Fabregat porta a terme. El sentit de l'aprenentatge de la realitat catalana, dels elements senzills de cada dia i les condicions de la nostra història. Tots aquells que pensen que l'escriptor és un personatge d'ofici enigmàtic, hi veuran senzillament una persona humana, amb els seus neguits i condicionaments, des de la simplicitat creativa de qui com Rosa Fabregat fan del viure cada dia un conreu de petites i estimades meravelles de sensibilitat.

Josep Ramon

"El 3 de vuit" (3-VI-83). Sensibilitat i tasca cultural catalana són els trets que en destaca Josep Ramon de la forma i el fons de la novel·la respectivament.

"Serra d'Or" (Juliol-Agost 1984) Es parla del "El decurs rutinari de la vida en una farmàcia de poble".

Diu la crítica que ens relata un món meravellós de fantasia. Es veu que és un llibre escrit per una dona perquè és una novel·la amb una estructura molt especial i amb diversos trets feministes.

"Serra d'Or Juliol-Agost 1984)

diari, ficció, somnis

EL TURÓ DE LES FORQUES, per Rosa Fabregat. «El brot», 17, Editorial Pòrtic, Barcelona.

Ficció o realitat? Au o peix? Acostumats/des a pensar, jutjar i classificar qualsevol cosa en termes de polaritat, no té res d'estrany que moltes obres típiques de la literatura de la dona hagin trobat poca resonància en la crítica tradicional en no correspondre ni per la temàtica ni, sobretot, pel gènere a cap dels tipus determinats per les definicions literàries androcèntriques. Preciament un dels trets característics de la literatura feminista ha estat i és un desafiament a la rigidesa formal exclusiva d'aquests gèneres, amb el consegüent intent de crear una sintaxi indefinida d'un o més d'ells.

Si *Laberint de seda*, la primera novel·la de Rosa Fabregat, es podia classificar com una autobiografia novel·lada, en la qual l'autora s'identificava amb la protagonista, en *El turó de les Forques* Fabregat ha donat un pas endavant en la recerca de formes innovadores d'expressió literària i de temes simbòlics nous, esdevenint així una de les novel·listes més representatives de l'actual novel·la catalana de la dona.

Quant al gènere literari, *El turó de les Forques* es podria definir com un combinat de diari personal, ficció i somnis. La novel·la es divideix en dues parts: ficció i realitat, diferenciades per la temàtica, la forma literària i, fins i tot, la tipografia. En conjunt, però, tota l'obra és un entreteixit harmònic d'evasió poètica de la realitat dins la mateixa realitat. La primera part, titulada significativament «Somni», correspon a la secció fictícia de l'obra, on l'autora, com una fada, ens pren de la mà per tal d'introduir-nos a un món imaginari real, revelant-nos rihora els artificis i recursos literaris que utilitza per a construir-lo.

El desdoblament manifest d'autora/protagonista facilita la lectura del relat, que esdevé un plaer en deixar-nos submergir, gairebé inconscientment, en un univers meravellós on les fronteres entre fantasia i vida quotidiana són fluides.

En la segona part, «Vetlla», l'autora ens transmet una visió poètica de la realitat de cada dia a través dels seus diaris

Rosa Fabregat fa un pas endavant.

personals «cionals», ensems amb el decurs rutinari de la vida en una farmàcia de poble, la novel·lista i poeta ens comunica els successos i esdeveniments importants, i no tan importants —molts d'ells avui ja històrics—, que afectaren i sobresaltaren Catalunya durant la primera meitat de 1981: carnestoltes, festes populars, caramelles, atracament al banc de la plaça de Catalunya, conferències, manifestacions culturals, premis literaris, adulteració de l'oli, etc.

Imatges simbòliques típiques de la literatura feminista abunden al llarg de l'obra, com per exemple el ja esmentat desdoblament d'autora/protagonista: «On començo jo i on acaba ella», ambdues a la recerca de la seva identitat i, una vegada trobada, interessades a afirmar-la; el desig de volar —reminiscència arquetípica de la imatge de les bruixes—, proferit en repetides ocasions i plasmat en diverses metàfores, que culmina en l'emigració còsmica de la Maria del Mar; la propensió de les protagonistes a plorar sense poder controlar-se; la inervaló dels papers tradicionals entre dona i home: «Saps una dona, no se la pot provocar així d'aquesta manera... Ets un mascle saps; i una no és de pedra»; la inquietud de les protagonistes de sentir-se so-

les o buides. Igualment com la relació entre autora i protagonista és íntima, arribant a confondre's l'una amb l'altra, la relació entre l'autora i el públic lector és més personal i comunicativa que en les novel·les androcèntriques.

Si quant a la forma la novel·la és un repte als gèneres literaris tradicionals, també l'acció serpenteja en un desplaçament constant a les coordenades temps-espai, les quals són considerades com una delimitació massa rígida de les persones en col·lisió perpètua amb l'anhel innat de transcendència humana: Qui no ha desitjat mai, per exemple, poder «fondre's en l'espai» o qui no ha volgut mai de l'espectacle sorprenedor en un dia d'estiu quan «l'horitzó desapareix entre mar i cel»?

L'autora metamorfosa aquests desigs i expectacions quotidians, alhora comprendre i comuns, convertint-los en esdeveniments fantàstics i misteriosos, propis de l'àmbit de la novel·la gòtica i del relat de la ciència-ficció, sense perdre mai, però, contacte amb la realitat, i aquí resideix sens dubte un dels mèrits principals d'*El turó de les Forques*.

La història de la tia Alba monja, narrada en el capítol que dona el títol al llibre, és la que presenta en més grau elements de ficció gòtica, la creació i la vivència de la qual resulta molt del grat de l'autora/protagonista: «Tinc la sensació i la fruïda d'un món irreal i fantasmagòric.»

Els successos misteriosos tenen lloc l'un darrere l'altre secundats per uns escenaris carregats de pressentiments estranys i sobrenaturals: la protagonista rebrà paquets sense saber de qui, desapareixeran diferents objectes, ocurriran morts inexplicables i fortuïtes: banal, la de la nena Núria; fatídica, la de l'Arnau; sense cadàver, la de la monja Alba. La «desaparició» de la Maria del Mar permetrà interpretacions realistes —es va ofegar— o romàntico-poètiques —se la va emportar un amant procedent d'una altra galàxia.

La màgia de tots aquests esdeveniments s'accentua mitjançant un vocabulari ric i suggeridor, que dona com a resultat unes pàgines meravelloses de prosa poètica, en les quals, pel meu gust, el llèxic desborda a vegades els límits de la prosa i causa la sensació que la producció sensitiva domina damunt la creació estètica.

La lectura de la novel·la ens permetrà realitzar viatges fabulosos a països llunyans, fins i tot sentir-nos emportats/des cap a altres galàxies. Els paisatges, tant els corrents i immediats (camps, arbres,

roca, capvespres, etc.) com els exòtics i remots (Amèrica del Sud, Àfrica, galàxies desconegudes), faran un paper predominant i actiu en el desenvolupament de l'acció. El «viatge» fantàstic que comença amb el meteor del turó de les Forques es clourà, després d'haver recorregut tres continents, amb la desaparició de la Maria del Mar, que se'n va voluntàriament cap al cosmos, el món dels meteors.

A través d'aquestes odisses seguirem també el progrés de l'alliberació de la dona en les protagonistes de les tres generacions: mentre que Santiago, el protagonista de la narració dels Andes, haurà de tornar-se'n cap a Barcelona, perquè la dona, que té un paper secundari en el relat, no s'atreveix a seguir-lo, la filla d'aquesta, la Neus, ja serà la protagonista principal de «Vindrà el jorn que la Maria del Mar torni» i acompanyarà d'í bon grat al seu marit a l'Àfrica. De les dues filles de la Neus, un, l'Eva, protagonista de «Molt soroll de boixets i poca punta», ja no tindrà necessitat de seguir cap home per a viatjar, sinó que se n'anirà sola a completar els estudis més enllà del Pirineu —cosa molt normal en la nostra època—; l'altra, la Maria del Mar, hereva directa de tots els instints viatgers de la família, mostrarà un desig i un deler singulars per a trencar amb els confins rígids de l'espai i del temps que delimiten el nostre planeta; mitjançant un cert poder telepàtic, es prepara per a efectuar una travessia a ultrança de les fronteres explorades de l'univers, la qual cosa durà a terme per fi.

Tant l'amor terrenal com l'ultraterrenal seran tractats sempre des d'un punt de vista tradicional modèlic, el qual permetrà a l'autora d'escriure les pàgines més inspirades de prosa poètica de la novel·la, sobretot les del capítol «Au o peix?». En aquesta narració, la Maria del Mar enviarà per telepatia al seu amant còmic una descripció curiosament detallada, i alhora plena de tendresa i de lirisme, del funcionament del cos humà. L'amor entre dona i home serà sempre mutu, ple i total; l'autora el presentarà des d'un angle romàntic ideal, tal volta massa ingenu i esquemàtic, el qual, malgrat tot, encaixa perfectament en el món imaginari que Fabregat ha creat, on l'amor pur, desinteressat i poètic pot ser possible i practicable.

Després de la lectura de la novel·la queda com una certa melangia en constatar que aquest món meravellós existeix de fet només en el «Somni», el qual tanmateix «comença a l'alba».

MARIA-LOURDES MOLLER-SOLER

sentir la poesía, expresarla, poseer el sentido poético, es un don de los cielos. Y piedra de toque para el arte.

Ya en el Renacimiento, como les recordábamos hace unos días, ficino decía que la poesía significaba la "divinización del cosmos"

Lo pensamos en estos instantes delante del libro de rosa Fabregat "El Turó de les Forques", de cuya obra les habíamos hablado anteriormente. Pero es que cada lectura suma expresiones a los escritos de Rosa Fabregat. Porque la poesía es infinita. Y la suya, sus agudos y finos sentimientos, excitados delante de lo más nimio, en el campo, en la noche, en la naturaleza, en lo cotidiano, se manifiesta y nos trasmite esa buena nueva de la profundidad de las cosas. De lo entrañable de las cosas. Como siente Rosa Fabregat, por ejemplo, la higuera del camino. Nos dice: "La figure estén el sensual brançatge i engrapa la lluna. Ja donaran a l'hivern, les seves formoses branques nues, la imatge mística."

No queda aquí, todo tiene en la literatura de Rosa Fabregat ese hálito sosegado e inquietante, a la vez, ese nimbo de dudas y de futuros que nos acompaña como un claroscuro al caminar nuestra existencia.

Dicho con sus palabras, podríamos decir que son "ombres funàmbules". Cierta expresión. Sombras sonámbulas que nos siguen y nos conducen hasta la muerte. Sombras que sabe percibir Rosa Fabregat siempre. Muy particularmente en ese "Turó de les Forques" al que ahora nos referimos.

Ramon Amposta parla de l'obra a Ràdio Girona i de Lleida, i Ràdio España de Barcelona el 27 de gener de 1984 al programa Humanidades.

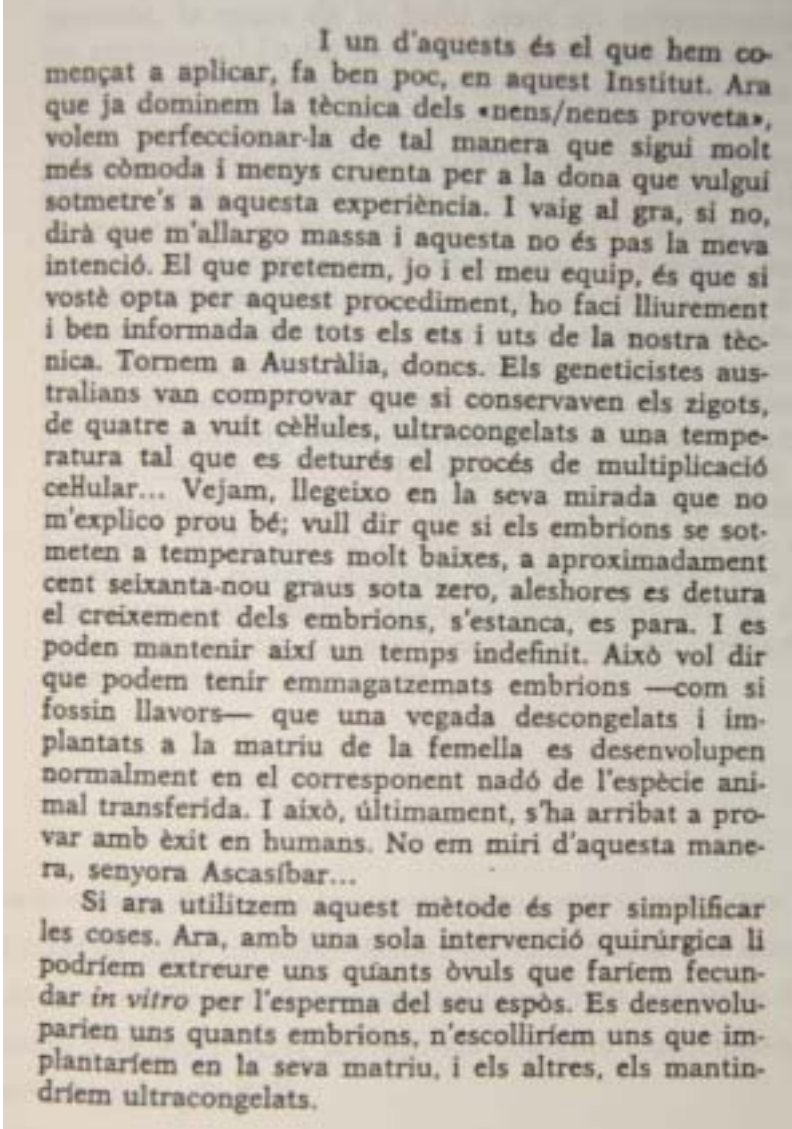
EMBRIO HUMA ULTRACONGELAT NUM.F77

Novel·la
Ed. Pòrtic. Col. El Brot.
1a. Edició 1984.

La nostra autora-farmacèutica publica el 1984 una altra novel·la "Embrió Humà Ultracongelat núm. F-77" que és una barreja de ciència, fantasia i intuïció de l'escriptora. Situa l'acció l'any 2010 quan els avanços científics s'han desenvolupat molt.

Aquí, a partir de les generacions cada cop més nombroses dintre una proveta, l'autora en fa una "componenda" de ciència-ficció.

Així ens ho explica ella a través d'un dels personatges, un metge ginecòleg famós de Barcelona.

I un d'aquests és el que hem començat a aplicar, fa ben poc, en aquest Institut. Ara que ja dominem la tècnica dels «nens/nenes proveta», volem perfeccionar-la de tal manera que sigui molt més còmoda i menys cruenta per a la dona que vulgui sotmetre's a aquesta experiència. I vaig al gra, si no, dirà que m'allargo massa i aquesta no és pas la meua intenció. El que pretenem, jo i el meu equip, és que si vostè opta per aquest procediment, ho faci lliurement i ben informada de tots els ets i uts de la nostra tècnica. Tornem a Austràlia, doncs. Els geneticistes australians van comprovar que si conservaven els zigots, de quatre a vuit cèl·lules, ultracongelats a una temperatura tal que es deturés el procés de multiplicació cel·lular... Vejam, llegeixo en la seva mirada que no m'explico prou bé; vull dir que si els embrions se sotmeten a temperatures molt baixes, a aproximadament cent seixanta-nou graus sota zero, aleshores es detura el creixement dels embrions, s'estanca, es para. I es poden mantenir així un temps indefinit. Això vol dir que podem tenir emmagatzemats embrions —com si fossin llavors— que una vegada descongelats i implantats a la matriu de la femella es desenvolupen normalment en el corresponent nadó de l'espècie animal transferida. I això, últimament, s'ha arribat a provar amb èxit en humans. No em miri d'aquesta manera, senyora Ascasíbar...

Si ara utilitzem aquest mètode és per simplificar les coses. Ara, amb una sola intervenció quirúrgica li podríem extreure uns quants òvuls que fariem fecundar *in vitro* per l'esperma del seu espòs. Es desenvoluparien uns quants embrions, n'escolliríem uns que implantaríem en la seva matriu, i els altres, els mantindríem ultracongelats.

¿M'entén, senyora Ascasióbar? D'aquesta manera, si fallés el primer intent d'implantació, que més d'un cop acostuma a no reeixir, no l'hauríem d'operar de nou per extreure-li més òvuls i repetir el procés de la fecundació *in vitro*. Amb aquest mètode dels embrions ultracongelats ens estalviem la repetició de tot el procés des del començament. M'ha entès, senyora Ascasióbar? ¿M'he explicat prou bé? Per raons ètiques, que vostè pot molt ben comprendre, no utilitzem ni utilitzarem mai aquests procediments sense l'aquiescència i la total aprehensió del mètode per les parts implicades. En aquest cas, vostè i el seu espòs. Als embrions, o més ben dit, als futurs nadons, no els ho podem pas preguntar. (En aquest moment, la mare de la Judit sentí un estremiment a les entranyes.) Jo els he exposat el cas, ara vostès s'ho pensen amb deteniment. Tornin d'aquí a uns dies o quan els sembli i em fan totes les preguntes que creguin pertinents. Ja em perdonaran si m'he adreçat tota l'estona, amb preferència, a la senyora, i és que és ella la que aporta el seu cos en tot aquest procés. Comprens la seva expressió. Curiosament, s'assembla molt a la d'altres parelles que em visiten amb l'intent d'avortament. Perdonin —i canvià la seva expressió—, perdonin, reconec que no ha estat pas gaire escaient aquest comentari. En aquest moment, el doctor Bonanova experimentà interiorment un total desacord amb la seva imatge externa. El seu jo intern reprengué el seu jo extern i li recomanà una mica més d'autocontrol i, en una petita fugida mental de la nostra escena, es consolà a si mateix dient-se que era d'esperar que al cap d'uns anys, amb l'educació sexual que ara es donava a les escoles, la interrupció cruenta de l'embaràs s'hauria eradicat totalment.

La temàtica, doncs, de la ciència-ficció està bastant ben explicada des del punt de vista científic. Rosa Fabregat n'està ben assabentada. Llueix la seva condició de farmacèutica novel·lista que parla de les coses quotidianes i vulgars. Així barreja els costums tradicionals amb els nous corrents del segle XXI.

Exemple de llenguatge científic.

«Peleu les pomes i traieu-los el cor. Fregueu-les amb la llimona perquè no es tornin negres i poseu-les a coure en un quart de litre d'aigua i amb el sucre, a foc lent, cosa d'un quart. Un cop fredes, escorreu-les i guardeu l'almívar, que barrejareu després amb la llet i els rovells per preparar-ne una crema espessa. Tingueu cura d'anar-ho remenant de tant en tant mentre es refreda. Colloqueu les pomes sobre les galetes, cobriu-les amb la crema i poseu-hi les cireres al damunt.»

Després de llegir la recepta, pensa en les pomes: «Traieu-los el cor» deia el full del calendari. Se suposa que les cèl·lules vegetals, pel fet de ser immòbils i no tenir veu —pensava la Judit—, no deuen sentir com els animals. I si sentissin? «Traieu-los el cor...» explicava el full de calendari de vint-i-cinc anys enrera. Recentment havia llegit, en una revista de divulgació, que s'havia confirmat la sensibilitat acusada dels vegetals. Que «sentien» quan se'ls tallava una branca o arrencava una fulla. S'amidava per procediments electrònics. I el cor de la poma eren, precisament, les llavors. Pensà en la seva mare. Una aroma mengívola sortia del pot que coïa la fruita, a foc lent. Els aldehids aromàtics entraren en contacte amb les papil·les olfactives de la pituitària i, automàticament, la boca de la Judit respongué a la crida ancestral dels nutrients, humitejant-se de saliva. La seva boca es preparava per mastegar i assaborir aliments. La Judit no en féu cas. Quan arribés el Narcís es menjarien el pastís de pomes i crema. Llegia pausadament el diari. L'articulista de sempre, irònic i maquiavèlic, avui bescantava un jove grup de dansa. Almenys així ho semblava. Amb aquest senyor mai no es podia preveure per on es despenjaria.

Exemple de llenguatge poètic.

Estava asseguda en un dels pupitres individuals repenjats sota el finestral. La llum travessava el calidoscopi de les vidrieres i tenyia els seus cabells foscos d'irisacions multicolors. El rostre pàl·lid emergia enmig de les onades brunes, com una fràgil magnòlia. Unes mans blanques regiraven febrores un pilot de diaris. Era tan suggerent la seva expressió reconcentrada que, per força, el Casimir oblidà la premsa que tenia davant dels ulls per fixar-los en la noia del finestral. Tenia una semblança llunyana amb la Jordina dels seus setze anys. La noia separava, de tant en tant, amb molta cura, exemplars del mateix diari. ¿Quants n'hi havia en aquell pilot damunt de la taula auxiliar recolzada al pupitre? ¿Els d'un mes, els de dos? La pila de diaris era alta. La noia s'hi passà gairebé tota la tarda revisant-los. Quan els acabà, es féu treure fotocòpies dels fulls que havia triat. Tornà més tard a ocupar el mateix lloc i ordenà el pilot de fotocòpies que portava a la mà. Donà les gràcies a la bibliotecària, deixà el munt de diaris ordenats sobre la tauleta auxiliar. I se n'anà. El Casimir, picat per una curiositat mal dissimulada, digué a la bibliotecària que no toqués, de moment, aquella premsa, que ell també la volia fullejar. Tenia el temps just i no podia entretenir-s'hi gaire. Ho sabia. El funcionari donà el preavis de tancament. El Casimir buscà amb fal·lera els possibles senyals als diaris. El seu primer pensament fou que segurament es tractaria d'alguna feina que li havien encarregat a la noia o bé, potser, treia notes per a alguna tesina; però, quan hagué repassat uns quants exemplars veié que únicament havia marcat —encara es notava el senyal del retolador autoesborrable— paraules, petites frases o bé síl·labes, i sempre de l'espai signat pel mateix articulista. No el coneixia ni n'havia sentit mai a parlar.

A l'ensem poètic i científic.

Fórem primer unes quantes cèHules germinatives de la mare dins del tub d'assaig i cadascuna tenia vint-i-tres cromosomes. Allí, en un espai minúscul, microscòpic, estava amagada, arxivada, dins dels gens de cada cromosoma, tota la informació genètica de la família de la mare. Si tenien els ulls blaus o foscos, si tenien la pell clara o bruna, si eren alts, baixos, grassos o prims, intel·ligents o menys intel·ligents. Tot hi era programat, com les fitxes d'un microordinador. Molt més petites encara.

I quan les cèHules de la mare eren dintre el tub d'assaig, n'hi afegiren moltes del pare. Les del pare eren nombroses i molt petites, i també, com a cèHules germinatives, només tenien vint-i-tres cromosomes. I en aquests vint-i-tres cromosomes, hi havia emmagatzemada en les fitxes d'informació dels gens —com en unes fitxes perforades— tota la història genètica de la família del pare... si eren alts o baixos, grassos o prims, rossos o bruns, intel·ligents o menys intel·ligents...

Les cèHules del pare, petites sagetes de Cupido, es movien amb vivacitat dintre del tub d'assaig. Cercaven desesperadament endinsar-se en les cèHules de la mare, enormes i hospitalàries. I algunes, poques, d'aquestes cèHules sageta del pare aconseguien entrar dins les de la mare. Les que no ho assolien, morien. La naturalesa és així. Malversa la seva energia sense regateig. I per a les cèHules paternes que havien penetrat dins les maternes, començava el festí de l'amor. Els vint-i-tres cromosomes d'ell s'aparellaven d'una manera totalment sincronitzada i rigorosament simètrica amb els vint-i-tres cromosomes d'ella. El festí de l'amor de vint-i-tres parelles d'amants havia començat ensems. I les vint-i-tres parelles sumaven quaranta-sis cromosomes, en total, que és la dotació cromosòmica normal de qualsevol cèHula del cos que no sigui germinativa.

S'havia format en el tub d'assaig la nostra llavor. S'havien fusionat en el tub d'assaig dues cèl·lules que, en la naturalesa, segurament que no s'haurien pogut trobar mai i els nostres pares els cercaren l'únic niu viable: un tub d'assaig. Allí es formà la nostra llavor, els nostres projectes de vida. A tu i a mi ens ultracongelaren. ¿Ja saps tu què vol dir això, veritat, germà o germana? Fa vint-i-cinc anys que ho saps i jo encara ho recordo. Em van impregnar tant de fred, d'aquell fred de l'atmosfera de nitrogen que ens envoltava, que ara necessito molt sovint el contacte del gel damunt la pell i entre els dits. Et diré que a vegades fins i tot el desitjo. Fou per a mi i és per a tu com una mena de claustre matern.

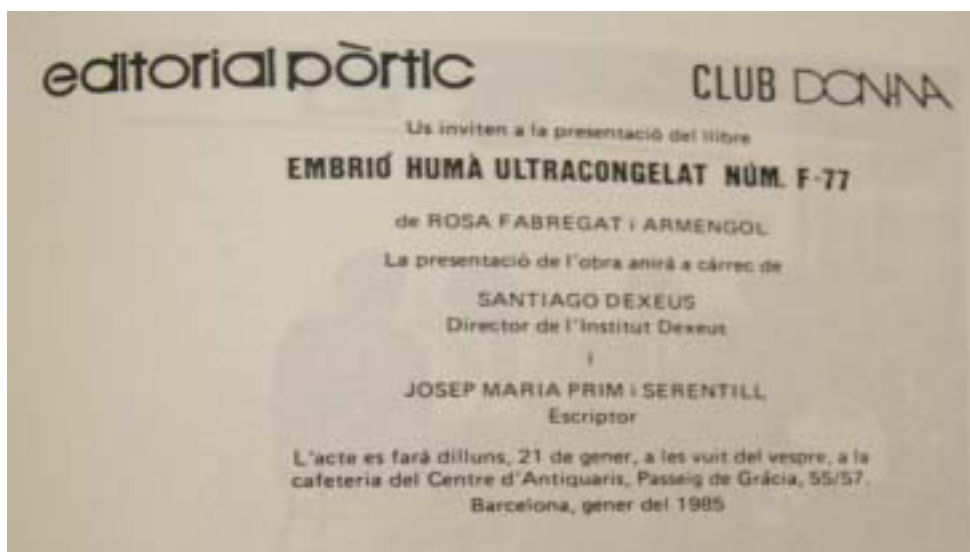
L'autocar és com un claustre. Tot és estàtic aquí dins. La vida corre a fora. I la teva acaba de començar germà/germana de gel, que vas multiplicant per dos les teves cèl·lules. Maduixa de carn. Magrana. Móra. Mórula. Germà, germana, oblida el gel i arrela't fort dins del claustre que t'aixopluga. Dins la molsa de carn que t'acull. Hospitalària, la molsa. Germà, germana. Esfèrula.

La guia la féu tornar a la realitat ambiental i deixà, de moment, la seva realitat interior. Avui la Judit era a primera fila de l'autocar; per tant, la veu i els dictats de la guia, els sentia molt a prop seu. La guia seia a la dreta del conductor. Era una noia agradable i reia tot sovint. Ella fou qui accedí als precés de la fràgil Nati quan li demanà que deixés ocupar a la Judit el lloc buit que quedava a l'autocar. La Nati era una noia-infant, d'aquestes que el contingut dels seus cromosomes determinà que tindria tota la vida la ment adolescent. No passaria més enllà. Era dolça, fràgil, i sabia molt bé que sempre aniria a prop dels pares, com en aquest viatge per Europa. Necessitava, al seu costat, algú que la protegís.

Hi ha trossos en aquesta novel·la on els sentiments, no exempts de dramatisme, conflueixen i topen amb la realitat científica de la ficció. I tot plegat impregnat de la fina melangia d'un món vell que desapareix i d'un món nou asèptic i insensible que ho dominarà tot.

Aquest assumpte, que és el motiu central de la novel·la és personificat per la Judit, la noia originada per l'embrió congelat i fecundat vint-i-cinc anys abans. Una noia que encara sent la fredor del gel en alguna part del seu cos i de la seva ànima. Hem pogut llegir la disquisició poètico-científica sobre la vida en les darreres pàgines reproduïdes.

La conclusió a la que s'arriba amb la novel·la és que la vida segueix a través de la cèl·lula, la sexual per fecundació i la que no ho és per transplantament.

El cos de la Judit morta serà trossejat i trasplantat a d'altres persones, àdhuc el fetus del seu fill que tindrà vida dintre de la matriu d'una amiga seva.

Aquest és l'argument principal de la novel·la, si bé hi ha dues petites històries secundàries que només conflueixen en un lloc: el centre d'antiquaris de Barcelona junt amb el Bulevar Rosa. I és en aquest centre on la Rosa Fabregat va fer la presentació del llibre (a la que vam assistir i de la qual adjuntem una fotografia).

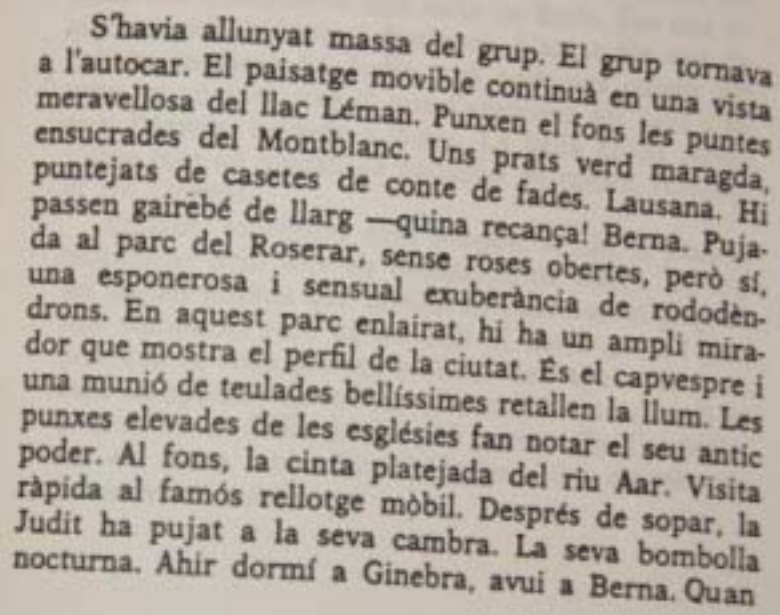
El Dr. Dexeus en va fer uns simpàtics comentaris i va dirigir la paraula al nombrós públic assistent, parlant sobre la fecundació artificial.

I és curiós que tot això, Centre Boulevard i presentació, estiguin en l'antiga ubicació de l'empresa farmacèutica Dr. Andreu. Allà foren els despatxos i el magatzem de majoristes, un dels més impressionants del món.

Rosa Fabregat preveu un futur molt avançat per a l'any 2010.

En la seva narració ens parla de setmanes de treball de vint-i-cinc hores, d'unes institucions que guarden les criatures quatre dies sencers cada setmana; de l'ús conjunt del telèfon televisiu; de la ordenació sacerdotal de la dona que celebra missa ... etc.

La novel·la ofereix també belles descripcions de paisatge i ambientació en el viatge que la Judit emprèn per Europa. Es un viatge que probablement deu haver realitzat l'autora i d'ell en podem extreure algun fragment.

S'havia allunyat massa del grup. El grup tornava a l'autocar. El paisatge movable continuà en una vista meravellosa del llac Léman. Punxen el fons les puntes ensucrades del Montblanc. Uns prats verd maragda, puntejats de casetes de conte de fades. Lausana. Hi passen gairebé de llarg —quina recança! Berna. Puja da al parc del Roserar, sense roses obertes, però sí, una esponerosa i sensual exuberància de rododèndrons. En aquest parc enlairat, hi ha un ampli mirador que mostra el perfil de la ciutat. És el capvespre i una munió de teulades bellíssimes retallen la llum. Les punxes elevades de les esglésies fan notar el seu antic poder. Al fons, la cinta platejada del riu Aar. Visita ràpida al famós rellotge mòbil. Després de sopar, la Judit ha pujat a la seva cambra. La seva bombolla nocturna. Ahir dormí a Ginebra, avui a Berna. Quan

surt del grup i de la màgia paraHelepipèdica de l'autocar-gàbia i retroba els seus minsos objectes —a Ginebra, quan passaren pels carrers comercials es comprà un elemental equipatge— esbarriats damunt del llit, sent la crida punxant del record del Narcís. I es mou, com sempre, per impulsos i marca el seu número de telèfon. Ben segur que hauria retornat a Barcelona. La veu i la imatge estimades l'embolcallen. I acabada la conversa, es pregunta: «què hi faig, aquí? Síbar que véns d'Alaska, et deus estar arrelant germà/germana, i tens por de no sobreviure, per això m'has conduït aquí, enmig d'aquest grup de gent gran que també té por de morir i, abans, vol moure's, tancat sempre, això sí; té pànic de sortir del cau de l'autocar i barrejar-se amb la gent de fora. Sí, germà/germana, el grup es tanca en si mateix com tu i totes les teves cèl·lules, reconcentrat en si mateix, com tu, germà/germana. Car vol veure món des d'una finestra, com tu, germà/germana, des de les finestres dels meus ulls. M'has allunyat de tot i de tots els meus per concentrar-te en les meves ninetes. El fred que he sentit sempre venia del nostre niu congelat, i de mi t'arribava la minsa calor de vida que t'ha mantingut despert tants anys. Has conservat, com una molla comprimida, un petit ble de vida que ara vols encendre, estimat germà/ana, i jo et vull ajudar des de fora, amb la meua calor i veient com passa ràpida la vida davant la finestra de l'autocar, perquè tu la frueixis ara que ets, per primera vegada, fora del glaç i un llit tebi t'acull». La Judit s'adormí i tingué somnis plens de malastrugança. Somià que l'ogre de la ciutat de Berna corria pels seus carrers porticats menjant-se les criatures, mentre el rellotge mòbil perdia les hores. Quedaven sense sonar, com hores mortes.

Al matí es llevà amb el cap tèrbol. Estava endormiscada encara quan anaren a fer la visita típica de Berna: veure els seus óssos i l'escultura de l'ogre devorador de criatures. Després, les belles cascades del Rin, uns quilòmetres més enllà de Zuric. Fou una visita matinal deliciosa i fascinant. L'aigua era una escultura canviant. La Judit pujà amb uns quants del grup en un petit vaixell que s'apropava als salts d'aigua. Després, tornada a Zuric. La bella ciutat suïssa s'obre com un ventall de barnilles de colors, vorejant el riu Limmat.

Dinaren, sorollosos com sempre. A ella, li plauria barrejar-se amb tots els companys de viatge. De fet, les poques estones que sortien de l'autocar, el grup es veia compacte, però dintre d'ell hi havia grups i grupets que es feien palesos a l'hora dels àpats. Llavors, cada component es coHocava, invariablement, amb la seva colla. La Judit, ja des del primer dia, l'assimilaven els d'una taula. Invariablement, des d'aleshores, li reservaven un lloc.

Referent a la tècnica estructural de la novel·la creiem que la Rosa Fabregat ha anat agafant més experiència.

Ha presentat un mosaic de personatges i fets més variats, i això fa la novel·la més polifacètica i interessant.

Destaca, com en tota l'obra d'aquesta autora, una exquisida sensibilitat dita femenina, un sentimentalisme agut, una mena de visió tràgica i fatalista de la vida.

Llibres

Una obra de Rosa Fabregat

ROSA FABREGAT I ARMENGOL va néixer l'any 1933 a Cervera (la Segarra). Obres publicades: Poesia: Estelles, El cabdell de les bruixes i Temps del cos. Contes: La dona del balcó. Novel·la: Laberints de seda i El Turó de les Forques. Trobadora que omplia de veu els seus propis poemes, realitzà durant els anys 1978-83, cent onze recitals poètics per entitats culturals, escoles, instituts, universitats, places de petites viles i de ciutats, espais de jubilats... Col·laborà setmanalment en el Finestral del Brusi. Quant a la seva tasca quotidiana, s'especialitzà en la indústria farmacèutica a Alemanya. Es doctorà en Farmàcia. Ocupà, durant tretze anys, un alt càrrec directiu en un laboratori farmacèutic català-alemany. Des de fa deu anys és la farmacèutica de Llorenç del Penedès (Baix Penedès).

"Última Hora" (6-I-85)

El comentari només es fixa en el tema de l'obra.

EMBRIÓ HUMA ULTRACONGELAT NUM. F-77. (Del diari Demà 10.IV.2010): "Sembla que serà un èxit la recent implantació d'embrions ultracongelats en el límit de la seva possibilitat de vida (25 anys an hivernació). D'ací a nou mesos, aproximadament, potser naixeran una bessona. Cal remarcar, però, que seran de diferent dotació cromosòmica perquè procediran de diferent embrió i, a més a més, de diferent parella. Es dona el cas que aquests germans bessons, els hauran procreat cinc persones: els quatre pares donants dels seus gàmetes i la mare que els incuba". El tema primordial d'aquesta novel·la, de la qual reproduïm aquest fragment, és la història d'una noia que nasqué procedent d'un embrió ultracongelat, i la del seu germà/germana mantingut en un banc d'embrions, molts anys. És evident que aquest tema dels nena/nenes proveta, generarà una sèrie de problemes jurídics i humans que propiciaràn el seu tractament literari.

"El Periódico" (Terra Ferma) (10-I-85).

Guillem Viladot en destaca els canvis psíquics que comportarà una reproducció humana com la que presenta la novel·la.

Un tema d'actualitat universal tractat per una persona que pot "aportar informació sedimentada sobre el fons científic del problema" gràcies als seus coneixements més enllà de la literatura!

"Avui"
(12-I-85)

La Vanguardia (7-XI-84) José Martí Gómez firma aquest comentaria la secció "Societat".

Una farmacéutica-poetisa novela sobre embriones ultracongelados

Un día de marzo del año 1981 me acerqué al Ateneu. Se presentaba "La joia de viure la natura", libro traducido a una docena de idiomas y con más de dos millones de ejemplares vendidos.

Curioso destino el de Edith Holden, la autora del libro, nacida en 1871 en un pueblecito de la campiña inglesa y de la cual lo único que recordaban sus conciudadanos era que había muerto ahogada, al caer el Támesis en 1920, mientras se dedicaba a recoger flores de los cantaflores en una de las márgenes del río. Sesenta años después alguien abre un polvo-riente cajón, encuentra un manuscrito ilustrado, lo lleva a un editor y Edith Holden pasa a ser autora de un "best-seller".

Esta explicación viene a cuento porque ese día, en el Ateneu, vi por primera vez a Rosa Fabregat.

- ¡Qué alegría me has dado esta mañana, cuando me han dicho que vendrías a presidir el acto! - escuché como le decía Rosa Fabregat a Marta Ferrusola de Pujol, al tiempo de observarla con un "bouquet" de violetas.

- Te he fallado tantas veces que tenía aquí un runrún de recordamiento. - le respondió Marta Ferrusola de Pujol mientras se señalaba el estómago.

El acto de presentación del libro fue una paliza inolvidable. Que después de aquella sesión soporífera algunos de los asistentes todavía comprasen el libro demuestra que el ser humano es intrínsecamente bondadoso.

Rosa Fabregat me telefoneó. Admitió que la presentación de "La joia de viure la natura" había sido un rollo impresentable y me ofreció una compensación.

- Dentro de quince días doy un recital de poesías en el Colegio de Doctores y Licenciados. Le invito...

Fue la segunda vez que vi a

Rosa Fabregat, aunque no escuché su recital de poesía; no se había podido anunciar el mismo y a la hora prevista en la sala sólo estaba yo.

- ¡Mecachis...! - dijo - ¡Parece tengo mala puta contigo! Rosa Fabregat es farmacéutica. Tiene la botica en Sant Llorenç del Penedès, pequeña población al sudoeste del Montmell.

- Telefonaré cuando esté segura de que no falla lo que le proponga - añadió a modo de despedida.

Me ha telefonado tres años después.

- Saco una novela.

Ciencia-ficción

Se la edita "Pòrtic". La novela se titula "Embrió humana ultra-congelat número F-77".

- Ciencia ficción - me aclaró Rosa Fabregat por sí con el título no he temido bastante.

He recordado el acto de presentación de "La joia de viure la natura". Las palabras de Marta Ferrusola de Pujol: "Un árbol que brota es hermoso, pero nuestros jóvenes parece que tienen vergüenza en ser sensibles a esa belleza y pasan sin mirar, quizá porque de niños les hemos cargado de supermanes y de personajes electrónicos".

- Yo le hacía escribiendo poesía intimista... - he musitado.

- Aunque sea de ciencia ficción en la novela también hay un mundo poético e intimista. Quirico, diría.

Transcurre en el año 2010 en Barcelona. Y más concretamente en el paseo de Gracia: en el Boulevard Rosa y en el Centro de Anticuarios.

- Es la historia de una joven nacida de la inseminación artificial que se entera de que va a nacer, veinticinco años después, F-77, fruto de la inseminación artificial realizada con los mismos embriones que le dieron a ella la vida. *ultracon-*

gelados a lo largo de todo ese tiempo en la Institució Bona-nova.

- El año 2010, ¿sigue Jordi Pujol de president?

- En la novela no sale el señor Pujol.

Una antigua pasión

La genética, noticia de primera página en los medios de información a lo largo de los últimos tiempos, se incorpora a la narrativa catalana junto también cuando se estudia la ultracongelación del semen de "Capito de Nieve", el gorila albino que cumple dieciocho años de vida entre nosotros.

Cuando Rosa Fabregat se planteó su tesis doctoral la gran tentación fue trabajar sobre la experimentación genética, un tema que le apasionaba. No tenía dinero, tenía que trabajar y la tesis doctoral se resolvió por el camino más cómodo: "Evolución social de la farmacia en Cataluña a lo largo del siglo XIX".

- Ahora he podido tratar el tema en plan de ciencia ficción, pero documentándome. ¿Si soy partidaria de estas experiencias genéticas? Si, cuando sean necesarias. En general y en un mundo superpoblado las veo como un lujo.

- ¿Y los recitales de poesía?
- De ciento once y cerré la página. Se acabaron.

Editorial Pòrtic ha publicat
"Embrió humà ultracongelat núm. F-77"

"Estic molt satisfeta per aquesta novel·la i la seva actualitat" (Rosa Fabregat)

Editorial Pòrtic de Barcelona, dins de la seva col·lecció «El Brot» número 27, ha publicat la novel·la de la lleidatana Rosa Fabregat que amb el títol «Embrió humà ultracongelat» núm. F-77, en ofereix com ja va adelantar «La Setmana y la Cultura», un llibre de narració amb un tema de marcada actualitat com es el de la fecundació per mitjans artificials o no prou naturals.

El tema primordial d'aquesta novel·la, és la història d'una noia que nasqué procedent d'un embrió ultracongelat, i la del seu germà/germana mantingut en un banc d'embrions, molts anys.

TEMA ACTUAL

Es evident que aquest tema dels nen/venes proveta, generarà una sèrie de problemes jurídics i humans que propiciarán els eu tractament literari. L'autora especula en aquesta obra amb el possible comportament humà d'una d'aquestes criatures, que tingui el privilegi de néixer i amb el parahumà d'un embrió en el límit de pervivència en ultracongelació. L'interès per la trama argumental no es perd en cap moment de l'obra.

Aquesta es l'últim llibre que ha escrit i publicat la nostra escriptora i poetes Rosa Fabregat. Una novel·la d'innegable actualitat, escrita amb la prosa rica i poètica d'aquesta autora que tan bé concis el tema per la seva formació científica. «Estic molt satisfet per aquesta

novel·la i la seva actualitat»
ena digué Rosa Fabregat.

Diario de Lérida

(13-II-85)

De Cervera

Josep Vallverdú

En el moment que l'home abandona les moltes lligadures antigues corresponents a una educació durant dècades basada en conceptes religiosos, si no de pietisme, es troba com a desemparat, i acut a les fórmules màgiques de la literatura fantàstica. Mai com ara no havia proliferat tant la literatura de ficció científica. D'aquesta literatura n'hi ha, majorment, de dues menes: la més clàssica, vessada enfora, que pot estar representada per dos grans i reconeguts autors, Ray Bradbury i Isaac Asimov, enginyosos inqüestionables i, en alguns casos, com en el Fahrenheit 451 de Bradbury, fins i tot inquietants més enllà de l'anècdota.

Un altre vessant de la literatura científica és la que incorpora de manera natural i plena la realitat de la ciència, una realitat fins ahir deixada a les lleixes de la possibilitat llunyana. Això és el que ha realitzat Rosa Fabregat, la nostra escriptora, en el seu darrer relat novel·lístic, **Embrió Humà Ultracongelat** núm. F-77 (1), obra en què entra de ple no pas en la ciència de demà, sinó gairebé en la cièn-

cia d'ahir mateix, quelcom que apassiona no poca gent i que tenim entre nosaltres de ben poc, tot i que no en sabem comprendre totes les possibles conseqüències. Naturalment, en mans de Rosa Fabregat, la novel·la és novel·la, crònica humana i per damunt de tot una lliçó de sensibilitat i de gràcia. La novel·la té un crescendo i, com molt bé recomana l'editor, cal llegir-la linealment, sense saltar-se res del seu contingut ni fer gambades estranyes: és aleshores que aqueix problema dels nadons procedents d'embrions ultracongelats, que resulta que són germans d'éssers vint-i-cinc anys anteriors, i que afecten, sense ells saber-ho ni voler-ho, en fixacions profundes les existències de llurs germans ja escampats per la vida, ateny tota la seva magnitud.

Una novel·la, en una nova direcció doncs, de la nostra novel·lista, cada dia més aferrada en el camí d'aconseguir una narrativa alhora lírica i punyent.

Segre (24-II-85)

Josep Vallverdú qualifica la novel·la de punyent i lírica.

Amalgama científica i literària, i la sòlida formació científica com a Doctora en Farmàcia, són sengles característiques de l'obra i de l'autora que destaca l'Isidor Cònsul en aquesta crítica de l'Avui (20-III-85) que podem llegir a la pàgina següent.

Rosa Fabregat: ciència i tendresa

Embrí humà ultracongelat n. F-77

Rosa Fabregat. Ed. Pòrtic. Col·lecció «El Brot». Barcelona, 1984. 150 ptes.

Isidor Cònsul

Embrí humà ultracongelat n. F-77 constitueix, després de *Labirint de sodis* (1981) i *El turó de les Forques* (1983), el tercer templeig narratiu de Rosa Fabregat, una escriptora que ha mostrat, darrerament, la seva voluntat d'arrelar en el camp de la narració i després d'una —diguem-ne— primera etapa— intensa cavalcada poètica: *Estel·les*, *El cabdell de les anelles* (1979) i *Temps del cos* i *treze runes de maduixa* (1980). I he dit, deliberadament, intensa, per la generosa experiència de donació personal que téu Rosa Fabregat, esdevinguda «roberitz» d'aquest darrer terç del segle XX, bo i escampant el seu verb poètic, senzill i entranyable, tot al llarg de més de cent recitals. Els carnes i les aules, arreu dels Països Catalans, foren els escenaris d'aquesta poiesia suggestiva que versava tendresa en cada un dels versos que desgranava.

La tendresa i la sensibilitat, jo diria que són la clau de volta de l'obra de Rosa Fabregat. I ho són en els seus aspectes poètics i negatius. Personalment sempre he vist un peculiar alé poètic en els seus llibres. Una mena de sensibilitat tendra, segurament la millor i la més destacada de les seves qualitats literàries, que traeix, però, al meu entendre, la seva voluntat d'esdevenir novel·lista. Tractaré d'explicar-me: deia Zola, referint-se a Narcís Oller, que el nostre clàssic del XIX mai no esdevindria un narrador naturalista perquè estimava massa els seus personatges. Una cosa semblant, i amb totes les diferències que calguin, succeeix amb la novel·listica de Rosa Fabregat. El toc del seu alé poètic dona vida a uns personatges massa entranyables, sovint excessivament eters i subtils i qui sap si d'una sensibilitat massa atada. Són personatges amb un fons d'utopia, armats d'una certa puritat, com sorgits d'un rellotge de literatura renixentista i herets d'una tradició perripetada de caire bucòlic. Ben mirat, és una alternativa més lírica que no pas èpica. La novel·la contemporània, però, és una mena de cul de sac sense

Rosa Fabregat

fons on hi cap pràcticament tot. Aquesta reflexió de tipus general em sembla que és vàlida per a les tres novel·les de Rosa Fabregat, i s'ajusta, de fet, a la seva darrera narració, aquesta novel·la lírica i càlida, malgrat la fredor del seu títol, i esciu, sobretot, al personatge de Judit, la protagonista de la narració i també els personatges secundaris: Casimir, Manolo, Àngels, Amèlia, etc. que no semblen respondre a l'exigència de la novel·la sinó més aviat a una determinada necessitat funcional. La necessitat de bastir un món dolç i tendre, amb personatges exquisits, tot una mica ensucrat i ben al marge del prosaisme de la realitat.

Una novel·la de futur per a un present d'ara mateix

Rosa Fabregat situa l'acció de *Embrí humà ultracongelat n. F-77* a vint-i-cinc anys de distància en el futur, l'any 2010. La temàtica de la novel·la, però, absolutament científica i d'una colpidora actualitat, s'enceta entorn de les experiències de tipus genètic amb els gens-proveta. I és evident que només una narradora de sòlida formació científica com Rosa Fabregat, doctora en

farmàcia, podia arriscar-se a tractar un tema d'aquestes característiques. De fet, els primers capítols tenen un marcat i necessari caire didàctic. Hom pensa d'una peculiar fecundació «in vitro» a la Institució Bonanova (sembla que cal llegir *Dereus* de Barcelona. La particularitat d'aquesta fecundació artificial rau en el fet d'extreure diferents òvuls femenins, en una única intervenció quirúrgica, que són fecundats en els tubs d'assaig. Ara bé, dels diferents embrions que s'han format només un retorna a la matru de la mare. La resta, s'ultracongele. Es guarden com a llavor de futur i com a reserva per si fallés la primera implantació. La línia que teixeix Rosa Fabregat a la novel·la té com a protagonista el resultat d'una d'aquestes fecundacions. Ara és una dona de vint-i-cinc anys, els mateixos anys que tenen els embrions germans ultracongelats. I vint-i-cinc anys és el límit teòric de la seva operativitat funcional. Són, doncs, embrions que foren paralizats en el seu creixement i que ara s'han d'activar i retornar perquè no es perdin. A partir d'aquesta hipòtesi i canemàs científic, comença a desenvolupar-se el nus de la narració.

I la novel·la, que parteix d'una base científica, es fa tot i immediatament amb ingredients literaris de tota mena, sobretot d'una riquesa simbòlica multiplicada. D'entrada, aquesta amalgama de base científica i de tractament literari (amb un personatge central dominat pel destí i un calent, si més no, tràgic) és l'aspecte més nou i original de la novel·la. I, segurament, el més sorprenent i suggestiu. Al meu entendre, però, no acaba de reeixir literàriament, potser per aquell excés de tendresa que tractava d'explicar a la primera part de l'article.

Penso que cal insistir, però, en la serietat del seu tractament científic i en la novel·la que comporta una novel·la com *Embrí humà ultracongelat n. F-77*. Una novel·la a cavall del temps, que potser caldria polir literàriament. Una novel·la, però, que es llegeix amb interès i ens apropa a l'espectacular i irresistible cursa científica de la nostra societat postindustrial. Una novel·la realista, sí capdaval.

Xavier Bordanova a El País (7-IV-85) troba que l'estil no és prou àgil i que, malgrat tot, els homes que presenta la Rosa a l'any 2010 són també masculistes.

Els nens no sempre vénen de París

XAVIER BORDANOVA

**EMBRIO HUMÀ
ULTRACONGELAT NÚM. 7-77**
Rosa Fabregat: *Construcció del Bé*
Editorial Penna, Barcelona, 1984.
200 pàgines

Els el desfici de deixar-ho tot ben explícit que es palesa rotundament pàgina rera pàgina, Rosa Fabregat ens presenta una innovació en la que ja ens avançà que tracta la seva darrera novel·la. A més d'afegir-nos abastament el significat d'un parell de símbols que apareixen un just comença la lectura, però que agruïm els lectors desprovenguts, se'ns anuncia que l'autora desenvoluparà la història d'una dona, nascuda l'any 1985, provinent d'un embrió ultraminyut, que s'embria amb l'immòbilment transplantat, a una dona desconeguda, d'un embrió germà seu que havia estat congelat durant 25 anys. Síem, doncs, al 2010, any en què, segons el que ens diu l'autora, encara no hauran canviat gaire les coses. Lluny de la típica novel·la de crítica ficció, l'autora refusa donar més importància que la de l'embrió a la mitificada superintenció del món futur, i es bolca a la desgropada dels conforts personals previsibles davant l'avenç de la genètica.

Rosa Fabregat, nascuda el 1933 i doctora en farmàcia, pretén que els òvuls fecundats in vitro puguin ser congelats al laboratori per ser utilitzats en cas que, com ocasionalment passa, el primer trasplantament a l'uter de la mare no reixi, i establir una nova intervenció per extreure més òvuls. Però, això, no ho és tot. s'hi apunta la possibilitat que els embrions congelats que no arribin a utilitzar-se puguin ser cedits —com un òrgan qualsevol— a una parella castrat, els gèmits de la qual no reuneixen les condicions per assegurar l'èxit d'una fecundació en una procreta.

La dona que fuig

La protagonista de la novel·la descobreix que els seus pares havien fet donació d'un òvul fecundat solter, amb el que anirà establert tot un seguit d'incertes relacions metafísiques. La dona, embolada que la font de joventut, es va veure obligada a escapar a Barcelona per allunyar-se de l'angoixant sobrepobrament familiar. En casa, en comptes d'afirmar la seva independència, i en traha amb un marit desaparegut que no és capaç de tractar-la com a persona adulta,

alhora que el zel de la família no desapareix. En reflexionar sobre el seu germà-proveïta, va prenent consciència de la seva situació, i la contemplació de l'afada Victòria de Samotràcia al Louvre serà el detonant que provocarà la segona fugida. A partir d'aquí, junt amb les burocràcies cabdrires que la envaïren, som invitats a un prolífic viatge cultural per Europa. El desenllaç, l'hauríem de qualificar, pel cap baix, de sobtat.

Hi apareixen encara dos a històries paral·leles i independents que tenen amb l'argument central una relació excessivament tangencial, alhora que incorporen, d'ocasionalment, nous temes a l'obra. Sembla que l'autora hag volgut proporcionar-nos una trama de contralorts simbòlics al text central, i que, en donar-los massa importància en ells mateixos, provoquen una desorientació evident. Tant si es tracta de relacionar els diferents temes de la novel·la com si es tracta tan sols de fer referència a les curiositats tecnològiques de l'any 2010, el problema que es presenta és la poca agilitat, l'excessiva ductilitat amb què s'utilitzen els recursos per donar-nos informació, dialègic desnaturalitzada, artificialment explícita, feixugues interferències de la narradora, un entramat simbòlic reiteratiu i que, per si de cas,

l'autora s'esforça a desdubtar, resten vives i destrossen el ritme del relat.

Amfòres, magranes, gàbies i alets apareixen insistentment en una història que traspua, sobretot, l'admiració pel fenomen de la vida. Assigura l'autora que, al primer decenni del segle XXI, els homes ja col·laborarem equitativament en les feines de la llar. Enganyosa conquesta, evidentment, perquè si llibre, convertit en una reflexió global sobre la situació de la dona, evidència una situació d'indiferència i d'opressió —tan subtil com aguda— dels personatges masculins envers les dones que apareixen a la narració, relacionades totes elles intensament amb la maternitat. Aquest no és un tema nou a l'obra de Rosa Fabregat —tres reculls de poesia i, amb *Embrió humà*..., tres novel·les—. Els seus personatges femenins s'han d'enfrontar amb un sistema educatiu que les allunya cada cop més dels seus fills, amb uns marits distants —que, això sí, ja saben rentar roba—, i també s'han d'enfrontar amb una ciència que les distanciac cada cop més del procés de gestació dels fills. De la ploma d'una científica vessa un relat que palesa l'intima agressió —per més que el cervell ho justifiqui— que significa per a tota dona aquesta recent incursió de la ciència. Els homes del segle XXI continuen conquerits que aquesta problemàtica els ha d'afectar escassament.

La ciència ha estat un tema, tradicional per a la ficció futurista.

- 380

A "El 3 de vuit" del 27-XII-85, uns alumnes de 3r de BUP firmen la crítica de l'embrió: una visió científica unida a una anàlisi aprofundida dels personatges i llurs sentiments. Consideren que la Judit, la protagonista, és inestable i egoista.

Visió jove de l'«Embrió humà ultracongelat n° F77»

«Embrió humà ultracongelat n° F-77» és la història d'una noia fecundada amb una tècnica de congelació «in vitro», i que ja criada, es trasbalsa al saber que l'embrió d'un germà/germana seu, fecundat igual que ella, té la possibilitat de desenvolupar-se a la matriu d'una dona.

Una mena de por la invadeix fins el punt d'allunyar-se temporalment del seu marit i tancar-se en ella mateixa. El seu caràcter inestable, introvertit, molt dependent dels altres fa que tingui aquesta reacció tan estranya. Finalment torna a casa seva encara que els seus problemes no s'han resolt.

És un llibre ambientat a la Barcelona de l'any 2010, perquè cal que hagin passat vint-i-cinc anys que són els que tindria una noia fecundada artificialment l'any 1984, com és ara la protagonista.

Tot i que hom pensa que al segle vint-i-unè la societat serà molt diferent a l'actual, en realitat no ho és tant. En aquesta nova societat l'autora no ha marcat grans canvis, si bé hem notat un fet que potser no és comú avui: famílies compostes de quatre generacions entre les quals hi ha uns lligams molt dèbils fins i tot entre pares i fills.

Com ja hem dit, l'escenari principal és el centre de Barcelona, concretament unes galeries

comercials, tot i que alguns capítols es desenvolupen a París, on la parella protagonista té uns amics. Es llavors quan la Judit, gelosa de l'amistat entre el seu marit i l'amic, intenta cridar l'atenció de tots i com a conseqüència de la seva crisi psicològica, a causa de la «presència» del seu germà/germana, trenca amb tot i fuig amb un grup de jubilats que fan un viatge per Europa. (Remarquem aquí, la presència de jubilats, símbol d'una societat vella).

Aquest tipus de reacció és el que trobem incompreensible en una noia que aparentment no té problemes de relacions amb els altres. La seva actuació és la d'una persona mimada i egoista que s'allibera de tot sense pensar en la gent que l'anvolta. Això és degut a la por que li ocasiona el possible naixement de l'embrió germà en la mateixa situació en què va néixer ella vint-i-cinc anys abans.

Al mateix temps que la història de la Judit, es desenvolupen dues històries paral·leles entre les quals hi ha molt poca relació. La funció principal que poden tenir és alleugerir el pes de l'acció principal, alhora que ens presenten una visió de la societat futura: per una banda els joves que no troben feina i per l'altra, la situació dels jubilats que no

s'aguanten econòmicament, dos problemes que ja són presents avui.

La descripció ambiental és molt bona perquè narra amb claredat llocs per on la noia passa en el seu viatge per Europa i això és molt interessant per la gent que coneix aquests indrets, encara que pels que no hi han estat resulti una mica repetitiu.

La varietat de personatges, tots ells ben tractats, especialment la protagonista, aprofitzen l'acció.

Creiem que el tema havia estat tractat moltes vegades des d'un punt de vista científic, però mai no s'havia parat esment als sentiments de les persones afectades. En canvi, l'autora en fa en aquest llibre, una anàlisi profunda, sense deixar de banda la visió científica.

Resumint, es tracta d'un llibre amb una temàtica força interessant pel lector actual, amb un llenguatge molt entenedor i recomanat per a tothom que vulgui gaudir d'unes hores de lectura, alhora que ens fa pensar sobre un dels possibles futurs que ens esperen. Desitgem que Embrió humà ultracongelat n° F-77 us encisi tant com a nosaltres.

Rodrigo Andrés i González
Montserrat Arbós i Figueras
Cristina Branchadell Belmonte
(Alumnes de 3er de BUP de l'institut «Emperador Carlos», de Barcelona).

A "El Farmacéutico" (Abril 86) es parla "del buen maridaje entre artes y letras" i de "dualismo profesional" en parlar d'en Gerard Vergés també. Ho veiem a continuació:

Tertulias de rebotica

LOS CATALANES

RAUL GUERRA CARRIDO

Hay cosas que a uno le vienen por pálpitos o por ideas, o por ambas percepciones, como son las referencias orales de uno principio de año. Para el Catalán se algo entrañable por más que no la conocida demanada bien, animal urbano casi la reducida a Barcelona, debe reconocer que soy bastante barcelonista (no me refiero a futbolista) y muy admirador de su ser (no confundir con fenilosa), algo que me gustaría se cumplieran en países de España, máxime viviendo en Euzkadi donde el ser, interpretado como sentido común de parte, aquí significa alta tradición. Me gustaría ver catalanizados a los españoles porque está sería varios más empapados, uno, donde hace ser, se eurocatalanizaron, tipiendo el consejo de Pío Baroja, el de: «si quieres ser escritor, ve a Madrid y ponte a la cola». Yo intenté ponerme a la cabeza de la cola editorial que se está en Madrid como en Barja, como dicen los ejecutivos. Me tratan bien, me quieren (incluso me pagan puntualmente) y yo correspondo. Mi última visita a las tertulias fue para presentar el libro de Mercedes Irujoche, La danza de los salmones, y abrazar a los amigos de Pareta, a los tres infantes de Lara y a Rafael Barrán, desde entonces son los amigos y conocidos de allí los que me llegan a San Sebastián a través de la prensa, el correo o el ficker. Un farmacéutico de Torosa, Gerard Vergés, que el Josep Pla de novela, en realidad de obra literaria para saber otras géneros, con Terec, biografías imperfectas, este dualismo profesional me congratula y desde aquí me felicita más cordial; la día, dice, es el retrato de un país del Don con las alegrías y tristezas de las gentes de esa

tierra, digo decir pues todavía → lo he leído. Me lo envía Andrés Telado, de Desno, otro buen amigo junto con su padre y Josep Vaz de, otro de la casa y creador de la multitudinaria colección Ance y Jellin. Al compañero Gerard hablo que entrevistarte en un «de perfil» de esta revista.

Santiago Guillén, director general del Centro Divulgador de la Informática de la Generalitat, me invita a una tertulia sobre la cultura de la informática o la informatización de la cultura, tema nuevo, nos lo explican Núria Arca y Ulla Barriola entre otros varios, cobriendo el último mes

Ignasi Riera, y lo pragmático y a derecha al tratamiento de textos, según Umberto Eco el uso del ordenador terminará cambiando el estilo literario, hipotético, hacia el análogo, parábólico, ya que el primero es más difícil de manejar en el ordenador al usar los párrafos mediante verticales, copulativas y otras argucias gramaticales, mientras que el segundo, al limitarse a unirlos mediante comas, los párrafos o bloques de palabras son más verticales a la hora de su desplazamiento por bloques, cosa en que el ordenador es virtuoso (¿o virtuoso?).

La noticia ya ha sido recogida en la prensa farmacéutica, pero me sigue impresionando. Joaquín Irujo i Faura no sólo ejerce la profesión a sus 81 años, en Pareta del Vallés sino que tiene el valor de doctorarse con un trabajo

sobre vividos por los centros de los reyes que fueron de la corona de Aragón y Castilla. Este libro de la en la vida, de amor al trabajo propio y de amor propio en el trabajo es lo que me gustaría ver confundir entre mis pacientes. Y lo digo a sabiendas de que con ideas como ésta me suicidó como novelista, los buenos sentimientos generan mala literatura. Me escribe Núria Pareta, de Hospital de Llobregat,

preguntándose el nombre del colegio guipuzcoano en vasco; la verdad es que, según Pareta, y según quien por una u otra de las variantes del euzkera/euskara, se puede llamar Oipuzkoako Sanpedagogioen Eskolas, Oipuzkoako Farmaziazko Eskolas y Oipuzkoako Farmaziazko Eskola Oipuzka. De todas formas los castreiros (los payeses vascos o así), últimos o primeros guardianes del idioma, según se dice, cuando van a la farmacia dicen que van a la botica, auxiliándose un término palmeado a los académicos y a los intelectuales más ególicas que organizadas. Por cierto, hablando de Oipuzka hay que mencionar al éxito del medicamento presentado (termostato) al amor legal, Alvaro Naveja) contra el fraude por el que se declara que «los farmacéuticos han sido perseguidos por vía de hecho» al tener que aplicar aquellas ridículas tablas de descuentos, leyendo los envases un p.p. obligatorio. Ya lo comentaban los especialistas.

Por cierto me llega la noticia de Euzkadi Fabregat y apellidos de sus novelas Euzkadi Euzkadi ultracomplejo, núm. 7-77 y *Pa'l cant de l'arbre de la vida* Rosa es doctora en Farmacia, actualmente ejerce en Llorenç del Penedès, y sus dos novelas son otro ejemplo de buen maridaje entre artes y letras. Con un estilo pulcro, con una gran economía de medios, pero no carente de brillantez, nos cuenta las a/des/venturas que pueden surgir a partir de la fecundación in vitro, se sienten en la intimidad de algunas que muy pronto entrará en la realidad: los dos libros se complementan, pero son independientes. Desde aquí me acompaña y admira por esta escritura que es un soplo más de ese viento europeo y mediterráneo que al que Cataluña, con espléndida frecuencia, nos regala.

La revista "Farmacéuticos" (núm.99) d'abril de 1986 parla de l'obra però en la seva versió castellana que com ja hem dit s'edità el desembre de 1985 per Plaza & Janés Editores S.A. La qualifica d'un cant a la vida i a la investigació. Vegem-ho:.

EMBRION HUMANO ULTRACONGELADO

N.º F-77

Rosa Fabregat

Plaza Janés. Diciembre,
1985

Nos hallamos ante la novela de una autora farmacéutica. Se trata de la obra de Rosa Fabregat i Armengol. «Embrión humano ultracongelado, n.º F-77» desafía al lector y le angustia, porque le hace enfrentarse con una serie de ideas. Es quizá el propósito de Rosa Fabregat.

Esta obra ha sido estudiada en el Departamento de Literatura de la Universidad de Reikjavik (Islandia). Entre sus conclusiones se llega al convencimiento de que es una novela que narra con frialdad hechos y sentimientos. La muerte y la vida tienen una sucesión perfecta. Es lo que la autora podría denominar la «muerte sobreviviendo»; una paradoja que produce, a veces, cierto escalofrío porque cuenta co-

sas como si fueran objetivamente normales.

Tal vez la ingeniería genética haga realidad muchos hechos y deseos.

La idea «vida-muerte» anda pareja con la idea de la unidad de la persona. Una idea también novelada no hace mucho tiempo por José Julio Perlado en su obra «Contramuerte». Muchos lazos misteriosos del origen de la vida todavía no se pueden explicar, pero algunas técnicas posiblemente pueden destruirlos. El cuerpo con su alma está a punto de convertirse en un «saco de semilla». Este y otros muchos problemas que nos circundan son abordados por la novela de Rosa Fabregat. La obra recuerda poemas de optimismo-pesimismo, y en el fondo canta a la vida y a la investigación.—A. F.

PEL CAMI DE L'ARBRE DE LA VIDA

(Ed. Pòrtic. Col. El Brot 1a. Edició 1985. Novel·la)

Aquest llibre pren el títol del Gènesi 3:22-24. Està prologat per en Jordi Pàmias, pròleg que és la còpia de l'article aparegut en diversos diaris sobre l'"Embrió Humà Ultracongelat núm. F-77", perquè "Pel Camí de l'Arbre de la Vida" és la continuació d'aquella novel·la.

En aquesta segona part -que es pot llegir sola ja que és una història sencera- es narra la vida i també la mort de la següent generació d'éssers ultracongelats. Quan, al final de la 1a. novel·la, la Judit mort d'accident, mica per culpa del glaç que sempre sent en el seu interior, ella està embarassada.

El fetus de la seva filla s'implanta a la matriu d'una amiga de la seva mare.

Per altra banda quedava encara viu ultracongelat l'embrió germà de la Judit, que en arribar als 25 anys de congelació creuen que ha de morir.

Aquest segon embrió és implantat a una pobra noia que, així, es veu implicada en l'herència familiar.

La novel·la té d'altres punts de ciència-ficció. Alguns que ja són actuals com la implantació d'òrgans, en aquest cas el cor, els ronyons, el fetge i les còrnies de la Judit.

Aquests òrgans són implantats a uns personatges, la història dels quals es narra paral·lelament a la de la família Ascaíbar.

La ficció recau en la sensació de fred d'aquestes persones, i en llur estranya atracció envers al marit de la Judit, en Narcís.

Ficció és també el missatge d'ultratomba de la Judit en un ordinador que maneja el seu marit, com veiem aquí a la dreta:

No devia ésser ell potser el qui cercava l'ombra de la seva dona? Per què, doncs, seguí fidelment i a poc a poc el mateix viatge que féu ella, hotel per hotel, itinerari per itinerari? No la defugia sinó que la cercava. I si el viatge que ella féu durà prop de dues setmanes, el d'ell es perllongà molt mes. Era el desig potser de retrobament de la imatge de la seva dona en els mateixos mars geogràfics que ella recorregué? I l'atracció que ara sentia per tornar a connectar amb l'aparell, no devia ser també l'expressió externa de l'afany amagat, de veure reproduir-se el mateix fenomen que el turmentà el primer dia de retorn a casa després de l'accident? I els fets estranys que li succeïren en el viatge, que no explicaria a ningú... només se'ls quedaria per a ell!

En Narcís s'acostà a l'aparell com un malalt assedegat de droga. El connectà i la primera cosa que féu va ser pronunciar el nom d'àmfora. Ràpidament l'aparell es donà per entès i recomençà la llarga llista de noms de sempre:

Arofna
Adelaida
Artinia
Marga
Abigaïl
Abenàmar...

Com era això? Aquest cop hi aparegueren dos noms nous: Abigaïl i Abenàmar. Abigaïl? Quin nom de campana! Abenàmar? Quin nom tan simbòlic! Noms començats amb A, i quina sonoritat la seva! I a més a més, la pantalla presentava una novetat aquest cop: els noms sortien a l'inrevés. Era curiós això!

Quan acabi l'entreteniment —es decia en Narcís fascinat— desconnectaré l'aparell, a veure si es torna a reproduir la trucada telefònica. Si fou un joc introduït per la Judit quan sospitava que estava condemnada a mort, el seguiré amb delit. Segurament me'l dedicava a mi. I l'àmfora que dibuixaven puntualment les lletres que integren el mot —igual que abans, nítides damunt la pantalla—, brillaven com petits estels blaus.

Ficció també l'existència de sacerdotesses que diuen missa. Igualment, el vehicle en forma de bombolla i que vola per damunt dels cotxes i pot aterrar en una terrassa... . La Rosa Fabregat és una dona de ciència a la que preocupen els avanços que poden aportar trastorns psíquics i morals.

Artinia, el teu patró físic es reproduirà fidel mentre els científics no manipulin la teva herència genètica, mentre no trenquin aquesta cadena que ens enllaça, a tu a i a mi, als nostres avantpassats, mentre el possible ser creat per un Frankenstein actual no espii darre-
ra la porta de la humanitat per trencar aquesta cadena. Tinc por, Artinia, i en tinc molta, de por, perquè els mitjans, els té a les mans el modern doctor Frankenstein i els pot utilitzar qualsevol dia impunement, i tant pot fer una espurna de bé, com un considerable mal a la humanitat. És igual, igual que la bomba atòmica que plana damunt els sers humans i els pot anihilar. Sabem que existeix perquè la veiem. És macroscòpica. Malauradament, els científics que manipulen els gens, poden originar bombes microscòpiques que ens destrueixen per dins. Aquestes bombes no planen fora, a la vista de tothom, sinó que són aclofades a la mateixa essència del ser, a la part més sensible. Dins la cèl·lula viva, un científic distret —o no tant distret— pot col·locar una bomba atòmica en la figura d'un gen mutant. Artinia, Artinia, filla meva, tinc por, les mans dels científics són tan grosses per a un material tan petit, tan microscòpic com es un gen, una fitxa d'informació, un recordatori, un patró de l'espècie humana! Artinia, tinc por, que amb la bomba atòmica per fora o amb mutacions genètiques per dintre, trenquin en mil bocins els éssers més bells i més sofisticats i més intel·ligents del planeta: la dona i l'home. Artinia, tinc por!
Mentre deia aquestes paraules, la Yvette tornava a deixar, acuradament, l'Artinia al bressol.

Tota la novel·la està impregnada d'un dramatisme romàntic que culmina amb el tràgic final.

Els dos éssers, resultat d'aquella primera fecundació in vitro i posteriors implantacions, moren d'accident atrets i soterrats per la neu i el glaç.

Els seus esquís dibuixaven camins paral·lels en la neu. Eren dos punts vermells damunt la blancor. Els seus terns esportius eren del mateix color. Els seus cossos es movien sincrònics. Semblaven germans. Fins que desaparegueren del seu camp visual.

Retornà els prismàtics amb una excusa que no va convèncer gens el seu veí estupefacte i observà el grup de joves on hi havia l'Arofna. Reia animadament. I tornà a pensar preocupada en l'Abenàmar i l'Artinia. Li semblà que els tornava a veure... Podien ser aquells dos punts vermells que lliscaven, bessons, en una dansa ondulada i simètrica damunt la pista inclinada. Els cossos, dominant sengles esquís, eren un regal per als ulls. El veí de taula de la Súrnia s'avança als possibles esdeveniments i li allargà els prismàtics. Ella li ho agraià amable. Si que els eren aquella parella el seu Abenàmar i l'Artinia. Si que els eren... Se'ls mirava embadalida...

Diria que aquella primitiva fúria en llançar-se a la neu, s'havia encalmat. Fruïa veient-los. Era el seu fill Abenàmar, el bell Abenàmar, el motor de la seva existència... La Súrnia seguia fidelment els seus moviments acrobàtics d'esquiador expert, engrandits pel vidre de la lent. Sempre guaitava el seu fill a distància darrera d'un vidre —es digué—. L'Artinia seguia, dòcil, els mateixos moviments simètrics, o bé era ella la qui els iniciava? Lliscaven tots dos tan harmònicament sincronitzats que era ben difícil d'escatir-ho. De sobte, un crit esglaiador i multiplicat sorgí enmig de la neu. La Súrnia no pogué veure res amb claredat perquè el seu veí, el propietari dels prismàtics, els hi arrabassà. Dels dos punts vermells que dansaven un es llançà esverat al precipici i l'altre se l'engolí juntament amb altres esquiadors una sorprenent allau de neu. La Súrnia s'aixecà esmaperduda. L'Arofna corregué vers ella. Tothom cridava esglaiat.

L'anorac vermell de l'Artinia cremava les ninetes dels astorats espectadors que veieren com la noia, feta una exhalació, caigué al fons del barranc com una petita ballarina llunyana, taca vermella en la gespa de neu. Abenàmar! Fou el crit de mort de l'Artinia, que multiplicaren les muntanyes. Abenàmar!

Com sempre la novel·lista mostra en aquesta obra, la seva extraordinària sensibilitat i la forta alenada poètica que la motiva. La melangia i la tendresa dels personatges d'aquest llibre s'infiltra en l'esperit del lector i li desperten les més renyides emocions.

Arte y técnica en Rosa Fabregat

Raras veces un tema estrictamente científico da origen a una verdadera creación literaria; Rosa Fabregat lo ha conseguido, gracias al doble impulso de su personalidad

Rosa Fabregat
"Pel camí de l'arbre de la vida"
Col·lecció El Bosc, 33
Editorial Pòies
Barcelona, 1983

LOS que hubieran penetrado en la anterior producción literaria de Rosa Fabregat —tres libros de poesía, otras dos novelas y diversos cuentos y artículos— habrán experimentado cierta sorpresa al encontrarse con su novísima personalidad novelística; a mayor abundamiento se sorprenderán los que se acercan de golpe al actual plano de su creación narrativa. Debe de haberse proyectado la escritora, según mis conocimientos, sobre un tema todavía inédito en nuestra perspectiva novelística: no es, propiamente, el de la ciencia-ficción, que ya ha dado origen entre nosotros a notables muestras, sino el de un mundo posible, punto ya a nuestro alcance, que produce, en todo caso, sobrenatural y escalofrío. Es el mundo de la fecundación artificial mediante el recurso de los embriones humanos ultracongelados.

Rosa Fabregat era, en verdad, una de nuestras costadas cabezas que podía sentir semejante aventura, sin reducirla a su forma exclusivamente científica ni conferirle una solución espectacular o desatinada. Doctora en Farmacia, familiarizada con la biogenética y, al mismo tiempo, enamorada de todas las expresiones y emociones de la vida —y, con ello, de la misma belleza del lenguaje—, sólo ella, tal vez, era capaz de hacernos vivir sin apavientos, antes bien, con un caudal de ternura, en un discutible futuro que cada día nos parece más próximo y posible. La única cosa que lamenta el observador es la falta de preparación científica y técnica para valorar en todos sus niveles el bloque fundamental de la creación de la escritora.

No quiere decirse con ello que Rosa Fabregat abuse de su facultad —o deber— de manipular unos materiales y unas actividades que son competencia del especialista. Desde el primer momento, por el contrario, intentó hacer accesibles al profano el léxico científico y los experimentos biotecnológicos y pasar, con la mayor naturalidad, del mito de la biogenética a la instantánea del fetu sencillu —o vul-

gar— de la vida cotidiana, como señalaba el profesor Jordi Pàmies. Dicha propensión ya se breñaba en su anterior novela "Embrió humà ultracongelat núm. F-77" (publicado en 1984 en la misma colección), que abría el díptico continuado ahora —no sé si cerrado— mediante "Pel camí de l'arbre de la vida", título significativamente extraído de un versículo del "Gènesis" (3, 24).

Habilidad constructiva

En la misma estructura del díptico hay que subrayar la habilidad constructiva de Rosa Fabregat. Aunque "Pel camí de l'arbre de la vida" sea, en efecto, la prolongación real de "Embrió humà ultracongelat núm. F-77", las dos novelas tienen su propia vida, pero no independiente, sino dirigida por un solo criterio o un solo hilo conductor: una mujer, Judit, llena ambas novelas, aunque ya haya muerto, en un accidente de autopista, al final de "Embrió humà...". Pero sobrevivirá a sí misma. Es ella, "la filla del gel", nacida, en virtud del procedimiento sofisticado de fecundación de su madre, estéril, por su propio embrión ultracongelado, la que nos introduce en este mundo alucinante que "produce horror porque cuenta cosas tremendas como si fueran objetivamente normales (y lo son desde el punto de vista científico)". Esta observación, justísima, de la profesora islandesa Alfrun Gunnarsdóttir, se lee en su prólogo a la versión castellana de "Embrió humà ultracongelat núm. F-77" (editada por PLaza & Janés). Es cómodo aducir la cita porque nos ahorra un puñado de comentarios en los que el profano puede fácilmente extraviarse.

La ciencia como materia literaria

El doble relato novelesco nos aloja inmediatamente, sin que apenas reparemos en ello, en las posibilidades más asombrosas del futuro, algunas de las cuales ya han entrado en el terreno de la realidad. Rosa Fabregat nos sitúa en los albores del siglo XXI, exactamente en el año 2010. No es descabellado suponer que a estas alturas todas las conquistas presentadas por la novelista serán de uso común o frecuente: no sólo la as-

Rosa Fabregat

cesión de la mujer al sacrificio o el enloquecedor escenario de ordenadores y computadoras en que se mueve Narcís, el marido de Judit, sino la regulación jurídica de la fecundación "in vitro", incluso a los veinticinco años de la ultracongelación de los gametos.

Lo realmente extraordinario es que Rosa Fabregat haya sido capaz de transformar todo este alarmante mundo de aparente ciencia-ficción, o de manifiesta pesadilla —que puede originar seres procreados por cinco personas—, en materia literaria, llena de delicadeza, gracia y pasión; incluso en cuerpo traspasado a menudo por la más alta tensión poética. ¿Cómo se opera la difícil metamorfosis? Hay que buscar en la misma trama, sabiamente dominada y humanizada en sus aspectos más solitarios, todo el secreto. Judit, que cierra con su absurda muerte la acción de "Embrió humà...", mientras esperaba la llegada a las riberas de la luz de un hermano o hermana —el embrión ultracongelado durante veinticinco años—, va a sobrevivir en el ser vivo que palpita en sus entrañas.

El prodigio se realizará, de la forma más natural, al perseguir la aventura genética en "Pel camí de l'arbre de la vida". Desde ahora, junto a los protagonistas Judit y Narcís, parece ya destruida, cobra nuevo relieve la presencia de sus

amigos Yvette y Oriol, que viven en París. Yvette ha cedido su propio cuerpo para recibir, dándole nueva sangre, el embrión de Judit y Narcís. Pero también se trasplantan otros órganos de la víctima: córnea, corazón, hígado. De esta forma, Narcís se ve poco a poco asediado por un grupo de personajes que le hacen más vivo y angustiada la ausencia de Judit, palpitante en otros seres, o se relacionan de algún modo con ella: Adreida y Casimir, Amèlia y Gregori, Abigail, Súrnia. Y con ellos, los últimos frutos de las fecundaciones "in vitro": Artina y Abenamar —pobres y tiel—, hondamente enamorados y destinados, como Judit, su madre y hermana, a la destrucción.

Rosa Fabregat maneja con indudable rigor y sobriedad de medios y símbolos los hilos del drama. ¿Qué oculta razón se encierra en el doble final trágico de sus dos novelas? ¿Pasa a su dedicación a los misterios de la técnica biogenética, teme tal vez, a la peste, sus resultados fríos y matemáticos. Diríase que ha saltado la valla del arte para descubrir el rostro de la irrealidad y la alucinación. Y nos ha revelado su descubrimiento a través de una narración personalísima —casi un poema— que quita el sueño y el reposo.

MIQUEL DOLÇ

Miquel Dolç ho defineix ben bé: El doble impuls de la seva personalitat. (La Vanguardia 8-V-86)

Se titula "Pel camí de l'arbre de la vida"

Rosa Fabregat publica su segunda novela sobre manipulación genética

P.E.

LLEIDA.— "Pel camí de l'arbre de la vida" es la última novela realizada por la escritora leridana Rosa Fabregat, natural de La Segarra, publicada estos días por la editorial Pòrtic dentro de su colección El Brot. Esta novela es la segunda parte de la saga iniciada con "Embrió humà ultracongelat núm. F-77", en el que la autora aborda el tema de los "niños probeta" y de las manipulaciones genéticas de los científicos, con una estructura novelística rica y muy bien construida.

Con la lectura de "Pel camí..." se consigue una información actual e incluso científica de los mecanismos genéticos y de su manipulación actual y futura, además del impacto que tendrán los ordenadores en la mente humana.

Esta es la cuarta experiencia novelística de Rosa Fabregat, tras una amplia incursión en el campo de la lírica, con tres libros ya publicados: "Estelles", "El cabdell de les bruixes" y "Temps del Cos". En novela ha

publicado anteriormente "Laberints de seda" y "El turó de les forques", además de varios cuentos, y artículos de Prensa. Rosa Fabregat es doctora en Farmacia por la universidad de Barcelona, y ha trabajado en Alemania y dirigido unos laboratorios farmacéuticos en Barcelona. Junto a su actividad literaria destaca su faceta como rapsoda, que la ha llevado a realizar hasta más de cien recitales poéticos por toda Catalunya.

Para el poeta y catedrático Jordi Pàmias, el estilo de Rosa Fabregat tiene "fluidez en el lenguaje, un tono plano, naturalísimo -que no excluye la tensión poética- el uso de numerosos vocablos del lenguaje científico, y la gran facilidad con que pasa del mundo de la biogenética a la inmediatez de los hechos que transcurren en la vida cotidiana". Para Pàmias, los personajes de la escritora "transpiran una cálida humanidad, junto a una estructura narrativa ágil y flexible".

Segre (18-XII-85)

Al Diario de Lérida surten el 22 de gener de 1986 i el 23 d'abril del mateix any dues ressenyes sobre la traducció al castellà de l'Embrió Humà Ultracongelat núm. F-77" tot destacant-hi que l'ha traduïda la pròpia Rosa Fabregat. El pròleg és del Professor del Departament de Literatura a Reykjavik (Islàndia), Alfrun Gunnlangsdóttir on es va llegir aquesta novel·la. No les reproduïm perquè no són pròpiament crítiques.

ARTICLES

Hem dividit l'obra de la Rosa Fabregat en poesia i prosa. No obstant, ens queda, encara una altra faceta de la nostra farmacèutica: els articles. Naturalment són escrits en prosa, però ja no és narrativa de novel·la –malgrat que trossos de novel·la han servit com a articles- sinó llenguatge de periodisme, amb el seu estil propi, dedicats a recordar fets, dates o anècdotes.

El 1982 va col·laborar en algunes ocasions a "El 3 de vuit". Així unim sota la secció d'"El Vendrell", "Escates al carrer del Sol", dues pàgines de l'obra "El Turó de les Forques" (pàgs. 139 i 140) i que sotasigna Dietaris 1981, Rosa Fabregat. La visita a Apelles Fenosa, que és el que hi descriu, interessava al públic del periòdic (21 de maig de 1982).

Però la majoria d'articles són de 1984 i després de 1986.

Amb motiu de l'homenatge d'Alfons Maseras en el seu centenari, "El 3 de vuit" li publica el següent article el 3 de febrer de 1984:

Centenari del naixement d'Alfons Maseras (1.884)

LLORENÇ DEL PENEDÈS

Fa uns dies, el "Diario de Barcelona" en l'apartat Penedès, aparegué un escrit titulat "El vent dels anys d'Alfons Maseras". L'autor del qual és la germana de Llorenç del Penedès Rosa, Fabregat i Arnegat.

Com que demà se celebrà aquest Centenari, ens plaia fer-vos estimar el seu contingut.

Els cent anys d'Alfons Maseras

Les vinces del Penedès ara s'afloren, aquest matí de gener, en una desquitada. Els seus brocs oberts enforquen l'aire i arriba que vulguen tallar el cel, tant era aquest jet que el cel. Les oliveres recentment penecades del fruit han perdut tot els seus arbrutats folios negres. Els ametllers enquen en primers freds els seus projectes de flors, no fossin la primavera les maldades. El cel, heliòtop. En feia una certa viciosa sobre les branques

sacrificades escampades per terra consules de gemes dels possibles fruits. Valg recollir un petit brot i hi valg donar l'escalforida idea de la mà tançada, mentre associava la imatge del fruit avortat, a la de moltes mentes tocades per la dèria llorenç, que les havien esborrat pel tal de donar més sabó a d'altres brots del mateix arbre.

En moria pel març pàrric de l'escriptor Alfons Maseras. El senderol borbolat per un bell marge de pedra em deixà a l'entrada de Sant Jaume dels Domenys, la vila natalia d'Alfons. Aquest any que acabem de començar és el centenari del seu naixement. Quasi passat

pel davant de la seva casa, del no sabem el portal al brot d'ametller que guerdava al riba de la mà i aquesta carta.

Benvingut Alfons Maseras! D'aquí a unes setmanes, probablement el dia quatre de febrer, la seva vila es veurà de diumenge per commemorar el seu centenari. El teu poble no t'ha oblidat. Tens una plaça a la façana de casa seva, que te memòria a la teva naixença. Ja fa més d'un any que al marge de Sant Jaume, el doctor Santals, remou els vents perquè s'origi força al teu nom era.

Organitzat per l'Ajuntament es publicarà un opuscle amb

dos treballs que protagonitzaran tu, signats per M. Dolores Urgell i Josep M. Fran.

Alfons, Alfons Maseras o Jaume dels Domenys novel·lista, dramaturg, conista, traductor (Molí, Muset, Shakespeare, Leopardi), periodista, dirigent (Fortuny), periodista d'una revista, ha caminat pel teu poble i pel teu camí i quan ha tornat a casa ha volgut sentir el tacte dels teus velles lapes de guine de la seva novel·la. Editha, ahora que recordava malangosa al teu L'Estudiant de Cervens.

Rosa Fabregat i Arnegat

Un altre tipus de col·laboració a “El 3 de vuit” la veiem en l’escrit del 4 de maig de 1984 “Becket o l’honor de Déu”, de Jean Anouilh on fa una crítica de la interpretació i posada en escena de l’obra pel grup teatral d’”El Centre” de Sant Llorenç del Penedès. Com es pot llegir, aquest article és la reproducció d’un altre publicat al “Brusi”. Efectivament, Rosa Fabregat col·labora des de finals del 1983 i tot el primer quadrimestre de 1984 amb el “Diario de Barcelona”. Així el 20 de març de 1984, surt una carta d’ella a l’Avui: “No deixem morir “El Brusi”” en la que demana als barcelonins que comprin aquest diari que s’enfonsa. Aquests articles es publicaven sota el títol genèric de “Finestral”. Els temes són diversos: les cartes manuscrites; costums que es perden; la crítica literària, les dones; Barcelona amb el seu asfalt; el Centenari d’Alfons Maseres; l’atur; i crítiques de llibres de Jesús Huguet, Enric Balaguer, Manuel de Pedrolo, Guillem Viladot, etc.

En reproduïm només tres al full següent que destaquem per diversos motius.

També escriu al Butlletí de la Federació Farmacèutica. Fa una “notícia del soci” per parlar de la concessió de la medalla Rafel Folch i Andreu per premiar la tasca d’historiadors de la Farmàcia de prestigi internacional. La nota és del 20 de maig de 1984, i aquell any fou triat el Dr. Ramon Jordi González.

L’”Avui del jovent” li publica un conte infantil d’una pàgina d’extensió titulat “Encara tenia ninetes” (10-III-85) que parla sobre un món fantàstic ple d’éssers clonals, estereotipats, sense ninetes.

El 1986 torna a fer col·laboracions esporàdiques i ara és al diari “Segre”. Parla en cada article sobre un escriptor català i va començar pels de ponent: Josep Solsona, Josep Vallverdú o Guillem Viladot.

També en podem veure un exemple als fulls següents.

I així va continuant la trajectòria literària d’aquesta farmacèutica, la vàlua de la qual és reconeguda també pels propis farmacèutics. El 7 de juny de 1986 va ser homenatjada conjuntament amb el també conegut farmacèutic – escriptor Gerard Vergés pel Col·legi de Farmacèutics de Tarragona que els atorgà una magnífica placa commemorativa de l’acte (El Perelló).

Veiem a continuació els tres articles esmentats.

El 28 de desembre de 1983 ens mostra la seva bona fe; els colorants com a element científic sempre present.

El 8 de febrer del 84 veiem un encertat article sobre el dur món literari.

El dia 1 de febrer del mateix any ens ofereix un bon article feminista, tot esmentant els remeis.

Josep Vallverdú i "El vol del falcó"

Rosa Fabregat (*)

Hom especula sovint en el gènere literari al que pertany una determinada obra i, fins i tot, també s'acostuma a compartimentar els lectors per edats. Amb aquesta dèria de les classificacions es dona per suposat que la literatura dita juvenil no necessita de certs miraments o: la crítica, diguem-ne oficial, i poques vegades, per no dir poquíssimes, es pot llegir als diaris i revistes del país una ressenya, un estudi seriós dels productes literaris destinats als nostres infants, adolescents i joves.

Potser es creu, equivocadament al meu entendre, que no cal parar atenció en les obres publicades pel sol fet que els canals de venda ja acompleixen la seva comesa de gaudir de suficients lectors dintre de les escoles. I no es pensa que moltes vegades els lectors adults agrairíem una informació pertinent i els mateixos autors veurien reconeguda la seva tasca creativa en llegir als diaris i revistes l'opinió mesurada sobre les seves obres i al mateix temps els serviria per a veure-les en perspectiva dins el mirall de la crítica.

Tinc al meu davant *El vol del falcó*, de Josep Vallverdú, publicada per La Galera dintre la col·lecció *Els grumets de La Galera*, i m'adono que el prolífic Josep Vallverdú té publicades en aquesta col·lecció catorze obres, totes plurieditàdes. Des de Rovelló que està en la 9ª edició, *Roc el drapaire* en la 7^a

edició, fins "El fill de la pluja d'or, la penúltima de les seves obres d'aquesta col·lecció, que ja va per la segona edició.

Quins escriptors catalans classificats com a productors de literatura per a adults poden presumir —em pregunto— de la quantitat de lectors que gaudeix Josep Vallverdú? Molt pocs, potser gairebé cap. En un país petit com el nostre que pateix endèmicament d'una taxa de lectors més aviat minsa, el fet d'escriptors com en Josep Vallverdú, que sadolla generosament amb la seva ploma noves fornades de lectors, mereix unes paraules de reconeixement.

He llegit amb molt d'interès *El vol del falcó*, l'aventura i les peripècies de Keres, el pastor que esdevé lloctinent del regne de Manolke. He fruit amb les belles i acurades il·lustracions d'Isidre Monés, he escoltat l'harmonios dring dels noms amb ressonàncies gregues: Theros, Arsakides, Galme, Dodma, Menontes, Pontos, Trogan... M'he deixat emportar per la fantasia poètica de l'autor en parlar del Temple de la Lluna i del seu secret, de Norva i de les dones il·luminades, els homes de prodigis, i sobretot —per la seva fascinació— la roca misteriosa anomenada Termolit, caiguda del cel. L'autor ens fa sentir en la pròpia pell la màgica atracció d'aquest meteor.

Quan he acabat l'hora segueixo pensant en l'arbitrarietat que es pot amagar dins les classificacions dels gèneres literaris.

Rosa Fabregat i Armengol: escriptora.

ENTREVISTA PERSONAL

Estem, la Dra. Fabregat i jo, còmodament assegudes al menjador - sala de casa seva, és a dir, a la primera planta sobre la farmàcia a Sant Llorenç. La casa no és gaire gran i està plena de llibres i objectes que són records per a la nostra farmacèutica. Hi són presents a l'entrevista el seu marit -quan la conversa deriva cap al món de la literatura ell sovint intervé ja que també escriu- i el seu fill que escolta.

1) "Per quin motiu va estudiar la carrera de Farmàcia?"

"Bé, als 17 anys influencia molt l'ambient familiar. Jo volia dedicar-me o bé a estudiar Filosofia i Lletres per la qüestió literària que ja aleshores m'atreia, o bé medicina o Farmàcia. Em vaig inclinar pel camp científic, aconsellada també pel meu professor.

Vaig triar Farmàcia perquè tenia més sortides. I, primer de tot, jo vaig posar una botiga de farmàcia".

2) Com va néixer en vostè la seva afició a la literatura?"

"La he tinguda des de petita. Als 13 o 14 anys vaig escriure els meus primer poemes".

S'aixeca i treu una llibreta d'un calaix. Me l'ensenya amb un somriure nostàlgic i diu: "Mira, veus,... són escrits en castellà la majoria."

"Tothom escriu poemes a aquesta edat, però a mi l'afició em perdurà. L'any 57, o 58 vaig escriure algun article per a La Mañana -El retablo de Melisendra es deia l'espai- però a casa no els agradava i ho vaig deixar córrer.

Després vaig tenir molta feina i poc temps. En tornar al poble reneix la meva afecció i m'ho prenc seriosament. Començo aleshores una novel·la en què cada capítol estava encapçalat per un poema. La dono a llegir a una amiga meva d'El Vendrell i em diu que el que li ha agradat més són els poemes.

Així és que els vaig recollir en un llibre i els vaig presentar al Ciutat de Martorell i el vaig guanyar.

3) Va haver de superar moltes dificultats?

El primer llibre, "Estelles", em va costar molt de publicar. Al final ho va fer La Sal, Editorial de Les Dones; el segon "El Cabdell de les Bruixes" el vaig editar a València, va ser un èxit de vendes, set mil cinc-cents exemplars en un any, ... i el tercer també a València.

Després la primera novel·la, Laberints de Seda va quedar finalista al premi "El Brot" i l'editorial la publicava.

4) Es compatible la literatura amb la seva professió de farmacèutica?

Quant al temps, ara, sí. M'hi dedico els caps de setmana i als vespres. Encara m'agradaria més treballar només migdia i escriure l'altre mig. Quan a la feina, el contacte amb la gent m'ajuda molt a l'hora d'escriure.

5) Hi ha relació entre la Farmàcia i la seva activitat literària? Es a dir, li ha servit estudiar Farmàcia per escriure?

Sí. En les últimes novel·les en què hi ha una gran part científica, m'ha servit molt. Però avui en dia, àdhuc en la vessant més humanista, també es necessita una dimensió científica.

6) Com jutja la seva obra?

Ui! ... aquesta pregunta és equivalent a preguntar a una mare com els seus fills. No, no sóc jo qui ha de jutjar, són els lectors, els lectors més que els crítics.

7) Si tornés a començar faria el mateix?

No. Només em dedicaria a escriure. La meva professió m'agrada molt, però avui en dia, prescindiria de la qüestió econòmica i no seguiria el consell dels pares. La meva generació estava condicionada al dictat patern.

Respecte a la professió, ja et dic, que m'agrada molt i he tingut problemes. Jo vaig agafar la branca de la indústria farmacèutica i per entrar a un laboratori -en aquell moment era com ara, que no es troba feina- en què demanaven alemany, em vaig comprometre a aprendre'l en un any. I així vaig anar a la Universitat a fer classe. Després d'un any a Alemanya especialitzant-me, vaig ser durant 13 anys Directora Tècnica Farmacèutica aquí a Barcelona. Però després quan la casa va ser comprada pels americans, no vaig poder acceptar la situació en què em trobava i vaig començar de zero.

Vaig tornar a posar una farmàcia aquí a Llorenç del Penedès que és com La Meca de la subcomarca. Hi ha 1300 habitants i una urbanització a prop. Es un poble petit i ben connectat, m'hi trobo molt bé.

8) Com veu actualment la literatura catalana?

Pateix del problema d'un país minoritari sense Estat. S'ha millorat molt clar, es publica més; però s'ha de fomentar l'hàbit a la lectura, i a la lectura en llengua catalana. Jo mateixa, ja ho he dit, escrivia els poemes en castellà i català. Va ser quan vaig tornar a un poble, quan vaig tenir consciència de catalanitat. I he polit el meu català llegint, llegint Marià Manent, Foix, Viladot etc.

En el nostre món literari hi ha una sèrie de grupets que sempre són els mateixos, és un món de capelletes, i amb tensions. També crec que hi ha una proliferació excessiva de premis literaris.

9) Què en pensa del paper del farmacèutic en la societat actual? Del futur de la Farmàcia?

Penso que el paper és problemàtic si no es modifica el Pla d'Estudis ja que altres disciplines ens prenen la nostra.

Hauríem de mimar la nostra imatge i ja des de la Universitat i des de les associacions. Jo sóc apotecària de capçalera, però, en conjunt no tenim consciència de classe

farmacèutica.

El futur es troba en l'especialització farmacèutica. El farmacèutic de botiga hauria d'estar desglossat en Inspector Farmacèutic Municipal -la seva tasca la fa a la comarca- i els que tenen oficina de farmàcia, hi hauria una xarxa de farmàcies que tindrien un laboratori comarcal.

Apart hi hauria d'haver el farmacèutic de laboratori, d'indústria, l'hospitalari, molt important, el dedicat a l'ensenyament etc.

La farmàcia analítica és un camp que no ens l'hauríem de deixar prendre. També hi ha d'haver el toxicòleg, el cosmètic, el dedicat a la Dietètica i a la Bromatologia, a l'Òptica etc.

AUTOCOMENTARI

En les meves dues últimes novel·les publicades, "Embrió humà ultracongelat..." i "Pel camí de l'arbre..." he intentat que el discurs científic - la biogenètica - i el literari, s'acoblessin harmònicament. He volgut que al lector/a corrent els arribessin els avenços científics i les seves possibles derivacions ètiques i sociològiques dintre d'una trama novel·lística que els arrossegui.

La novel·la "El Turó de les forques" està dividida en dues parts dintre del mateix volum. La primera l'encapçala la paraula "somni", és a dir, la imaginació, la creativitat; la segona, la paraula "vetlla", que simbolitza la quotidianitat. El somni i la vetlla els equiparo als dos hemisferis cerebrals: el 'imaginatiu, el fantasiós, el creatiu - somni -, i el de les tasques quotidianes, - vetlla - de l'altra.

La novel·la "Laberints de seda" és, en part, autobiogràfica com gairebé sempre tota primera novel·la.

Quan als poemes, la majoria són de caire intimista i alguns diria que amaguen una certa virulència o reivindicació.

Aquestes són les meves apreciacions personals però han de ser els lectors/res i els crítics els que esmentin el seu veredicte. Als lectors, receptors del meu missatge els he adreçat sempre ja sigui en el poema escrit, en el recitat, o bé en els contes i novel·les, el meu intent de comunicació, d'encaixada de mans a distància.

*Rosa Fabregat i Armengol
Llorenç del Penedès, 28-10-86*

BIBLIOGRAFIA

LLIBRES

- "Estelles" (La Sal, Edicions de les Dones, Barcelona, 1a. ed. abril 1979).
- "Estelles" (La Sal. Eds. de les Dones, Barcelona, 2a. ed. octubre 1979).
- "El cabdell de les bruixes" (Jesús Huguet ed., València 1979, 1a. ed).
- "El cabdell de les bruixes" (Jesús Huguet ed., València 1980, 2a. ed.).
- "Temps del cos i tretze llunes de maduixa" (Jesús Huguet ed., València 1980).
- "Tramada" (Publicacions de l'Institut d'Estudis Tarragonins R. Berenguer IV, 1980).
- "Laberints de seda" (Ed. Pòrtic, 1981).
- "LA dona del balcó" (Ed. Prometeo, 1981).
- "El Turó de les forques" (Ed. Pòrtic, 1983).
- "Embrió humà ultracongelat núm. F-77" (Ed. Pòrtic, 1984).
- "Pel camí de l'arbre de la vida" (Ed. Pòrtic, 1985).
- "Embrión humano ultracongelado núm. F-77" (Ed. Plaza & Janés, 1985).
- "Por el camino del árbol de la vida" (Ed. Plaza & Janés, 1986).
- "Gran Geografia Comarcal de Catalunya".

PUBLICACIONS

- "Diario de Lérida".
- "Cartipàs" (revista panadesenca).
- Revista "Al vent".
- "La Mañana" (diari).
- "La Vanguardia".
- "Informes" (Baix Penedès).
- "Mundo Diario".
- "Avui".
- "El Correo Catalán".
- "Butlletí de Circular Farmacèutica".
- "Gente" (Revista).
- "El Periódico".
- "Diario Español" (Tarragona).
- "L'Hora de Catalunya".
- "Catalunya Franciscana".
- "Canigó" (revista).
- "Alella" (revista).
- "Portal Nou" (Baix Penedès).
- "Segarra" (Rev. de Cervera).
- "El Nou".
- "Els Tres Tombs".
- "Isaura" (revista de Guissona).
- "L'embolic" (revista de Tarragona publicada per l'Institut "Màrius Torres" de Lleida).
- "Mensaje" (revista lleidatana).
- "El 3 de vuit".
- "Butlletí Municipal" de Mora d'Ebre".
- "Full Informatiu" de Vilafranca del Penedès.
- "Radar" (revista).

RAMON JORDI I GONZÁLEZ
(Historiador de la Farmàcia i poeta)

BIOGRAFIA

Neix a Barcelona el 3 de desembre de 1926 i estudia a les Escoles Franceses Fa el Batxillerat a l'Institut Menéndez Pelayo i al Col·legi mixt "Palacio de Cultura". Com molts altres estudiants de l'època passa per l'Acadèmia "Pérez Iborra" per superar amb èxit l'examen d'Estat. Es llicencia en Farmàcia l'any 51 a la Universitat de Barcelona.

Des de l'any 52 al 75 es fa director tècnic d'un laboratori d'especialitats de medicina veterinària, "Tura", Jordi i Cia. És diplomad en Sanitat.

Des de l'any 55 està establert amb oficina de farmàcia a Barcelona. Es doctora l'any 71 a la Càtedra d'Història i Legislació de la Facultat de Barcelona.

Fou col·laborador de l'esmentada càtedra des de 1966 i posteriorment Professor Ajudant no numerari fins a l'any 72. De 1972 a 1978 és Professor Ajudant de classes pràctiques a la mateixa Càtedra.

A partir de 1979 passa a ser col·laborador de la càtedra de Història de la Medicina de la Facultat de Medicina de Barcelona on hi dirigeix diversos treballs, per exemple col·labora també en l'informe que sol·licita la Generalitat sobre l'assistència Sanitària Primària. L'any 82 co-dirigeix una tesi a la Càtedra de Microbiologia de la Facultat de Farmàcia de Barcelona.

Cursos ; Ponències i Congressos; Tasques al Col·legi de Farmacèutics de Barcelona.

El 1958, i arrel de la situació creada pel desfalc al Col·legi de Farmacèutics de Barcelona, en Ramon Jordi va ser nomenat per l'assemblea com a secretari de la Comissió Investigadora.

Així comença una llarga actuació al Col·legi durant més de vint-i-cinc anys de forma més o menys continuada. Per exemple:

Proposta de creació d'una "Comissió de Relacions Públiques"(1962); control de la distribució de medicaments a través del Col·legi quan les inundacions del Vallès (1962) i el seu informe; supervisió i vigilància de la classificació i inventari de la documentació del Col·legi datada des de principis del segle XIX (1972).

Altres actuacions són: Assistència a l'homenatge fet a Madrid el novembre de 1982 al Dr. Guillem Folch Jou, en representació del Col·legi de Farmacèutics de Barcelona; impartir classes d'Història de la Farmàcia en els cursos que organitza el Col·legi i per a ser "Auxiliar Diplomad de Farmàcia" (des de l'any 77).

Assisteix al Congrés Internacional d'Història de la Farmàcia a París el 1973 (24-29 de setembre) gràcies a una "Bossa de viatge" atorgada per la Junta de Govern del Col·legi Oficial de Farmacèutics de Barcelona. És professor al XVIIè curs sobre "Alcoholismo y

Toxicomanias" celebrat a Barcelona per la "Sociedad Española contra el alcoholismo y las toxicomanías" (1974). Fa el curs "Introducció metodològica a la Història de Catalunya de l'Institut Municipal d'Història de Barcelona.

Durant uns quants mesos de 1974 és secretari del grup espanyol de la Societat Farmacèutica de la Mediterrània Llatina.

El 1975 és designat pel President de la Reial Acadèmia de Farmàcia de Barcelona membre de la comissió especial per elevar suggeriments a la superioritat respecte a l'"assistència Público-Sanitària-Farmacèutica", quarta ponència d'Ordenació Farmacèutica, elaborada pel Ministeri de la Governació. El mateix any és membre d'honor del "II Congrés Internacional d'Història de la Medicina Catalana" a Barcelona (1-15 juny).

Entre 1976 i 1977 col·labora en els treballs del "Congrés de Cultura Catalana" relatius a l'àmbit sanitari i, per acord de la Junta del Col·legi de Farmacèutics de Barcelona, confecciona una memòria sobre la història de la biblioteca col·legial per a aquest mateix Congrés de Cultura Catalana.

És president de Mesa del "Xè Congrés de Metges i Biòlegs de la Llengua Catalana" a Perpinyà (23-26 de setembre de 1976) i també ho és en el Congrés Internacional d'Història de la Farmàcia a Basilea el 15 de juny (13-19 de juny de 1979).

Assisteix al curs d'Educació Sanitària per a Farmacèutics que organitza el Ministeri de Sanitat i Seguretat Social el 1979 (del 8 de maig al 2 d'octubre; hi intervé la Delegació Territorial de Sanitat i Seguretat Social juntament amb la Direcció de Salut de Barcelona).

El 1982 segueix els cursos d'"Història de Catalunya" de l'Institut Municipal d'Història de Barcelona (31 de juliol). El mateix any participa com a professor en el "Iè Curs de Tècnica Ortopèdica" organitzat pel Col·legi de Farmacèutics de Barcelona, Facultat de Medicina Autònoma de Barcelona, Institut d'Estudis de la Salut de la Generalitat (que ho patrocina) i Facultat de Farmàcia, on en Ramon Jordi imparteix les classes inaugurals d'Història de la Ortopèdia per a l'obtenció del títol de "Tècnic Ortopèdic" (cursos 1981-1984).

Del 29 de setembre al 6 d'octubre de 1981 és present al Congrés Internacional d'Història de la Farmàcia a Budapest amb una "Bossa de viatge" concedida pel Col·legi de Farmacèutics.

Assisteix al "Congreso Español de Historia de la Farmacia" a Castelló amb una beca, organitzat pel Col·legi de Farmacèutics de la província i n'és President de Mesa. També rep un ajut per assistir al Congrés Internacional d'Història de la Farmàcia de Granada el 1985 (25 a 29 de setembre).

Fa el discurs inaugural del Curs Acadèmic 1985 a la Reial Acadèmia de Farmàcia de Barcelona.

Apareix al volum 8 de la Gran Enciclopèdia i igualment a "Pharmacy in History" (vol. XXVI (1984) núm. 1 pàg. 54) sota el títol de "Jordi Anthology" que es centra e l'estudi dl llibre "Cien años de vida farmacéutica barcelonesa".

Càrrecs, Premis i Guardons.

Des de mitjans de la dècada dels seixanta és membre de la "Sociedad Española de Historia de la Farmacia" de Madrid, "Société d'Histoire de la Pharmacie" de París i "American Institute of the History of Pharmacy".

El 1967 obté el "Premio Fernández Canivell" atorgat per la Real Academia Española de Farmacia amb el treball "Una visita de Boticas en Cataluña, año 1774".

És acadèmic numerari de la Reial Acadèmia de Farmàcia de Barcelona des de 1969- té la medalla número 17 – i corresponsal de la de Medecina.

El 1970 torna a obtenir el Premi "Fernández Canivell" per "Mancebos boticarios en el siglo XVIII".

Rep el Diploma d'Honor de la "Sociedad Española contra el Alcoholismo y las Toxicomanías" el 1974.

El 1979 és nomenat Acadèmic Corresponent Nacional de la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona. El mateix any la Diputació de Barcelona li concedeix un ajut a la investigació.

El 1984 rep el Premi "Soler i Batlle d'Investigació Galènica" pel treball "Medicaments usats en el segle XVI en l'àrea de Barcelona. El seu estudi i relació amb els exàmens del Col·legi de Boticaris (1531-1574)". El concedia el Departament de Farmàcia Galènica de la Facultat de Farmàcia de Barcelona.

També l'any 1984 rep la medalla "Rafael Folch i Andreu" concedida per la Reial Acadèmia de Farmàcia de Madrid. Rosa Fabregat en fa una ressenya al Butlletí de Federació Farmacèutica (juny 1984) que podem veure aquí.

Personas, animales y cosas

Ramón Jordi: historia de unos años desde las cuentas de las boticas

La Real Academia de Farmacia de Barcelona inauguró curso con parlamento del académico numerario Ramón Jordi González. El tema, "Deudas y cuentas de boticarios. Una reivindicación histórica obligada", un viaje a la historia de la farmacia barcelonesa del siglo XVI, cuando "los boticarios tenían la obligación de entregar a cada parroquiano que lo pidiera los albaranes que acreditaban las compras de medicinas en sus boticas".

—Igual, igual que ahora con la Seguridad Social —dijo un académico, admirado de que en siglo tan lejano como el estudiado por Ramón Jordi los boticarios tuviesen ya problemas para cobrar el día fijado sus cuentas pendientes.

El académico Ramón Jordi inició sus estudios sobre Historia de la Farmacia a finales de la década de los años cincuenta. Sus primeros trabajos son del 63. En estos veinte años renuncia de muchas cosas y, según él, "an irse dejando la piel ante los muros que se van alzando en todo trabajo investigador".

El pasado mes de noviembre le concedieron el Premio Soler i Batlle. En abril de este mismo año se le concedió la medalla de la Fundación Rafael Folch a través de la Sociedad Española de Historia de la Farmacia por su trabajo sobre unos retratos realizados al farmacéutico barcelonés Francisco Carbonell. Se sabía de la existencia de esas pinturas, pero se desconocía su paradero.

Metido a fondo en el mundo de las cuentas de los boticarios, el farmacéutico Ramón Jordi se transformó en un incansable Miagret i vino a descubrir los retratos —"llevados a cabo presuntamente por un pintor de la escuela de Goya"— en poder de un médico que explicó cómo habían llegado a su poder.

—Me los donó hará medio siglo un paciente aquejado de apoplejía, fabricante de jabones en Santja, que habiendo ido a mosos y estando apartado de todo contacto familiar y social me liquidó con esos cuadros en honorarios como médico.

Desconocimiento

El académico y conferenciante Ramón Jordi se queja del poco interés que se presta a nuestra historia de la farmacia.

—A través de las cuentas de las boticas y de los árboles genealógicos puede hacerse una disección social de aquel período gremial de la historia de Barcelona y conocer las enfermedades que aquejaron a la población, los medicamentos más usados y la estabilidad de los precios.

A finales del siglo XVIII "el desorden caudó" y en Barcelona proliferaron boticas o farmacias. Influyeron varias causas: los farmacéuticos titulados por el Real Colegio de Farmacia de San Victoriano preferían establecerse en Barcelona antes que en los pueblos, en la capital existían grandes cantidades de drogas que se podían vender a precios más bajos; y, una tercera circunstancia, los habitantes de Barcelona estaban acostumbrados desde tiempo inmemorial a comprar medicamentos baratos.

—¿Es ésta una sociedad bien medicada, la nuestra, la de hoy?

—Ha de pasar todavía mucho tiempo para que lo sea. Sin un buen diagnóstico, sin una prevención de la enfermedad, la medicación acertada es difícil. Y aquí seguimos adoleciendo de deficiencias tanto en lo que respecta a la prevención como al diagnóstico de la enfermedad. Ni la manifiación ni la estaficación de la medicina son soluciones. Para una buena medicina la relación humana paciente-médico-farmacéutico es fundamental.

En 1433, cuando entre el boticario acreedor y el parroquiano surgían diferencias respecto a las cuentas adeudadas por el segundo al primero, los encargados de determinar de qué parte estaba la razón eran los cuatro prohombres —un médico, un físico, un mercader droguero y dos especieros— elegidos cada año, "durante la primera semana del mes de enero", por los consellers.

—Los privilegios de los gremios se implantaron a fuerza de vigilar el buen funcionamiento de los mismos, piensa Ramón Jordi, que ve en los colegios profesionales una herencia de aquella historia gremial, "aunque hoy los colegios están mal vistos desde el poder —el poder que sea— por llevar a cabo defensas corporativas".

De su profundo estudio sobre las boticas y la sociedad de aquel tiempo, extrae una conclusión genealógica: "El conocimiento de vinculaciones familiares entre boticarios y el entramado de intereses familiares y económicos que reflejan la fuerza socioeconómica real del estamento".

Notas de bloc

1. — Estudio económico sobre el País Valenciano llevado a cabo por un grupo de economistas. Todavía con las fichas en la mano, tres datos pintorescos. 1) La instalación de las líneas telefónicas automáticas fue un alivio para muchas empresas, que evitaron caer en las manos de telefonistas que osaban la información de las llamadas a empresas rivales. 2) Cuando en el estudio se inquiere por qué muchos agricultores se meten a industriales, la respuesta de ésta: "Para ir de putas". "¿Cómo dicen?", preguntaban incrédulos los economistas. "Lo que ha escuchado: el agricultor busca en la industria la justificación para salir de viaje y tener aventuras". 3) Con la infraestructura de un despacho y un télex y el capital de un conocimiento internacional de mercados se puede vivir bien en base a comisiones de 1,5 por ciento. Es lo que hace un espabilado ciudadano que busca productos químicos para Explosivos y vende varillas de hierro de Altos Hornos. Tres mil millones de pesetas en varillas vendió últimamente. Como una empresa de la envergadura de Altos Hornos depende de un señor que va por libre es lo que cuesta entender.

2. — Informe confidencial sobre Domaco Holding Panamá llegado a nuestras manos y que resumimos: Holding Domaco, como propietario del petrolero "Auma", fluyó el buque a Intermarine Atlantic Cement Inc de Madrid el 2 de marzo de 1984 para un viaje de Tenerife a Monrovia. Al llegar el buque a Monrovia, Domaco Holding, a través de sus agentes Aumavis, en Bilbao, pudieron una cantidad de dólares no justificados en el contrato y amasaron con abandonar la carga en otro puerto. Para conservar las buenas relaciones con Liberia, los flotadores pagaron y, más tarde, elevaron una completa documentación de queja a la que no han tenido respuesta. Posteriormente supieron que el "Auma" era ahora el "Izarro" y que Aumavis seguía estando detrás del mismo barco con hombres distintos a través del naviero José María López Tapia y de Demaco Holding, la compañía panameña que trata en buques con banderas de conveniencia. Es un dato más que añadir a la historia del naviero que resurgió del fragor de la quiebra ■

JOSE MARTI GOMEZ

Es fa esment d'aquests dos premis — el Soler i Batlle i el Rafel Folch — en aquest article sobre la labor d'historiador de la Farmàcia de Ramon Jordi.

("La Vanguardia" 18-XII-84)

PUBLICACIONS

Ja des de molt jove el nostre farmacèutic té afeccions periodístiques. Així de 1959 a 1961 surt a la llum i el 1960 dirigeix la publicació mensual ciclostilada "Carta Farmacèutica". En surten 500 exemplars i després és prohibida per la Censura Governativa al cap d'un any i mig.

El 1962 és acceptada la proposta del Dr. Jordi per part de la Junta de Govern del Col·legi de Farmacèutics de Barcelona de formar una comissió i impulsar la reorganització de "Circular Farmacèutica" així com la col·laboració de la Facultat de Farmàcia i la confecció del "Boletín anexo a Circular Farmacèutica" que anys més tard serà de caire només informatiu. En efecte, a partir de 1970 passa a ser Secretari de Redacció de Circular a la que dóna una orientació exclusivament científica.

Durant l'any 68 confecciona 192 fitxes de farmacèutics notables per a la part d'Història de la Farmàcia de la "Gran Enciclopèdia Catalana" que després pe diversos motius no apareixen publicades normalment. També realitza diversos treballs basats en temes històrics farmacèutics destinats a felicitació nadalenca col·legial els anys 71,72 i 73.

L'any 1977 publica l'obra "Propaganda y Medicamentos. Antecedentes de un fraude a la sociedad", que va ser subvencionada per la Diputació Provincial de Barcelona.

L'any 81 i per espai de dos anys confecciona la "Història de la Farmàcia a Catalunya" que també obté un Ajut de Treball d'"Omnium Cultural".

A partir de 1982 forma part del Consell de redacció d'Offarm, i en el 1983 del comitè assessor de "Farmàcia Clínica", revista professional.

La "Dirección General de Archivos y Bibliotecas" li concedí la Tarjeta Nacional d'Investigador. La seva investigació està encaminada d'una banda en els aspectes corporatius, sociològics, polítics i evolutius de la Farmàcia a Catalunya, i d'una altra banda, a l'estudi dels medicaments.

En conjunt, a part de tres llibres, ha publicat més de 185 treballs científics i d'informació d'història, 112 de divulgació i més de 230 de premsa professional i periòdics. Les ressenyes d'aquests treballs s'han conegut a E.E.U.U., Alemanya, Suïssa, França, Noruega, Itàlia, etc. La problemàtica de la botiga de farmàcia i del reglament farmacèutic, les "drogues", l'automedicació, els verins, la ceràmica farmacèutica (ell per exemple, ha estat el promotor del Curs de Ceràmica Farmacèutica el 1986 al Col·legi de Farmacèutics), les biografies i/o necrològiques de farmacèutics oblidats, famosos o simplement coneguts per en Ramon Jordi són els principals temes sobre els que versen aquests treballs.

No especifiquem el nom o la publicació donat que aquesta Tesi està enfocada a l'aspecte literari dels seus escrits, però n'hem fet un resumit esment per veure que es tracta d'un farmacèutic amb gran activitat com a tal i s'ha fet un nom dintre de la branca de la història de la Farmàcia i les publicacions professionals. Exemples son "Anales de Medicina" (de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears de Barcelona): "Anales de Medicina y Cirugía de la Real Academia de Medicina" de Barcelona; "Auxiliares de Farmacia" de Madrid; "Circular Farmacèutica" i el "Boletín Informativo de Federación Farmacéutica", ambdós de Barcelona; el "Boletín de la Sociedad Española de Historia de la Farmacia" de Madrid; el "Bolletino della Società Italiana di Farmacia Ospedaliera" de Roma; "Ciencia e Industria Farmacéutica" de Barcelona; "Cuadernos de Historia Económica de Cataluña" de Barcelona; "El Monitor de la Farmacia y de la Terapéutica"; "Noticias Farmacéuticas" de Madrid, així com "Índice Histórico Español" i "revue d'Histoire de la Pharmacie" de Paris.

Tampoc no hem fet relació una a una de les conferències que, sobre temes científics, ha

anat fent al llarg de la geografia ibèrica.

Ha anat publicant diverses necrològiques de farmacèutics com a Zenon Puig Sala (Butlletí Informatiu de la Circular Farmacèutica IX (1977) i Minutos Meranini (1977) o records a farmacèutics "oblidats" com ja s'ha dit, un exemple seria la conferència sobre Enric Calvet i Pascual la conferència de cloenda del curs 76/77 de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears, i de la Societat Catalana d'Història de la Medicina, del mateix any; o l'obra de només 75 exemplars numerats "Contribució a la genealogia del farmacèutics catalans. Consideracions sobre Narcís Viader i Font" (la Bisbal, 1981 d'onze pàgines).

A premsa té articles parlant de la Farmàcia publicats a Destino, la Vanguardia, el Correo Catalán, Mundo, El Periódico de Catalunya, El País, etc.

Ha fet nombroses entrevistes a farmacèutics com els de la sèrie "Pistando en la Rebotica" publicades a Circular Farmacèutica (anys 1962, 1963, 1964, 1971, 1972 i 1973) i a PharmLYE el 1974 i 1975). Al Butlletí Informatiu escriu també a la secció "Del món farmacèutic". Es imaginatiu el conte de l'article "Després de la moguda", del dia 6 de febrer de 1985 (Butlletí Informatiu. Volum XIII, núm. 181, d'abril de 1985).

Hem de parlar finalment respecte a l'obra periodística d'en Ramon Jordi que ha escrit , a més de "Cartas al director", tot una sèrie d'articles amb el pseudònim de "Titot Camarasa", sobre lectures i crítica de llibres.

Aquestes crítiques han aparegut al Butlletí Informatiu de Circular Farmacèutica i precisament sobre obres de farmacèutics escriptors que també s'inclouen en aquesta Tesi Doctoral. Així "Estelles" (1979), "El Cabdell de les Bruixes" (1980), "Temps del cos" (1980), Totes de l'autora Rosa Fabregat i "Quin goig tots a taula" de Josep Alegre Marcet. També de la Rosa Fabregat l'article "Laberints de Seda: un testimoni" (1982).

També comenta al Butlletí Informatiu de la Circular Farmacèutica (Volum XV núm. 175) l'obra de prosa poètica "Construcció del silenci" (Barcelona 1984) del també farmacèutic Ramon Ribera no comentat en aquest treball per ser un autor que escriu només en castellà.

Aquesta crítica de llibres però, versa sobretot de llibres escrits per farmacèutics sobre temes farmacèutics que no anomenem - perquè no és aquest el propòsit d' aquest treball - i altres llibres de caire no farmacèutic com és "El romànic del Vallés" de Ramon Valls (1985) o "Del terme de Sabadell" de Joan Farrel Domingo (1985), ambdós il·lustrats per el nostre col·lega Agustí Masvidal. D'aquesta última crítica n'extrec un interessant paràgraf:

De totes totes creiem que el llibre del que tractem és una positiva aportació per a la cultura del nostre poble i sobre tot per celebrar que dintre del nostre estatment hi hagi col·legues que compartint la tasca diària dediquin hores de la seva vida a enriquir-nos a tots. Indubtablement, i deixeu-me posar-hi la meva pinzellada marginal, obres com aquesta i d'altres que s'estan fent i es fan, quedaran i perduraran, i seran els anys i el cedaç del temps els qui es pronunciaran amb sentència favorable quan la grisor del temps, i la molta grisor que ens envolta, hauran desaparegut, per almenys aquells qui considerem que hi han utopies dignes de ser somniades.

Crítica de llibres.

R. J.

(Butlletí Informatiu Volum XVI núm. 187 novembre 1985)

Extrec també un altre interessant paràgraf de la crítica sobre "La prosa narrativa de Martí Genis i Aguilar", de Maria Mercè Miró (pròleg de J. Molas. Vic, 1978). L'autora llicenciada en

pero aún así no podemos permitirnos la licencia de pasar por alto la gran aportación que, al margen de lo estrictamente literario, significa aumentar los escasos conocimientos que tenemos no sólo del auténtico peso de los farmacéuticos de nuestra tierra en el campo de la cultura, de la ciencia y de la política, sino del entorno real de la sociedad que los engloba. Quizá, encasillados en la tradición de las viejas glorias, y que no por viejas conocemos mejor, olvidamos, a veces, sacudirnos el lastre de un «chauvinismo» que no nos permite analizar más allá de redomas, artefactos y reivindicaciones de vivos con el recuerdo de los muertos.

Filologia Hispànica escriu en català aquest estudi sobre un farmacèutic escriptor important del seu temps i jo en recullo unes línies del comentari que escriu Ramon Jordi:

Butlletí Informatiu de Circular Farmacèutica
(Vol. XII núm. 129, agost 1980)

"Des de la Tribuna Independent" és un altre títol genèric per diversos articles publicats al Butlletí Informatiu de Circular Farmacèutica que en Ramon Jordi ha anat escrivint sota el pseudònim de Titot Camarasa, als anys 1982, 1983, 1984 i 1985. És de contingut semblant a "Comentaris de Premsa" o de "Les bones lectures", és a dir, fragments que l'autor transcriu literalment de diversos periòdics i que comenta amb l'estil propi d'un caràcter extravertit com el seu, realista i a la vegada pessimista, agre i amb un humor sarcàstic. Preocupat més pel fons que per la forma, en Ramon Jordi ens deixa gran quantitat d'articles periodístics sobre la situació farmacèutica i política del país. El preocupa la hipocresia, l'afany de fer diners i el canvi de creences de molts càrrecs polítics. Un escriptor que tants cops ha usat pseudònims, no pas per amagar-se, sinó perquè es divertia fent-ho, la majoria triats arbitràriament, té però una manera de fer inconfusible. "Sancho Farmacia", "Juan Farmacia", "Antena", "Pierre Monde", "Peter World", "J. Alós", "J. González", "Valentín Vallecendrera". "Observatius", "Xavier González", "E.C.", "P.P.", "Blas Castañar", "Lilith Lope de Corneja", "Titot Camarasa", "P.F.", "J.M. Witehead", "R.J.", "J.", "Ramon Sanavia" no eren altres que el nostre farmacèutic Ramon Jordi amb el seu escriure directe, exagerat per provocar la hilaritat, amb les seves al·lusions més o menys velades a diversos personatges farmacèutics o no. El mateix autor considera que el més "cultural" dins la seva activitat ha estat l'aportació a la Història de la Farmàcia Catalana. És cert, les cites d'autor i referències bibliogràfiques són sempre nombroses àdhuc en els treballs de divulgació; és un investigador meticulós.

SÈRIES EPISTOLARS

“Cartas de Blas Castañar”

(Butlletí Informatiu de Circular Farmacèutica)

Apart de l'obra poètica que estudiem més endavant, en Ramon Jordi es dedica a fer col·laboracions literàries a revistes farmacèutiques. Així escriu a la *separata* del Butlletí Informatiu de Circular Farmacèutica, a finals de l'any 1979, durant l'any 1980 i començaments del 1981 (núm. 118 a 137). Ho fa en castellà i amb la denominació comú de "Cartas de Blas Castañar". A través d'aquesta vintena de cartes Blas Castañar, farmacèutic, es dirigeix a la seva germana Gertrudis, també farmacèutica. Això dóna peu a presentar de forma més o menys directa la situació farmacèutica en tots els seus aspectes : problemàtica de la botiga de farmàcia, intrusisme (núm. 130), distribució i control de medicaments, política del Consell General i dels Col·legis de Farmacèutics, etc. Tot està escrit en un to "fumeta", irònic, sobre tot les anècdotes de la família summament cursi i retrògrada. En les diverses pàgines es van presentant d'una forma paulatina els problemes candents d'aquells anys i que segueixen ara en part com per exemple : dificultat dels estudis d'apotecari (núm. 120), perill d'atracaments en les "boticas", l'Estatut (núm. 119, 121 i 129) i les seves conseqüències com són l'atribució de competències entre l'Estat i Catalunya, la contaminació (122), l'energia solar (124), les eleccions (126), la desvalorització de la pesseta (núm. 128), el futur de la Farmàcia (núm. 124), figures del futbol (127), o polítiques (128), la vaga de farmàcies (129), l'atur (132), turistes de poca categoria (131).

Este chico cuando se pone en este plan, por la pasión que pone en querer cambiar el mundo, me pone negro. ¿Será que alguien le está llenando la cabeza de pájaros? Agustinito no quiere comprender que cuando el éxito, el poder económico y el prestigio están por encima del derecho, de la justicia y de la solidaridad o cuando quienes se llaman revolucionarios, para transformar lo que dicen querer transformar, aceptan sin vergüenza los juegos parlamentarios y el pienso que les echan sin que les salgan los colores a la cara, es una vana ilusión andar por el mundo —Fray Evangelino (q.e.p.d.) dixit—. predicando el desinterés, el idealismo y el amor a la verdad, esperando no ser crucificado. ¡Qué mundo, tú!

Sé que a ti te parece bien todo lo que hace o dice tu sobrinito querido, pero su obligación es emplear la cabeza para aplicarse a los estudios y hacerse un hombre el día de mañana.

Un abrazo.

Butlletí de Circular Farmacèutica.
(Volum XII núm. 126, de maig del 1980)

BLAS

Aquest és un exemple de l'atac polític a través de frases curtes i directes, d'estil epistolar. Hi barreja pe fer-ho tot més amè els personatges de la família: el fill "Agustinito", la noia amb la que surt, la "librium", la seva germana Gertrudis a la que s'adrecen totes les cartes; la seva dona, Ernestita, la filla Maricrucita i el seu promès, Manolo, els auxiliars de la farmàcia d'en Blas, etc.

En les últimes "Cartes de Blas Castañar" anomena les primes per a investigació, el projecte per a investigació, el projecte de Reglament d'horaris de farmàcies (133); en el núm. 134 repeteix per enèsima vegada una idea que trobem en molts dels altres fulls però aquí l'expressa de forma contundent i en una sola frase: ... "Sólo puede defenderse el que tiene dinero y padrinos".

El contingut polític es manté sempre a totes les cartes, però és més acusat al del Butlletí del mes de febrer de 1981 (núm. 135) en que parla de l'encariment de la vida per a benefici d'uns quants, la fugida de divises a l'estranger i la influència de l'Opus. Relaciona sempre el problema polític amb la manca de diners (núm. 136) i acaba essent el fill d'en Blas, el nebot de la Gertrudis, el que escriu la carta i posa fi a la sèrie de cartes, (núm. 137) quan en Blas mor.

"Confidències de Lilith"

(Offarm)

"Confidències de Lilith" és una altra sèrie epistolar publicada a Offarm des de l'any <982 al 1984 (vol. 1 al 3).

Aquestes són unes "cartes al Director" escrites per una gentil nena. recent llicenciada en Farmàcia, que parla de les seves vivències i inquietuds professionals. Lilith Lope de Corneja és el nom complet de l'autora de les missives que pertany a una "bona" família i acomodada com ens diu ella mateixa. Parla en els successius articles de qüestions del moment com un festival de música (núm. 9 vol. 1) del 23 de febrer (núm.6 vol. 1), les eleccions (núm. 10 vol. 1), la qüestió de l'avortament (núm. 2 vol. 2), altre cop l'atur i la seva repercussió social (núm. 3 vol. 2), la diada de Sant Jordi, el problema de Gibraltar, les reduïdes pensions de jubilació (núm. 5 vol. 2), l'Expofarmàcia a València (núm. 6 vol. 2). El problema de trobar feina per als recents llicenciats en Farmàcia i joves en general és el denominador comú de la resta d'articles sempre en el mateix to d'humor; la "Lilith" resol el seu problema muntant un consultori sentimental (núm. 5 vol. 3) la qual cosa serveix a l'autor, Ramon Jordi, per explicar anècdotes més o menys viscudes a la seva farmàcia. Finalment i continuant amb la ironia, el consultori és comprat per una multinacional que paga una gran suma i el problema de Lilith es resol de per vida.

LLIBRES

Però des del nostre punt de vista, hem de destacar la seva aportació més imaginativa i creadora. Ens referim a la seva producció poètica "Monòlegs de la nit" en la qual ell mateix ho reconeix, diu les coses d'una forma més "bonica". És un llibre degut, en gran part, a la lectura del poema de la Rosa Fabregat, que l'influenciaren, segons ens va explicar al llarg d'una conferència el dia 21 d'abril de 1986 al Col·legi de Farmacèutics. Aquesta conferència reunia a molts dels farmacèutics escriptors cadascú dintre del seu gènere i estil, i s'emmarcava dintre la promoció del II Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Ens digué que era pseudobiogràfica i la figura cabdal "Maria" del bosc.

Aquest farmacèutic afeccionat a la pintura per "desplegar una mica el subconscient" com assenyala, i a la ceràmica farmacèutica (ha organitzat el I Curs al Col·legi de Farmacèutics de Barcelona, 1986) se sent, però, escriptor.

"Monòlegs de la nit"

(Editorial Base. Barcelona, 1985)

Raimon Sanavia és el pseudònim d'en Ramon Jordi, amb el que firma aquest petit llibre anomenat "Monòlegs de la nit". En efecte, es tracta d'una sèrie de monòlegs escrits amb una prosa poètica, una quarantena, que van desgranant el sentiment de l'amor des de diversos punts de vista : l'alegria de ser correspost, la pena o la tristesa de la indiferència del ser estimat, els records del sentiment. Els monòlegs-poemes estan escrits en segona persona, adreçant-se a l'estimada representada gairebé sempre com una dona serena, silenciosa, d'ulls verds; l'estimada amb la que vol compartir-ho tot, a la que desitja estimar cada nit, a la que troba a faltar cada nit, a la que envia sis follets perquè li parlin d'ell i de l'amor que sent. Altres vegades aquesta estimada és la mare que pateix la malaltia d'algun fill, o la que es preocupa per les seves filles.

En molts d'aquests monòlegs hi apareix la natura com a marc i protagonista del sentiment amorós. El vent porta la veu i el remor de l'estimada, el sol no l'escalfa quan se sent desesperat, la lluna a la que vol abastar per a ella, el camí desert, la flor que s'esmicola entre les mans desesperançades, les agulles de gel, la nit ...

Demuestra, en conjunt, en Ramon Jordi una fina sensibilitat i una gran facilitat per copsar qualsevol manifestació estètica en les petites coses que l'envolten. La màgia és un element que introdueix molt sovint en les seves poesies : "La reina de l'estel", el follet, la fada, l'amulet, el bosc entre d'altres.

Parla de l'amistat, de la por a la vellesa o a la mort, de la llibertat, de la natura, del cos humà. Anomena i descriu les mans en diverses ocasions.

Triem aquest fragment il·lustrat, que trobem especialment encertat:

LES MEVES MANS

No sé qui, em digué que la il·lusió no podia anar més enllà d'un dia. Petit amic. El teu temps i el teu nom no són els meus. Les nostres vides són diferents de les vostres.

Per a vosaltres no hi ha angoixes. Tot és alegria.

Vénen del bosc les fades i amb l'aigua de la rosada, tres granets de pol·len, la pols d'una rosa seca i el «zzzum» de la libèl·lula, fabriqueu la medicina que cada dia preneu, per gaudir-ne eternament.

Cel enllà fugires sense angoixa. Res no tenies per donar-me. Res no tenia teu per guardar-te.

Les meves mans no diuen adéu. Resten quietes. Plenes de no res. Res mai no has demanat.

Elles no tenen ulls. No poden plorar. Només tremolen.

Deixen de treballar per alçar els teus silencis al Rei Sol.

Els dies passen. Em mortifiquen. No estic amb tu. No em dius no. Els teus sí, són llargs.

Saps que tinc el desig de seguir amb els dits la línia del teu rostre i portar-lo després sobre el meu?

Un dels poemes que trobem més inspirat és el que l'autor titula "Plors" que tot i curt es molt expressiu:

PLORS

L'esvalotament dels ocells m'esglaia. Què és el que saben i no m'ho diuen? Em deixen sol. Camino. El sol s'amaga. S'ha fet de nit, no hi veig gens. Tinc por. Només tinc les fulles. Hi ha una flor. Tot ho xafo amb força contra els meus llavis. Té el teu gust?

No, ara no. El gust és salat.

Els homes ploren al mig del camí alguna vegada.

Com veiem el text està il·lustrat en la part superior amb un dibuix color sèpia. Cada poema porta un detall degut a la inspiració de l'Agustí Masvidal, també farmacèutic i que vaig estudiar a la meva tesina "Activitats culturals dels farmacèutics catalans" (1982). També il·lustra la dedicatòria "A Isabel".

El mateix autor, en Ramon Jordi, ens confessa que es va inspirar en els poemes de la Rosa Fabregat. És ella mateixa que fa la introducció d'aquests monòlegs amb el següent pròleg:

Pròleg

Raimon Sanavia, agombolat per unes belles i acurades il·lustracions, originals d'Agustí Masvidal, ens convida a endinsar-nos dins la molsa d'una prosa poètica plena de tendresa i de lirisme.

És com si el món dels somnis es desvetllés en aquests «Monòlegs de la nit». Raimon Sanavia ha sabut dialogar amb l'estimada de lluny, emprant com a missatgers a sis habitants del bosc: sis follets. El seu llenguatge és curull de ressonàncies boscanes. Les fulles, l'aigua, la pluja, la lluna, la molsa, la mar, són mots emprats amb dolcesa, que ens immergeixen dins d'una atmosfera onírica que defuig i alhora aproxima l'estimada.

Aquesta proximitat i llunyania de l'ésser enyorat. Aquest tenir-lo i no tenir-lo prop dels ulls i del tacte. Aquesta ambigüitat volgudament assolida per l'autor, és, al nostre entendre, un dels més remarcables encerts de l'obra. Conjunt de proses poètiques plenes de transparències, amagades en una llàgrima, en una gota de rosada, o bé la bola de cristall d'una fada.

«He picat a la teva porta, ningú no respon.
He sortit de dintre meu, deixant el cos pel camí».

.....

«Corro a fregar amb mans neguitoses els vidres de l'ànima
que es trenca. El soroll és d'angoixa».

.....

«L'insomni vola per les ratlles corbes del meu cervell».

.....

«Als seus peus, l'aigua i l'escuma s'abracen a la pedra
que jo voldria ser».

.....

«Quan t'he cridat pel teu nom,
el silenci m'ha portat agulles de gel».

.....

«Demà miraré el sol. Les llàgrimes,
fugint enfilades al vent, es tornaran
tristes agulles».

Aquest mateix text del pròleg, però amb un paràgraf inicial a destacar que reproduïm a

continuació, fa de crítica-comentari de l'obra. Surt publicat al Butlletí Informatiu de Federació Farmacèutica núm. 4 de 1986.

El microcosmos del bosc hi és present i constant. Seran els follets de la primera prosa els qui ens guiaran, i en alguns moments, la seva presència estarà amarada de reminiscències de l'enyorat paradís perdut de la infantesa. També hi oneja el mar que embolcalla com un amant ple de tendresa.

Menció a part mereixen les fines i elegants il·lustracions d'Agustí Masvidal que acompanyen els textos poètics. El bosc, la pinya, els pètals, les mans, i, per damunt de tot, els follets es fan patents i vius. Sembla que es gronxin i ens facin l'ullet darrera de cada lletra del text que els hi dona l'ànima.

En aquests temps en que el món es remou i s'adelita en la violència, bo serà de contrastar-la amb el llenguatge sa, oníric, amical i amorós d'aquests proses poètiques i aquests poemes que ens parlen del que més dignifica l'ésser humà: l'AMOR.

Rosa Fabregat i Armengol

Són tres els farmacèutics que intervenen en aquest llibre, la presentació del qual és molt acurada. Aquesta és la primera obra completa, i esperem que no la última, d'aquest farmacèutic que se suma a la ja llarga llista d'apotecaris escriptors.

A Isabel

A "Revue Historie de la Pharmacie" (XXXIII núm. 270 p. 206 de 1986) es parla de l'obra poètica "Monòlegs de la nit".

Cloem , com en cada ocasió, amb una entrevista que ens acostia més al personatge i ens fa saber la seva manera de pensar.

ENTREVISTA PERSONAL

Li faig aquesta entrevista al seu despatx, a casa seva on hi treballa, segons ell mateix ens diu, en treballs d'història de la Farmàcia. En efecte, les llibreries estan plenes de treballs uns publicats, altres per fer. També hi han quadres i quadrets, alguns realitzats per ell mateix; n'hi han tants que gairebé no es veu paret. També hi ha alguns elements d'una botiga de farmàcia, com pots i morters. En té més a l'entrada.

En Ramon Jordi és una persona extravertida, que va directe al gra; les seves contestes són concretes i només s'allarga en parlar del passat, de moments viscuts més o menys emocionants al Col·legi de Farmacèutics, o les seves primeres experiències com a historiador.

1) Per quin motiu va estudiar la carrera de Farmàcia?

- "Per dos motius. El primer i principal, per respecte reverencial als meus pares. El segon perquè tenia i tinc vocació investigadora. I després, una vegada dintre, te n'adones que és una carrera bonica i que dóna una formació molt àmplia, una visió gran de la vida... en fi, val la pena estudiar-la.

Ara bé, no crec que els farmacèutics siguem especials, diferents als altres llicenciats, n'hi ha de bons i de menys bons, alguns mostren més interès per les coses i altres menys. Ara, això sí, són més sacrificats i encara que sembli el contrari, la majoria passen dificultats econòmiques".

2) Com va néixer en vostè la seva afecció a escriure?

- "Suposo que deriva del meu tipus de caràcter. És el resultat de la meua necessitat de dir coses alhora que de comprometre'm. En el fons sempre hi ha una revel·lia. En la pintura em passa el mateix, va bé per desfogar-me però surt com surt, per dir-ho d'alguna forma, no cal que sigui metòdic o acurat com ho soc en escriure. Escric tota la setmana, àdhuc diumenges al matí però sempre quan tinc necessitat de dir quelcom."

3) Va haver de superar moltes dificultats per escriure?

- "Sí. D'una banda, la por. Sí, la por a dir segons quines coses. Hi havia com una espècie de covardia col·lectiva que impedia anar contra els dirigents. D'altra banda la censura que va

influir en el meu estil. Em va fer molt més rebuscat, menys directe.

4) És compatible escriure amb la seva professió de farmacèutic?

- "Sí. Ja he dit que m'hi dedico força estona i a més, sempre hi ha temps per fer les coses si un se les treu de les hores de dormir, i també si sacrifica altres coses. Jo hauria pogut dedicar-me a buscar una farmàcia millor, a especular, a fer diners en una paraula, però no ho he fet. M'he dedicat a fer la meua feina el millor que he sabut i a escriure que m'ha agradat sempre molt. Ambdues coses m'han compensat... Les coses millorarien si la gent llegís més'

5) Hi ha relació entre la Farmàcia i la seva activitat literària?

- "Sí. En el meu cas crec que és evident ja que pràcticament tot el que escric versa sobre la problemàtica del farmacèutic i de la Farmàcia. L'única excepció pot ser la "Maria del Bosc", els "Monòlegs",... com a obra de prosa poètica. Encara que també uso en algunes ocasions motius o elements vinculats indirectament amb la farmàcia.

El fet d'escriure, per a mi, és una qüestió temperamental, és com una escapada. Jo sempre he tingut curiositat per les coses, des del començament quan tenia la primera farmàcia a Can Tunis, ja estava subscript a revistes estrangeres. I per aprendre més coses, o quan tens un problema, per exemple, farmacològic només pots fer dues coses: consultar-ho amb un col·lega o anar a la biblioteca. o he fet això sempre i també per a la història de la Farmàcia. Tinc una màquina d'escriure a la farmàcia i quan tinc un moment de tranquil·litat, m'hi dedico. La relació es total com veus."

6) Com jutja la seva obra?

- "Crec que poso molta voluntat en tot el que escric, i un gran desig de fer-ho bé. Estic convençut de què quan més dintre et poses en les coses, més te n'adones que en saps menys. I això em passa en la Història de la Farmàcia. Per altra part, i sense pecar d'immodest, crec que sempre he estat honest a l'hora de les cites. Mai ho he amagat les fonts".

7) Si hagués de tornar a començar, faria el mateix?

- "Possiblement no estudiaria Farmàcia perquè jo hauria volgut ser metge. Però el meu pare era gerent d'un laboratori farmacèutic i em va facilitar el camí. Ara bé, avui mirant cap enrera, estic content amb el que he fet. Però segurament sí em dedicaria a escriure. En el fons sóc una mica periodista fracassat".

8) Com veu actualment la literatura catalana?

- "No soc una persona que llegeixi molta literatura catalana actual. Això és degut, en gran part, a què estic polaritzat en la Història de la Farmàcia. En altre temps sí que llegia molt més i també llibre polítics com els d'Erich From. Hi ha hagut sempre dos problemes que m'han preocupat molt, un les experiències dels camps nazis amb tot el que suposa de repulsa a la

Dictadura i al "sotmetiment" humà, i l'altra la raó personal que ha de prevaldre, tal com jo crec, a la raó política d'Estat. La meva dedicació a la Història de la Farmàcia fou casual. Jo vaig començar amb estudis sobre Parasitologia i Microbiologia i va ser casualment, arrel de subscriure'm a diverses revistes i de tenir, sobretot al començament, bastants hores tranquil·les a la botiga, que em vaig dedicar a indagar en el camp de la història de la Farmàcia. Em van ajudar en Masclaus, el Padre Lahoz, en Folch i el Dr. Gómez Caamaño. També li dec molt, jo i el 60% d'Historiadors de Catalunya, a en Madurell Marimon que feia d'arxiver a l'Arxiu Històric del Col·legi de Notaris.

Després amb el temps em vaig dedicar dintre la Història de la Farmàcia a l'aspecte socio-polític de la Farmàcia en el qual he fet, crec, una gran aportació.

Bé, tornant a la pregunta primitiva, prefereixo no jutjar la literatura actual, només repeteixo el que ja havia dit, que es llegeix poc".

9) Què en pensa del paper del farmacèutic en la societat actual i del futur de la Farmàcia?

- "Avui en dia, el farmacèutic està sotmès a una espècie d'automasoquisme: no funciona com podria arribar a funcionar, però en canvi sembla que s'oposi a tots aquells que han intentat de fer renovacions. Els farmacèutics volen que se'ls doni tot fet i s'ha de lluitar per aconseguir el que es vol. Respecte al futur de la Farmàcia haig de dir que mentre els farmacèutics tinguin por, por a canviar les coses, a ampliar les nostres possibilitats com a professionals del medicament, el futur seguirà igual que el present".

I amb aquestes paraules que promouen i inviten a l'acció per part de la nostra classe farmacèutica ens acomiadem d'aquest farmacèutic que també participà en la conferència de farmacèutics-escriptors organitzada al Col·legi de Farmacèutics el 1986.

APORTACIÓ ORIGINAL

AUTOCRÍTICA

No estic integrat en el camp de la literatura malgrat tot el que he escrit: articles periodístics, necrològiques, *raports* de política farmacèutica - que no és literatura menor - crítiques de llibres de diversa índole, un llibre de prosa poètica, més tot el que he fet relatiu a la Història de la Farmàcia i sobre alguns aspectes de la sanitat en el nostre país, crec que s'ha de ser molt objectiu si un és el pare de la criatura per saber el que ha fet, com ho ha fet i de quina manera ha resultat.

Tal vegada el que sí que es pot saber és perquè ho ha fet.

Del que podríem entendre per obra literària meva - reunint tots els aspectes que queden compresos en ella - jo diria que el 90 per cent de les ocasions ha obeït a un sentiment espontani i vocacional, de reacció contra el que he cregut injust, de vegades també una mica visceral, però sempre meditat.

Quant a la qualitat, hi ha un "handicap" que m'impedeix enriquir aquesta autocrítica voluntària, i que no és altra cosa que la manca de crítiques del que jo he escrit per altres persones.

Evidentment, em refereixo als cercles farmacèutics i mèdics espanyols professionals, cosa que no s'ha produït en cercles no professionals d'altres tipus: historiadors, periodístics, etc., la qual cosa és totalment negativa ja que en els països europeus la crítica és fonamental per a la millora del que es fa, però en un país on "clans" i mediocritat grimpen per menjar-se els cocos no és estrany.

Tal vegada es podria deduir que en no existir crítica escrita del que hom ha fet ens pot conduir erròniament a creure que tot el que un ha fet és bo. Afortunadament, estic en condicions per no caure en aquesta autosuficiència.

El que si crec és que pel que fa a la Història de la Farmàcia, he obert camins a altres persones dedicades a la mateixa especialitat. Aquesta certitud se'm confirma - malgrat la manca de crítica, positiva o negativa - estant força al corrent del que es publica.

refereixo als Inquisitorials) que no està escrit però que es té "in mente". De fet no té massa importància ja que és propi de la idiosincràsia hispànica, però el fet l'he constatat i es pot constatar.

Un aspecte positiu i crec que sóc dels pocs autors existents que el practiquen: quan he detectat un error de concepte o d'interpretació, l'assenyalo i el corregeixo en posteriors obres.

Un altre fet poc freqüent: procuro exhaurir al màxim les referències dels autors que consulto per tal de fer els meus treballs. Sento un respecte profund pels treballs seriosos d'altres persones; quan en segons quins sectors s'aprofiten les referències arxivístiques sense citar qui las donà com a primícia, costum aquest força estès en el camp de la Història, a mi em causa una repugnància visceral, i es pot demostrar que n'he estat víctima.

Pel que fa a treballs periodístics, procuro llançar-m'hi a fons i en cas d'obrir-se polèmica mai la defujo. Normalment, per tant, sempre sóc l'últim. Lamentablement. o De totes maneres, em consta i s'ha confirmat que en ocasions existeix un "Índice" (em afortunadament, és un *prurit*..

Malgrat que no vaig perdre mai cap curs, no vaig ser un bon estudiant. Preferia veure de prop el que succeïa al meu voltant, és a dir, tot el que no s'aprèn en els llibres.

Per últim diré que manca la crítica del que he fet, perquè s'ha ignorat a consciència o per manca d'hàbit o d'humilitat, o per manca de coneixement o de preparació o d'esperit crític ofegat per l'autosuficiència

Crec que l'últim que jo puc fer és una autocrítica revisionista del que he fet, no per incapacitat, sinó perquè, degut a l'extensió de la meva obra, penso que qui la pot fer algun dia, com que haurà de llegir molt i consultar encara més, pot ser per a ell una bona formació. Si aprofita el 25 % del que jo he fet, només el 25 %, ens podríem trobar amb un personatge fora de sèrie i una promesa per qualsevol camp en el que es desenvolupés, però, malauradament per a ell, podria ser apuntat en l'índex del que abans parlàvem (aquest últim criteri no és meu sinó d'un professor de lletres ja mort).

BIBLIOGRAFIA

LLIBRES

- "Currículum vitae" (ciclostilat 1987).
- "Cartas al director" (20 novembre 1967/1 febrer 1973)
(Grafs. Gispert 1976)
- "Monòlegs de la nit" (Ed. Base, Barcelona, 1985).

PUBLICACIONS

- "Butlletí Informatiu de la Circular Farmacèutica".
- "Circular Farmacèutica".
- "La Vanguardia".
- "Butlletí Informatiu de Federació Farmacèutica".

NÚRIA MÍNGUEZ

Novel·lista

BIOGRAFIA

Mare de l'autora d'aquest treball

Nascuda a Barcelona, és filla de Casimira Negre i Joan Mínguez, que fou poeta els anys vint i premiat en nombrosos Jocs Florals; més tard, la seva novel·la "Dies verges" provocà un cert impacte perquè en aquell temps la seva temàtica resultava antirreaccionària i protestatària. Obtingué també el premi "Raurell" amb el seu llibre de contes "Magda la generosa". A part d'això destacà com a humanista, traduint per a la "Bernat Metge" els autors llatins Properci i Tibul (Biografia a l'Enciclopèdia Espasa).

Estigué relacionat amb el món dels productes farmacèutics, ja que exercí el càrrec de director comercial i apoderat dels "Laboratoris Dr. Andreu, S.A." i formà part del D.I.F. (Departament d'Investigacions Farmacològiques).

Núria Mínguez fou alumna de les "Écoles Françaises" a l'ensenyament primari. Era una nena estudiosa, de bona conducta, que assimilà ràpidament les normes d'una educació diguem-ne liberal per aquells temps. Així aprengué a parlar i escriure correctament el francès. Ja aleshores obtenia bones notes en les composicions escrites en aquella llengua.

Marxà després amb els seus pares a Itàlia, on varen viure dos anys a la "Riviera", a la petita ciutat de Rapal·lo, reputada com a estació climàtica tant d'hivern com d'estiu. Va ésser allà que, sense fer gaire cas a un paisatge meravellós, va començar la seva afeció intensa a la lectura. El seu propi pare li donava lliçons de Geografia, d'Història Sagrada, d'Història Universal i de Gramàtica en italià. Va aprendre ràpidament aquesta llengua que acabà dominant com una italiana.

Però passava llargues hores immersa en tota classe de novel·les; llegia tot el que li venia a la mà, bo o dolent, amb l'avidesa pròpia de l'adolescent.

S'empassava des dels autor infantils fins als més seriosos i avançats.

A part d'aquesta educació literària accelerada, el seu sojorn a Itàlia va ésser marcat per la creixent admiració que anava sentint per l'Art i per la Història. Va aprendre a conèixer les obres d'art dels museus italians, les quals reconeixia sense dificultat.

Després d'aquest període de formació humanística, es traslladà, amb la seva família, a Portugal. Es varen instal·lar a Porto, on hi varen viure quasi un any. Allà va iniciar els seus estudis d'anglès. Aquell era un ambient molt diferent, una ciutat de costums molt endarrerides, on va poder continuar llegint i va descobrir una altra afeció seva que és el dibuix.

Torna a Barcelona a l'edat de tretze anys i comença el Batxillerat. S'inscriu a

l'acadèmia "Pérez Iborra", on cursa ràpidament els set cursos en quatre anys. És una excel·lent alumna que destaca tant en Ciències com en Lletres. A quinze anys, en ocasió d'un certamen literari celebrat al mateix centre d'estudis, guanya el premi atorgat al conte o narració.

Acaba a disset anys el Batxillerat i es matricula a la Facultat de Farmàcia de la Universitat de Barcelona. Inicia allà una carrera vertiginosa, fent dos cursos en un, i acaba per obtenir el títol als vint-i-un anys.

Els seu pare li adquireix immediatament una farmàcia el Poble Nou, al carrer de la Granada, número 81. Es tractava d'una farmàcia amb poc gènere i no gaire clientela, que calia acreditar. Allà va començar la pràctica de taulell, sense cap experiència i en un barri obrer i allunyat de casa seva, on tot li era desconegut.

Però poc a poc va reeixir en el propòsit i ja que la gent va agafar-li confiança i ella es va acostumar a ésser el conseller sanitari del barri, tal com li escau a tot bon farmacèutic. L'observació de les reaccions de la naturalesa humana davant de tota mena de problemes despertava en ella gran interès.

Va contraure matrimoni amb Joan Panadès, enginyer tèxtil. Un any més tard naixia la seva única filla, Glòria, autora d'aquest treball.

Al cap de bastants anys es va vendre la farmàcia, ja que aquell sector del Poble Nou s'havia convertit en zona industrial: no s'hi podia construir pisos i per tant li mancava futur comercial.

Durant uns quants anys Núria Mínguez va dedicar-se íntegrament a la seva família i a la seva llar, però una idea llargament acariciada es va convertir en una realitat. L'any 67 comença a escriure una novel·la, per ara inèdita, "Madame Lamour".

Ensenya aquesta novel·la a les persones que creu enteses, entre elles Josep Maria Gironella i Joan Oliver, que estan d'acord en què hi ha fusta de novel·lista.

Després d'aquesta primera obra, en comença una altra que es titularà "Les forces del mal". Aquell mateix anys reprèn la seva activitat farmacèutica obrint una farmàcia a la Platja d'Aro (Girona), on l'afluència del turisme és tan gran que ve a cobrir una veritable necessitat del poble.

ACTIVITAT LITERÀRIA

Presenta la novel·la "Les forces del mal" a concurs i obté, a finals del 69, el premi "Immortal Ciutat de Girona" que li obre les portes de la literatura catalana. Aquesta obra serà editada l'any 70 per l'Editorial Catalonia. Tres anys més tard, "El Club dels novel·listes" de Club Editor li publica "El món és una mentida" (volum LXXI de la col·lecció). L'any 73 li són concedits dos premis més per la novel·la curta "L'amor té grans secrets" i per la seva obra "Jo era una ingènua", editada després com "Amanda, Amanda" (Ed. Club Editor 1987 1a. i 2a. edició).

La seva novel·la "Una casa a les Tres Torres" premiada amb el "Ciutat de Palma" també li editarà "El Club dels Novel·listes" (Ed. Club Editor, volum LXXX).

És el 1977 quan "Editorial Petronio, S.A." li publica la traducció, feta per ella mateixa al castellà, de la novel·la titulada "Las fuerzas del mal". Al mateix temps és emesa en català per Radiotelevisió Espanyola-Ràdio Peninsular-Barcelona. Hi van intervenir com a intèrprets, entre d'altres: Joan Lluch, Àngels Moll i Joan Borràs. La direcció i realització fou a càrrec de Ricard Palmerola i l'adaptació i guió d'aquesta novel·la, "Les forces del mal", la va fer Lluís Quinquer.

En dues ocasions, durant l'any 78, va ésser radiat el conte "Pentàgon" per la mateixa emissora.

La novel·la "El crim d'una nit d'estiu" es publicà en ocasió del Dia del Llibre de 1981. Els anys 84 i 85 en van aparèixer la 2a. i 3a. edició respectivament per l'editorial La Llar del Llibre. Trobem referència de la seva obra a l'Enciclopèdia Espasa i a la Gran Enciclopèdia Catalana.

Paral·lelament a la seva activitat literària i seguint els seus impulsos artístics d'afecció al dibuix i a la pintura, Núria Mínguez presenta una exposició d'aquarel·les-figura. Són exposades a la "Galeria Jardí Pedralbes" des del 25 d'abril al 8 de maig del 1978.

Al marge de tota aquesta activitat artística, Núria Mínguez havia anat exercint com a farmacèutica.

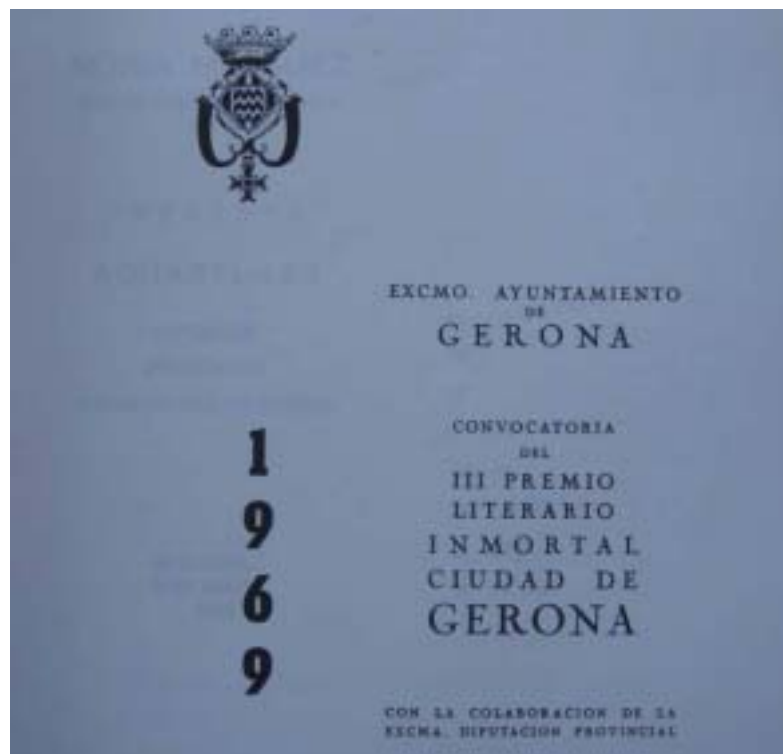
Venuda la farmàcia de Platja d'Aro, deixa d'exercir durant uns quants anys fins a obrir una nova farmàcia a Ossa de la Selva, però no tarda a vendre-la i retorna a Barcelona.

Núria Mínguez continua escrivint. Té diverses obres per publicar: diverses novel·les, un llibre de contes infantils i dues obres de teatre.

Li augurem un brillant futur!

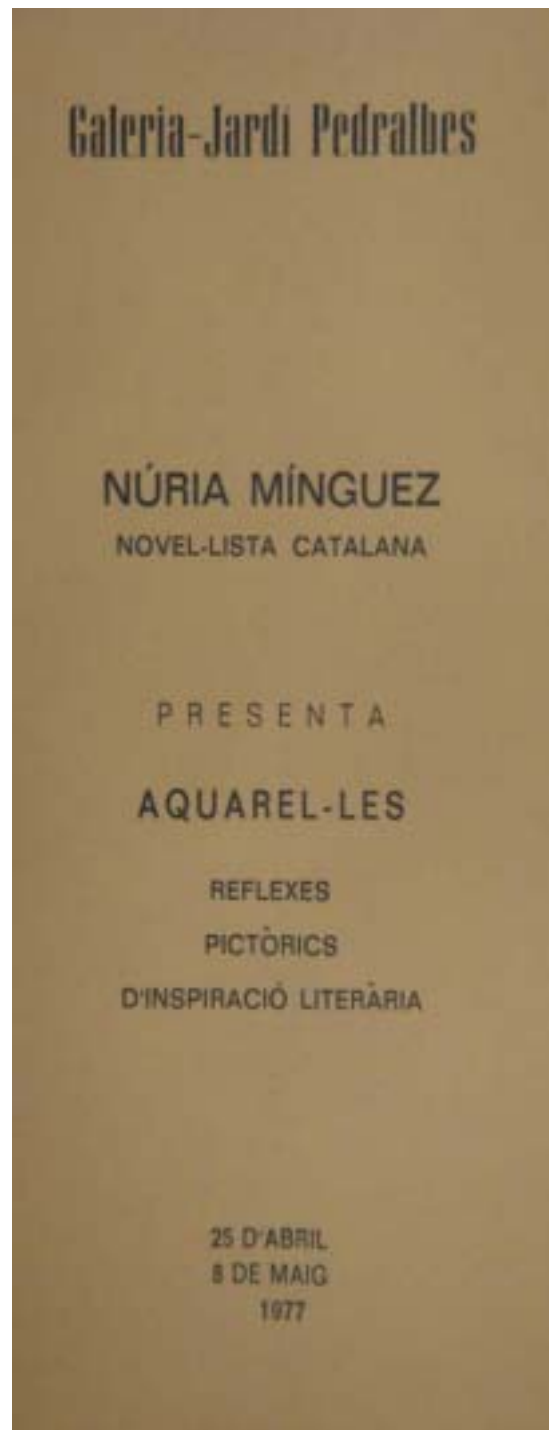
PREMIS LITERARIS

- Premi "Immortal Ciutat de Girona", 1969 per "Les forces del mal" (Ed. Catalonia 1970).
- Premi "Ciutat d'Olot (1970) pel conte infantil "El drac de la felicitat" (encara no publicat) del qual veurem les ressenyes aparegudes a premsa.
- Premi de narració dels Jocs Florals de Sant Sadurní d'Anoia" (1973) per la novel·la curta "L'amor té grans secrets" (inèdita; vegem-ne els comentaris de la premsa).
- El mateix any, 1973, obté el premi de novel·la "Pous i Pagès" de Figueres per l'obra "Jo era una ingènua" ("Amanda, Amanda" Ed. La Llar del Llibre 1987, 1a. i 2a. edició).
- Premi "Ciutat de Palma" (1974) per la novel·la "Una casa a les Tres Torres" (Club del Novel·listes, Club Editor 1974 1a. ed. i Ed. Club de Butxaca 1985 2a. ed.).

Núria Mínguez, com ja hem dit, també té vel·leïtats pictòriques i cultiva l'aquarel·la-figura, en general femenina o infantil.

El seu gènere és el naïf, d'una ingenuïtat encantadora. Les seves aquarel·les són plenes de llum, agradables i decoratives. Es podria dir que el seu estil està entre dos pintors ben famosos: Pruna i Grau Sala.

Notícies i comentaris de premsa sobre l'activitat literària de Núria Mínguez i els premis obtinguts a Olot i Sant Sadurní d'Anoia

Núria Mínguez mostra la seva versatilitat en guanyar el premi de conte infantil al concurs "Ciutat d'Olot". El conte "El drac de la felicitat" és d'ambient oriental. La fantasia i la imaginació unides al gust pel luxe exòtic de l'autora llueixen aquí amb brillant esplendidesa.

Notícies de "La Vanguardia" sobre els premis d'Olot.

La Garrotxa

EL SEMANARIO DE OLOT Y COMARCA

En el transcurso de una cena, espléndidamente servida por el Sr. Emilio Peix en el Salón de Fiestas Ideal, adornado con exquisito gusto, tuvo lugar el fallo de los IV Premios Ciudad de Olot, que convocaron en torno al Jurado a más de un centenar de comensales que siguieron atentamente el curso de las votaciones. La cena estuvo presidida por nuestro Alcalde Sr. de Malibrán, por el Doutado Sr. Ferrusola y sus distinguidas esposas, Sr. Juez de Primera Instancia, miembros de nuestro consistorio y Mn. Batalla en representación del Obispado. El Jurado que presidía el Sr. Porcel estaba formado por los miembros Sra. Vidal, Licenciada en Filosofía y Letras, los escritores Sres. Noguera Masca, Garganta, Píera, Armengol y el director teatral Sr. Gelada.

Las diferentes eliminatorias eran facilitadas a los asistentes a través de una instalación de altavoces. El micrófono estuvo a cargo de Radio Olot a través de su simpática locutora Marina Guilera.

El resultado final fue el siguiente:

Premio Pau Estorch i Xiqués, "El tamboriner del Fluvià", para D. Jordi Cuadras de Barcelona, por su obra "El Déu de la Figuera".

Premio María Concepción Carreras para jóvenes escritores, al olotense D. Pedro Macías Arau por su trabajo "Humildes pero humanos".

Premio cuentos para niños, a D.ª Nuria Minguéz Negre de Panadés, de Barcelona, por su obra "El drac de la felicitat".

El historiador local P. Nolasc del Motar, obtiene el Premio Guerau de Llost, por su obra "La formació de la Universitat d'Olot".

Por falta de calidad de las obras aportadas a los Premios de Teatro y Radio Olot, el Jurado considera oportuno dejarlos desiertos. La medida creemos que es extraordinariamente saludable y habla positivamente de la seriedad y justo criterio del Jurado.

Així comenta "La Garrotxa" el lliurament dels premis "Ciutat d'Olot".

Solemne reparto de los «IV Premios Ciudad de Olot»

Tal como se había anunciado, tuvo lugar el domingo último en el salón de sesiones de nuestro Ayuntamiento, el solemne acto de entrega de los distintos Premios «Ciudad de Olot» de este año, a sus respectivos adjudicatarios.

Presidió el acto en representación del Sr. Alcalde que se hallaba ausente, el Concejal de Cultura y Relaciones Públicas D. Luis Armengol Prat, a quien acompañaban el Cronista Oficial de la ciudad D. Juan Casullá Vilanova, Comisión Organizadora de los Premios y Jurado Calificador.

Fueron llamados y se les entregó a cada uno de los premiados, entre una nutrida salva de aplausos del selecto y capcioso público que se hallaba presente, el que les correspondía, por el siguiente orden:

-I Premio Pau Estorch i Xiqués a D. Jorge Cuadras de Barcelona.

-II Premio M.ª Concepción Carreras a D. Pedro Macías Arau de Olot.

-III Premio de cuentas para niños a D.ª Nuria Minguet de Barcelona.

-III Premio Guersu de Lloset a R. F. Nolasco del Molar.

-IV Premio José M.ª Mir Más de Xexós, a D. Eugenio Molero Pujós de Villanueva y Geltrú.

-V Premio de Poesía a D. Casimiro Plá Roca de Anglès.

-II Premio Lúcia Casademont, IX Premio Ayuntamiento de Olot, a la Sra. Concepción Malagó Font.

Seguidamente hizo uso de la palabra D. Juan Casullá, quien ensalzó la relevancia de estas justas literarias que tanta trascendencia tienen en el quehacer cultural de la ciudad, afirmando el afán de la organización de los mismos de adaptar algunas sugerencias cara a su futuro; rindió homenaje a la figura del Padre Nolasco del Molar, allí presente, por su entrega constante a todo lo que Olot significa y le impuso, con el aplauso de todos los reunidos, el «Ara de Oro» instituida por el propio disertante, que reproduce el ara del escudo olotense, para expresar el homenaje fervoroso que la ciudad de Olot le tributaba por su obra tan vinculada a ella.

Cerró el acto con unas palabras de felicitación y agradecimiento a todos cuantos han hecho posible esta convocatoria de los «IV Premios Ciudad de Olot». D. Luis Armengol, quien puso de relieve el esfuerzo que todos han puesto en contribución a tan noble causa olotense. Dedicó asimismo un homenaje al Padre Nolasco del Molar para el que la Corporación Municipal dijo, la ofrecido el mejor y más entrañable de los tributos que la Ciudad podía proporcionar, el de nombrarle hijo adoptivo de la misma, y destacando seguidamente los altos merecimientos de esta figura poética. Terminó estimulando a todos a proseguir por esta senda que por su gran resonancia literaria tanto enaltece a Olot.

El acto culminó con un selecto aperitivo ofrecido a los galardonados, familiares y representaciones presentes, en el que reinó la más viva cordialidad y dio ocasión para departir con los premiados, especialmente los que se habían desplazado expresos.

Un acto, en fin, sumamente simpático y agradable, bello precedente para el futuro de estas convocatorias.

«IV Premios Ciudad de Olot»

La novel·lista **NURIA MINGUEZ**

Núria Minguez ha estat guanyadora del premi de contes per a infants amb la seva obra "El drac de la felicitat". Era fou també la guanyadora de l'"Immortal Girona" de novel·la amb "Les forces del mal". Una novel·lista de temps lerm es manifesta dins el nostre panorama, les marelles de figures que posseïxin un veritable pes específic. Enraonem en xic precipitadament la senyora Núria Minguez i ja, mentre el seu espècimen observa.

—He llegit a alguna banda que la seva vocació literària podrien considerar-la heretada del seu pare...

—Sí, el meu pare, Joan Minguez, fou un bon poeta i novel·lista català. El que succeí és que hagué d'abandonar gairebé totalment el correu de la literatura catalana, a conseqüència de la folla crisi general que aquesta país. Quan s'ensamparen una mica les possibilitats, llavors el meu pare moria sense haver pogut reprendre la seva tasca.

—Com s'ha anat desenvolupant la seva vocació?

—Jo sóc barcelonina, hem viscut a l'estranger— França, Itàlia, Portugal—, havent viatjat molt. La literatura m'ha agraat sempre. Després d'estudiar el batxillerat vaig seguir la carrera de Farmàcia. Tot això vol dir que de temps per a dedicar-me a escriure no n'havia tingut gaire, donades les meves activitats en un terreny no pas massa sociat per a fer-hi literatura. Superada aquesta etapa, casada i consolidada l'estructura familiar, vaig pensar que, definitivament, havia arribat l'hora d'intentar donar-me a conèixer. El sistema seguit fou presentar la meua novel·la "Les forces del mal" al premi "Immortal Girona", la qual ha estat editada en data encara molt recent.

—Col·labora habitualment en alguna publicació, per tant a algun grup concret, freqüenta alguna tertúlia?

—No. Treballa d'una forma aïllada, car estic desconnectada de tothom, en aquest aspecte.

—Te molta obra acumulada?

—Cinc novel·les que esperen la seva oportunitat de sortir a la claror. També he fet algunes narracions per a infants, que resten igualment inédites.

—Com va néixer "El drac de la felicitat"?

—Aquesta narració va ésser concebuda i concebuda pensant en el Premi d'Olot.

—Llegeix molt?

—Procuro no llegir massa a fi i efecte d'evitar influenciar-me. De totes maneres m'interessen molt els clàssics del gènere novel·lístic i la literatura anglesa de principi de segle.

—Sí, jo domino l'anglès, el francès, l'italià i el portuguès, a més del català i el castellà, naturalment. Trobo molt interessant l'experiència de llegir en directe, car hom penetra molt més dins l'esperit de l'obra, assimilant perfectament la intencionalitat de l'autor. Les traduccions que hi ha en circulació no sempre són tan acurades com caldria desitjar.

—Donats els seus coneixements idiomàtics i la seva facilitat per a la tasca literària, ¿per què no es dedica a les traduccions?

—En principi em sembla una feina molt pesada, de gran responsabilitat. Cal fer un treball a consciència, a fi i efecte que no es perdi el més lleu matís. Jo, francament, m'afecto més dedicar el meu temps a la creació.

—Algunes predileccions artístiques al marge de les lletres?

—Doncs sí, la pintura. Però he hagut de deixar-la, car primordialment m'interessa la literatura.

Li recorda a Núria Minguez que he llegit alguna comentari particularment elogiosos ran de "Les forces del mal". Setto una viva curiositat per a conèixer l'obra d'aquesta novel·lista catalana que ha sorgit espontàniament, aliena a les "circumstàncies" habituals en aquests casos.

Més comentaris sobre el concurs literari "Ciutat d'Olot"

El premi del Jocs Florals de Sant Sadurní d'Anoia el guanya Núria Mínguez amb la novel·la curta: "L'amor té grans secrets".

Aquí torna a sortir el farmacèutic que és el protagonista. Aquest apotecari d'un poble, home força prudent, sensible i desconfiat, se sent molt preocupat per la seva dona, una noia excel·lent. Un anònim l'avisava de què ella és filla d'un home que va assassinar la seva muller. A més la conducta d'ella sembla dubtosa.

El farmacèutic investiga els fets fins que descobreix la veritat del que va passar i comprova l'amor que li professa la seva esposa.

ANTOLOGIAS ORALES

NUESTRO compañero y amigo en varia locación de Prensa, TV y Radio, Andrés A. Artís Tomás («Sempre»-), hizo solamente, el día 3 de este mes, ante una tribuna local (Sant Sadurn d'Anoia), frente a un atril el letrario (unos juegos florales) una profesión sería de fe cívica, intelectual y cordial; como una llamada a la convergencia anticonflictiva de las generaciones que se suceden en el paleoqu público, en los géneros artísticos, en las actitudes sociales. Una sílva ciertamente magistral, inferiormentepreciada por el hecho de ser el mantenedor oriundo de la comarca; pero también (aunque pudicamente lo callara), por su vinculación conyugal a una bella, rebelde y elegante dama santadurninense (Ima).

Fero es que a) daba la circunstancia de que en ese domingo 3 de septiembre de 1973, se cumplía exactamente setenta años que (en otro domingo, 3 también de septiembre, pero de 1923), en esta local de Sant Sadurn d'Anoia, se habían celebrado otros juegos florales memorables (por condicionamientos humanos tanto como literarios). Entre los de entonces y los de hoy, en 1948, se nos ve punto de confluencia una intermediación mediaron los IV Juegos Florales de la villa. Precedente resultado de esos tres concursos anteriores, fueron los concursos celebrados en 1909 y 1918, no menos recordados por la rigurosa puntualización de Josep Valls, secretario consuetudinario del jurado en 1923, 1948 y 1973.

En su celebración de ahora, además de la proclamada (María Antonia Raventós Noya), se incluyeron, además la reina de 1948 (Dolores Ferrer Sala) y la de 1923 (María Sales Ferrer); y se adhirieron al acto las de 1909 (concomencia familiar de la actual Montserrat Salvadas Fajó, viuda de Fages y la de 1918 (Julia Casanovas Maristany, viuda de Bosch, de apellido fraternalmente idéntico a los del no olvidado hombre público que los llevó). Fero de los poetas que los acompañaron a su trono, solo uno (el uno entre los que escribió, creador de la flor natural en 1923) sobrevive, incorporando a los jurados de 1948, con Leandro Amiga Rullonet, y con él también en 1973, completando el jurado que integran Josep A. Marzá, Carlos Tosta y Modest Sabat.

Cabe decir que el mayor Dado de la fiesta (en Reina, es Corle, en artista), resultó la confesión de la reina de un activo equipo

ESCRIBE:
**OCTAVIO
SALTOR**

organizador (desde la municipalidad hasta la inamovible comisión coordinadora), que se vio premiado, tanto por una asistencia popular masiva como por un entusiasmo público justificado. Las promociones escolares asociadas al certamen, el número extraordinario de trabajos concursantes (348), y la calidad optima de los elaborados, culminaron todas las expectativas.

Los Juegos Florales, entre muchas otras cosas, pueden ser: antologías orales, que fructifican la esencia de la poesía a una tridimensionalidad espacial y proclama, y evocan un momento de revelaciones inéditas. Esto d'hoi, Sadurn d'Anoia de 1973, fueron ambos cosas: junto a valerosos comandados (Jaume Mauriol, Fèlix Carbó, Miquel Huguet, Joan M. Brivak, Guillem Colom, Jaume Miralles, Josep Maria Foblet, Isidre Julia Avellaneda, Nària Mirguet), surgen jóvenes, valerosos como Fero Enri Viardell, universitario de diecisiete años, pero quien Andrés March no tiene a verlos, concepciones al Jaramba. Y porque la revista local "Avantur Cristiana" ofrece nuevamente a sus lectores, en folletos memorables, los textos proclamados, sus autores poéticos, encabezados por ese lenguaje de los textos catalanes, habrá conseguido plenamente los objetivos

perseguidos: rebasar la medida tradicional y fugas de una fiesta mayor para insertarse en una atmósfera general estimulante, un momento del homenaje literario local que la apertura previa antecede puntual.

Aludido por el secretario, dos ejemplos de Magisterio fueron favorablemente aplaudidos en la presidencia del Ateneo Agrícola de la villa (dirigido por F. F. Mas (poeta) y Alcega (mayordomo) del momento, cuyo año no pudo acudir por hallarse fuera la esposa en Roma por deberes irrenunciables rituales. Aquella patria "petita i recollida" que edificara el autor de la englantina, recobrada, pero, ostentablemente, en Sant Sadurn d'Anoia, ese domingo 3 de septiembre de 1973, primero, en la amplia sala de la entidad acogedora del fragante concurrido, luego, en los jardines y estancias de la propia familia de la poetisa y la última de las reinas de la fiesta.

A la fatigosa (d'armada) del discurso leído por "Sempre", como permitida apostillar estas asociaciones de anécdota, Fero, como antes bien los lectores, es con la pequeña historia como se teje la grande. Con unidad de acción colectiva, que vence distancias en el tiempo, distancias ideológicas, divergencias estilísticas, contradicciones críticas, y, como decía Alcega, padre de Neusma (en la versión poética y sencilla saragalliana) (completo de la excitación contravertida de un certamen: "no se uno todo el año con amor a la lengua"). Y allí (en Sant Sadurn d'Anoia), en esa se fiesta local (pero válida para toda el ámbito lingüístico aprobado por ella) quedarán borrados todos los dioses del Olimpo literario del país, ante nueve leonesas (femeninas de los siglos) (en presencia ostentable imposible), que recordaron en nuestra septuagésima existencia (concomitante de conjunciones analógicas.

Tele/express
(IX-1973)

ESTUDI I COMENTARI DE L'OBRA DE NÚRIA MÍNGUEZ

“Les forces del mal”

(Ed. Catalonia, Barcelona 1970)

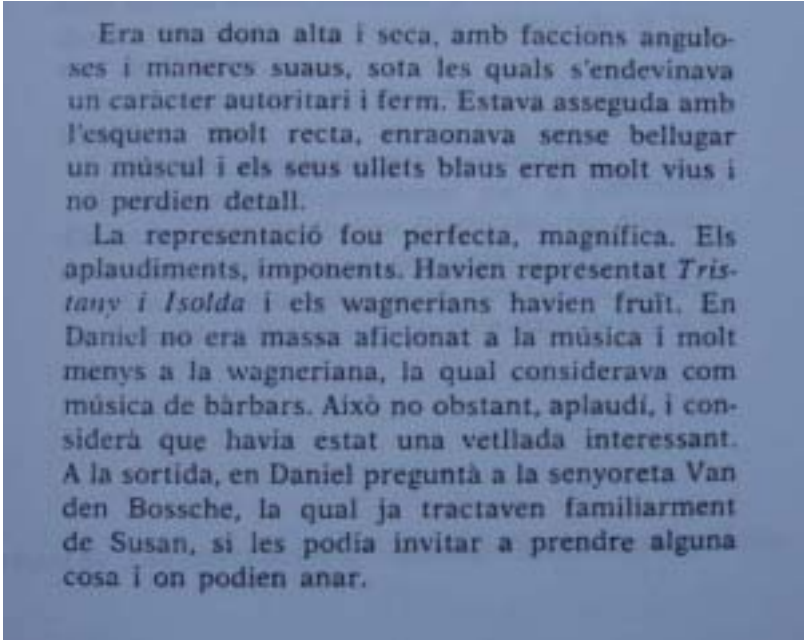
En la seva primera novel·la "Les Forces del mal" ens exposa la vida d'un metge que rememora el seu temps d'estudiant. Records que li venen a la memòria en llegir la terrible notícia de la mort d'una dona, la Zulmira, que molt havia influït en la seva vida. En realitat Zulmira no és una mala persona, però el seu físic i les seves maneres atrauen irresistiblement diversos homes àdhuc els més seriosos.

Les Forces del Mal condueixen els personatges de manera fatídica a cometre molts errors i la pròpia Zulmira n'és la víctima morint assassinada.

Només ell, el protagonista, l'home íntegre, n'havia sortit afavorit i havia aconseguit fortuna i felicitat.

Precisament el tercer personatge important d'aquesta novel·la és la jove farmacèutica, a qui l'autora atribueix les virtuts més encisadores.

El desenllaç, però, és feliç donat que són les Forces de la Natura les que vencen les del Mal. La filla de Zulmira, lluny d'assemblar-se a la seva mare, és el viu retrat del pare: un home lleig i poc atractiu.

Era una dona alta i seca, amb faccions angulosos i maneres suaus, sota les quals s'endevinava un caràcter autoritari i ferm. Estava asseguda amb l'esquena molt recta, enraonava sense bellugar un múscul i els seus ulls blaus eren molt vius i no perdien detall.

La representació fou perfecta, magnífica. Els aplaudiments, imponents. Havien representat *Tristany i Isolda* i els wagnerians havien fruit. En Daniel no era massa aficionat a la música i molt menys a la wagneriana, la qual considerava com música de bàrbars. Això no obstant, aplaudí, i considerà que havia estat una vetllada interessant. A la sortida, en Daniel preguntà a la senyoreta Van den Bossche, la qual ja tractaven familiarment de Susan, si les podia invitar a prendre alguna cosa i on podien anar.

Caminaren dos carrers més avall, aprofitant que havia deixat de nevar, mentre el cotxe, un magnífic «Mercedes» de color blau nit, els anava seguint molt lentament, conduït per un xofer molt engalonat.

El lloc triat era un petit bar típic amb noies amb vestits regionals. Serviren un vinet del Rin que en Daniel trobà fluix i agre.

Malgrat no ésser un lloc molt car, en Daniel pagà cinc vegades més del que hauria costat al nostre país. No acostumava invitar gaire gent mentre feia una vida que es podia qualificar d'estudiant, ja que s'havia proposat que ningú no sabés que actualment era un home ric, sense necessitat de treballar. Però, naturalment, les circumstàncies en aquest moment eren diferents.

—¿Coneixeu els voltants d'Hamburg, vosaltres dos? —els preguntà Susan—. Doncs bé, aquest diumenge ens podrieu acompanyar, si voleu, a lady Sybil i a mi, a fer una petita excursió, ja que ella se'n torna, la setmana vinent, a Anglaterra.

Parlava en to lleuger, amable i condescendent, com qui parla amb criatures. No esperà contesta, però en prendre comiat davant de llur residència, on els varen deixar, ella digué:

—Diumenge a les nou us enviaré el cotxe a buscar-vos. «Auf wiedersehen!»

En Daniel la recordaria sempre com aquella nit, amb aquella túnica d'argent, la piràmide de cabell damunt el front, i el fons eixordador de la música de Wagner.

En Jacques entrà un moment a la cambra d'en Daniel.

—«Parbleu, quelle femme!» —exclamà.

Havia quedat impressionat per la companyia d'aquelles dues dames tan distingides, tan elegants, d'un gran món que ell desconeixia per complet.

—Em pregunto —murmurà, somniador, en desitjar bona nit a Daniel— quin de nosaltres dos li interessa.

Fragment de "Les forces del Mal". Mostra d'ambientació estètica.

Progressiu clima d'ansietat en la trama de l'argument

En Ramon tocà unes peces al piano, al qual era molt aficionat.

Dunya Aurora digué a Zulmira que toqués també. Els altres s'uniren a la petició. «Toqui Chopin», digueren les velles ties.

Zulmira s'assegué lentament al piano i començà. No dominava del tot la tècnica, però hi posava gran sentiment. Sense vigor, dolçament, les notes semblaven tenir un significat profund i tràgic.

Quan acabà va ésser molt aplaudida. En Ramon la felicità molt calorosament.

En Daniel ho observava tot, com sempre, en detall i amb curiositat. Aquell estiu havia tingut el pressentiment que passaria alguna cosa i no estava massa tranquil.

Sortí tothom a la terrassa i començà la revetlla. Es llançaren uns focs artificials per avisar el jove que se l'esperava. No tardaren a arribar en grups, embaonant i rient, animant aquella festa que havia d'ésser la darrera en molts anys.

En Daniel s'assegué a una taula una mica retirada, car no li agradava massa ballar. Es trobava molt corpulent i no en tenia ganes.

Prop d'ell hi havia la taula on seien la seva mare, dues ties, «donya» Aurora i dues senyores més.

«Donya» Aurora parlava. Estava explicant la seva vida amb la paraula fàcil, certa gràcia i molta fantasia. Però tenia un auditori d'ingènues provincianes que estaven encantades. Descendia d'una família on els homes eren tots de la Marina, amb altes graduacions. De molt jove no la deixaren casar amb el ricot del qual estava enamorada, perquè la volien emmaridar amb un oficial, amic de la família. La tancaren en un convent, on va estar fins als vint-i-un anys.

El seu pare estava ja molt malalt i la perdonà en morir. Ella tenia una gran veu i havia estudiat música al convent, on cantava sempre a la capella, produint gran admiració.

Va prosseguir els seus estudis, perquè volia dedicar-se al «bel canto». Va debutar al Scala i tingué grans èxits per tot Europa.

Daniel, escoltant les seves paraules tan suggestives com convincents, tan axiat veia el pare de «donya» Aurora amb les condecoracions d'un almirall com ja sentia els aplaudiments del Liceu.

«Donya» Aurora seguia explicant la seva vida. A conseqüència d'un refredat va anar perdent la veu quan només tenia trenta-cinc anys. Aleshores es retirà a viure d'unes pensionetes i d'unes petites propietats.

—Y ahora aquí me tienen —acabà dient—, vieja y gorda. Pero el espíritu, ah, el espíritu y el ánimo, no me han faltado nunca!»

En això, una noia tocà lleugerament l'espatlla d'en Daniel. Era Zulmira.

—No vols hallar una mica, Daniel? —li preguntà ella en veu baixa.

La Ciència com a tema literari interessa a l'autora, com veiem en aquest full de "Les forces del Mal".

Ramon i de la mare havien estat purament accidentals.

En Perales no havia estat més que la mà del Destí o de la Casualitat, o potser també l'instrument de les forces del Mal acumulades al voltant de Zulmira, ésser amoral, estopa incendiària de passions.

El desig de fer mal, un sentiment dominant en éssers com en Perales, d'on podia provenir?, es preguntava sovint en Daniel. Les facultats de l'ànima humana vénen condicionades pel cos. Un home normal pot convertir-se, usant una droga, en un boig, un assassí o un maniàtic sexual.

¿Què és, doncs, el que, predisposa, en el nostre cos, a ocasionar el mal? ¿L'excés, la manca o la variació d'un humor glandular? ¿Unes cèl·lules lesionades en les circumvolucions cerebrals? ¿O potser un cromosoma torçat, portador d'uns gens malaltissos, llavor ancestral d'alcohòlics i de sifilítics? En Daniel, home pacífic i sense prejudicis, no estava segur que l'home fos completament responsable dels seus actes. La justícia era una mesura asèptica per a preservar la vida i l'ordre de la societat, però no era capaç de destruir les forces del Mal.

Com a metge que era, en Daniel sentia grans desigs que un dia algú, amb una píndola o amb un cop de bisturi, pogués convertir el ferotge llop en innocent anyell, el mal en bé, sense aixafar la serp ni llançar cap exorcisme.

Del premi obtingut per aquesta novel·la n'apareixen moltes ressenyes a premsa.

LA VANGUARDIA ESPAÑOLA SABADO, 1 NOVIEMBRE 1969

Gerona: CONCESION DE LOS PREMIOS DE NOVELA «INMORTAL CIUDAD DE GERONA»

Las obras «Lloraré por vosotros» y «Les forces del mal» resultaron ganadoras

Gerona, 21. (Servicio especial de J. VILA). — Coincidiendo con la víspera de Todos los Santos, dentro de las ferias y fiestas de San Narcís y en el transcurso de una gran gala literario-social, celebrada en el Teatro Municipal tuvo efecto la adjudicación de los premios de novela «Inmortal Ciudad de Gerona», en su tercera edición. Concurrieron un total de 21 obras, trece de ellas escritas en lengua castellana y las ocho restantes en catalán, que optaban a los premios de 150.000 pesetas cada una, a otorgar respectivamente a las novelas con mayores meritos en una y otra lengua de entre las representadas. Después de las consiguientes votaciones y «eliminaciones» sucesivas, llegaron a finalistas las novelas en castellano tituladas «Lloraré por vosotros» y «Tierra sin cielo», presentadas por Francisco Faura Peñasco y Antonio González Morales, y por Antonio Santos Antolí, respectivamente, así como las escritas en catalán tituladas «Les Forces del Mal», y «L'arc de Sant Martí», de Nuria Minguez Negre de Panades, y de Salvador Ullonca (seudónimo). Eran las 6 horas, 30 minutos de la madrugada cuando el jurado calificador dio a conocer el veredicto definitivo, proclamando ganadoras las obras «Lloraré por vosotros» y «Les Forces del Mal», a las que se adjudicaban respectivamente las pre-

mios de novela en castellano y novela en catalán. Los autores premiados en cuanto a la novela castellana son de Madrid y la autora premiada en novela catalana reside en Barcelona. El jurado calificador lo formaban el académico don Guillermo Díaz Fleja como presidente, los señores de cultura del Ayuntamiento y de la Diputación señores Tibau y Guardiola respectivamente, el novelista don Ignacio Agustí, el catedrático don Ignacio Bonnin, los escritores don Carlos Sentís y don Valeriano Simón, el periodista don Juan Gich Bech de Careda y doña María Pilar Morales escritora y periodista, actuando de secretario don Juan de Puig Roca. A la fiesta de adjudicación de los terceros premios literarios «Inmortal Ciudad de Gerona», asistieron el gobernador militar general Felix Oliver, el alcalde de la ciudad señor Bonet, el presidente de la Diputación Ordís, el presidente de la Auphar de la Torre Ruiz, el provincial de Información Ayala, junto con otras como personalidad los distintos estamentos del jurado calificador, nutridos y prolongada fiesta, que resultó especialmente brillante, prosiguió horas de la madrugada.

OCHO NOVELAS ASPIRAN AL PREMI IMMORTAL GIRONA

Optan al «Premi Immortal Ciutat de Girona 1968», dotado con 150.000 pesetas, convocado para novelas escritas en lengua catalana —aparte otra convocatoria para las escritas en lengua castellana— las siguientes novelas: «A cadascun la seva tempestat», de Joan Sellares; «L'arc de Sant Martí», de Salvador Ullonca; «Les forces del mal», de Nuria Minguez; «Gent indígena», de Joaquim Segura Lambé; «L'heren», de Andreu Blasco Bodi; «Jovenut de Prometeu», de Guillem de Montañani; «Mort de jove», de Jon, y «Quatre dones i un Stradivarius», de Josep Maria Foblek. Se supone que Ullonca, Jon y Guillem de Montañani son seudónimos.

El premio será otorgado en un acto que se celebrará en el Teatro Municipal de Gerona, durante las ferias y fiestas de San Narcís, a fines de octubre, como se sabe.

ENTREGA DE LOS PREMIOS "INMORTAL GERONA, 1969"

Actividades de los gobernadores
civiles de la provincia y de Baleares

GERONA

vión por parte del alcalde y de agror deviniencia por la de los galardona dos.

4. (De nuestro correspon- sal, por teléfono.)

En el despacho de la Alcaldía, el alcalde de la ciudad, don José Bonet Cufí, acompañado de varios de los miembros de la Corporación Municipal hizo entrega de los premios correspondientes al concurso literario «Inmortal Ciudad de Gerona 1969». A los presentados, don Francisco Faura Peñasco y don Antonio González Morales, de Madrid, por su novela en castellano «Lloraré por vosotros» y a doña Nuria Mingos Negre de Panadés, de Barcelona, por la novela en versión catalana, «Les forces del mal». Con tal motivo se intercambiaron palabras de felicitación.

Noticiero Universal
(1-XI-69)

GERONA

«Lloraré por vosotros» y «Les forces del mal», ganadoras del III Pre- mio Inmortal Gerona

En el transcurso de una cena de gala celebrada anoche en el Teatro Municipal, y que presidieron las primeras autoridades provinciales y locales, tuvo lugar el acto de votación para otorgar los premios literarios «Inmortal Ciudad de Gerona», para novela escrita en castellano y en lengua vernácula. «Lloraré por vosotros», obra de Francisco Faura Peñasco y Antonio González Morales, ambos de Madrid, fue la ganadora entre las trece presentadas. Y «Les forces del mal», de Nuria Mingos Negre de Panadés, licenciada en Farmacia de Barcelona, vencedora de las ocho presentadas en lengua catalana.

La velada transcurrió en un ambiente muy distinguido y arrojó, que se prolongó hasta altas horas de la madrugada. — GALLIGANS

«Lloraré por voso- tros» y «Les forces del mal», premios «Inmortal Gerona»

Anoche, coincidiendo con las fiestas de San Narciso de Gerona, ha tenido lugar la tercera edición del premio «Inmortal Gerona» para novela catalana y castellana, dotado con 100.000 pesetas cada una de las dos novelas premiadas, una en cada lengua.

Concurrieron a ambos premios El novelista, 8 en catalán y el resto en castellano.

Resultaron premiadas «Lloraré por vosotros» y «Les forces del mal». El autor de esta última es una farmacéutica barcelonesa llamada Nuria Mingos Negre de Panadés y los autores de la primera, Francisco Saura y Antonio González, ambos madrileños.

Teleexpres
(1-XI-69)

Premios «Inmortal Ciudad de Gerona»

Nota destacada ha sido la velada durante la cual fueron otorgados los premios literarios «Inmortal Ciudad de Gerona» de 100.000 pesetas cada una, que ganó la obra «Lloraré por vosotros», de los madrileños Francisco Faura Peñasco y Antonio González Morales para las de lengua catalana, y «Les forces del mal», de Nuria Mingos Negre, para lengua catalana.

La Vanguardia
(3-XI-69)

LES FORCES DEL MAL

de Nuria Minguez. — Oligoques Diamant, Casa del Libro 3.

Esta es la primera novela de Nuria Minguez y con ella obtiene el premio «Immortal Ciudad de Girona» en 1969. Esta novela sabe transmitir la pluma con acierto y los hechos con el interés de su narración nueva y desarrollada, con sencillez y un ritmo rápido y acertado. Sus protagonistas siguen la acción para ver en qué punto los sucesos. La obra de Nuria Minguez es una prueba de madurez, nada del «novela joven» que ha estado en el ritmo lento en la narrativa y a veces en ritmo lento alquilar otros pasados, sobre todo cuando el novelista sea mediante Nuria Minguez ha imaginado un escenario, una personalidad, una estructura narrativa, y va mostrando la obra con naturalidad dando a su texto un sentido de cosa viva. De manera que el lector que le sigue a Nuria Minguez se siente en el mundo de su mundo que su padre, el poeta Juan Minguez nos habla desde magníficas narraciones con los «Diez verges» y «Hacia la primavera», obras de haberse alejado como poeta en varias obras de poemas y entre ellos «Fronteras». «La Seta en el viento», «Almuerzo», de gran calidad lírica, que de pronto 1970 en una estructura poética que desde ser tomada en cuenta. Nuria Minguez debe haber heredado pues el buen sentido literario de su padre, su facilidad de expresión, un sentido de responsabilidad sobre lo que se escribe en las páginas, un respeto por la lengua. Con esta novela «Las fuerzas del mal» de gran calidad y de ambiente cosmopolita, Nuria Minguez ha entrado por la puerta grande en el mundo de la literatura catalana y debe esperar de ella que continuará por este camino y nos dará nuevas obras de su mundo e imaginación, todo esto que de sus cualidades de escritora se nos ha dado con esta su primera novela.

(4-VI-70)

«LES FORCES DEL MAL» DE NURIA MINGUEZ

Nuria Minguez se nos presenta —que comienza— con esta primera novela «Las fuerzas del mal», ganadora del premio «Immortal Ciudad de Girona» en 1969. Y muy interesante. Hija del poeta Juan Minguez, con en los años veinte sus padres daban buenas lecciones de su lengua literaria —con sus libros de poemas— «Fronteras», «La Seta en el viento» y, en prosa, «Diez verges», entre otros—. Nuria Minguez nos da en esta novela una excelente prueba de la calidad de su narrativa, entonada, sencilla, en tres actitudes, pero con algunas obras de ser en mundo, el lector se encuentra con temas agitados la historia de los acontecimientos que la autora desarrolla con maestría. Nuria Minguez ha escrito esta novela con éxito —en su—, como el estilo, se puede sentir al leer como una película de hechos que se suceden día y noche. Y siempre se observa que es el de trascender al leer. La desconfianza que produce por sus obras.

Destino

(7-XI-70)

NURIA MINGUEZ: «LES FORCES DEL MAL»

Hija de Juan Minguez, Nuria Minguez acaba de dar a la estampa la novela «Las fuerzas del mal», que obtiene el Premi Immortal Ciudad de Girona (correspondiente a 1969). Obra escrita según los cánones del realismo tradicional en la novela de costumbres y problemática moral. «Las fuerzas del mal» añade un nuevo nombre a la sémina de novelistas cuya continuidad reflejará la evolución de la narrativa catalana.

Ya

Premios y becas (1-XII-69)

Concesión de los premios Ciudad de Girona

GERONA, 21. (Legua.)—En las primeras horas de la madrugada ha sido dado a conocer el fallo del tercer premio literario Immortal Ciudad de Girona, dotado con 50.000 pesetas, para obras escritas en lengua catalana y en lengua castellana.

El premio para novela en lengua castellana fue otorgado a la que lleva por título «Llorarà per vosaltres», original de don Francisco Faura y don Antonio González, de Madrid.

La novela «Furzas del mal» obtuvo el premio para la escrita en lengua catalana. Es original de doña Nuria Minguez, factuació, domiciliada en Barcelona.

Al premio se presentaron veintidós novelas, de las cuales, ocho eran en lengua castellana.

1 de noviembre de 1969. — EL CORRIÓ CATALAN

«LES FORCES DEL MAL» GANÓ EL INMORTAL CIUDAD DE GERONA

SU AUTORA ES DOÑA NURIA MINGUEZ NEGRA DE PANADES.

El destinado a novela en castellano fue concedido a los autores madrileños Francisco Faura Penasco y Antonio González.

A las tres horas treinta y cinco minutos de la tarde se celebró en el teatro principal de la ciudad de Girona una gran fiesta literaria, en la que se dio a conocer el fallo del tercer premio literario Immortal Ciudad de Girona para obras escritas en lengua catalana y en lengua castellana. El premio para novela en lengua catalana fue otorgado a la que lleva por título «Llorarà per vosaltres», original de don Francisco Faura y don Antonio González, de Madrid.

El premio para novela en lengua castellana fue otorgado a la que lleva por título «Llorarà per vosaltres», original de don Francisco Faura y don Antonio González, de Madrid.

Al premio se presentaron veintidós novelas, de las cuales, ocho eran en lengua castellana.

El premio se presentó en veintidós novelas, de las cuales, ocho eran en lengua castellana.

TRINIDAD

"El món és una mentida"

(Club Editor, Col. Club dels novel·listes vol LXXI, Barcelona 1972)

Comentem ara "El Món és Una Mentida", una divertida i apassionant novel·la de l'autora.

En ella, una mare i una filla de la bona societat barcelonina surten de viatge per França i Anglaterra.

Els esdeveniments se succeeixen vertiginosament : coneixen un jove que per diferents circumstàncies sembla ésser un terrorista. Llurs parents, aristòcrates italians que viuen en un castell, estan arruïnats. El suïcidi del príncep, el descobriment d'un brillant amagat, un microfilm posat en un cigarret, l'assassinat d'un capítolista nacionalista àrab ..., tot això en un ambient cosmopolita i frívol són les aventures d'aquesta trepidant novel·la.

El caràcter dels protagonistes està magníficament aconseguit i el missatge que hom hi pot trobar queda perfecta expressat en el seu títol: "El món és una mentida", ja que res no és el que sembla ésser.

Diu en Joan Sales en "El món és una mentida":

"... hi trobem un savoir faire que l'emparenta amb els més hàbils autors internacionals del gènere que podríem anomenar cosmopolita, gènere que en els Països Catalans a penes té precedents ..."

"...jugant amb elegant malícia totes les cartes pròpies d'aquest gènere Núria Mínguez sap dur-nos de sorpresa en sorpresa i mantenir ben tibant el "suspense" de cap a cap de tota la seva agilíssima narració..."

Van sortir de l'habitació. Mentre baixaven escales avall, com si el jove tarragoní li vingués a la memòria per transmissió de pensament, l'Aurèlia comentà:

—Penso que el nostre amic Alexandre Jordà ja deu estar instal·lat a Anglaterra.

—No és amic nostre, respongué la Clara; i per altra part no ens interessa gaire ja que probablement no el veurem mai més.

—Ja ho crec que el veurem, contestà la seva mare amb picardia. Ahir, mentre tu parlaves amb el gerent de l'hotel, em va demanar la nostra adreça a Anglaterra. I jo l'hi vaig donar.

L'endemà a mitja tarda, el cotxe de la Cristina, un immens Cadillac blanc, vingué a París a recollir-les totes dues. Corrien ara per la carretera ondulant, entre un paisatge poc accidentat i amb una profusió de casetes blanques de teulada vermella. Sobrepassats els volts de París, començaren a veure cases de camp i villes més grans. Traspassaren el poble de Tradinet i a la sortida, després d'una corba, es van trobar a l'entrada del château, que tenia un gran reixat obert a una avinguda de teixos. A cada costat hi havia bosc, però quan el passeig s'acabava venia l'esplanada de jardí a la francesa —geomètric— amb uns parterres multicolors i un estany central on una Venus de marbre agenollada intentava omplir perpètuament la seva àmfora.

El château tenia tres pisos. Era del segle XVII i havia estat molt restaurat. Uns nobles francesos, a la darrera descendent dels quals havia comprat la propietat el vell príncep, l'havien habitat durant tres segles. Les dues ales del castell eren simètriques i cada una posseïa una torre amb la seva corresponent i punxeguda teulada de pissarra. "No és gaire gran; només té quinze cambres habitables", solia dir la Cristina.

—¿Només? replicava cada vegada l'Aurèlia, rient.

Uns quants esglaons de marbre duïen a la terrassa, que corria al llarg de la fatxada de l'edifici; hi donaven els grans finestrals de vidres petits i bisellats.

Així que el cotxe vorejà l'estany per col·locar-se enfront

Noteu en aquesta pàgina la bellesa de la descripció!

Ràpides i expressives pinzellades dibuixen tot l'entorn.

Ràpides i expressives pinzellades dibuixen tot l'entorn.

El ball era molt concorregut. Grans taulells es veien al llarg de les parets, carregats de viandes fredes i dolços. En un d'ells se servien tota mena de begudes.

L'Aurèlia ballà un parell de balls amb el comte Berinsky i quan anava a seure donant la dansa per acabada, el príncep es presentà i li digué tot fent-li una petita inclinació i amb un encantador somriure:

—La més bella de les cosines m'ha de concedir almenys un ball. Pensa que en aquests moments sóc el representant de l'autoritat familiar, el patriarca.

L'Aurèlia començà un vals amb ell. Es digué a si mateixa que l'Àngelo estava prou de broma a la seva edat, però no volia ser ella qui aigualís la festa. Tot ballant i amb el fregadís, el clavell vermell que el príncep duia al trauc caigué a terra; la pinceta que el subjectava a la solapa i a la targeta de votació seguia clavada en el seu lloc.

—Espera, digué l'Aurèlia mentre giraven al compàs del vals. D'una garlanda pròxima estirà un nou clavell i l'hi col·locà: Ja tornes a estar florit.

Però el clavell no era vermell com l'altre, sinó d'un rosa pàl·lid, ataronjat.

—Del color dels teus llavis, Aurèlia, digué l'Àngelo.

La Clara, per la seva banda, després d'haver ballat amb l'Aldo i l'Enzo i amb un parell de joves francesos amics dels seus cosins, havia sortit sola a la terrassa. La marejava aquell bullici i no li interessava cap dels dos cosins.

A dintre feia una calor enganxosa i aquí bufava, en canvi, un ventijol deliciós. Estava acostumada a les festes de societat i mai no s'hi divertia gaire. En aquesta, a més, s'hi sabia estranya, ja que no coneixia quasi a ningú. S'assegué en un racó, darrera d'una gran figura de pedra de les que adornaven aquella terrassa construïda a començos de segle. Sentia la música, fragments de conversa i els sorolls heterogenis de la fira popular instal·lada més avall. Llà entrava una agradable relaxació. Ja res no li feia res; li semblava que havia aconseguit la immunitat sentimental. Fins el record d'aquell home que la tenia sorpresa se li apareixia, ara, desdibuixat, confós, esvaït.

Un parell d'homes, mig disfressats, s'havien acostat a la balustrada. No la veien i estaven en animada conversa.

—No hi ha dubte que guanyarà la Dubois, deia el més alt, que anava vestit d'arlequí.

—Doncs aquesta noia no té res, rebatia l'altre. És una mínima expressió de dona i fa cara de cavall. A mi no m'agrada.

—Mentre agradi a Ray Desmond n'hi ha prou, contestava l'altre. És la seva darrera amant i fa un parell de mesos que van plegats pertot arreu. Diuen que ja li té un contracte amb la Paramount.

La Clara ho escoltava però distretament. No era el seu ambient tot allò i no hi estava gaire interessada.

Llenguatge elegant i culte il·lustrat amb cita literària.

L'Aurèlia admirà un gran rellotge de bronze daurat, la immensa aranya de cristall de roca i el gerro del damunt de la xemeneia que representava una torre. Es veu que volia ser la torre bíblica de Babel, ja que aquest nom estava escrit a la part superior en lletres daurades i caràcters Batins. Era d'alabastró rosa i amb el peu de bronze, d'estil Lluís XV, una mica carrincló i més que res enorme, feixuc.

—¿Què porta escrit al peu? preguntà la Clara.

—No ho sé ben bé, contestà la princesa; però ens ho dirà el nostre historiador, que ara acaba d'arribar.

El comte Berinsky, secretari del príncep, s'acostà al grup i saludà a tothom. Era un polonès molt alt i prim, una mica encorbat. Tenia un nas gruixut i una ulleta blau cel i enraonava amb gran educació i gestos cerimoniosos. Havia fugit dels nazis i després dels russos i havent quedat sense fortuna acceptà la plaça de secretari privat, treball molt escaient d'altra banda al seu caràcter. La seva feina consistia a acompanyar el príncep quan aquest es deixava acompanyar i a instruir els nois quan aquests es deixaven instruir.

—¿Què diu la inscripció, Berinsky? preguntà la princesa.

—Són uns versos en francès antic, respongué el comte fent una lleugera inclinació. Diuen més o menys així:

*Je parle la langue qu'on t'a appris
Mais tu ne me comprends pas.
Voici comment, hélas,
Notre bon Dieu nous a punis.*

—Es interessant, exclamà la Clara. Però ¿què vol dir?

—Deu ser una referència al càstig de Babel, digué l'Enzo amb la seva veu aflautada. No se sap mai, amb les cites erudites.

—Els dos Testaments, l'Antic i el Nou, són d'inspiració divina, digué sentenciosament l'abbé Poicard com si es pensés dir alguna cosa que els altres no sabessin.

Tota es dirigiren cap al menjador, on ja estava servit el sopar.

El comte Berinsky era un gran conversador; per això assistia a tots els sopars d'invitats del castell. La princesa el tractava una mica altivament i l'anomenava Berinsky a seques, mentre ell l'anomenava sempre, potser amb ironia imperceptible, princesa o excel·lència.

Un efectisme sorprenent caracteritza les seves novel·les, com en aquest fragment d'"El món és una mentida".

L'Aldo estava congestionat. Quan perdia els estreps parlava italià. Murmurava:

—*Farabutto, mascaleone, càe non sei altro!*

Estava d'esquena a la xemeneia. Agafà l'objecte que tenia més a mà, que en aquest cas era el gerro representant la Torre de Babel, i el llançà amb embranzida contra el comte polonès.

En honor a la veritat, el gerro no anava dirigit al cap del secretari, sinó als peus, com una protesta més que no pas una amenaça. La torre esclatà en mil bocins com si explotés i el seu peu de bronze rodolà com un cercol fins on l'Aurèlia s'estava plantada i muda seguint l'escena amb esverament. Mirà com fascinada aquell cercol de bronze que s'havia deturat just davant seu. Hi havia un objecte vermellós a dins. S'ajupí per recollir-lo. Era una bosseta de vellut carmesí, antiga; i es veu que havia sortit del suport de bronze.

Se li escapà un xiscle mentre estripava aquell tros de roba.

Els dos homes es van tornar a mirar-la. Ella els mostrava alguna cosa al palmell de la mà.

Alguna cosa que relluïa amb espurnes fulgurants: e famos brillant de la Lisière.

Dies després mare i filla es preparaven per tornar a Barcelona. Totes dues ja en tenien moltes ganes. Aquelles vacances d'estiu havien resultat massa mogudes i ara necessitaven reposar —reposar de les vacances— amb un descans que prou s'havien guanyat.

Els havien passat coses ben desagradables i penoses, però almenys l'honor dels Monte Ferruccio s'havia salvat; salvat per un pèl. Tota la premsa parisenca es va fer eco de la descoberta del famosíssim brillant, que es creia perdut; i amb aquesta notícia els creditors ja no sentien tanta pressa a cobrar. Entre el que els ofería pel brillant un magnat nord-americà i l'assegurança de vida del príncep difunt, podrien pagar tots els deutes i encara quedaria un passament perquè l'Aldo i l'Enzo poguessin anar tirant amb l'esquena dreta. La seva mare tenia prou béns parafernals en joies i finques pròpies per viure amb dignitat la resta dels seus anys; com a princesa viuda estava destinada a fer encara un gran paper —més que mai— en el gran món parisenc. L'ex-cambrer de l'Equestre, des de l'altre món, podia sentir-se satisfet: la seva neta curullava amb excés tota els seus somnia.

L'Aurèlia i la Clara deixaren el château de Tradinet després d'acomiarar-se afectuosament dels seus estadants i de prometre que tornarien.

Al capdavant era Berinsky qui havia tingut raó: la bona estrella dels Monte Ferruccio els anava seguint a través de les generacions successives. A l'últim moment, quan el cel semblava per a ells desesperadament ennuvolat, sorgia aquella estrella protectora en forma de solució impensada.

Així comença el misteri i la intriga. (Fragment d'"El món és una mentida")

La Clara donà uns tombs per la cambra i finalment es decidí a obrir el sarró. Tot el contingut apareixia barrejat: dret, al damunt de tot, s'alçava provocatiu l'as de cors.

¡L'as de cors! El seu li saltà dins-el pit. El paquet de cigarrets no havia estat retrobat. I tanmateix ningú no l'havia pogut agafar, ja que aquell sarró del dimoni només havia quedat sol en aquella habitació una estona del matí d'ahir. Quedava la possibilitat que avui hagués arribat algú abans que l'Alí Paixà. Però ¿com podia saber el desconegut que havien canviat de cambra?

El dia abans hi havia hagut vigilància fins a l'alçament del cadàver. Després, durant les declaracions a la policia, ella recordava perfectament haver-lo portat sempre a sobre. No hi havia dubte: l'Alexandre era el terrible Boulou. Ja que no quedava altra explicació possible del misteri.

Van sortir de l'habitació. Mentre baixaven escales avall, com si el jove tarragoní li vingués a la memòria per transmissió de pensament, l'Aurèlia comentà:

—Penso que el nostre amic Alexandre Jordà ja deu estar instal·lat a Anglaterra.

—No és amic nostre, respongué la Clara; i per altra part no ens interessa gaire ja que probablement no el veurem mai més.

—Ja ho crec que el veurem, contestà la seva mare amb picardia. Ahir, mentre tu parlaves amb el gerent de l'hotel, em va demanar la nostra adreça a Anglaterra. I jo l'hi vaig donar.

Miquel Dolç, aleshores degà de la Universitat Autònoma de Madrid fa un comentari global de sis grans novel·listes de la literatura catalana entre les quals hi és Núria Mínguez : inquietant novel·la amb una protagonista que no sap perdre la calma davant la mentida universal. És el seu mèrit principal segons ens diu.

Onofre Arbona considera "El món és una mentida" com una novel·la simpàtica i escrita amb una elegant segona intenció.

"Una casa a les tres torres"

(Club Editor, col. Club dels novel·listes, vol. LXXX, Barcelona, 1974 1a. edició i Ed. Club de Butxaca 1985, 2a edició).

"Una casa a les Tres Torres" és la novel·la guanyadora del premi "Ciutat de Palma". Es tracta d'una casa del tipus residencial on viuen els diferents personatges que es veuen afectats pel mateix esdeveniment: L'ascensor que cau i deixa malferida una noia. Resulta després que aquesta noia està embarassada i porta dintre d'un sarronet una pistola.

Fragment d'"Una casa a les Tres Torres".
Vivacitat i ambient cosmopolita.

Aquella va ser la primera llar pròpia que en aquest món tingué la Blanca. S'hi sentia bé, encara que res no fos seu. Feia petits canvis de mobles i això la distreia. No volia tenir temps per pensar en ella mateixa.

A començos de novembre ell li digué:

—Cal anar a Londres. Mr Lindsay ens hi espera. El seu germà està quasi decidit a vendre.

No li va preguntar si volia acompanyar-l'hi. Ho donava per fet.

La capital britànica es feia invisible, enfonsada en un «puré de péssols» dels més espessos. La boira era tan densa que es podia tallar amb un ganivet.

El taxi que els portava de l'hotel a la casa victoriana dels germans Lindsay tenia feina a obrir-se pas a través dels carrers més cèntrics; no s'hi veia a quatre passes.

Els Lindsay vivien prop de Berkeley Square, en un petit palau que tenia una entrada amb unes columnes jòniques i un jardí al darrera. Allà prenia el sol, quan en feia, el germà impossibilitat, assegut en una cadira de rodes.

Van ser molt ben acollits. La Blanca parlava un anglès que els resultava còmic, però l'entenien. Hi afegia paraules en francès i s'ajudava amb gestos; tot plegat, la vetllada va resultar un èxit gràcies a la simpatia de «la jove secretària del nostre estimat comte».

Arribaren a un acord satisfactori. Quan s'acomiadaven, després de la tercera reunió, el germà invàlid, que conservava el cap prou clar, digué al comte Xavier de Raurell tot donant-li una encaixada:

—What a lovely lady! You are a fortunate man.

XXVII

L'endemà el comte tingué un violent atac de gota. Abans ja n'havia tingut dos altres, sempre a Londres; es veu que el clima de Londres no li provava gaire.

Estigué dos dies amb la cama estesa. La Blanca li va fer d'infermera, cridà el metge, li posà injeccions, es preocupà de tot.

S'hagueren de quedar dues setmanes en aquell hotel, on no feien res per dissimular que ocupaven tots dos la mateixa habitació.

—¿Quina importància podia ja tenir? Jo no era ni casada ni soltera ni viuda. No podria ser mai mare. ¿Què podia perdre?

Els problemes de la societat actual no passen desapercebuts a l'autora (fragment d'"Una casa a les Tres Torres").

Ella havia donat una gran sorpresa quan a vint anys, a mitja carrera de Dret, havia decidit entrar al Seminari. De manera que cantà missa quan ja era advocat.

No és pas que fos un xicot de sentiments religiosos gaire exaltats. Havia triat els ordes sagrats perquè s'havia sentit de sobte més que no pas una vocació religiosa, una vocació social. Volla lluitar per la dignitat, la igualtat i la pau entre els homes. Tenia dots oratoris i pretendia convèncer els altres amb paraules i amb fets. Era, en resum, un somniador.

No era, però, el vicariat a Santa Helena el lloc que ell hauria desitjat. Hauria volgut anar-se'n a terres llunyanes i salvatges i accomplir-hi una missió difícil i arriscada. Fer de vicari en un país civilitzat li semblava una tasca massa poc heroica per sacrificar-hi la vida.

Però seguia a Barcelona i seguia acomplint una deures rutinaria que no sabia si eren útils a ningú i vivint a més com un fill de burgesos en un món d'injustícia i de misèria.

Feia uns quants mesos que, ajudat per algunes ànimes caritatives, havia obert una escola catequística a l'extrem més pobre del seu barri. És en aquesta escola que havia conegut aquella noia.

La Imma era filla, com ell, d'una família rica. Era orfena i vivia amb una parenta. Tenia vint-i-cinc anys i era infermera per afició; es dedicava a les obres socials. Últimament vivia entregada a les criatures monstruoses de cos i d'ànima. La seva decisió l'havia impressionat. També aquells ulls blaus de mirada tan intensa.

Ella també somniava en una empresa heroica. Ella, que ho tenia estudiat, que havia parlat amb nombroses monges i viatgers, sabia quines eren les necessitats més urgents de cadascuna de les parts més miserables del món: Asia, Àfrica i Amèrica del Sud.

El seu entusiasme se li havia enganxat.

—Tu i jo ens hauríem d'associar, havia dit ella. Fariem grans coses.

Es parlaven familiarment. Ell, com tots els vicaris joves, anava sense sotana. El seu jersei negre el feia passar desapercebut entre els estudiants i els obrers.

L'ajudava en el que podia, sense oblidar les seves activitats parroquials.

Mossèn Lluís feia exactament el que creia que havia de fer; mantenia un tracte social obert i cordia amb homes i dones. Però d'ençà d'una setmana l'havia assaltat aquell dubte que ara havia anat creixent.

Ella l'havia acompanyat en el seu cotxe després d'un dia de treball conjunt. Aquell dia plovia i ella s'havia ofert a portar-lo a casa. Havia passat ja alguna altra vegada, quan començaven a conèixer's.

En el moment que pujava i s'asseia al seu costat, una veu darrera d'una finestra digué ben clarament:

—Vaya con el curita, cómo se divierte!

Gràcia i ironia en explicar les reaccions dels seus personatges. Pertany a "Una casa a les Tres Torres".

En Tronc era, és clar, el centre d'aquella capelleta d'artistes. Ell era el triomfador, el geni. Les seves obres venien, fins i tot a l'estranger.

Allò que últimament li havia donat més fama no era pas la pintura pròpiament dita sinó aquelles pasterades de ciment, pedra i ferro vell que exposava com a «escultures». S'havien escrit molts articles sobre en Tronc i en Tronc n'havia escrits més encara sobre ell mateix. Fins havia publicat un llibre, per cert ben gran i gruixut, en paper «couché» i relligat en marroquí amb daurada, que s'intitulava: *JO, en Tronc*.

Exactament així: *JO, en Tronc*.

Els entesos, àdhuc aquella que semblaven formals, parlaven d'en Tronc amb admiració. ¡Havia triomfat a l'estranger! És clar, deien, ja se sap; no es pot ser profeta a la pròpia pàtria. L'Anna havia llegit una vegada una crítica del Brussí: «La revolucionaria superplasticidad de formas de Quirze Tronc revela la àurea realización de un anhelo onírico cuya energía estalla en todas sus obras. Nos cautiva por su potencia expresiva y nos escalfria con la carga de su infinito pictórico...» Havia retallat la crítica perquè li semblava molt adéquadada per excitar-li la hilaritat sempre que se sentia ensopida.

L'Anna no havia tingut gaire ocasió de tractar-lo personalment. Havia concorregut a les reunions de copropietaris quan ho avisaven, com ara que n'hi havia una d'anunciada per allò de l'ascensor. En aquest moment, el president dels veïns era el senyor Tarruella, del quart pis primera porta. Cada any li tocava a un de diferent; el president de torn havia de presentar comptes junt amb l'administrador de la finca. A en Tronc encara no li havia tocat mai el torn de presidència. Fins ara, a les reunions, nomena feia objeccions i comentaris més o menys sarcàstics sobre les despeses.

«¿Quina intenció duu?» es preguntà l'Anna. Una intenció seriosa, ¿era possible? ¿Les gardénies podien voler dir tantes coses! ¿No la prenia per altra?

S'hagué de reprimir les ganes de riure que sentia. ¡Aquest sí que era un pretendent ben inesperat! Tanmateix —i la irritava haver-s'ho de reconèixer— no podia evitar de sentir-se afalagada de la preferència que li mostrava el pintor. No ignorava que un home amb certa fama d'artista —merescuda o no—, té a mà quantitat de dones que se l'escolten embadalides. Hi ha sobretot senyores de certa edat i de bona posició que es creuen intel·lectuals i aspiren a conèixer, abans no sigui massa tard, el gran amor de la seva vida encarnat en un geni, sobretot incomprès —disposades a comprendre'l i a protegir-lo.

En Quirze era un home de físic agradable. Tenia vitalitat i energia, dues qualitats que sempre atreuen les dones; boca molsuda i mirada una mica trista en uns ulls molt negres i brillants. Es comprenia que tingués èxit, sobretot afegint-hi que moltes el tenien per un artista famós.

«Haig d'estar preparada», pensà l'Anna, «per quan es decideixi a parlar-me. No voldria ferir massa la seva susceptibilitat.»

Perquè, naturalment, li havia de dir que no; fossin quines fossin les propostes del geni.

Mallorca: FALLO DE LOS PREMIOS "CIUDAD DE PALMA-1973"

La Vanguardia

JUEVES, 13 DE JUNIO DE 1974

LIBRO CATALAN

PANORAMA DE ACTIVIDADES LITERARIAS, EDITORIALES Y LIBRERAS

«UNA CASA A LES TRES TORRES», DE NURIA MINGUEZ

Coeditora del «Premi de novel·la Ciutat de Palma» convocado por unanimidad por un jurado presidido por Llorenç Vilallonga, Nuria Minguez, con esta narración «Una casa a les tres torres», demuestra saber lo que es llevar entre manos para hacer interesante una novela. Con «El club de una novel·la», publicada como ensayo de ahora por «El Club dels novel·listes», ya se nos había mostrado como un ingenio y positivo valor de las letras catalanas. En este género de intriga, con un crimen de por medio, la narrativa está muy bien llevada y el interés no disminuye a lo largo de su desarrollo: tramas de agudeza y de sutileza, un ambiente perfumado gracias a unas citas de observación muy precisas, los personajes de la obra quedan bien dibujados y el lector que amasa a leer la novela no está desahogado al cerrar el libro.

NURIA MINGUEZ, PREMIO "GABRIEL MAURA" DE NOVELA EN CATALAN

El premio de novela en catalán se fue, como otros muchos premios, a Barcelona, Nuria Minguez de Paradís, casada, nacida en el año 1936, es la autora de "Una casa a les tres torres". No entenderemos fácilmente por teléfono. Si vez se oye débilmente, pero ella no es óbice para preguntarle sobre la temática de su obra.

— "Una casa a les tres torres" es una novela de intriga, con un crimen por en medio. Resulta complicado el explicarlo en estos momentos.

— ¿Novela policíaca?

— No, policíaca no, porque no hay policía en el relato.

— ¿En Mallorca no se la conoce suficientemente, creo... ¿Cuántas novelas lleva publicadas?

— Esta será la cuarta.

— ¿Se publicará el premio "Ciudad de Palma"?

— Sí, el "Club dels novel·listes" la editará en marzo. Existe un compromiso con anterioridad a conocer el fallo del jurado mallorquín.

— ¿Aparte de su afición a las letras, cuál es su real profesión?

— Soy farmacéutica.

— ¿Casada, con hijos?

— Sí, estoy casada y tengo uno hijo de seis años.

— ¿Estará presente en la entrega de premios?

— Es probable, pero no lo sé todavía. Si puedo, por supuesto.

Premio de novela, en catalán, dotado con 150.000 pesetas, a «Una casa a les tres torres», de Nuria Minguez de Paradís, residente en Barcelona.

Premio de novela, en castellano, dotado con 150.000 pesetas, a la obra «El club de una novel·la» de Pedro J. de la Peña, residente en Valencia.

Premio de novela, en catalán, dotado con 150.000 pesetas, a «Una casa a les tres torres», de Nuria Minguez de Paradís, residente en Barcelona.

Premio de poesía, en castellano, dotado con 40.000 pesetas, a la obra «La lengua nublada», de Cristina Lacort Seguí, de Lérida.

Premio de ciencia, en catalán, dotado con 40.000 pesetas, a «Fascismes», de Ramon Pina Soler, residente en Barcelona.

Premio de teatro, en catalán, dotado con 30.000 pesetas, a «J.O.M.», de Guillem de Sòria, residente en Terrasa.

Premio de teatro, en catalán, dotado con 30.000 pesetas, a «J.O.M.», de Guillem de Sòria, residente en Terrasa.

Premio especial de investigación científica, dotado con 120.000 pesetas, al trabajo sobre la fauna y la flora de la isla de Cabrera, de José Miguel Ferr Soligado, de la Universidad Complutense de Madrid.

Premio especial de investigación en letras al trabajo sobre la evolución de la escritura agraria en la zona norte de Mallorca, de Miguel Ferrer Riera, de Palma de Mallorca.

Premio de pintura, dotado con 100.000 pesetas, a la obra titulada «El hijo de nadie», de Sàbio, residente en Palma de Mallorca.

Premio de fotografía en blanco y negro, dotado con 10.000 pesetas, a la colección presentada por Manuel Ferrer Sánchez Cano, residente en Palma de Mallorca.

Premio de fotografía en color, dotado con 10.000 pesetas, a la colección presentada por Elio Marqués de Rada Quiroga, residente en Palma de Mallorca.

Premio de periodismo, dotado con 40.000 pesetas, a los autores de la página de defensa de la naturaleza que publica semanalmente «Diario de Mallorca».

Premio de radiofonía, de 40.000 pesetas, a «Jassera».

El món

(24-I-86)

Nuria Minguez, Una casa a les Tres Torres, Barcelona, El Club de Butxaca, 21, 1985, 175 pp.

Pala ràpida: vint-i-set capítols d'Una casa a les Tres Torres hi circula un regiment de caràcters, personalitats, nostres —els que habiten la mansió i els seus espòs i víversants, les seves històries— que creen l'acció a cada pàgina. La novel·la agafa de l'armonia sèria negra el «suspenso» i el final atarotat, el qual es configura capítol a capítol a manera de trencaclosques. Com en les clàssiques aventures d'acció, els accidents i els morts, les pèssimes i l'amor apareixen des de les primeres pàgines: el descens del salt del de l'acció ha l'acció, tant el muntatge com l'ascensor seguien sense funcionar i els homes de la funeraria, tot buscant-lo per l'escala que era més aviat estreta, estafegaven i renegaven».

Jaume Fuster esmenta l'obra d'"Una casa a les Tres Torres" de Núria Mínguez com exemple de novel·la negra però que "s'apropa al gènere en diverses de les seves formulacions" (Quaderns de l'Obra Social de la Caixa de Pensions, núm. 23, juny 1984).

NOVEL·LA DE LLADRES I SERENOS EN CATALÀ

JACINT FUSTER

Les vençudes d'amb el rostre i el cos com a estímul de les accions al presenciu burocràtic en el món de la terra impresa, passa necessàriament per les traduccions. És lògic, doncs, que el gènere que avui presentem ens arribi, en primer lloc, en forma de traducció. Els primers anys vint també, en col·lecció popular, excel·lents traduccions de les aventures de Sherlock Holmes, el personatge creat per Sir Arthur Conan Doyle.

Però, la situació anormal del món cultural català estronca aquesta relació entre la llengua i la novel·la de lladres i serenos. Sobre un buit en el terreny de les traduccions que no s'omplirà fins l'any 1963, amb l'arrencament de la col·lecció «La cua de peix» d'Edicions 62, dirigida per Manuel de Pedro i Tambó. L'any 1965, Editorial Molino edita en català, algunes traduccions d'Agatha Christie, i Armada Edicions publica la col·lecció Enigma, amb algunes novel·les d'Ian Fleming, el creador del famós James Bond. La cua de peix és, de molt, l'intent de traduccions de novel·les detectivesques i negres més reeixit. Setanta títols, fins el 1970, que eleven, a més de la qualitat de les traduccions —letres per les millors plomes catalanes—, una selecció acurada que ens apropa als millors autors del gènere: Hammett, Chandler, Ross Macdonald, Hightsmith, La Camé, Simenon, etcètera.

El primer autor català que s'apropa al gènere, ho seguirà en tots els paràmetres, és Rafael Tàrra. Dues novel·les de sal clàssic, a partir d'Angès «La Bíblia valenciana» (1955) i «El núria de pegam» (1955), i una novel·la més negra a l'estil dels grans mestres americans, amb vençuda en l'època de la República «Un crim al País llet» (1960), són les seves aportacions, a més d'excel·lents traduccions dels grans mestres per a «La Cua de Peix». Manuel de Pedro, ja definitivament dins del gènere negre, aconsegueix tots els requisits, amb «El mesa una sang fàcil» (1954), «El trobador fa tard» (1960), «El bru» (1965), «Mortsegat va la cua» (1967) i «El que no hi havia de ser» (1970). A l'obra de Pedro, la Barcelona burocràtica esdevé l'escenari d'una violència que el franquisme censurava fins i tot en la premsa. A més d'aquestes novel·les, plenament inserides al gènere, en podem trobar d'altres amb elements negres, «Fugues infernals» (1968) i «Els ve d'un espanta» (1968), de la sèrie Terrus, editat a «Molins d'empreses tudeges» (1978).

També s'ha aprofitat Capmany, català en la majoria del gènere a casa nostra amb un títol «Traduït de l'americà» (1959), que definitivament arribava a nostres oïdes amb el títol «El mesa una sang fàcil» (1960). La seva novel·la «El que ve de la dimoniac» (1972) és un rotund homenatge a Dashiell Hammett que, en la seva novel·la «El mesa una sang fàcil»

una novel·la ambientada a Barcelona, auri el mesa una sang fàcil amb el títol «El mesa una sang fàcil» (1972), ja molt publicat «De mesa una sang fàcil» i continuat en el cinema amb «Tarda, s'obria corruia» (1975) (1976), «La corona» (1982), «Les canes d'Hècules Pàrtol» (1983), «Jugué de TV» i «Les claus de vidre» (1984), novel·la contes enigma que, durant dos anys, publico a la revista «El Món», i «Sota el signe de sagrada» (1983-1984), una novel·la que es publica per capítols al diari «Avui».

Ramon Planes amb «Crim al carrer Fuster» (1973), Núria Mínguez amb «Una casa a les Tres Torres» (1974), Lluís Ullcia amb «Una illa de matar negres» (1974), i Llorenç Sam Martí amb «El pacte de Lausana» (1979) i «La mort del Benefactor» (1981) s'apropen al gènere en diverses de les seves formulacions. Femien a part els rescola malloquins: Guillem Frontala amb «La ruta dels cançons» (1980), Llorenç Capella amb «Jacs Pastures» (1981), Josep Patau i Camós amb «Assassinat al club dels poetes» (1983), i Antoni Serra amb «El blau pal·lid de la rosa de paper» (1984).

Són autors diversos i diversos maticaments del gènere, sempre ambientats en la geografia humana i física de l'illa. A aquests noms caldria afegir el del menorquí Dama Borràs i de la seva novel·la «El preu del mirall» (1983). També, definitivament, al País Va-

lencia comença a veure una escusa, Jaume Lluís Seguí, «Una embarrada» en gènere amb les vençudes, juramentat amb Ferran Torrent publicat l'any 1983 «La gola del foc», primera novel·la feta ambarrada i publicada al País Valencià. Recerquem, en sovint, Ferran Torrent acaba de publicar «No empremeu al començament» (1984), la qual cosa augura una continuació del gènere, del País Valencià so-

lament. Finalment, cal comentar el col·lectiu «Orla Diaca» format per gent de la Catalunya estricte: Josep Albanell, Joaquim Carbó, Jaume Cabré, Isidre Grau, Joan Renda, Joaquim Soler i Jaume Fuster, de les Illes (Antoni Serra i Maria Antònia Oliver) i del País Valencià (Josep Lluís Seguí), que publica «Vegeu i consentiu» (1983), un recull de contes del gènere.

Caldrà afegir al repàs que hem fet, algunes obres de teatre i alguns guions de TV i de cinema: Jordi Teixidor amb «La juria sentimental» (teatre), Josep M. Benet i Jordi amb «Vidua però no pare» (TV), Jordi Cadena amb «Barcelona sud» (cinema), podem per cas, podrien completar el panorama.

L'any de 1985, i d'autors no es exhaustiu Però és prou significatiu per tal de demostrar que el gènere ha estat conegut i que, sobretot, ho serà en el futur, bé trencant a l'escena de presenciu cultural del qual parlàvem al començament. ■

**CORREU
DEL LLIBRE**

El libro y su función

LA LECTURA COMO PLACER

HACE dos meses se reunieron en Terrasa otros novelistas catalanes en torno a una mesa redonda organizada por "Actes de les Terres". Como es habitual en este tipo de debates, se planteó lo que se parte ya de un debate público y está en la marxa de todas, o casi todas, cosas que una vez finalizada se revaloriza. Por parte de los "organizadores" y el público que asistió se arrojaron, entre otras y variadas, preguntas y respuestas que a no dudar, algunos deberían taligar, por lo referidas que frecuentemente se plantean, tanto a unos como a otros. Se dijo lo de siempre y es lógico que así fuera, puesto que el público que llegó era curioso, amable o escéptico, a estas debates es normalmente diferente pero con semejantes problemas y preguntas para plantear a la profesión literaria; de todas formas se discutieron también ciertas cuestiones nuevas. Quizá, y debido al "tono" valencianista que el intercambio primerario-terreno nos ha depurado, aquello que apuntó hacia nuevas informaciones fue lo que se dijo referente a la novela valenciana o —para no hacer susceptibilidades— a la novela catalana escrita en Valencia. Nunca hemos pensado que la nomenclatura según la localización geográfica desde donde han sido elaboradas una serie de novelas al vivir allí sus autores, represente algo más que esto, es decir, una nomenclatura de localización geográfica que no las excluya del concepto más totalizador de novela catalana. Pero a pesar de las precisiones, nadie podrá tampoco dudar que la novela catalana escrita en Valencia, para ser tal, la "novela valenciana", tendrá en algunas de sus particularidades unas particularidades temáticas que la distinguirán de la novela mallorquina o de la sarda, cuando se escriba, en el Roselló.

El tema de la novela valenciana, cuyo problema de nominación se ha aludido en la mesa redonda o que nos referimos, sólo posteriormente a través de unas declaraciones hechas a la prensa por Amadeu Fabregat, uno de los principales nombres de esta novela nueva, fue seguido por otros entre los que quisiera destacar una afirmación de María Aurilio Campmany que en un espacio muy breve de tiempo ha tenido oportunidad de sólo repetir en diferentes y distintas ocasiones. Afirmación que en Terrasa fue recogida y en parte posteriormente citada en un artículo, por Jaume Fuster. Nos referimos a la necesidad revalorización de la lectura como para placer lejos de cualquier sentimiento trascendentalista. Algo así como la lectura por la lectura, con el ánimo de recuperar para la literatura catalana una serie posible de lecturas que hasta ahora solamente existían en potencia. Frecuentemente veía lectura nuncio es una inversión de tiempo para extraer un algo muy concreto que variará según las necesidades o propósitos de cada lector. Pues bien, cuando hablamos de lecturas como placer la planteamos como inversión, quiete o apuro, no buscando otro fin mayor que el propio que se produce cuando con la lectura se ocupa el tiempo de ocio de una persona que sólo pueda sustituirse a la actividad de la civilización de la imagen. Para tal operación hay unos determinados géneros que aunque no críticos, sí pueden ser más propicios para ocupar y atraer el posible interés de este lector cuando que se pretende enseñar. Y por esta parte concreto como el artículo de Jaume Fuster: "La selección de novelas de lladres i estrangers" o que anteriormente hicimos referencia. Y por esta parte concreto, también sobre el libro a que queremos referirnos.

Con "Una cosa a les Tres Terres" (1), Nuria Miró consigue en la última conversación y por una razón el tema de novela "Claret de Palau". La novela de Nuria Miró encaja perfectamente en los presupuestos anteriormente planteados de la lectura

como placer. "Una cosa a les Tres Terres", mitad novela psicológica mitad novela policíaca, es una híbrida combinación de "suspenso" y conclusión gradual de los personajes que hace de libro leer un una tranquila tarde de verano. Ni más ni menos. Le autor no debió pretender pensar de ahí y en nuestro opinión y en su favor hay que afirmar que consiguió lograr plenamente el desarrollo una novela de adecuada ambientación y progresiva desarrollo y planteamiento de la trama e intriga que atrae y envuelve al lector y los dos asesinatos con que son sorprendidos los amigos burgueses que habitan en esta casa de cuatro pisos y ático de las Tres Torres. Mientras la paciencia se destruye hay tiempo suficiente para conocer los secretos temores de cada uno como presunta víctima de un primer asesinato que no ha llegado a consumarse porque la intervención del autor lo ha interrumpido a medio camino, lo que, por otra parte, no evita que cada uno de ellos se sienta culpable de algo que le puede hacer acreedor de sus venganzas que de momento no se ha cumplido. A partir de este momento y siguiendo el conocido recurso que reúne en un lugar a distintos personajes, empezamos a conocer la vida y relaciones de cada uno de ellos como reflejo de una existencia arduas, ansiosas y conflictivas frecuentes y normales entre los habitantes de una gran ciudad. El pasado con el determinismo biográfico de la guerra, el arte como negocio y negocio de marchantes posibilistas, el trabajo como necesidad de trabajos ocasionales que luego se afirman como perpetuos, la profesión universitaria como escalado de prestigio y frustración final, la rebelión cobrada del hijo burgués que no renuncia a ninguna de sus privilegios y un largo etcétera de particularidades, todo ello aderezado con una mayor intensidad de la trama al producirse dos inesperadas asesinatos nos lleva a un final donde el tráfago de determinado producto se la hace que en último término obra y explica un secreto para quien nadie sería responsable. Un secreto que gracias a la habilidad de la autora logra mantener interesado al lector hasta el final de la novela. Sin más, una vez concluida ésta, el lector logrará comprender lo que es una adecuada lectura para un tiempo de ocio.

Alex BROCH

(1) "Una cosa a les Tres Terres". Premi de novel·la "Claret de Palau". Nuria Miró. Club Editorial Barcatorre, 1974.

"El crim d'una nit d'estiu"

(Ed. La Llar del Llibre, col. Novaterra vol. 13, 1981 1a ed., 1984 2a. ed., 1985, 3a. ed.)

En la novel·la "El crim d'una nit d'estiu" se'ns narra la història d'un immigrant de la guerra civil que torna després de quaranta anys d'exili, molt ric i malalt. És molt ben rebut per la família que passa per una gran crisi econòmica deguda a l'empresa constructora que posseeix i que fa fallida.

Però el cas és que d'ençà que l'exiliat torna, se succeeixen diversos atemptats contra la seva vida. Ningú no sap què pot mantenir un rancor que perduri tants anys; sobretot quan la seva germana, quasi la protagonista de la novel·la, que el coneix bé i l'estima molt, està segura que ell és persona de bons sentiments.

Finalment, ella mateixa es posa a investigar el passat, fa reviure personatges de l'any 36 en el seu ambient i lliga caps fins que arriba al sorprenent final, tens i emotiu.

La narració, entre romàntica i sentimental, fluctua entre el record i la realitat, i va alternada amb uns amors ideals i apassionats.

Pensant en les seves cabòries, no va sentir que des de baix una veu la cridava.

Era l'encarregat de l'obra, de la casa que es feia en Valentí i que ara havia heretat en Val.

—Senyora! —va cridar—. Senyora! Per avui pleguem! Ara l'encofrat de les viguetes és tendre. Li ho dic perquè no se li acudís a ningú de pujar-hi!

—Gràcies, Mateu —respongué l'Esperança—. Estigui tranquil.

L'home se n'anà tot xiulant. Aquella torre quedaria realment bonica. El seu germà havia pensat que, probablement, en Val voldria una llar pròpia, que no fos ni el castell ni el pavelló rosa.

En Manuel partia i ella quedaria sola altra vegada. En Ricard feia unes setmanes que estava més amable amb ella.

«Naturalment», es digué, «es tracta de l'herència».

No era probablement pels diners en ells mateixos, sinó pel prestigi que ara havia adquirit la seva muller. Era la mestressa, que podia fer i desfer. Havia començat a adonar-se que ella no era un zero a l'esquerra, un ninot al seu servei.

Perquè, o era l'amor d'en Manuel o bé la seguretat que ella recuperava, però era cert que una llum nova que feia honor al seu nom brillava en els seus ulls. Vestia i s'arranjava més acuradament, tenia millor humor i un aspecte radiant. Si només estigués segura que en Manuel tornaria algun dia!

A baix sonaren unes passes, que eren les d'en Ricard. Ell aixecà els ulls i agità la seva mà:

—Nena —li cridà—, vaig a l'obra un moment, ja torno!

L'havia anomenada nena, cosa que feia vint anys no havia fet. Anava, com sempre, aquell dissabte, a inspeccionar la feina que els paletes havien fet a la torre en construcció.

Com un llamp, la idea se li acudí, a l'Esperança, una idea horrible, fatal. Va veure amb la imaginació el seu marit enfilant-se, amb quatre gambades que volien ésser juvenils, a la torre d'en Valentí. Després, amb una mena de remor de cruiximent, tota l'obra s'enfonsaria sota els peus d'en Ricard i el sepultaria viu.

Va ésser un instant, un instant entre el comiat d'ell i el crit d'ella:

—Ricard! —va cridar—, Ricard!

Ell es girà tot caminant.

—Espera. Els paletes han avisat que no es pot pujar a l'obra. És perillós perquè el ciment és tou encara. No t'hi enfilis. Vés amb compte!

Ell agità un braç.

—Està bé, no et preocupis, ja vinc de seguida.

Ella es quedà a la terrassa, mirant com se n'anava.

Un sentiment de culpabilitat la dominà. ¿Es pot aturar el pensament, un mal pensament, una idea diabòlica? N'era responsable?

Potser ell no hi hauria pujat. Segurament no hauria passat res. Però ella hauria estat una assassina en potència, perquè l'amor d'en Manuel Bastos quasi li havia fet perdre el cap.

No, ella no tenia pasta de criminal, com no la'n tenien ni en Valentí ni el marquès. Si fos tan fàcil, si no existissin ni la consciència, ni els remordiments, ni l'horror al Mal, com empremta divina, tots en seriem, un dia o altre, d'assassins...

Conclusió i missatge d'"El crim d'una nit d'estiu".

El llibre català

□ Núria Minguéz i la seva obra

Núria Minguéz, filla d'aquell tan bon poeta i escriptor que fou Joan Minguéz —el vint-i-cinque aniversari de la mort del qual s'ha commemorat ara a l'Ateneu Barcelonès— després d'haver-nos donat el seu llibre "El crim d'una nit d'estiu", del qual s'ha fet ja una tercera edició, ara a la sèrie del Club de Buxaca que publica conjuntament el Club Lúlar, Kapel, la Moll, la Selecta i l'Abadia de Montserrat ens hi ha donat "Una casa a les Tres Torres", en el qual els dots de la seva narrativa hi són com sempre ben presents, perquè Núria Minguéz té un sentit de la vida que li fa contemplar-la amb una mica de malícia, sempre però amb un sentit compassiu. La societat burgesa i l'aristocràcia les sap veure i descriure amb un regust de l'humor que fa aquest llibre ben llegible i agradable.

Título: «El crim d'una nit d'estiu»
Autor: Núria Minguéz
Colección: Nova Terra
Editorial: Hogar del Libro, Barcelona, 1983

El crim d'una nit d'estiu es una de aquelles novel·les que com un bol de fons tenen la Guerra Civil Espanyola.

El llibre se caracteritza per la senzillesa de llenguatge.

En esta narración hay crímenes, nervios, negocios... Si la obra hubiese sido americana le habrían añadido algo de sexo y habría nacido un best-seller. Aquí no se trata de vender un producto sino de ofrecer algo sin necesidad de recurrir al morbo. Núria Minguéz es lo suficientemente correcta como para no hacer uso de los tópicos usuales. Y si su obra no es una genialidad ni pasa de un millón de ventas no pasa nada. Como dicen los italianos *piano, piano* si tu lontano.

Núria Minguéz ya ha escrito otros cuentos y novelas en lengua catalana pero es la primera vez que La Llar del Llibre le publica algo.

Guía del lector

«El crim d'una nit d'estiu», de Núria Minguéz. «Col·lecció Nova Terra», Hogar del Libro, Barcelona.

Con un título de resonancias shakespearianas, Núria Minguéz se suma a esta cada vez más abrumadora presencia femenina en las letras catalanas. Enmarcada en el recuerdo de la guerra civil española, y concretamente en Barcelona, la novela desgrana una historia tensa de interés y angustia, con unas

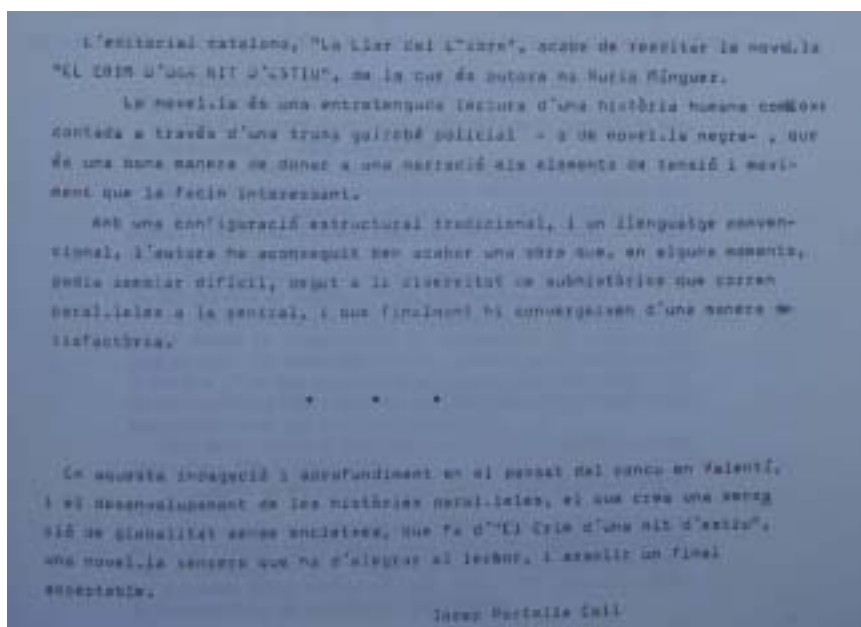
constantes de intriga que no se desvelarán hasta el final. El desenlace, esta vez, es perfectamente feliz.

Núria Minguéz, en su carrera literaria, ha escrito diversos cuentos y novelas, y «El crim d'una nit d'estiu» representa la coronación de una labor metódica y poética. A destacar la ininterrumpida amesidad del libro.

Maria Cinta Montagut comenta l'obra que considera "en tot moment interessant" al diari "Avui" (9-VII-81).

A part del fil argumental, destaquem dos paràgrafs en la crítica que fa Josep Portella i Coll a la Ràdio Popular de Menorca (programa "Temps de paraula", 12-I-84).

“Amanda, amanda”

(Ed. Club Editor col. Club dels novel·listes vol. LXXXVII, Barcelona, 1987, 1a. i 2a. ed.)

Núria Mínguez publica l'any 1987 dues obres més, una novel·la i un llibre de contes que després comentarem.

La novel·la es titula "Amanda, Amanda" i es tracta de la que va esser guardonada a Figueres amb el premi "Pous i Pagés", només que va ser presentada amb el nom de "Jo era una ingènua" (ressenyes a premsa).

En ella s'explica la primera joventut de la protagonista Amanda Creixell, una noia de disset anys que viu en un poblet a la província de Tarragona. Serà fàcil als lectors identificar-se amb ella, perquè és una noia encantadora, plena de bones intencions, i no exempta d'un bon humor que la fa sortir-se de les situacions més difícils. Enamorada d'un noi que la considera encara una criatura, es veu embolicada en una aventura innocent amb ell. I així amb l'excusa de distreure les males llengües, el seu pare, home molt recte, li permet anar a Barcelona a estudiar una carrera. Abans de començar el curs, però, aconseguix que la seva tieta monja la inviti a passar les vacances amb ella a Roma, al convent on resideix.

—Una santa dona —m'havia dit la tia—, una gran artista del piano i de l'orgue, d'una gran família romana.

—Va professar perquè la va plantar el promès —em comentà després la comtessina Mafalda.

—Sor Esperança de la Passió m'ha dit que és un àngel de bondat, ia superiora —vaig objectar jo.

—Hum! —va fer la comtessina—. Vulpus angèlica.

El mateix vespre em presentaren la meva altra veïna de cambra, Dorothy Irvingstone. Tenia uns divuit anys i cabell roig, cara pigada i ulls blaus. Parlava amb veu infantil i reia molt. Semblava contenta i va menjar molt.

—És simpàtica —concedí la comtessina—, però molt beneïta. Ve del convent de Dublín i no ha vist mai cap ase volar.

Al cap de dos dies les monges dels cursets havien de sortir a recórrer Roma en autopullman. Jo, aconsellada per la tieta, m'hi vaig agregar. Els meus ulls i les meves orelles es delien per captar la història i l'art que es troben a cada pedra: Sant Pere, Sant Joan de Letran, Santa Maria la Major, el Coliseum, les catacumbes, tot això vàrem veure per sobre en poques hores.

Més tard, durant el meu mes de vacances, ho tornaria a veure amb calma, fins a absorbir-ho.

La capella de les Servidores del Calvari s'obria al culte públic els diumenges.

—Ve aquí la concurrència millor de Roma —m'explicà la Mafalda, tot fumant una cigarreta després de dinar, ajaguda al seu divan. —Per això sol, es pot anar a missa. I mira que la diuen llarga. Aquestes dones no fan més que cantar. Però ve la flor i nata de l'aristocràcia, de la política i dels negocis.

Vaig anar a missa entre la Mafalda i la Dorothy. El públic em va semblar, en veritat, distingidíssim i l'ambient mundà que s'hi respirava lligava amb la capella superluxosa.

A la sortida, ningú no semblava sentir pressa de marxar. Alguns senyors i senyores entraren a la sagristia. Les monges conversaven amb tothom i, nosaltres tres, a l'atri, vàrem topar-nos amb uns joves.

—Hola, Mafalda —digué un noi quadrat, amb un ample somriure—. Com estàs?

La comtessina me'l presentà:

—Vincenzo Micheletti.

La vida en aquella capital és narrada per l'autora amb mà mestra. El seu ambient mundà i religiós, sant i al mateix temps depravat, donen al lector d'aquesta novel·la un perfum deliciosament renaixentista.

La magnificència del convent on s'allotja l'Amanda, amb el seu refinament i les seves obres d'art, sorprenden a la noia, com també la deixa embadalida l'esplendidesa del Vaticà. Ella està acostumada a una vida senzilla amb uns costums quasi monàstics.

Al convent fa amistat amb l'aristocràtica Mafalda, filla d'un comte italià i d'una catalana, que s'està a l'estiu a Roma perquè la seva altra alternativa és anar-se al castell de la seva àvia, allunyat de tot, a la muntanya.

Aquesta noia pretén iniciar-la en la seva vida lliure, mundana, amb una colla d'amics i amigues inconscients i disbauxats, cosa que l'Amanda triga molt a comprendre. No se n'adona gens dels embolics de la Mafalda ni de la seva amiga irlandesa, que és una beneïta sense prejudicis morals.

En una ocasió la Mafalda invita l'Amanda a visitar la seva àvia al castell, i aquesta senyora, vella i seriosa, l'acull molt bé perquè creu que la seva amistat millorarà el caràcter de la seva néta.

I quan la "contessa" li pregunta a soles si confiaria fins la seva vida a la Mafalda, l'Amanda, sobtada i incerta, li respon que sí, l'àvia es convenç que la seva néta es digna de rebre la fortuna que no sap si deixar-li.

Aquesta afirmació s'haurà de posar a prova al final de la novel·la quan l'Amanda està en perill de mort. Però després d'aquestes vacances tan animades, l'Amanda torna a Barcelona, on ha de començar la carrera de Filosofia i Lletres i s'ha d'integrar a la vida universitària.

També la vida d'estudiant està molt ben vista per l'autora.

Quan s'acostaven els examens estàvem tots bastant preocupats, sobretot el Leandre.

—El meu pare diu que si no passo aquests, deixarà d'ajudar-me i es desentendrà de mi —em va confessar.

Un dia vaig veure uns impresos on posava la seva data de naixement i vaig descobrir que tenia vint-i-quatre anys: en feia, doncs, sis o set que s'arrossegava per les Facultats.

Era un dia de finals de juny quan en Leandre va venir a un examen amb molt mal aspecte, sense afaitar i molt deixat, més que de costum, com si no tingués ganes de res.

—Què et passa? —li vaig demanar, veient que tampoc no enraonava gens.

—Estic fumut—. Sense un ral. Dec aquest mes i el passat a la dispesera, però no li puc pagar. Vaig deixar diners al meu company, en Ramon. Coneixes en Ramon Creus, oi?

Jo l'havia vist algun cop entraonar amb en Leandre. Eren companys de dispesa.

—El pobre noi es va trencar la cama el mes passat, no us ho havia dit? Havia de pagar el metge i la clínica i és clar..., però no me'ls ha tornat encara i ara sóc jo qui... La senyora Marta m'ha dit que aquesta tarda agafi les meves andròmines i marxi, si no li pago ara mateix.

—Quan deus?

—Mil pessetes, dos mesos de cambra.

Per menjar anava als menjadors universitaris.

—Te les puc deixar —vaig dir jo, pensant en el meu racó.

—Oh, Amanda. No ho puc permetre. I més essent una noia. Quin efecte faria...

—Efecte? —vaig exclamar jo, decidida. —Ningú no ho ha de saber. Els amics són per les ocasions. Te'ls deixo i ja me'ls tornaràs quan rebis els de casa teva.

—Quin gran cor que tens! —va murmurar ell. —Et prometo que abans d'una setmana te'ls hauré tornat, pel meu honor.

Això de l'honor ho deia bastant sovint.

Li vaig deixar les mil pessetes.

Aquells dies teníem un examen darrera l'altre i a hores diferents, segons els números de matrícula. El d'en Leandre i el meu estaven molt distanciat, així és que no coincidirem i no ens vàrem veure.

Vaig explicar a la Mercè què m'havia dit en Leandre i que jo li havia deixat els diners. Amb ella no tenia secrets.

—Molt bé—va contestar-me—, però no crec que aquesta senyora l'hagués tret de casa sense esperar al final de mes. Hauria aleshores perdut dos mesos. En Leandre devia necessitar els diners per alguna cosa.

Va acabar el juny i amb ell els exàmens. Jo havia tret totes les assignatures, com la Mercè.

Com que no veia en Leandre enllac vaig telefonar a la seva pensió. Em contestà la dispesera, que en Leandre se n'havia anat, deixant només una maleta buida i vella.

—I em devia dos mesos!—vociferà la dona.

Vaig quedar confosa. No havia pagat amb els meus diners el que devia. Doncs, què n'havia fet? Segurament tenia altres deutes que no volia confessar-me.

Aquell dia, acabades ja les classes, en el pati de la Facultat de Lletres representaven l'auto sagramental "El gran teatro del mundo", de Calderón.

La Mercè i jo ens entreteníem pels claustres mirant la funció. Quan aquesta acabà, la tuna dels estudiants començà a tocar. Entre els cantaires vaig distingir una cara coneguda. La d'en Ramon, estudiant de Medicina i company d'en Leandre.

Quan acabà la cançoneta m'hi vaig acostar i el vaig estirar per les cintes. Ell es girà fent-me una grotesca reverència. Era un poca-solta.

—Ramon—vaig dir—, com està la teva cama?

Ell aixecà enlaire una cama, ensenyant la sabata foradada.

—No tan bé com la teva em penso— —Però és una cama.

—No te l'havies trencat? M'ho va dir en Leandre.

—En Leandre se n'empeca cada una!—exclamà en Ramon.

Immediatament començà de nou la sonsònia i en Ramon s'incorporà al cor.

Però l'Amanda, malgrat les contínues desil·lusions que sofreix, manté íntegres la seva ingenuïtat i la seva bona fe, que són posades a prova moltes vegades.

La mort del seu pare i la irregular conducta de la seva germana gran deslliguen a l'Amanda del seu poble i de la seva família.

Acabada la carrera busca feina a Barcelona i aleshores és quan torna a trobar-se amb la Mafalda, rica i elegant, qui li presenta en una conferència a Guido Lafont, un savi científic amb una gran indústria a Itàlia. És un home jove, però amb una dilatada experiència, que conquista del tot el cor de la ingènua Amanda, amb la qual es promet per casar-se.

Aleshores l'Amanda s'assabenta de la tràgica mort de la seva amiga Dorothy, la irlandesa. L'Amanda envia a la seva tia monja una carta que conserva de la Dorothy. Hi explicava confidencialment les seves secretes relacions amb Fernando, un d'aquells joves disbauxats de la colla de Roma.

Aquesta carta obre una investigació que porta a la detenció d'una banda de traficants de droga, al cap de la qual està Guido, el promès de l'Amanda, que resulta estar casat i separat de la seva dona.

El disgust de l'Amanda és gran i la condueix a una terrible depressió. La Mafalda fa tot el possible per distreure-la i se l'enduu, per animar-la a viure juntes al seu apartament.

La Mafalda tenia un tutor, quan era menor, que havia estat amic de la família. Es tracta d'un metge psiquiatra, el doctor Valero. Seguint les indicacions de la seva amiga, l'Amanda es posa en mans d'aquest metge que li fa sessions d'hipnosi, per fer-li recuperar l'equilibri psíquic.

Els tres es fan inseparables i decideixen fer un viatge a Suïssa per esquiar. De camí

s'aturen a la neu d'Andorra, on l'Amanda retroba, per casualitat, el noi del poble de qui ella havia estat tan enamorada, l'Oriol. Durant el festeig amb en Guido se l'havia trobat en una festa. Allà ella s'havia adonat de com la mirava, ara que l'Amanda s'havia convertit en una dona esplèndida.

A Suïssa els esdeveniments es succeiran ràpidament al xalet que, perdut a la muntanya, posseeix en Guido.

Allà passa quelcom d'estrany. L'Amanda no parla alemany però veu que la prenen per la senyora Valero, a qui es veu que s'assembla una mica. Descobreix aleshores amb gran fàstic i sorpresa que els seus amics, que són amants, planegen assassinar-la.

A la nit està a l'aguait quan s'origina l'incendi. Així ella pot escapar i, ja apartada darrere dels pinavets, veu com la Mafalda, repenedida, corre cap a la casa en flames cridant: "Amanda, Amanda!", i n'és presa.

El doctor Valero fuig amb els esquís a la nit fosca i cau en un abisme de glaç, mentre l'Amanda és rescatada pel seu enamorat, l'Oriol, avisat a temps.

El doctor Valero havia matat anteriorment la seva dona rica i li calia el cos d'una dona que se li assemblés per al certificat de defunció que li permetria d'heretar.

És molt dramàtica i espectacular la fugida de l'Amanda. Es tracta d'un tros emocionant.

Procurant no perdre el cap, perquè les bafarades del foc s'acostaven i el fum era asfixiant —vaig córrer a prendre d'una revolada els meus vestits i a llençar-los daltabaix.

Finalment vaig enfilar-me a la finestra.

Vaig deixar-me relliscar per la improvisada corda de llençols. No em sentia els braços, em fallaven. Quan vaig arribar al final m'hi vaig aferrar desesperadament, clavant les ungles a la roba. Un moment més tard queia, amb poca gràcia, el cap i les espatlles damunt el matalàs i la resta del cos a fora, amb un bon cop.

Crec que si hagués de repetir l'experiència en moments menys desesperants, o no ho faria o ho faria millor. No he estat mai una gran gimnasta i en aquell moment era presa d'un gran terror.

Vaig tardar uns minuts a refer-me de la sotragada i del cop. I a vestir-me. De moment m'havia salvat.

Feia una nit de lluna plena magnífica i el paisatge es veia te- nuament il·luminat per les flames de l'incendi.

"Ella", on eren? Devien estar mirant les flames, com Neró?

Em semblava evident que ells havien encès el foc, que eren els meus assassins! I que corria perill si em veien.

Vaig atrossegar-me per la neu fins al cobert on hi havia els es- quis i els estris de muntanya. Un cop calçats els meus vaig ficar-me en el bosquet, per poder donar la volta a la casa sense ser vís- ta. Les flames, altíssimes, ara ja cremaven el pis de dalt.

Amagada darrera d'un gran abet, esglaiada per l'espectacle del que havia de ser la meua pira crematòria, buscava instintivament amb la mirada, qualsevol senyal del meu enemic.

En aquell moment tota jo només vigilava.

Allà, en l'esplanada, a la banda esquerra de la casa ens va sem- blar que alguna cosa es movia.

Les flames del refugi sortien per la finestra de la meua cambra. Dintre d'un moment tota la casa s'enfonsaria.

Aleshores vaig sentir un crit, llarg, llòbrec, desesperat. Una for- ma humana corria cap al xalet amb els braços estesos.

La veu ressonà tres vegades per la muntanya.

—Amanda, no-o, Amanda, no-o, Amanda, no-o!

Aleshores succedí una cosa terrible i a la vegada miraculosa, que em servirà per sempre més per reafirmar la meua indestructi- ble confiança en la naturalesa humana. La Mafalda es llança a din- tre de la casa, en mig de les flames, cridant-me: Amanda, Amanda...

En un instant de lucidesa havia volgut salvar-me, o salvar-se ella del remordiment sense fi.

Uns minuts més tard, parets i teulades se n'anaren avall, tot s'enfonsà entre flames.

Aquella horrible visió, de la casa cremada caient al damunt de la pobra Mafalda, em deixà parilitzada una estona. Les llàgrimes es glaçaven en les meves galtes i jo estava allà, atterrada, insensi- ble, sense esma.

No vaig tardar a reaccionar. La meua vida continuava peri- llant. Ell devia haver marxat cap a l'hotel, per donar l'alarma de l'incendi, quan ja no li hagués res a fer. Jo per força hauria d'em- prenre el mateix camí, no n'hi havia cap d'altre. No podia passar la nit a la neu —el fred em mataria.

Vaig posar-me a esquilar orientant-me gràcies a les flames pri- mer i al clar de lluna després.

Baixava, contornejant la muntanya en zig-zig, amb els esquís paral·lels i junts. Ho feia així, tal com sovint es fa en els eslòmons, perquè el terreny accidentat i l'abundant vegetació juntament amb la poca claror feien la baixada perillosa.

Quan vaig arribar a la volta perillosa, vaig estar a punt de con- fondre'm i continuar endavant. Si no hagués estat per la branca trencada m'hauria llançat directament al barranc.

Ja no era gaire lluny de l'hotel, menys de mig quilòmetre me'n separava.

En aquell moment vaig aixecar el cap i a menys de cent metres vaig veure dues figures que se m'acostaven. El cor se'm va posar a batre fort. Les cames començaren a tremolar-me. Eren ells? La Ma- falda, doncs, no havia desaparegut sota les runes cremades?

No vaig tenir més temps de pensar. Amb l'esglai havia perdut l'equilibri. Vaig caure de costat, rendida, exànime.

I em vaig reanimar uns minuts més tard en braços de... l'Oriol Humbert.

"Amanda, Amanda" és premiada amb el nom de "Jo era una ingènua" a Figueras, el 1973, en el premi "Josep Pous i Pagès" atorgat per la Societat Coral Erato. També surt una relació de premis al setmanari "VP" de Figueres (28-X-72).

Figueras: CONCESION DE LOS II PREMIOS SOCIEDAD CORAL ERATO

Fue entregado a los galardonados un total de 275.000 pesetas

PREMIOS LITERARIOS «ERATE» EN FIGUERES

NURIA MINGUEZ, ESTEVE ALBERT, J. A. EGEA Y JORDI ROIG, GANADORES

Figueras. (De nuestro corresponsal, Pere CARRER.) — Se ha hecho público el veredicto emitido por los jurados que debían elegir las segundas premios literarias convocadas por la Sociedad Coral Erato, las cuales al parecer se han visto menos conmovidas de participaciones que en su anterior y primera edición.

Al premio de narración, dotado con cien mil pesetas, que este año lleva el nombre de «Josep Me Pous i Pagès» en homenaje al castellanista del ilustre narrador aragonés, concurren las obras de entre las cuales el jurado, formado por los señores Me Lluís Alcega, Consuelo Serra y los señores Narciso Sala, Eduardo Cuellar y José Miralles, premiaron por unanimidad a la titulada «Jo era una ingènua» de la que resultó ser autora Núria Minguez de Barcelona, igualmente concedieron mil seiscientos de cincuenta mil pesetas a las obras «Tot passant avall» de Esteve Albert de Barcelona y «El abstric de les barbes d'era» del autor figuerense Pedro Teixidor Elias.

Por lo que hace referencia al premio de narración debe recordarse que el pasado año fue declarado desierto, en que la dotación del anterior premio se haya adjudicada a la del presente año, cosa que sucede en estos casos, optando el jurado por la creación de dos categorías, buscando sustituciones por ellas.

El premio de teatro, que lleva el nombre de «Eduard Manresa» se vio más conmovido puesto que participaron al mismo quince obras y fue dotado por el jurado formado por los señores Xavier Riera, Tomas Roig i Llob, Gabriel Martí Tamarit, Medardo Bosch y Antoni Barberá. Este premio, dotado con cincuenta mil pesetas, resultó en la obra «Un parell d'esperdicioses» de la que resultó ser autor Esteve Albert de Barcelona, ganador de un premio de narración. Se concedió igualmente la mención de honor a la obra «El secret de una de Joan Alcega Gil, igualmente el jurado concedió digna mención las obras «Requies a tres riuades» de José Barroja y «El vendedor» de José Antonio Ferraz y «Els dies de consolació» de Pedro Teixidor Elias, igualmente ganador de un premio de narración.

Por último, el premio más conmovido, que una cifra de obras participantes del orden de sesenta, fue el de poesía y que lleva el nombre del gran poeta aragonés

conditador, reverendo Fort Bardí, dio lugar al veredicto del jurado que había sido emitido el día 20 de octubre pasado. El fallo fue el siguiente: Premio «Josep Pous i Pagès», de narraciones, dotado con cien mil pesetas; a Nuria Minguez de Barcelona, por «Jo era una ingènua»; a esteve de cincuenta mil pesetas cada uno, a Esteve Albert Corra, de Barcelona, por «Tot passant avall» y a Pedro Teixidor Elias, de Figueras, por «El abstric de les barbes d'era». Premio «Eduard Manresa», de teatro, dotado con cincuenta mil pesetas; a Esteban Albert Corra, de Barcelona, por «Un parell d'esperdicioses»; mención honorífica para Joan Alcega Gil Alcega, de Valencia, por «El vendedor» y «Un parell d'esperdicioses»; premio «Carles Pags de Cinesa», de poesía, dotado con veinticinco mil pesetas, dividido entre Jordi Alcega Egea, de Cinesa, Almería —de donde es abuelo—, por «Tres noticies» y Jorge Roig Fontecha, de Gerona, por «Caral pel celat dels records».

Pronunciado el parlamento alusivo a los premios y a la centenaria entidad organizadora, los señores Teixidor Elias, en nombre de los galardonados, José Miralles, por los miembros del jurado, Ferraz Gil, en nombre de la Cámara del Comercio y de la Industria; Gil Alcega, alcalde de la ciudad, quien ostentaba la representación del gobernador civil y Oriol Torales, presidente de la Sociedad Erato. — B. TREMOLS.

La Vanguardia

FIGUERAS: Fallo de los II Premios Literarios "Sociedad Coral Erato"

El correspondiente a narraciones fue concedido a doña Núria Minguez de Ponadés

Los diferentes jurados de los II Premios Literarios convocados por la veterana «Sociedad Coral Erato», tras las pertinentes deliberaciones, emitieron el siguiente veredicto: Premio «Josep Pous i Pagès», de narraciones dotado con cien mil pesetas, fue otorgado a la obra «Jo era una ingènua» de Nuria Minguez de Ponadés, de Barcelona. Doscientos de cincuenta mil pesetas cada uno fueron concedidos a «Tot passant avall», de Esteve Albert Corra, de Barcelona, y «El abstric de les barbes d'era» de Pedro Teixidor Elias, de Figueras. El jurado otorga mención de honor a las obras «Requies a tres riuades», de José Barroja, de Valencia, «El vendedor», de José Antonio Ferraz, de Valencia, «Els dies de consolació», de Pedro Teixidor Elias, igualmente ganador de un premio de narración, y «Flor d'álgebra i flor d'esperanza», de Gabriel Mira Alca, que obtuvo además la mención de honor. Mención de honor también a las obras «Caral pel celat dels records», de Jorge Roig Fontecha, de Gerona, y «Un parell d'esperdicioses», de Esteban Albert Corra, de Barcelona.

El premio «Eduard Manresa», de teatro, dotado con cincuenta mil pesetas, se concedió a «Un parell d'esperdicioses», de Esteban Albert Corra, de Barcelona. La obra «El vendedor» de José Antonio Ferraz, de Valencia, recibió una mención honorífica. Digno de mención fueron las obras «Els dies de consolació», de Pedro Teixidor Elias, de Figueras; «Requies por un difunt», de José Barroja, de Valencia; y «El vendedor», de José Antonio Ferraz, de Valencia. Mención de honor también a las obras «Caral pel celat dels records», de Jorge Roig Fontecha, de Gerona; «Un parell d'esperdicioses», de Esteban Albert Corra, de Barcelona; «Disparaciones de un poeta solitario», de Manuel Ferraz Barroja, y «Flor d'álgebra i flor d'esperanza», de Gabriel Mira Alca. Este último jurado lo formaron: Nuria Minguez de Ponadés, Medardo Bosch, Oriol Torales, Antoni Barberá y Xavier Riera.

NOTA DE LA SOCIEDAD CORAL ERATO PARA SU DIFUSION

Reunidos los Jurados de los II PREMIOS LITERARIOS "SOCIEDAD CORAL ERATO" de Figueras, r. lizadas las pertinentes deliberaciones, ha sido emitido el siguiente veredicto:

Premio "Josep Pons i Pagès" de NARRACIONES

El Jurado, formado por las Sras. Maria Luz Morales, Consuelo Serra, y los señores Narciso Sala, Eduardo Cuéller y José Miralles, concede por unanimidad:

el Premio de 100.000 pesetas a la obra JO ERA UNA INGENUA, de Núria Ninquer de Penells, d. Barcelona.

y una accipitla de 50.000 pesetas cada uno a las obras TUT P-SBART AVALL de Estaban Albert i Corps, d. Barcelona y EL SATIR DE LES BARBES D'ORA de Pedro Teixidor Elias, de Figueras.

Premio "Eduard Marquina" de TIATRO

El Jurado, formado por los señores Xavier Regàs, Tonàs Roig i Llop, C. Martí Ferrerías, Modesto Bosch y Antonio Barbany, concede, por unanimidad:

el Premio de 50.000 pesetas a la obra UN PARELL D'ESPADENYÉS DE Estaban Albert i Corps de Barcelona

Asimismo juzga procedente conceder MENCION HONORIFICA a la obra EL BECERNO DE ORD de Juan Alfonso Gil Alborn de Valencia.

Dada la calidad de las obras presentadas, el Jurado considera merecedoras de mención las siguientes: EXAMEN DE CONSCIENCIA de Pedro Teixidor Elias, de Figueras; REQUIEM POR UN DICTADOR de José Santolaya, de Barcelona y EL VENDEDOR de José Antonio Perozo Ruiz, de Vigo.

Premio "Carlos Fages d. Climent" de POESIA

El Jurado formado por la Sra. Maria Angela Anglada, Srta. Montserrat Vayreda y señores Octavio Saitor, Jaime Maurici y Fernando Garrido, determina, por unanimidad:

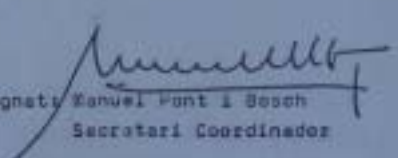
dividir el premio de 25.000 pesetas entre TRES NOTICIAS, de Julio Alfredo Ego, de Chirivel (Almorfa), por unanimidad y CORAL PEL CALAIX OELS RECORDOS, de Jordi Roig Fontessa, de Girona, por mayoría.

Considera dignas de mención las obras: EL ABISMO de Carlos Gallardó DIVAGACIONES DE UN POETA SOLITARIO de Manuel Tarrío Benavides y FLOR D'ELEGIA I FLOR D'ESPERANÇA de Gabriel Mora i Arana

Figueras, 20 d'Octubre de 1973

Segell de
l'Entitat

Signat:
Secretari Coordinador

"L'escriptora ideal per a la nostra normalització literària" és el punt que en destaca el comentarista a "La Vanguardia" (10-IX-87) pel seu llenguatge fluït i entenedor.

□ Núria Mínguez

i la seva

"Amanda, Amanda"

Núria Mínguez és considerada una escriptora ideal per a la nostra normalització literària, s'ha dit. I és ben cert. Ella escriu bé per distreure i per agradar, i no cal dir que se'n surt. La seva darrera novel·la "Amanda, Amanda" de la qual s'ha hagut de fer darrerament una segona edició, té un argument que enganxa el lector, amb una bona ambientació i un contrapunt psicològic. La norma de Núria Mínguez és agradar al públic pel qual escriu, se'n surt ben bé, i per això ja el 1969 va guanyar el Premi Immortal Ciutat de Girona, el 1970 el Ciutat d'Olot, el 1973 el de Sant Sadurní d'Anoia que es dona cada vint-i-cinc anys, el gran Premi de Figueres, i el 1974 un Jurat presidit per Llorenç Villalonga li donà molt oportunament per "Una casa a les Tres Torres" el premi Ciutat de Palma. Endavant i que el Club dels novel·listes que va crear Joan Sales amb tanta empena li pugui anar editant llibres tan divertits.

Tenim doncs aquí, una novel·la de "suspense" excepcional que atreu poderosament l'atenció del lector, escrita amb un estil planer i fàcil, que és l'estil més difícil. És una novel·la que pot agradar a tothom.

Ha estat publicada per "Club Editor" (Club del Novel·lista), en una col·lecció que aplega totes les obres mestres de la literatura catalana.

“Una dona ha de morir”

(Ed. La Llar del Llibre, col. Novaterra vol. Núm. 70, Barcelona, 1987)

Amb aquest títol Núria Mínguez publica un llibre que inclou cinc contes de "suspense".

El títol ve donat pel primer d'ells, “Una dona ha de morir”, però com diu l'autora en la introducció, es pot aplicar a cada conte, perquè en tots ells ha de morir una dona. Si mor o no, és cosa que ha d'esbrinar el lector.

El primer doncs, el del títol, és un conte d'intriga perfecta, interessantíssim i molt plausible.

Un jove periodista, en Joaquim Sanfeliu, en un sopar a casa del seus oncles, on hi ha molta gent, intercepta una conversa telefònica entre dues noies. Una parla a l'altra de matar una tercera. El diàleg va així:

L'oncle i la tia es debaten sempre entre els problemes del servei domèstic

En sortir i passar per l'office, hi veié el telèfon. Immediatament recordà una trucada que havia de fer a la redacció, una pregunta que havia oblidat i que es referia a la lema de l'endemà passat, que era dilluns

Despenjà el receptor i es disposava a marcar el número quan una veu es féu sentir

En Quim no era un home ràpid de moviments. No va penjar prou de pressa per no sentir la frase que era pronunciada. I quan la va haver sentit, no va voler penjar

Una veu de dona, que semblava jove, deia textualment:

— Tingues en compte que ella ha de morir d'accident dins de quinze dies

Una altra veu, també de dona, li contestà en to d'alarma:

— Calla i no diguis res, et poden sentir, que joestic en una festa

— Bé —contestà l'altra— Pensa en el que t'he dit i fins demà. A les cinc al cafè Parnàs. Adéu

En el moment d'anar ella a penjar en Quim deixà el receptor sense tallar la comunicació per evitar que ella sentís la campaneta i s'adonés que l'havien escoltada. Sortí immediatament de l'office i es llançà corredor enllà

Volia identificar la veu de la misteriosa trucada. Aquelles estranyes paraules l'havien intrigat. Sabia, perquè coneixia la casa molt bé, on hi havia instal·lat l'altre telèfon, l'altre supletori. S'aturà en tornar la cantonada del passadís. Al seu extrem una porta s'havia tancat. D'ella n'acabava de sortir una noia. En la penombra i de mitja esquena no la reconegué. Però portava un vestit verd i sortia del despatx de l'oncle.

En Quim tornà al saló. En aquell moment s'annunciava el sopar. La tia Paulina el buscà amb la mirada.

—Quim —exclamà—, Quim, t'hem posat al costat d'una noia molt maca i molt intel·ligent, eh?

—Magnífic, tia —contestà somrient en Quim— On em poso?

En Quim s'interessa per conèixer la nena que parla des de casa dels seus oncles, que es diu Sílvia. L'acompanya i fingeix interès personal per ella. Aconseguix conèixer l'amiga amb qui parlava, l'Andrea, una noia una mica desequilibrada i poca-solta. La Sílvia viu amb una cosina seva, però viatja contínuament per a una agència. En Quim pensa que la persona amenaçada ha d'esser aquesta cosina, la Dolça, i l'avisava.

Però aquesta no s'explica perquè la volen matar i no s'ho acaba de creure. El tracte fa que els dos s'agradin i, per protegir-la, en Quim no es separa de la Sílvia ni de l'Andrea. La Sílvia és una persona ambiciosa que vol millorar ràpidament de vida.

Finalment els quatre passen una vetllada junts abans d'emprendre un viatge. En Quim va a Saragossa i l'Andrea i la Sílvia marxen a Madrid amb el cotxe d'aquesta.

L'Andrea, que es infermera, administra un lleu sedant a la Dolça, de manera que aquesta s'adormi, mentre en Quim i la Sílvia se'n van a ballar. Ella, l'Andrea, entra de nou al pis i estira la goma del gas mentre la Dolça s'ha adormit.

És durant el viatge que en Quim s'adona, per diverses circumstàncies, del que ha passat i torna precipitadament a Barcelona, just a temps per salvar la Dolça, intoxicada pel gas però encara viva.

Les dues noies, en la foscor de la nit, amb la boira, els remordiments i l'alcohol, tenen un accident de cotxe.

La Sílvia mort a l'acte, però l'Andrea viu encara uns dies, i pot parlar. La Sílvia havia concertat una assegurança de vida a favor de la Dolça i aquesta, falsament personificada per l'Andrea, a favor de la Sílvia.

Així, en Quim i la Dolça poden casar-se i encara cobrar una ben merescuda suma de diners.

El conte està escrit amb la gràcia i precisió als que ens té acostumats l'autora, que fa un perfecte estudi dels personatges que semblen trets de la vida real. Història perfectament plausible i emocionant.

El segon conte és el titulat "**Pentàgon**". Narra l'amor d'una noia bonica i culta, Raquel, de bona família, que s'ha passat tota la vida enamorada d'en Mateu, amic d'en Jordi, germà d'ella.

Tots tres havien estat grans companys i d'estudiants sortien sempre junts. Ell mai no li parlà d'amor i ella no va ser prou decidida a fer-ne demostracions.

Quan comença el conte els dos germans estan invitats a la finca d'en Mateu, a un cap de setmana, per fer una festa després del casament d'en Mateu amb la Laura, una dona molt jove i extremada que tan en Jordi com en Mateu havien conegut en una botiga d'objectes d'esport, ja que els esports els practicaven quasi tots.

La Laura ha mort d'un tret. Apareix morta a terra sobre un bassal de sang en una caseta del jardí on guarden andròmines.

La Raquel vol saber la veritat d'aquest crim i comença a repassar el poc tracte que havia tingut amb la Laura. Havia coincidit amb ella en una botiga d'objectes de regal, on feien les compres de Nadal.

Els havien invitat després per Setmana Santa a la finca. Sempre li va semblar que era una dona lleugera, neuròtica i capriciosa. Pobre Mateu!

A la vegada que la Raquel vol lligar caps, també l'inspector de policia fa indagacions.

Ningú no té coartada per l'hora del crim. La Raquel comença a témer que l'hagi mort en Mateu, qui sap si per gelosia.

Suïcidi no pot ser per la inclinació de la bala, que provenia d'una escopeta d'ells que guardaven al pavelló del jardí.

Una vegada l'havia vista a la Laura sortint d'allà, anteriorment. Amb una hàbil conversa amb en Jordi, el seu germà, aquest li confessa que havia tingut relacions íntimes amb la Laura abans de casar-se amb en Mateu. No havia volgut dir res al seu amic, per no ferir-lo i perquè la Laura no li interessava. Seria veritat? Tant en Mateu com en Jordi eren sospitosos.

També la Raquel sembla per a la Policia que pot ser sospitosa. L'inspector intueix l'amor de la Raquel per en Mateu.

Però és ella abans qui troba la veritat. El xofer, un noi ben plantat, està en possessió d'un valuós obsequi que ella va veure com la Laura comprava. Aquest noi era un "gigolo" que li treia diners, però que es negava a fugir amb ella.

Embarassada, presa d'una fúria incontenible, ella el va amenaçar amb l'escopeta, que ell va intentar prendre-li. En la lluita es va disparar l'arma directament al coll de la Laura.

La Raquel empenirà la conquesta d'en Mateu, mostrant-li el seu afecte i consol.

La trama d'aquest conte està portada amb gran habilitat. És un estudi psicològic d'aquests cinc personatges que formen aquest "Pentàgon"; molt ben lligat l'argument, clara i concisa la narració.

El tercer conte té per títol "**El verí sense rastre**". L'argument és aquest:

Una noia de vint anys, Irene, viu amb la seva àvia, propietària d'una magnífica finca de poble amb un gran jardí. Aquesta senyora ha pagat estudis i protegit un noi, ara ja home, Doctor en Químiques. És fill d'un pretendent d'ella, ja mort, i també ho està la seva dona.

Ell, en Gabriel, pretén la Irene, però aquesta no en vol sentir a parlar, perquè el troba pretensions i violent, amb instints de crueltat que recorda de la infantesa.

En Gabriel ha de tornar de la Universitat amb el flamant títol de Doctor. Entretant la Irene ha conegut el nebot dels veïns de la finca del costat, en Marc, que li agrada força.

Però hi ha un problema: és un antic plet dels avis sobre un tros de terreny en el llinard de les dues finques. Per això, de moment, la Irene no s'atreveix a parlar d'en Marc a l'àvia. Vol esperar el seu pare que sempre està de viatge.

La senyora Solà, l'àvia, és cardíaca i sofreix crisis de tant en tant. Quan arriba en Gabriel el rep amb afecte i ell de seguida importuna la Irene amb promeses d'amor. Obté de l'àvia que li permeti muntar un petit laboratori en un racó del jardí on hi ha un cobert.

La Irene, per treure's del damunt en Gabriel, li diu que l'àvia no veuria gens bé les seves relacions. En Gabriel es sent aleshores ferit i humiliat, i jura que es revenjarà.

La senyora Solà sofreix un atac de cor en part provocat per un robatori que s'ha produït. La Irene, amb gran sol·licitud, li dona els medicaments que li recepta el metge.

Però comencen a passar coses estranyes: mor un canari, mor el gos vigilant i finalment mor l'àvia inesperadament.

La Irene sent sospites de què algú hagi emmetzinat la medecina de l'àvia.

Per l'enterrament arriba el pare de la Irene i els seus oncles. La noia els presenta en Marc, a qui inviten a sopar. I és enmig de l'àpat quan apareix en Gabriel, el savi doctor que els anuncia sarcàsticament que estan condemnats tots a mort, perquè ell ha posat al dipòsit de l'aigua el verí que no deixa rastre i que moriran en poques hores.

En Marc el redueix amb els seus punys, i, després de lligar-lo, li entafora un porró ple d'aigua per la boca. Reproduïm l'escena que considerem és força bona:

— Irene — li digué el seu pare — porta'm una corda, fes me el favor
La tia Roser, mig desmaiada, jeia al damunt del solà.
En Marc, que era un home atlètic, ajudat pel senyor Saló, lligà en Gabriel a un cadira.
Mentre la Irene intentava reanimar la seva tia i el pare anava a buscar el metge, en Marc digué:
— I, ara, amic, seguiràs la mateixa sort que nosaltres, sigui la que sigui. Irene, porta'm un porró ple d'aigua, quan puguis.
Amb el porró a la mà dreta, en Marc apretà el nas d'en Gabriel amb la mà esquerra. Naturalment, aquest obrí la boca i el porró, a dretre.
L'aigua li entrava per la boca, li mullava la cara i fins li entrava per les orelles i pels ulls. En Marc li buidà dos porrons al damunt.
En Gabriel cridava, escupia, renegava. Però no es podia moure.
Amb tot això, aparegué l'Adelina, que venia a desitjar bona nit i retirar les tasses del cafè.
— Però, què passa aquí? — digué astorada.
— Ai, Adelina, que aquest desgraciat diu que ens ha emmetzinat a tots amb l'aigua del dipòsit — exclamà la Irene —. Diu que morrem com l'àvia.
L'Adelina, grasseta i pintada de ros palla, quedà sorpresa. Al cap d'un moment es refé i digué:
— Això assegura aquest? No en faim cas, està boig com un llum. Aquest acabarà com el seu pare.
— Calla, vella bruixa! — exclamà en Gabriel —. Tots moritem, jo el darrer.
Els sanglins l'impedièn de parlar. L'horror engrandia els seus ulls.
— El seu pare era boig? — preguntà la Irene.
— Sí, senyoreta — contestà l'Adelina —. A la senyora en li hauna fet gràcia que ho creïés.

Passen les hores d'angúnia, però ningú no mor. El verí que feia efecte en els animals, no fa res als humans. L'àvia morí de mort natural.

Aleshores el savi doctor es torna boig del tot, "com el seu pare", conclou la vella minyona Adàlia. Va acabar en un manicomi, però l'àvia no ho havia explicat mai.

Com sempre l'ambientació i els diàlegs d'aquest conte són encantadors. El tema, ben pintoresc, revela totes les possibilitats de la imaginació de l'autora.

El conte "**Un executiu mal executor**" és una petita obra mestra.

Aquí, Núria Mínguez demostra que no és una autora simplement de caire policíac o d'aventures. Sempre hi trobem l'element d'intriga, de misteri i de sorpresa.

Però els seus personatges són reals i llurs reaccions ben estudiades. L'autora coneix l'element humà a fons i es complau a ressaltar-ne llurs reaccions més íntimes.

Aquí es tracta d'un home ambiciós, en Josep Ciurana, que trepitja tothom per arribar a la meta que s'ha proposat. És un grimpador amb astúcia, que aprofita l'amistat, la bona fe i la ingenuïtat dels seus amics i col·laboradors. Vegem-ne aquest petit estudi:

La faceta del seu caràcter que l'havia fet triomfar en la vida havia estat, sense dubte, el seu complex de superioritat. Tot li estava bé, res no li feia afront, ja de petit. No havia estat mai ni el primer ni el segon de classe, però, no obstant això, professors i alumnes estaven sempre pendents d'ell. Va fer força amistat amb Lluís Rimbau, que era el revers de la medalla.

En Rimbau era de família distingida i adinerada, una mica tímid, callat i d'aspecte insignificant. Però era un xicot intel·ligent i despert. Resolia els problemes de matemàtiques i de física amb gran facilitat. En Ciurana aprofitava per copiar-se'ls i, després, quan el professor demanava qui els havia solucionat, ell aixecava a l'instant la seva manassa i cridava: «Servidor!» amb tant d'aplom, que ofegava qualsevol altra veu.

Va acabar el batxillerat i l'amistat amb en Rimbau va continuar cordialment. En Ciurana es va posar a treballar de venedor, sense sou fixe, i aconseguia moltes vendes. Era entusiasta de tot el que portava i tractava els clients amb aquella amabilitat barroera que impressiona a molta gent.

Passat el servei militar, en Rimbau li proposà una col·locació a l'empresa on ell havia entrat com llicenciat en Ciències Químiques. Estava lent el doctorat i prometia ésser un savi.

Es casaren i s'installaren en un bon pis i el prestigi comercial d'en Ciurana va anar creixent.

Només va caldre l'informe de l'inspector americà, vingut expressament de Chicago. En Ciurana parlava un pèssim anglès, però l'entraonava amb desvergonyida facilitat. L'Ernestina, en canvi, el parlava molt bé quan es decidia a obrir la boca.

El matrimoni Ciurana va obsequiar molt encertadament el matrimoni Warton, que van quedar molt ben impressionats. Feren tan bona amistat que fins i tot es continuaren cartejant. Les cartes, naturalment, les escrivia l'Ernestina, amb traça i bon gust, sota la direcció del seu marit.

Un estiu i pel seu comple, en Ciurana i la seva muller volaren als Estats Units. Allà visitaren i foren invitats pels Warton, qui els van presentar a la plana major de la Uniquímica Society. En Ciurana portava delicats obsequis, un stock d'artesanía folklòrica, que va repartir generosament. No feia més que semblar per recollir. Però de tot això Uniquímica Barcelona no en sabia res. No podien imaginar ni l'alta direcció ni el consell d'administració que en Ciurana treballés pel seu compte.

Entretant es posaren a la venda una bona quantitat d'accions de la Societat i en Ciurana va aconsellar a la seva muller que invertís els diners que li quedaven en comprar-ne.

Aquest Josep Ciurana, doncs, ha aconseguit arribar a un alt càrrec en una multinacional, ha guanyat diners, l'han fet director i ja s'havia casat per diners amb una dona bastant distingida, la qual va ésser pujar un graó en la seva carrera d'executiu.

Tot li havia vingut de l'amistat amb un xicot de la seva classe, fill d'un important accionista de l'empresa.

Però el seu matrimoni s'està refredant. La seva dona sempre li ha fet costat, però es va adonant del seu egoisme i falsedat. Està deprimida, està sola, ja que no tenen fills, i busca consol en la beguda, d'amagat.

En Ciurana ja se n'ha cansat. Vol una dona més jove i tenir fills. Comença a ordir un pla per desfer-se'n, per assassinar-la.

Amb temps, en ocasió d'una visita a una filial de productes químics, es fa, sense que ningú se n'adoni, amb una droga letal.

La guarda mesos per assegurar-se que ningú no se n'ha adonat. I estant en el seu xalet de La Molina, aprofita l'avinentsa d'abocar la metzina en una ampolla d'Armagnac, regal del seu amic de la infància. Després, ell torna a Barcelona i suposa que la seva dona no resistirà la temptació de beure'n.

Entretant l'Ernestina, la muller, ha trobat un antic pretendent de joventut a Puigcerdà i poc li cal beure.

Quan al final agafa l'ampolla, n'omple un flascó que sempre porten al cotxe, perquè en Ciurana també tragueja. Després l'ampolla li cau i se li trenca.

Sense fixar-se en detalls que en absència de l'Ernestina li explica la minyona, en Ciurana indignat torna a Barcelona, i de camí...

—Està bé —va contestar la noia— Així no li faig sopar?

—No, me'n vaig al moment. Adéu —digué en Ciurana

Va treure el cotxe del garatge i es llançà carretera enllà. Anava de pressa, el cap li bullia. Sentia la tristesa d'haver perdut la llibertat tan esperada.

Al cap d'uns quants quilòmetres, per la collada, va voler aturar-se. Li calien uns minuts per recuperar la calma. Estava gelat, el cap calent, però els peus freds. Aquella dona havia tingut la sort d'una bruixa.

L'Ernestina, en aquells moments, estava xerrant i rient amb en Marcel·lí, davant d'unes tasses de cafè fumejants.

Ja no li calia beure. Havia dormit plàcidament aquells dies. Encara hi havia homes que l'admiraven i li deien coses boniques. Era encara jove i la vida pot ésser tan bella!

En Ciurana intentava pensar. Quants anys més li caldria per trobar una altra oportunitat? Ja seria vell, ja no valdria la pena.

Es va sentir fumut, malalt, i deprimat. Un glop de conyac és el que li feia falta. Se sentia el cap buit, com de suro.

Agafà l'ampolleta petaca de la bossa de la portella i, sense pensar-hi, a morro, s'empassà d'una glopada de líquid reconfortant.

De sobte els seus ulls s'obriren més, de terror. Un gust aspre i amarg li pujà pel nas.

Va fer un crit d'horror, de bèstia ferida i l'ampolleta rodà per terra.

«La senyora va omplir-ne una ampolla més petita». La seva!

L'Ernestina, amable i amorosa com sempre!

Va saltar del cotxe, cridant de desesperació. Aixecà els ulls al cel, amb un espasme de dolor, que no s'acabava mai.

Però ja no va veure el cel, sinó les tenebres profundes de l'Àvern.

El cinquè i últim conte d'aquest volum porta per títol "**Un assassí em busca**". Està escrit en primera persona, la de l'autora.

Un dia, estant ella sola de vacances a un apartament a Sitges, mentre la seva família és de viatge, rep una telefonada. La veu és d'una noia jove, que diu ésser filla d'un antic company de classe de l'autora, mort en accident de cotxe fa uns mesos.

La noia, amb una veu plena de temor, li demana que la rebi, que vol demanar-li consell, perquè un assassí la busca. I que el seu pare sempre li havia parlat de l'autora com una persona en qui es pot confiar.

Sense gaire entusiasme, la novel·lista l'acull. No tenia cap amistat especial amb el seu pare, al qual sempre havia tingut per pesat, pretensions i "gafe".

La noia li explica com varen atemptar a la seva vida a la clínica on ella s'estava refent de l'accident de cotxe que havia causat la mort del seu pare i de la seva madrastra.

L'autora l'admet a casa a passar uns dies, i allà tornen a repetir-se els atemptats a la vida de la noia de la manera més misteriosa.

Una llet emmetzinada que es pren el gos, i un pescador submarinista que clava l'arpó a l'esquena de la noia. Es llança a salvar-la un jove turista francès qui s'interessa per la Maria Àngela.

Aleshores la nostra autora decideix anar a Barcelona a fer certes gestions i a parlar amb la Policia. Allà troba una capsa de bombons de licor dirigits a la Maria Àngela, a casa d'una tia seva, que també estan enverinats.

Convençuda que l'assassí ha de pertànyer a la clínica on la van atendre, l'escriptora fa una llista del personal que tenia accés a la Maria Àngela i no tenia coartada.

Aleshores, per associació de noms i d'idees, veu el mòbil del crim, però la Policia diu que no hi ha manera de provar-ho si no se l'agafa amb les mans a la massa.

I efectivament, ordeix un pla juntament amb la Policia, per portar a l'Àngela a unes sessions terapèutiques a la clínica, de manera que el criminal caigui a la trampa, i és això el que passa, encara que intenti fugir, es tanqui en un despatx i s'injecti una droga letal.

Emocionant, com totes aquestes narracions, plena de color i de simpatia. Perquè és fàcil identificar-se amb la protagonista, en aquest cas, la mateixa Núria Mínguez, que s'explica amb la senzillesa i l'espontaneïtat que li son característiques. En aquest conte hi ha una part més íntima de la persona de l'autora, convertida en un "detectiu amateur". No exempt d'ironia és també un excel·lent estudi psicològic dels personatges, que es ben segur que han existit.

Aquest conte és el comiat del volum, que s'acaba amb un somriure de complaença.

Nosaltres li vam oferir l'oportunitat que cercava
Qui hauria pogut negar que la descàrrega elèctrica no
era un accident fortuït?

Estava ja, doncs, una altra vegada sola i segura en
el meu refugi. L'endemà tornava la meua família i tot
continuaria amb normalitat.

Així és com jo vaig començar a escriure aquesta
narració, davant del nostre mar blau que es confon en
l'horitzó amb el cel lluminós, sota el sol radiant, entre
arbres i flors.

Mentre anava escrivint, aquesta tenebrosa història
s'anava allunyant de mi en l'espai i en el temps, fins a
quedar reduïda a uns lets irreals, inversemblants, inven-
tats per mi.

El meu marit em va dir, l'endemà, mirant els fulls
escrits:

—No has tingut gaires ganes d'escriure aquestes va-
cances, veig.

La meua filla, que no parava d'explicar les mera-
velles que havia vist, m'ha preguntat:

—No t'has avorrit molt, inainà, soleta, aquí?

Jo, en to misteriós, he contestat:

—No m'he avorrit gens. Em feia companyia un
assassí.

Tots els ulls m'han mirat, interrogants.

—Bé —he dit jo—, no tinc ganes de parlar de les
coses que han passat. Però si us interessa tant saber-
les, podreu llegir aquesta petita novel·la meua.

La Col·lecció NOVA TERRA es complau a anunciar l'aparició del volum 70:

Núria Mínguez

UNA DONA HA DE MORIR

En el mateix volum, i com a complement, quatre narracions curtes que són unes petites obres mestres en el camp de les novel·les de misteri i suspens. De Núria Mínguez es pot ben afirmar que és l'Agatha Christie catalana ja que les seves novel·les són tan interessants que una vegada començades no es poden deixar fins arribar al final. A la mateixa col·lecció, i de la mateixa autora, el volum 13 amb el títol:

EL CRIM D'UNA NIT D'ESTIU ja se n'han fet 3 edicions.

LA LLAR DEL LLIBRE

Catalunya Cristiana (21 al 28 d'abril de 1987)

Reproduïm aquest anunci per la frase: " De Núria Mínguez es pot ben afirmar que és l'Agatha Christie catalana ..."

L'autora té altres novel·les escrites a punt de publicar, i també un llibre de contes de "suspense" i dues obres de teatre. És, doncs, una escriptora fecunda.

ESTIL

L'autora s'expressa d'una manera directa, senzilla i concisa.

En poques paraules descriu un paisatge o retrata el caràcter d'una persona. No perd el temps en divagacions, però no oblida tampoc cap detall que pugui explicar la psicologia del seu personatge.

Tot llegint alguna de les seves obres, tenim la impressió que l'autora ens ho conta com en una conversa de cada dia, amb un estil planer, fàcil, que com deia Azorín, sembla que no costi res i que és, però, el més difícil d'assolir.

Es podria dir que es tracta de novel·les d'estil realista sense exageracions de mal gust. Resulta, en fi, una prosa elegant, agradable i culta.

LLENGUATGE

El vocabulari emprat per Núria Mínguez respon a les necessitats reals del diàleg. Cadascú parla d'una manera natural, segons el seu ambient i educació.

La seva prosa és correcta, sense arribar al purisme de la llengua. Si el personatge és de l'alta societat, s'expressa exactament com ho faria, però sense snobisme. Igualment si pertany a un medi menestral o rural.

L'autora està dotada de vivíssimes dots d'observació: sap què vol dir i com dir-ho.

Com que sovint les seves novel·les tenen un caire cosmopolita, l'ajuda el fet de saber parlar i escriure diversos idiomes. Usa termes estrangers quan l'ocasió se li presenta, per ambientar millor el seu personatge i donar-li més vida.

Procura, en general, no usar mots de mal gust ni paraulotes. Però si qui parla ho ha de fer amb certa rudesia, li deixar dir el què cal.

En resum, Núria Mínguez s'expressa amb el llenguatge de tothom, amb paraula clara i comprensible. L'entén tothom, l'home culte i també aquell que no acostuma a llegir gaire.

TEMÀTICA

Els arguments de les novel·les de Núria Mínguez són molt variats.

En general l'autora agafa un tema central, al voltant del qual sobresurten uns personatges secundaris quasi tan importants com el mateix protagonista.

Tota la seva obra està dotada d'un cert "suspense", d'una intriga misteriosa, ben dosificada que en arribar al "clímax" més apassionant, es resol amb esdeveniments del tipus "sorpresa" que fan passar al lector de la curiositat a la incertesa, per acabar en una mena d'ensurt. La intriga domina, subjuga i s'emporta al lector no ja en el transcórrer de la història, sinó des de la primera pàgina. Una intriga a més que no és un cop espectacular de novel·lista mediocre, ans al contrari una intriga que va travada, encastada en el mateix argument del qual no es pot deslligar, perquè és la història en si la que emociona.

ENTREVISTA PERSONAL

1) - Per quin motiu vas estudiar la carrera de Farmàcia?

Jo era alumna estudiosa de Batxillerat a qui agradaven tant les Ciències com les Lletres. Potser m'atreien més les Lletres, no obstant sentia gran curiositat i desig d'aprendre qualsevol cosa. Però el que en realitat m'agradava era escriure i per això... bé,... no se'n necessita cap de carrera. Un títol sol no serveix per a res. Va ésser el meu pare qui em va aconsellar que em decidís per la Farmàcia, ja que ell estava molt relacionat amb el negoci de productes farmacèutics; ell era Director Comercial de la casa "Dr. Andreu".

2) - Com va néixer en tu la teva afecció a la literatura?

Crec que l'he tinguda sempre. De petita m'agradava molt escriure composicions, en treia molt bones notes i vaig participar en concursos literaris durant el Batxillerat. Fins em van fer fer un assaig històric que vaig llegir després en diverses classes. Tota la meua vida he passat el temps de lleure llegint novel·les: bones, dolentes, catalanes, estrangeres i de tots colors. Amb això s'adquireix una mica l'ofici d'escriure.

Potser l'afició em ve del meu pare que era un gran escriptor a part d'un gran lector, i junts comentàvem el que llegíem.

El cas és que jo em diverteixo molt escrivint, i passo unes estones delicioses. Es pot dir que visc amb els meus propis personatges.

3) - Vas haver de superar moltes dificultats?

No, no he superat cap dificultat per arribar a escriure; per a mi és tan natural com enraonar. No em costa tampoc gran esforç imaginar històries o escenes que em vénen ràpidament a la ment. Tampoc no em calen cap concentració o aïllament; puc fer diferents coses alhora.

En relació a la carrera literària en sí, tampoc no m'ha costat molt el començar perquè em van donar el meu primer premi – l'Immortal Ciutat de Girona - sense ésser coneguda, jo era una autora novel·la. I en pocs anys me'n van donar cinc de premis.

La qüestió dels editors ha estat, com sempre, més difícil. Això del negoci editorial té pujades i baixades i ja sabem que en el nostre país no s'hi guanyen gaires diners. Caldria mentalitzar la gent perquè llegís més i els autors no trobarien tantes dificultats a publicar.

4) - És compatible la literatura amb la teva activitat?

I tant, no s'interfereixen per a res a condició de tenir el temps necessari. Ja se sap que sempre cal un hobby per realitzar millor una professió. Escriure és molt còmode perquè es pot fer en qualsevol estona i en qualsevol racó; només cal un paper i un llapis.

5) - Hi ha relació entre la Farmàcia i la teva activitat literària?

Quan s'escriu una novel·la, tenint en compte que estem a finals del segle XX, em veig obligada a tractar tota classe de temes, la Ciència surt pertot arreu; en la ciència-ficció, per exemple, quan s'ha de descriure una malaltia, quan es parla de tòxics o de l'estat psíquic d'un personatge i de mil altres temes relacionats amb la Naturalesa i la Biologia.

Cal, doncs, estar assabentat de l'origen de les coses i res millor que la Farmàcia per proporcionar una cultura científica general.

6) - Com jutges la teva obra?

Doncs, puc dir que estic molt contenta d'haver escrit el que he escrit. Potser això és degut a què vaig començar a escriure seriosament quan ja era gran i a partir de certa edat un ja no canvia tan fàcilment de gustos o idees, perquè l'ofici, l'experiència s'han aconseguit en tota la seva plenitud. Estic convençuda de l'encert de la meva obra; tant és així que jo mateixa rellegeixo, moltes vegades, les meves novel·les amb gran satisfacció. Vull dir que tot el que podia haver escrit poc encertat i defectuós ja fa temps que ho vaig estripar.

7) - Si haguessis de tornar a començar, faries el mateix?

En termes generals sí, faria el mateix. És clar que hi ha detalls o fets que tal vegada modificaria, ja que si sabéssim com han de sortir les coses mai no n'esgarraríem cap ... i ... la nostra vida seria com un jardí de roses, potser una mica avorrida.

8) - Com veus actualment la literatura catalana?

Doncs, si seguim tal com estem en aquest moment, el futur de la literatura és bastant incert. Si hagués més lectors hi hauria més editors i, evidentment, més gent escriuria. La cultura d'un poble es fonamenta en la literatura i no dubto que si hi haguessin més facilitats en la carrera d'escriptor, de literats en aquesta nostra terra n'hi hauria molts més. I la nostra cultura es podria estendre per Europa i fins arribar a Amèrica, però això no passa d'ésser per ara un somni.

9) - Què en penses del paper del farmacèutic en la societat actual? Del futur de la Farmàcia?

El futur de la Farmàcia és il·limitat. Ja no es tracta de l'apotecari darrera del taulell. És que el farmacèutic intervindrà forçosament en tots els productes que la gent usi en la seva vida personal: no solament medicaments, sinó aliments, begudes, cosmètics, detergents. Ha d'intervenir també en el funcionament d'una Sanitat que vigili amb molta cura les aigües i el medi ambient per evitar tota mena d'intoxicacions i epidèmies.

El farmacèutic ha d'intervenir igualment en la Higiene de les empreses industrials, controlant la toxicitat dels productes que es fabriquen. Tot això, a més, necessita un aprenentatge i hauran també d'ésser farmacèutics els qui ho han d'ensenyar i regular. I no parlem de la Dietètica que té un camp ampli que va des de les normes dirigides a la família, principalment per a les criatures, fins aquelles que haurien d'ésser implantades en els restaurants, hospitals i casernes.

Mireu si n'hi ha de feina a fer!

APORTACIO ORIGINAL

Conte: "UN HOME MOLT ALT"

La senyora Leocàdia, una vegada vídua i mestressa dels seus actes i de la petita fortuna que li havia deixat el seu marit, el senyor Antoni Giró, va decidir traslladar-se a Barcelona.

La seva única filla, la Roser, una rossenca bella de divuit anys va aplaudir la seva decisió. El poble, encara que gran i no lluny de Barcelona no oferia atractius a cap de les dues. El xafardeig i la monotonia les aclaparaven. Hi havien viscut perquè els negocis del pare eren allà i el pare, fill d'aquella vila, i molt autoritari, no havia mai volgut canviar de residència.

La gran ciutat les enlluernava, i va ésser amb gran il·lusió que varen efectuar el trasllat.

A través d'una agència havien llogat un apartament moblat de dues habitacions. Poca cosa, per no tenir feina i anar-se aclimatant. La senyora Leocàdia comprenia que després de passar els quaranta-cinc anys de la seva vida en un poble, no podria acostumar-se de seguida a la vida ciutadana.

Amb temps comptaven trobar un pis més gran i moblar-lo a llur gust. Triarien uns quant mobles, els millors, de la casa vella, i la resta ho comprarien a Barcelona.

Amb els diners heretats i ben administrats quasi es pot dir que podien viure de renda. Però la senyora Leocàdia comprenia que a la seva filla li caldria una ocupació, perquè mai no se sap com poden canviar els temps i també una mica per distreure's i alternar. Dels pretendents del poble, no hi havia ningú que agradés ni a la mare ni a la filla, de manera que també aquest punt de vista havia estat llargament discutit.

De moment, a Barcelona s'hi sentien una mica perdudes. Hi tenien molt poca família, uns cosins de segon grau i pràcticament cap amiat. Això va fer que el primer sentiment que varen experimentar a Barcelona va ésser el de la soledat que, poc a poc es va anar transformant en una mena de por.

Sentien a dir tantes coses! Els diaris les informaven dels molts perills que les amenaçaven a la gran ciutat. Vivien en una gran casa de veïns, en un extrem de Gràcia i no coneixien a cap d'ells més que de saludar-los. Molts eren matrimonis joves, altres estudiants, perquè la casa era quasi tota d'apartaments moblats. Uns venien, altres marxaven i ningú no s'ocupava d'elles.

La noia, la Roser, va començar a anar a una acadèmia per preparar-se per entrar a treballar a un despatx. No tenia pressa, sobretot volia aprendre molt i bé per trobar una bona col·locació. A classe va fer coneixença amb altres noies de la seva edat. La Roser era molt atractiva. Uns grans ulls grisos sobre una pell de nina de porcellana i un cabell daurat fosc. Estava ben formada, amb una generosa pitrera i una suau ondulació de malucs.

Una de les amiatats que va fer la Roser a l'acadèmia va ésser la d'una noia que es deia Carme Fité. Era aquesta una persona que sempre explicava històries més o menys verídiques. En adonar-se que la Roser mostrava temor per moltes coses a les quals ella estava acostumada, no va parar d'explicar-li horrors i tragèdies.

Segons ella, en el barri hi havia un home que havia atacat moltes noies en la foscor de la nit. No se sabia ben bé el motiu o la finalitat. A una li havia fet un tall a la galta,

deixant-la desfigurada. A una altra, "bé, ja t'ho pots pensar, oi?" - havia insinuat la Carme, fent rodar els seus grans ulls negres.

- I no l'han agafat mai a aquest home? - havia preguntat la Roser, temorosa.

- Una vegada varen agafar a un home molt alt que portava un ganivet - va explicar la Carme - però va resultar que era un del "matadero" i no el varen poder culpar. Vés a saber si ho era.

Però aquesta Carme no demostrava tenir massa por de la foscor. En efecte, va arrossegar la Roser a una "boîte", on no es veia res a més d'un pam. Allà varen tenir ocasió de conèixer diversos xicots. La Roser ja s'havia llençat a la vida mundana.

Va ésser allà on va conèixer l'Albert, un noi alt i prim, amb pòmuls ben marcats i una gran nou del coll.

Després de mig any de classes, la mateixa acadèmia va oferir col·locació a la Roser. Ella, al col·legi, a la vila, ja havia mostrat una certa facilitat per les llengües. Ara s'havia esforçat a millorar el seu anglès. Va entrar a treballar, doncs, en una casa exportadora on demanaven una mecanògrafa amb nocions d'aquesta llengua. No era una gran col·locació, però per començar no estava malament, ja que no tenia experiència.

L'Albert Rabassa va ésser el primer amor de la Roser. Se sentia atreta per la forta jovialitat d'aquell noi alt i nerviós. A ell li agradava manar i disposar de la Roser. Ben aviat va freqüentar el seu apartament i va fer coneixença amb la senyora Leocàdia. Les dues dones eren ingènues i inexpertes. Ell se sentia com un gall a casa d'elles.

Aquest xicot era de professió delineant. Pertanyia a una família molt nombrosa on no se li feia cap cas. Tots treballaven, a casa seva, i moltes nits ell, en arribar, si volia sopar, s'havia d'obrir una llauna de conserves.

Però les dues dones continuaven trobant-se una mica perdudes en la gran ciutat. Per acabar d'afegir por a llurs temors, un dia uns lladres varen atracar al banc de la cantonada, a la casa del costat de la d'elles.

De vegades, a la nit, la Roser es despertava amb qualsevol soroll. Li semblava aleshores que el pom de la porta s'obria lentament. Després venia aquella visió que sempre es repetia: Un punyal que brillava en la foscor. Ella, la Roser, aixecava els ulls. El punyal era allà dalt, a la mà d'un home. Era un home alt, molt alt i el punyal baixava directament al damunt del cap de la noia.

Realment no es tractava de cap somni. Ella estava ben desperta quan pensava en això. Era només una visió molt real d'un fet que temia, que pressentia.

En va parlar a la seva mare. Ella estava tan espantada que només li va faltar això. Ara fins la senyora Leocàdia veia pertot arreu homes alts amb un punyal a la mà.

Entre elles enraonaven i es volien convèncer de què tot allò no era més que una beneiteria. No gosaven parlar-ne amb l'Albert, que potser s'hauria rigut d'elles.

No obstant, la Roser tampoc no estava gaire segura d'estimar-lo, a l'Albert. De vegades el sentia estrany i llunyà. Ell semblava estar apassionadament enamorat d'ella. Però no tenia amb ella aquelles petites atencions i delicadeses que ella havia somniat. Era una mica brusca i violent. Ella hauria volgut un amor familiar, d'estar per casa.

I quan més temps passava, més les maneres autoritàries de l'Albert l'espantaven. Ben aviat va aparèixer la faceta de la gelosia. Que si havia mirat a aquell, si havia somrigut a l'altre, tot li venia bé per fer una escena.

A casa d'elles s'hi prenia tota classe de franqueses. Obria els calaixos, remenava els llibres, agafava un refresc de la nevera. La senyora Leocàdia l'havia deixat fer, primer amb certa complaença, però ara ja estava alarmada.

Un dia succeí un fet que va posar els pèls de punta a les dues dones.

Estaven sopant els tres una nit, quan la Roser va comentar que la Carme havia deixat al "novio" i que ara sortia amb un altre, que semblava ésser un xicot de més posició i diners.

- Li ha fet una bona passada - exclamà l'Albert. - Quina bona amiga que tens, nena! - I reia, prement les dents, com si allò li fes ràbia. - Si a mi em fessin una cosa així, la matava - va dir pujant el to de veu. - Com ara és de nit, agafaria això i li clavaria al cor.

"Això" era el ganivet del pa que estava al damunt de la taula mentre sopaven.

Una desagradable impressió va dominar les dues dones. Sense dir-se res varen quedar callades i preocupades. Quan l'Albert va marxar, varen llençar un sospir i es varen mirar l'una a l'altra.

- Aquest noi no et convé - va dir la senyora Leocàdia. -

- No - va admetre la Roser, eixugant-se la galta que l'Albert havia besat. - No, ja veig que no és l'home que jo havia somniat. Però, què puc fer, pobra de mi? Ja l'has sentit, mamà, em mataria.

- No pots casar-te amb un home que podria matar-te - va declarar la mare. - Déu nos en guardi.

Varen ficar-se al llit completament abatudes.

- Potser demà ho veurem diferent - va dir la senyora Leocàdia - i hi trobarem una solució.

Però l'endemà seguien tan preocupades com la nit anterior.

Quin excusa podria donar per rompre amb l'Albert, sense ferir els seus sentiments? Ell estava tan segur de dominar-la, tan convençut de la seva força, tan violent...

Varen pensar de tornar al poble. Però això no hauria servit de res perquè ell sabia de quin poble es tractava i les podria trobar fàcilment.

Ella es va mostrar per uns dies una mica esquiva i molt callada, però ell no se'n va adonar. Quasi sempre parlava ell i quasi sempre al voltant de la seva pròpia persona.

Totes aquelles qualitats que al principi la Roser li havia trobat i que li varen inspirar atracció i amor ara li feien angúnia. Se l'imaginava només furiós, amb els ulls molt oberts, un punyal enlairat i amenaçant-la de mort.

Les dues dones vivien en una ansietat constant. La senyora Leocàdia es posava a tremolar quan la seva filla tardava a arribar a casa. Sempre havia estat una dona prima, però ara el temor la va corsecar.

Finalment les dues varen prendre una determinació: Fer un canvi complet. Desaparèixer del barri i llogar un altre pis en un altre extrem de la ciutat. Això comportaria també deixar la col·locació, perquè era segur que l'Albert aniria allà a buscar-la.

No importava. Estaven disposades a tot. Aquella espasa de Damocles no es podia suportar més.

Sense dir res i dissimulant, varen buscar un altre pis, aquesta vegada a Sarrià. Allà difícilment les podria trobar l'Albert, que vivia a Sants. Va demanar un certificat de bona conducta al despatx, pretextant que per motiu de salut de la seva mare havien de tornar al poble. No va deixar adreça a ningú.

La casa de Sarrià era ben diferent. Una caseta de dos pisos amb pocs veïns.

L'Albert havia d'haver perdut completament llur rastre. S'havien lliurat, tal com dia la senyora Leocàdia, d'un perill potser incert, però això, sí, de la desgràcia per a tota la vida.

La Roser va semblar més tranquil·litzada els primers dies. Ara anava a una acadèmia per perfeccionar els idiomes, per tal de trobar millor col·locació. La qüestió econòmica no les preocupava i podien esperar.

Però, al cap de poc temps, les visions terrorífiques que la sorprenien tant de dia com de nit no deixaven en pau la noia. Tornava sempre corrent pel carrer estret i poc il·luminat, fins que arribava a poques portes de casa, on hi havia unes quantes botigues, una carnisseria, un bar i una merceria amb aparadors que feien força llum.

La visió era sempre igual. A les fosques, la cara d'un home molt alt amb uns ulls esverats i un gran ganivet a la mà, prement amenaçadorament el seu coll.

Al pis del costat, al mateix replà on vivien mare i filla s'hi estaven dos estudiants. Una vegada varen agafar conversa amb la Roser pels balcons que es tocaven.

Un d'ells era ros i petit. L'altre era també ros, però molt alt. Ben aviat s'entaulà una bona amistat i molts vespres els dos nois entraven a casa d'elles a fer un cafè i a petar la xerrada.

Però la Roser anava molt en compte. El que havia passat amb l'Albert podia repetir-se. Un home alt amb un ganivet amenaçava la seva vida. No podia permetre's el luxe d'enamorar-se.

Es podia ben dir que havien guanyat amb el canvi, perquè la nova casa i el nous veïns eren molt més agradables. I acostumades a un poblet, a Sarrià s'hi sentien més en llur ambient. Podien parlar amb els veïns que eren amables, si bé cadascú té les seves particularitats i manies. El matrimoni de sota no parava de discutir i de fer les paus i això, en la tranquil·litat d'un carrer silenciós se sentia perfectament.

L'altra veïna de sota era una senyora d'edat, que havia carregat els seus balcons amb tantes plantes i testos que a penes si podia treure cap per mirar el carrer. L'heura que tenia plantada s'enfilava per la paret de la façana i penjava del balcó.

A la nit acostumava a regar en abundància i això provocava les interjeccions dels passants i dels que tornaven tard a casa. El carnisser de sota es queixava constantment d'humitats però la veïna, que a més de floricultora era vegetariana, i per tant no clienta, no en feia cap cas.

L'amistat amb els dos nois, en Salvador que era alt i en Lluís que era el baixet, va seguir en augment. La Roser no podia negar que en Salvador li agradava però sentia un gran temor. I si aquell era l'home que l'havia de matar?

La seva mare li aconsellava que es decantés pel Lluís, que també semblava força bon noi. Però a la Roser l'atreïa en Salvador i sempre havia somniat de casar-se amb un home alt. Ella també ho era bastant i la parella amb en Lluís feia una mica de gràcia.

S'acostaven les vacances i en Salvador mostrava intencions d'aclarir els seus sentiments. Un dia, quan en va tenir l'ocasió la va invitar a sortir, i, de camí del tren de Sarrià se li va declarar.

La Roser no sabia què dir-li. Va posar inconvenients per la joventut de tots dos. Però en Salvador ja feia el darrer curs de Farmàcia i només li mancava l'any de milícies, de manera que tenia el futur bastant ben arreglat.

- No ens coneixem gaire - objectà la Roser feblement.

- Això és fàcil de solucionar - va dir en Salvador, agafant-la de bracets. - Això és facilíssim.

Molt vermella, la Roser va dir que s'ho havia de pensar.

Però la conversa es va reprendre dos dies més tard. En Salvador li prengué la mà:

- És que no t'agrada? - li demanà.

Com podia ella explicar-li les seves sospites, la seva por? Qualsevol s'hauria ofès i amb raó. Per altra part no se sentia amb ànim per oposar-s'hi. S'estava enamorant d'ell.

- No sé - va murmurar. - L'inconvenient és que ... ets un home tant alt!

En Salvador se la mirà ben confús.

- I això és un inconvenient tan gros per estimar-me? - li preguntà.

La Roser anava allargant l'assumpte. Tenia la impressió que l'estava envoltant un clima de terror tan gran que alguna cosa passaria.

La idea del punyal o del ganivet amenaçador al damunt del seu cap li indicava que estava en un gran perill. No sabia si aquell home li clavaria al coll o al cor o simplement l'amenaçaria.

Però la visió era tan real que no volia començar una vida matrimonial amb tan terribles sospites.

La cara d'aquell home no la podia veure mai. Hi havia la més absoluta obscuritat al voltant d'ella. Només uns ulls oberts un pam més amunt del seu cap, uns ulls grans i fosforescents i una mena de crit salvatge i llunyà.

Aquell dia que esperava va arribar per fi. Era un vespre del mes de febrer, quan la Roser tornava a casa a l'hora de sopar. La classe s'havia allargat i ella s'havia entretingut. Va agafar el tren de Sarrià com sempre, baixà junt amb una vintena de persones i s'internà pels carrers mal empedrats.

Feia un ventet gelat i els passos de la gent eren ràpids. La Roser caminava també de pressa, mirant a cada costat i procurant no pensar en allò que la tenia atemorida.

Per acabar d'intranquil·litzar-la, de tant en tant el cel s'il·luminava lleugerament, com si en la llunyania es preparés una tempesta. Allò eren llamps, però encara no se sentia cap soroll.

"Sort que ja estic arribant", pensà la Roser. Dintre de casa, amb llum, calor i companyia, els seus temors desapareixen. Ja podia tronar.

Finalment va tombar la cantonada del seu carrer. I aleshores, de sobte, els llums es varen apagar: Els fanals del carrer i les bombetes de les cases que tenien les finestres i balcons il·luminats.

Probablement la tempesta llunyana tenia la culpa de l'avaria. La Roser es va quedar clavada a la vorera, incerta, sense saber què fer en aquella obscuritat. No hi havia llum i no es veia res. En aquell moment va passar un cotxe pel carrer de més avall i gràcies a la seva resplendor la Roser va poder travessar el carrer i situar-se a la vorera de casa seva. Ara, seguint recte, aniria palpant la paret fins a trobar la porta de baix. Trobaria el timbre i podria trucar. La seva mare sortiria amb una espelma i ja estaria salvada. Però no va poder arribar-hi. Els seus peus i cames varen topar amb un obstacle. Eren una mena de llistons. No podia passar de cap manera i va llançar un crit.

Al mateix temps el cel s'il·luminà per uns instants i ella aixecà el cap.

Aleshores el va veure com li apareixia en la seva visió. Aquella cara, i aquells ulls esgarrifats, i aquell ganivet que brillava llançant reflexos en la foscor.

Tot havia succeït com un llamp, l'apagada, la corredissa i la col·lisió.

La Roser va tornar a llençar un crit i es va desmaiar. Va caure en la inconsciència uns minuts, va caure a terra i es va donar un bon cop al cap. Aleshores es feu novament la llum, més clara que mai. Quan la Roser tornà al món conscient, estava ja al costat de la seva mare i del Salvador que l'aixecaven ben espantats.

Ella va obrir els ulls, adolorida i tremolosa.

Va mirar el seu voltant i ho va veure tot, comprenent què havia passat.

Recolzada a la façana hi havia una escala de mà i al seu costat... un home baixet, el carnisser de sota.

Com va explicar aleshores ell, desfent-se en excuses i consideracions, s'havia enfilat per tal de tallar l'heura que penjava del balcó de la veïna del principal. Aquelles plantes el molestaven i s'embolicaven pel tendal.

Va pensar que era millor fer-ho al vespre, quan la veïna no sortia al balcó fins més tard per regar les plantes. I va pujar amb el primer que tenia a mà, com a bon carnisser, un

ganivet de fulla llarga.

Ja estava a dalt, tallant i arrencant tiges i fulles, quan es varen apagar els llums. Aleshores va esperar un moment i va intentar baixar amb precaució. I quan estava a la meitat va sentir un cop fort a l'escala, que per poc el llença per terra. A la llum del llamp va mirar avall i aquella mirada devia ésser la que la Roser portava gravada al seu cervell.

Havia arribat l'hora de l'alliberament a l'esperit de la Roser. Els homes alts ja no tenien perquè preocupar-la.

- Ja no et fa res que sigui alt? - li va preguntar en Salvador pocs dies després, quan ella ja li havia donat l'anhelat sí.

- No, ja no em fa res - contestà la Roser, que no volia explicar-li res de la seva visió.

- I que t'ha fet canviar d'opinió? - insistí ell.

Ella va contestar amb un somriure misteriós:

- És que he descobert que els homes baixets també són perillosos.

BIBLIOGRAFIA

LLIBRES

- Enciclopèdia Espasa (Madrid, Ed. Espasa-Calpe).
- Gran Enciclopèdia Catalana.
- "Les forces del mal" (Ed. Catalonia, Barcelona, 1970) (206 pp.).
- "El món és una mentida" (Club Editor, col. Club dels novel·listes, vol. LXXI, Barcelona 1972) (188 pp.)
- "Una casa a les Tres Torres" (Club Editor, col. Club dels novel·listes, Vol. LXXX, Barcelona, 1974 1a. edició (206 pp.) i Ed. Club de Butxaca 1985, 2a. edició (175 pp.)).
- "Las fuerzas del mal" (Ed. Petronio S.A., Barcelona 1977) (224 pp.).
- "El crim d'una nit d'estiu" (Ed. La Llar del Llibre, col. Novaterra, vol. núm. 13, 1981, 1984 2a. ed, 1985, 3a. ed.) (217 pp.).
- "Amanda, Amanda" (Ed. Club Editor col. Club dels novel·listes Vol. LXXXVII, Barcelona, 1987, 1a i 2a. ed.) (190 pp.).
- "Una dona ha de morir" (Narracions) (Ed. La Llar del Llibre, col. Novaterra vol. núm. 70, Barcelona, 1987) (206 pp.).

PUBLICACIONS

- *La Vanguardia*
- *Ya*
- *Los Sitios de Gerona*
- *Tele-expres*
- *Diario de Barcelona*
- *El Correo Catalan*
- *El Noticiero Universal*
- *Destino*
- *El món*
- *Diario de Mallorca*
- *Quaderns de l'Obra Social (Fundació Caixa de Pensions)*
- *Avui*

MARTÍ SUÑOL I GENIS

Poeta i articulista

BIOGRAFIA

Martí Suñol i Genís neix el 26 de març de 1926 a Sant Joan de Vilassar o Vilassar de Mar.

És net del novel·lista Martí Genís i Aguilar que també fou farmacèutic i d'Esteve Suñol i Gasòliva, crític musical de la premsa barcelonina i autor d'un "Llibre de memòries" molt conegut.

El seu pare, Víctor Suñol i Alcalde, fundà durant el mandat de Primo de Rivera una escola catalana a Vilassar en estreta relació amb l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, on hi cursà els primers anys.

Entrà a l'Escolania de Montserrat el gener del 36 i mig any més tard n'hagué de sortir per la guerra, durant la qual visqué a una casa de pagès de la Plana de Vic.

El seu pare, passada la guerra, el porta a Palma de Mallorca on estudia tot el batxillerat menys l'últim curs, primer a una acadèmia privada i després a l'Institut Ramon Llull.

Allà llegeix tot el que li cau a les mans, com Shakespeare traduït per Morera i Galícia i altres traduccions catalanes d'abans de la guerra. El seu pare es relaciona amb ambient intel·lectuals i literaris de signe catalanista. I Martí Suñol assisteix a aquestes reunions privades on es feien lectures poètiques. Així veu i coneix a Josep Maria López Picó, Octavi Saltor, Miquel Gayà, Llorenç Moyà, Guillem Forteza, Maria Antònia Salvà, Miquel Ferrà o Guillem Colom. També tracta el lingüista Francesc Moll, el pintor Alexis Macendonski i el pianista Jaume Mas Porcel.

Torna la família a Barcelona l'any 46 i Martí Suñol estudia el 7è. curs de Batxillerat a l'Institut "Menéndez y Pelayo" i, després de l'examen d'Estat, comença la carrera de Farmàcia que li paga el seu oncle Josep Genís i Arumí, farmacèutic de Vic, sense fills, que pensa que algun dia el succeirà el nostre amic farmacèutic.

Acabada la carrera inicia els cursos de Doctorat que alterna amb estades a Vic on viu la seva família - en Sunyol queda sol a Barcelona els últims dos cursos de la carrera - però no fa la tesi perquè es vol casar i busca feina. Primer treballa amb el seu oncle a Vic i després té ocasió de comprar una farmàcia a La Garriga l'any 56. Des d'aleshores és farmacèutic municipal.

Es casa l'any 57 amb Julieta Busquets i té tres fills. La més petita estudia farmàcia.

Els anys 60, juntament amb Joan Garriga, Pere Baldús i Jaume Torra, entre d'altres, participa d'una manera molt activa a solucionar el problema de l'Asil-Hospital, normalitzant la seva situació jurídica, emprenent les obres de reforma i cercant diners per a la seva dignificació.

Els anys 70 fa cursets d'Anàlisi Clínica al Col·legi de Farmacèutics i a la Federació

Farmacèutica i d'aigües a Sanitat; monta un petit laboratori que amb el temps s'ha reduït només a determinació de la potabilitat bacteriològica de l'aigua.

ACTIVITAT LITERÀRIA CULTURAL I POLÍTICA

La seva inquietud literària comença com hem dit de molt jovenet. Durant la carrera passa a vegades al pati de Lletres on hi fa coneguts. Com diu en una ocasió el propi Martí Suñol, "a casa meva es menjava poc, però l'interès per la vida artística i cultural era viu i potenciat".

És Albert Manent que havia conegut, quan el batxillerat, en uns Jocs Florals humorístics i familiars qui l'introduí entre la gent de Dret que tenien inquietuds culturals i també polítiques. Entre ells hi havia en Miquel Porter, Joan Reventós, Josep Ma Espinàs, Jordi Cots, Francesc Casares, Eulàlia Amortós. Antoni Comas. Però foren sobretot Josep Ma. Ainaud de Lasarte i el propi Albert Manent els que, gràcies a la seva tenacitat i valentia, publicaven l'any 1949 "Antologia poètica universitària". Martí Sunyol també hi col·labora, i també participa a vàries de les reunions privades que aquest grup té amb Carles Riba, Salvador Espriu o Joan Triadu a qui Martí Sunyol ja coneixia de les lectures poètiques clandestines a la Joieria Sunyer l'any 47.

Aquests actes literaris s'agermanaran amb d'altres de reivindicació política, la figura més destacada dels quals fou Pere Figuera. I també Jordi Pujol, Jaume Casajoana, Josep Espar, etc. en una segona fila de suport i fidelitat.

A Vic entra en cercles artístics que coneixia el seu germà Joan: el grup de Roda de Ter amb Miquel Martí i Pol o Vilar i Blanch, i un grup de seminaristes Josep Junyent, Antoni Pons o Segimon Serrallonga. Entre el 53 i el 55 a través de Ràdio Vic col·labora amb Wifred Espina en la revista radiofònica "Seny".

Des del 57 centra la seva tasca cultural a La Garriga però continua en contacte amb Barcelona, especialment amb el grup CC (Espar, Pujol, Casajoana ...). Fa classes de català a la parròquia a través d'un grup d'Acció Catòlica i també entra en contacte amb la gent de Granollers que portava la revista "Granollers Comunitat Cristiana" (Josep Verde Aldea, Pere Canal, Josep Cardús, etc.)

Es des d'allà a la Garriga, on comença a col·laborar a la "Hoja de Acción Católica", més tard anomenada "Full" perquè li demanà el seu director Josep Maurí. A partir de 1967 serà el nostre amic farmacèutic el director de la publicació. Li dona un caire més obert i això els val la censura diverses vegades.

ANTOLOGIA POÈTICA UNIVERSITÀRIA

1950

BARCELONA

MARTÍ SUÑOL I GARCIA
1950

CLAROR I ESPAI

Claror i espai,
colpiu-me amb penetrant inquietud,
dónau al meu sentir la solitud
que no omple mai
l'assedegada vall d'aquest voler
que clama amb zel de foc el cel serè:
divina excel·lència.

Tu que ets sageta dins la nit, estel,
reclou-me en la paràbola de llum
que en el meu ésser té la seva arrel,
llançant-me en l'infinit, etern resum,
on les branques del Jo fet energia
s'uneixen en el vèrtex cert que em guia!

*La s'acaba de mostrar consideració univ.
situa, però, ambre cultas en cultura univ.
cul. I. a. de paria.*

Martí Suñol

"Antologia Poètica Universitària"

(1950, tirada reduïda de cent exemplars)

	<u>Pàg.</u>
MARIA EULÀLIA AMORÓS	9
Ve el dolor	
JOAN ARGENTÉ	10
A l'espera	
Sobre un poema de Philippe Chabaneix	
Figures	
MANUEL BALASCH	13
Duncan	
JOAQUIM BRUGUERA	15
Pels vidres entelats...	
FRANCESC CASARES	16
Ara m'he dit...	
MARIA CINTA CATALÀ	17
Autumnal	
MIQUEL COLL	18
Amor d'estany	
RAIMOND CORNUDELLA	19
Caprici	
JORDI COTS	20
Només un preguntari...	
JOSEP ESPAR	21
Virem en l'estrator del nostre món...	
FRANCESC FAUS	23
Sola la meua	
Infanta d'un nou somni...	
Àngel de tardor	
JAUME FERRAN	26
Abans que el sol sortís...	
Ditosa claudat que m'enlluera	
JAUME FORÇA	28
Si...	
JOAN GARRABOU	29
Octubre	
ENRIC GISPERT	30
L'arbre no sap...	
MIQUEL MARIA LLUCH	31
Set d'infinit	
Oració de l'Any Sant	
ALBERT MANENT	33
Em fa parlar la nit...	
L'ocel·laguard de la tardor que em mira...	
Altra aurora de la mort	
JOAQUIM MOLAS	36
Sobre dos Hai-Kais d'Enomoto Kikaku, japonès	
Petit poema de l'amor perdut	
MANUEL NADAL	38
Senyor, el dia ha estat llarg...	
I la vida seguirà...	
MARIA TERESA NOLLA	41
Adés, baladre...	
Seguitada en el cel...	
JOAN REVENTÓS	43
Himne	
ANTONI SALA	45
Prepara't	
Sobradament he pensat amb tu	
El meu viure és dels vents	
MARTÍ SUÑOL	48
Claror i espai	
AGUSTÍ TORDERA	49
Batalla en el bosc	
JOAN VERGÉS	50
Tu sempre ets tan blanca	
A un infant malalt...	
Presento que m'esperes...	

ANTOLOGIA POÈTICA UNIVERSITÀRIA

1951 - 1952

ELS
LLIBRES
DE L'OSSA
MENOR
Barcelona

MARTÍ SUÑOL I GENSÍS
1956

SÍMBOI.

RESCLOSA oberta a l'aigua de la vida
que esperes la riuada de muntanya,
la sequedat ferin-te la mirada
m'ha fet plorar unes llàgrimes de foc.

La quietud, pel sol massa cremada,
roté el meu pas de vacil·lant avanç;
l'estiu intern espera l'hivernada,
i la resclosa va seguint, pregant.

	Pàg.
JOAN ARGENTÉ I ANTONIÀ	7
No sé.	
Arbre vigilant.	
La veu.	
JOSEP ARGENTÉ I VESTRELLA	10
Hauríem mort el silenci.	
FRANCESC PONS I PASCENIU	12
Fulles en últim vol.	
Primavera naixent.	
Quines veles...?	
FRANCESC JIMÉ I BORDÓS	15
Adéu, la tarda.	
ALBERT MARRET I SERRIBREY	16
Aigu de setembre.	
JOAQUIM MOLAS I BATLLOSTI	18
En el vestirà de boires.	
He vist els galops de la boira.	
MARIA TERESA NOLLA I PANADÉS	20
Més enllà del jardí de cireters inamòbils.	
Angelus.	
En la nit impossible del somni salvatge...	
ROSA PORTES I MOIX	24
A un front.	
Donada em fos la virtut...	
Cançó.	
ANTONI SALA I CORRADÓ	27
Com amb ràpida cursa...	
Potser t'estimo a tu i em només l'ala.	
Els àngels juguen...	
JOSEP SOLSONA I DURAN	30
Cançó de Nadal.	
Abril.	
MARTÍ SUÑOL I GENSÍS	32
Símbol.	
JOAN VESGÓS I CALDUCH	38
Bandera.	
Vençuts.	

“Antologia poètica universitària”
(1951-1952)

En reproduïm l'índex per veure
les persones que hi participaven.

Forma part de dos grups culturalment inquiets "Sagitari 58" i "L'Esca".

Sagitari 58 del qual en formen part Miquel Porter, Jaume Torra, Josep Mallol, aconsegueix organitzar actes artístics en llocs públics diversos com cafès, casinos, aire lliure, etc.

L'Esca que provenia d'un grup de classes de català i que també organitza excursions, concerts i altres actes. Així a partir de 1962 comença a celebrar la Parada del Llibre. També forma part durant dos o tres anys de la Junta del Patronat Parroquial que fa teatre o cinema i concerts.

A través d'aquest grup d'Esca o amb amics organitza conferències durant diversos anys a la Biblioteca de la Caixa de Pensions. A partir de 1966 l'Esca es desfà.

Introdueix les revistes "Cavall Fort" i "L'Infantil" a Granollers.

La seva preocupació per a la cultura és permanent. Així quan es celebren les Festes Populars Pompeu Fabra a Granollers (1968) Martí Sunyol és membre del Jurat literari (amb Antoni Comas, Joan Camps Giró, Joan Colomines i Josep Verd). Col·labora amb altres entitats de la vila per a la constitució de la "Comissió Fabra" que organitza anualment les "Festes de Primavera".

Els anys 50 entra a cantar a l'Orfeó Laudate, és el secretari del seu Xe aniversari i col·labora amb el seu Butlletí. L'any 70 organitza amb la seva esposa que ha creat la "Coral Infantil de Granollers" la V Trobada de corals Infantils de Catalunya, 5000 cantaires que interpreten una cantata de Frederic Mompou. Forma part del "Secretariat d'Orfeons de Catalunya" i n'és el delegat al Vallès Oriental. També es president de la Coral Ariadna, i cants amb la "Schola Cantorum Universitaria".

A partir dels 70 col·labora amb Diari Avui Plaça Gran (revista de Granollers), "El Pou calent" (revista humorística) i programes locals com Aplec de la Sardana, Festa Major, festes de barris...

Durant dos anys fou segon Tinent d'Alcalde i regidor de Sanitat i Serveis.

Organitza cursets, amb militants de CDC, sobre nacionalisme i sobre la integració a Europa.

PREMIS I CÀRRECS

- El 1955 ja guanya un premi de poesia – no previst a les bases – a Cantonigros, per "Dalt del campanar una llum". És un poema de rimes asonant i lliure combinades que sortí després a la revista "Poemes".
- Accèssit a "La Selva del Camp" pel poema "Diagonal amunt, Gran Via avall" (1962).
- Premi de contes al Certamen Literari de Puigcerdà per "Memòries d'un Sant Pere" (1970).
- Premi de teatre (Cantonigros) per "El mercat de ca l'Ample" (Festa literària de 1966).
- President d'Omnium Cultural, delegació del Vallès Oriental.
- Membre del Patronat Fundació Josep Maurí.
- Soci numerari del Centre d'Estudis de Granollers (secció de l'Associació Cultural).

LLIBRES

Literàriament firma com a M. Sunyol. Té dos llibres publicats que tot seguit comentem.

"De La Garriga i la seva gent"

(E. R. Edicions Catalanes Sant Cugat del Vallès (Barcelona) 1983.

Col·lecció de Temes Locals Catalans núm. 16 1a Edició).

Martí Sunyol i Genís prologa ell mateix aquest llibre en el qual compendia la manera d'ésser de la Garriga, a través de quatre ponències llegides al Centre d'Estudis de l'Associació Cultural de Granollers.

Aquestes conferències són: "'La Solfa' de La Garriga: una aventura industrial insòlita"; "Lluís Arumí: un vigatà a la Garriga"; "La vida, l'obra i el pensament de Josep Maurí i Serra a través de dues publicacions periòdiques: 'El Congost' i la 'Hoja'"; "L'obra vallesana de Carles Sindreu".

Llegides entre els anys 75 al 83, les ponències, tal com ens explica l'autor, són de temàtica diversa "però vinculada d'una manera o altra al poble de la Garriga". Un extracte d'aquest pròleg es mostra a l'anvers de la portada per explicar succintament el contingut del llibre. Un llibre de llegir fàcilment perquè manté gairebé exactament amb molt poques correccions l'estil col·loquial. El nostre farmacèutic-escriptor no volgué donar-hi un caire literari per no restar-hi espontaneïtat. Això fa que s'hi mantinguin unes característiques pròpies com són al·lusions a fets o persones vinculades al Centre d'Estudis on es llegiren les ponències.

En Sunyol considera finalment que és un treball de divulgació de temes poc coneguts i que valdria la pena que algú hi aprofundís.

Però jo crec que es tracta d'una bona aportació a la història local de la Garriga.

En la Solfa de la Garriga, d'abril de 1983, es fa un recordatori de la fàbrica que es deia "Rollos Musicales Victoria" que nasqué com un petit taller artesanal en uns soterranis prop dels banys del Balneari Blancafort, durà vint-i-cinc anys i finalment morí. Els treballadors anaven a "picar música" o "picar les solfes" i per això en deien popularment "La Solfa". El creador i impulsor d'aquestes rotlles musicals fou en Joan Baptista Blancafort, propietari del Balneari i també farmacèutic que a més es relaciona amb "la gent de l'Ateneu i amb el món musical de la ciutat". En Joan Blancafort dissenyà les taules de treball, els mecanismes de perforació, el sistema de transcripció de les partitures. Feia la revisió i correcció en Manel Blancafort, el seu fill, compositor i músic de grans coneixements que no és gaire conegut a Catalunya degut a què no te cap obra en disc, molt amic de Frederic Mompou amb el qual es reunia a l'estudi anomenat "l'Ermita".

Aquest negoci dels "Rollos Victoria" s'expandí a Buenos Aires, i un anglès demanà l'exclusiva de venda per a Nordamèrica, Anglaterra, Austràlia i Nova Zelanda. Però l'any 1930, després de 25 anys d'aquest negoci que fou tan conegut i visitat per personalitats com és el cas d'en Francesc Cambó, decaigué sobtadament.

Els motius varen ser dos principalment, un la gran expansió del gramòfon i dels discs amb la que jo podien competir els pianos mecànics, i l'altra malaltia greu del fundador,

J. Baptista Blancafort. Així morí, no només una fàbrica de gran esplendor en el seu moment fundada per un farmacèutic amb afeccions musicals, sinó també un nucli, com ho fou La Garriga, de divulgació de música en el segle XX.

El 8 de desembre de 1980, en Martí Sunyol llegeix la conferència "Lluís Arumí: un vigatà a La Garriga". Nascut a Vic el 1863 i mort el 1943, aquesta personalitat del món culte de l'època amb qualitats d'observació, esperit crític i visió transformadora de la societat, és descrit pel nostre amic, Martí Sunyol de forma subtil i pausada. Passades un parell de pàgines revela per a aquell que ho desconegués que era Doctor en Farmàcia (Universitat de Barcelona, 1881) als 18 anys.

*Joan Baptista Blancafort
de la il·lusió a la realitat*

Joan Baptista Blancafort va néixer a la Garriga l'any 1866. Estudià la carrera de farmàcia i durant la seva estada a Barcelona es relacionà ben aviat amb la gent de l'Ateneu i amb el món musical de la ciutat; no ens ha d'estranyar que fos així, ja que l'Establiment de la Garriga era un gran nucli de relació social amb Barcelona.

Era una persona extraordinàriament enginyosa, amb una gran inquietud envers totes les novetats que la tecnologia aportava a la vida del seu temps, i amb una notable sensibilitat artística. Jo diria que aquestes tres característiques marcarien tota la seva vida i explicarien la seva activitat diversa i intensa.

A Barcelona estudià piano amb Joan Baptista Pujol i composició i teoria amb Antoni Ribera, mestres molt anomenats aquells dies.

Els seus pares regien l'Establiment Blancafort, que tanta influència havia de tenir en l'evolució i formació de la Garriga moderna. Encara que ell fos garriguenc i es sentís ben arrelat al seu poble, mai no prengué una part activa en la direcció del Balneari; no l'atreia aquella feina que, pràcticament, passà de les mans del seu pare a les del seu fill Pere, sense que això volgués dir que en l'aspecte domèstic no hi influïssin tant la seva mare com l'esposa de Joan Baptista, que pertanyia a una casa de llarga tradició garriguenca: els Rosselló de

Can Terrés.

Era un home molt sociable, educat i d'àmpla cultura, i això féu que al seu entorn es creés un nucli de persones sobre les quals influí d'una manera molt directa. No era un home polític, però sí que la vida política de la Garriga estigué marcada per ell, ja que en els dies que visgué de forta bipolarització entre dretes i esquerres representava —tant pel seu origen com per la seva estreta vinculació amb l'església, ja que els Blancafort foren sempre marcadament una família de llarga tradició catòlica— la dreta més clàssica. La seva paraula sempre era escoltada per la gent del seu entorn i, àdhuc, feta servir per interessos potser desconeguts per ell mateix.

Li agradava parlar amb la gent que acudia a l'Establiment i amb la gent del poble, però sobretot poder-se dedicar a les seves afeccions variades i polifacètiques.

Quan aparegué la *llanterna màgica* —precursora del cinema— ell se la comprà i l'ensenyava als seus fills, interessat pel que de revolucionari podia tenir aquell invent. Igualment era un gran afeccionat a la fotografia; muntà un laboratori on poder revelar les seves fotos i els seus fills recorden encara les obres de llur pare, fetes amb gran amor i perfecció.

L'estança a la Garriga del científic vigatà Josep Pratdesaba —que s'havia instal·lat un observatori al carrer de l'Escola d'aquella ciutat, i que encara existeix— el portà a una bona amistat i col·labora-

Així descriu el farmacèutic Suñol a un altre farmacèutic: J.B. Blancafort (Fragment de "La Solfa").

Estudia Farmàcia per fer un bé social. Així ens ho expliquen en Sunyol i el mateix Arumí.

per tal d'espigolar més detalls dels primers anys de l'apotecari Lluís Arumí; el que sí és cert és que s'instal·là a la Garriga, a la farmàcia que fou del Sr. Plandiura, l'any 1909, i que hi romangué fins al 1916. No era per a ell, la Garriga, un poble desconegut; l'hi hem vist de petit acudint a la Plaça a veure els carlins d'en Bet de la Beia i vivia a casa els seus oncles de l'Establiment Blancafort. No sé si el fet d'haver quedat jove encara —tenia quaranta anys— vidu i sense fills, fou una de les causes de la seva vinguda a la Garriga i de l'arrelament profund que ben aviat hi sentí. La vida d'un farmacèutic rural, en aquell temps, ja us la podeu imaginar; però ell trobà en l'exercici de la professió una forma molt directa de conèixer les persones, d'influir en elles amb el seu caràcter bondadós i la seva forma de ser caritativa i humana; són paraules seves les que diuen que:

De darrera el taulell de la farmàcia em vaig convèncer que la caritat cristiana, en tots els seus aspectes, és una flor miraclosa, preventiva i guardadora de moltes nafres de la societat.

La seva vida a la Garriga no transcendeix d'una manera espectacular; he parlat amb gent que l'havia conegut, i si bé el recorden no en saben explicar fets sobresortints; no fou mai un home ambicions, però sí molt fidel als seus ideals. Així, és un dels fundadors de *La Caritat*, institució formada a la Garriga l'any 1910 i que permet poder solucionar el problema dels captaires. És a partir de *La Caritat*, amb un edifici propi a favor dels necessitats,

que neix a l'Hospital-Asil, avui convertit en Residència per a gent gran i necessitada, on les persones pobres del poble tenen sempre entrada, al marge de les seves possibilitats econòmiques. El fet, doncs, que ell fos un dels fundadors de *La Caritat* ens mostra ja els seus sentiments de solidaritat humana amb els necessitats. Hom el recorda anant i venint de la farmàcia a l'Establiment i és curiós el fet que, quan plovia, no li agradava estar a la Garriga i sovint agafava el tren i marxava a Barcelona.

Com hem començat a tastar amb el paràgraf que abans hem llegit d'ell, Lluís Arumí hauria pogut ésser un bon escriptor; de fet, ho era. Tenia el do d'observació fàcil i agut, sabia retratar bé els ambients, i la seva intel·ligència penetrant li permetia escriure obres prou interessants; això no obstant, escriví poc; tenia com una mena de pudor que li impedia fer-ho i no es creia prou destre per a dur-ho a terme. D'això n'havien parlat sovint amb el seu cunyat —Martí Genís i Aguilar, apotecari també i escriptor a qui ell adorava— i amb d'altres bons amics. Fins i tot havien parlat, els dos cunyats, d'una mútua col·laboració literària; la cosa no es dugué a terme i és una llàstima; hauria estat una experiència molt interessant.

Ell deia, i em sembla que devia ser cert, que la imaginació li corria més que la ploma; servia més per a una conversa àgil, rica i profunda, que no pas per a deixar escrit tot aquell ric joc dialèctic. Potser és per això que en les poques obres que

Veiem, en aquest fragment com durant els set anys d'estada a La Garriga, poble que Lluís Arumí estimava i coneixia des de petit (per haver-hi passat estades als estius amb els parents de la seva mare que era una Blancafort), el protagonista de la ponència fundà la institució "La Caritat".

També ens mostra la vessant literària d'aquest farmacèutic molt influenciat pels anglesos i sobretot per Rudyard Kipling.

L'Arumí era, en efecte, un anglòfil, que llegia periòdicament el Daily Mail. Deia "Anglaterra és un país de grans escriptors, sense necessitat de l'Acadèmia de la Llengua". En vida publicà poc a "La Gasetta de Vic" i a la "Revista de Vic", però els seus cosins i nebot varen donar a conèixer la seva obra: "Futeses (1910)", "La Masia", "La guerra dels carlins vista per un infant", "Un poble que no és el meu" que fa referència a La Garriga i a Granollers.

Però no és tan sols perquè es tracti d'un personatge viatger dels molts que fa arrelament a La Garriga com d'altres de destacats del món artístic, cultural i polític, sinó perquè essent germà de l'àvia del conferenciant, d'en Martí Suñol, és també una

persona amb inquietuds socials. Viatjà a Bèlgica per estudiar les Écoles Menagères que donaven una formació professional agrícola i humana a la dona pagesa, fer una conferència a l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre l'any 1913 on intentava convèncer de la necessitat de fer quelcom semblant a Catalunya, - s'intentà, a l'escola del Pare Coll i a terres gironines però no reeixí - cooperà en el muntatge i desenvolupament de la Cambra i el Sindicat Agrícola de Vic, escriví "La Masia", com hem dit, amb caire didàctic per a la millora de les condicions tècniques i higièniques de la pagesia del seu temps. Impregnat de dos trets característics: romanticisme i ruralisme, en Sunyol intercala alguns fragments de l'obra de Lluís Arumí. I es fixa en la descripció en "Un poble que no és el meu" del poble de La Garriga i de les viles de Granollers a la que deixa bastant mal parada, i Vic a la que també critica per altres motius però amb més tacte.

És una ciutat, la de referència, on floreix amb gran esclat una virtut cristiana, la virtut de la pietat; ara bé, els seus fills es creuen posseir-les totes i, tancats dintre d'aquella ciutat com dins un tabernacle, es miren el que resta de món com contaminat. Certament aquest món guarda l'equilibri per mitjà d'una pugna de desequilibris –fisiològics, psicològics i cronològics–, i els desequilibris característics d'aquestes dues poblacions resulten antitètics i en certa manera compensats.

La ciutat de més amunt està carregada d'asma, de tifus i d'hemiplèxies fulminants –si bé sembla que s'ha modificat en aquests darrers temps– i aquest poble no està pas castigat per aquestes malalties, la seva flaca són més aviat les d'origen nerviós.

La ciutat de més amunt, inspirats tots els seus actes d'un sant temor de Déu, no s'atreveix a acceptar un nou costum si no li ve en excés marxant i, davant del dubte, rebutjarà tota iniciativa que no vegi ben clara i únicament es servirà satisfeta pels costums sagellats per una tradició de rutina.

Fragment de "Lluís Arumí: un vigatà a la Garriga"

El nostre farmacèutic-escriptor compara l'actitud de Lluís Arumí amb la de Miquel Llor a la seva novel·la "Laura a la Ciutat dels Sants" que com tots sabem analitzava críticament.

En resum, Martí Sunyol fa un estudi d'aquest home inquiet, ignorat pels historiadors i desconegut per la majoria amb la idea de provocar-ne l'interès i deixant la porta oberta perquè es treballi més en aquesta figura.

El 6 de desembre de 1971, el nostre farmacèutic fa la ponència "La vida, l'obra i el pensament de Josep Maurí i Serra a través de dues publicacions periòdiques : "El Congost" i "La Hoja".

A través d'aquestes publicacions ens va donant a conèixer la vida i trajectòria d'aquest advocat i llicenciat en Lletres nascut el 1916 a La Garriga on també hi estudià amb el

rector Dr. Josep Vich i Figueres. Això li donà sempre una orientació fidel a la doctrina social de l'Església. Aquesta intenció moral i també una intenció de fer sentir la cultura i l'amor al seu poble el fan - conjuntament amb en Manel Blancafort del que ja hem parlat, Josep Ruaix, Assumpta Corrons d'Albó i Xavier Albó - fundar la revista "El Congost" el 1933.

Allà hi començà a publicar els seus primers escrits d'història local i amb tota aquesta investigació publicà "Història de La Garriga". Ell fou la figura de la Federació al Vallès Oriental.

En Suñol ens va explicant el desenvolupament de la revista, per, a través d'ella, conèixer la vida i actes de Lluís Arumí. Fa ponències, organitza aplecs fins que la revista ha de plegar l'any 36. Després de la guerra Maurí reprèn la seva acció combativa, catalanista i sempre catòlica a través de la publicació també quinzenal "Acción Católica" que es dirà més tard "La Hoja de Acción Católica" a partir de 1941.

Era, naturalment, una publicació en castellà, però no s'hi podia fer res en aquell moment. Comença una petita secció de "Notas históricas sobre La Garriga" en les que hi ha àdhuc algunes cites en català i documents de segles anteriors, coses que eren un perill.

Ell rep anònims i amenaces. Organitza cercles d'estudis, conferències cada diumenge al matí, seguint com a tema general la història de l'Església per als homes d'"Acción Católica", que eren "lliçons inoblidables que molts encara recorden" sempre en català.

També fa el muntatge de diverses exposicions de pintura com la de Enric Galvey, estretament vinculat a La Garriga. També organitza una biblioteca amb servei de préstec de llibres.

no estaven per gaire coses més; l'etiqueta de catalanista no li havia tret a ningú. La integritat de Josep Maurí es posa a prova en aquest moment; el desencany i la tristesa l'haurien pogut decidir a la inacció; era la posició més fàcil i còmoda. Ell no fa això, ans al contrari: segueix les seves investigacions sobre la Història de la Garriga i es llança novament a l'acció; aquella acció tossuda, perseverant, quasi insidiosa, que tant el caracteritzà. Havia estat un lluitador en l'època fejecista i seguirà lluitant. Contempla el seu poble, la seva terra, el seu país; no es limita a lamentar-se o a plorar; es traça un camí i actua. Hi ha una sola possibilitat i l'aprofita al màxim, fidel als principis que sempre l'havien guiat.

Fragment de "La vida, l'obra i el pensament de Josep Maurí..."

La represa

A la Garriga hi ha el mateix rector: Mn. Anton Fàbregas, sacerdot d'una humanitat oberta i cordial, molt diferent d'aquell Dr. Vich que cisellà el catolicisme dogmàtic del jove estudiant. Maurí, que havia estat l'ànima del fejecisme, malgrat la desfeta total d'una obra tan estimada, reprèn la lluita; ara sense mitjans, quasi sense amics -alguns s'han fet enemics- però sempre amb esperança. Mossèn Anton, d'un temperament ben oposat al de Maurí, el coneix i el sap un home d'església fidel i conscient; mai no serà un obstacle en el seu camí, sinó una discreta ombra protectora

En conjunt tal com ens diu el nostre amic Suñol, l'acció de Lluís Maurí "creà recels i problemes", alguns cop greus però el mateix Maurí no en parlava mai.

Martí Suñol ens va explicant de forma interessant i detallada l'evolució d'aquesta "Hoja" des d'aleshores fins al 1967. Això és interessant perquè ens mostra de forma indirecta la sèrie d'aconteixements de la vida garriguenca (amb les Festes Majors, la recuperació d'esglésies destruïdes quan la guerra, etc.) i de forma directa la vida del propi Arumí. Notari de Blanes, solter, mort molt jove, als 55 anys, l'activitat d'aquest personatge fou prolífica i paral·lela en el camp històric, cultural, catòlic i catalanista. Fou autor d'innombrables obres dedicades als sants o als santuaris.

Destaca de la ponència d'en Suñol la perfecta i paulatina descripció de les qualitats del personatge que estudia. I és que sempre tria una persona de la qual en pugui explicar fets reals: un amic, un parent o un treballador vinculat o bé tria una persona que el mateix Suñol conegués personalment. Així estigué en contacte durant nou anys amb el Lluís Maurí. Ens descriu la seva mentalitat, la seva forma d'ésser i actuar sense escarafalls ni demagògia, el seu afany historiador, les seves qualitats: esperança, entusiasme per tot el que empenia.

Ens va relatant com viatja des de l'any 50 per tota Europa i també a Terra Santa i Nova York, com varia l'orientació de "La Hoja" cada vegada amb més col·laboracions en català - això es nota a partir de 1956 - i com va esdevenint una revista parroquial. A partir de 1966 s'en diu "Full Parroquial de La Garriga".

I tot això ens ho explica en Martí Suñol d'una forma senzilla, aparentment sense elaboració, com podem veure en aquest text.

L'homenatge de Blanes a Joaquim Ruyra es celebrà pel setembre-octubre del 1958. Maurí està absorbit totalment. La festa és un èxit, hi acudeix la gent més representativa de Girona i Barcelona, i la bella escultura de Rebull encara la podem contemplar ara. Per aquells dies escriu a un amic: *Ja he corregit totes les primeres proves del meu nou llibre. Crec que l'escultura de Rebull us agradarà molt. Puig-graciós... Veiem com no es descuida de res. Tot ho té al cap.*

Molt més endavant fa una referència interessant en dir, tot parlant del llibre de la *Història del convent de Blanes*, *...on s'interferiren qüestions de lamentar. Però mentre hi ha vida hi ha esperança.* Aquesta frase és com una síntesi de la manera de fer que tenia: superar els problemes amb l'esperança. I això fou escrit uns dos anys després de les festes de Blanes.

Si l'any 1958 l'absorbí Blanes, el 1959 és La Doma de la Garriga, la vella església de la qual podríem dir-ne *l' enamorada* de Maurí. Amb quin amor en parlava sempre i tenia cura dels més petits detalls!

És en aquesta època quan va essent més assídua la meua col·laboració a la *Hoja*, i us explicaré el que feia ell els dissabtes a la tarda; després de visitar diversos amics i col·laboradors —la Sra. Albó, Ruaix, Jaume Torra, etc., d'on sempre treia alguna notícia o encarregava algun treball —arribava a la farmàcia, parava la mà i deia: *Vinc a cobrar la contribució*; si jo no tenia l'articlet a punt, s'asseia tot fent brometa i no marxava fins que jo l'havia escrit; aleshores el corregia, el feia matisar, m'insinuava la necessitat dels *sovint*, els *quasi*, els *gairebé*, tot llimant les afirmacions massa taxatives. Alguna vegada accedia que li lliurés l'endemà. Era una manera de fer molt personal, persuasiva i autoritària ensems, que obligava la gent a col·laborar amb ell.

Pel 15 de març apareix la *Hoja* n.º 300. Tot un esdeveniment. La publicació ja ha complert 20 anys. En fa un resum quasi exhaustiu, parla de tots els col·laboradors i dels articles de cadascú.

Pel setembre del 1959 l'home està exultant; s'inauguren les obres de restauració de La Doma i es canta per primera vegada *El plany de Sant Esteve*. Presideix el President de la Diputació de Barcelona i parla Monsenyor Higini Anglès sobre les característiques històriques del *Plany*. És per a Maurí un dia de glòria. Hi acudeix moltíssima gent de la Garriga i ell veu així realitzat un dels seus projectes més estimats.

Es preocupa molt de la *Hoja*; no deixa d'esmentar cap notícia que faci referència a la Garriga i a la seva gent.

Una nota curiosa és el que escriu a un amic l'any 1960: *Les meves activitats últimament s'han acarrerat sobretot a qüestions automobilístiques! Qui havia de dir-ho! Jo que no m'havia mirat mai*

Acaba tot convidant als assistents a la conferència - i a nosaltres lectors - a visitar la Fundació Maurí, llegat d'obres artístiques i biblioteca, petit museu local i centre d'activitats culturals i d'estudi.

El llibre de Martí Suñol clou amb "L'obra vallesana de Carles Sindreu", llegida el 13 de gener de 1975.

Primer periodista esportiu, amen que poeta i escriptor, Carles Sindreu i Pons neix amb el segle en el si d'una família acomodada i és afeccionat a la caça, a l'excursionisme i a l'esport, principalment al tennis del qual fou un gran jugador. Suñol ens parla de l'amor que sent per la Natura i del seu especial sentit de l'humor que el fan escriure - després d'una novel·la curta adolescent i unes participacions al "Patufet" - el llibre poètic

"Radiacions i poemes" (1928). Aquesta obra part en prosa poètica plena de metàfores i part en poemes crea una gran polèmica en el seu temps pel que tenia de revolucionari. Suñol fa un bon estudi comparatiu de les crítiques a favor - Tomàs Garcés, Domènec Guansé, Sebastià Guasch, Josep Maria de Segarra que li prologà, Guillem Díaz Plaja, Manuel Amat, Josep Maria Junoy- i en contra, com Manel de Montoliu, Sánchez-Juan o Just Cabot.

Contertuli ideal i amb amics en l'àmbit esportiu, literari, pictòric i musical, així per exemple fou amic d'Arnold Schoenberg amb qui jugava sovint a tennis, Lluís Arumí és un símbol de renovació poètica a Catalunya junt amb Sebastià Sánchez-Juan i Joan Salvat Papasseit.

Fou finalista als Jocs Florals de Barcelona amb "La clàxon i el camí" (1931) que també tingué els seus detractors, així com el Premi Joaquim Folguera de 1933 per "Darrera el vidre".

Aquest llibre també fou controvertit entre parers oposats com el d'Agustí Esclasans i Joan Teixidor que el lloà.

Degut a la guerra, però, la seva producció s'interrompé i els seus sentiments variaren degut a les tragèdies vistes o viscudes.

És interessant de remarcar la seva participació en un moviment cultural i artístic dels més importants d'Europa, i que es produí a Catalunya: ADLAN. Aquest "Amics de l'Art Nou" (1932-1936) estava promogut per Joan Prats, Carles Sindreu, Joaquim Gemis i Lluís Sert.

Després de la guerra la seva producció fou curta però bona: una novel·la de costums i humorística "El senyor Joanet de Guinardó" en part autobiogràfica (1954) i "Les figures del Pessebre de l'Ametlla del Vallès" (1960) en ocasió de la publicació del qual es conegueren Carles Sindreu i Martí Suñol. Aquest és un llibre de poemes en el que cada un descriu un personatge de l'Ametlla amb un "humorisme humanitzat", com ens diu el nostre amic farmacèutic que aquí fa de crític literari.

Carles Sindreu fou una de les ànimes, donant iniciatives, empenyent nous valors a la palestra, lligant caps i relacionant-se amb gent que pogués aportar-hi la seva col·laboració i ajut. Esmentem, entre moltes d'altres, l'exposició Picasso, les lectures poètiques de Federico García Lorca i de J. V. Foix, un recital de música negra, les exposicions de Joan Miró, d'Àngel Ferrant, d'Eudald Serra, la de siurells mallorquins, la dels dibuixos de bojós, de juguines, de postals antigues, les manifestacions de tipus surrealista, etc.

ADLAN estigué emparada pel grup d'arquitectes que, sota el nom de GATPAC, portaven a terme una tasca importantíssima. Era un moviment arquitectònic de caire racionalista i en el qual es plantejava la problemàtica professional amb un caire social i urbanístic, dintre una previsió de futur molt avançada. Si s'haguessin seguit només una mica les directrius que ells marcaren en molts estudis que havien publicat, la situació actual de Barcelona seria diametralment oposada al caos on ara està immersa.

Veiem, doncs, com la vida de Carles Sindreu, - sense massa ofici ni benefici des del punt de vista professional - té un sentit i una significació claríssima en la vida de Catalunya; ajudà positivament a obrir el país als corrents estètics més moderns i, fugint sempre -això sí- de trascendentalismes, i triomfalismes, no cercant mai la propaganda del seu nom o de la seva persona;

actuava amb la senzillesa d'un tracte humà, gairebé ingenu o infantil.

Hem vist com, dels seus llibres, l'un porta el pròleg de Josep Mª de Segarra; l'altre un epíleg de J. V. Foix i unes il·lustracions de Joan Miró. Ja ens podem fer càrrec, doncs, de quins eren els seus ambients i les seves amistats.

Ell no fou mai, però, un home de capelleta; amb la seva bonhomia estava obert a qualsevol tendència, i sempre havia preferit l'home senzill de cor al complicat o cregut.

La meua intenció no és esbossar cap biografia de Sindreu, sinó de mica en mica anar-ne traient els trets essencials o més característics.

Hem sentit parlar molt del trauma que representà la guerra civil per a les generacions atrapades en plena joventut. Sindreu tenia aleshores 36 anys; entrava en la maduresa d'escriptor.

Aquella circumstància influí en el curs posterior de la seva vida en molts aspectes. Les circumstàncies bèl·liques li feren viure de prop moltes tragèdies que afectaren la seva sensibilitat d'una manera molt profunda. Tot el dolor que sempre havia contemplat una mica de lluny, l'hagué de tocar ben a la vora.

Sindreu passà els anys de la guerra a l'Ametlla del Vallès. El seu pare fou assassinat als Sots Feréstecs. Podem imaginar-nos el trauma que aixà significa per a ell. Esmentem també el fet

Suñol intercala sempre el seu parer en tot allò que descriu o relata.

D'aquesta obra, mereixedora del premi "P. Maspons i Camarasa" l'any 1957, en reproduceix tres fragments per cloure la conferència tot dient que:

– *Que vingui un passavolant
i ens resi un Parenostre.*

(*) "Les figures del pessebre de l'Ametlla del Vallès".
Gràfiques Garrell. Granollers. 1960.

No vull parlar de les innumbrables amistats que Sindreu tenia a Granollers, com a la Garriga, on passà els darrers anys de la seva vida. Seria inútil. Tots els qui l'hem tractat en servem un record inesborrable.

No sé si he aconseguit donar una idea de la seva personalitat, tot ell senzillesa, sensibilitat, cordialitat, humanisme. Un poeta que hauria pogut figurar entre els importants de Catalunya i que ha estat mantingut en una segona línia massa discreta, potser una mica injustament. Ell també s'ho guanyà una mica.

Fou tota la vida un deliciós *dilettanti*, impregnat d'una veritable ànima d'artista. Visqué intensament tots els moviments artístics. Tingué un coneixement exacte de la vàlua de les obres, fossin literàries, pictòriques, escultòriques, musicals o arquitectòniques. Però potser no es dedicà prou plenament –amb més consciència estricta d'escriptor, vull dir– a la seva producció literària.

Cal fer-li'n, d'això, un retret?

A mi, francament, em sembla que no. Perquè Sindreu, així, d'aquesta manera tan seva, amb la innocència a flor de llavi, la suggerència a flor de pell, la mirada divagant seguint el vol de les falcies, i el somriure mofeta i sol·lícit a la vegada, no podia ser d'altra manera.

I aquesta seva imatge resta viva i cordial entre nosaltres, amb un record inesborrable que avui he intentat, amb més bona voluntat que encert, fer reviure a través de la seva obra tan arrelada a la nostra estimada terra vallesana.

Martí Suñol i Genís
12 de gener del 1975

És de destacar que Martí Suñol després de parlar-nos d'una indústria de La Garriga promoguda pel farmacèutic J.B. Blancafort, del farmacèutic i escriptor vigatà Lluís Arumí com a benefactor social, de l'historiador Josep Maurí, acaba el llibre transformant-se en un crític literari. I és que si la seva intenció era només la de donar a conèixer i esbossar, amb alguns trets, personatges que conegué personalment, la seva fina percepció i la seva facilitat de redactar fou que ens parli subjectivament i entusiàsticament de la forma i fons de la literatura de Carles Sindreu.

En conjunt, és un llibre interessant tant per la seva temàtica diversa, ben documentada, com per l'estil franc, espontani, de fàcil lectura.

Els rotlles de pianola

Un dels textos que he llegit darrerament amb més passió ha estat el treball que Martí Sunyol dedica a un tema que sembla insignificant: les pianoles. Pots ser molts lectors ja no saben què és una pianola: un piano mecànic que es va patentar el 1898, amb uns pedals que impulsaven aire i feien avançar un rotlle de paper perforat; l'aire que passava pels orificis movia els martellets del piano. La meua apassionada lectura s'explica perquè, d'infant, jo havia tocat sovint la pianola que hi havia a casa de l'avi Espinàs, i quan Sunyol parla dels «rotlles Victòria» jo encara els veig ordenats en un moble, amb aquelles etiquetes tan característiques i en els quals vaig llegir per primera vegada els noms, que em semblaven fantàstics, dels compositors: Meyerbeer, Rimski-Korsakov, Txaikovski...

En *De la Garriga i la seva gent*, Martí Sunyol inclou quatre assaigs, però aquest de les pianoles és tan sorprenent que em sap greu de no poder reproduir-lo íntegrament. Tot comença, a la Garriga, quan el representant madrileny de les pianoles Angelus va fer una cura d'aigües al balneari Blancafort (1905) i descobrí que Joan Baptista Blancafort era un entès en música. Amb dos socis més —un d'ells eren els Guarro, fabricants de pianos— Blancafort obrí a Barcelona l'Angelus Hall per vendre-hi pianoles. Però no trigà a presentar-se el problema del repertori, perquè tots els rotlles eren d'importació. Blancafort era enginyós i havia estudiat piano, composició i teoria, i quan veié com era un rotlle de pianola no parà fins a fabricar-se'n un, artesanalment: trià el preludi de *Tristany i Isolde* de Wagner! A partir d'aquí dissenyà les primeres taules de treball, els mecanismes de perforació, el siste-

ma de transcripció de les partitures, etc. Diversos equips de noies eren les encarregades de «picar la solfa», i per això, de l'empresa Rollos Musicales Victoria, la gent de la Garriga en va dir, popularment, *La Solfa*. L'èxit va ser considerable.

Es molt curiós com es fabricava un rotlle. Primer es feia la transcripció de la partitura a un rotlle de cartó que tenia vuitanta-vuit línies corresponents a les vuitanta-vuit teclades de la pianola. Cada nota era marcada amb una ratlla, la llargada de la qual indicava el valor (la durada). Després calia «picar» o foradar el dibuix. Després s'estenia el rotlle en una taula de trenta metres i s'hi anotaven les indicacions d'interpretació: «allegro», «cantabile», etc. Es passava el rotlle per la pianola i, si no havia cap error, es cargolava al rodet de fusta i s'encapsava.

S'arribà a tenir un catàleg de 224 pàgines, i el negoci fou tan important que comparegué a la Garriga un anglès per obtenir l'exclusiva de venda dels rotlles *Victoria* a Amèrica, Anglaterra, Austràlia i Nova Zelanda. També la impressió que en aquell temps es fabricuessin rotlles amb obres modernes, de Stravinsky, Satie, Honneger... i Frederic Mompou —*Cancó i Dansa núm. 1*—, que era amic del jove Manuel Blancafort.

Tot això s'acabà amb la invasió dels gramòfons i els discs. Però és just agrair a Martí Sunyol l'evocació d'un dels exemples més originals i més recixits de la capacitat d'iniciativa dels qui ens han precedit en aquest país. Sempre que veig una de les «fitxes perforades» de la informàtica actual penso en aquell rotlle de *Scheherazade* que desfilava fent música davant dels meus ulls admirats.

Josep M. Espinàs

Josep Maria Espinàs parla amb entusiasme del llibre "De La Garriga i la seva gent" i sobretot de la part "La Solfa" (10-XII-1983).

"Etopeia Eucrática" (La Garriga, 1976)

Martí Suñol tingué l'original idea, en ocasió dels seus primers cinquanta anys, de dedicar una poesia a cada un dels seus companys més amics de la Schola Cantorum. Aquesta evocació es troba plasmada en l'esquema, poema visual que clou el llibre. Ve a ser com un índex perquè no hi ha relació dels poemes, tampoc no hi ha pròleg, ni les pàgines estan numerades sinó que s'identifiquen per lletres iguals a la inicial dels cognoms de la persona a què es dedica el poema.

En efecte, són 25 poesies, inclosa la que es dedica a sí mateix, on vol glossar les característiques de cadascú. Naturalment, no podem jutjar les dots de psicòleg d'en Suñol perquè no coneixem tots els senyors i senyores farmacèutics que aquí s'esmenten. Però sí que ens plau fer notar la vivesa i la gràcia d'aquestes rimes on es busca la característica especial de cada personatge. Hi surt l'estudiós, l'elegant, el seriós, el callat, el xiroi, el tranquil, tant en homes com en dones.

Particularment divertida és la dirigida a Eduard Coll:

EDUARD COLL

«Sir Edward» és el nom que bé escauria
al teu gest elegant i tan precis
que un Lord de molt bon grat t'envejaria
passejant-lo tranquil pel seu país.

Subtil com un oratge de migdia,
diàfan com la llum del sol ixent,
saps dir amb to mesurat i amb ironia
el més just; i callar quan és prudent.

Talment un engranatge de rellotge
el teu ritme és constant, intemporal;
t'allunyes del que és bast i el que és ferotge
amb el gest indulgent d'un «Tant se val».

Tots aquests versos són espontanis sense limitar-se a la mètrica clàssica ja que les rimes i les estrofes surten de la fantasia i bon humor del seu creador.

RICARD MACIAS

GOIGS a lloança de Micer Ricard Macias
i Canalias, mestre en l'art del bell cantar, baró
honorable i olotí de pro.

*Puix que sou, Ricard Macias,
mestre en musical virtut,
en les penes i alegries
deu-nos vostra fortitud.*

En la vall d'Olot naixieu
de família menestral
i en fortalesa creixieu
preservant-vos de tot mal;
i la vostra veu tan pura
oferieu generós
a Nostra Dona del Tura
mare d'un Fill gloriós.

Puix que sou,

Cantant a l'escolania
semblaveu un serafi,
doncs aquella veu tenia
un to delicat i fi.
Sembraveu la benaurança
als oients predestinats
i ereu joia i esperança
pels esperits angoixats.

Puix que sou,

La figura estilitzada
de la vostra pubertat
a tot arreu estimada
pel seu lluminós esclat
escampava bonhomia
per les places i el Firal;
passejant, hom hi sentia
un aire més amical.

Puix que sou,

Olot plorà vostra absència
quan un dia en vau marxar;
necessitaveu la ciència
per a poder prosperar.
La Facultat us obria
les portes de bat a bat,
inundant sabiduria
damunt la vostra bondat.

Puix que sou,

Tot un món ple de facècies
inundà el vostre esperit,
vivint llargues peripècies
tan de dia com de nit.
L'Edip d'en Pere Planella
—un olotí genial—
farà canviar l'estrella
del vostre camí inicial.

Puix que sou,

La divinal providència
coneixent vostre destí
actuà amb gran diligència
guardant-vos en bon camí,
i us feu cantar a una coral
—Schola Cantorum es deia—
on hi havia gent formal
i no pas de mala jeia.

Puix que sou,

En les vostres mans floria
la primavera esclatant
transformada en melodia
gràcies al poder del cant,
que vos —gran Ricard Macias!—
dirigieu diligent
acomplint les profecies
d'un més modern testament.

Puix que sou,

Per algun motiu el nostre poeta relaciona sempre les seves amigues farmacèutiques amb algun escenari o element de la Natura.

Així veiem:

"Plana la nit immòbil sobre el món..."
(Pilar Corcoy)

"El mar era ben llis
d'un verd gris
fonent-se en l'horitzó"
(Avelina Falcó)

"Dia i nit semblés un riu
de corrent apassionada..."
(Carme Farré)

"...arbres d'entrada prop la teva lluida;..."
(Marita Gomis)

Aquesta romàntica visió de la Natura amb pena és la poesia que li inspira Eulàlia Izard:

De "Etopeia
eucràtica"
(1976)

EULALIA IZARD

Si fós xinès,
sentiria la teva veu
com la del vent entre els juncs
sota la lluna platejada.

Si fós finès,
veuria el teu esguard
com la boira blanca sobre els llacs ben grisos,
entre els avets immòbils.

Si fós ocell,
perseguiria somnis
i el teu seria un núvol irisat
a mig capvespre.

Si fós el que ara soc
diria que m'apars, Eulàlia,
un arc de sol tesat pel vent
enmig del gran misteri de la vida.

Però ell, en Martí Suñol, l'apotecari poeta no es vol jutjar, no vol fer destacar la seva personalitat ni atribuir-se qualitats o defectes.

Celebra amb bon humor el seu cinquantenari com la tombarella d'un "clown i el seu ample somriure.

MARTI SUNYOL

Aquest sóc jo, cinquantenari,
oferint-vos el meu aniversari
com en forma d'inventari
diccionari
o comentari,

del que és mi breviari
del viure comunitari,
en sentir el goig de cantar-hi.

CONFERÈNCIES

La vessant com a conferenciant de Martí Suñol és també molt important donat que s'hi ha dedicat àmpliament en el temps i en les qüestions tractades.

Comença l'any 68 amb un "text-orientació" com ell l'anomena sobre la problemàtica comarcal. La xerrada fou feta al Centre Comarcal Lleidatà (2 de maig).

L'organitzà Antoni Sala i Cornadó, amic seu, i el nostre farmacèutic mateix tria el tema de les comarques. L'estil és encara desembastat però el fons, l'esperit de catalanisme, de fer pàtria ja hi és present com en conferències posteriors.

Parla de la comarca com a agrupació natural, "respon a una llei natural de desenvolupament" tot al contrari de la província que va ser imposada.

Parla de la diversitat geogràfica - paisatge i geologia diferents - i la diversitat psicològica dels homes de les diferents comarques catalanes.

I segons ell, aquesta diversitat ens porta a ser un poble "...ample, obert a les novetats, amb facilitat pel somni, la fantasia i la comprensió...".

Enumera i explica l'aportació del poble i del centre comarcal per passar després a la comarca. La necessitat d'una culturització del poble, la importància de la parròquia - estem a l'any 68 -, estudi del català, activitats artístiques, etc. En el centre comarcal, en canvi, en el que es necessita coordinació de forces, diu en Martí Suñol que hi jauria d'haver: una publicació periòdica, un grup de teatre, un grup musical, un centre d'estudis socials i un d'excursionisme. Tot això reviuria l'esperit de Catalunya, sobretot si aquesta acció s projectés als pobles de la comarca corresponents. Per últim destaca la tasca urgent i necessària de la comarca en sí. Els centres comarcals s'haurien d'interrelacionar, considera que hi ha manca d'informació entre les diverses zones del país.

En resum, encoratja al públic a l'acció i a més, a una acció col·lectiva i no individualista.

A través de la seva biografia, ja es veu que M. Suñol és un gran afeccionat a la música i al cant. Aquest és, per tant, un tema que domina bastant bé.

Així el maig de 1969 parla sobre "La cançó, vehicle de llenguatge" al Vilafranca del Penedès, amb motiu de la reunió del Secretariat de Corals Infantils de Catalunya. Són uns comentaris sobre la forma d'escriure lletra per a un infant que M. Suñol enlaira dient que és molt suggerent per caire didàctic: despertar en el nen l'amor per la naturalesa, la bellesa, les petites coses. Es veu l'entusiasme que sent el nostre farmacèutic per al cant coral quan ens diu:

" ... Enriquir el llenguatge dels infants i la seva expressió és una de les fites extramusicals de les corals ...". També dóna com a consells: adaptar-se a la mentalitat infantil en treballar en el text, que la lletra ni sigui avorrida, que el llenguatge sigui viu, popular, correcte, pur. Altres punts que aconsella són l'espontaneïtat, la lletra no té perquè dir moltes coses però ajuda a fer comprendre uns valor musicals, com la melodia o el ritme extern i intern de la cançó.

La construcció gramatical haurà de ser senzilla i a la vegada mostrar les coses d'una forma gairebé "plàstica". Es lamenta de la manca de cançons pròpiament catalanes actuals i d'una proliferació de traduccions i adaptacions que també comporten problemes. En conjunt, Martí Suñol encoratja als futurs escriptors a què es presentin a concursos i a què es dediquin a aquesta mena de literatura que no pot ser menor si "té

la responsabilitat de la formació d'una generació d'infants".

Anys més tard, el 1978, (6 de març) llegeix el nostre farmacèutic-escriptor una "Reflexió a l'entorn dels fet del gener de 1937 a La Garriga". Fou llegida al Centre d'Estudis de Granollers.

Es tracta d'una llarga conferència sobre la història de la Guerra Civil Espanyola a Catalunya en general i a Barcelona i a La Garriga en particular. Només estudia el període juliol 1936 - maig 1937, és a dir, des del començament de la guerra fins als "fets de maig". Ho fa a través dels llibres d'assaig de George Orwell o de Cruells, però sobretot de la visió directament viscuda de Joan Sales, Marià Manent, Albert Figuerola, Ferran Soldevila, Aurora Bertrana. En conjunt reconeix la dificultat de saber amb exactitud què va passar, degut a la veracitat relativa de la premsa tendenciosa dominada per un o altre partit o sindicat. La inclusió de diversos paràgrafs literals dels autors citats, serveix perquè M. Suñol doni al seu públic una idea del que se sentia en aquells moments: primer intranquil·litat i curiositat pels fets del "alzamiento", pocs dies després d'esclatada la guerra, pànic i violència, assassinats i incendis; el triomf de l'anarquisme a Barcelona i poc temps després a Catalunya, significa per primera vegada en la història que aquesta teoria que preconitza la desaparició de l'estat, els partits, els sindicats i la propietat privada, fos adaptada pràcticament els primers mesos del 36. Fou un important experiment socio-polític fruit de molta injustícia social però també el domini d'una massa de gent incontrolada i sanguinària, sovint inculta, fanatitzats que es llançaren a una venjança quasi bé sempre destructora. La Guàrdia Civil, la d'Assalt i els Mossos d'Esquadra que sufocaren la sublevació militar no pogueren frenar l'allau anarquista armat no se sap com. Aquesta és la visió global d'en Suñol d'aquells mesos i d'aquesta manera es va introduint en la situació política, el pro i el contra de l'actuació de la Generalitat en aquell moment, les friccions amb el Govern Central, el pas també a nivell local del poder dels Ajuntaments al Comitès de Milicians Antifeixistes. Aquest van ser format per "gent primària, enemics de la injustícia social, fanatitzats principalment pel seu odi contra l'Església i la burgesia" així ens ho explica M. Suñol encara que després estudia les que foren víctimes a La Garriga i es veu un tractament diferent. Aquesta idea, doncs, està tamisada per les simpaties o antipaties que tinguessin els anarquistes a propietaris o capellans. És anecdòtic el fet de què també intervé indirectament la farmàcia per exemple en la crema de l'església de la vila obligant-la a proporcionar cotó que incendiaren amb benzina de l'estació.

Els "Fets de Maig" els presenta com un soc entre dues concepcions de la revolució social, anarquistes i comunistes que s'enfronten dins el propi Govern de la Generalitat. Però s'ha dit que tingueren abast universal perquè aquí a Catalunya es plantejà una lluita que, a escala mundial, era teòrica. D'aquí la gran presència d'estrangers al nostre país, per formar part de les Brigades Internacionals, com a turistes, o membres de delegacions diplomàtiques. Barcelona fou un centre de política internacional i també d'espionatge i contraespionatge.

Martí Suñol acaba recomanant en aquells moments d'inici de la democràcia - any 78 - dues constants bàsiques: el respecte i el servei a l'home i la fidelitat pel bé del país.

L'any 84, el 30 de març, organitzada per la Fundació Maurí i la Subdirecció General d'Acció Cívica de la Generalitat, Martí Suñol pronuncia a la Sala de Cultura de l'Ajuntament de La Garriga, la conferència "Nacionalisme, perquè?".

És un cant de lluita per l'ideal, perquè ens sentim arrelats a la nostra terra, "sentim el batec a la sang, ens traspasa com una llum nova".

Parla de Catalunya com un poble que estima les seves tradicions i alhora que és porta d'entrada d'Europa a la Península, que som oberts i integradors dels costums estrangers. Poble treballador - la qual cosa ens ha portat a un desenvolupament industrial i això a resoldre complexos problemes socials dialogant, dúctil, sentimental, pactista, no violent, sense vanaglòria ni afany de domini la qual cosa ens ha fet mal perquè hem estat poc agressius i poc convençuts de la pròpia vàlua.

El nacionalisme és doncs, segons el nostre farmacèutic, el fruit d'un llarg procés marcat per tres bases històriques: la llengua, les institucions, i una espiritualitat molt definida. Forma part, en definitiva, de la nostra pròpia essència. I per tant, segons ell, "hem de ser nacionalistes si volem ser coherents amb nosaltres mateixos i donar un sentit autèntic i pregon a la nostra existència.

Al mateix indret de l'Ajuntament de La Garriga dins les Festes de la Tardor de 1983 llegeix "i l'aigua tèbia, què tal?".

ara el cervell -què fariem sense cervell?- assoleix un 85 %. I una altra cosa encara més important: totes les reaccions cel.lulars que permeten que l'organisme humà funcioni, **teben** lloc en un medi acuós. La virtut vé, doncs, de l'aigua tèbia.

Hi ha una ~~alta~~ consideració que no podem oblidar; deixant a part el Gènesis, -tot i que el fang també conté molta aigua², i suposant que l'origen de l'home ve^{de} l'evolució des d'espècies inferiors seguint la línia general Darwiniana, hem de recordar que la vida més elemental es troba en medi acuós; acuós i suposadament tebi! ..

Vist aquest punt, en podriem analitzar molts d'altres que ens donarien una visió extensa de la importància de l'aigua tèbia. Agafem-ne algun.

Si alguna vegada visiteu un laboratori bacteriològic o bioquímic i us fixeu a quina temperatura es fan la majoria de determinacions, i sobretot a quina temperatura es mantenen els brous de cultiu on han de créixer les bactèries en condicions òptimes, podreu comprovar que els termòmetres estan a 37° C o a temperatures semblants. Aquesta és la més òptima pel creixement dels éssers vius.

Ara s'em acut una cosa que també hi està estretament relacionada i que és de molta actualitat. Suposo que haureu llegit - o potser és més fàcil que ho hagueu vist per la Televisió, doncs ara la informació s'obté més per vies d'imatge que de lectura en una gran part de la població- que tan a Rússia com a Estats Units, i també em sembla que en d'altres països europeus, es va posant de moda un nou sistema normal i indolor del part: que l'infant neixi dins de l'aigua, ja que aquest era el medi on es desenvolupava i creixia ben feliç el fetus. I aquesta aigua, amics, es manté tèbia.

Podriem fer-li aleshores una pregunta al nadó:

-I l'aigua tèbia, què tal?

És una conferència que sorprèn, comparada amb les altres, degut al seu to i contingut. I és que es tracta d'una xerrada divertida, amena i irònica sobre un tema aparentment molt poc productiu com es l'aigua tèbia. Després de contrastar-la amb l'aigua freda i de posar-ne alguns exemples així com de l'aigua calenta i de les Termes, passa a parlar de l'aigua tèbia. Aquest tema permet al nostre conferenciant evidenciar els seus estudis i dedicació farmacèutica, i també el seu interès per la història, pel poble de La Garriga que evoca com un centre balneari i font també d'aigua tèbia, i per la literatura dedicant la conferència a la figura del notable escriptor irònic, Carles Sindreu.

Comparar l'aigua tèbia com a cosa mitja ni freda ni calenta a la posició eclèctica, a la virtut i la veritat que es troben en el punt mig, al color ocre lleugerament verdós, suau, dolç, íntim i cordial, a la ironia que ha estat el tipus d'humor gras ó el cridaner ó el càustic; s'admira de la tebior política catalana", en contrast amb altres tipus de la resta d'Espanya.

El 7 de setembre de 1985 i en el recital d'homenatge de La Garriga a Salvador Espriu, Martí Suñol en fa la presentació. La lectura ó, millor dit, la declamació - sense llegir - la feia Josep Maria Casanovas de "La pell de brau". El nostre farmacèutic, present i copartícep sempre de la vida de la seva vila, diu unes quantes paraules que no són ben bé una crítica de l'obra de l'Espriu sinó una visió global de la seva intenció, i del missatge d'aquesta obra en particular. Demuestra conèixer i admirar el poeta.

OBRES DE TEATRE

Apart del premi de Cantonigros de 1966 "El Mercat de ca l'Ample" obra no representada encara, en un acte i amb catorze personatges, M. Suñol és autor de diversos poemes de Nadal.

Englobo amb aquest nom una sèrie de lectures fetes a esglésies, de contingut nadalenc i sobretot amb missatge humanitari.

Així tenim:

- Lectura del poema de Nadal (1968).
- Poema de Nadal (1967) (presentat per J. Garriga).
- Retaule d'un Nadal i de cada dia de l'any (1970-1971).
- Una vegada hi havia un poble...
(com a text que lligava les cançons en l'aniversari de la Coral Infantil "Plou i fa sol", juny 1981).
- Sabeu que és un país ... (el mateix per al grup d'infants d'edats més grans).
- Escenificació de "L'arribada del Rei Martí l'humà a La Garriga" escrit per a la mateixa coral i representat al Patronat de La Garriga.
- "Memòries d'un Sant Pere".

ARTICLES A PUBLICACIONS PERIÒDIQUES

Apart de les seves obres, en Martí Suñol destaca principalment com a escriptor d'articles i periodista perquè la seva producció àmplia quant a anys de dedicació i també a periòdics en els que publica, és la d'articles de caire històric matisat per la seva pròpia manera de veure les coses, i també de caire poètic i cultural.

Escriu diversos comentaris perquè li ho demanen com és el cas de "Com neix un barri" (programa de la Festa del barri de Sant Jaume, 1983) en el que parla de La Noguera amb motiu de les festes que hi organitzen cada any, o "La popularitat" on es parla de la Festa Major de La Garriga (programa de la Festa Major 1976). Fa en ambdós un estudi històric del barri i de la vila respectivament basant-se en "La Història de La Garriga" d'en Josep Maurí però el més interessant és el punt de vista del nostre farmacèutic sobre els problemes del seu poble: urbanisme i immigració.

El mateix tractament i atac subtil té "Una mica d'història".

És curiós de veure com el nostre farmacèutic-escriptor parlant del governar sense responsabilitat, sense fer-se respectar ho addueix en part a la falta d'humanitat dels governants, i aquesta a la manca d'una base humanística. Així ho expressa en un article "Governar o manar" d'"El Correo Catalán" (9 de maig del 1985) amb el seu estil planer i a la vegada incisiu. El podem veure a la pàgina següent.

GOVERNAR O MANAR

MARTI SUNYOL
I GENIS

Publicista

Heus ací dues paraules que podrien ser germanes o de la mateixa família però que, molt sovint, apareixen com de famílies rivals; fruit, tot plegat, de la poca maduresa humana.

Els dos mots impregnen naturalment la nostra vida, i més si llegim als diaris i mirem —mirem— no volem— la televisió. I encara més si som uns pacients i pacífics ciutadans, perquè resulta que, volgem o no, tots som governats o manats; és una llei que ha imposat la història i és, en bona part, fruit de la nostra pròpia naturalesa.

He estat anant pel carrer i meditant alguna d'aquelles anècdotes, aparentment trivials, que de tant en tant ens sotroquen l'existència, que m'han vingut juntes (al magi aquestes dues paraules i he pensat que podrien ser l'ex a l'entorn del qual bastir un article periodístic; un article que intentés aportar algunes consideracions interessants en aquest món d'avui, ja tan apegat de feina.

Tamanc al que deiem, tan governar com manar impliquen altura; això vol dir que venen de dalt, de qui té el poder i l'exerceix; i que pot fer-ho d'una manera i d'una altra, i aquí rau la diferència. Seria interessant, que els lingüistes trobesin una paraula espanyolista de la qual està tret el mot que jo sàpiga el nostre diccionari; perquè així com hi ha un paral·lelisme o dependència entre governar i manar, no sé trobar l'equivalent substantiu al verb manar; podríem bastir-nos el mot emmanada, però s'assembla

massa amb dictador, i això fa por i mala espina.

De totes maneres, governar exigeix respecte; i manar exigeix obediència. La diferència és substancial. Dissortadament avui, en moltes esferes del poder no es governa, es mana; i el que és manat en lloc de ser governat, no sols és víctima d'una injustícia política sinó d'un inclivisme massa visceral en el nostre país.

No és fàcil governar. Tot allò que signifiqui respecte i justícia representa moltes vegades renúncia d'un mateix i això és difícil d'assumir; però sense això no pot haver-hi bon govern.

Manar és fàcil; abusant de l'autoritat —tot i que sigui legítimament assolida— n'hi ha prou. Ara hi ha una solució simple per a justificar dilemes d'aquesta mena: parlar de democràcia. La democràcia s'ha convertit en la deessa de la justificació política.

Volem ser ben governats: a nivell municipal, nacional i estatal. És un dret innegable que hom té. Evidentment que governar comporta una dosi de manar, però sempre respectant els drets individuals o les col·lectivitats, i això malauradament no passa. Si comencem a repassar moltes actuacions arbitràries, molts incompliments de lleis aprovades, moltes ordres difícilment justificables, la violació d'acords ja establerts, la vulneració incomprendible de lleis constitucionals, etc., veurem com estem vivint víctimes d'ésser manats i no governats.

Governar i manar podrien conviure fraternalment, però si un germà és pacífic, l'altre és violent; si l'un és dialogant, l'altre és absolutista; l'equilibri i l'harmonia d'aquesta família requereix tacte, paciència, rectitud i comprensió;

això fa difícil exercir l'autoritat amb el respecte a la llibertat.

En els darrers temps es fa palesa una crisi en la forma de governar el nostre estat. Cada cop es marca més l'autoritarisme, la manca de respecte, la deshumanització adduint el terme eficàcia.

Es lògic que mentre escriu em volin pel pensament noms com els de Maquiavel, o Montesquieu, o Rousseau; noms de persones que fa molt de temps ja es preocupaven de temes d'aquesta mena, amb profunditat, essent possiblement aleshores, com passa avui, uns personatges víctimes o poderosos en uns determinats règims polítics. Ara bé, més enllà de la simple, o complexa, ideologia política del governant hi ha la qualitat humana de l'individu.

Saber governar no prové només de la intel·ligència o la voluntat; hi ha un humanisme de base en els qui han estat grans governants. Heus ací un altre tema de reflexió si contemplem l'entorn que ens envolta.

Darrerament alguns educadors es plantegen i aconsellen retornar als estudis tan menyspreats del grec, del llatí, de les literatures clàssiques. Potser és massa cert que tota l'educació actual manca d'una base humanística, i això es reflecteix en moltes actituds i actuacions.

L'eufòria del poder, o l'uro del valer personal, o l'ambició fàtua de suficiència fan oblidar massa sovint a qui exerceix l'autoritat el sentit de la responsabilitat. Les víctimes —el poble— és un ramt impersonal vist des de l'altura.

On es troba l'educació de la responsabilitat? Pot governar-se sense el sentit de la responsabilitat? Manar, si que pot fer-se; governar, no.

Sota el títol genèric "Adesiara", Martí Suñol publica al diari "Avui" i en la secció generalment de "Diàleg" tota una sèrie d'articles. Els temes són variats.

Així per exemple parla de l'humor a "L'humor i Catalunya". Diu que al nostre país ens manca humor, un humor però intel·ligent i humà, així com un toc irònic que faria les relacions humanes més cordials. Aquest article mostra dues coses en la manera d'ésser del seu autor: primera que ell també té sentit de l'humor ja que la broma del seu propi "sermó" final, i segona per les preguntes que planteja i que deixa sense resposta, una anàlisi psicològica profunda. Aquestes característiques se'ns mostren també a "La incomunicació en una societat comunicada" (26 d'octubre de 1980, "Avui") on parla de dos costums perduts avui en dia per raons del progrés de les tècniques audiovisuals: la conversa i la correspondència. Fets tan senzills com aquests i tan enriquidors estan passats de moda i segons el nostre farmacèutic, la seva manca és motiu de l'isolament de l'home.

N'extrec un fragment mostra de la poesia i l'energia de la seva prosa periodística:

Els processos de racionalització, els estudis sociològics, l'estadística, la informàtica, tot el conjunt de mecanismes que fixen els paràmetres del món modern, em sembla que, en el fons, obliden sovint els valors més primigenis i purs de l'home, i un d'ells és la seva normal comunicació. Voleu dir que molta dels mals d'avui no vénen, precisament, de l'isolament de l'home?

No fa gaire, parlant entre un grup d'amics de les motivacions que porten una part del jovent cap al coneixement o l'interès per les vivències religioses o místiques dels països orientals, van sortir com possibles motivacions: l'esnobisme, el desig per la fantasia, la intoxicació de racionalisme que ens domina i demana una fugida. Suposo que hi ha de tot això, i moltes coses més, però sí que és cert que vivim empresonats entre el racionalisme i la tècnica.

Convé tornar a la senzillesa, aquella que ens fa clara als ulls dels altres, la que troba gaudi en la conversa, la que necessita la comunicació franca d'una abraçada, la que, en un moment donat, ens fa agafar un tros de paper i escriure un poema o una carta.

Es molt trist que actualment la majoria de gent no sàpiga escriure. Potser sabran redactar una carta comercial en set idiomes, un informe tècnic exhaustiu o contestar una enquesta meticulosament. I què? Si tenen una íntima alegria o pateixen moments de profund dolor, us diran quatre paraules per telèfon. Ens hem anat eixarrint en no saber comunicar-nos amb la força vital de la paraula escrita o en una llarga i apassionada conversa. M'atreuria a dir que el saber fer-ho té un valor formatiu important i que és un termòmetre de la maduresa humana.

"La incomunicació en una societat comunicada"
"Avui" (26-X-80)

Un altre tema del que parla M. Suñol sovint als articles és el de la política. Des de 1976 en que començà a publicar al diari "Avui" per a la necessitat d'una

catalanització, passant pel transfons polític de molts articles, ni ha d'altres en què es parla d'aquesta qüestió directament. Tal és el cas de "Veure-hi clar" ("Avui", 24 de novembre de 1982) en què comenta els resultats de les eleccions generals del 28 d'octubre d'aquell any. O "Quina paraula hi escau?" ("Avui", 4 de gener de 1983) on parla irònicament del "Delegat del govern" intentant canviar-li el nom pel de: ambaixador, cònsol o virrei. També d'Adesiara és el comentari "Tristíssim" aparegut a l'"Avui" també el 29 de març de 1978, on critica l'atac desapiadat entre polítics (i concretament el que feu Francesc Vila-Abadal a Jordi Pujol publicat en l'article "Una patent de catalanitat... si us plau" de 22 de març al diari "Avui").

A "Quina ètica?" ("Avui", 1 d'agost de 1986) afirma que el PSC no hauria de caure en l'ètica del PSOE quant a la crítica del polítics. I parla del problema del partit socialista català que és "un rebuig no imputable a la seva intenció, sinó als interessos d'un centralisme absolutista".

Aquesta preocupació per un socialisme "humà i en llibertat" el manifestava ja en Suñol al mateix diari uns anys abans. El 26 de juliol de 1977 i sota el títol "Aquesta veu no pot callar" fa una lloança al catalanisme pur, sincer, el del poble, així com una evocació als personatges de Pere Figuera, Ramon Fuster i Rabés i Josep Pallach.

La política i les eleccions de 1986 són el motiu de l'escrit "el 22 de juny, una troballa" escrit a la secció de "Al marge" (4-VI-86).

"L'íntim personatge" és l'expressió d'un "regraciament col·lectiu", com l'anomena en Martí Suñol, a dues dones: Carme Serrallonga i Maria Antònia Canals com a directores de les escoles Isabel de Villena i Toni Guidà ("Avui", 12-VIII-79).

Admira llur dedicació a l'ensenyament a Catalunya i les posa com a símbol d'un gran nombre de persones més que, en diferents sectors, han fet una labor molt positiva per al país.

Les eleccions, el catalanisme i Jordi Pujol són els protagonistes de "Idees clares i realitats factibles" ("Avui" 1977) .

També les eleccions legislatives i el paper dels immigrants andalusos és el tema de "El sí d'Andalusia" ("Avui", 27-VIII-82).

Seguint en la línia de la política i de l'encoratjament cap a una tasca basant-se en la llibertat i en la convivència, ens trobem amb "Que els arbres ens tapin el bosc", de 6-XII-7,7 escrit quan es feia el canvi a la democràcia.

També de la primera època, quan l'arribada del President Tarradellas, és "Els ulls enlaire" on amb aire eufòric parla de la unió entre tots els catalans per fer una Catalunya forta ("Avui", 4 de novembre de 1977).

"Tornem-hi" és el títol d'un article que presenta altra vegada una qüestió de la que justament en va parlar el nostre farmacèutic en el seu primer article de l'"Avui", "Canviar el signe de la normalitat" (23-IX-76). Aquella normalització lingüística que demanava l'any 76 a nivell mercantil, professional, burocràtica i propagandística, es transforma després d'uns anys i vistos els problemes sorgits en un desig de què cadascú de nosaltres empli l'idioma bé o malament. I aquest ús que hem de fer malgrat un ensenyament que no vam tenir - en diu M. Suñol - de la rutina de tants anys, de la dificultat d'una readaptació, del temor a l'error és el que ens conduirà a l'oficialització de la llengua i aquesta a la seva difusió amb editorials d'alts tiratges i diaris o periòdics en català. És - segons ell - un problema de "manca de conscienciació profunda".

El mateix tarannà té "Canviar el signe de la normalitat" i "L'esperit catalíctic d'un poble" (16-I-80).

Consideracions sobre la llibertat d'expressió en "Sempre més enllà" (Diàleg de l'"Avui"

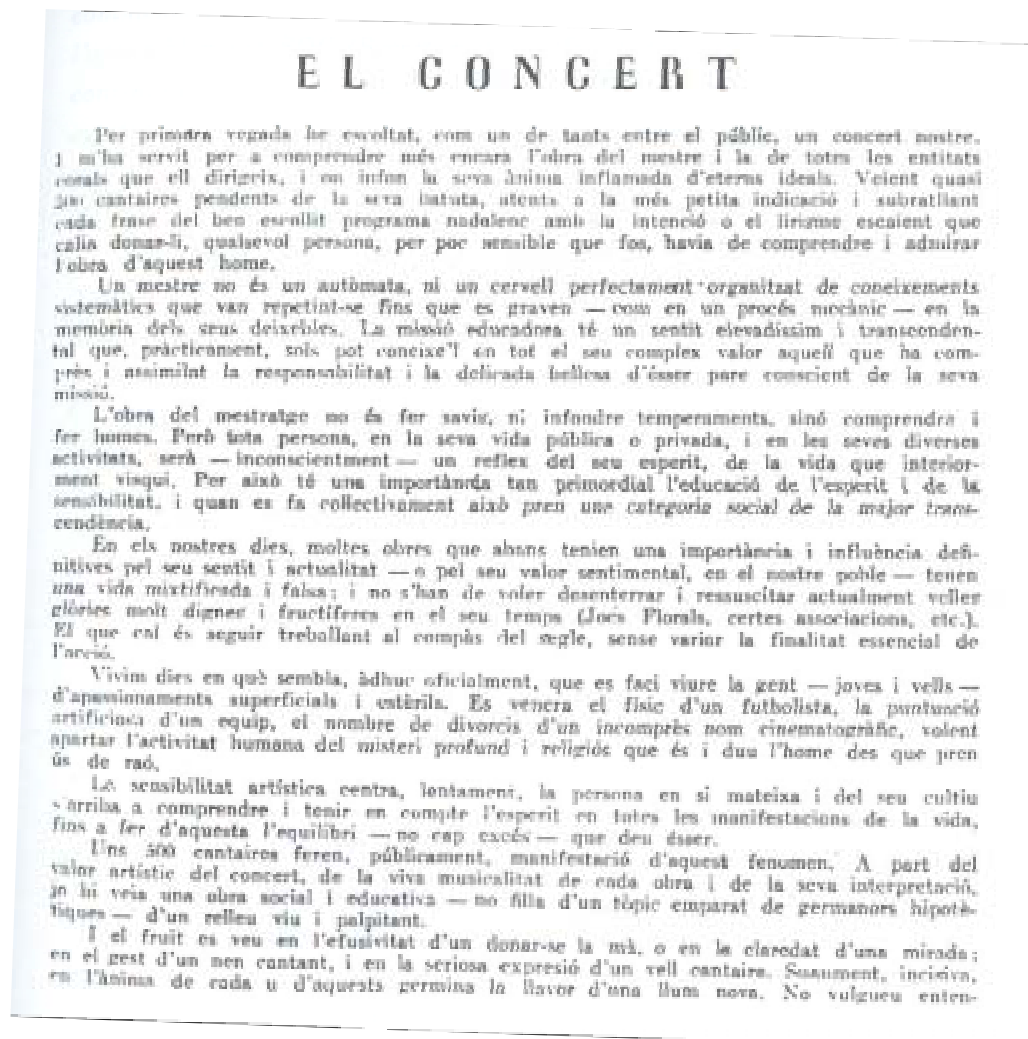
de 6 de novembre de 1981), l'ètica política a través del "Respecte i eficàcia" (19ç8 de març de 1977), el funcionament d'una televisió catalana i uns mitjans de difusió social propis a "Personatges i Botejara" ("Adesiara", "Avui" del 7 d'agost de 1978) són tres exemples més de la problemàtica que mou l'esperit del nostre personatge.

"La nacionalitat taurina" s'emmarca també en un context polític però aquí es fa referència a la festa dels braus en relació amb la cultura ("Adesiara", "Avui" 1977).

Martí Suñol i Genís ha tingut i té unes afeccions molt definides: l'ensenyament, la música i la literatura.

Ha anat impartint durant molts anys, classes de català i ha fet conferències la glosa de part de les quals publica al llibre "De La Garriga i la seva gent". Sempre ha format part d'algun cor. Així en l'època universitària el veiem a la Schola Cantorum i, recordant aquells temps, publica mig en broma "Etopeia eucràtica", conjunt de poemes dedicats als seus companys farmacèutics i cantaires que també hem comentat.

Fruit també d'aquesta dedicació musical són la seva labor al Butlletí "Orfeo Laudate", circular escrita per als socis i orfeonistes d'aquesta entitat. Entre les seves participacions en les que sempre escrivia per comentar alguna interpretació o concert, barrejant-hi però sempre l'exposició de les seves idees sobre l'home i la vida, en reproduïxo una especialment representativa "El Concert" (Orfeo L'audate Any VIII núm. 73):

Es veu en aquest fragment l'entusiasme d'en Suñol per la música i per la cultura.

El tema de la música surt també a alguns articles de l'"Avui" que com hem dit, aplega qüestions molt variades.

"Manresa, capital del cant coral a Catalunya" ("Adesiara", "Avui" de 9 de desembre de 1981) és una mostra de l'amor que Suñol sent per la música tot relatant-nos dos actes.

L'un era la commemoració del vuitantè aniversari de l'Orfeó Manresà i l'altra l'assemblea del SOC (Secretariat d'Orfeons de Catalunya del 1968, continuació de la Germanor de 1908), amb la que redactaran els estatuts de la Federació Catalana d'Entitats Corals. Motius aquests que son aprofitats pel nostre escriptor per enaltir la veu coral a Catalunya com una forma de fer país.

També a "Avui" el 15 de maig de 1982 hi publica "D'una audició i una vella història" on , amb motiu d'una audició del Judes Macabeu de Haendel al Palau de la Música, recorda aquesta mateixa obra interpretada per l'Orfeó Làudate el 1948 de la mà d'Angel Colomer. Aquest mestre que fundà el cor sis anys abans tingué grans dificultats en època de postguerra per muntar l'audició. I es demanà a més com a soprano solista a la aleshores poc consagrada Victòria dels Àngels López que com molt bé recorda el nostre amic Suñol era filla d'un bidell de la Universitat i devia haver-la sentit fer escales a l'àtic mentre seguia diverses pràctiques de la nostra carrera farmacèutica.

Dintre la literatura en Martí Suñol, tal com ell mateix ens dirà - ho veurem més endavant - en la seva autocrítica, ha conreat diversos gèneres: teatre, poesia, narrativa.

Donat que aquesta Tesi només estudia aquella obra que ha estat divulgada, és a dir publicada, només farem el comentari dels escrits de gènere divers escrits a periòdics.

Ja hem parlat de molts dels articles escrits pel nostre farmacèutic sobre política i música.

És, però, també molt interessant de referir-se als del Butlletí de l'Orfeó Laudate com "Crònica de Menorca" des d'on escriu algunes setmanes l'any 55; també ho es l'article estudi sobre el teatre, què ha de ser i què és el teatre català a "Trascendencia-poesia-acción" (en castellà, de la revista "Inquietud" de Vic, 1956) i l'evocació de la figura de Josep Maurí. Amb motiu del desè aniversari de la seva mort, Suñol ens relata la vida i l'obra d'aquest historiador i, sobretot, ens descriu la seva manera d'ésser, la seva fidelitat, integritat, el seu lliurament desinteressat per al país. Surten articles a l'"Avui" i a "Full parroquial" de 1977.

Les seves col·laboracions en la "Hoja de Acción Católica" posteriorment "Full Parroquial", són pràcticament contínues des de l'any 57 fins al 67 en què la dirigeix (amb un total de 52 articles i 8 poemes publicats). També des del 67 al 75, any en què deixa d'aparèixer la revista, hi surten una cinquantena d'articles més. A l'últim període 71-75 té el nom de "Full" i hi fa crítica literària. En comentem alguns de representatius.

Així tenim des de la crítica literària de l'obra de Josep Maria López-Picó a l'hora de la seva mort, en "La mort d'un poeta" (1959), fins a disquisicions moralistes i cristianes com "Una llum nova en la fosca dels camins?" (1951) o "Paral·lelismes" (1957) o "Un Rau Rau" (1965) passant per qüestions menys transcendents. Així tenim "De Sant Jordi i la festa del llibre" (1962); "Una mica més sobre la "Tele" " (en el moment en que aquesta s'introduïa massivament a Espanya, 1962); "Amb l'excursió darrera de l'esca" (1954) sobre una sortida a Poblet i Montblanc; "Comentaris a un espectacle" (1964) criticant l'actitud de certes persones davant un combat de boxa; "Llegir el diari" (1965) que té sentit donada l'època en què hi havia censura; el diari, diu, "cal saber-lo llegir"; "La dona a la casa i a la cuina" (1965) on parla del nou paper de la dona en la societat; "Les barbes, els pentinats i la psicologia" (1965) on comenta la forma de vestir i

pentinar dels joves d'aquell moment.

Són especialment interessants dos articles l'un "Després del 25 de setembre d'enguany" (1962) que és una reflexió sobre l'actitud altruista de la gent en moments crítics com foren les inundacions catastròfiques del Vallès, i l'altre "No parar mai, sobretot a l'estiu", que reproduïm a la pàgina següent. Parla del turisme, del boom turístic - fou escrit el 1965 - i ho fa amb l'estil viu sintètic i humorístic típic de molts del seus escrits.

També a "Full Parroquial" hi publica poemes. Sobre el Nadal en parlen "Retaule Nadalenc" (1963) o "Nadal 1960" amb quartets de rima irregular.

RETAULE NADALENC
per MARTÍ SUNYOL I GENÍS

*Llum vertical amb projecció de Creu
Alè d'infantament vibrant d'estrelles.
Eucarístic silenci a mitja nit.
Crit de pastor, que esvera les ovelles.*

*Flama infinita en una cova trista.
Arbre de pau cobricel·lant Maria.
Glavi d'amor clavat amb sang de vida.
Hora de llum, miracle d'harmonia.*

*Trepig incert damunt de l'herba tendra.
Esguard perdut entre el temor i el fred.
Món de pastors – món d'homes del futur –
palpant la nit en la recerca eterna.*

L'any 63 publica uns versos (que ofrena al Rvd. P. Dominic Aureli Maria Escarré amb motiu de la seva visita a la Doma de La Garriga) sense títol en què el poeta se sent ocell "àvid d'espai amb l'esforç massa feble".

"Tres poemes xinesos" amb reminiscències orientals (1963) i "Tres poemes" que subtitula "Un poema africà", "Un poema egipci" i "Un poema finlandès" són expressions poètiques iròniques (1964).

També de 1964 són "Paraules amb el mar" i "Dels teus ulls". Aquest últim forma part del llibre "Diagonal amunt, Gran Via avall" (1963) que guanya un premi a la Selva del Camp.

No parar mai, sobretot a l'estiu

per Martí Sunjól i Genis

Asseure's quan un hom està cansat es una bona cosa: un pessigolleig suau us puja cames amunt, i un silenci tranquil inunda el cor. El descans retorna les energies perdudes o així ho diuen, però en el nostre món és un material escàs i una mica car, perquè l'hem d'anar a buscar fora de casa; tan acostumats hi estem, que el no fer res pel simple fet de no fer res, ens sembla un absurd. Són coses del segle cada temps ha tingut les seves.

Això em porta a pensar en el Turisme, la nova fórmula instituida del descans: aquesta mena de deïtat reverencia i d'enrendo internacional, que fa remenar milions de persones i de divises diverses, que permet interessants contactes i materialitzacions massives que crea grans riqueses i no menys grans i fins i tot greus problemes. Els països creen ministeris dedicats al turisme, organitzen propègandes a escala mundial, invoquen els seus beneficis espirituals i materials com una ben trobada panacea.

I com tot en la vida, hi ha una part de raó però no pas tota. Poques coses hi ha tan perilloses com creure's posseïdor d'unes quantes veritats absolutes, perquè n'hi ha molt poques.

El turisme, com a intercanvi, coneixement de països, contacte entre gent de diversa mentalitat i raça, font que enriqueix l'economia i moviment universal de confraternitat, és meravellós, magnífic i positiu. Però no tot s'acaba aquí, en aquesta façana meravellosa pintada de sol.

Els països invadits, i la paraula és tan justa referida al turisme de massa, com quan s'aplicava a Atila o a Alexandre, en reben doloroses conseqüències morals i socials, perquè es romp un equilibri; és una vulgar llei natural; i quan això passi es fa difícil i llarg trobar la força que ho compensi. Ho veiem ben clarament perquè resulta que la península és un país típicament turístic, i amb raó: bon sol, varietat geogràfica i paisajística, riquesa artística i arqueològica, bons preus pels de fora, amabilitat, i una bona corrua d'etcèteres més.

Quan ve el bon temps, en comptes de les romàntiques onetetes dels versos d'en Bécquer, arriba el pompós «boom» turístic. Ah fillets! Com hi disfruta tothom! Com s'omplen les butxaques!

I com creix, inflant-se i desbordant-se, l'economia; i com creixen els problemes sanitaris i demogràfics, i els dels treballs manuals i professionals. Però és tònic de veure proliferar les botigues dels records estancats i dispersats pel camp, tan extens i tranquil vist des de les finestres dels cotxes.

Deia al principi que asseure's quan un està cansat és una bona cosa; certament. Seurem quan hagi passat l'estiu i estarem sols; ara no vaga; no hi ha temps per res; ben just per canviar de feina i fer-se passar una mica el mal humor de les ocupacions excessives. Si perdem el ritme, perdrem el tran, i no estarem al dia.

Potser un jorn, quan estiguem sols, no trobarem absurd el no fer res pel simple plaer de no fer-ho i descansar; i aneu a saber si aleshores aprendrem a pensar en nosaltres i en el país; i potser hi veurem clar i tot! Ja seria una bona i agradable sorpresa!

Com a bon farmacèutic,
parla dels problemes
sanitaris i demogràfics
(Full Parroquial 1965).

Josep Maurí escriu aquesta crítica de l'aplec de poemes "Diagonal amunt, Diagonal avall" de M. Suñol ("Full", 26-V-1963):

Un triomf que ens afecta cordialment

Gràcies a Déu no és pas la primera vegada que aquest « Full d'Acció Catòlica » pot fer repicar alegrement les seves campanes perquè un dels de la casa ha obtingut un triomf literari. Aquesta vegada la nostra eufòria és deguda a aquè, el nostre assidu col·laborador i redactor, i amic Martí Sunyol i Genís, acaba de veure com un recull de de versos seus ha estat premiat amb el primer accèssit en la prestigiosa festa literària que cada any, presidida per eminents personalitats, celebra ja vint tan culturalment assenyalada, de La Selva del Camp, a l'amparança del santuari de Santa Maria de Paret-Deigada. Heus aci, doncs, quasi telegràficament, la notícia, i amb ella deixem ja gojosament emparellada la nostra felicitació.

Però creiem que convé quelcom un xiquet més profund. Cal que aquesta peroració tingui un altre fonament més objectiu, basat precisament en el fet d'haver pogut sospesar l'obra; encara que sigui sense voler plantar còtedra de crítica literària, sinó solament amb la senzilla manera de dir el que un home pensa després d'una lectura feta a correu. Comencem, doncs, per notar que es tracta d'un aplec de vint-i-una poesies, que duen per títol l'estirabat de « Diagonal amunt, Gran Via avall », i que van ésser enviades amb el lema xirai i humil: « Destí: La paperera ». Ara ja sabem que el lema i el destí han resultat equivocats, car l'opuscle va surar alegrement per damunt de tots els altres concursants. El jurat sabia bé què es feia.

No es tracte pas d'unes poesies amb aquells contorns exigits per la vella retòrica. Són d'aquella forma, que ara s'estila, despreocupada de la rima i sense la mesura aferriada dels versos predeterminats. Diríem que la bellesa es presenta francament, com una resplandor del contingut; tal com un rostre en el qual es transparenta la puresa d'una ànima. Hem pensat mai en les misterioses alquímies erpirituals que cristal·litzen en un vers? Quin moment inefable el de trobar l'expressió cabal d'aquella espurna de llum que ja brillava, més recònditament, abans de configurar-se en paraules? Qui sap si serà la « paraula viva » o un jac d'adults o l'espina clavada i punyent o la delícia d'un instant o...

Sigui com sigui, diríem que hi ha de tot en l'obra d'En Martí Sunyol; des d'aquell plasticisme que, per exemple, al descriure una parella, ens diu:

Ell, alt;
desgairat com una perxa
amorós com un pallanc.

fins a delicadeses profundes i tan definitives com les de la següent estrofa que, pel nostre gust, diríem que és de les millors del recull:

Què hi tens,
infant,
en els teus ulls immensos?
Silencis absoluts que no podem comprendre,
abims de cels,
oreig d'ales d'ocell,
la remor estranya dels cargols marins.

Hi trobaríem entonacions solemnes, com en « Un poema aiguerès », on

... la veu s'expandeix amb força nova
emmirallada en la remor dels segles.

Hi han locucions sentencioses, com en « Tres poemes xinesos », dient:

El verí de la serp tot ho traspasa,
i el tossut fer de la tortuga...

El mar té la seva presència molts cops al llarg de l'obra, de vegades amb melangia:

El mar tan blau com sempre;
ja, las d'un llarg camí per la calitja grisa
que són els anys passats, l'enyor, la vida.

Nadal compareix amb les seves modernes interjeccions socials:

D'una mà ens ha caigut la pau per prendre el frenesí
i l'altre és buida

— els pastors eren més pobres aquell vespre—.

En fi, que no es tracte pas ara de reproduir incisos de cada un dels poemes. Potser n'hi hagi prou amb el text que venim de paladejar, per a què el mateix lector es faci càrrec del torrannó del llibre i s'enllemineixi per a valer-ne saber des d'ara tot el contingut.

A l'autor, tot agraint-li haver-nos permès tafanejar aquestes primícies, li diríem com esperem nous esplets del seu verger i com desitgem que sigui per molts anys.

El Butlletí Informatiu de Federació Farmacèutica li publica "L'home de la bufanda", "A un drogoaddicte", versos emotius que parlen d'aquest problema (1984) i "Aniversari" (1984).

A N I V E R S A R I

Ens hem endinsat dies enllà
per la vall misteriosa de la vida
petjant cards i falgueres,
fang i violetes,
anhels i plors.

La llum del sol hi arriba avui esmortuïda
amb un matís verdós d'esperança latent
enmig del fullatge que vibra
gairebé imperceptible.

Regna el brogit intàctil del fonal pregon;
amunt hi ha els cingles, prop del cel ben blau.

No jaurem més sota els pollancre dels prats verds
quan demà trobarem rouredes tardorals
en les pupil·les del somni.
Els pollancre seran els nostres fills.

Caminarem com sempre
-la vida és caminar sota un sol que no es pon-
i potser les paraules esdevindran balades.

Aleshores,
d'aquest estrany dolor que lliga amb goig les vides,
en naixerà una altra aliança
donant a l'argila del que som
la forma equilibrada de la pau.

MARTI SUNYOL I GENIS
La Garriga.

Dedica a La Garriga, el seu poble natal, molts escrits. Tenim dos exemples: els comentaris en els programes de l'Aplec de la Sardana de La Garriga el 1977 i el 1985, i el pròleg del llibre "Història Gràfica de La Garriga" de l'Albert Benzekry, deixeble de Josep Maurí i també natural de La Garriga.

És interessant de destacar el gran esperit catalanista i nacionalista que s'entreveu en aquests escrits per a les festes de La Garriga. N'extrec un paràgraf com a mostra:

El fet català i la sardana

Quan pel nostre passeig, que ha vist passar tants catalans il·lustres —des del President Macià a l'Ildefons Sunyol o mossèn Jacint Verdaguer— ressoni el cant inconfusible i vibrant de la tenora, tots els esperits sentiran enguany un calfred intens i corprenedor; com si alguna cosa especial, difícil de definir, però fonda i estretament lligada amb la nostra pròpia essència, volgués brotar en una primavera eterna. No ens enganyarem. Serà la veu de la Catalunya eterna, d'aquesta mena de miracle que és el nostre país que fins en els moments més tràgics de la seva història sap servir amb fe la llevor redemptora que la farà triomfar novament.

Com a conseqüència de la labor pro-subnormals de la Sra. Suñol, el nostre farmacèutic escriu el text d'un curt conte infantil que fou serigrafiat per joves subnormals del Col·legi Especialitzat "Verge de Montserrat" de Granollers (19...). Els dibuixos foren de Joan Copons.

En la mateixa línia catalanista, ja esmentada, M. Suñol escriu els articles "Desharmonització" ("Avui", 1 d'abril de 1981) sobre aquesta llei primer punt d'enfrontament seriós dels partits respecte als seus corresponents estatals, i "L'únic camí" ("Avui", 23 de maig de 1983). Fou enviat com a article però va ser publicat com a carta al director. L'únic camí per al progrés i la continuïtat històrica de Catalunya: la normalització lingüística, i la col·laboració per part de tots nosaltres - i no tan sols els partits polítics - de "posar la nació catalana per damunt de tot".

També en "Cartes al director: Banca Catalana" hi veiem el mateix ímpetu defensor en aquest cas de la figura de Jordi Pujol que va voler ser desprestigiada per raons polítiques. Aparegué a la revista "L'actualitat" de Granollers el 22 de maig de 1986, i fou enviat com a article.

Un text plenament electoralista és el contingut de "Respecte, civisme, efectivitat" escrit el mes de gener de 1984 en el Butlletí Informatiu de CiU a La Garriga.

A "El Correo Catalán" (13 d'octubre de 1977) el nostre farmacèutic periodista es preocupa del problema sanitari de la seva vila quan escriu "El Matadero sigue siendo problema en La Garriga", i en el mateix diari, uns mesos abans (31 de març de 1977) critica l'actuació de les immobiliàries i la política urbanística municipal de La Garriga.

Al Butlletí anyal "XIXè Aplec de Matagalls" (1968), Xavier Valls de Manlleu reproduïx les paraules de M. Sunyol en l'homenatge dels convilatans al Mn. Jaume Oliveras, al qual s'hi dedicà una font. Diu que és "un treball perfecte que publiquem sencer pel seu

mèrit literari i filosòfic".

En efecte, és un escrit molt curt, però molt viu on narra succintament la vida com a sacerdot, com a excursionista i com a home de Mossèn Jaume Oliveras. Fou rector de Santa Teresina de Barcelona durant molts anys, missioner a Veneçuela, descobridor de noves vies d'ascens al Pirineu i autor de "Ells llamps de les Malaïdes", narració on explica la tragèdia de l'Aneto quan perdé dos companys i que el marcà tota la vida.

Les col·laboracions a "Pou Calent", revista humorística, varen ser poques degut - com el propi Sunyol ens diu - al canvi d'orientació que sofrí la publicació. Dels diversos articles destaca "I fa 75 anys" on parla de l'obsequi pels Reis de 1979: un Patufet de 1904. Això és excusa per elogiar aquella cèlebre i ben elaborada revista i també per parlar humorísticament dels Reis, la il·lusió, l'engany.

El nostre farmacèutic col·labora des de l'any 78 fins a l'actualitat a la revista "plaça Gran" de Granollers. I ho fa de forma bastant assídua i amb ells temes més diversos: "L'Home dels Nassos" (23-XII-78) sobre aquesta bonica i curiosa tradició.

"El xampany i el xiclet" (27-I-79) com a símbols de la cultura burgesa i vulgar, que es poden compaginar en els seu just punt per dur Catalunya endavant. Curiós article amb la lletra "x" com a denominador comú.

'Des d'"El Pou Calent" (3-II-79) on parla d'aquesta revista humorística garriguenca que vol confraternitzar amb el setmanari granollerí "Plaça Gran".

"Mentre dura la reflexió" (3-III-79) Es refereix a la reflexió pre-electoral i serveix a en Sunyol per parlar, una vegada més, de les característiques del poble català i de la figura de Jaume Vicens i Vives.

"Ja hi som" (10-III-79) en què segueix amb les eleccions però ara municipals.

El to de Martí Sunyol és sempre sincer i reflexiu.

Ja hi som

Repasant les notícies que arriben des de diversos racons del país, hom pot veure com són moltes les persones que havien treballat en la clandestinitat i la resistència i que ara —enquadrades o no en partits polítics— es presenten a les eleccions municipals, encapçalant-les ben sovint. És un fenomen que val la pena meditar perquè no són, en general, gent amb ambició política, sinó simplement que es presenten per esperit de servei o, en varies ocasions, per ser conseqüents amb la línia d'actuació que han tingut durant una pila d'anys. I la pregunta que sorgeix, quasi inevitablement, és si estan suficientment preparades per a exercir aquestes càrrecs.

Davant d'aquest plantejament, el primer que cal és analitzar una mica com han estat regits fins ara els nostres municipis. No costa gaire arribar a la conclusió que els mèrits o preparació dels que fins ara n'han tingut cura no són pas superiors als de qui possiblement hi entrin; però no és en l'aspecte qualitatiu dels valors de cadascú on s'ha de centrar la qüestió, sinó en un altre que té uns paràmetres molt diferents: és en la concepció del què ha de ser un Ajuntament.

Hi ha una visió clàssica i primària: és el centre des d'on s'administra el poble. N'hi ha una altra, molt estesa fins avui: és el centre de poder del poble. Les dues versions tenen la seva part positiva, però no reflecteixen la concepció nova que s'imposa des de la vessant social; aquella que ve expressada quasi gràficament amb la denominació catalana tan expressiva de «La Casa de la Vila».

Amb el toc d'aquesta denominació tan nostra hi entra ja un element bàsic: el de la participació popular. La Casa de la Vila és, ha de ser, una mica la casa de tots. No és, només, un centre de poder, o un centre administratiu. És el lloc on el poble va forjant la seva imatge de cada dia perquè representa la veu, la inquietud, les necessitats i les esperances dels ciutadans, i des d'allí s'hi respon amb les decisions que es creuen més justes, i això es fa a través d'unes persones, que es van renovant periòdicament, però que el propi poble elegeix d'entre les que volen fer-se càrrec de la responsabilitat que representa.

I cal estar preparat per això? Sí, certament. El que passa és que la preparació per a fer una feina diferent es fa difícil. Cal un rotatge, un reciclatge i una gran dosi d'amplitud de mires i d'actitud de servei, fonamentalment.

La prova dels nous ajuntaments és una experiència nova, però enriquidora pel conjunt del país. Tothom intentarà, a través dels partits, dels consells dels professionals o dels entesos, anar-hi el màxim assabentat possible. Així i tot, hi arribaran amb les mans pobres i l'esperit ple d'esperança.

Cal confiar en que els pobles ho comprendran i aquest pot ser el primer pas per una labor conjunta eficaç.

Ara que ja hi som, considerem aquesta circumstància; tant eis que hi vagin com eis que no, val la pena que ho facin.

Martí Sunyol Genís

"Un gat escaldat ..." (7-IV-79) on critica l'aparició de polítics independents, en les eleccions municipals, que una vegada elegits han acabat pactant o aliant-se amb els grans partits majoritaris, i dubta de la utilitat de la seva formació.

"Pels vell camins de sempre" (21-IV-79). Ens parla de la Diada de Sant Jordi. En reproduïm un fragment que mostra l'entusiasme en l'estil d'en Sunyol i que es publicà a Plaça Gran.

Darrerament, la major part dels articles que apareixen en les revistes setmanals o quinzenals versen sobre temes polítics, perquè són els d'una actualitat més viva. També podria ésser-ho aquest, però no vull que sigui així. Davant meu s'aïça una llum brillant que m'enlluerna: la diada de Sant Jordi, Patró de Catalunya.

Fa uns quants dies, aprofitant les vacances de Setmana Santa, vaig anar a Empúries, un dels llocs on hauriem d'acudir amb una certa periodicitat i passar-hi hores en silenci, deixant-nos xopar ja aquell aire que conté tants misteris de la nostra antiga història; tot, qualsevol pedra, qualsevol herba, qualsevol vestigi ens revela algun petit secret de la nostra ànima col·lectiva; no ho fa d'una manera espectacular, com una gran bandera onejant, sinó al revés, intimament, semblant en la consciència la llavor que un dia o altre fructificarà. El cel d'un blau puríssim, el mar fent-hi un contrast colpidor, la remor del vent, convidaven a una meditació profunda. I em sentia més català que mai, més enamorat que mai de la meva terra, i recordava vagament aquelles paraules que escrigué Joan Maragall en el seu article «Sant Jordi, Patró de Catalunya». No me les sabia pas de memòria, però si el seu sentit pregon, perquè el poeta, quan les escrigué, hi donà un to penetrant i viu, aquell que travessa les fronteres del temps i de l'espai perquè és la saba viva d'un país.

"Una entrada difícil" (28-IV-79) Demana als nous Ajuntaments sorgits de les eleccions, neteja, honestedat, claredat i catalanitat.

"Vèncer les ambigüitats" (26-V-79). Ens mostra l'actualitat política d'aquell moment amb l'explosió del PSOE,

"Representativitat i responsabilitat" (Juny 79) Segueix en la mateixa temàtica dels regidors municipals, el que representen i el que poden fer.

"Ja hi tornem a ser": Bon article, amb elements lingüístics d'origen clarament mèdico-farmacèutic:

Ja hi tornem a ser

Encara no hem entrat a l'estiu, però sembla talment com si tothom n'hagués agafat ja la mentalitat; quan fa un parell de dies de bon sol, l'obsessió per emmenir-se, per omplir carteres, platges, piscines, càmpings, esdevé una mena de mania col·lectiva; i cada dissabte i diumenge —i no parlem dels ponts!— ofereixen el mateix esdeveniment. Aquest afany, inquietud, pessigolleig irresistible, o com volgueu dir-ne, és el símptoma clar d'una malaltia general que ens afecta a tots: l'opressió asfixiant de la vida rutinària.

I això per què? No hi para gaire esment ningú a cercar-ne les causes reals. Segurament, obeint un mecanisme d'intima autodefensa, no ens atrevim a confessar que els agents transmissors d'aquesta malaltia som nosaltres mateixos, immersos en el peix gegantí que es mossega la cua.

Si ho mirem fredament, veurem que a través dels convenis col·lectius, de les millores socials obtingudes, etc., la gent treballa uns horaris més racionals, amb hores de lleure i dies d'esbargiment suficients. Les condicions de la feina, en general, tampoc no tenen la duresa d'altres temps. En tot això s'ha anat millorant d'una manera clara. Per què, doncs, el frenesí de l'evasió?

Hi ha, evidentment, el climax de la gran ciutat: és un fet que no pot negar-se (el soroll, l'aire insà, la congestió, etc.). Però, per què els èxodes massius de poble a poble, de vila a vila, de platja a platja...? Aquí hi rau una altra mena de misteri i un factor desencadenant no-

vell: la incapacitat de saber trobar en un mateix la via de l'evasió, del gaudi, del descans, fora de la voràgine col·lectiva. Perquè no podem pas negar, objectivament parlant, que aquell que ha fet quilòmetres sota un sol estavellador i conviscut en unes platges saturades de gent, hauria estat molt més fresc, tranquil i descansat al passeig o a la plaça del seu poble, al bosc veí o al balcó de casa seva: llegint, badant, escoltant música o jugant a cartes.

Això ens porta a menysvalorar la intimitat, a tenir una mena de pànic de la nostra vida interior, un temor estrany envers la solitud. Potser rau aquí la motivació profunda de la bogeria col·lectiva que invadeix totes les comarques i tots els racons amb un frenesí incontrolat. Marxar uns dies fora de casa, el canvi total que poden representar unes vacances, és una mesura necessària i positiva; no cal negar-ho, i cadascú escolleix la via o el sentit que més li plau: en plantejar-les. Ara, convertir aquesta necessitat en una mena de costum ritual, no sols és absurd, sinó que fins i tot és desvirtuar-ne el valor.

Els homes, animals racionals, sovint no pensem. Si a la manca de raonament lògic hi afegim la manca de cultura cívica, que desgraciadament ens és una nota característica, potser sabrem explicar-nos alguna cosa de tot el que hem anat dient.

I consti que un dia de mar i sol en un ambient sense sorolls ni ebullicions humanes és un sedant esplèndid que a tots ens va bé.

Marti Sunyol i Genis

"Parlàvem de tot això" (Juliol 1979). El desencís de la generació que estudià els anys cinquanta i que somniava amb la recuperació cultural i política de Catalunya quan s'adona de la realitat de la política.

"... darrera de la façana de la política hi ha entreteixit d'un joc econòmic i d'equilibri de poders on l'home del carrer no hi arriba i que, intuïtivament, rebutja.

"Com una Festa Major" (31 de juliol de 1979). Considera que es troba qualsevol vila en període d'eleccions municipals.

"La política des de baix" (1 de desembre de 1979). M. Suñol commemora el primer aniversari de la revista. Valora la importància de les publicacions comarcals a llarg de la història catalana, la seva eficàcia per la llengua, i la font d'escriptors o periodistes notables.

"Quina mena de dia?" (19 de gener de 1980). Es pregunta el nostre farmacèutic del 12 de gener de 1980, dia de l'entrada en vigor de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, tan tranquil, sense manifestacions de cap classe. Un dia de treball però en què fermenta l'esperit de Catalunya.

"Entre el record i l'esperança" (26 d'abril de 1980). Dedicat a la Diada de Sant Jordi de 1980, aquest comentari lloa l'acció de grups de joves i no tan joves en les "parades de llibre català" abans de l'autonomia, i es lamenta també perquè l'evolució social amb l'augment del poder polític ha dut una disminució en la vitalitat individual a favor de Catalunya.

"Un estil" (24 de maig de 1980). Es refereix a l'estil de Jordi Pujol, President de la Generalitat de Catalunya. Afirmar que malgrat els anys passats des del començament de la seva tasca política, ha estat sempre un home d'estil directe, familiar, col·loquial, cordial.

"Arriba un nou estiu" (28 de juny de 1980). Un nou estiu, el de 1980, després de l'elecció del President del Govern de la Generalitat perquè serà viu i positiu políticament, considerarà en aquell moment M. Suñol.

"Centre d'Estudis" (20 de desembre de 1980). És una crònica sobre la xerrada que el propi Martí Suñol llegí al Centre d'Estudis de Granollers el 8 de desembre de 1980, sota el títol "Lluís Arumí, un vigatà a La Garriga".

"Una visió curiosa" (10 de gener de 1981). Continua amb la xerrada abans esmentada.

"Un merescut homenatge" (28 de novembre de 1981). Fou el que rebé Manuel Blancafort de Roselló, proclamat fill predilecte de La Garriga el 6 de novembre, amb interpretació de part de la seva obra.

"Només fa vint-i-cinc anys" (11 de desembre de 1986) i "Mirar enrera, seguir endavant" (31 de desembre de 1986). Versen sobre les noces d'argent d'Omnium Cultural, entitat creada per un reduït grup de persones que començaven formant professors de català, premis literaris, cultura en ruta, estudis, publicacions, ajudes a actes cívics, premi d'Honor de les Lletres Catalanes, etc.

ACTIVITAT A LA RÀDIO

Més d'una trentena de guions radiofònics porta fets el nostre farmacèutic-escriptor. Des del 20 de maig de 1984, participa en el programa "D'un temps, d'un país" a Ràdio Silenci, ràdio de La Garriga.

Com es diu en el primer programa pretén ser un retaule on hi trobem les coses més diverses, o impensades, que ha viscut el nostre poble".

Així fa la descripció de personatges populars com en Jaume de Can Perris, nan, carlista que feia diverses feines i portava "la bomba", un estàndard amb espelmes quan per Pasqua sortien "els Lluïsos" per cantar les caramelles. Ens comenta les tertúlies dels cafès a La Garriga d'altra època; passa revista als jocs infantils "abales" amb les seves variants, la baldufa, la xivira, les xapes, la xerranca, el recat... record d'una infantesa passada; les excursions a les fonts de dies de festa; La Garriga, a principis del segle XVIII, en reproduïm una part quan es refereix, a través de l'informe Patiño a l'aspecte sanitari.

Hi havia a La Garriga, aleshores, un Hospital per a pobres, que devia ser com un hospici, que vivia dels donatius dels devots, donatius que podem suposar ben esquistats, vista la pobresa d'aquells temps. També hi havia un petit hostal.

Del cadastre hi ha un altre punt que crida força l'atenció: el sanitari, ja que ens trobem que a La Garriga hi ha dos metges, dos cirugians i dos boticaris o apotecaris, tot i que poc després un d'aquests últims marxa de La Garriga on es veu que no podia fer bullir l'olla. Evidentment, en considerar això hem de tenir en compte que la medicina no era com la d'ara, i molt menys la cirurgia. El metge evidentment visitava els malalts, en detectava la simptomatologia i procurava guarir-la amb els pocs medis de què disposava. Els coneixements mèdics havien arribat a la Península Ibèrica a través de la cultura dels àrabs i fonamentalment es seguien aquelles normes, enriquides per l'experiència; ben aviat arribarien d'Europa -França, amb la influència de qui ensenyava a La Sorbona, Alemanys, etc.- descobriments importants en aquest camp.

Si el concepte de la Medicina era allunyat de l'actual, el de la Cirurgia encara més. La cirurgia té una història molt antiga -en les més antigues civilitzacions ja hi ha qui la practica-, i fins i tot un arrelament popular, amb l'existència del Gremi de Cirugians; el cirurgià-barber que arrenca queixals es popularitza en la literatura i en la pintura; però a part d'arrenca queixals, veiem el cirurgià que cura l'espatllat, les deformacions, fa també com de practicant, cuidant de les fractures, dels tumors, abscessos, fístules o tumors. Aquesta categoria de cirugians rebrà aviat l'aportació de la ciència amb les figures ja preminents de Pere Virgili i Antoni de Gimbernat, caps d'una important escola catalana de cirurgia que es feu famosa a Europa, i que s'implantà cap a finals del propi segle XVIII.

Com a tot arreu en aquells temps, la mortalitat infantil era elevada, degut principalment a la manca d'higiene, d'alimentació o de medicines que poguessin contrarrestar les possibles infeccions; també eren freqüents les defuncions de les mares després del part per les febres puerperals, motades generalment per una higiene deficient. A La Garriga, des del març, de l'any 1716, fins a l'abril de l'any 1717 van morir 6 homes, dotze dones i vint-i-cinc albat; en total quarante tres persones, xifra elevada si tenim en compte el cens, ja que representa un 6 % de la població total.

Els metges feien servir, habitualment, preparats a base de productes vegetals: infusos, cocciments d'arrels, de fulles, o de flors, unguents o pomades fetes amb llard i productes minerals o vegetals, cataplasmes, banys o sarops. La malaltia més freqüent eren les febres, que tan podia tractar-se d'una tifoidea, com d'unes febres de Malta o un tipus de paludisme; això era molt freqüent en la gent que treballava el canem i havia de estar en contacte amb aigües estancades.

La Festa Major, les botigues clàssiques, el safareig públic, personatges populars, antics oficis, la nova cançó a La Garriga, l'arquitectura modernista a la vila, les "parades del llibre", pintors cèlebres garriguencs -Xavier Nogués, Enric Galwey-; la tasca dels boletaires; el dia de Santa Llúcia i els premis literaris, els cors, el ballet popular ...

Fem aquesta enumeració tan llarga per adonar-nos de fins a quin punt s'interessa en Martí Sunyol per a totes les coses relacionades amb la seva vila. No és només un apotecari amatent amb la seva clientela i observador de les característiques i costums dels seus habitants, sinó que es transforma en un veritable cronista i historiador afeccionat.

ENTREVISTA PERSONAL

De forma desacostumada m'entrevisto amb el Sr. Suñol en el meu terreny, és a dir prop de la meua feina ja que ell, aprofitant altres encàrrecs, es desplaça a Barcelona.

1) Per quin motiu va estudiar la carrera de Farmàcia?

- Per motius familiars. El meu oncle era farmacèutic a Vic, no tenia fills i jo podia continuar la tradició. A casa la nostra situació era econòmicament dèbil i ell em va pagar els estudis. L'oncle encara era jove quan jo vaig acabar la carrera; així és que quan vaig tenir una oportunitat em vaig comprar la farmàcia que encara tin c ara, la de La Garriga. La vaig troba casualment. Hi vaig treballar un temps com a aprenent, la vila em va agradar molt, i se la venien per un bon preu. A més, jo per aquella època em volia casar ...

En fí, que en morir el meu oncle, jo ja m'havia afincat i no em vaig traslladar.

2) Com va néixer en vostè la seva afecció a escriure?

En Martí Suñol contesta sempre de forma decidida. Però s'explica paulatinament amb veu suau. Veiem com, instintivament mentre parla, la seva ment evoca records. Ara, amb un mig somriure diu també:

- ..."Per motius familiars. Podríem dir-ne una mena d'herència. El meu avi matern, que també era farmacèutic, fou Martí Genís i Aguilar, un conegut novel·lista de la seva època. Se li han dedicat diversos estudis.

El meu avi patern era Esteve Sunyol i Gasòliba crític musical i autor d'un llibre de memòries molt interessant.

El meu pare, tot i que no es va dedicar a escriure, va sentir sempre una gran inquietud intel·lectual. Creà una escola moderna per aquells temps -els anys 30- a Vilassar on jo vaig néixer i on també hi vaig cursar els primers estudis, A més va ser un gran lector. Aquestes inquietuds m'han vingut donades."

3) Va haver de superar moltes dificultats per escriure?

- "Dificultats de ... temps sobretot perquè he fet molta activitat cultural paral·lela com organització de concerts, conferències etc. a la que he dedicat molta estona.

Per publicar cap ni una. No he tingut interès especial a publicar en el sentit de perseguir els editors. "La gent de la Garriga" per exemple va ser una casualitat perquè Xavier Fàbregas (Conseller de l'Obra Social de al Caixa de Sabadell) el posà en contacte amb aquests editors de Sant Cugat que estaven molt interessats en qüestions locals.

Respecte als articles que ha estat la meua producció majoritària, no he tingut mai cap trava o problema, ni tampoc de supressió de paràgrafs o omissió de part del text "per raons d'espai" com se sol dir.

La poesia ha sortit a Federació i ?

4) Es compatible el fet d'escriure amb la seva professió?

- "Sí hi ha voluntat, força de voluntat, sí. Potser amb l'amplitud que un voldria no però ...

en fi això hi ha és una altra qüestió.

5) Hi ha relació entre la Farmàcia i la seva activitat literària? Li ha servit estudiar Farmàcia per a la seva activitat?

- "El fet d'estudiar la carrera en sí, no. Però l'activitat farmacèutica, de botiga, dóna un contacte humà, un coneixement de personatges diversos (viatjants, clients, tertúlies de rebotiga, etc.), se senten comentaris i un es troba amb situacions que sí són interessants a l'hora d'escriure.

6) Com jutja la seva obra?

- Pobre de mi! Un és difícil de jutjar-se a sí mateix. M'hauria agradat polir més la meua obra, però ... l'afany de producció m'ha fet deixar-ho. No tinc paciència, sóc inquiet. Per això, potser, m'agrada escriure mentre viatjo. M'estimula viatjar en tren, hi he escrit molts poemes. Perquè m'ajuda la visió del paisatge, l'abstracció que sento.

7) Si hagués de tornar a començar faria el mateix?

- "Estic content de la farmàcia, em guanyo la vida i intento fer-ho el millor que puc. Però potser m'hauria dedicat a la tasca literària més intensament.

8) Com veu actualment la literatura catalana?

- "La veig en un bon moment però, principalment en el camp de la poesia hi veig un interès més per l'aspecte lingüístic que de creació. Considero que els poetes joves -diferent de les grans figures- experimenten amb el lèxic, són esclaus de l'estètica. Hi veig més creació en la narrativa, tenim molts bons narradors.

9) a) Què en pensa del paper del farmacèutic en la societat actual? b) què en pensa del futur de la Farmàcia?

- a) "Ha de derivar cap una tasca -apart de què el farmacèutic sigui el tècnic del medicament que és la seva feina específica- una tasca, repeteixo, social d'educació sanitària. Jo parlo des del punt de vista rural. El farmacèutic té una tasca social molt important a fer. També ens convé un constant reciclatge farmacològic.

b) el futur de la Farmàcia està canviant profundament com en al majoria de professionals.

Jo crec que s'obriran nous camps. l'oficina de farmàcia sofrirà grans transformacions encara que no sé ben bé com Els nous camps són: control ambiental, Bromatologia, Ortopèdia, Dermofarmàcia, Cosmètica, i un retorn a la fórmula magistral, però no la clàssica sinó p.ex. la dels hospitals.

La Farmàcia ha d'evolucionar paral·lelament a l'evolució de la societat.

El farmacèutic analista el veig més en l'estructura hospitalària, donada la nova tecnologia.

La tasca social del farmacèutic d'oficina és important, en els aspectes de l'educació sanitària, l'automedicació i la dosificació.

APORTACIÓ ORIGINAL A LA TESI

En Martí Sunyol parla de la seva pròpia obra, de la seva afecció a la literatura amb aquestes paraules:

"La meva petita obra - si pot donar-se-li aquest nom - abarca una mica de tot: poesia, teatre, narrativa, articles periodístics, treballs de divulgació i escrits de circumstàncies, normalment de caràcter humorístic.

EI teatre fou la passió de la meva adolescència i joventut; fruit d'haver-ne llegit molt, més que no pas vist (Shakespeare, el teatre català d'avantguerra, Maeterlink, Ibsen,...). No guardo cap - s'han perdut - d'aquelles obres d joventut, efervescent i que escrivia d'una tirada. Vaig deixar el gènere i només més tard "EI mercat de ca l'ample" - obra breu que guanyà el premi "Teatre de camí" de Cantonigròs - té encara una certa gràcia d'imaginació i humor. He fet algun altre intent poc reeixit. Hi ha un "collage" nadalenc (representat en algunes esglésies l'any 1974) que té cert interès per a aquell moment.

La narrativa l'he cultivat darrerament. Havia escrit algun conte - les "Memòries d'un Sant Pere - fou guanyadora d'un premi literari a Puigcerdà i darrerament considero que "Més enllà de la cambra" té fragments ben aconseguits. Estic escrivint una obra més ambiciosa, "La Carena", que m'impulsa a dedicar-hi més temps. Actualment em trobo bé en la narrativa, tot i que em falta visió en perspectiva per a poder jutjar-la fredament. He rellegit alguns contes antics i hi he trobat elements prou vàlids, especialment en descripció d'ambients i esbós de certs personatges.

Els articles periodístics han estat quasi l'únic que he vist publicat. Els que han aparegut en el diari "Avui" no han estat mai encàrrecs, sinó col·laboracions que hi he enviat quan he sentit necessitat de dir

quelcom. Els apareguts en revistes comarcals eren també col·laboracions espontànies, que generalment ajudaven a fornir-

les de material. Alguns d'aquests articles els considero bons, tan d'estil com de síntesi, i és un gènere on - amb més constància i dedicació - potser el meu paper podria ser acceptable.

Si esmento els escrits de circumstàncies - molts d'ells també perduts - és perquè tenen un cert valor literari: auques, discursos humorístics "de despedida", brindis, poemes, representacions familiars, etc. Nascuts d'una manera espontània són molt millors que aquelles obres fruit d'un esforç o rigor intel·lectual, ja que la imaginació hi ha corregut amb major llibertat.

Potser un capítol que podria esmentar és el dels treballs de divulgació fonamentalment agrupats en el llibre "De La Garriga i la seva gent", ultra un altre sobre "els fets de maig de 1937 a La Garriga" i una ponència sobre "el valor del llenguatge en les cançons infantils". Són treballs en els quals m'hi trobo bé i bastant jo mateix, ja que reflecteixen la meva inquietud cultural i les ganes de fer-ne partícips als altres.

"Etopeia eucràtica" - títol humorístic - entra dins el camp dels escrits de circumstància, puix que fou amb motiu dels meus cinquanta anys que varem celebrar una festa amb els companys cantaires de l' "Schola cantorum universitària" i vaig dedicar un poema a diversos d'ells.

EI que he escrit no pot considerar-se una autocrítica, sinó una visió general".

La Garriga, 26 d'agost de 1986

Martí Suñol i Genís

(en el que publico sempre escric Sunyol)

BIBLIOGRAFIA

LLIBRES

- € “Antologia Poètica Universitària” Barcelona 1949.
- € “Antologia Poètica Universitària” Barcelona 1950.
- € “Antologia Poètica Universitària” Barcelona 1951-52. Els llibres de l’Ossa Menor.
- € “De La Garriga i de la seva gent” (E.R. Edicions Catalanes, Sant Cugat del Vallès, 1983) (147 pp.)
- € Etopeia Eucratica (La Garriga 1976)
- € Història Gràfica de La Garriga” de l’Albert Benzekry (pròleg del llibre).
- € “L’ombra d’en Lluís (conte) (Col. Verge de Montserrat, Granollers, 1977).

PUBLICACIONS

- € “Tele-Expres”.
- € “El Correo Catalán”.
- € “Avui”.
- € “Orfeo Laudate” (revista).
- € “Inquietudd”.
- € “Hoja de Acción Católica” = “Full Parroquial”.
- € “Butlletí Informatiu de Federació Farmacèutica”.
- € “Butlletí Informatiu de CIU” (La Garriga).
- € “L’Actualitat” (revista de Granollers).
- € “Butlletí del XIXè. Aplec de Matagalls”.
- € “Pou calent” (revista de La Garriga).
- € “Plaça Gran” (setmanari de Granollers).
- € Programes diversos de Festes Majors.

GERARD VERGÉS

Poeta i biògraf-narrador

BIOGRAFIA

Gerard Vergés neix a Tortosa el 7 de març de 1931. Fa el Batxillerat a l'Institut d'aquesta ciutat i després al Col·legi de San Ignasi dels jesuïtes de Sarrià.

Estudia Farmàcia a la Universitat de Barcelona el 1955 i es doctora el 1961 amb excel·lent. Feu la Tesi a la càtedra de Fisiologia, sobre l'acció d'una sulfamida hipoglucemiànt, amb el professor Arseni Fraile. El Dr. Fraile, el Dr. Moreno i el Dr. Suñé, que li ensenyà Galènica, foren l'excepció - ell mateix ho declara - en un món "impermeable i dictatorial" com era aquell.

Entra a la indústria farmacèutica el 1957 la qual cosa li serveix per agafar experiència i publicar diferents treballs que aniran engruixint el seu currículum.

És el 1966 quan inicia la seva activitat d'analista clínic de consolidació professional en que estudià, treballà i també impartir classes de Biologia en el Centre associat de Tortosa de la UNED (Universitat a distància), i feu conferències: UNDF, Tortosa 1977, sobre dèficits vitamínics, i dos al Col·legi Oficial de Farmacèutics de Múrcia, sobre la trombosi i arteriosclerosi (1980).

Una tercera i última etapa, per ara, comença el 1976 amb la fundació de l'empresa "Química Clínica Aplicada S.A." (QCA) on és director tècnic i encara continua: reactius per a bioquímica, per a immunologia, etc.

Dins la seva especialitat d'analista ha impartit classes al Col·legi Oficial de Farmacèutics de Tarragona sobre "Tècniques bàsiques d'Anàlisis Clínics" el 1971 i 11 1975; sobre orientació a les oposicions del cos de farmacèutics titulars el 1976 i sobre proves d'urgència d'anàlisis clínics, dos el 1978 i un l'any 79.

Es casà l'any 1957 i té set fills. El primogènit és farmacèutic i també es diu Gerard, circumstàncies ambdues que s'han repetit en les quatre últimes generacions. També té un altre fill que estudia farmàcia.

ACTIVITAT LITERÀRIA

Com a escriptor podríem destacar dues vessants: el narrador-biògraf i el poeta.

És en aquest gènere en el que comença ja des de jove i forma amb una colla d'amics la revista literària "Gèminis" des de 1953 fins al 61. Així ha publicat, en poesia, dos llibres "L'ombra rogenca de la lloba" (1981) i "Long Play per a una ànima trista" (1986).

Respecte a l'altre camp de narrador-biògraf també ha publicat dos llibres: "El pintor tortosí Antoni Casanova" (1983) i "Tretze biografies imperfectes" (1985).

CÀRRECS I DISTINCIONS ACADEMIQUES

L'any 59 obté l'accèssit al Premi de la Reial Acadèmia de Farmàcia.

Obté el premi Safa l'any 1962.

Soci numerari de l'"Associación Española de Farmacéuticos Analistas" (AEFA).

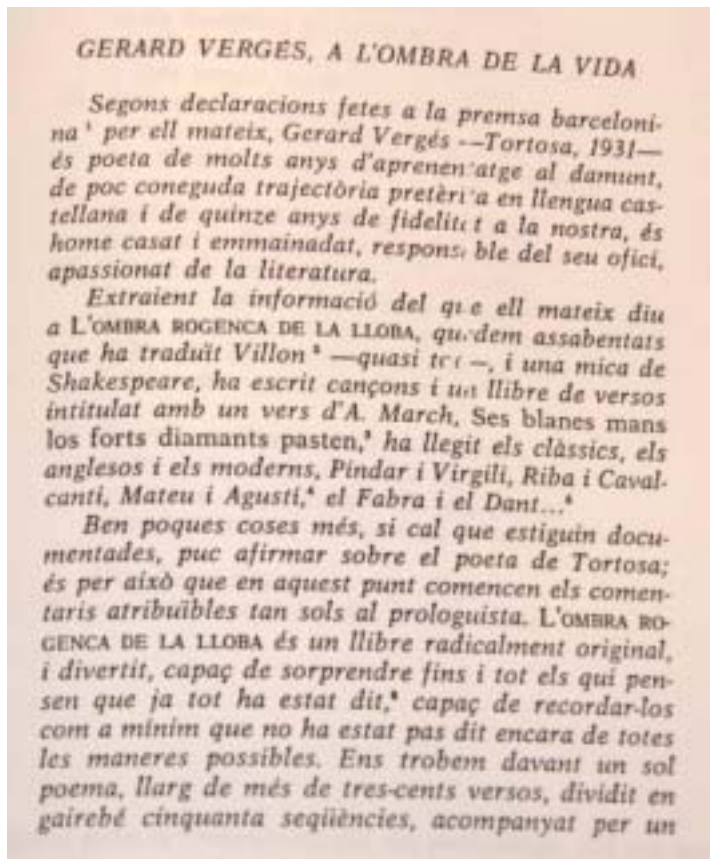
PREMIS LITERARIS

- Premi Carles Riba 1981 pel conjunt de poemes titolats "L'ombra rogenca de la lloba".
- Premi Josep Pla 1985 per l'obra "Tretze biografies imperfectes".

"L'ombra rogenca de la lloba"

El 1981, el jurat del premi "Carles Riba" el va atorgar a Gerard Vergés per la seva obra poètica "L'ombra rogenca de la lloba".

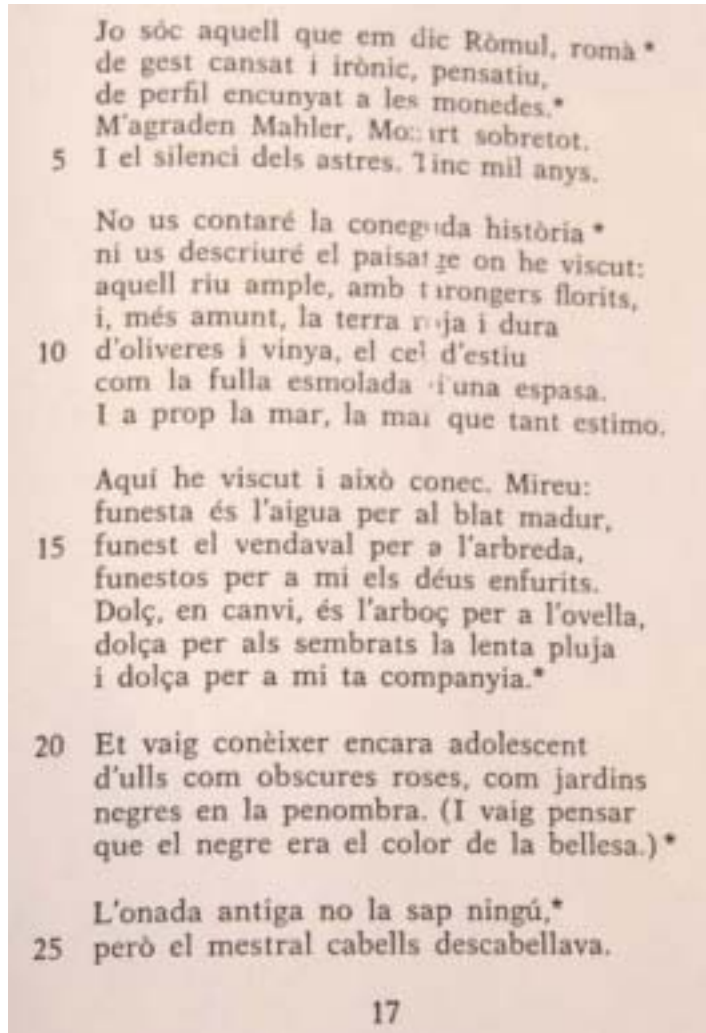
Aquest llibret va ésser prologat pel conegut poeta Xavier Bru de Sala que comença el seu comentari així:

I en veritat té raó. Aquesta obra, meitat ver i meitat prosa, sorprèn per la seva originalitat.

Els dos bessons criats per la lloba capitolina en l'antiga llegenda de la fundació de Roma, Ròmul i Remus, donen nom a la primera i segona part del llibre.

Ròmul és, en primera persona, qui s'explica. Representa, en realitat, la veu del poeta-autor. Comença a l'estil d'Ausias March amb un conegut decasíl·lab:

Segueix amb la presentació del seu personatge, del seu ambient i dels seus sentiments.

Segueix descrivint amb profund lirisme els fet de la història antiga amb els herois, els pensaments i el plaers d'aquella època.

Després d'això, comença a ficar-se endavant per la història i les arts. Van sortint referències a Ramon Llull, Vicenç Ferrer, Goethe i Voltaire, entre d'altres. Parla del Nadal, de Déu Pare. S'introdueix en els trobadors i l'Edat Mitja, per desembocar al Renaixement amb Dant a qui coneix bé.

Quan és Nadal envien els noiaris
targes postals amb neu i purpurina.
110 Quan és Nadal, del vent viuen els flops.*
Teníem fam, i amable era la lloba.
Penso en les vuit mamelles de la lloba,
penso en l'alè nutrici de la lloba,
penso en l'ombra rogenca de la lloba.*

115 Per tot això (i per més coses que callo)
deixo a la lloba aquells ramats d'anyells
que entre vinyes pasturen, vora l'Ebre.
Deixo els meus llibres al bisbat d'Hipona
(sense lluitar no hauria mai vençut)*

120 i el meu jardí a una dona enamorada.
Als déus volubles deixo mil sextercis
per a ofrenes de cera i lliris candida.
Deixo el meu cor als cucs. També la ira.
Deixo la meua vanitat al vent

125 i l'amargor a la mar. Als meus amics
deixo per sempre la fidelitat.

Ara recordo Flebas, el fenici*
que morí fa pocs dies. De cop sobte,
quan se l'enduïen els corrents marins,
130 oblidà el crit de les gavines. Era
ben fet i jove Flebas, el fenici..

. . .

Si per paratge: d'ombra caminem,
hi ha alguns mortals, en canvi, benaurats.
280 El Dante, per exemple, va entrar al Cel.
(No hi entrarem nosaltres.) I ell que havia
patit de desamor, patit l'exili,
va veure Déu, ja veure Beatriu.
Dreu —ja ho sé— que foren temps obscurs,
285 que al 1300 la gent no eren com ara,
que discutien sobre causes últimes
—l'amor que mou el sol i les estrelles—
i sobre l'insegur sexe dels àngels.

(Àngels volaven per les altes voltes
290 d'un firmament poblat de rossinyols.
La mar era habitada de dofins
i els unicorns corrien per les prades.)

—Ah —em digué el goliard—; imita els déus
i, molt més que els estudis que et capliquen,
295 estima Juliana i sa germana,
la benigna bellesa dels seus pits.
Ecce florescunt lilia.

(I era cert.*
Un verd tendre creixia entre les frondes.

Fragment de "L'ombra rogenca de la lloba". Aquí surt el vers que dona títol al llibre.

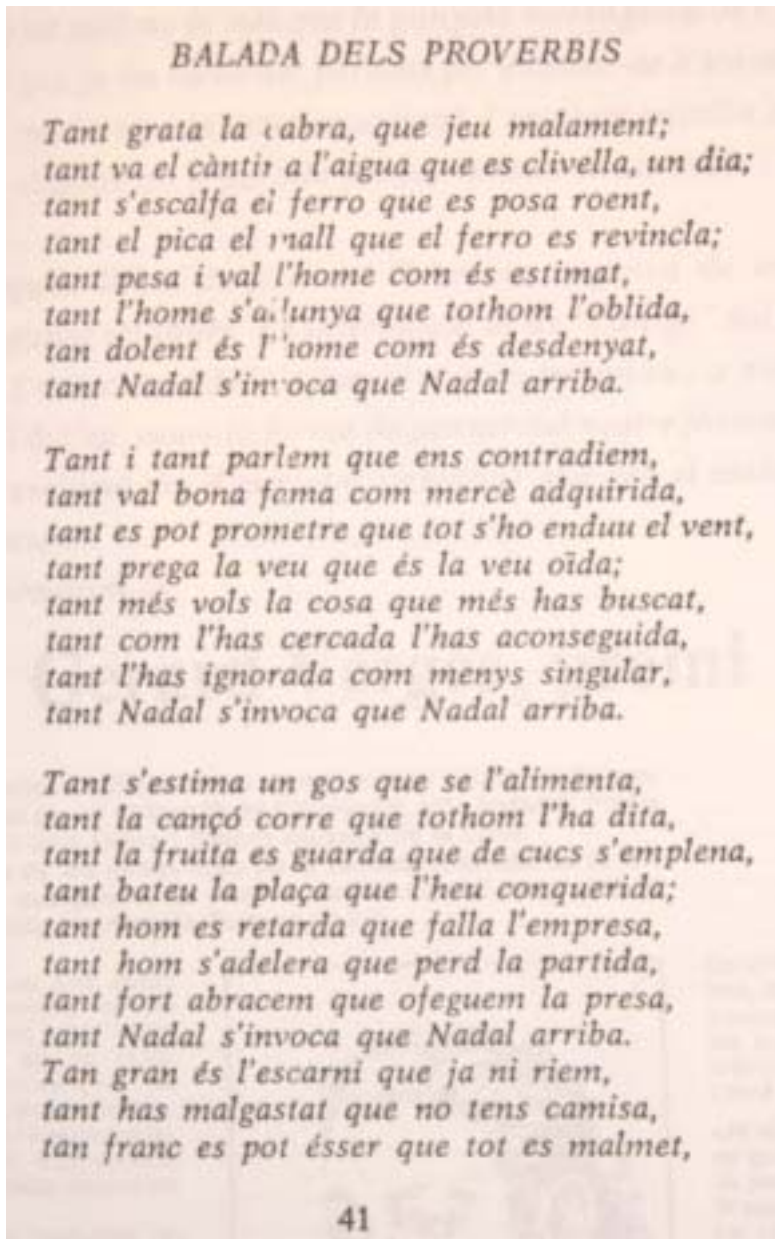
I per finalitzar el seu poema, cansat, juga amb els versos:

Sobre la taula, copes, fruites, flors.
300 Brillen els ulls i les enceses galtes,
i del crepuscle d'or arriben músiques.) *
Jo vaig tirar les cartes del tarot
d'un cop de puny a terra. Vet aquí
l'arcà XVIII, la Lluna. Vaig mirar-la:
305 plora la Lluna llàgrimes de foc.
Dos gossos lladren a la Lluna. Un cranc
neda dins l'aigua musical i blava.
Les torres són la porta de l'infern.*
I l'arc de sant Martí, quan sortirà?:
310 solideus de color de buguenvillea,
camises de dormir color de lliri
i bruses del color de les campanules.

Altius Atalaiers Albiren Astres;
Barbuts Botxins Burxaven Budells Buits;
315 Cantem Cançons Com Còdols, Com Cairells; *
Delmes Donen Donzelles Delicades;
Esperances Enterren Els Esclaus;
Fogueres Feien Fum; Figueres, Figue;
Gats Golafres Glopegen Gin Glaçat;
320 Hi ha Horribles Homicides Honorables;
Ignoreu Improperis I Ironies...
(Cansat estic i acabo l'alfabet.) *

Cansat estic i em pesen les parpelles.
I, sobretot, em pesen els pecats.
325 Posat a dir, les vèrtebres em pesen;
posat a dir, l'espant de les gavines,

La segona part de l'obra és la titulada Remus.
Es tracta de les notes explicatives adjuntes al poema del seu germà. I aquí vé un batibull de referències als clàssics, numerades, divertides, minuciosament absurdes. Hi inclou una xiroia "balada dels proverbis":

Conclou finalment amb una cançó dels oficis.

Aquesta segona part en prosa és més llarga que la primera, la poètica. En ells se'ns mostra generosament la gran formació humanística d'en Gerard Vergés que ell es complau a barrejar indiscriminadament.

Com en Bru de Sala hem arribat a la conclusió que el poeta és un satíric. L'enrevessada ironia que es filtra entre els seus versos ens mostra la seva mala intenció. Ella l'amaga amb un caire solemne i clàssic.

Però tot això no és més que la ganyota melangiosa de l'home adult, de l'home que ja ha sortit del paradís per endinsar-se a través de la vida pràctica i moderna a la destrucció final. I empro aquesta paraula mal dita, que al poeta no li agrada perquè li recorda els mals i que s'escriu nostàlgia.

D'aquest llibre de poemes, "L'ombra rogenca de la lloba", en surten algunes crítiques. És interessant la de "Canigó" del 16 de gener de 1982. Es preocupa de la situació poètica tortosina i a més, permet, a través del diàleg, veure la forma de pensar del nostre farmacèutic poeta i la seva evolució des d'escriptor immadur que usa el castellà al poeta català i acurat.

Reproduïm-la:

Gerard Vergés (Tortosa, 1931) des del repòs i el dolç aïllament del seu poble (considerat per ell el Magrib de Catalunya), s'ha endut el Premi Carles Riba 1981 amb l'obra *L'ombra rogenca de la lloba*. Gerard Vergés és una de les peces clau de la cultura tortosina de la tan pacífica i envitnicollada postguerra. Es donà a conèixer a vint anys amb el llibre *Corazón en acecho* i la novel·la *Eclipse de sol*.

Lany 1952, juntament amb Jesús Massip, funda la revista literària «Geminis» (Tortosa, 1952-1961), d'un nivell francament alt, on «s'escriuen coses incòntinament serioses i incòntinament», i amb una important difusió i incidència nacional i internacional, que hagué de sortir, però, la persecució de la censura i ser redactada majorment en castellà. «Geminis» intentava de capturar un punt amb la tradició literària estroncada per la guerra civil, i si bé el seu primer contacte és amb el món literari castellà (Vicente Alexandre, Gerardo Diego, Alfonso Sastre, J.M. de Quinto) ben prompte establirà relacions amb el món cultural català, sobretot d'ençà de la presència de Carles Riba. La dècada dels seixanta són anys de silenci i de reflexió. Gerard Vergés deixa de publicar i es reclou en una profunda lectura. Després tornarà a l'activitat literària ja de la ma de la seva llengua i amb la maduresa i l'acurada precisió que doten els anys.

A catorze anys, segons un dibuix de l'aquarel·lista Guillem Fresquet.

Gerard Vergés és l'home de la peça ben feta, del gust per la bellesa clàssica, del poema refinat i poic. L'home de la ironia subtil i del distanciament aristocràtic, tal com s'autoretrata en l'íntic de l'obra guardonada:

«Jo soc aquell que em dic Romul, romà, de gest cansat i irònic, pensatiu, de perfil encunyat a les monedes, Magraden Mahler, Mozart sobretot, i el silenci dels astres. Tinc mil anys...»

Ens red amb una copa de xampany per celebrar-ho i colza per colze d'aquell Franz Francken que tan meravellósament descriu Romul a les acotacions al poema de Romul.

— Gerard, com t'incies en el quèter poètic?

— Recordo que als tretze anys vaig fer al·lo que en delem al col·legi «una nansió» sobre la descripció d'un bòsc. El professor (pare Zurbitu) va qualificar-la de «Muy bien. Gusta por el espíritu de observación que muestra». En realitat aquell bòsc no era tal, al·lo era una pel·lícula de Walt Disney que ja vaig anar posant en solta.

— Veure una lectura que en marqui, en dire que el desvetllis?

— És possible, però jo aquest llibre no el recomano. En veure iniciar amb lectura castellana, car el català era un mínim de llegible que no comptava per a res. Nosaltres som fills pel·liconats de la generació castellana del 27, i arribem a la poesia a través d'aquesta gent, que representa un gènere d'una altra estètica, mentre que les literatures occidentals, i és clar, quan tu vols escriure en català es com un Ford de 1920 que va pegant però i esperes per tot ameu.

— Així doncs, en començar, et trobes d'una banda amb un idioma castellà que és del punt de vista d'expressió, de tons i de ductilitat, com a instrument de donones, però l'adones que, en el text, això és una cosa sense autenticitat, que t'és imposat. D'altra banda, tens una llengua pròpia catalana amb la qual realment penses, però que és totalment inconcreta i fèrtil de barbarismes. Finalment tens una altra llengua que coneixes, no pas com la castellana, i que és la llengua de nivell d'expressió literària a la qual vols arribar: és definitiva, que no tens res de bo per expressar-la: la castellana perquè és en la pròpia, la catalana col·loquial perquè evidentment no és vàlida i la catalana normativa que no coneixes a tot, perquè la s'han negat l'ensenyament.

— Així doncs la teua generació capada, que no sap ni l'auell del cap i calat; perquè a gran pecat de Barcelona és que mai no ens ha missionat. Tot l'ho haves de fer pel teu compte, i sort vam tenir d'un llibre que ens en va donar consciència.

— Què significa en la teua vida literària aquest primer llibre de versos?

— És un fruit primerenc; un fruit que en la enyorjar perquè és una obra de jove sense massa temps. I no en veig d'ure sortir gaire entusiasmat quan no hi ha cap obra que el continuï.

— «Geminis»?

— Així «Geminis», en canvi, comença una certa maduresa. Tint Jesús Massip on jo tenim un fort sentit hipercrític i tot passava per l'adrapador. Així, penso, establen una revista acurada, a un nivell que la veia encara avui dia. Allí hi escriuen el malaguanyat Alfons Carner, Conxar, J.A. González Casanova, i el celebrat de Dret Polític; l'impressor Peco Casamajó, home d'una gran sensibilitat que quan tots n'calafres hem a les beceroles, ell ja s'havia empassat tota la literatura d'avantguarda; Ramon Perec Bosfill que entenia de novel·lisme que ningú... i d'altres com Miquel Balcells, un ser atrebitari i esbany, timental i difícil, però d'una solida penetració crítica en el món de la poesia.

— Per què el silenci després de «Geminis»?

— Són lets biològics. Et trodes destinat, ja que després d'aquella època sense la mancança de la teua llengua i necessites una veu més pròpia i més solida. Són deu anys sense escriure res. En realitat el silenci és perquè calentes que vas pel món sense carnal d'excitat.

— Fa molts anys vaig escriure un article on deia que la poesia com a fet poètic calia enterrar-la. Al nostre país encara no havia sortit la Nova Cançó i, per tant, pensava que el llibre era una cosa de minoria. Per cert que Vicente Aleixandre, en una de les cartes que escrivia a Jesús Massip, deia: «Vejo que Vergés extiende certificado de defunción a la poesía».

— Ara mantinc la idea que la poesia com a fet literari, el llibre de poemes, queda molt «dèmodé». La cançó potser sí que és una forma de portar la poesia a la gent; són els nous trobadors.

— La poesia com a fet de cultura és important, però com a eina de comunicació i de transcendència, ho poso en dubte. La poesia com a ens abstracte aplicat a unes altres arts podria continuar essent vàlida. Però la poesia pura com a tal poesia, em fa l'efecte que és un article obsolet.

— Com recomences?

— Llegint tota la poesia catalana, sistemàticament, i agafant el Pompeu Fabra com a llibre de capçalera. Quan arribes aquí a quaranta anys i escolg, la teua poesia, bona o dolenta, ja la tens feta, perquè, com a poeta, tens molt de camí fet. En aquell moment vaig fer un recull i quadern de poemes, i vaig plantejar-me si calia continuar o deixar-ho córrer. Javors vaig enviar-ho a Pere Quart. Ell em va escriure una carta molt afectuosa encoratjadora. I vaig pensar «ja anem ja».

— Llavors decideixes presentar-te al Carles Riba...

— Bé, jo al Carles Riba ja hi havia anat... «niende». Però com que diuen que la instància té un premi... Aquest llibre era més elaborat, i estava fet amb gra. Però no em considero immortalitzat: jense que això és un país de sis milions d'habitants; del llibre en faran 750 exemplars dels quals se'n vendrà la veltat (375), i dels 375 se'n llegiran 200, els quals uns 25 diran «doncs, no està valament». I llavors penses, jo m'he assat una nit d'insomni en fer un decal·lab per arribar a aquest resultat?

— Què és L'ombra rogenca de la floba?

— Vaig fer un poema llarg. I en cert moment vaig pensar que m'hauria agradat l'explicar alguna cosa que no quedava res clara, fer alguna precisió. D'altra banda resultava una mica simple posar otes a peu de plana. I llavors se'm va córrer portar les coses a un límit, i vaig ensar de fer una exegesi del meu llibre, però com que la cosa quedava una mica ridícula, se'm va acudir això dels essons: Fun, poeta, i l'altre, el que anata l'obra. Calia pensar en dos besons il·lustres: Ròmul i Remus. El títol a una cita de Virgili. Això dona peu a ser una cosa una mica irònica, una mica idòlia, perquè quan fem poesia tots ns posem transcendents i a veçades a cal tant. Aquesta és la idea del llibre.

— En quines línies o en quins pressupòsits emmarques la teua obra?

— Tot el que escriu, i tot el que escriu la em decent, desemboca en el mateix, i una carta sensació de fugacitat. Una trspena que miri objectivament el món se l'envolta no pot parlar de flors i plies.

— Així doncs, com veus el futur de la poesia?

— Absolutament minoritari. Que això en un moment determinat pugui influenciar altres arts, pugui influenciar l'aplicat, pugui servir de testimoni, pugui ajudar a perforar el misteri, pugui salvar els mots (com deia l'Espriu), pot semblar poca cosa, però és molt.

— I l'avantguarda poètica a Catalunya, com la veus?

— Ha llegit molt, però anàrquicament. Pense que, tanmateix, és el que es fa a tot arreu. Potser del que tots encara som una mica fills és del surrealisme, perquè aquí hi ha una mina. En allò que la poesia té d'irògic, d'un altre nivell distint de la imatge habitual, el surrealisme encara està fent camí.

— No seria positiu i renovellador, adhoc urgent, tornar a treure «Geminis»?

— Sí que ho seria, però jo personalment no m'hi vaig amb cor. El que m'agradaria molt és que hi haguessin gent jove que ho fes, i llavors m'hi apuntaria. Que a un nucli com Tortosa, que pretén ser la capital de les Terres de l'Ebre, no hi hagi, almenys, una mica revista cultural que doni nota del que es fa, del que es pensa, és una mica greu.

— Com veus l'evolució poètica a Tortosa, el moment actual i les possibilitats de crear un ambient literari?

— Hi ha gent molt vàlida en aquest moment, com Jesús Massip o Zoraida Burgos. A altres llocs amb menys motius pugem al podi. Però aquí sempre ens movem en un ambient tancat i escauflit, et sents com desconectat, i som una mica al desert, som, com tantes vegades dic, el Marroc de Catalunya.

— És que Barcelona és el melic del món?

— Sí que ho és. Perquè Barcelona ha fet possible la continuïtat cultural i lingüística del país. Això no obstant, no deixa de ser una mica empipador que per part de Barcelona hi hagi una certa tendència a primar, ciclicament, valencians, balears i catalans del nord, cosa que, d'altra banda, em sembla bé i oportuna, però caldria no oblidar tampoc la frontera de l'Ebre.

J. Francesc Massip

"El pintor tortosí Antoni Casanova (1847-1896)"
(Gèminis Edicions, 1983)

Aquesta segona obra en la producció de Gerard Vergés és un estudi aprofundit de la biografia d'aquest pintor i una anàlisi exacta de la seva forma de dibuixar i pintar. Noranta-cinc llibres consultats de bibliografia general d'art i especialitzada sobre Antoni Casanova, i les qualitats literàries i observadores d'en Vergés així ho demostren.

La presentació és acurada gràcies a la contribució econòmica de l'Ajuntament de Tortosa i la Diputació de Tarragona.

La portada ja ens mostra un exemple de la pintura d'en Casanova en color amb el títol del llibre com a peu i al darrera una fotografia d'en Vergés del qual s'explica la seva activitat literària a grans trets.

també es diu que l'Editorial enceta amb aquesta obra una sèrie de monografies i estudis relacionats amb les terres de l'Ebre.

La nota biogràfica no amaga que G. Vergés és doctor en Farmàcia i que la intenció en escriure sobre Casanova és "la reivindicació d'una de les figures catalanes més il·lustres i més ignorades de l'art de la segona meitat del segle XIX". Després dels "Agraïments" ens trobem amb l'escrit signat per Ricard Salvat el 12 d'octubre de 1983. Es titula "A manera de proemi o carta". Aquesta presentació del llibre escrita també per un tortosí reivindica la figura de Casanova, artista no estudiat pràcticament. Pintor del realisme post-romàntic (com el defineix Gerard Vergés) d'igual vàlua a d'altres contemporanis molt valorats, va quedar marginat dintre el camí de l'avantguarda i es va decantar per les Exposicions Nacionals.

Valora molt positivament aquesta biografia d'en Gerard Vergés degut a les poques fonts de què ha disposat, al "to especial a l'hora de valorar la feina dels col·legues i encara més la d'artistes que produeixen en altres llenguatges", a què el considera una obra d'amor, saviesa i sensibilitat.

L'obra es divideix en dos gran apartats: Biografia i Apèndix.

La biografia es compon d'un pròleg del propi Vergés i un estudi acurat dels períodes en què divideix la seva producció pictòrica segons la ciutat d'estada.

Fa una explicació precisa i paulatina de la seva vida i pintura paral·lelament.

El començament del pròleg el veiem a la pàgina següent. Es combina perfectament l'anècdota científica amb l'art de la literatura.

Pròleg

Recordo haver llegit a un llibre de Microfotografia —fa un grapat d'anys— la frase següent: "Si a les vaques no els agradés la mostassa, no existiria el cinema". I recordo també que l'autor de tan aventurada com pintoresca afirmació, s'apressava a explicar-se: feia ja un segle que s'havia inventat la fotografia i encara s'ignorava el mecanisme pel qual les plaques de gelatina eren impressionades per la llum. Va ser el químic Sheppard qui descobrí que la sensibilitat de la gelatina emulsionant —d'origen boví— era deguda a la presència de certs àtoms de sofre que procedien de les plantetes de mostassa que menjaven les vaques. Una llarga història, com veieu.

Semblantment asseguro que "si no fos pels pastissets, jo no hauria escrit mai el present llibre". I també m'explicaré. Els famosos pastissets de Tortosa, fets de farina, oli, sucre i cabell d'àngel, i que tenen —com tantes coses nostres— un indubtable origen àrab, fa trenta—cinc anys eren encara una llamineria artesanal. A moltes cases, en arribar la festa major, per als grans convits, per als sants, es feien pastissets. Unes altres famílies —el cas de la meua— els compraven. I els compraven inevitablement a dues pageses de reconegut prestigi: La Gerra o la Calces. La Calces —i és aquí on volia arribar— vivia al carrer Major del barri de Remolins, a Tortosa. Era una dona menuda, polida i prima com un fil d'or, de cabells blancs sota el mocador de cap, i vestida d'obscur fins als peus. Xerrava poc i feia un posat adust. A casa seva tenia penjat a la paret (unes parets emblanquinades de calç color blau cel i amb una greca al sòcol) un dibuix d'un Nen Jesús gitat sobre una creu. Al dibuix hi havia una llegenda molt llarga, feta amb lletra d'impremta: "El Nen Jesús. El dedico als meus Srs. i estimats pares en prova d'agraïment per les mortificacions que passen per mi. Antoni Casanova i Estorach, d'edat 14 anys, essent deixeble de D. Josep Planella. (Sense retoc del mestre). Barcelona, a 6 de maig de 1862". No cal dir que la Calces tenia més dibuixos i pintures d'Antoni Casanova (després explicaré per què) i no cal dir tampoc que el meu pare n'hi va comprar alguns.

Amb tot això vinc a referir-me que, des dels quinze anys, he estat en contacte amb la pintura de Casanova i que algunes de les seves obres —tan suggerents— m'han acompanyat sempre. Moltes vegades, mirant aquell cardenal que duu les ulleretes a la punta del nas i que somriu maliciós i irònic, m'he preguntat per què tant de silenci en torn de l'obra de Casanova, per què tants estudis que són només un esborrany, per què tants buits sobre la seva vida.

Antoni Casanova va ser un pintor que, al seu temps, assolí un èxit fulgurant,

En la biografia, Vergés ens descriu en Casanova que va ser elogiat per Pedro de Madrazo com el "primer dibuixant del món" però que visqué en un ambient on s'estilava una pintura pèssima i passada de moda: pintures de costums, escenes històriques amb personatges disfressats.

Fou en Casanova un artista meticulós, precís àdhuc en el més petit detall perquè segons el nostre farmacèutic en sap tant de pintar i dibuixar que trobem a faltar aquell punt d'imperfecció. "Quan *malgré lui*, fracassa, ens trobem - moltes vegades - davant una obra literalment fascinant", diu G. Vergés.

Bevent en moltes fonts - i moltes també equivocades - Gerard Vergés aconsegueix confeccionar en aquest llibre una correcta biografia del pintor des de 1847 quan nasqué a Tortosa fins a la seva mort al 1896 a París.

Analitza tots els punts obscurs de la vida del pintor, però la tasca de l'autor no és només la de comprovar i ordenar dades sinó també la de situar el personatge en cada un dels moments. Així ens descriu la

Tortosa de 1847, la casa del pintor i el que devia sentir-se en aquells moments. Ja anant a l'escola Casanova pinta als llibres i cartipassos.

Divideix la vida de A. Casanova en diversos períodes:

- Tortosa (1847-1857). És un nen que mostra el seu talent.
- Barcelona (1857-1865). Primers mestres: Josep Planella i a Llotja, Claudi Lorenzale (deixeble de l'escola nazarena de Roma, pintura sense nervi).
- Madrid (1865-1870). Escola de Sant Fernando, amb el mestre Federico de Madrazo.

Gerard Vergés critica A. Casanova com a autor de pintura d'història, artificiosa sense perspectiva aèria, opaca però molt millor que la dels seus contemporanis. A més en Vergés es queixa de què, fins i tot els crítics d'art només coneixin aquesta vessant de la producció de Casanova.

- Barcelona (1870-1871). Guanya una pensió de la Diputació per anar a Roma.
- Roma (1871-1875). Promocionat pel marxant Goupil; coneix a Ricardo Madrazo, Luis Jiménez Aranda, A. Mas, Villegas, J. Planella i Rodríguez, i sobretot, Fortuny del qual s'influencià.
- París (1875-1896). Anys de participació en exposicions universals contínua des de 1876 a 1889, d'èxits i diners, d'honors i premis i homenatges de la mateixa Tortosa natal.

Després del disgust per la mort del seu pare, d'un robatori que el deixa pràcticament arruïnat, i d'un atac d'apoplexia, mor d'un atac al cor.

La relació de les obres presentades a les Exposicions Nacionals de París amb observacions diverses apareixen a l'apèndix del llibre. Però el que interessa a l'autor és l'estudi psicològic del personatge a través per exemple, de la persecució per Itàlia que el pintor fa amb un inspector de la Sûreté per arreplegar els models que l'estafaren a París.

Aquesta intenció continua a l'Epíleg del llibre on parla de la mort del pintor cansat per un atac de cor degut al disgust del robatori, així ho expressa un any més tard la seva germana Rosa en una carta a Francesc Mestre i Noé.

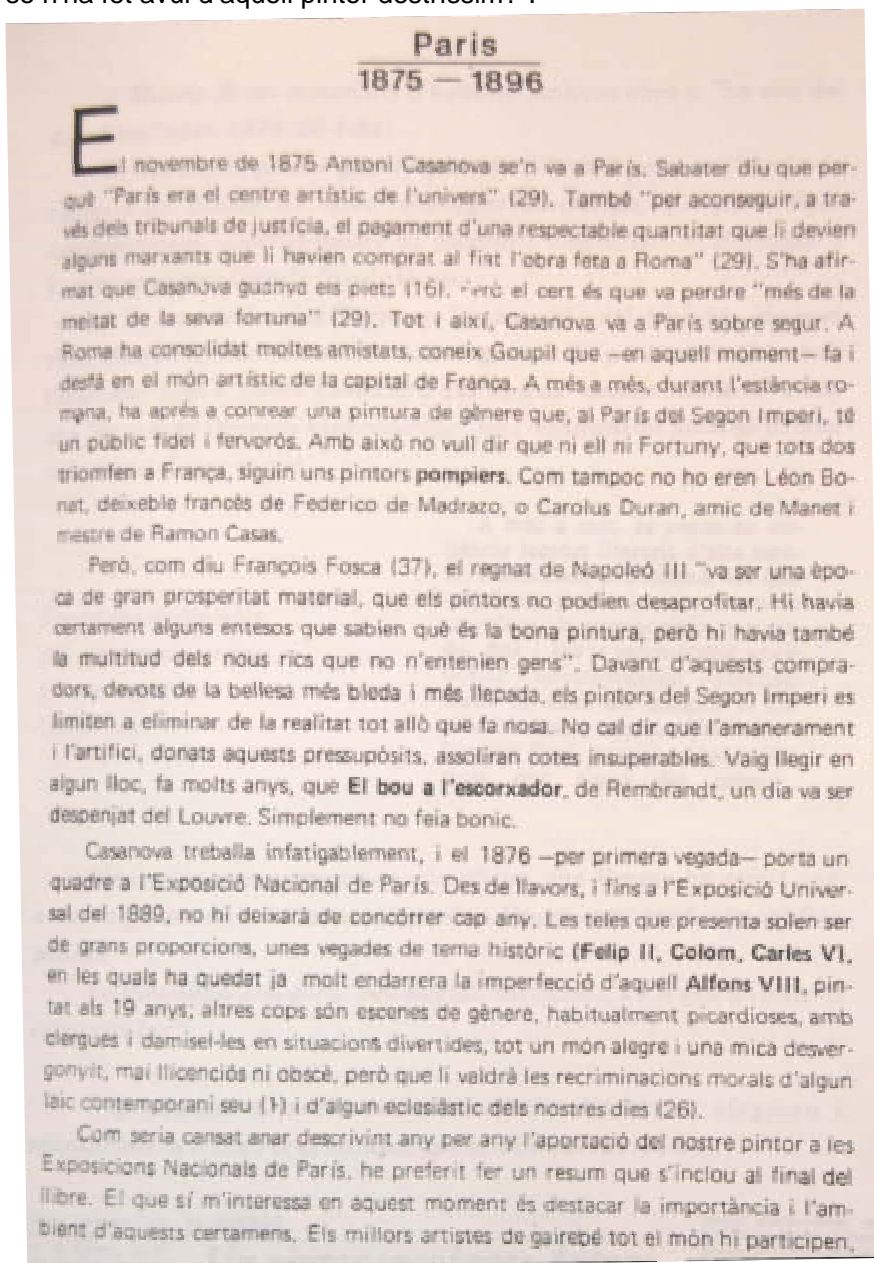
Aquesta forma d'ésser gasiva, avara, que el fan en ocasions tancar-se a l'estudi per dedicar-se a la pintura incansablement, i a un tipus de pintura que sap segur que vendrà, cosa que no li permet "fer aventures", l'esperit incansable, i un caràcter trist,

desconfiat, retret, esquerp i depressiu, és a pinzellades el que es desprèn de l'explicació d'en Vergés.

Hi ha molts punts obscurs en la biografia, ens mostra el nostre farmacèutic: si el pintor arribà a casar-se, es parla d'una vídua en la necrològica que no apareix mai abans; què volia fer amb els 200.000 francs or que guardava a casa seva per a un projecte i que li robaren; quins eren les creences d'Antoni Casanova.

Totes aquestes preguntes ens les planteja l'esperit investigador i encuriós del nostre farmacèutic que literàriament clou amb el mateix interrogant que comença:

"Què se n'ha fet avui d'aquell pintor destríssim?".

A la pàgina anterior se'ns mostra l'estil directe de G. Vergés que domina també l'art de la pintura.

J. Massip fa un comentari d'aquesta mateixa obra a "La veu del Baix Ebre" núm. 1374 (20-I-84).

Destaca la passió que Vergés com a tortosí posa en l'obra i en l'elogi d'un pintor no molt reconegut o cotitzat. Compara dues característiques contraposades de biògraf i biografiat: to dramàtic i burleta, transcendental i frívol alhora.

A la revista local d'"Informes" (núm. 35) del 18-I-84, Manuel Pérez Bonfill li fa un comentari molt elogiós de "El pintor tortosí Antoni Casanova" (1874-1896). Considera que és una "delícia literària" en la que "no es nota l'aparell historiogràfic" tot i mostrant les fonts de la seva informació. I això és cert.

Fragment destacable del comentari sobre l'obra aparegut a "Informes"

A més a més, es posen en evidència factors literaris d'alta escola: l'arrencada proustiana, les descripcions matisades, la narració cautelosa, la composició, mesurada, fins i tot la inconcreció anecdòtica i circumstancial —efectivament, la dona del balanç és Cecília Madrazo, segons Gimferrer— l'enjòlit final, aquella vídua misteriosa que algun dia robarà...

Una mica més exagerat és que afirmi que Vergés ha escrit una novel·la policíaca, si bé manté l'interès, i augmenta gradualment fins al final.

La considera una obra "ben escrita, idealitzant, un si és o no irònica i crepuscular".

Reprodueixo a continuació la crítica literària, elogiosa i equilibrada de Joan Perucho, apareguda a l'Avui (31-VI-84):

"Tretze biografies imperfectes" (Ed. Destino Barcelona, 1986; 250 pp.)

Gerard Vergés guanya el 1985 el Premi "Josep Pla" que publica edicions Destino. La seva obra es titula "Tretze biografies imperfectes".

En la introducció, l'escriptor avisa de la classe d'històries que relata. El personatge biografat no és més que l'excusa per explicar coses, pensaments, sentiments i records de l'autor. Això li permet de lluir la seva vasta erudició literària i artística en general. Estan escrites en to lleuger, col·loquial, com qui no vol profunditzar, però ja ho crec que ho fa. Esmicola els més petits detalls i, tot citant, una llarga bibliografia, ens dona la seva visió personal i ben acurada del personatge.

La primera biografia és la del pintor Gustave Moreau, que ell estudia a partir de la seva visita al museu Moreau de París. L'autor observa amb interès la dimensió dels quadres de l'artista, tan grans i la seva foscor, els seus jocs de llum. També esmenta que moltes teles són inacabades i això les afavoreix perquè són més vibrants, més aèries.

En un moment en què els pintors de moda es dediquen a la pintura històrica, Moreau consagra la seva vida als assumptes bíblics i mitològics. Moreau no vol pintar homes sinó deus.

Les teles d'aquest pintor són com dibuixos acolorits, no projecten ombra perquè els manca la llum. Per això aquesta pintura que sembla realista és, en realitat, cerebral, ens explica en Vergés.

L'autor comenta magistralment les "heroïnes" de la pintura de Moreau.

La intencionada ambivalència genèrica dels mots i la cautela del text donen prou llum. I tant devien estimar-se que el pintor va exclamar després d'aquella mort: «Déu és cruel amb els artistes, com l'ocellaire amb els seus ocells, que els rebenta els ulls perquè cantin millor». La imatge és literàriament feliç. En altres consideracions, no hi entro.

Però parlem ara dels temes, i singularment de les heroïnes de Moreau: són Pasifae, desflorada per un brau; Leda, fecundada per un cigne; Dànae, fertilitzada per la pluja d'or. (A tota la mitologia grega abunden les argücies eròtiques de l'insadollable Júpiter. Però, en el fons, les que paren les trampes són les deesses. Júpiter, com sol passar en gairebé totes les històries d'amor, poques vegades és el seductor i quasi sempre el seduït. El giny i la simulació i la malícia són armes femenines.) Finalment, i seguint el que devia ser el pensament de Moreau, hi ha Salomé, la bellíssima princesa que fa decapitar el Baptista, el masclé. La iniquitat arriba aquí al seu límit. Llevat de sa mare, que és la dona munificent i protectora, per al pintor totes les femelles són perverses. Totes les dones, a més a més, conflueixen en una sola dona. Fins i tot físicament. Així ho assenyalà —i és ben cert— el qui fou patriarca del surrealisme, André Breton, quan, recordant la seva primera visita al Museu Moreau, es referia a «aquesta dona que, gairebé sense canviar d'aspecte, és successivament Salomé, Helena, Dàlila, la Quimera i Sèmele». Efectivament, és sempre la mateixa dona. La qual cosa (tractant-se d'un homosexual com Moreau, i sigui dit sense circumloquis) no lliga gens amb aquella idea que jo tenia apresada de sempre, segons la qual la fixació sentimental i sexual i estètica sobre un únic model de dona és signe de masculinitat. Però avui Sigmund Freud està en crisi.

La història de Salomé, que Moreau va pintar centenars de vegades, la sabem per sant Mateu, per sant Marc

S'estén després sobre la "Salomé" de Moreau i comença a parlar de tots els que han pintat aquest mateix tema, bíblic i llegendari, i també sobre tots els que van escriure sobre aquesta història, plena de bellesa, erotisme i crueltat.

L'art de Moreau se'ns diu que és excessivament ornamental, per exemple, la seva obra "Júpiter i Sèmele" és un veritable caos.

Per a en Vergés, en Moreau resulta enigmàtic. En la mirada d'ull fixos del seu autoretrat s'hi amaga aquella obsessió per aquell mateix tema de Salomé, un tipus de dona que és sempre el mateix model en totes les seves pintures, el desig d'una ornamentació exuberant i els sentiments d'amor més incontrolats.

La passió per la seva mare, i l'afecte que sentia per una "ànima germana" amb la qual va relacionar-se durant vint-i-cinc anys de la seva vida. Moreau era homosexual.

La segona biografia és la de **Fernando Niño de Guevara**, cardenal inquisidor. Tenim davant la reproducció de la famosa pintura de "El Greco", que havia nascut el mateix any que el seu retratat, el 1541.

Té un terrible esguard d'ulls negres de falcó. Penetrants, diu en Vergés, com raigs X, com raigs catòdics, com raig làser. El cos un xic tibet i els colzes alternats sobre els braços de la cadira com per propiciar l'impuls del salt definitiu.

Comenta l'escriptor que, en aquest cas, i en d'altres el pintor es revenja remarcant els trets negatius del personatge que pinta. És el cas del llavi inferior dels "àustries", que els donava l'aire de subnormals; de l'aspecte estúpid i presumit de Carles IV i la família reial, pintats per Goya.

Segons Marañón, el quadre de Niño de Guevara és una portentosa caricatura. Té, en efecte, un posat sòrdid i antipàtic. Algú, a la Tate Gallery va clavar un ganivet al retrat del Cardenal.

Comença després en Vergés a relatar-nos els fets de la Inquisició, la seva barbàrie, la seva crueltat i la gran ignorància que l'acompanyaven. Tot això, a més, servia per confiscar bens, cobrar entrades per les execucions com a actes de fe, etc.

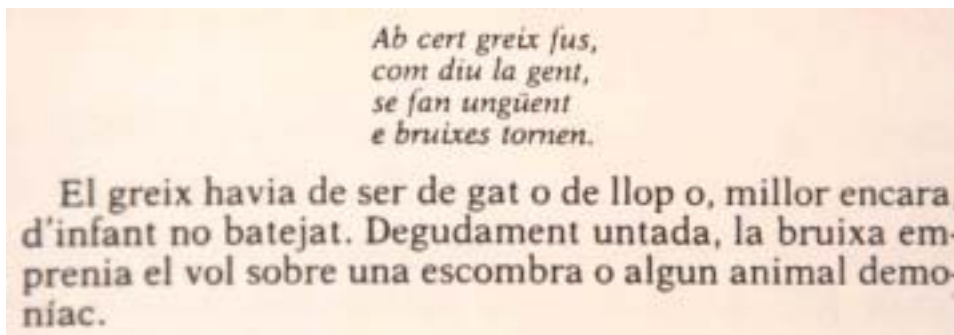
Al procurador de la Curia de Vic li pagaven 25 lliures barcelonines per bruixa cremada. Això es fa per contracte firmat.

Ens explica també l'autor les pràctiques de bruixeria més complicades. Ho veiem al full següent.

Després ve la descripció dels processos que, diuen varen ocasionar més morts que la pesta negra.

En conjunt, aquesta no és pròpiament una biografia del cardenal. Es un assaig ben documentat de tota una època desgraciada.

L'art de la pintura, però, és allò que més fascina l'escriptor quan contempla el retrat d'aquest cardenal, d'un realisme rotund, penjat al Metropolitan Museum.

Molta gent les va veure passar pel cel entenebrit, al contrallum de la lluna, la silenciosa nit de Sant Joan. I les bruixes arribaven al sàbat. El diable presidia la cerimònia, adoptant generalment la forma de boc. (En terres catalanes fou famós el boc de Biterna.) I de les banyes li sortia una llum «més brillant que la de la lluna, però més pàl·lida que la del sol». I se celebrava un banquet d'aliments pútrids (*faisandés*, diria un gastrònom d'avui): carn d'ajusticiat, vísceres diverses, entranyes de gripau. Només la sal era prohibida. I corria el vi. I es bevien estranys sucus vegetals de mandràgora i herba queixalera i belladona. I una excitació violenta es desfermava entre la multitud. I s'iniciaven actes sexuals sense cap límit, de la sodomia al bestialisme. L'incest era benvingut. I s'entonaven càntics fèrvids. I algun sacerdot renegat consagrava una rodanxa de rave en forma d'hòstia. I es besava el cul al boc. I les bruixes més afortunades jeien i copulaven amb ell. I el fal·lus del boc —diuen testimonis— «era cuirassat d'escames» i enorme i «fred com el gel». Mentrestant, els xiquets, desentesos del sàbat, pasturaven ramats de gripaus, guiant-los amb un jonquill, per les clarianes del bosc proper. (Si el sàbat fa pensar en una pintura negra, aquesta imatge de les criatures i els gripaus, pel seu candor i la seva fantasia, em recorda un quadre de Brueghel o de Hieronymus Bosch.)

Era inútil, això no obstant, buscar en el sàbat antecedents d'un culte diànic de fecundació de la terra. Era inútil pensar quanta mentida i exageració hi havia

Jaume Tió i Noé és el tercer biografiat. Ens explica en Vergés que aquí a Catalunya el poeta romàntic no va pràcticament existir.

Segueix amb la descripció del personatge gràcies a un gravat que es conserva: Té aspecte enèrgic i mirada transcendent, front noble, boca ben dibuixada però nas vulgar, la barba li arrodoneix el rostre i li fa cara de lluna.

Tió i Noé és un romàntic de cap a peus: A dotze anys ja fa versos (com en Deats). Fill d'un comerciant de Tortosa, estudia allà i després a València. Se'n va més tard a Barcelona i a Madrid, i després de moltes aventures és empresonat per una partida carlina i fuig a peu fins a París.

Allà coneix al Duc de Rivas i Martínez de la Rosa. Col·labora a *Le Siècle*, però el 1838 torna a Tortosa i definitivament a Barcelona. Forma part de la "La Guàrdia Nacional" de Piferrer i escriu al "Heraldo" i al "Liberal". Dirigeix també la col·lecció "Tesoro de autores ilustres".

La seva obra de creació més representativa és la dramàtica ja que els seus poemes han restat dispersos. el 1839 estrena la seva primera obra "El castellano de Mora" que tingué un cert èxit.

Després "Generosos a cual más" i més endavant la seva millor obra "Alfonso III el liberado o Leyes del Deber y del Honor".

I la darrera "El espejo de las venganzas" publicada en part a "El Sol".

En Tió i Noé mor a vint-i-cinc anys del mal del segle, la tuberculosi.

Ara, aquí, en Vergés s'estén en una detallada exposició del romanticisme català.

Aquí no passa això ni passa així. I el més curiós és que el romanticisme entra en la península ibèrica a través de Catalunya. A Barcelona es tradueixen Walter Scott i Chateaubriand, per primera vegada, però al castellà. Tinc davant meu un treball d'Allison Peers, *El romanticismo en España. Caracteres especiales de su desenvolvimiento en algunas provincias* (1924), en el qual es comptabilitzen vint-i-dues traduccions de Walter Scott i dotze de Chateaubriand, publicades a Barcelona durant la primera meitat del XIX. De Byron, en canvi, només n'hi ha una. I és que Byron, com assenyala el mateix erudit anglès, representa —juntament amb Victor Hugo— el romanticisme «violent i immoral». I aquí triomfa un romanticisme que diríem de dretes, menys destructor i fixat sobre valors molt tradicionals. «Walter Scott i Chateaubriand mai no passaran —pot llegir-se a «La Civilización» del 1841—. El geni de Chateaubriand és el bell i el sublim... El geni de Victor Hugo és el lleig i l'horrible.» Al nostre país l'exaltació del medievalisme, amb el seu rerafons de religiositat i un cert ideal cavalleresc, es veu esperonada pel fet que els escriptors prenen consciència que justament fou a l'edat mitjana quan Catalunya va ser més gran. Tot i això, és tanta la debilitat de l'idioma que el sentiment nacionalista s'expressa, paradoxalment, en espanyol. Josep Pla, parlant dels nostres romàntics, es mostrarà implacable: «Foren homes que utilitzaren una dialèctica irrefutable a favor de la personalitat del país; foren, però, homes de formació castellana i, en aquest sentit, uns purs provincians».

L'exaltació medieval i religiosa de la qual acabo de parlar té curiosament unes arrels immediates ben sospitoses. Perquè sembla emanar —per pura reacció— de la fúria anticlerical, de la gran crema de convents de 1835.

Puc donar notícia del que va passar a la catedral de Tortosa: la capella de santa Còrdula i santa Càndia i bona part del dormitori de canonges, dues peces gòtiques magnífiques, foren destruïdes i picolades per un bisbe indocte, de nom D. Victor Damián Sáez Sánchez Mayor, natural de Guadalajara, que després hi bastí una capella espantable —el Sagrari actual— de guix imitant marbres nobles.

I és després de tanta devastació, després d'haver perdut els éssers estimats, quan comprenem —i ja no hi ha remei— quant els volíem i quant santa era la difunta. Però llavors no ens resta sinó plorar sobre els enderrocats palaus. Potser per això va escriure un romàntic: «Les ruïnes són un llibre de plor per a l'ànima pensadora; cada àtom de pols és una dècada de meditacions; cada flor perfuma de records l'aire; cada raig de lluna que penetra entre els arcs tallats i les estàtues mutilades és un somni de la mort». Heus ací un paràgraf programàtic. Només cal afegir-hi —si us plau— la pintura d'un paisatge desolat, com aquells que signava l'alemany Gaspar David Friedrich, amb boires fantasmagòriques i arbres ombrívols i la silueta d'una església llunyana; i, tot sovint, uns homes —sempre d'estranya indumentària i sempre d'esquena a l'observador, perquè també ells (des de dins de la tela) contempen el mateix paisatge que nosaltres: les boires fantasmagòriques i els arbres ombrívols i la silueta d'una església llunyana. Ah, escenogràfics i malenconiosos capvespres per posar-hi la música d'un *lied*!

A Catalunya el romanticisme deixa només un vernís, potser un cert estil de vida, no una literatura: l'oda a *La Pàtria*, d'Aribau; el *Soliloqui de Caifàs*, d'Ignasi Ferrera, i poca cosa més.

Insisteix en què el període romàntic és el més desgraciat de la literatura espanyola. I que, en conseqüència, en Tió i Noé, el poeta tortosí, és un poeta mediocre i escrivia en una llengua que no és la seva.

Ara bé la poesia romàntica és com a mínim popular. En el seu temps es llegeix, es recita, s'escriuen cartes, forma part de la cultura i de l'educació de l'època.

En Vergés escriu uns comentaris molt ben documentats sobre la pompositat i l'ampul·lositat de l'estil literari dels romàntics, citant-ne nombrosos exemples. Compara

després Tió i Noé al poeta Cabanyes dient que són versificadors abrandats i buit que escriuen en castellà.

Tió i Noé és un exemple palès de submissió a un espanyolisme fervent com en Cabanyes.

I una altra cosa comuna als dos poetes és la seva màxima limitació que rau justament en la manca d'identitat.

Tots dos eren lectors incansables dotats d'una insaciable curiositat cultural. Però cap d'aquests romàntics pot formar part, doncs, de la literatura catalana.

No ens sembla pas que aquest poeta tortosí, Tió i Noé, sigui un personatge de gran interès. Potser li manca un estudi psicològic.

La imperfecció de la biografia deu raure en què no sabem res de la seva persona: Què estimava i què creia. Es una mica un ninot com el del gravat.

Un poeta imperfecte en lla nombrosa varietat del Romanticisme literari tan important a França, Itàlia i Anglaterra.

Marià de la Pau Graells.

En un to una mica festiu, no exempt d'ironia, en Vergés comença a parlar-nos de papallones. N'hi ha d'uns 100 mm d'amplària de color groc, verdós amb un ocellet porpra i blanc envoltat de negre, molt cobejada, molt valuosa. Es tracta de la "Graellsia isabellae" descoberta, i classificada pel seu biografiat.

Aquest Lepidòpter sembla que ja havia estat descrit a la "Revue et magasin de Zoologie" amb el nom de "Saturnia Isabellae".

Però el 1886 Grote crea el gènere Graellsia en honor al seu descobridor, Marià de la Pau Graells, i dels "Saturnids", la nova papallona passava a la família dels "Sisfingids".

Es veu que aquesta papallona és molt difícil de trobar. En Vergés no l'ha vista mai volant, però uns amics seus diuen que l'han caçada prop del mont Caro. Alguns opinen que ve de l'Àfrica o de l'Amèrica. Segons Sataudingers una autoritat indiscutible, la Graellsia isabellae és un bombícid autòcton de la Península.

Fins ara sembla que la biografia sigui de la papallona. En Vergés parla a continuació del seu descobridor i biografiat.

Marià de la Pau Graells neix a Barcelona el 1809. Estudia Medicina i exerceix amb abnegació quan l'epidèmia de còlera del 1835. El seu pare, també metge, havia exercit al balneari de Caldes de Montbui, i havia escrit uns tractats d'òptica.

Marià de la Pau tot i essent catedràtic d'Anatomia i Fisiologia de la Universitat de Madrid era un naturalista. Va ser director del Museu nacional de Ciències Naturals. El nostre naturalista dedica el seu treball a la Reina. En Vergés ens explica el moment històric.

AL AUGUSTO NOMBRE DE S. M. LA REINA

DOÑA ISABEL SEGUNDA

Índice este magnífica laboria, índice representando en Europa de la fauina á que pertenecen la
1822, 1824, 1828, 1830 y otras dificultades menos poéticas que la nuestra.

El treball es titula *Descripción de algunos insectos nuevos pertenecientes a la fauna central de España*. Segur que la reina no el llegiria. Isabel II, «frondosa, bombona, campanejant sobre les empinades xinelles», tenia al cap altres coses: vuit amants reconeguts i una cort entre la superstició i la disbauxa. Per allí pul·lulaven el pare Claret, la monja sor Patrocinio i el marit de la reina —D. Francisco de Asís, fill del duc de Cadis i nét de Carles IV—, que la nit de noces va comparèixer a l'alcova reial amb més puntes i randes que Isabel II. Potser D. Francisco de Asís, que, al marge de les seves inclinacions, era afeccionat a l'arqueologia i a les ciències naturals, llegí el treball de Graells. La reina, grassona i d'ulls clars, preferia sortir de nit i anar per les tavernes a beure aigua de civada i barrejar-se amb el poble, que li tirava colomins blancs i pètals de rosa. «Mai no hi va haver una reina tan estimada», dirà Galdós. Només que el 1868 ha d'exiliar-se a París, on el 1870 abdicarà a favor del seu fill Alfons XII, i expirarà el 1904. «Feu saber a la Nació Espanyola, quan jo mori, que he mort estimant-la i que, davant la presència de Déu, intercediré per la seva prosperitat.»

Però la prosperitat no és fruit únicament del bon desig, sinó del treball continuat i ben fet. El per tantes coses admirable mossèn Norbert Font i Sagué va publicar el 1908, a Barcelona, una *Història de les Ciències Naturals a Catalunya del segle IX al segle XVIII*.

Segueix després en Vergés comentant la història d'Espanya del segle passat amb el seu bon humor habitual. Parla també del botànic Loscos que en el seu "Manuscrito" explica la història de la Farmàcia i de les ciències Químiques. En Vergés fa un resum anecdòtic dels Galenos d'aquest segle passat amb fórmules galèniques.

Però tornant a la biografia cal esmentar tota la seva obra.

Si bé el descobriment de la *Graellsia isabellae* relega a la penombra altres activitats del nostre naturalista, cal dir que Graells va ser el primer a introduir a Espanya la piscicultura i l'ostreicultura. Del gran nombre de treballs i memòries que va escriure, podriem destacar els següents:

Indicatio plantarum novarum aut nondum recticognitarum quas in pugillo primo descripsit iconibusque illustravit.

Aplicación de la Historia Natural al Arte Militar. Las palomas en la Guerra.

Acuicultura. Estudios y observaciones sobre los establecimientos piscícolas, ostrícolas, de crustáceos y de mejillones.

Explotación científica de las costas del Departamento de El Ferrol.

Ramilletes de plantas españolas escogidas por el Doctor D. M. de la P. Graells.

Manual práctico de piscicultura, o prontuario, etc., etc., escrito de orden de S.M. el Rey.

*Memoria que comprende los trabajos hechos en 1855 por las diferentes secciones de la Comisión encargada de formar el Mapa Geológico de la provincia de Madrid y el general del Reino. (Aquí es descriu la *Graellsia*, el mascle de la qual s'acabava de trobar als boscos del Pardo.)*

Catálogo de los moluscos terrestres y de agua dulce de España, y descripción de algunas especies nuevas o poco conocidas de la Peninsula.

Description de deux variétés nouvelles de la «Cicindela campestris».

Description de quelques coléoptères nouveaux de la faune centrale de l'Espagne.

Però Graells també va estudiar la fil·loxera, que malmetia les nostres vinyes, i creà el gènere *Pycnogater* per a alguns ortòpters, i fins i tot s'ocupà dels cetacis dividint

Un altre fragment de "Tretze biografies imperfectes"

En el retrat d'en Graells diu que s'hi endevina una color sana (va morir a 89 anys) i una mirada penetrant i viva.

Té, de veritat, el posat d'un vell capità del Cliper.

La papallona que va descobrir aquest entomòleg biografiat, rara i bellíssima, la podem trobar amb molt sort al Guadarrama, a la serralada del Conca i d'Albarrací, als ports de Tortosa, a les muntanyes de Cazorla i de Segura, al Pirineu. Oberthur la troba als Alps francesos i s'apressa a crear la subespècie Galliegloria. En Vergés i ironitza aquest patriotisme francès.

Com es veu el nostre farmacèutic sap fer broma fins en les biografies més avorrides.

Giorgio de Chirico

"Pintor optimus" signava així aquest pintor les seves teles. Ja es veu que no era modest i tampoc no era hipòcrita.

Era fill d'italians, ens explica en Vergés, bevia pippermint. Té uns somnis eixelebrats, tot el que l'envolta es pot veure de diferents maneres. Per això devia fer-se surrealista. En les seves obres hi trobem delineants, tinent d'infanteria, dones de la vida, constructors de catedrals.

En Vergés divaga filosòficament sobre els fets artístics més absurds.

El moviment surrealista arriba a París on, de moment, el posen de moda pintors i poetes.

D'altra banda, de les últimes obres de Chirico el que comptava eren els maniquís amb el cap ple de palla, de borra, de sorra, de serradures. Tals farciments varen motivar que el pintor s'apartés del moviment perpetu de la matèria.

Era l'any 1928 quan va renunciar a tota simpatia per l'art modern. Aleshores es va dedicar a la Natura.

Diu en Vergés que la vida de Chirico va ser com una novel·la semiopaca, semitransparent, semiquimèrica i semibiogràfica; a la manera d'un somni com és l'existència de l'home.

Una vegada més recordem que en Vergés és un satíric que frueix amb els contrasentits i les absurditats.

G. Vergés
divaga sobre
els fets
artístics i ens
situa en
aquella
època de
forma
poètica.

Que navegui cadascú per les aigües que més li plauen. Qui ha dit que la torre de Pisa està inclinada? I qui consagrarà la primavera? I qui posarà música a les silencioses òrbites dels astres? I no *definien*, De Chirico i els seus, com a *pintura metafísica*, aquelles teles de maniquins de cap ovoide i estranys objectes inanimats?

Però fem via. El 1920 tots tres artistes (¿3, 30, 300, 3.000, 30.000, 300.000, 3.000.000 d'artistes?) empengueren camins divergents. Tan divergents com els vents de la rosa. Aquella rosa que no és de paper ni de plàstic ni de tela ni de rosa. Aquella rosa que és una rosa d'aire, tan impalpable i tan etèria com el ventijol o com el zèfir. Recordo que, quan jo era menut, les vídues portaven uns llargs vels de dol que es deien zèfirs. I recordo —paraula d'honor— una vídua que repartia llet i anava amb dues lleteres d'alumini, tota de negra i en bicicleta i amb un zèfir fins als peus. Cap pintor surrealista no hauria imaginat mai una estampa tan tremebunda que ni feta a posta. Únicament Salvador Dalí va pintar un quadre —per aproximació— on apareix també un estrany ciclista amb el cap deformat per la velocitat i pel deliri. Però el cap de *De Chirico*, darrera el poeta amb ulleres fosques, té l'el·líptic perfil d'un ou de Pasqua. D'esquena a nosaltres, el pintor mira cap a la paret. Més aviat un horitzó despietadament tancat i negre. Però és que calia mirar ben lluny: cap a les sirenes d'Ulisses, cap als cavalls d'Alexandre el Magne, cap a les verges del Partenó. En conseqüència, va tornar als temes clàssics, encara que els ulls li coïen, encara que els cadàvers eren exquisits. *Tractats de manera convencional*, els llops sempre seran llops; però, si castreu un infant, tindreu una veu blanca. Vet aquí el 1925. Aquell any donaren el premi Nobel a Bernard Shaw, un esperit agut però poc simpàtic, i ell va participar a la primera exposició surrealista. A Europa es ballava el tango i, durant algun temps, Gardel viatjava en Rolls i es desdejunava amb caviar,

A la manera d'apèndix ens ofereix una biografia seriosa firmada per William Grant (The Surrealism).

De Chirico, de pares italians, va néixer a Volo (Grècia) el 1888. Va estudiar art a Atenes, va passar temporades a l'acadèmia de Mímica i finalment arriba a París el 1911. Viatja a Milà i Florència. Tracta Apollinaire i els cubistes amb les seves visions somniadores i geomètriques. A Itàlia li diuen pintor metafísic.

Però ja el 1920 comença a tornar a l'art clàssic. El seu darrer intent és la tela "La família del pintor" que motiva crítiques adverses que el retornen al camí de la realitat.

William Shakespeare

En Gerard Vergés, gran admirador de la figura d'aquest personatge dedica la seva biografia a posar en dubte la seva identitat.

Explica primer la seva visita a Stratford-on-Avon, la visita a la casa natal, i a la que va viure amb la seva dona, una casa rural del segle XV.

No obstant la personalitat de l'autor anglès va ser posada en dubte en el llibre "Defensa de Will" que més aviat és un atac.

Una senyora, F. Bonac-Melurau inicia la teoria que Shakespeare és el pseudònim del conegut filòsof i científic Francis Bacon. També s'ha dit que el que escrivia era "Marlow" el poeta acusat de sodomia i ateisme, acusacions que podien condemnar-lo a la mort.

Aquest poeta va ser apunyalat abans dels 30 anys. Algú diu que això no és veritat i que així va poder convertir-se en Shakespeare. És veritat que en un passatge de "As you like", Shakespeare esmenta un poema de Malow cinc anys abans de ser publicat. Com el coneixia?

Més tard Delia Bacon reivindicaria per al seu avantpassat Francis la glòria del gran dramaturg. Però d'altres personatges van reclamar l'honor de l'autoria per al compte de Rutland, d'Oxford, i de Derbi. I també la comtessa de Pembroke com a experta en papers teatrals femenins.

El nostre farmacèutic-biògraf fa una anàlisi ben detallada de les possibilitats de suplantació i dóna tots els detalls de la vida del gran dramaturg.

Comencem, doncs, pel començament.

Va néixer a Stratford-upon-Avon el 1564. Al registre parroquial de l'església de Stratford, el 26 d'abril de 1564 s'assenyala, en efecte, el bateig d'un «*Gulielmus, filius Johannes Shakspere*». Shakspere no és exactament Shakespeare. Però als papers de la regió i del XVI trobem Shackespere, Shaksper, Shaxpere, Shagspere... un cognom molt comú dins la rodalia de Stratford. De la seva grafia vacil·lant, donem-ne la culpa a l'obscuritat de la fonètica anglesa i a la imperícia dels capellans del temps. (En anglès les errades d'escriptura encara avui es diuen *clerical errors*. I és que els clergues eren gairebé els únics que sabien escriure.) El pare d'aquest William Shakspere, de nom John, sembla que era assaonador i fabricant de guants (d'altres diuen que carnisser). Els antecedents familiars i la seva mateixa vida estan prou documentats: va ocupar càrrecs públics a l'ajuntament de Stratford i va fer molts cèntims, encara que —cap a la fi de la seva vida— sembla que les coses no li anaren gaire bé. Un rampell de vanitat no li impedí de sol·licitar —i obtenir— un escut nobiliari: dues llances i un falcó (Shakespeare vol dir sacsallances) i la divisa, en francès antic, «*Non sans droict*».

William Shakespeare, de petit, anà a l'escola elemental del seu poble, on degué aprendre molts llatins i humanitats. És aquesta una suposició prou lògica.

Després explica les aventures de la vida de Shakespeare, algunes de les quals es reflecteixen en les seves comèdies com en "The Merry Wives of Windsor".

Casat i amb molt fills el nostre biografiat va a Londres i ha de fer tots els oficis per viure.

En realitat, tot en Shakespeare és rar i problemàtic. Quan mor, ningú no li fa cap elogi funerari, cap necrològica parlant dels seus mèrits.

En què quedem? ¿Tenia, Shakespeare, molts o pocs llatins? Sembla clar que ens estem movent en el terreny de la pura especulació. D'altres, com la Rosignoli, transfereixen continguts de l'obra de Shakespeare a la seva vida, per tal d'explicar-la: «'Vet aquí l'escolar que, amb ulls de son, va de mala gana a estudi'. És possible que aquesta imatge de *As you like it* es faci ressò dels records de la infantesa de Shakespeare, de la mateixa manera que a *The merry wives of Windsor* surt un capellà gal·lès examinant de llatí un noi que, ja és casualitat, es diu William». Aquesta tècnica és habitual en molts biògrafs de Shakespeare. Però penso que, si certs fragments de l'obra d'un autor poden ser adduïts com a ampliació o matisació de fets coneguts de la seva vida, en cap cas no és admissible treure'ls a la llum per tal de justificar —o, fins i tot, testimoniar— esdeveniments que s'ignoren. Vull dir, en resum, que ni tan sols podem afirmar si aquell William Shakspeare, batejat el 26 d'abril de 1564 a l'església de la Santíssima Trinitat, va anar a l'escola de Stratford a aprendre llatins —pocs o molts— o si, al contrari, restà tan il·letrat com els seus pares.

—Però llavors —preguntareu—, ¿com podia, anys a venir, escriure les seves immortals obres?

—No avancem esdeveniments —contesto jo.

Es va casar a divuit anys i es carregà de fills. Als papers matrimonials, ell hi figura com a William Shagspere (no Shakespeare). Ella, com a Anne Hathwey (no Hathaway), «de Stratford, diòcesi de Worcester, donzella». Però el cert és que la núvia, que tenia vuit anys més que William Shagspere, estava prenyada. Perquè, sis mesos més tard, pel maig del 1583, neix Sussan, la primera filla. Al gener de 1585 neixen dos bessons, Judith i Hamnet. A les actes parroquials trobem totes les dates i (encara que possiblement equivocats) tots els noms.

La vida de Shakespeare narrada per G. Vergés en "Tretze biografies imperfectes".

En Vergés explica passatges de la seva vida, contradictoris. La llegenda, la realitat es superposen. Havia fet d'artista en les pròpies obres dramàtiques i fins deien que la reina Isabel les anava a veure. Però no hi ha res comprovat.

L'únic retrat de Shakespeare que es pot donar per bo és el del First Folio de 1623. Conté 35 obres teatrals. El retrat és obra de Droeshout de nissaga flamenca. La part dreta del cos del dramaturg és correcta. S'ajunta amb el pit, mentre que l'esquerra correspon a la seva esquerra. Això no és un error de perspectiva sinó que és infreqüent en el retrat de certs subjectes ambigus.

Els darrers anys de la seva vida els passa amb la seva família a Stratford i mor el 1616.

No deixa ni un sol manuscrit, ni una sola carta, ni un vers de la seva mà. Només es troba la seva signatura en algun document de compra-venda, una firma desigual i vacil·lant com la d'un analfabet.

En Vergés acaba la seva biografia dient que Shakespeare és un enigma, un misteri insondable, un engany en el qual hauria hagut de participar-hi molta gent. Fos que fos va ser un gran poeta.

Ens adonem que en Vergés sent una mica apassionada admiració pel seu biografiat.

Victorine Meurent

Després d'una brillant disquisició sobre pintures famoses, en Vergés ens aclareix que aquesta Victorine biografiada va ser una model d'Eduard Manet.

En realitat, és la biografia d'en Manet la que ens conta el nostre farmacèutic-poeta.

Aquesta model va tenir nom senzillament perquè es deixa pintar completament nua en època victoriana. Si el tema hagués estat mitològic, per exemple, el d'una Venus, hauria estat cosa admesa.

Però en Manet pinta "El dinar a l'herba", on ella sola es veu nua, al costat de dos homes vestits. El fons és un bosc amb un rierol, d'on surt una dona vestida de blanc. En aquell moment un crític diu que la moralitat del quadre és dubtosa però que podia perdonar-se pel colorit. Els antecedents d'aquesta pintura es troben en el concert campestre de Tiziano, en un gravat de Raimondi "El Judici de Paris" basat en una tela perduda de Rafaello.

Eduard Manet, fill de pares rígids i de casa bona, es va enamorar vivament d'una noia holandesa, Suzanne Lenhoff, filla d'un organista i professora de música.

Donava lliçons a Manet i als seus germans. El 1852 aquesta noia va tenir un fill del pintor. El varen fer passar com a germà petit de la Suzanne, fins esperar que la mort del pare de l'Eduard permeté el casament.

Però Manet ha conegut Victorine Meurent que ja feia de model. És una rosseta, castanya de pell blanca i lletosa. Té divuit anys però sembla més gran i una mica vulgar sobretot en el quadre "Olimpia".

Aquí en Vergés s'estén parlant de la pintura d'en Manet. Es veu que la pintura i les obres d'art l'apassionen i que n'és un gran "connaissanceur". En fa veritables estudis, com el que podem llegir a continuació:

Aquestes noies, que tan aviat han vist la faç sinistra de la vida, tenen sempre un posat prematur de dona. Després de *El dinar a l'herba* i *L'Olimpia*, Manet ja no la tornarà a pintar nua. L'últim retrat que fa d'ella, en aquest temps, és *La dama del papagai*. És l'any 1866 i Victorine emprèn el camí dels Estats Units, en una fuga amorosa de la qual ni ha poques dades.

Però centrem-nos ara en *El dinar a l'herba*. Les tres figures principals, com he dit abans, adopten exactament la disposició del gravat de Raimondi. Dos homes vestits i una dona nua. Al costat de la dona, a terra, es veuen els seus vestits i una cistella amb fruites i pa. El paisatge és un bosquet ombriu. Tota la llum del quadre s'acumula en el cos de la noia, que queda, així, com una pàl·lida taca rosa entre el verd profund. Curiosament, al fons de la tela hi ha un riuet del qual surt una altra noia. La primera paradoxa és aquesta: la noia que es banya porta un camisó blanc, mentre que la noia que conversa amb els seus amics s'ha tret la roba. ¿Són dues noies distintes o és la mateixa en dos instants diferents? D'això, ningú no en parla. Però vet aquí que, en la història de la pintura, són multitud les teles que presenten una simultaneïtat d'accions successives. Recordem un sol cas: *La dansa de Salomé*, de Benozzo Gazzoli, en la qual es mostren tres escenes superposades: Salomé parlant amb sa mare, Salomé ballant, i la posterior degollació del Baptista. Una alternativa distinta per contar una història podria ser la representació de seqüències diverses però en teles diferents: és el cas de *El conte de Nastagio degli Onesti*, de Botticelli, en quatre episodis; o les sis tauletes del cicle del *El Maragato*, de Goya, els títols de les quals ens situen davant un dels primers precedents —i ben il·lustre— de les actuals tires de còmics: 1, El Maragato amenaça amb el fusell fra Pedro de Zaldivia. 2, Fra Pedro desvia el fusell del Maragato.

Des del primer moment, en Manet es proposa tenir gran èxit entre els pintors reconeguts oficialment. Envia cada any una tela al "Saló" de París on només es guardonen les obres clàssiques.

Explicant la seva tècnica diu en expert: "Utilitza una base clara, un blanc cremós per a la lluminositat i el contrast".

Com es pot observar en la seva pintura és un clarobscur menys la dona despallada que brilla com un sol.

Victorine s'allunya de París una temporada i aleshores Manet coneix una pintora, Berthe Morisot que també li farà de model, però vestida i sota la vigilància de la seva mare.

Com que aquest pintor li agrada pintar a l'aire lliure, en Manet se'n va a pintar a ple dia i així es passa a l'impressionisme. Sembla que estaven enamorats, però Manet és casat i ella finalment es casa amb un germà d'en Manet.

Torna Victorine i Manet la pinta per darrera vegada en la tela "El ferrocarril", en una imatge borrosa i desdibuixada, la de l'adéu.

Victorine morí alcoholitzada. Manet es va fer vell de seguida i coix degut a la sífilis.

En Vergés ens mostra que domina el tema, l'època i que ho té ben estudiat. Ens ho pinta d'una manera tan florida i exuberant que cal posar molta atenció en les seves biografies.

Josep Cugat i Sol

Això que hauria d'ésser la biografia d'una persona no ho és.

Aquest fragment literari de 13 biografies imperfectes s'hauria de titular "Biografia de Tortosa i de l'Ebre".

Gerard Vergés ens parla de la seva infantesa en ocasió de la Guerra Civil del 36. La seva família vivia a Tortosa i per fugir de la guerra es varen retirar a la masia, i encara més lluny, a un poble anomenat "Montaspre" que feia honor al seu nom tanta era la pobresa i solitud del paratge.

Després de recordar-ne nostàlgicament el seu cel i els seus arbres, en Vergés torna a la masia, prop de Tortosa amb la seva família.

Com que s'han quedat sense masovers, n'agafen de nous: un matrimoni i una filla que viuran a la planta baixa de la finca. El masover és el que donat títol ala biografia, en Josep Cugat i Sol. Ell serà l'amic i la companyia del nostre farmacèutic. Quan se'l mirava, al nen, diu que exclamava: Quin bon mosso farien de tú! Però és clar considerava que el fill de l'amo només podia ser un general, un Capità General o un bisbe.

Ens explica com era aquest home físicament, que sembla fet de l'argila del riu, amb faccions fortes i rígides com al d'una estàtua precolombina.

Després comença una descripció de la vida de postguerra, la manca d'aliments i així enllaça amb un estudi dels peixos de l'Ebre.

Ja Cervantes havia afirmat, a *El Quijote*, que a l'Ebre «es pesquen les millors sabogues del món». Però la saboga, contra el que s'assevera, té una carn més aviat estopenca i amb un deix d'aigua enllotada. El que és realment bo de la saboga són els ous, arrebossats amb farina i fregits. He sentit contar que el meu besavi, que devia tenir el morro molt fi, feia anar la criada per les tavernes de la ciutat a comprar els ous d'aquest peix. Els calafats i la gent de les drassanes es menjaven la saboga amb ceba i pimentó i un porró de vi de la Galera, mentre el meu besavi, a casa seva, se'n cruspia astutament els ous. També, al riu, hi abunden l'anguila i la llamprea. Ambdues —diuen— foren molt apreciades, en temps passats, a les taules dels reis. Gairebé tota l'anguila s'envia avui a Itàlia. La gent del nostre delta, això no obstant, la consumeix amb una certa inclinació. Fan una espècie d'all i pebre, com a l'Albufera de València. A mi l'anguila —què voleu que us hi digui!— em fa molt respecte per allò de la seva analogia amb el serpent. Això a banda, l'anguila, com la saboga, té un cert gust de llim. És el mateix que passa amb les aus del delta, sigui el coll-verd, sigui la fotja: que totes tenen un paladar que recorda el fang. Únicament la polla d'aigua, que només menja gra, té una carn deliciosa.

A *Los coloquis de la insigne ciutat de Tortosa* el gran Cristòfor Despuig ja va deixar escrit que «lo que en lo riu se pren són llampresas, sabogues, esturions, anguilles». I, més endavant, cita «los llagostins, palaies, roms, orades, òsties, molls, tonyynes, palomides, reigs, corballs e tota la altra infinitat de noms de peixos que no tenen compte i que se prenen en la mar y en los estanys».

De la mateixa manera, Vicenç Garcia, rector de Vallfogona, passa revista als esmentats peixos en aquell precís romanç que duu per títol «A la cuca-fera de Tortosa, pròpia de la confraria dels pescadors de aquella ciutat».

Una vegada ha fet comparacions amb altres rius, en Vergés considera que, com en el Gènesi, tots els habitants de la vall han estat fets de l'argila que arrossega l'Ebre.

I es pregunta perquè el senyor Josep i ell, un vell i un xiquet es quedaven, de vegades, pensarosos, els ulls fixos en el corrent de l'aigua remorosa.

D'una manera —diu Bayerri— «encara més inspirada» (i sembla impossible, pensaran vostès) «cantava un altre poeta el curs de l'Ebre sembrador de fecunditat». Veuran com cantava el poeta, que, per cert, es deia Joaquín Cervero Valdés i era de Barcelona:

*Eres Ebro la esperanza
de los campos de labranza,
de barbechos y sembrados
eres firme bienhechor.
Son tus aguas generosas,
fecundantes, abundosas,
el más rico patrimonio
de las tierras de labor.*

Però no totes les flors ens venien de la capital del Principat. D. Manuel de Sandoval escrivia aquests versos, a l'«ABC» de Madrid, el 1932, i Bayerri també ens els engalta, per a delit nostre:

*¡Augusto Ibero! ¡Sacrosanto río!
que a toda la Península das nombre!
¡Tú que, al correr con sonoro brío,
templas tu acento como voz de hombre!*

.....
*Tú no renegarás, sagrado río,
de tu limpia y excelsa ejecutoria,
y, al encresparte, indómito y bravo,
serás, cual siempre, en el solar natío,
amor, firmeza, integridad y gloria.*

El que és clar és que D. Manuel de Sandoval era un poeta d'alenada èpica i amb molts recursos. Que sonor li queda curt? Doncs, *sonoroso!* Mogut per la curiositat, consulto el *Novísimo diccionario de la lengua castellana* (1889). I diu literalment el diccionari: «adj. poc. us., SONORO». Tan poc usat que només l'utilitza el senyor Sandoval.

Anton Bruckner

Amb el retrat d'aquest personatge a la mà, ningú no podria imaginar per quin motiu se'l biografia.

Per això, en Vergés fa un llarg comentari sobre l'efecte que causen les fotografies antigues. Diu que el nas ganxut i el pèl blanc i escàs li donen l'aspecte d'una cria de moltó.

Potser va ser cosa del retratista que esborrà les faccions en l'afany de millorar-les. El fet és que sembla que Bruckner té un aire pagerol i no gaire intel·ligent.

Aquest home va néixer a Ansfelden (Àustria) fill d'un mestre rural.

Entrà de petit a l'Escolania de Sant Florià on hi havia quatre orgues. Aprèn sol a tocar-los.

A 14 anys escriu la primera simfonia. El 1856 és organista de la Catedral de Linz. Després passa a la cort de Viena i és professor del conservatori. Guanya un concurs a Nancy i a continuació va a París i Londres.

Té relacions íntimes amb moltes dones totes molt joves, curiosament amors tots frustrats.

era un home de gran humilitat, fervent devot. Les seves partitures començaven sempre amb la divisa jesuítica (OAMDG) (Omnia ad maiorem dei gloriam).

En aquella cort vienesa subtil i brillant poc hi tenia a fer un home rústec però l'amistat amb Richard Wagner, a qui dedica la seva tercera simfonia, l'ajuda molt.

Però quan Wagner decau per les moltes crítiques adverses, un altre compositor, Brahms, ocupa el lloc d'en Bruckner. La composició culminant del biografat és la setena simfonia.

En Vergés fa un estudi dels diferents músics de l'època que creen escola.

I —a vegades— a les antigues ermites, darrera l'altar major, plens de pols i de teranyines, tacats d'humitat, envaïts per la lepra dels fongs microscòpics, també hi són els vells retrats. Són ex-vots en acció de gràcies. Amb dedicatòries i versos de rodolí. D'una ortografia brutal, però d'una cal·ligrafia aprimorada. Frases sortides de l'ànima, sense cap rubor. Passaports cap a la divinitat. I al costat dels vells retrats (en ocasions, un xiquet

d'ulls esverats i innocents i vestit d'almirall) hi ha rètols escrits amb lletres de purpurina, i braços i peus de cera d'un groc malèfic, i mústics cingols de seda, i crosses metàl·liques, i escapularis brodats de llustrins. De vegades, la maqueta d'aquell navili que, per intercessió de la Verge, una nit es va salvar de la tempesta. I també hi ha dibuixos amb al·legories seràfiques i gallardets al vent. I amb una estranya flora i una misteriosa fauna de colors primigenis: blaus alats, blancs impol·luts, vermells incandescents. Com els quadres del duaner Rousseau. Com les pintures de l'ingenu i savi Joan Brotats. Com les del màgic Joan Ponç. Com les capses de cigars que arribaven de Cuba. Com les llaunes de te —*by appointment to her majesty the Queen*— que venien de Ceilan. Món pretèrit, obscur regne dels peixets de plata engolint velles escriptures notariales, pregon abisme dels corcons manducant fusta de taüt.

Així és el retrat d'Anton Bruckner.

Només que, de Bruckner, en sabem el nom i n'hem sentit la música. Afirmen els qui més hi entenen que la seva composició culminant és la *Setena Simfonia*. Però va escriure més de cent obres: cinc misses, psalms, corals, peces per a orgue. I nou simfonies. Bruckner va néixer el 1824, a Ansfelden, a Àustria. Era fill d'un mestre rural. De molt petit, entra a l'escolania del convent de Sant Florià. A la gran abadia hi havia quatre orgues. I ell —diu el seu biògraf Göllicher— aprèn tot sol a tocar aquest instrument.

El 1860 mor la mare de l'organista i el seu ànim es desploma. Fa venir un fotògraf, Per retratar la seva mare morta i servir-ne el record. A partir dels 50 anys en Bruckner torna a triomfar. el fan "Honoris Causa" de la Universitat de Viena.

L'emperador li cedeix, per viure i treballar, el petit pavelló del Palau de Belvedere. Els crítics més importants parlen bé d'ell, i diverses simfonies li són estrenades en públic.

Algunes joves músics, Mahler entre ells, es proclamen deixebles de Bruckner.

Per conèixer la seva música només cal escoltar la setena simfonia amb el só, gloriós i magnífic del timbals, tubes i trompes de l'Anton Bruckner.

Ens ho recomana en Vergés que ja es veu que n'és un entès.

Circe

Com sempre, en Gerard Vergés ens vol parlar d'un personatge a través d'unes representacions pictòriques.

Ens descriu molt bé dues pintures de la deessa Circe; les dues obres del pintor Dosso Dossi.

Una d'elles es mostra a la galeria Borghese, famosa per comptar entre les seves obres d'art amb la magnífica escultura una de Paulina Bonaparte, "La Venus vencedora".

Aquesta Circe, però, van ben vestida en blau, or i carmesí. Davant d'un deliciós paisatge de tardor i un cel com un aigua marina. Penjats d'un arbre es venen els guerrers captius.

Circe té la pell molt clara i el cabell ros. L'altre Circe és exposada a la National Gallery de Washington. Aquesta es nua, té els cabells més foscos, un gest forçat, la carn de les cuixes no llueix i les mans són mal dibuixades.

Aquest Dosso Dossi que la va pintar tenia, es veu, un art molt desigual. Poc podem parlar de l'artista.

En Vergés ens conta una llarga història de la seva vida amb tots els detalls. En fa una petita novel·la del segle XVI.

Però ja hem dit sovint que en Vergés és un satíric. Volem dir que sembla seriós però que frueix enganyant al lector. Així, en aquest cas, després de relatar una extensa biografia d'en Dosso Dossi ens diu, en un postscriptum que se l'ha inventada, que no hi ha una sola dada verídica. I pel que fa a Circe, aquesta és també una invenció, però dels grecs.

De manera que passem a parlar una mica de la deessa, una fetillera famosa amb un poder sobrenatural sobre els elements i els homes.

Segons la mitologia, uns diuen que és filla del rei Sol, Helios, i de l'oceànida Perse. Altres diuen que és filla del dia i de la nit.

Com que va emmetzinar el seu marit, el rei dels sàrmates, per tal d'apartar-la de les ires populars, Helios la porta a la illa Eea, al costat d'Etruria.

És aquí on té lloc l'aventura d'Ulises i els seus companys, tan magníficament relatada en els versos d'Homer de l'Odissea.

En Vergés ens comenta tot el tros d'aquest poema i aquí ens transcriu el final:

Circe, llavors, desencanta els bacons, que es tornen
homes, més joves

que no eren, i força més bells i més alts a la vista.

I no sols això. Diu a Ulisses que tots els companys que resten al navili
vinguin a hostatjar-se a la seva mansió.

Així ho fa l'heroi, davant la reticència d'Euriloc, que no s'ho acaba de creure. Arribats tots al palau, els anima la fetillera:

*Doncs a veure, mengeu dels plats i beveu de les copes,
fins que en el vostre pit recobreu el cor d'aleshores
que per primera vegada jaquitreu la terra paterna
d'Ítaca l'aspra; quan ara us esteu pansits i sense ànim.*

Un any van romandre Ulisses i els seus a l'illa d'Eea. Homer no ho diu explícitament, però la deessa devia exhibir al llit totes les delícies del tantra hindú. (Ulisses va tenir d'ella dos fills.) A la taula —tampoc no ho explica amb detall Homer— hi degueren abundar la llet d'ovella, les carpes de riu farcides de raïm, la llebre cuinada amb orenga i farigola, la inquieta guatlla, el faisà d'irissada ploma, el cervol de banyes enramades, i el vi d'Egina, i el sucros dàtil de Tunísia, i l'àcida pruna del Caucas, i la roja cirera de l'Àsia Menor. D'enemiga que era, Circe es converteix en aliada d'Ulisses. Però abregem el relat. Ella ensenya al nostre heroi a evocar els esperits dels morts i és ella qui li procura carn i vi —i savis consells— per al llarg retorn a Ítaca. I Ulisses i els seus se'n van. Pregunta: quan la nau navegava novament, es degué recordar Ulisses de Circe?

La fidelitat no em sembla la major virtut del nostre heroi, en definitiva un aventurer astut però poc ètic.

Però també entre nosaltres tenim recreadors de mites. En Romà Comamala té una curta encara que bellíssima peça dramàtica titulada "Circe".

També en el segle d'Or castellà, Lope de Vega i Calderón han aprofitat el tema de Circe.

Circe, la deessa dels grans bucles, representa la dona ardent i sola que ha estat abandonada. Així la veu, amb la seva fantasia el nostre farmacèutic G. Vergés.

Panxample

A Catalunya, hi ha hagut sempre bandolers, almenys des del segle XV, ben coneguts i populars, com Antic Roca, Toca-son, Trucafort, el Minyó de Montellà o l'italià Barbeta. A l'època barroca hi trobem els famosos Perot Rocaguinarda i Joan de Serrallonga. Al segle XIX apareixen els trabucaires, una mena de maquis carlistes, que s'amagaven pels Pirineus.

Tota aquesta gent ha estat protagonista d'innombrables obres literàries. Un d'aquests trabucaires va ser l'anomenat Panxample, que no ens sembla tan gros com suposa el mot.

Diem això, perquè tal com ens conta en Vergés, aquest bandoler és l'únic del qual es disposa d'una fotografia. S'ha de dir que sembla un home força atractiu, fins amb la seva barbata i boina. I el que més ens sorprèn és el seu posat tranquil i la seva mirada dolça.

Va néixer aquest problemàtic personatge a Alfara, prop de Tortosa, l'any 1857 de pares pobres i la seva biografia la va escriure en castellà, Mossèn Antonio Castillo, rector de la parròquia d'Alfaro de Carles, que va trobar les dades a la sagristia.

Panxample es deia, en realitat, Joan Pujol i Fontanet i ja de molt jove es veu que tenia el geni fort perquè va matar el pare de la seva promesa, després dona mort a un company, dit el Coix, perquè l'havia traït.

Un sergent, Reyes, el captura, però en Panxample es fuga de la presó de Tortosa. Aleshores es refugia als ports. Hi ha escaramusses i tiroteigs pels taulats de les masies i finalment el tornen a la presó de Pilat (Tarragona) i s'escapa de nou. Passa, més tard, la frontera i s'estableix a Carcassone on es casa amb la filla d'un pagès, Victorine.

Però altra vegada aquell Reyes va a buscar-lo i ara ja no s'escaparà més.

Un fotògraf llest el retrata i ven la seva fotografia per fer diners per a la que serà la seva vídua. El rostre del bandoler es difon per tota la Península; la seva figura produeix certa admiració.

Judicis a Tortosa i Tarragona i com a final, la seva sentència a mort.

Amb un cert humor macabre, en Vergés ens conta el sojorn d'en Panxample a la presó.

Aquest ni s'immuta. Posat ja en capella, a les nou del matí el bandoler es desdejuna amb xocolata, en presència del governador civil, «que ha vingut a exhortar-lo» (?). Una hora més tard esmorza. El metge, senyor Carbó, el polsa: 120 pulsacions. Rep les visites del canonge Ródenas, dels jesuïtes Esperanza i Armengol i d'altres clergues. A les dotze, quan arriba el jutge de primera instància, té 110 pulsacions. A les dues, dina amb prou gana. Segueixen les visites: oficials de diversos regiments, un germà seu i la cunyada... Arriba més tard un capellà castrense i tots els presents, a indicació d'ell, resen devotament el rosari. Venen després el batlle de Tarragona, que havia sol·licitat l'indult a Madrid, i alguns regidors de l'Ajuntament. Panxampla demana veure Victorine i casar-s'hi per l'església. Però el governador i el fiscal militar li desaconsellen el casament. En tota la tarda no han parat les visites, més curioses que altra cosa. A les vuit del vespre es confessa amb el pare Esperanza. S'ignora com va passar la nit el reu.

El dia 17 de juny de 1883, diumenge, fa calor i llou un sol esplèndid. De Reus, de Falset, de Vila-seca, de Valls, de Móra, de Montblanc, de Gandesa, sobretot de Tortosa, ha arribat a Tarragona una munió de gent que col·lapsa la ciutat. Els tramvies de mules del senyor Janini només poden avançar en una sola direcció. Tots els carrers estan acordonats per la tropa. El regiment de cavalleria del Príncep, que ha vingut de Reus, vigila el recorregut que haurà de fer el bandoler. A les deu del matí, finalment, surt Panxampla de la torre de Pilat. Camina amb pas ferm, el rostre molt pàl·lid, un gran cigar —gest plebeu i altiu— a la boca. L'acompanyen, compungits i amb cara de circumstàncies, el pare Esperanza i mossèn Deixens, un a cada costat.

Quan l'executen ha de disparar el piquet dues càrregues per rematar-lo.

En Gerard ens aclareix perquè ha volgut fer aquesta biografia. Es veu que, de petit, havia exercit certa fascinació sobre ell ja que la seva dida era descendent, encara que no en volia parlar, del bandoler biografat.

Thomas Wyatt

L'únic motiu per parlar d'aquest poeta és fer una mica d'història d'Anglaterra, concretament l'època d'Enric VIII.

Suposem que això encanta al nostre farmacèutic-escriptor en relació amb el drama shakespearà.

Després de recordar-nos el desgraciat matrimoni d'aquell barbablava amb la princesa Caterina, filla dels Reis Catòlics i es cisma subseqüent, ens conta els amors d'Anna Bolena.

Aquesta dona, molt bonica i molt coqueta, va consentir a ser l'amant del rei amb la condició de casar-s'hi.

Però ja en el moment de la seva coronació, embarassada de cinc mesos de la que seria Isabel I, Enric VIII s'entenia amb Joana Seymour, la següent esposa.

Thomas Wyatt i Anna es coneixien de molts anys ja que eren veïns. L'admiració del poeta per Anna la coneixia tota la cort. Però sembla que era un amor trobadoresc i metafísic. Tan es així que Enric VIII no se'n sentia gaire gelós.

També el rei escrivia versos i enviava cartes d'amor, en francès, que és el que s'estilava aleshores.

El pintor Holbein va pintar per separat aquests tres personatges.

El cavaller Wyatt se'ns mostra en la seva plenitud física als 34 anys. Té la mirada displicent i llunyana, el gest arrogant.

El rei escrivia els versos dedicats en aquell moment a Anna, en anglès i sembla que no era un gran poeta.

El poeta de la cort era Wyatt i els seus versos a Anna eren intencionats però metafòrics.

Ell va ser qui va introduir el sonet a Anglaterra, seguint els corrents renaixentistes que venien d'Itàlia. Allò que després durien a termini, Shakespeare, Sidney i Spenser.

L'actitud de Wyatt és deixar-se dominar per Petrarca i perdre la seva identitat. Davant d'això es té la sensació d'una obra no acabada, de fracàs estètic.

En Vergés ens descriu el pas de la poesia dels trobadors a les formes renaixentistes:

què llavors el pensament, com un poltre desbocat, calca sense fre pels més dolços paratges del desig.

Totz tens vos ai dezirada

Per això els trobadors s'encaminen cap a un absolut d'amor i de bellesa. I recordo ara aquelles paraules de Safo, dites molts segles abans: «Alguns afirmen que no hi ha res tan bell com un exèrcit en ordre de batalla; d'altres, que no hi ha res com una primavera en flor. Jo us dic que el més bell és allò que s'estima». Llegia, no fa gaire, que l'amor és simplement una estimulació del sistema límbic cerebral. No diré què no. Però encara hi ha gent trista que no ha vist mai la mar ni besat els tendres llavis d'una noia enamorada.

Però tornem als trobadors. L'hereu d'aquests conceptes amorosos, d'aquestes convencions retòriques, d'aquesta delicada imatgeria dels occitans —hereu i corretja transmissora cap al Renaixement— és Petrarca. Encara avui —i a imitació d'ell— la poesia amorosa sempre es revela més rica i més profunda des de l'absència i la malenconia que no pas des del goig de la possessió. Sempre el desig. I els pensaments folls. I les llàgrimes. Les llàgrimes, que —com assegurava Ovidi, mestre d'amor— poden ablanir la duresa del diamant:

Lacrimis adamanta movebis

Però cal estimar apassionadament. Un poeta tan lúcid —i tens— com el nostre Ausiàs Marc ja es penedia de la seva ocasional feblesa:

Mes, puix no muyr, de poc amor m'acus.

El 1535 Wyatt és dut a la Torre de Londres, però no se sap el motiu. Gràcies als bons oficis del seu protector, Thomas Cromwell, és posat en llibertat.

L'any següent és empresonada Anna que ja no sortirà de la torre sinó per morir. El dia que és degollada, el rei és de cacera i tan sols el canó de la torre l'avisava que ja es vidu i es pot tornar a casar.

Thomas Wyatt ha deixat ja la poesia, es dedica a la política. Es nomenat Ambaixador a la cort de Carles V d'Espanya i més tard a la de Francesc I de França.

Està sempre a les ordres del rei i de Cromwell. Quan aquest cau en desgràcia, el tornen a empresonar. Finalment és absolt, aleshores es retira a els seves possessions

L'Avui ho mostra en grans titulars i amb una foto en la que el President de la Generalitat Jordi Pujol felicita en Gerard Vergés (7-1-86).

AVUI

Segona edició Dimarts, 7 de gener del 1986

Una falsa amenaça de bomba no enterbolí la nit de premis literaris

Gerard Vergés guanya el Pla i Pau Faner el Nadal del 1985

Barcelona — L'escriptor i far-nacèutic tortosí Gerard Vergés, amb l'obra *Tres biogates imperfecies*, resultà guanyador ahir del premi de narrativa en català Josep Pla, mentre que el menorquí Pau Faner, guanyador d'aquest primer premi fa dos anys, s'adjudicà ahir el Nadal de novel·la catalana amb l'obra *Fior de sal*. Tots dos premis estan dotats amb un milió de pessetes. El tercer premi concedit, les *Mestres de literatura infantil i juvenil il·lustrada*, s'ha atorgat a l'obra *El llibre dels rics*, *Equidambres i altres espècies*, escrit per David Cirici i Maria Balaguer.

El president Pujol conversa amb el guanyador del premi Pla, Gerard Vergés, mentre el guanyador del Nadal, Pau Faner (a la dreta), sembla dir-se a l'atenció de Barcelona, Pasqual Maragall

Avui (7-1-86)

Gerard Vergés, Premi

Josep Pla

El farmacèutic i escriptor Gerard Vergés, amb l'obra *Tretze biografies imperfectes*, ha estat guardonat en la divintena edició del premi Josep Pla de narrativa en català, dotat amb un milió de pessetes. Liurats dilluns dia 6 a Barcelona, Vergés fou la sorpresa de la vetllada literària perquè el finalista, Albert Manent, amb la seva obra *El molí de l'ombra*, es considerava el favorit. Al capdavant, el jurat format per Joan Teixidor, Juan Perucho, Pere Gimferrer, Josep M. Castellet i Joaquim Molas s'inclinà «pels valors literaris de l'obra de Vergés enfront dels valors documentals de l'obra de Manent».

Gerard Vergés va néixer el 1931 a Tortosa, un poble gran, on no ha estat guardat mai una tradició cultural ni literària; treballa de farmacèutic a uns laboratoris de la seva propietat per raons familiars. «Mira, jo les aficions literàries les he tingudes de tota la vida, a mi m'hagués agradat estudiar una carrera de lletres però l'ambient familiar —existia una tradició d'apotecaris i laboratoris— em va decantar per les ciències. De tota manera vaig fer la carrera sense abandonar mai aquesta línia literària».

Tretze biografies imperfectes és el recull de personatges d'aspectes i èpoques molt diverses que Gerard Vergés utilitza com una excusa per a reflexionar sobre les seues preocupacions: «La poesia, la vida, la natura, la meua terra, la meua llengua...» «Dintre meu —es confessa— sempre portaré el poeta». Gerard Vergés es va donar a conèixer com a poeta a nivell dels Països Catalans el 1981 amb l'obtenció del premi Carles Riba. Tanmateix *Tretze biografies imperfectes* és el seu primer treball escrit en prosa catalana «perquè hi ha reflexions que es poden presentar en poesia però n'hi ha d'altres que indefugiblement s'han d'escriure en prosa». Entre aquestes biografies es troben personatges coneguts, com Shakespeare, el pintor italià Giorgio di Clivico, el pintor simbolista francès Gustav Maurois, la deessa mitològica Circe, el naturalista català Marià de

«Dintre meu sempre portaré el poeta», afirma Gerard Vergés, el tortosí nascut l'any 1931 que ha guanyat el darrer premi Josep Pla de Narrativa.

JOAN JORDI CERC

la Pau Guals o altres d'interès per a l'autor, com el poeta Josep Caga, el bandoler de les comarques de l'Ebre, Panxampla o el poeta Jaume Tió i Noé. «Els criteris que he seguit per triar aquests tretze personatges —diu Gerard Vergés— han estat l'atzar i el caprici. Hi ha personatges, però, que els he buscat deliberadament perquè sabia que em servirien bé per parlar d'algunes preocupacions meues, especialment de poesia». «Quan el setmanari tortosí EBRE-INFORMES em va atorgar el premi Jaume Tió i Noé, jo, en el parlament d'agraïment, vaig fer una curta biografia sobre el poeta Tió i Noé que em va servir posteriorment per a aquesta obra i reflexionar de la poesia del romanticisme i del que jo entenc de poesia. Tanmateix he triat un pagès que vaig conèixer de petit per parlar de la meua infància, de la meua terra, del meu nu i de la meua llengua, entre d'altres coses». Gerard Vergés vol deixar ben clar, però el rigor de les dades biogràfiques que utilitza en aquesta obra. «He tingut que consultar moltes fonts i fer moltes lectures per parlar d'aquests tretze personatges».

—¿Ara serà molt més fàcil poder publicar els seus llibres?

—Evidentment, això sí que ho crec i penso que és una gran sort ja que en aquest país hi ha molta gent que té problemes per a trobar canals d'edició. A partir d'ara, crec que si existeix alguna altra cosa, sense necessitat de guanyar cap premi, ja tindrà els camins més oberts per a arribar a publicar-la.

A "La Vanguardia" amb motiu del Dia del Llibre, Joan Orja parla del llibre biografia-memòria-assaig, delícia literària.

Premi Josep Pla-85

Ni ensayo ni ficción sino todo lo contrario: literatura. Gerard Vergés nos obsequia con trece biografías exquisitas

Más allá de la biografía

Gerard Vergés
"Trece biografías imperfectas"
Edicions Destino (El Delfí)
302 pàgines
Barcelona, 1986

EL fenomen Gerard Vergés, encara que més o menys conegut en altres latituds, és gairebé únic a la literatura catalana: un home que passa de la cinquantena, que viu aïllat i finsament i llunyana dels cercles literaris dominants en una literatura, que ha fet sort en la vida familiar i en els negocis —carregat de fills i, diuen, de diners— sorpren en els cercles dels quals viu tan lluny. Ens començava Xavier Bru de Sala ("Avui", 9-7-1986) con ocasió de la notícia de la concessió del premi Josep Pla a "Trece biografías imperfectas", de Gerard Vergés (Tortosa, 1931). La mateixa sorpresa que representà el fet de que Vergés guanyés el Carles Riba de poesia (1981) con aquell "L'ombra rojuna de la llum", de gran record que forma, junt al volumen hoy comentat i una antologia de Vicent Andrés Estellés, tota la obra publicada, amén de un segon llibre de poemes a punt de aparèixer, "Long play per a una ànima trista".

"Trece biografías imperfectas" puede producir una cierta extrañeza (¿trece biografías en un solo volumen? ¿por qué imperfectas?). El mismo autor nos puede sobre aviso en los "Paralelos al lector" presentales: "Per qué 'Trece biografías imperfectas' Trece són trece. Així no necessita cap explicació. Quasi a imperfectas, l'adjectiu no és una prova de modestia. Aquestes biografías són imperfectes (plausquam imperfectas diria, si aquest temps verbal existia) perquè no han estat escrites —espero— de la manera tradicionalment establerta en aquest gènere" (p.9). De fet, para Vergés la vida del personatge a biografar és la excusa literària para ampliar i dignificar aleshores temes que a ell se li interessen, que le apassionen tant més passiu i màgicament que han els anys i la cultura, para la evocació de records i vivències, para la dia-

Gerard Vergés

gnosis personal. El mateix nos adverteix, també, de que "ni estos mundos. Tampoc no bo die tes" (p. 9), de fet, el grau de fidelidad a la història, el grau de realidad de lo narrado, acaba importando poco: esa "otra" manera de escribir biografías consiste en construir breves textos muy literarios, en el sentido de la importancia que en ellos, en todos ellos, tienen el punto de vista, el gusto, la opinión del biógrafo, del autor.

Pintores, dioses, inquisidores...

La nomenclatura de personajes biografados es amplia y diversa: de Gustavo Moema (pintor simbólico, cuya biografía sirve para albergar un pequeño ensayo sobre su pintura, una bella evocación de don Ricardo Carveto, profesor de dibujo de Vergés cuando niño y

su, un rápido recorrido histórico por el mito de Salomé y una digresión sobre este) a Circe (diosa hechicera famosa por sus encantamientos y su belleza, anfitrión de Uliam, que sirve de pretexto para hablar de la Galleria Borghese de Roma, del mito de Circe y sus recreaciones e incluso para trazar la vida de Dono Doss, pintor renacentista italiano, un fragmento que nos sorprende por ser el más parecido a una biografía que hallamos en el libro... hasta que acabamos sabiendo que se trata de una vida avestada por Vergés), de Fernando Nito de Guevara (caudal e inquisidor mayor bajo Felipe II, cuya vida introduce a una amplia y documentada reflexión sobre el Santo Oficio y su época, la convulsión de todo un continente) a Josep Caput i Sol ("manover" de la finca donde los Vergés poseen la primera pos-

guerra, puesto hacia un círculo de recuerdos de la infancia del autor y de temas que tienen siempre al Ebro como tema, un capítulo con fragmentos de gran emoción y lirismo). Haría falta mucho más espacio para resumir todo lo tratado, descrito, evocado en las vidas de la bella bávara Cico de Hirsfeld, el genial Giorgio de Chirico (que gana adeptación de la prosa al personar), el para Vergés insuperable William Shakespeare o el "trebotante" y händlerm Pausanias. Y así hasta trece.

El museo imaginario del autor

Los personajes escogidos (evocados siempre, como motivo, a partir de un retrato reproducido en el libro) dan idea de la amplitud de las inquietudes de Gerard Vergés. A través de estas páginas sentimos, más que un hombre, una sensibilidad, una quimérica combinación de cultura literaria, experiencias, imaginación, curiosidad, ironía. Y una extraordinaria habilidad en la dote. Ni una sola vez a lo largo de la obra, en medio del flujo de estas, referencias y asociaciones, tenemos la arida y desagradable sensación de hallarnos ante una inteligencia que se muestra estibándose. La lectura es ágil porque la prosa de Vergés lo es, una prosa que nos lleva de acá para allá, que, como en una amable visita guiada al museo imaginario del autor, nos va mostrando pasajes y más pasajes, bellas rimas, sorpresas inesperadas.

Quien pretenda clasificar estas "Trece biografías imperfectas" puede verse en un apuro. No son verdaderamente biografías, ya lo hemos comentado, no son memorias, ni son ensayos en sentido estricto. Poco deberá importar el nombre exacto a quienes gustan de los delirios literarios, el plato está, para todos, servido.

JOAN ORJA

També a "Avui" el 18-IV-86 es parla del llibre presentat a Proa.

Primera prosa del poeta tortosí Gerard Vergès

Editada l'obra «sorpresa» del darrer premi Pla

Bon acolliment a «Tretze biografies imperfectes»

Mercè Ibarz

Barcelona — Per presentar la «sorpresa» del darrer premi Josep Pla, *Tretze biografies imperfectes* del farmacèutic i literat Gerard Vergès (Tortosa, 1931), es van reunir ahir amb representants de la crítica i de la premsa barcelonina l'editor Andreu Teixidor i els membres del jurat Joan Teixidor i Joaquim Molas. Sorpresa, perquè l'obra és un llibre de característiques molt peculiars —un text a cavall de la creació imaginativa i de l'assaig literari i, per tant, difícil de classificar en gènere—, perquè, a parer dels representants del jurat i de la crítica, Gerard Vergès és ja un autor fet, original, nou en certa mesura —com a poeta, la seva vocació primigènica, va ser premi Carles Riba l'any 1981 amb *L'ombra rogenca de la flòra*, però aquest és el seu primer llibre de prosa publicat— i perquè, en definitiva, aquestes *Tretze biografies*, per més que l'autor les titlla de imperfectes, constitueixen un nou títol en el terreny, avui tan de moda, de reflexió i recreació literària sobre la pròpia història de la cultura i, dins d'ella, de la mateixa història de la literatura occidental.

Ultra això, a Joaquim Molas li era necessari tenir l'oportunitat de completar la frase que, per imperatius de la transmissió, TV3 va mutiar al seu dia la nit

de la festa literària dels premis d'Editorial Destino, en el tradicional sopar de la nit de Reis durant el qual s'atorguen els premis Josep Pla, Apel·les Mestres i Nadal. Com els lectors deuen recordar, el jurat del Pla va haver d'optar entre dues obres que, tot i ser acceptades per les bases, eren radicalment diferents: l'obra de Vergès, finalment guanyadora, i les memòries que Albert Manent havia presentat amb el títol *El molí de l'ombra*. El jurat va optar per les *Tretze biografies imperfectes* de Vergès perquè «el seu valor literari era declarat i explícit, mentre que l'obra de Manent és de caràcter documental». El jurat va acordar una frase adequada per a explicar el cas, però Molas, portaveu davant els congregats al sopar, va ser tallat en la transmissió de tal manera que va semblar que deia que l'obra de Manent no posseïa els «valors literaris» que van determinar l'atorgament del premi, per majoria simple en l'última votació, a l'obra de Vergès.

No es pot saber l'acolliment que els lectors haurien donat a una altra obra guanyadora, però el fet, va informar ahir l'editor Andreu Teixidor, és que els magatzems de can Destino són ja buits d'exemplars de *Tretze biografies imperfectes*. Com el seu títol indica, el llibre és «el conivent de tretze textos

breus que recreen les biografies de personatges molt disperss, la llista dels quals és la següent: Gustave Moureau, Fernando Niño de Guevara, Jaume Tjó i Noé, Marià de la Pau Graells, Clèo de Mèrode, Giorgio de Chirico, William Shakespeare, Victorine Meurent, Josep Cugat i Sol, Anton Bruckner, Circe, Panxampla i Thomas Wyatt. Gerard Vergès va tenir la inspiració de l'obra tot escoltant una obra de Bruckner (Viena 1824-1896) i la sort de continuar-la a partir de personatges, coneguts els uns, oblidats els altres, la trajectòria i obra dels quals resulten avui encara del tot imprescindibles o significatives. La citació del passatge de l'escena cinquena de l'acte cinquè de *La tragèdia de Macbeth*, en què Shakespeare al·ludeix a la vida com «una farsa contada per una idiota, plena de brogit i de fúria, i que res no significa», fa de pòrtic a l'obra.

Aquest no és el primer llibre «biogràfic» de Vergès, que en un pla molt més acadèmic va publicar l'any 1982 *El pintor tortosí Antoni de Casanova*, biografia d'aquest artista vuitcentista.

Així mateix, aquesta Festa del Llibre Proa reeditarà *L'ombra rogenca de la flòra* i publicarà un nou llibre de poemes de l'autor, *Long play per a una ànima trista*.

A "l'Avui dels llibres" (25-VI-86) en Joan Triadú elogia l'obra de en Vergés. Diu que gairebé aclapara la seva erudició:

Gerard Vergés: pretextos per a una memòria

Joan Triadú

trafes imperfectes. De
Ed. Destino
1986.

no a una ànima trista.
Vergés Ed. Poma
1985.

Gerard Vergés ha emergit
amb un estil escríptor
líric i una nova
de la nostra cultura
jo més d'una vegada en
estilògicament, per
els poemes, després
completament, presenta
perquè em sembla que
una «lectura» de crític
en crítica i d'història
però, finalment, ara
serà amb un compendi,
de treball, del seu an
vega d'una memòria,
de una complexitat, la
la repassa dels records
que present. En referències
Tercer biogràfic (en
en Josep Pla 1985).

se solia dir que en
pagament —al qual cal
que llibre de poemes,
per a una ànima trista.
«Dua Memòria» no fa
vega de un lloc comú.
La poesia ho unia ser,
que no és un mer joc
deu, sobretot unes de-
ta homes com Gerard
a sospitar, per una
d'una ànima trista, després
d'una. No hi fa res que
de «Geminis», de la
se, en les coneguda la
stada i estímul existèn-
ciament, el llibre no
no que amb *L'ombra so-*
lida el seu nom s'ha de
«lectura» amb ell, amb
«vega» al primer
d'una al primer Carles
El llibre docència una
una ànima, be que en
ri d'una, com les cen-
de la fin en la modèstia
la, d'home a home
la mortuària que les de-
«indisponible». Allí apa-
reix que coneixia l'«lloc»
medit, a fer aquell pas
benet molt. Una con-
«vega» de que es confer-

Gerard Vergés, a l'esquerra, rebent el premi Josep Pla de narrativa catalana.

A les pàgines preliminars del seu
estudi *El primer ànima Antoni Casanova*,
Gerard Vergés provava el seu
estil i, sobretot, dirigit a unes-
tament de l'art i de la poesia.
Aquest concepte és la base de
moltes pàgines de *Tercer biogràfic*
imperfectes, com les dedicades a
Malet, a Gustave Moreau i a Chirico,
entre d'altres. Com feia obser-
var Ricard Salvat en un próleg
molt curiós, hi ha un joc particu-
lar de poeta en la reflexió de
Gerard Vergés sobre l'obra d'Antoni
Casanova. Però, a més, el llibre
no primer de tot, quant a la con-
strucció, una biografia, treball més
difícil de fer quan no es tracta d'un
escriptor, com en aquest cas,
perquè, com diu Vergés, «un es-
cripador —és la seva feina— deixa,
al llarg de les pàgines, infinitat de
pistes de la seva personalitat» (pàg.
57). Tot i així, la biografia hi és,
resultat d'investigació i d'ana-
lític poder de percepció. Des d'a-
questes qualitats o condicions,
«lectura» més trobar d'una con-
cepte del biogràfic i del món que
l'entrella, que impudor. En una
altra banda, al próleg —que es bo-
del tot— de la *Amorosa poesia* de
Vicent Andrés Estelles, coneguda
per ell, Vergés toca aquesta qüestió
per dir que «la discreció revela el
ver amor» i afirmar que «hi ha un
punt significatiu en que el poeta
s'atura, es para, es deté. La resta és
literatura».

En *Long play per a una ànima*
Gerard Vergés s'aplica aquesta

norma. Ho fa notar al próleg
Ramon Pla i Arxé, que, entre el
que anomena les constants expres-
sives i temàtiques que delimiten el
to vital de la poesia de Vergés,
troba el distanciament, el «dubni»
distanciament d'una obra que
deixa la intimitat suggerida en el
títol —«ànima trista»— però que
la compensa immediatament amb
un anglicisme aserpic: «I, en realitat,
la impressió sovint és que el
poeta parla per algú i un nom d'al-
gu. Aquest algú deu ésser car a ell
mateix, perquè és prou clar que se
l'entoma molt i que es preocupa de
donar-li un passat. Arriba un
moment, però, que el poeta no pot
més i diu: «Recordo que no vull ni
recordar», malgrat que dediqui tot
un poema, un dels més colpidors
del llibre, titulat «Fragil com un
vidre es la memòria», a lluar el
record i a fer-se creus de pensar
que es pogués quedar sense.
Perquè, com diu l'últim vers del
poema, «l'home: la memòria».

En les seves *Tercer biogràfic*
imperfectes Gerard Vergés ha trobat
pretextos per a una memòria. Aigu-
nes li han servit per a plantejar qü-
estions que l'interessaven i servir l'a-
passionat. D'altres ens intro-
duïren el Vergés «memorialista»,
capaç d'extreure records del
record, com si fos un ofici. De ve-
gades els records s'han de veure,
amb la perspectiva del temps, d'un
color glaçat i perdut. O bé s'han
d'inventar per fer-ne tota una bi-
grafia, com passa almenys una

vegada, certificada per l'au-
tor en el *post scriptum*,
«nomi» que no hi ha una ve-
rificació. Aquest joc i qu-
altre joc d'aquesta mena
pugués haver son portats, si
amb una mà molt experta
quell litzador. L'admirer
sempre una aura de bona-
vega per al lector que de deb-
amb el joc convencional.

D'agrair també són, però,
intencions del text: no
l'autor, en una obra simp-
com aquesta —és a dir que
somet al dir i fet d'un gèn-
la et que vol—, sobre la ll-
sobre d'altres qüestions d'
nacional i col·lectiu. Gerard
fa patent, així, que una c-
l'altre i que ell que s'au-
descendència del que és pre-
la idea d'espantar i fer li
membres d'un «gèn- creatiu»
no els ha vingut d'entloc,
perden bona i esquelles. Q-
Vergés, la posició es clara i a
fa cap més a la seva original
concepció, a la singularitat d'
estil en, per descomptat, a li-
el·lipsis dels seus pensams
proposat del bilingüisme,
amb aquesta sentència i
apellació: «la llengua i
només la tenen les serps»
146). En l'assag biogràfic de
Jaume Tint i Noé, en en
Marcel de Cabanyes i els se-
André de me lra, no s'essa-
enture: «El llibre confirma
servi fidelitat poètica a C.
que va des de Boies, al segle-
fins a Alfonso Costafreda, a
XX» (pàg. 60). Hi ha d'altre
emples ben «exemplars», de
sa incommensurable, perquè
compta és el to general, actua-
d'una convicció que en els
que passen i als moments
vivim de la cultura no te preu.

Home de lectures innume-
com l'homeric *scenari* del
Gerard Vergés gairebé aclapa-
la seva erudició, si no fos q-
passió i el gust que hi posa
lector complex i arru del
dels seus ulls, pels quals ha-
reviven, com a mans d'ur-
Yourcenar mediterrània, fet-
del lent «d'aromes tristes»,
versos com autoritats per un
text i esperant memòria.

La Revista de Catalunya (núm. 1) parla també del Premi Pla (Octubre '86)
 Diu que, a través d'aquest llibre es plasma la sensibilitat del poeta al que li agrada
 trencar motllos i experimentar amb la tècnica literària.

GUIA DE LECTURA

GERARD VIGUEN, TRETZE BIOGRAFIES
 IMPERFECTES (AL 1987). BARCELONA,
 QUERQUENS, 1986.

Les 212 pàgines que constitueixen aquest volum són, al meu parer, un de les més contundents i gratificants ateses guardades sota el nom de Josep Pla d'aquí que, l'any 1988, s'atopa per primera vegada. És un llibre publicat anteriorment per L'anyet. L'anyet regrega de la Riba (1982), Premi Carles Riba 1981, i El justicari Justicà Antoni Carmona (1983) —opús i assaig, respectivament—, poden considerar-se, amb l'obra comentada, produccions d'una línia madura. Ara, en el primer, ja s'obren alguns dels processos formals i de les estructures estilístiques que aparquen a *Tretze biografies imperfectes*. Anticòlim aquets, però, que no pertanyen en qualsevol cas a la qualitat de l'obra d'art. D'algun d'ells, se'n parla més endavant.

Un, el lloc on es troba decau de nou (primera ironia de L'anyet) genera biografies, de lloc extrínsec, qualificades d'imperfectes (segona ironia) i que, corresponentes per un gran, un qualsevol o una biografia, parlen com a si el nom —i eventualment l'apellatí— d'altres tants personatges heterogènics és la manera que la seva trajectòria cal pot ésser considerada, o no, susceptible de comentari impugnant el gènere —de biografies— al qual, si era pàgina pel títol, Vergés adreça els seus textos. En definitiva, aquella heterogeneïtat que ens porta la frontera entre allò que pot atreure l'anyet i allò no més a menys gran de l'anyet i allò que, simplement, és irreflexiu. Deix de William Shakespeare, casualment —i no en el cas de l'obra, fins a Josep Gaguà i Sol, autòmita i no més lligat a la voluntat de L'anyet, tot passant pels justicaris Carmona i Carmona de Clavero, el músic Antoni Bruckner, els poetes Jaume Tàrrer i Noé i Thomas Wyatt, la ballarina Cléo de Méloé, el marcadista Marie de la Pau García, la model d'Edward Mearns Victoria Mearns, Gave —personatge mitològic— i el traductor Pascualida. Aqueta evolutiva heterogeneïtat es comença a manifestar d'un simplicitat d'un procediment essencial en la composició del llibre: el tractament de la cronologia del gènere biogràfic.

A *Paraulas al lector*, Vergés, en explicar el títol del llibre, ja exposa la idea: les seves biografies són imperfectes perquè —i vulgarment— no són biografies convencionals, «perquè no han estat escrites —segons de la manera tradicionalment establerta en aquest gènere— (p. 9). El tractament de la cronologia biogràfica és, per a Vergés, un experimentació del text: amb precursors, al servei del biogràfic. Com deia més endavant, algun d'aquests procediments se'ns revelen immediats a *L'anyet regrega de la Riba*. Si a *Tretze biografies imperfectes* alguns que «algunes d'aquestes vides, en efecte, m'han provocat suspensions l'actua per parlar de coses diverses que sempre m'han interessat» (p. 9), en la seva primera obra justifica l'artifici que suposa presentar els noms de Rómulo i Remus a manera d'heterònim del poeta, és explicat de manera anàloga: «En realitat, de la vida i dels fets de Rómulo i Remus no se'n parlarà més que de passada a través del llarg del poema. Evidentment, l'oligotip és un altre, i ben distint, Rómulo i Remus —diguem-hi res i curt— són guardats al poeta. Un poeta, però sí, sense el qual aquest llibre no seria el que és.» (p. 34-35). No un senzilla desviament posat en relació amb altres asseriments, tot i referir-se a l'obra que s'aproxima tan diferent. D'altra banda, la militària de les biografies com a poemes comporta la irrupció constant del ja narrador que, sovint, parla d'ell mateix, de la seva experiència directa. Si en el llibre hi ha una memòria històrica o col·lectiva, aquesta arriba al lector a través d'una sensibilitat, la d'un home que pensa, estima, critica, ironitza. L'experimentació, en la lectura, d'aquesta sensibilitat és més important, em sembla, que la identificació de les dades, sovint errònies, que la volubilitat. Les diferents biografies ens permeten de trobar moments diferents d'aquesta sensibilitat, aspectes fragmentaris que, tanmateix, ens permeten de reconstruir-la: la sensació de dramàtica presentat que podria l'experimentació d'una trajectòria vital com la de Jaume Tàrrer i Noé, ligada a una epoca determinada. Tàrrer i Noé, tanmateix de limitacions cronològiques, exemplar representatiu d'un gran i precís seguit sobre i que no és conscient de les seves contradiccions, és considerat des d'una distanciació conquisca, l'adhesió a Josep Gaguà i Sol, a un paisatge —el de Turis i l'Elles— «onda home i el seu paisatge», p.

10) i a una infantia recordada en plenitud malgrat el contemporani amarg de la postguerra.

Pel que fa a la no convencionalitat de les biografies imperfectes de Vergés, resulta d'especial interès la dedicació a Giorgio de Chirico, on el grau de desrealització és considerable. En efecte, a partir de la informació recollida i sintonia subintencionada per la biografia convencional de William Gaudt Vergés constitueix el seu text. Amb el text de Gaudt, fragmentat i inserit en cursiva en el de Vergés, ultra mostrar, ara, l'artifici irrupció —al a dir que el llibre planteja, també d'una manera recurrent, la tensió entre l'artifici i la intenció a desmentir-lo, a explicar-lo—, es produeix, en la selectiva del text, un procés proper a aquell que explica les metàfores: la biografia de Gaudt presenta uns materials rígidament que, respectivament d'uns uns dibuixos, perdien la seva línia referencial, tot passant de relles determinades conquiscas. Aproximadament, tan extremament suggeridor, constitueix a crear la complexitat necessària per tal de formular l'experiència de la vida en la memòria d'un moment de De Chirico. Un procediment semblant es troba en la rida de Ballus Shakespeare. El text que tracta d'abrir un cervell el personatge, sovint, no a la constant evolutiva no a la incertesa documental a propòsit de la identitat de Shakespeare, són, més aviat, a la intenció. L'anyet, el desordre davant la militària històrica, interessada i per rigorosa de la vida d'un home colat del qual fa dir a Vergés, «disparat moltes hores felices de la nova vida llegit-lo» (p. 9). Vergés, tanmateix l'anyet no és, ara de J.M. Valverde: «de a les seves intencions i se'n serveix».

Finalment, a *Carre Vergés* mostra sobre els temps precisos i s'invirta la biografia de Dossé Dossé, deliberadament. Com deliberadament ho confessa. Ell sembla que, arribats aquí, no són pas tan lluny de *L'anyet regrega de la Riba*. La personalitat esquiva per l'artifici del poeta és, a *Tretze biografies imperfectes*, integrada i, per tant, menys velada.

A.J. GARCIA BARRAL

A la revista "El Farmacéutico" (juny '86) se li fa una entrevista a la secció "de perfil". Es de destacar la frase de G. Vergés en la penúltima pregunta quan diu "concepció humanista de la professió..."

Comentario: ."

GERARD VERGES

Doctor en Farmacia. Analista clínico. Escritor

Nació, vive y trabaja en Tortosa desde hace casi 55 años. Su profesión es la de farmacéutico y analista clínico, pero es más conocido por su actividad literaria. Se autocalifica como «escritor de domingo» pero es algo más que eso. El premio Carles Riba de poesía, en 1981, y el Josep Pla de prosa catalana, la noche del pasado día de Reyes, lo avalan. En esta ocasión la farmacia no es el tema principal, pero creemos que vale la pena

—Farmacéutico o escritor?
—Ocasionalmente escritor tal vez, pero es muy difícil comenzar a esta pregunta.

—Por qué eligió la farmacia?
—En mi familia había una tradición en ese sentido. Yo siempre digo que el tonto es camaleónico y adaptable, y aunque a veces, a lo mejor, uno emprendo una carrera sin gran vocación, porque esto de la vocación es una entelequia, luego, a medida que va conociendo la profesión, va entrando en ella, se encarna, se hace a ella y acaba amándola.

—Sin embargo, en su juventud, mientras estudiaba, lo que no abandonó fue la literatura.
—Sí, es cierto.

—Fue en el año 53 la revista literaria «Geminis», que si no me equivoco era en castellano.
—Sí, era en castellano por necesidad, porque en aquella época no se podía escribir en catalán. Curiosamente, lo único que se podía escribir, lo único que la censura toleraba, era el verso.

Parece ser que la poesía era una cosa muy inocente y, por lo tanto, se podía escribir en catalán. En cambio, la prosa estaba absolutamente prohibida. Y esto nos llevó a cosas muy curiosas, como, por ejemplo, escribir fragmentadamente un artículo en prosa, como si fuera un poema, o publicar un premio Stalin, porque como era poesía, estaba en catalán podía pasar, pero nadie sabía que era un premio Stalin. Pasado un año

—¿Por qué murió la revista?
—Un poco por cansancio, un poco por todo. Las revistas de ese país y más las literarias, llevan una vida escuálida. Además, era una revista en la que tenías que hacerlo todo: escribir los artículos, llevarlos a la imprenta, corregir las galeras, poner los sobres, pegar los sellos, y esta es una actividad que se puede hacer cuando uno tiene 20 años, y claro, cuando dejas de tenerlo la revista desaparece.

—En esta época escribió un libro de poemas, «Corazón en acecho».
—Sí, pero prefiero no acordarme de ese libro. Porque uno se olvida de sus pecados, y este libro es malo, sencillamente.

—Tardó unos treinta años en volver a publicar otro libro. ¿qué hizo en todo este tiempo?
—Pues durante estos treinta años me dediqué mucho a la profesión.

—Según tengo entendido iba clases en el Instituto, en la Universidad Nacional de Educación a Distancia, y abrió un laboratorio de análisis y una industria de reactivos para análisis, que aún posee.
—Sí, exacto. En aquella época coincidieron muchas cosas: el final de la revista, el cambio de lengua, el casarse, el crear una familia, darse cuenta de que si uno no se toma en serio la profesión nunca llegará a ser

...Ahí, y todo esto supeditado, más vaya usted a saber que otras cosas, incluidas en este largo silencio.

-El problema de la lengua parece ocupar un lugar decisivo en esta ciencia.

-Sí, lo he, pero por un problema de accesibilidad. Yo, en catalán, después de un bachillerato y una carrera, escribo perfectamente y así está lleno del diccionario, pero siento que a mí aquello me suena un poco a toral, a llotipada, con todo el respeto para el castellano. Es un problema de densidad, de claridad con aquello que pienso. Pero hay además otra razón, y es que pienso que en este país hubiera que en Cataluña hay que dar un poco el «di de pecho», y si yo no escribo en catalán, tengo por seguro que no voy a venir de fuera a hacerlo por mí. Y si da que se muera la lengua, quizá mucha gente se quedará tranquila, pero yo, particularmente, lo voy a sentir.

-Hace unos días ha terminado el «II Congreso Internacional de la Lengua Catalana», y en él se ha llegado a la conclusión de que la lengua catalana pasa por un período de crisis.

-Pero esto ya es otro problema. El catalán es un estigma capaz de digerir todo y sobrevivir a todas las crisis y enfermedades gastrointestinales, pero cuando la cantidad de comida que le dan es tan abundante, esto ya no se puede digerir. Cataluña, mientras ha tenido una mitigración moderada, ha ido sufriendo, pero en la década de los sesenta hubo una invasión, aquí vivieron pueblos enteros de habla catalana, y esto claro, no se puede sustentar. Además si usted piensa que ha habido cuarenta años de silencio, período de prohibición, es un milagro que estemos hablando catalán en Tortosa o en Barcelona. Yo, en ese sentido, me siento un poco vindicativo. No escribo en catalán únicamente porque sea mi lengua y porque en ella entiendo que me expreso más correctamente, sino porque hay que ayudar al enfermo.

-¿Está satisfecho por haberse inclinado hacia la farmacia?

-Sí. Actualmente no me veo haciendo ninguna otra profesión. Además, la farmacia tiene muchas cosas. Justamente es de las carreras que tiene más opciones y esto te permite también elegir un poco lo que más te va o te apetece, y a mí me da por los análisis clínicos. Nunca he estado una farmacia, y lo cierto es que no me veo trabajando en una.

-¿Por qué a partir del 81 vuelve a la actividad literaria?

-Quise un poco como compensación de aquello que antes comentábamos, la vida ha tomado ya un ritmo más sueno, ya está todo más apaciguado y

-Antonio Casanova es un poeta de aquí de Tortosa, del siglo pasado, y es un hombre muy interesante del cual no se había y que a mí siempre me había interesado. En un momento dado se me ocurrió escribir la

biografía y tuve la inmensa fortuna de que encontré mucho papel (medios, cartas...) y así me animo y me doy pie a hacer una biografía «al uso». Y como, por otra parte, la pintura es un tema que siempre me ha interesado creo que hice una biografía correcta.

-Fue un retorno brillante, pues ganó el premio Carles Riba de poesía con su obra «L'ombra sota la lloma».

-Sí, es cierto, y además fue importante que ganara porque uno hubiera pensado que no valía la pena y lo hubiera dejado correr. Fue un estímulo. Muchas veces se preguntan, ¿para qué sirve un premio? Pues un premio sirve, realmente, para estimular a la gente. Uno, cuando tiene la vocación de escribir, escribe, pero se plantea dudas cartesianas sobre si aquello que está haciendo merece la pena o no, y un premio, en definitiva, es el reconocimiento por parte de la gente que técnicamente están en el asunto, saben, y pueden enjuiciar. Y esto te da ánimos, es evidente.

-¿Por qué eligió la poesía?

-Realmente no lo sé. Es una forma de expresarse. Hay cosas que no se pueden decir si no es en poesía, y hay cosas que se han de decir en prosa. Cada uno conoce sus limitaciones y sabe si aquello que le interesa expresar lo puede decir de aquella manera y si es capaz de decirlo.

-Siguiendo con su trayectoria literaria, luego escribió el libro sobre el pintor Antoni Casanova.

biografía y tuve la inmensa fortuna de que encontré mucho papel (medios, cartas...) y así me animo y me doy pie a hacer una biografía «al uso». Y como, por otra parte, la pintura es un tema que siempre me ha interesado creo que hice una biografía correcta.

-El año pasado se presentó (y ganó) el premio de novela Josep Pla, con «Tres biografías imperfectas», otro libro de biografías, aunque en esta ocasión muy poco «al uso». ¿Por qué este interés por la biografía?

-No se quizá porque me falta imaginación para inventar vidas y tengo que apoyarme en la realidad.

-¿Ha pensado en escribir una novela?

-Sí, pensar si que he pensado, pero no me van con ánimos. Es otro mundo, es otra estructura. Yo, por ejemplo, y no quisiera pecar de modesto, si escribo un poema cuando lo acabo sé que aquello funciona o no funciona. Siempre dentro de mis modestos límites, claro. Pero si escribo una novela, si la escribo en catalán, yo no sé si funciona.

-A este respecto, he leído en la prensa que se presentó al Pla porque «confiaba ganarlo con mi obra».

-Yo creo que cuando uno se presenta a un premio es porque piensa ganarlo. Pero, no se presenta. Yo siempre digo que ganar un premio

en un buen porcentaje es cuestión de suerte. Es decir, en todos los premios se ha una cierta honestidad en el que lo administra, y la hay, llegan al fin tres, cuatro, cinco obras que son merecedoras de premio. Y, entonces, es un común de puro azar.

-¿Tiene biografías imperfectas? Ser la siguiente clasificación de personajes respecto al arte: la poeta, la pintora y en tercer lugar, el músico más alejado, la música.

-¿Y en este caso dicho de forma muy sencilla y pensada, porque hay muchas cosas de las que la verdad se le va de las manos. En cambio me parece que si que se distinguen lo bueno de lo malo en el mundo de la poeta y disfruto con ella. Con la poeta me ocurre algo análogo aunque quizá me mandaste con menos atención, porque tengo más acendramiento. Y con la música no sé que sea un palero, pero es un arte que el cielo me ha negado totalmente.

-¿Es embargo, leyendo el libro uno tiene la impresión de estar ante un escritor de gran cultura.

-No sé, quizá la impresión sea esta pero de todas maneras yo nunca meo apabullar a nadie. A mí, los estudios de la música me molestan profundamente y no quisiera ser onado por tal. Yo pienso que una cosa o un nombre han de venir rotunda, han de ser oportunos, no se pueden encasar con calzador, y si no es así para mí no tiene ningún valor. En el caso concreto de mi libro, está escrito con la técnica que yo llamaría de las coristas, sacas una y suenan otra y otra, y esto hace que se tenga esa sensación de que de una cosa se va a otra.

-Es curioso que en el libro, en la mayoría de los casos el personaje biografiado prácticamente no aparece, y, en cambio, otros personajes que podrían parecer secundarios cobran un protagonismo inesperado.

-¿El biografiado en este caso es una excusa para hablar de los temas que te interesan. Empecé así una biografía, vi que el sistema podía funcionar y continué, y lo que pasó es que a medida que vas avanzando el libro, esta lectura la perfeccionas, vas aprendiendo el oficio, y te das cuenta de que hay unos trucos para hacer lo que si quisieras hacer. Por eso el libro es muy dispar.

-¿Cómo escogió los personajes?

-Fue un poco fruto del azar y un poco también, condicionándolos a lo que me interesaba decir. Si quería

hablar, por ejemplo, de la belleza femenina, tenía que buscar una señora guapa, y viendo fotografías de Cléo de Mérode pensé que ella podía servirme de base, cuando lo cierto es que a mi personalmente Cléo de Mérode no me interesa.

-¿Tiene en proyecto algún nuevo libro?

-Tengo cosas, pero desahucadas, no hay nada claro. Además, no me gusta hablar de los hijos que no han nacido todavía.

-¿Hasta qué punto le ha influido el premio?

-Hasta ningún punto. En lo único que me ha podido cambiar es que en un determinado momento ha habido una cierta atención hacia mi persona pero, en fin, así me hace dormir si más si menos a gusto. En este sentido soy bastante equilibrado. Pienso que esto es una cosa que pasa.

-Hablemos de influencias literarias, ¿cuáles son las suyas?

-Cuando era joven, en el bachillerato, yo leía de una manera anárquica y de todo. Por ejemplo, los clásicos castellanos, la generación del 27 castellana, me los he empollado completamente. Y luego, ya más mayor, cuando acabe la carrera y empecé más en serio a dedicarme a esto, pues yo diría que en catalán todo lo que hay que leer de poesía me lo he leído. Entonces, que pasa. Pues pasa que uno tiene unas influencias conscientes y otras inconscientes que va filtrando hasta sacar un vino propio. Que a veces no es tan propio, seguramente.

-¿Cómo alterna su trabajo en el laboratorio de análisis con la escritura?

-En francés hay una frase que se utiliza despectivamente, «peintre du dimanche» (pintor de domingo), que son estos pintores que durante la semana son oficinistas o albañiles y que el domingo cogen el caballo, le tela y se van a pintar paisajes. Yo soy un escritor de domingo, pues escribo los sábados, los domingos, las fiestas, por la noche.

-¿Cómo ve la situación actual de la farmacia?

-Yo tengo, creo, poca autoridad para hablar del tema porque en realidad me muevo en un campo muy estricto y muy delimitado, e ignoro muchas cosas del mundo de la farmacia. Pero yo diría que «pintan bastos», que vienen mal dadas. Porque, por ejemplo, la oficina de farmacia yo no creo que hoy día, económicamente, sea lo que era

Cada vez tengo más la impresión de que el farmacéutico está más contra las cuerdas. Y en otros campos veo que la competencia también es dura. Los primeros que han estudiado bromatología en este país, por ejemplo, han sido los farmacéuticos y ahora no hacen casi nada de bromatología, pues está invadida por otra profesión, los veterinarios, en microbiología ocurre algo similar. Yo estudié una microbiología bastante buena y extensa, pero no se dan pie para desarrollar esas actividades.

-Quizá se quería abarcar demasiado.

-¿Este es un defecto pero también es una virtud, porque uno te da, a tu juicio, unos conocimientos básicos donde poder elegir y, sobre los que luego tu construyes tu propio edificio. Creo que esto es, justamente, una de las cosas buenas que tiene la farmacia, o que tenía, porque no se ahora como está. Te da unas opciones. No pretendo que el farmacéutico sea el hombre del Renacimiento, que pinta, hace música, escribe versos y constituye catedrales, esto ya no puede ser, pero que te den unos conocimientos de solfeo y de métrica y de albañilería para luego, si quieres hacer una cosa determinada, tener la base, yo creo que es bueno. Es una concepción más humanista de una profesión.

-¿Mantiene contactos con otros farmacéuticos?

-No, mantengo los contactos habituales, pero no soy hombre de reuniones periódicas, y es que, además, el mundo de la farmacia me da la impresión que está muy localizado en la oficina de farmacia. Todos los grandes debates y reuniones, siempre tienen como objetivo prioritario, diría yo, la oficina de farmacia. Entonces, si tú ejerces al margen... Yo, por ejemplo, como analista, tengo una profesión liberal, tengo mis clientes, mis precios libres, no dependo ni del señor Lluch ni de nadie y no tengo los mismos problemas. Evidentemente tengo otros problemas, es decir, sí que dependo del señor Lluch, pues él está haciendo análisis en la Seguridad Social y allí el cliente va sin pagar, y, en cambio, para venir a mi casa ha de pagar. En este sentido sí que me fastidia, pero, en fin, yo lo acepto porque es así. ❀

Long Play per a una ànima trista
(Edicions Proa, Barcelona 1986)

En Gerard Vergés ens presenta el llibre de poesies titulat "Long Play per a una ànima trista".

Aquest llibret es compon de quatre parts:

- € I part, dedicada a temes variats, per exemple "Poema que tracta de les distintes varietats d'olors" o bé "El vell rellotge de la casa dels avis", etc.
- € II part, dedicada a l'amor en totes les seves facetes dona-home. Per citar-ne algun: "Desig i passió de Palmira" i "Maig d'amor" entre altres.
- € III part, dedicada a retrats de personatges històrics com "A la memòria del cavaller Cerverí de Girona" o també "A un cardenal pintat per Antoni Casanova (1847-1896)"
- € IV part, dedicada en bona part a fets històrics, científics, de ciència-ficció. "Una mica de miscel·lània com la invasió dels E.T.", "Escrit a la taula del meu laboratori" entre d'altres.

Ha prologat aquest llibre en Ramon Pla i Arxé, amb molt d'encert.

Res no és estrident (forma, fons...) però tot destaca en la poesia d'en Vergés.

Tres constants expressives i temàtiques convergeixen a delimitar aquest jo vital. Primer, aquesta barreja de lucidesa i seguretat que es desprèn de la consciència del propi sentiment. Gerard Vergés, en efecte, no se'ns mostra com un autor submergit en les emocions, que malda, confús, per a descobrir-les i explorar-les, sinó com un home que coneix els seus sentiments i s'hi reconeix, que no sent les sensacions com una intrusió inquietant sinó com un efecte natural de la vida, no com una dispersió descontrolada del seu esperit, sinó exactament al contrari, com un vincle amb unes realitats que estima i valora.

En segon lloc, l'obra de Gerard Vergés remet també a la naturalitat però ara a través d'una constant renúncia a l'èmfasi, a la grandiloqüència i a la retòrica. Aquest matís tan essencial es desprèn constantment de l'obra de Vergés, tant en els aspectes temàtics com en els formals, en tota encertadíssima recurrència. L'elecció de valors que comporta el text no és, per dir-ho d'alguna manera, original. Cap exhibició obtinguda per la tria d'una artificiosa ostentació de percepcions insòlites, paradoxals. Ben al contrari: Gerard Vergés prefereix el sol a la boira, la joventut tersa a la decrepitud, la companyia a la nostàlgia. Però, a més, amb una expressió feta des del refús radical de tot engany efectista: un jo personal s'adreça gairebé sempre a un lector implícit. Les imatges i la llengua són així aparentment comunes, sense artifici, tampoc. El pensament és directe i l'engini, que es vehicle substancial de les seves afirmacions, és agut i incisiu. El lector, és clar, no hi trobarà ni una resta de les imprecisions que tant plauen als poetes que confonen l'ambigüitat poètica —que vol dir complexitat semàntica— amb la boirosa vaguetat de la complicació i de la dispersió del sentit. La depuració de l'artifici és, en Gerard Vergés, molt rigorosa, i fins i tot la musicalitat del vers, tan brillant en la seva obra, sembla seguir un ritme natural, sense estridències ni exhibicions.

En Gerard Vergés se'ns mostra com un poeta d'una extraordinària elegància tot jugant amb una gran erudició sobre els clàssics.

Es veu que cada paraula ha estat sospesada i amb ella treu poesia de tot el que l'envolta. Vegi's la lírica subtil de "Fràgil com un vidre és la memòria".

FRÀGIL COM UN VIDRE ES LA MEMÒRIA

Quin desconsol, oh Déu, i quina angúnia
despertar-me demà sense memòria.
I mirar-me a l'espill i no coneixe'm.
I veure davant meu un home estrany,
el cap ple de preguntes i de boira.

De quin color tenia els ulls ma mare?
Com era aquella dona que em va amar?
Quins els noms dels amics, quina la pàtria?
I no recordar res, no recordar-me
d'aquell noi que vaig ser fa deu mil dies:
Al tard les orenetes revolaven
xisclant entre el daurat polsim dels núvols
i el so de les campanes i del riu.
I anava a l'Institut —les matemàtiques,
la lectura, el dibuix— i m'agradava
una noia de llargues trenes rosses
i ulls de color de pluja. Molt després
—me'n recordo— vingueren la Botànica
(pàl·lids, tristos herbaris de flors seques),
la simetria transparent del quars
i l'obsessiu hexàgon del benzè.
I, amb els amics, parlàvem de poemes,
de sexe i de mil coses discutibles.
I a nit ja entrada (nits de vi i de roses).

Molt inspirats i apassionats són els seus versos sobre l'amor. Molts d'ells escampen una flaire medieval. Vegem aquests, que ens sembla un pensament semblant a Gutiérrez de Cetina (ojos claros, serenos...):

MOLT RETORICAMENT, UN POETA PLORA EL DESAMOR DE LA SEVA AIMIA

T'he estimat en silenci, t'he estimat
en la tenebra ardent, en la tenebra,
en llargues nits d'insomni, en llargues nits.

Millor fóra oblidar-te, millor fóra
no naufragar als teus ulls, no naufragar
en l'espill d'aigua obscura, en l'espill d'aigua
on m'emmirallo, amor, on m'emmirallo.

Però què dic, orat, però què dic?
Si molt pitjor turment, si molt pitjor
fóra no veure't més, fóra no veure't.

Lluny de tu em moriria, lluny de tu.

Molt inspirada també és la bella poesia titulada "Maig d'amor".

SIMFONIA NÚMERO 10. ADÀGIO

Ah decadent, colç Mahler, ploraria
sentint la teva música que em torna
dies d'amor, bunyans estius de vidre.
«Viure i morir per tu.» Ah si pogués
parar l'instant dels llavis sobre els llavis!

Al teu costat tot era lluminós:
el cel, els ulls, els arbres, les paraules.
Eren dies de festa. Com un càntic.

I eren esvelts els versos com banderes.

Cal també destacar una brillant mostra de poesia religiosa, aquest cant terrenal; cant ple de tràgica melangia inherent a la natura humana.

CANT TERRENAL

Hem de morir, ho sabem. Però aquell dia,
si el nostre de Déu Pare no ens somnia,
començara la fosca interminable.

El que es cert que, o l'entranyà de la terra,
l'agata i l'ontà —en gelat silenci—
ones de llum iran acumulant.
I serà el mar d'un blau incandescent.
I d'herba nova es vestiran les prades.
I les Venus de marbre, d'ulls d'ametlla,
impassibles veuran minyar la lluna.

Per museus en penombra (estimat Vermeer?)
transitaran turistes i escolars.
I seguiran sonant Schumann, Vivaldi...
Les quatre estacions: aquells estius
quan els pits de les noies, vora el mar,
eren lluminos acides, octubres
de clarors tardorals als vitralls gòtics;
i els hiverns que encenien foc de llenya;
i aquelles primaveres de sol càndid.

S'esgrupueiran, en calaixeres fondes,
velles fotografies de família
(els pares morts, la permanència morta);
velles cartes d'amor intransferibles;
velles i oblidats poemes, com presagis;
també velles revistes de cinema
(llavis de Marilyn com les madures,
l'immòbil fum dels cigarrets de Bogart).

Serà, aquell dia, el cel més clar que mai.
I seguiran fulgint els ors litúrgics
i, al sol, les sedes pàl·lides dels palaus.

Darà voltes el món. Cantaran aus.

Molt escaient en el nostre estudi de literats farmacèutics són les estrofes titulades "Escrit a la taula del meu laboratori".

ESCRIT A LA TAULA DEL MEU LABORATORI

Mitja vida he passat entre la sang,
(No pas entre batalles, que detesto;
que allò dels clarins èpics és l'excusa
per exculpar les grans carnisseries.)

Parlo d'una altra sang, civilitzada:
tubs d'assaig ordenats i retolats;
l'osinat de blau de metilè
tenyint els eritròcits i els leucòcits
sobre polides làmines de vidre;
flascons de plasma estèril... (Nosferatu
sentint davall del nacre de la pell
aquell batec tan dolç de la caròtida.)

Heu cregut mai en faules de vampirs?

Així es demostra que en les vivències científiques també s'hi pot trobar l'element poètic. Només que, és clar, la majoria de poetes no saben res de ciències.

No podia tampoc faltar una nadala, a la vegada vigorosa i subtil.

UN PROPER NADAL, UN ANY
QUALSEVOI., EN EL FUTUR

Entre la molsa, el suro i la farina
hi havia un nen Jesús. Parlo d'abans.
Abans roselles en sembrats d'avena.
Abans estels en firmaments d'atzur.

Però ara no, castíssimes estrelles;
perquè ni els ducs ni els frares del Carmel
no han vist el rosa intacte de l'aurora.
Són paradoxes —diuen— de la vida.
Jesús té dos mil anys i dos mil rostres.

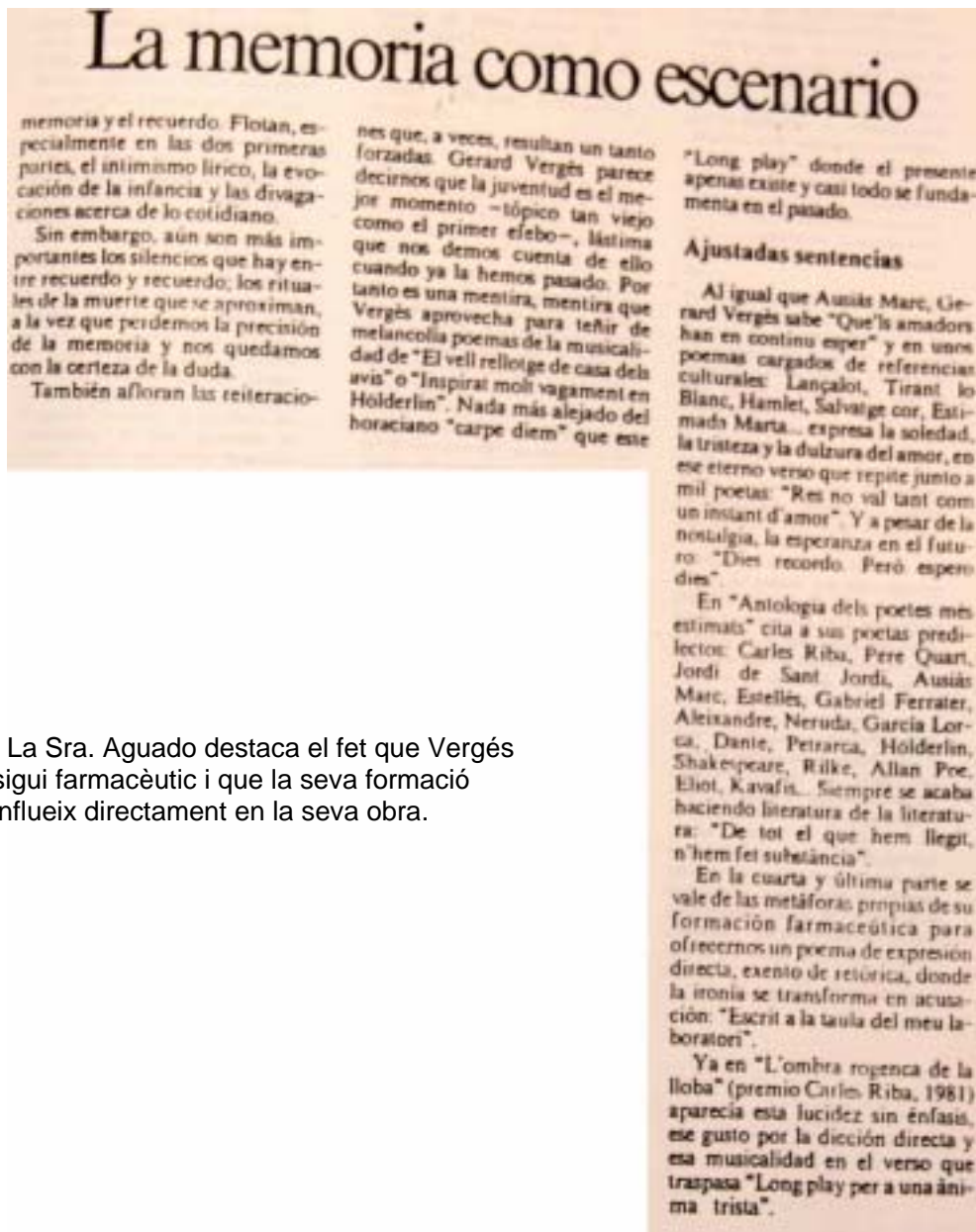
Vindran els mags?... I, quan Nadal s'atansa,
venen àrabs amb llunes de petroli.
També ens duren, del Nord, piles d'urani
i el suc enverinat de la cicuta
i el làtex groc de l'amanita fàl·lica.
Inútil ja la neu sobre els sembrats.
Inútils els estels. Del tot inútil
la Verge que infantava a l'establia.

Calleu, campanes, que Jesús no és nat.

Com s'ha pogut veure, en la forma el poeta no usa la rima consonant. És una rima lliure amb cadència estructural clàssica, brusca i mellosa a un temps.

És una mica el poeta rebel que vol fugir, de vegades, dels conceptes admesos en la lírica, per tornar-hi, no obstant, malgrat un petit estirabot final.

Dues crítiques destacades de "Long Play per a una ànima trista" apareixen a "La Vanguardia" (20-XI-86) que signa Neus Aguado i la de "Revista de Catalunya" d'Antoni Josep Gómez Bosquet (Novembre 86).

La Sra. Aguado destaca el fet que Vergés sigui farmacèutic i que la seva formació influeix directament en la seva obra.

L'anàlisi de l'obra a "Revista de Catalunya" és rigorosa en aquest comentari que veurem a continuació.

destaca la preocupació de l'autor per la pèrdua de la memòria, i quant a l'estil el trencament de la convenció en el gènere literari.

ENTREVISTA PERSONAL

Em fa passar al despatx del seu laboratori on també hi ha diversos aparells d'anàlisi. La llum és tènue i difusa del matí tortosí, els mobles funcionals, i en Vergés espera les meves preguntes amb un lleuger somriure tot seient en un tamboret. Diu que hi està tan avesat que no vol seure a la seva taula. Li faig la primera pregunta:

1) Per quin motiu va estudiar la carrera de Farmàcia?

- Per seguir la tradició. A casa som una saga d'apotecaris, el meu avi i el meu pare ho van ser. En realitat no tenia una vocació, la vocació és una entelèquia. A la professió t'hi fas. L'home és camaleònic i adaptable i jo podria haver fet una altra cosa. Però me l'estimo la meua professió, m'he realitzat com a farmacèutic.

2) Com va néixer en vostè la seva afeció a la literatura?

- No ho sé. M'agrada llegir i ... bé, no ho sé ... Es quelcom que et crida. Vocació vé de "vocare", no? De molt jovenet jo ja escrivia.

3) Va haver de superar moltes dificultats?

- Dificultats genèriques no. De publicar tampoc n'he tingut. Sempre he trobat un camí. Però en canvi escriure en sí sempre se m'ha fet molt difícil; és una dificultat intrínseca. Hi ha gent que és afortunada i no li costa gens.

La poesia és paraula. I la paraula s'ha de polir, s'ha de tractar. Per a mi, en literatura importa la qualitat, no la quantitat, ni importa el temps. En Händel trigà vint-i-quatre dies a escriure el Messies, o en Fernando de Rojas, quinze dies a escriure "La Celestina", i no és que em vulgui comparar. A mi, per donar una cosa per bona, em costa.

4) es compatible escriure amb la seva professió de farmacèutic?

- Sí, la prova és que totes dues tiren endavant. No barrejo ambdues activitats, quan faig d'analista, en faig i quan em dedico a escriure, escric. Per a mi és bo el canvi. el fet d'escriure em serveix per distreure'm. Es com una higiene mental, no és mentalment sa obsessionar-se amb una cosa.

Però no emprenc la literatura com un "hobby", m'ho prenc seriosament tot i essent conscient de què no sóc una punta d'iceberg.

Sóc com el "pintor de diumenge", m'hi dedico els caps de setmana, a les nits.

5) Considera que hi ha relació entre la farmàcia i la seva activitat literària? Li ha servit estudiar Farmàcia per dedicar-se a escriure?

- Bé ..., passar per les aules m'ha servit per aconseguir un cert rigor en l'activitat, també mental que sempre agrairé.

Quant a la manera d'expressar-me, em van ajudar a obtenir una major concisió i claredat. I tot això tant és bo en Bioquímica com ho és en poesia.

Ara bé, una imbricació directa no hi és. Tinc un poema que es titula "Escrit a la taula del laboratori", títol fictici en la realitat.

L'esperit de farmacèutic, malgrat tot, hi és els meus poemes. Sempre surt el que ets, sempre hi surt el farmacèutic.

6) Com jutja la seva obra?

- Jo només publico el que dono per bo. són els altres els que m'han de jutjar. Jo sóc molt autocrític. Els llibres són com uns "fills" que m'estimo i que trobo molt macos quan, a la pitjor, no ho són tant.

7) Si hagués de tornar a començar, faria el mateix?

- No crec que hi hagi ningú tan satisfet que vulgui repetir-ho tot igualment.
Si les circumstàncies fossin les mateixes, suposo que sí es repetiria la història, tant com a farmacèutic i com a escriptor. Faria el mateix, però més ben fet, amb més intensitat No hauria perdut les hores cremades com a cigarrets. Crec que matar el temps és un disbarat.

8) Com veu actualment la literatura catalana?

- Estem en un moment estel·lar però els grans estels s'estan morint. Hi ha gent molt vàlida en novel·la, en lírica, en tots els camps de la literatura catalana.

Vist des de la perifèria, perquè Barcelona sempre s'ha considerat el centre, veig que hi ha com una urgència a escriure.

Un autor, per exemple, fa tres novel·les i si s'esmerça a fer-ne una seria millor. Em fa la impressió que hi ha gent que fa massa producció, que es dispersa.

El meu primer llibre fou Premi Carles Riba i, per tant me'l varen publicar així com el Pla. Jo no he tingut el problema i potser és, per això, que no tinc tantes ganes de publicar. Als diaris es veu l'afany de columnistes o col·laboradors per sortir cada dia o cada setmana perquè el nom soni, amb el retrat de qui escriu al costat perquè li reconeixin la cara i per jugar a aquest joc, es fa una obra endeble.

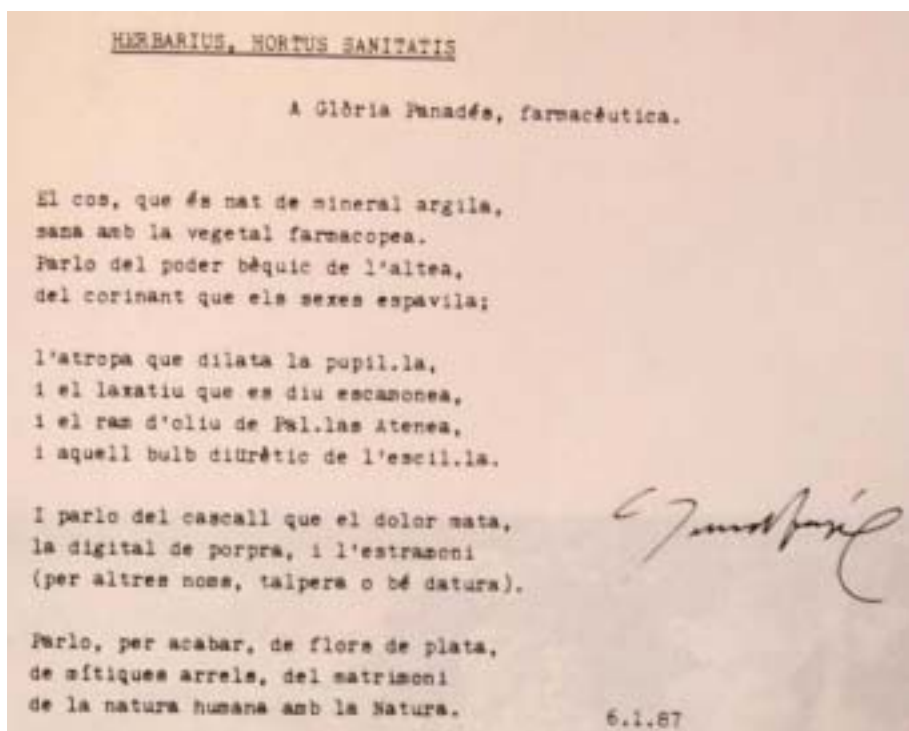
9) Què en pensa del paper del farmacèutic en la societat actual?,) què en pensa del futur de la farmàcia?

- La professió de farmacèutic ha evolucionat de manera accelerada. Per definició, el farmacèutic és aquella persona relacionada amb el medicament, que fa, guarda i dosifica les formes farmacèutiques. A la indústria farmacèutica, tot això ha canviat. Hi ha una plèthora de farmacèutics que es dedica a la Microbiologia, a la Bromatologia etc. que es van dispersant.

L'essència del farmacèutic s'està esvaint. S'obren nous camps interessants de conrear, són sortides a la carrera. Cal adaptar-se per sobreviure, s'ha d'entrar en el món de l'especialització. De fet, cal especialitzar-se.

Veig, per tot això, el futur una mica confús. El meu avi era farmacèutic i a ell sí el veig com a veritable farmacèutic no per exemple a mí mateix, o un farmacèutic que ven ulleres. Però, potser, el que haurem de canviar serà la idea, el concepte de què és un farmacèutic.

APORTACIÓ ORIGINAL

BIBLIOGRAFIA

LLIBRES

- € "L'ombra rogenca de la lloba" (Premi Carles Riba 1981) (Ed. Proa, Barcelona 1982)
- € "El pintor tortosí Antoni Casanova (1847-1896)" (Gèminis Edicions, Tortosa 1983)
- € "Tretze biografies imperfectes" (Premi Josep Pla 1985) (Ed. Destino, Barcelona 1986)
- € "Long Play per a una ànima trista" (Ed. Proa, Barcelona 1986)

PUBLICACIONS

- € "Gèminis" (revista de Tortosa)
- € "Canigó"
- € "Informes"
- € "Avui"
- € "El temps"
- € "La Vanguardia"
- € "Revista de Catalunya"
- € "El farmacèutic"

GUILLEM VILADOT

Poeta i novel·lista

BIOGRAFIA I ACTIVITAT LITERÀRIA

Guillem Viladot neix el 26 d'abril de 1922 a Agramunt, ribera del Sió, subcomarca d'Urgell (Lleida). És fill de Joan Viladot i de Paula Roig.

El 1928 abandona l'ensenyament dels Germans de la Doctrina Cristiana per passar a les Escoles Nacionals. El seu món és el carrer i els nens del poble.

El 1932 es presenta a l'ingrés de Batxillerat i l'any següent es queda intern als Maristes de Lleida; allà es posa malalt. El 1934 comença en un grup de capellans el Batxillerat a Agramunt que continua el 37 a la Universitat de Cervera.

El 5 d'abril de 1938 té lloc el primer bombardeig al seu poble i en Viladot fa vida de masia.

El 1939 es trasllada a Barcelona on acaba el Batxillerat l'any 41 a l'Institut Balmes.

De 1942 a 1948 cursa la carrera de Farmàcia. El 1949 es casa amb Montserrat Felip Iglesias, companya d'estudis i per tant també farmacèutica; torna al poble. Viu i té farmàcia des d'aleshores a Agramunt.

L'any 50 ingressa als Cos de Titulars; cau malalt i des del llit comença a escriure "Temps d'estrena". Per aquell temps fa crítica literària a les revistes lleidatanes "Ciudad" i "Labor". Ha col·laborat en gairebé totes les publicacions catalanes del país, tant és així que darrerament ha reunit en un llibre anomenat "La finestra induïda" (1981) els articles publicats a "El Correo Catalán". Es pot trobar el seu nom en la majoria de revistes que han representat una actitud juvenívola o combativa, com per exemple, "Inquietud", "la Jirafa", "Cavall Fort".

També ha col·laborat a "Destino", "Serra d'Or", "La Mañana", "Avui", "Ponent", "El Pont", "Tele/estel", "Els Ocells de Paper", "Quart Creixent", "Sió".

Ha intervingut en publicacions castellanes com "Medicamenta" on escrigué un assaig notable sobre "Màrius Torres" (1954); també a "La Mañana" amb "Leandre Cristòfol" (1960). Un altre dels seus treballs més assenyalats és "Panorama de la poesia lírica lleidatana" (1954) publicat per l'Institut d'Estudis Ilerdencs.

A la Vanguardia hi publica diversos articles i destaca "El psicoanálisis, ¿una subversión?" (13-I-83) sobre aquesta matèria que el motiva des de fa molts anys, com veurem en estudiar la seva obra.

El reproduïm a continuació:

El psicoanálisis, ¿una subversión?

Psiquiatría Crítica
Autors varis
Editorial Critica
Barcelona 1982

NO se trata de discutir si se impone la verdad, que nadie posee, de una cosa de la verdad de los otros, sino que de lo que se trata es de que unos y otros sepan además en la diferencia. En principio, claro, presuponemos una gran dosis de gratuidad —la que comporta el hecho usual, que no cultural, de vivir— que no siempre es el medio más adecuado para la caudilla del poder. ¿Qué, si no agredir y apresar, en contra de lo que se desea? ¿Por qué la dialéctica del poder para el convencimiento de que alguien dispone de la verdad que, en cuanto a tal, ha de ser proclamada e impuesta.

Esta ha sido la filosofía que ha inspirado la psiquiatría clásica: hay una normalidad institucional para la cual hay que recuperar al individuo, como sea. Esta pequeña firma y confesión ha estado y está muy comprometida con un sistema de instituciones —hospitales y universidad— y con una estructura ramificada médica. Esta psiquiatría detenta el poder de curar por delegación de un poder fundamental en la industria de la salud mental. Así, el modo de la psiquiatría consiste en curar, o sea en operar la mano que al enfermo mental deja de molestar a la sociedad —familia, estado— nunca hay de ser reducido a

Antecedentes

Existe un difundido malestar sobre los métodos y los fines de la psiquiatría tradicional, del cual el movimiento de la semi-psiquiatría es una expresión importante. Este malestar ha dado origen a varias corrientes que han visto en el psicoanálisis un medio y un método de liberación.

una entidad vegetativa, leA— quien vuelva sobre el nido del cuco. El Poder no puede tolerar adversarios, y mucho menos los profundos, que alteren el orden de sus estructuras, de tal manera que cuernos transgreden ese orden han de ser reducidos, como lo fue Antonin Artaud al que se le diagnosticó, médicamente, que estaba demenciado.

Este atentado a la persona fue la causa principal de la aparición de las corrientes anti-psiquiátricas representadas por Szasz, Cooper y Laing, y en Francia, de un modo muy especial, por su vinculación con la izquierda marxista, con la obra de Herbert Marcuse y de Wilhelm Reich, y con Jacques Lacan, sobre todo al ser interpretado radicalmente por Gilles Deleuze y Félix Guattari en su libro *Anti-Edipo: capitalismo y esquizofrenia* que habría de dar origen al llamado esquizoanálisis.

El movimiento anti-psiquiátrico en Francia se inicia a partir del mes de mayo de 1968 cuando se atremata contra la psiquiatría como enmascaradora de los problemas de la persona y de la sociedad.

instrumento subversivo. Freud, en esencia, no hizo otra cosa que subvertir la sociedad de su tiempo, hasta el punto que pudo, claro, pero dejando abierta su riquísima herencia.

Para salir de la encerrona de la cultura y su malestar, hay que superar el lenguaje heredado creando nuevas simbolizaciones (atención a la poesía concreta y visual), o bien utilizando el lenguaje anormal de una forma poco convencional (aunque sí formal). Lo que hace Lacan es utilizar símbolos, signos, gráficos y dibujos que le permitan salir del lenguaje normal a través de nudos y de modelos metalingüísticos (matemas). La obra de Wittgenstein, de Joyce y de los citados surrealistas ya estaba inspirada en la invención de un nuevo nivel de discurso.

Hay, pues, un discurso anormal que se quiere imponer al discurso de la normalidad del llamado loco. El conflicto nace de la incapacidad, o mala voluntad, del Poder en admitir otro discurso, inadmisión que constituye su misma razón de ser. De ahí que el psicoanálisis se haya considerado una subversión por su propuesta de liberación de la persona (USA, URSS, confesiones religiosas, etc.). De ahí que muchos acuerdos se hayan pasado al psicoanálisis no como una terapia que no necesitara, sino como un instrumento de liberación, ya que con la iluminación del psicoanálisis el hombre habla de verdad por primera vez.

Guillem VILADOT

Ha donat també conferències sobre temes de poesia i d'art. Un exemple pot ésser "La societat post-industrial i l'oci" que fou en part publicada en un article "La conferència" a la revista barcelonina "El Pont" (1970). El seu polifacetisme cultural — literat, pintor, escultor, articulista, conferenciant— l'ha dut àdhuc a intervenir en un curtmetratge, "Self", sobre les terres lleidatanes.

Veiem què en diu la "La Vanguardia":

38 LA VANGUARDIA

El escritor Guillem Viladot es el protagonista

Alcalde y vecinos de Agramunt, extras del filme "Self" sobre las comarcas leridanas

Agramunt. (De nuestro corresponsal Josep Castellà Gené.) Durante la semana pasada, se inició el rodaje de la película "Self", que encontrará un marco exclusivo en nuestras tierras leridanas, siendo el equipo de dirección, técnicos y actores, todos leridanos. El director de la película es Albert Samara, recayendo el rol principal en el escritor y poeta, Guillém Viladot, de Agramunt, quien desde los primeros compases del filme está demostrando una gran habilidad en su personificación en "Self".

La primera jornada de rodaje tuvo lugar en la localidad de Albesa, y la segunda ha tenido lugar en Agramunt, en cuya filmación se contó con la colaboración de unas 60 personas en calidad de extras. En esta segunda jornada de rodaje, intervinieron el propio alcalde de Agra-

munt, señor Josep Huguet, el pintor, Estadella, Montse Trepà y Xavier Macià. La próxima jornada de rodaje, tendrá lugar el próximo día 29 en la localidad leridana de Algerri. Según se ha informado esta película se estrenará con toda seguridad, el próximo mes de diciembre y tendrá una duración, en salas comerciales de 40 minutos.

El propio director de la película, Albert Samara, indicó que "independientemente del resultado y del acierto que pueda tener el guión, hay que apoyar estos actos y más tratándose de una obra no comercial". Según sus autores, la película puede definirse como "una creación-bestialidad", desafío, cultura. Y es, como se afirmó en su primer día de rodaje, un filme que tiene la pretensión de aglutinar en su metraje todas las comarcas leridanas.

La pel·lícula la defineix el seu director Albert Samara com un desafiament, com a cultura (La Vanguardia 22-VII-84).

L'any 56 comença a escriure en català i pren consciència de la cultura catalana. Viatja per Europa. És editor des 1960: "Editorial Urgell" d'Agramunt que ha publicat poesia experimental d'ell mateix, d'en Joan Brossa, i de Josep Vallverdú i també del primer i únic número de la primera col·lecció de poesia experimental feta a Espanya: "Poesia d'hui".

Viladot és citat a l'Enciclopèdia Espasa, i també al "Gran Diccionario Enciclopédico Salvat" (plana 320. volum VII, 1970) on conjuntament amb en Joan Brossa encapçala la poesia concreta en català dintre el panorama internacional representat per: Eugen Gomringer, i Decio Pingnatari els seus definidors; Carlo Belloli, Claus Bremer, Augusto de Campos Ian M. Finlay, Ferdinand Kriwet, Seichi Niikum, i a Espanya en llengua castellana: Fernando Millán i Francisco Zabala.

També es cita i es parla de la biografia i relació de la seva obra en l'antologia "Escriptors contemporanis de Ponent (1859-1980)" de Josep Borrell i Figuera en el capítol "La literatura de postguerra (1940-1968)". L'any 1986 Jaume Pont escriu "El corrent G.V.", assaig sobre l'obra poètica del nostre farmacèutic. Ja des del començament de la seva carrera literària, Viladot ha destacat com a prosista i poeta.

PREMIS LITERARIS

Va obtenir el Premi "Víctor Català" l'any 66 pel conte "La gent i el vent" (Ed. Selecta, 1970) i va ser finalista del premi Pla 1976 per la novel·la "Underground" després editada amb el nom de "Una vegada hi havia un fideu molt llarg" (Ed. Pòrtic, 1975).

OBRA POÈTICA

Viladot afirma que, en el seu cas, el fet d'escriure no va ésser una necessitat o una malaltia sinó un mimetisme. Per pur mimetisme va començar de molt jovenet i d'amagat a fer ratlles curtes imitant a Lope de Vega, Espronceda, Zorrilla, Campoamor, El Duque de Rivas, a base d'utilitzar serventessis, octaves reials o sonets amb estrambot; més tard foren substituïts per Garcilaso, Calderón, el Marqués de Santillana, Góngora, Bécquer, Miguel Hernández, Machado, Alberti, etc. Però és el 1956 quan, per una sèrie de fets polítics, -es produeix la primera crisi universitària- i a causa també del rigor del pensament crític d'en Joan Triadú que coneix amb el llibre "Panorama de la poesia catalana", quan els seus poemes es projecten en la cultura idònia per a ell: la catalana.

Passat un primer període de poesia discursiva amb l'obra "Hem deixat Riella, Setissis i Ketubim" (1956) Guillem Viladot esdevé un dels més significats capdavanters de la poesia experimental catalana, anomenada concreta i visual. En aquest camp té una trentena llarga de títols, la gran majoria dels quals han estat aplegats en el volum "Poesia T-47" (1971).

Figura en moltes antologies poètiques: "25 poetes joves" (1960); "O-Figura" (1963); "Nova antologia de poesia catalana" de Joan Triadú (1965); "Anthologie des amis de J. Vern" de J. Dieu Brichart (Bèlgica 1965); "Lleida vuit poetes" (1969); "Qüestions d'art" (1968); Akzente 4/72" (Alemanya 1972); "Mostra de comunicació actual"

(1972); "Poesia experimental" (1973); "Poesia visual" (1973); "Gespa-Price" (1975); "La escritura en Libertad" (1975); "Antologia poesia visual europea" (Portugal 1977); "Doc(k)s" (França 1978) i "Escriptors lleidatans contemporanis" (1979).

Viladot diu que ha escrit sempre la poesia que li ha semblat més adient al moment que ha necessitat apropar-se a la gent. Per això ha utilitzat des del sonet fins a la poesia narrativa i àdhuc prosaística.

Més tard ha fet també una poesia sonora, realista, despullant els mots de tota càrrega pertorbadora, fins aconseguir que la seva fonètica tingui una autèntica viabilitat semàntica però sense perdre, amb la paraula despullada, ni el seu significat ni la seva missió que és la de comunicar-se amb altres homes.

L'obra poètica comença doncs, com hem dit, l'any 56 amb els poemes aplegats a la segona part de "Temps d'estrena" (1959) i que abasta: "Hem deixat Riella (1958), Setissis (síntesi de "Les planificacions" i de "Resident a la pàtria") i "Ketubim" (Ed. Selecta de Barcelona 1959).

El mateix any es publica el seu primer llibre de poesia experimental titulat "Els metaplasmes" (1959). Són uns poemes en prosa que després van ser inclosos a "Memòria de Riella" (Ed. Pòrtic, Barcelona 1974) prologat per Josep Vallverdú i que comenten en el capítol "Obra en prosa".

Però, què és la poesia experimental?

En una entrevista que Joan Puig i Ribera li feu a Agramunt per a la revista "Sió", butlletí que parla sovint de Viladot des de l'any 74, el mateix autor ho explica tot dient:

"... la poesia experimental és un intent de subversió enfront d'un llenguatge repressiu. I dic repressiu en tant que el llenguatge alfabètic proposa unes normes i en tant que té unes paraules que volen dir unes coses i no unes altres i en tant que hi ha una sintaxi que imposa un funcionament i no un altre i, en definitiva, tot un cos que t'encotilla i t'obliga a expressar-te a través d'aquest sistema. La poesia experimental intenta la destrucció d'aquest llenguatge alfabètic, intenta desenganxar-lo de tota la carcassa gramatical, agafant elements que ja tenen una certa plàstica, com són les lletres. Perquè les lletres són una grafia, una icona que es pot treure del context general del llenguatge i que per elles soles tenen ja una expressió vital".

TOT JUST ACABEN DE TOCAR LES DOTZE,
PLEGA I SURT A LA FINESTRA. ELS GOSSOS
BORDEN. LES DONES ESPEREN. EL VIGILANT
NOCTURN BEU A GALET VI ROS. PERÒ ELL
TASTA I NO SAP QUÈ

Vivim
la set
del joc
extrem.

Estem
mirant
el temps
que no vivim.

Sentim
l'espant
d'estar
i ser.

I essent
i estant,
anem
tots
sols:

barrat
el pas,
feixuc
el pes,
palpant
el vent,
tastant
la pols.

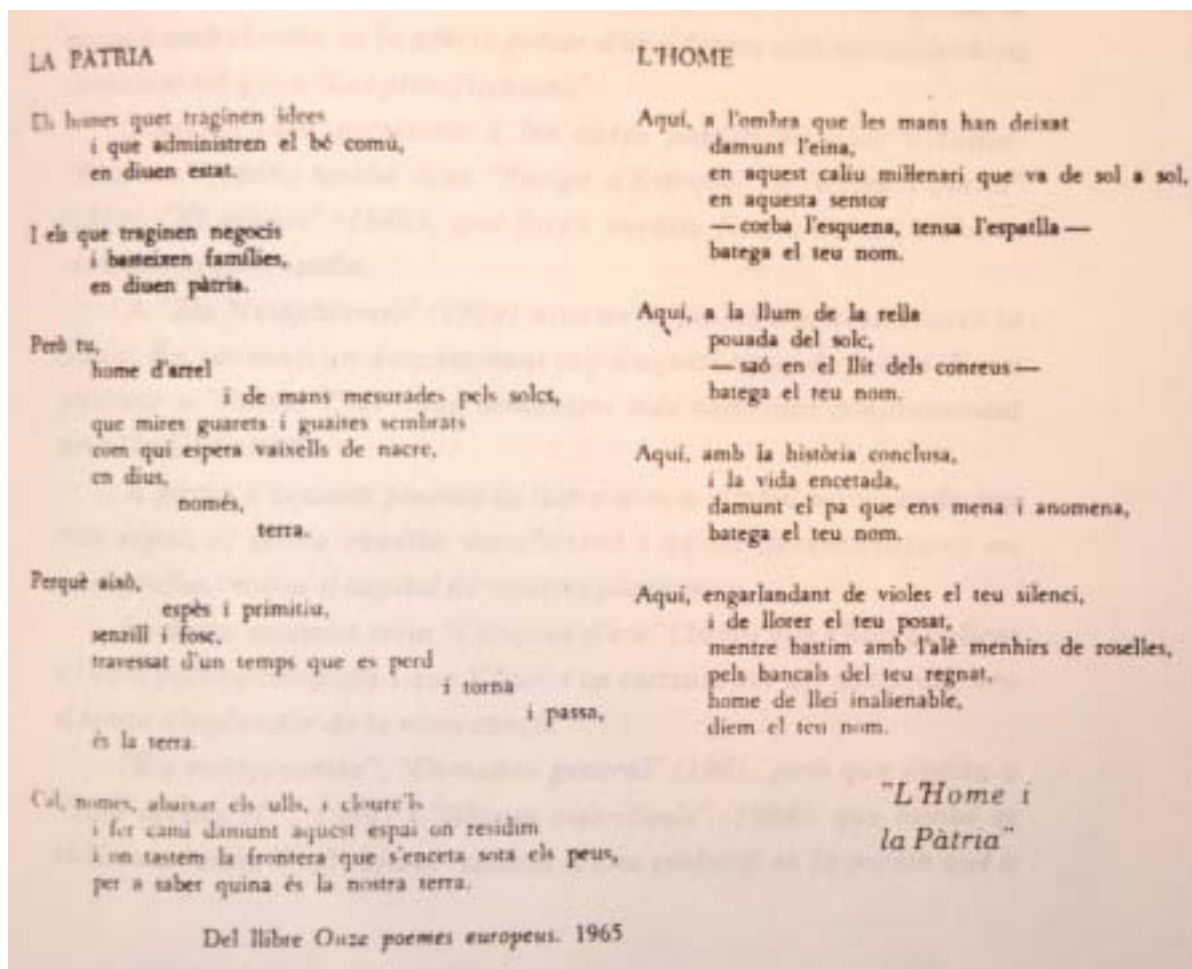
Fragment de al seva obra primerenca "Hem deixat Riella" (1956).

Quant als diferents noms de "poesia concreta" i "poesia visual" diu:

".... "Poesia Concreta" és només aquella que es donà en un principi quan es produí el fenomen de la poesia experimental i que venia marcat encara amb lletres o paraules. A mesura que la poesia concreta es va anar fent plàstica se'n va dir "poesia visual".

També explica el motiu pel qual va començar a fer aquest tipus de poesia:

".... Bé, això és curiós. En els cinquanta hi ha un fet mundial (mundial perquè és simultani al Brasil, a Suïssa, a Itàlia, al Japó, a l'Estat Espanyol i a una colla de llocs) que busca la manera de bastir un codi poètic que no sigui a través del sistema alfabètic proposat pel llenguatge normal, sinó que sigui un codi poètic a través d'uns elements nous; encara que la primera poesia experimental - la poesia concreta-treballa amb lletres i paraules, però que de fet estan desenganxades del text, del llenguatge alfabètic que hem heretat".

Jaume Pont en el seu llibre "El corrent G.V." considera dos cicles dintre la poesia de Guillem Viladot. El primer cicle seria el de poesia discursiva que comprèn des de 1956 a 1965 sobre les seves vivències infantils i la seva terra vistos satíricament i barrejant-hi disquisicions morals, i el segon de caire eròtic que comprèn l'obra dels

llibres:

“Amor físic” (1983) que ja comentarem, i “Urc del cos” (1983) que per ser inèdit només l’esmentem.

El primer cicle comprèn les obres d’ “Hem deixat Riella” sobre el “paradís perdut” (la llibertat, l’amor perfecte a través de la mare), “Les planificacions” (1954) contra la tirania i la intolerància en política i en religió. Tant és així que aquest llibre fou censurat en l’època franquista i només se’n publicaren sis dels trenta-un poemes que veiem en “Obra poètica I” (Llibres del Mall 1986) que és el compendi de tota la seva obra. Aquests sis poemes conjuntament amb se (de trenta-dos) d’ “Hem deixat Riella” que duïen el títol genèric de Setissis, van ser publicats com hem dit, en el volum “Temps d’Estrena”.

A “Resident a la pàtria” (només sis dels onze poemes es publiquen també a “Temps d’Estrena”; la resta també després a l’obra completa) se segueix amb el tema de la pàtria potser d’una forma més moralitzadora i sentimental que a “Les planificacions”.

Aquesta idea persisteix a les obres posteriors d’en Viladot: “Ketubim” (1959) també dins “Temps d’Estrena” i “Urim Tumim” (1959), “El silenci” (1960), que foren inèdits fins a sortir a l’obra completa ja esmentada.

A “Els metaplasmes” (1959) alterna la poesia discursiva amb la visual. És, per tant, un decantament cap a aquest tipus de poesia. Es va publicar a “Poesia T-47” que comentem més endavant conjuntament amb “la-Urt” (1960).

A partir d’aquests poemes la lletra com a símbol ocupa cada cop més espai, el llibre resulta insuficient i es va desenvolupant en iconografies (mireu el capítol de mostres plàstiques).

L’única excepció seria “Cançons d’era” (1965) que s’han publicat a l’obra poètica completa i que Viladot va escriure per ser musicats; era el temps d’esplendor de la nova cançó.

“Els metaplasmes”, “Comunió general” (1961, però que s’edita a “Obra poètica II, 1986) i “Blancs espirituals” (1964) que també es publica a “Poesia T-47”, són el resultat d’una evolució en la poesia que a més del llenguatge tradicional incorpora flexions visuals, rítmiques o fòniques.

La paraula metaplasme significa alteració d’un mot per addicció, o substracció, de lletres o síl·labes i això és el que fa en Viladot amb una intenció humorística i un missatge clar de crítica social.

Però a “la-Urt” el poema fuig d’aquest sentit, es troba en un nivell només lingüístic; els “opus” nom que dóna Viladot als seus poemes en aquesta obra es redueixen gairebé al lletrisme i busquen la distribució en l’espai en sèries, repeticions, variacions, inversions, correspondències, cal·ligrames, neologismes.

A “Blancs espirituals” segueix una tècnica que s’acosta a la de Joan Brossa en “Poesia escènica” perquè hi incorpora nous llenguatges, musical, de gestos, que s’aconsegueixen amb punts suspensius, suports musicals, veu en “off”, notes entre parèntesi, etc.

Amb to humorístic que arriba àdhuc a l’absurd, critica els mitjans de comunicació i els costums establerts.

El lector ha de participar en la lectura.

En l’època d’aquests poemes, Guillem Viladot n’és un precursor de la poesia concreta a Espanya, és a dir, de la poesia que a més d’usar la paraula fora del seu conjunt, dibuixada o trencada, es mou també fora de l’àmbit alfabètic i usa de la pintura, l’escultura, el cinema, la fotografia o la música perquè aquesta poesia

s'integri en l'art total, i amb una estructura espai-temps.

Doncs bé, tota aquesta poesia les bases de la qual van ser establertes pel grup brasiler "Noigandres" l'any 1955, no va arribar a Espanya fins al 1963 a través d'uns articles del poeta Ángel Crespo que és quan comencen a proliferar els diversos grups de poesia concreta – deixant de banda els precursors: Foix, Miró, Salvat-Papasseit, Joaquim Folguera i després de la guerra el grup "Dau al set" que comença amb la poesia visual el 1954 i amb la concreta de Joan Brossa el 1957-.

Brossa i Viladot fan exposicions internacionals de forma continuada.

La poesia visual (experimental i concreta) que ha anat escrivint en Viladot des d'aleshores fins ara és la següent:

Experimental:

"Sopes amb pa torrat" (1969). Poesia experimental amb maqueta, realització plàstica i il·lustracions de J. Iglesias del Marquet (Ed. Urgell).

"Tonada de la vista, de la dita, de la busca i de la troba" (1971) (Lo Pardal, Agramunt, maqueta i xilografia de Lluís Trepal).

Visual:

"Els metaplasmes" (1959) ("Poesia T-47")

"la-Urt" (1960) ("Poesia T-47")

"Estrip" (1964)

"Nou-Plast Poemes" (Agramunt, 1965)

"Poster-Poemes" (1968) ("Poesia T-47" i Ed. Urgell)

"Cartrons-concrets" (1968) ("Poesia T-47" i Ed. Urgell)

"5+1 Lais concrets d'Homenatge a Antoni Tàpies" (1969) ("Poesia T-47" i Ed. Urgell)

"Poemes d'incomunicació" (1970)

"5 cantates a un silenci i repicó" (1970)

"Llibre del joc de les macarulles verdes" (1970) ("Poesia T-47" i Ed. Urgell)

"Poesia T-47" (1971) (Ed. Pòrtic, Barcelona)

"Entre opus i opus" (1972) (Lo Pardal, Agramunt, adducció liminar de J. Iglesias del Marquet).

"Diari-1972" (1972) (Lo Pardal, Agramunt, adducció liminar de J. Iglesias del Marquet).

"Contrapoemes" (1972) (Lo Pardal, Agramunt)

"Home llum llim zero / d'un en un" (1972)

"Z-Z / Poema de l'home" (1973) (Lo Pardal, Agramunt, adducció liminar de J. Iglesias del Marquet)

"MMITT II Poema de l'home" (1974) (Lo Pardal, Agramunt)

"Tot III Poema de l'home" (1974) (Lo Pardal, Agramunt)

"Sons de la paüra" (1974) (Ed. Urgell)

"Cantates fugues i colls de la baralla" (1975).

"Lletrisme a la gira del llen*ol" (1975 Inèdit).

"De l'et a l'ut" (1975)

"Les miniverbalitzacions" (1977)

"4+1+1 Postals urgents" (1977)
 "Les identificacions" (1977)
 "5+1+2 Cartrons -M" (1977)
 "GG+TT-11 Posters verbals" (1977)
 "Lais-77" (1977)
 "Films Cartrons" (1977 i 1978)
 "Cartells" (1978)
 "Amb signatures" (1978)
 "Suport -blonda" (1978)
 "Iconografies de l'ús i de l'oci" (1978 i 1979)
 "Femigrafies" (1981) (Grafies entorn la dona).

Mentre "Estrips" és un conjunt de cartells obtinguts a partir de fragments d'uns cartells usats en publicitat i que denuncien la invasió del consumisme i la publicitat en la nostra vida quotidiana, "Diari-1972" és un conjunt del que el seu autor anomena "poigrafies".

Diu: "... poigrafies i iconografies no són més que noms que jo m'he empescat per determinar certs moments, certs estadis de la meua poesia experimental, de la mateixa manera que hom dona títol a un llibre".

Es tracta, doncs, de composicions d'estructura plàstica sense renunciar del tot a la nissaga literària.

"Diari-1972" és una mica excepcional en el sentit que l'obra és mera imatge i el missatge es redueix al màxim, encara que continua essent l'alienació humana.

"Cartrons concrets" usa l'escriptura lletrista per trobar-se a si mateix. Hi ha quatre parts: la vida, l'escola, la societat i l'esperança, i en totes elles destaca el "jo".

Aquestes pàgines que reproduïm pertanyen a l'obra "Cartrons concrets", (1968) dintre el tema genèric de la "La societat".

Viladot expressa la incomunicació malgrat la comunicació quotidiana i la falsa llibertat a "Poemes de la incomunicació" amb el recurs de la simetria i l'asimetria dels signes que usa.

A "Poster-poemes" hi ha a més una intenció política i sociològica.

“Tonada de la vista, de la dita, de la busca i de la troba”, amb xilografies i molt ben presentat, és un cant líric a l’home.

“Home llum llim zero” és un llibre capiculat amb escriptura alfabètica que escriu Viladot en complir cinquanta anys, cosa que no li dóna un pessimisme especial però li fa pensar en la paradoxa de la vida i la mort.

A “ZZ-I, poema de l’home”, “MMITT-II poema de l’Home” i “Tot-III, poema de l’home”, les lletres representen per analogia visual o per desig del seu creador, diverses parts del cos humà.

“5+1 Lais concrets d’homenatge a A. Tàpies” usa lletres amb iconografies científiques (que són circuits electrònics) per aconseguir a part d’una bona combinació estètica, transmetre una irònica crítica de la societat i de la situació en què es trobava el país (era 1969).

Aquesta mateixa combinació però ara amb circuits, èmbols i fórmules l’empra en el “Llibre del joc de les macarulles verdes” on parla de la “lleï de l’embut”.

“Sopes amb pa torrat” és una carpeta que es desplega i transforma en una maqueta amb deu proses poètiques sobre els personatges i els costums rurals vistos de forma sarcàstica.

“Darrera pauta per ara” o “Cantates, fugues i colls de baralla” és una plasmació de la situació de la Catalunya oprimida que també es transmet a “Sons de paüra”.

“Contrapoemes” és una agressió al mestratge en “gai saber” suposem que per anar contracorrent de l’imposat durant tants anys.

“Entre opus i opus” plasma la progressiva invasió de la “tele” i els “valors” de la societat de consum enfront dels valors espirituals i de l’home.

“Poesia T-47”

Estudiem aquest volum antològic compost per part d’“Els metaplasmes”, “la-Urt”, “Blancs espirituals”, “Poster-poemes”, “Cartons concrets”, “5+1 Lais concrets d’homenatge a Antoni Tàpies”, “Llibre del joc de les macarulles verdes”, “Darrera pauta, per ara”, perquè fou el que donà a conèixer Guillem Viladot al gran públic.

VILADOT

hi té el cul pelat
hi ha qui posa en dubte la seva condició de
poeta
la facècia forma part d'un joc ritual que ha
conegut
i coneixen
les millors societats i els països aparentment
de mànega més ampla
potser no tenim
doncs
cap raó especial de queixar-nos
el gemec és una cosa molt humana i cada
generació arriba
per desgràcia
a una veritat total que posa punt final a la
història

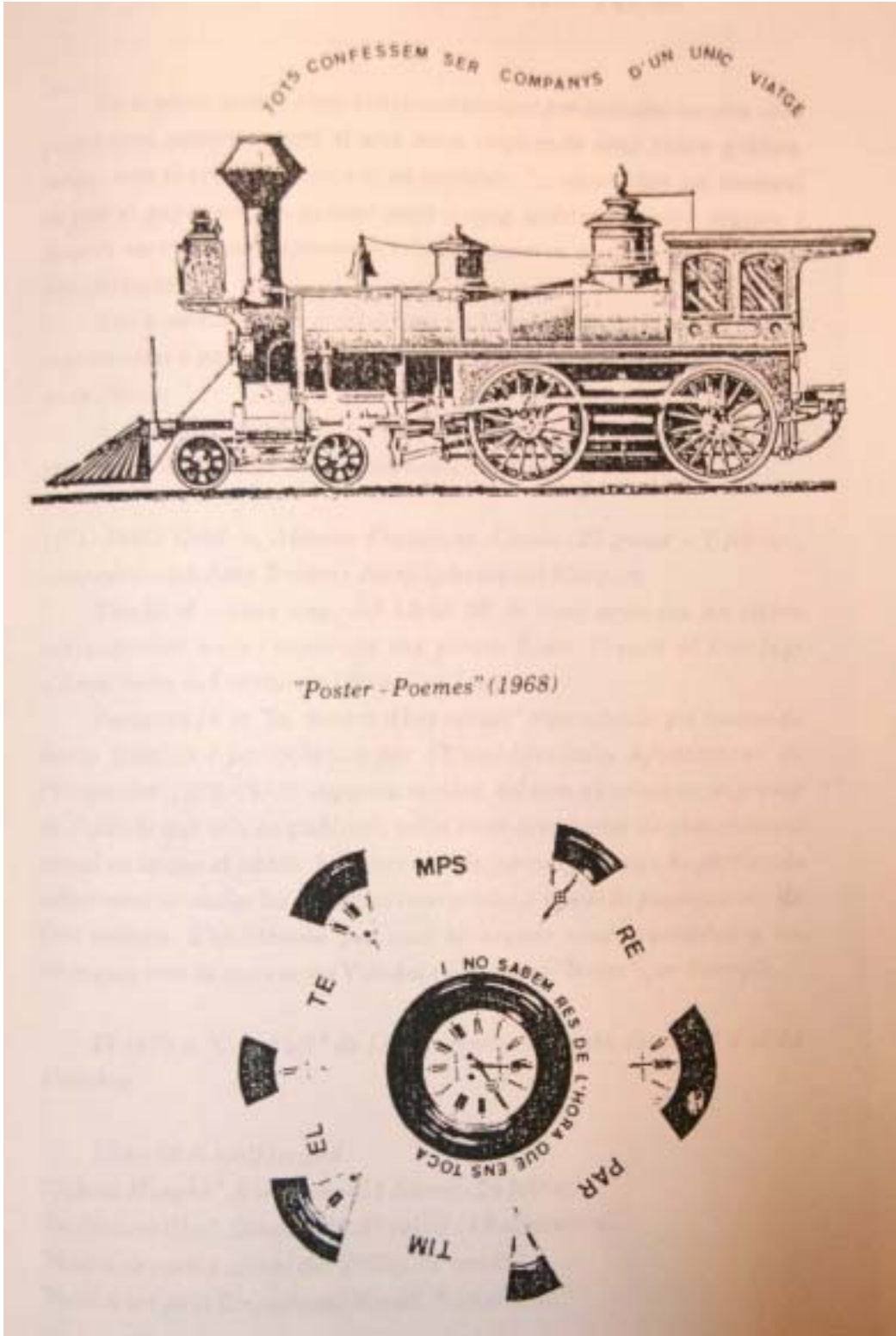
EL NOSTRE POETA

és prou madur per haver-se pogut arropar
ben antipoèticament
a la poltrona del conformisme

si ho hagués fet
avui el seu nom seria citat més sovint i el
veuríem ja
com un inevitable
a totes les antologies sacralitzades

El
però
és
un
poeta

Guillem Viladot vist per en Manuel de Pedrolo en el pròleg de l'antologia "Poesia T-47" (1971).

EXPOSICIONS O MOSTRES PLÀSTIQUES

Ha exposat la seva obra artística entenent per artística no una obra pròpiament pictòrica, però sí una mica implicada amb l'obra gràfica, perquè com el propi Viladot ens va explicar: "... va arribar un moment en què el paper em va quedar petit i vaig utilitzar papers majors i després cartons per representar-hi les poesies que també s'anaven transformant ...".

Així a part de l'obra que realitza en Viladot l'any 68, tota la poesia experimental a partir del 76 l'ha feta en cartells, carpetes, plafons, etc. i ja no en llibres.

A més d'haver col·laborat en quasi tots els "col·lectius" de poesia experimental es poden citar les següents mostres:

1971- Petite Galerie, Aliance Française, Lleida (27 gener - 7 febrer), juntament amb Joan Brossa i Josep Iglesias del Marquet.

També el mateix any, del 12 al 26 de juny presenta un llibre conjuntament amb l'exposició del pintor Lluís Trepal al Col·legi d'Arquitectes de Catalunya i Balears a Lleida.

Participa en la "1a. mostra d'art actual" organitzada pel casino de Santa Eulàlia i patrocinada pel Excel·lentíssim Ajuntament de l'Hospitalet (1972-1973). Aquesta mostra, tal com s'explica en el pròleg de l'opuscle que se'n publicar, volia ésser una forma de comunicació actual en la que el públic hi intervingués, opinés, actués i hi participés activament, donades les possibles interpretacions que es puguin tenir de l'art modern. S'utilitzaven per això tècniques noves oposades a les clàssiques com la que emprava Viladot en les seves "Notes", per exemple.

El 1978 a "Cop d'ull" de Lleida exposa seixanta obres del 6 al 24 d'octubre.

L'any 80 és molt fecund:

"Galeria Maeght", Barcelona (12 febrer - 28 febrer).

"La fontana d'or", Girona (19-31 juliol i 15 setembre).

"Mostra de poesia visual del Vallès, Premià.

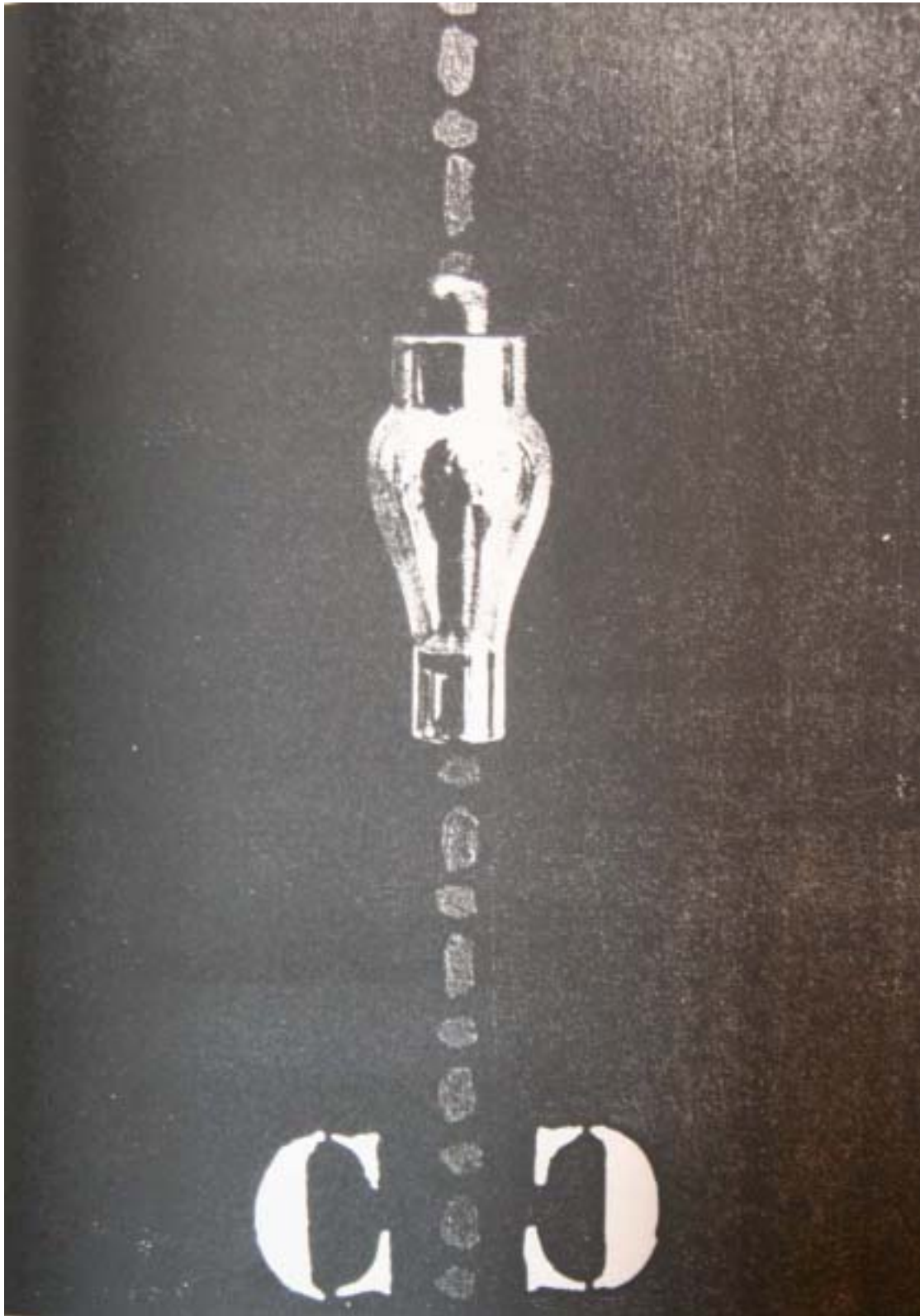
"Fonts d'art de la Universitat Nova", Barcelona.

L'any 81:

"10è Aniversari de la primera mostra de poesia visual als Països Catalans", Col·legi d'Arquitectes, Lleida.

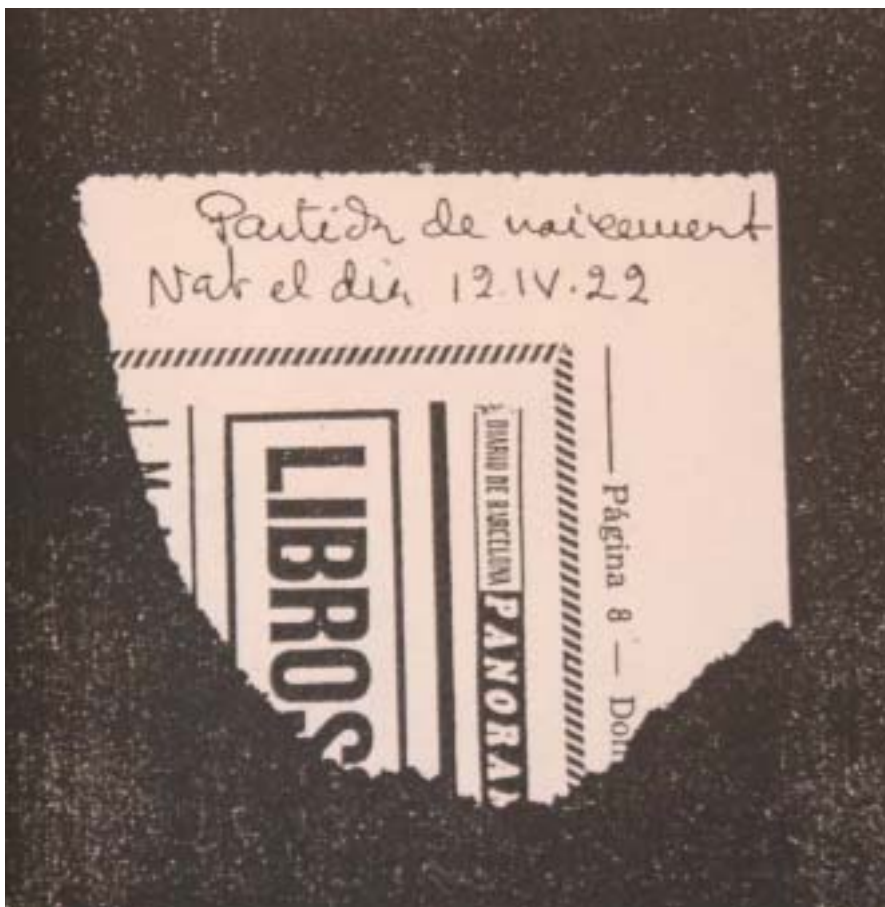
"25 anys de Poesia experimental a Riella", Museu Municipal d'Agramunt (4-26 d'abril).

Mostra de l'obra exposada a "25 anys de la poesia experimental a Riella". Es pot titular "Cel i simetria".

En aquestes exposicions hi ha presentat tot tipus de realització plàstica àdhuc els mòbils. En Viladot explica així la seva evolució:

"... Bé, amb el temps les coses es van complicant. A mesura que ens anem atansant al món plàstic i a mesura que les obres tenen, no una dimensió de llibre, sinó de cartell, de fusta, de ferro, tot va agafant una certa entitat pròpia, però que no és res més que una diferenciació quantitativa i no qualitativa. Un quadre o un mòbil pot ésser la mateixa cosa, igual que un poema visual; sinó que l'un és fet d'una manera i l'altre d'una altra. A mesura que la poesia es va complicant, tot es va magnificant, fins arribar als mòbils que ja tenen les tres dimensions, però a dins del niu hi continua havent la mateixa preocupació i la mateixa indagació".

NOTES
Guillem Viladot

Pertany a la "Mostra de comunicació actual" de l'Hospitalet. De vegades el diari és usat per prendre-hi notes.

Guillem Viladot: la poesia dels objectes

Com a continuació de l'exposició «Poesia experimental», l'Escola-Taller d'Art de Reus ha organitzat una exposició antològica de l'obra de Guillem Viladot.

L'extensa obra de Guillem Viladot es presenta aquí de manera continuada, coherent i interessant. Des dels primers treballs de poesia i literatura —«Temps d'estrena» i «Els metaplasmes» el 1959, «Els infants de Riella» el 1966, «La gent i el vent» el 1967— se subratlla l'interès per tots els aspectes que fan referència a l'home. Aquesta preocupació augmentarà i és una constant els anys posteriors el fet religiós, la guerra, la repressió sexual, l'aclaparadora relació familiar, la universitat i la moral victoriana d'aquell moment. Són temes que tractarà de manera aguda, fresca i imaginativa. La dècada dels 70 publica diverses novel·les, *La cenbra* el 1972, *Una vegada hi havia un fideu molt llarg* el 1975, *Tingues memòria de mi* el 1975, *Ricard* el 1976, alguns llibres de poesia experimental i llibres d'artista, *El llibre de joc de les macarulles verdes* el 1970, *Tonada de la vinya, de la dia i de la noia* el 1971, *Entre OPUS i OPUS* el 1972, *Z, Z, Jer, poema de l'home* el 1973 i d'altres llibres i sèries de poesia visual. Serà el 1978, a partir del viatge a la Unió Soviètica, quan més fermament es decanta cap a la poesia dels objectes («iconografies de l'ús i de l'oci», que exposà a la Galeria Maeght). Pren com a matèria primera tot allò que pertany al món rural, emprant per a les seves composicions objectes de la vida quotidiana que,

havent deixat de fer-se servir, evocuen el record d'una època: reixes, forques, garrots, falç, serres, fils elèctrics, aïllants de porcellana, gàbies, etc. El repertori d'objectes s'ordena en l'espai, de manera austera, sobre suports d'ús tradicional en la pintura. El color dels fons (verd intens, record dels camions de l'exèrcit rus) es presenta uniforme. L'ús de lletres, ordenades entre els objectes compostos, és la referència que lliga l'obra amb els treballs anteriors.

Dins de la mateixa sèrie de «iconografies» va realitzar alguns mòbils amb eines de llaurador descontextualitzant-ne l'ús i el significat. Les llares de ferro dels carros configuren espais circulars d'una forta tensió màgica. Aquests espais contenen en el centre elements mòbils que cerquen diverses direccions, les quals es multipliquen amb el moviment giratori i creen la vibració sensible i màgica d'un «Mandala». Els rasclats d'arreglar avellanes giren com uns molins de vent i les reixes de relles pengen com a pells seques. Les forques i els garrots es mostren tensats i agressius dins l'espai.

La darrera sèrie de treballs en la qual està treballant és les «Femigrafies», en les quals empra el repertori d'objectes per a la dona en forma de poesia visual. L'ordenació a l'espai plàstic de pintes, cabells, puntes, boixets, etc., comporta la mitificació de l'utilitatge personal femení i la seva conversió en fetixes de caràcter màgic.

A manera de conclusió

L'obra de Guillem Viladot es mostra amb mitjans diversos: novel·la, poesia visual, llibres d'artista, pintura, escultura, etc. Això no obstant, tenen una estructura interior que els manté en un marc coherent que evoluciona passant de forma articulada d'una pràctica artística a l'altra sense trencaments forçats.

El·lí firma que el seu treball se situa dins les preocupacions literàries i que per aquest concepte les anomena poemes. Ara bé, basant-nos en el concepte les anomena poemes. Ara bé, basant-nos en els aspectes que intervenen en els seus treballs, veiem que les intencions són més amples. Als mòbils, hi trobem l'espai com a objecte plàstic; la línia i el moviment, també. La lectura de l'obra cal fer-la valorant la composició i la jerarquia amb què es disposa els objectes que la componen. La incorporació d'objectes d'ús quotidià pertany en part al repertori de la pintura i l'escultura del segle XX. La cura dels acabats, del color dels suports, els afegits, l'espai del marc, etc., són també motius que pertanyen a l'estètica visual. Finalment l'ambivalència dels continguts i la utilització de lletres com a objectes compostius em fan pensar que aquests treballs són o els falta ben poc en aquest camp comú on convergeixen les arts. On es troba l'escultura, la pintura, la música, la dansa, la poesia... un camp que permet l'ús interdisciplinari de tots els aspectes expressius susceptibles de ser emprats.

Rufino Mesa

Escola-Taller d'Art, Reus
Del 4 al 23 de desembre 81

“AMOR FÍSIC”

(Ed. Llibre del Mall, Barcelona 1986)

En Guillem Viladot fa el seu retorn a la poesia pròpiament dita en aquest volum titulat "Amor Físic".

En un llarg pròleg, l'autor ens explica com ha retrobat la poesia clàssica que mai no havia emprat, i ha escrit aquests cinc sonets.

El que ha decidit el poeta en dedicar una de les seves obres a la poesia ens ho conta en el pròleg.

Sembla, doncs, que, passada l'etapa de la poesia experimental que obeïa, com he dit, a uns condicionaments molt clars i específics (obra de la qual em sento molt orgullós, i el fet és que és en procés de publicació el miler llarg de pàgines que aplega), la parla, amb tot el seu contingut de determinació profunda, ocupa, de bell nou, el merlet del discurs poètic. I, des d'ell, sembla que és possible que segueixi acomplint-se aquesta funció tossuda i pròpia de la poesia sense qualificatius: caminar cap a la possibilitat de tastar, de més lluny o de més prop, el significat que sempre s'amaga dins de les persones; un bell camí per fer cap als espais interiors de la nostra condició que és on rau, en definitiva, el misteri o, com bé diria Mircea Eliade, el sagrat.

Un cop més, doncs, el poeta es troba amb la parla, la paraula escrita, com el llenguatge superior de la comunicació humana profunda. I aquesta qualificació potser ja ens ve del Gènesi quan Jahveh Déu, un cop creades totes les criatures, encomanà a Adam que els posés nom, i des d'aleshores van «ser», perquè no n'hi havia prou que Ell les creés, sinó que calia que l'home les anomenés una a una. I aquest ésser universal, potser fins a cert punt el podríem contemplar com l'Ítaca que, des dels temps més remots, crida l'home cap al seu origen, com si, admès que ens podem perdre, arriba un dia que hem d'orientar les nostres passes cap al reclam perpetu. I a aquest «perdre» li dono un sentit gairebé metafísic.

Un cop més la parla presideix el discurs poètic, i ho fa, en aquesta ocasió, amb una forma retòrica tan clàssica i tan precisa com és el sonet. Per què? Potser perquè calia que el retorn fos emfàtic. Potser perquè no era suficient la reconciliació amb el llenguatge alfabètic, sinó que aquesta calia magnificar-la. I em semblà que res no podia ser tan adient com que aquesta congratulació fos feta amb la col·laboració d'una peça tan estereotipada com el sonet, que ara pot servir, per popular i per normatiu, un cert desafiament als poders fàctics que, en temps no gaire separats, gaudien de coronar-se amb diademes de sonets dalt del pòdium oligàrquic.

Però no cal enganyar-se. No es tracta d'uns sonets dedicats a l'amor. Con diu ell mateix, en cap de les seves obres ha parlat mai d'amor.

I en aquesta tampoc. Ens adonem que la serenor de l'artista madur es veu torbada per infinitat d'imatges eròtiques en les seves darreres obres.

Potser és el delit de retrobar la joventut o el de demostrar als joves que ell també està "à la page".

Referint-se a una de tantes frases xiroies d'en Josep Pla, d'amor empordanès, diu en Viladot que, en efecte, l'únic amor perdurable és l'amor físic.

En aquests sonets no s'enlaira l'amor físic com a símbol de la unió espiritual. Al contrari, el poeta en descarta els sentiments, reduint-ho tot a la sublimació del desig carnal.

No hi ha dubte que en Viladot vol aparèixer sempre com a "enfant terrible". Ara ens vol esparverar amb la cruesa dels seus versos però és en va que vol sostraure's del amor romàntic del que pretén abominar.

Vegeu aquestos versos:

*No tinc res més d'ençà que ets el meu eix
perquè en tenir-te a tu m'assisteix tot
l'amor que em fa saber de mi mateix.*

O bé quan diu:

*Jo què tinc per consolar la tristesa?
Sol que tinc per contenir la tendresa*

En canvi en té d'altres, de sonets sencers summament crus, des del nostre punt de vista.

És un poemari que apropa el lector al cos però no des d'un punt de vista idealitzador sinó material i carnal.

L'erotisme l'aconsegueix amb el llenguatge del cos. Podem veure uns sonets – primer cop que Viladot els empra- perfectament construïts i deliberadament utilitzats per l'autor per expressar de forma ràpida allò que vol comunicar. L'objecte del desig és la dona en la primera part de la "simetria" a la qual s'adreça el poeta i que no solament rep l'amor sinó que el dona comunicant-se a través del cos.

En efecte, Guillem Viladot empra les paraules més directes de les parts del cos humà per transmetre la idea del seu amor carnal i el seu desig del temps present barrejant-hi records de quan era més jove, i sentint – no rancúnia ni pena sinó tan sols sentint- la pèrdua biològica del sexe però no pas del desig.

La segona part de la simetria ja no parla d'amor heterosexual sinó homosexual. En tot cas s'observa sempre un sentit agnòstic del més enllà: Res més enllà de l'amor.

En conjunt es tracta d'una poesia difícil d'assolir i de comprendre, dura de pronunciar i de recitar fins i tot per un rapsoda amb experiència.

No és doncs una obra de lectura planera i agradable, però s'ha de reconèixer que és original aquest cant al sexe.

OBRA EN PROSA

Consta de narracions, novel·les, novel·la curta i recull d'articles i contes infantils:

“Temps d'estrena” (1959), proses poètiques que inclouen “Hem deixat Riella” de 1956).

“Els infants de Riella” (Ed. Destino, 1966, proses poètiques).

“Aril avall” (1967, novel·la curta).

“La gent i el vent” (Ed. Selecta 1970, narracions).

“La cendra” (1972, 1a. edició; 1980 2a. Edició, novel·la).

“Memòria de Riella” (1974, narracions). Es compon de:

 “Temps d'Estrena” (1959)

 “Els infants de Riella” (1966)

 “La gent i el vent” (1970)

 “L'arrel de Panical”

“Una vegada hi havia un fideu molt llarg” (1975, novel·la).

“Tingues mem*ria de mi” (1975, novel·la).

“Ricard” (1976, novel·la).

“La llei de pedra i altres històries” (1980, narracions).

“La finestra induïda” (1981, recull de col·laboracions a premsa diària).

“L'amo” (1982, novel·la)

“Discurs horitzontal” (1982, novel·la)

“El vell i l'ocell” (1982, conte infantil)

“Professor Fluss” (1982, conte infantil)

“Memorial de na Nona” (1983, novel·la)

“Autostop a la ciutat submergida” (1984, conte infantil)

“Simetria” (1986, novel·la curta).

Passem a continuació a analitzar cadascun dels llibres d'aquesta relació. Les excepcions són “Els infants de Riella” i “La gent i el vent” per evitar reiteracions, ja que aquestes dues obres queden incloses en l'estudi de “Memòria de Riella”.

“Memòria de Riella”

(Ed. Pòrtic, Barcelona 1974) (poemes en prosa)

Es tracta de l'estudi d'una gent que viu a comarques, sigui perquè hi ha nascut o bé perquè són immigrants.

En realitat, són quatre obres independents però que en editar-se juntes formen una narració continuada de la infantesa de l'autor i del món dels infants, del món dels adults i de la barreja entre immigrants i gent del país.

Amb estil tendre i a la vegada irònic o fins i tot sarcàstic, sempre directe, en Viladot ens descriu les petites coses que configuren la vida d'uns personatges que no

essent importants constitueixen, però, el món de la comarca catalana.

El volum "Memòria de Riella" (1974) té, doncs, quatre parts ben definides: "Temps d'estrena" (1959); "Els infants de Riella" (1966); "La gent i el vent" (Premi Víctor Català 1966, i que s'edita el 1967) i "L'arrel de Panical" (1970).

La primera obra "**Temps d'estrena**" està formada per unes narracions curtes que tenen com a tema el paisatge i el poble, i moltes d'elles una petita anècdota. Podríem dir que són com uns quadrets bucòlics, plens de poesia, de bellesa i de records. Podrien servir com a llibre de lectura de col·legi, ja que són d'una ingenuïtat i gentilesa encantadores, quasi femenines.

La segona obra "**Els infants de Riella**" és tot una altra cosa. Cada història té per protagonista un nen o un adolescent de nom i cognom estrambòtics, posseïdors quasi tots ells d'un defecte físic o moral de caire una mica monstruós.

Aquí en Viladot s'hi diverteix, dient estirabots i portant els personatges fins a l'absurditat.

PILOTES QUE VAN I VÉENEN

La vigília de la Festa Major apareixia al poble i ningú mai no sabia d'on havia sortit. Assegut vora la porta de l'envelat, es posava el caixó a la falda i cridava:

—Pilotes que van i véenen... i no s'entretenen!

Tot d'una es presentaven els nens i les hi compraven.

—A mi, doneu-me'n una de deu.

—I a mi, una altra.

—I a mi, també.

—I a mi...

—I a mi...

Les de deu cèntims estaven fetes d'una bola de roba, ben comprimida, coberta amb una pell blanca i lligada a un cordó de goma molt llarg.

—I tu, de quant la vols?

—Jo? Jo..., de cinc.

Les de cinc cèntims eren plenes de serradures i folrades de paper fi, i la goma era un filet prim i curt.

Gairebé tots els nens del poble la compraven de deu. Només dos o tres les havíem de cinc. Els altres feien colla grossa i se separaven de nosaltres, i durant la festa gairebé ni ens miraven. A mi, m'entristia de sentir-los tan lluny, sobretot en pensar que cinc cèntims més eren capaços de tanta distància; que cinc cèntims eren capaços de trencar aquells lligams nascuts de molts cercols... Cinc cèntims que potser ja eren una petita ambaixada, una dolorosa anticipació, del que la vida ens guardava.

—Pilotes que van i vénen!

EL PA D'ÀNGEL

Les monges existien en un món totalment evadit. Allò, aquella vida, era dins el poble un estar lluny i un estar prop de tot i de no res. Estar amb elles era com estar vora un pou sense aigua i sense sola.

Si els pàrvuls ens portàvem bé, elles ens passaven la mà per la cara deixant-hi una carícia freda, com de seda resseca i descolorida.

Si la nostra bondat es perllongava i creixia, a més rebíem l'obsequi d'uns trossets de pa d'àngel. Això, aquests retalls d'hòstia, era el premi suprem, el premi que tots cobejàvem malgrat el seu gust fat.

Ningú no coneixia el misteri d'aquest premi i ningú no s'explicava l'avidesa amb què el buscàvem. Llavors tot allò era estrany, encara que, al fons, jo, més d'una vegada, després de menjar el pa d'àngel, havia trobat, a través del meu paladar, menys exòtiques aquelles dones, com si darrera aquelles toques —trosos immensos de pa d'àngel— hi hagués quelcom més que un hieratisme d'estàtua de guix; com si talment el pa d'àngel i les toques fossin les coordenades per a trobar, al seu darrera, una delicada, subtil, sacrificada humanitat.

Fragment de "Temps d'estrena": petites històries plenes de reminiscències infantils.

Descripcions poètiques molt adequades com a lectures

LA PLUJA D'ESTELS

Era una nit d'estiu. Del camp arribava una onada de grills i mussols, com una telegrafia d'amor sinco pat i estirat sobre els marges i sota les alzineres. Tan cant els ulls també se sentia arribar la flaire de les espigues. N'era tant, de tranquil·la, la nit, que les lluernes venien fins a les primeres cases del poble.

Jo era al jardí, aquella nit. Sol, tot el que m'acompanyava semblava que em pertanyia.

Estava a punt d'adormir-me, quan una veu terriblement esgarrifosa m'esgarrinxà l'ànima:

—Que cauen les estrelles!

Els estels, com si estiguessin penjats d'un fil i aquest s'hagués trencat de sobte, queien en totes direccions. La veu es repetí i altres veus la imitaren:

—Que cauen les estrelles!

I tothom sortia al carrer.

Les dones, en adonar-se que tot l'univers estava en moviment, es van creure que allò era la fi del món. Unes s'agenollaven al mig dels carrers i, posant-se de braços en creu, demanaven clemència a Nostre Senyor per llurs pecats, sobretot pels amagats que mai no havien confessat a ningú. Altres cantaven el «*Pange Lingua*». Però la majoria, agafades a la sotana d'algun sacerdot, hi buscaven tot allò que no trobaven en llur fe...

Els homes, que no deixaven d'observar el que passava aquella nit dalt del cel, estaven ben preocupats per la manera tan original de moure's aquells mons.

Tant fou així, que la majoria dubtaven entre telefonar a ciutat o... fer el que feien les dones.

El poble estava vivint d'una manera estranya que feia bategar a salts els nostres cors infantils.

Quan semblava que la fi del món volia assolir-ho tot definitivament, la veritat va apoderar-se de les veus més conegudes del poble, aquelles veus que sempre pontificaven en totes les ocasions:

—Es un fenomen meteorològic!

Vaig tornar-me'n cap al jardí. Al cel continuaven movent-se les estrelles, però havia fugit aquell deliri, s'havia esvaït aquella frenesia de fi de món que enfolia la gent.

Els grills i els mussols cantaven més fort, com si durant la meua absència m'haguessin trobat en falta i, ara, em cridessin.

En un racó del jardí, allà on les germanes collien la menta i les violetes, hi vaig veure, entre les fulles, una lluern. El cor em féu un salt. De primer antuvi vaig pensar-me que era un estel que havia caigut a casa...

Els personatges són com uns ninots de putxinel·li en les seves mans i estan dotats d'un egoisme ferotge i de la més absoluta indiferència.

Podríem dir-ne "Històries cruels", aquestes on la imaginació distorsionada d'en Viladot ha fet de les seves. És una mica com una venjança de tot el que el poble i els seus habitants tenen de mesquí, ridícul i maliciós. En aquests contes, molt curts, l'autor hi mostra una amarga ironia i explica amb detall fets i manies ben fastigosos. L'autor és un observador maliciós que posa de manifest els defectes més crus de la naturalesa humana, portats a extrems increïbles i inhumans, de vegades defectes més propis d'un ambient rural que ell deu conèixer molt bé. Per exemple, els defectes més criticats són l'avarícia amb la seva companya la misèria. Vegi's els contes "En Samsó Romeu", "En Mamert", "La Nel·la Riutort".

També s'hi troba la gelosia en algunes narracions com a motiu de l'anècdota, com les titulades "En Xindesvint Vall-Ilebreta", "Un nen manxol", etc.

Hi són també ridiculitzades la tirania i la badoqueria dels pares dels infants, la beateria i la brutícia.

Tot aquest conjunt de qualitats perverses, ens donen a entendre que l'autor practica l'observació psicològica del món que l'envolta, potser a l'altra banda del taulell de la seva farmàcia?

"La gent i el vent" és exactament una continuació d' "Els infants de Riella". Surten també uns personatges de poble de noms raríssims i de les mateixes característiques que a l'anterior narració. Els costums i el llenguatge són probablement emprats al país d'en Viladot.

Aquesta obra va guanyar el premi de narracions "Víctor Català", l'any 1966.

"L'arrel de Panical" és també un conjunt de petites històries, però en general, són més llargues que les anteriors. Tenen més ambientació i un argument més complet. En elles surt amb més freqüència el personatge de l'immigrat que ve a Catalunya pobre i de seguida hi troba la xauxa somniada. Les forces vives del poble així com tots els oficis hi són molt irònicament comentats.

Mostra del pintoresquisme dels personatges

Però l'Antonieto li contestà que sí, que les coses, a més de mirar-les, s'han d'olorar, ja que la flaire dóna sentit i proporció de les coses, sobretot quan és un bitllet de banc que acostuma a fer olor de persona, de poble, de butxaca, de lligacama, de sina, de coixí, que és la cosa més íntima de l'home i de la dona.

—Mira si n'és d'íntim, el coixí, que els negociants i la gent que van pel món amb molts d'emboics, abans de decidir-se ho consulten tot al coixí, i l'endemà, o al cap de dos o tres dies, fan el negoci, i els surt bé...

A vegades, l'Antonieto, quan enraonava, estirava el pensament i les paraules li venien a tomb i li sortien coses que es podien ben aprofitar.

Un cop l'Antonieto tingué el bitllet ben vist i ben olorat, decidí adquirir una cartera per a guardar-lo. I això ho decidí després de recordar una mica l'apotecari del seu poble, que cada vegada que despatxava una medicina es posava els diners en una cartera de la butxaca del gec, i així, segons deia, s'estalviava el perill del calaix. I li entraren tantes ganes d'aconseguir-la ben aviat, que va estar a punt d'anar-la a comprar a cal Sordet, la merceria. Però després de pensar-ho amb més calma determinà esperar el primer mercat. I així ho féu, i la comprà a un quincaller que venia sempre a vendre, que es deia Protasi i que era molt conegut per la mercaderia que portava a la maleta, que li servia d'aparador un cop penjada al coll, una mercaderia que anava des de les pintes de banya de bou fins a les ulleres per a la vista cansada passant per uns perfums molt dolços i per unes lligacames molt virolades, i uns preservatius molt elàstics, i l'ungüent de serp, i els calendaris amb cançons de pandero, i les marededús de Lurdes que de nit es feien fosforescents.

La cartera que l'Antonieto comprà al quincallaire era una bitlletera de plàstic que imitava molt bé la pell de cocodril i que tenia molts compartiments. A un costat hi havia uns departaments escalonats per als bitllets. A l'altre, hi havia dues bosses enganxades de costat per als documents. Una d'aquestes estava ocupada per la fotografia d'una noieta sueca amb *bikini*, que era un obsequi particular del quincaller.

En arribar a la pensió, l'Antonieto Mínguez regirà de dalt a baix la maleta, fins que trobà una estampa de la Virgen de los Desamparados que, en deixar el poble, li donà la seva mare. Com que es tractava d'una cosa de molt de valor per a l'ànima, l'Antonieto la posà a l'altra bossa transparent de la cartera.

A la nit, en anar-se'n a dormir, l'Antonieto plantà la bitlletera mig oberta damunt una cadira i a cinc pams del nas. Des del llit, se la mirava: a un costat la Virgen de los Desamparados i a l'altre la sueca fent simetria. Darrera, traient la cresta verda, el bitllet de mil. En aquells moments, l'Antonieto ho tenia tot: la fe dels desamparats, l'esperança que algun dia la seva xicota arribés a tenir una línia sueca i la caritat de poder convidar els amics el dia que li donés la gana.

“Arill Avall”

(Ed. Alfaguara, Andorra la Vella 1966)

És una novel·la curta en la que s'explica la història d'una noia de Canillo anomenada Meritxell, nom de verge com ella irònicament diu després. Canillo és un petit poblet de la Vall Andorrana, on la Meritxell coneix al qui haurà d'ésser el seu marit Manel.

Després de casada la seva vida transcorre a la Seu, que és ja una vila gran, però on es respira encara un ambient rural.

L'Al·leluia i la Degollació són les veïnes i companyes de la Meritxell, amb les quals parla diverses vegades del problema que la turmenta, i que són en part responsables, encara que indirectes del desenllaç de la història.

La Meritxell es casa als divuit anys, tal com ens diu l'autor, "enlluernada" pel seu marit. Però, a partir de la nit de bodes, comença la infelicitat progressiva d'aquesta noia que al cap de set anys es pregunta què ha fet en realitzar a la seva vida. Arriba a la conclusió d'una manera intuïtiva, de que la seva missió i també en general la de les dones és la d'engendrar fills, i el que és pitjor, quan els seus marits ho vulguin.

Aquesta crisi, però, que s'havia anat forjant durant tots aquests anys i que es posava de manifest amb crits i actes contra el seu marit, explota amb l'aparició d'un personatge que és també protagonista de la novel·la. Es tracta del quart fill, o millor dit, filla que *s batejada amb els noms d'Arnèsia, Erica i Maria Egipciaca, gràcies a la intervenció de la comadrone i del capellà.

La gestació sense cap mena de control, no sabent ni tan sols el mes de l'embaràs, o el propi part, denoten ja la manca d'interès i d'estimació i naturalment d'il·lusió que sent la Meritxell envers la seva filla.

Aquesta situació es manté, no varia en absolut, i àdhuc s'agreuja als mesos successius de vida de la nena.

En el temps en què passa aquesta història es comencen a introduir les primeres mesures de control de desenvolupament d'un nou nat; una d'elles és la del pes. És per això pel que surt a la novel·la i de forma bastant destacada, la figura del farmacèutic, personatge representant de la Ciència i del Saber, i que es contraposa a la "Leocadia" que actua com a bruixa i curandera. Aquestes dues persones lluiten cada una per mantenir el seu lloc a la Seu, i també les seves forces oposades recauen en la vida de la Meritxell i de la seva filla petita.

Així, el consell del farmacèutic és desplaçat pel de la màgia quan l'Arnèsia es posa malalta. I seguint les seves paraules i el ritual que aquestes porten, la Meritxell acabarà per matar la seva filla en un moment de bogeria.

El senyor Riberosa estava cada dia més convençut que l'home no és res més que un sistema ondulatori, i si l'home està format de carn i ossos, és perquè hi ha un sistema vibratori que manté la forma física exterior de les cèl·lules que ajuntades formen els teixits de tot el cos; és més, quan el senyor Riberosa estava llançat, deia que les cèl·lules no eren res més que un sistema de protons i electrons combinats d'una manera especial que no acabava ben bé d'entendre, però que algun dia acabaria de descobrir. El senyor Riberosa tenia molts papers escrits sobre la seva teoria, i un dia els agafà tots i se n'anà a ensenyar-los a la Universitat de Londres, ja que estava convençut que si presentava un informe, li'n farien cas. Però les coses no anaren pas com es pensava, perquè quan a aquella universitat veieren de què es tractava, li digueren que d'aquelles raons no en volien saber res, perquè un tal William Ward, cobrador d'autobusos de Glasgow, els havia ensarronat de mala manera amb una cosa semblant, malgrat els molts aparells que portava a exhibir. El senyor Riberosa va rebre el comiat facultatiu amb molta dignitat, procurant que no li sortís per enlloc la sang celtibèrica que portava dins i que li estava bullint de mala manera. El senyor Riberosa, però, sortí amb la seva, perquè quan deixà la Seu digué que anava a Londres a llegir una comunicació científica, i ell no volia pas tornar al poble com un home fracassat. Per això, una tarda, agafà l'Underground fins a Hyde Park Corner, i en ple Hyde Park, sobre un gasó verdíssim, sota un cel de plom, mentre les mestresses pasturaven els seus gossos per tal que aixequessin la pota tantes vegades com volguessin, mentre els infants s'enfilaven amunt del monument a Peter Pan, mentre els joves d'un sexe i de l'altre s'estimaven damunt el llit de l'herba amb una proximitat física tan persistent i tan contradictòria a la sang de pa-sucats-amb-oli d'aquella gent, el senyor Riberosa aixecà la seva prosòdia neollatina, la seva fonètica de l'Urgellet, i engegà la seva comunicació científica en l'aire, amb l'aplom i amb la pau espiritual del que està complint amb un delicat compromís social.

El farmacèutic, figura de la vila de la Seu en la novel·la "Arl avall".

Aquí l'autor fa ressaltar la importància del farmacèutic en boca d'un dels protagonistes

Fins que s'adonà que quan la nena popava de dia, ella, la Meritxell enraonava i feinejava, com si res. Però quan donava popa a la nit, tot just havia començat, li venia una son dolça com un vent que li xuclés la llum i la deixés a les fosques, com si una ratlla de cendra li emmandris el cervell i li tibés totes les intencions cap al cantó del no-res. Això cridà molt l'atenció de la Meritxell, perquè estava acostumada, tant en el mateix cas de l'Arnèsia, fins aleshores, com el de les altres criatures que havia tingut abans, d'estar ben desperta les estones que donava el pit, ja que, encara que no ho semblés, així vigilava la criatura i, al final, li feia fer el rotet, com li ho havia aconsellat la Degollació ja des del primer nen, en Xulac.

La Meritxell comprovà que aquella son era cada dia més llarga, poca cosa, però cada dia durava una miqueta més; i que li arribava a dins d'una manera més forta, o és que li arribava més fons. I a més a més observà que la nena, l'Arnèsia, a més d'aquelles pallofes que li cobrien el cos, no es feia. De sobte, la Meritxell tingué la intenció d'anar a la farmàcia a pesar la criatura. Però, tot just pensat, ho deixà córrer. Amb tot la intenció li tornà, i pensà que, de passada, el senyor Riberos li podria dir quelcom de tanta malura; al capdavall, es digué la Meritxell recordant el que havia sentit dir al seu home, per a ser apotecari abans s'ha de ser metge, igual com els notaris són advocats. I se n'hi anà.

Aquest desenllaç dramàtic ve també després d'uns dies de gran tensió i, en conjunt, d'una vida sense il·lusió. Es tracta de la vida d'una dona de camp que es veu en certa manera desplaçada en anar-se'n a vila i que no troba suficient al·licient en la dedicació exclusiva als fills, amb un marit pràcticament inexistent que només li fa fills però que no li fa realment l'amor.

L'estil d'aquesta novel·la és molt particular perquè utilitza un llenguatge poètic, del que destaquen principalment les comparacions, molt originals, per parlar de coses ben reals. A més d'aquest món realista descrit, no obstant com hem dit, amb un esperit embellidor i a la vegada una mica mofeta, en Viladot empra uns diàlegs que són molt curts, però veritablement expressius.

"La cendra"

(Ed. Hogar del Libro, Col. Nova Terra, núm. 2 Barcelona, 1a. ed. 1972, 2a ed. 1980)

És aquesta una novel·la que explica la vida i la psicologia de la protagonista, "la Filo": les inquietuds, les quimeres, els sentiments d'aquesta noia que se sent tan poca cosa, que "és com la cendra".

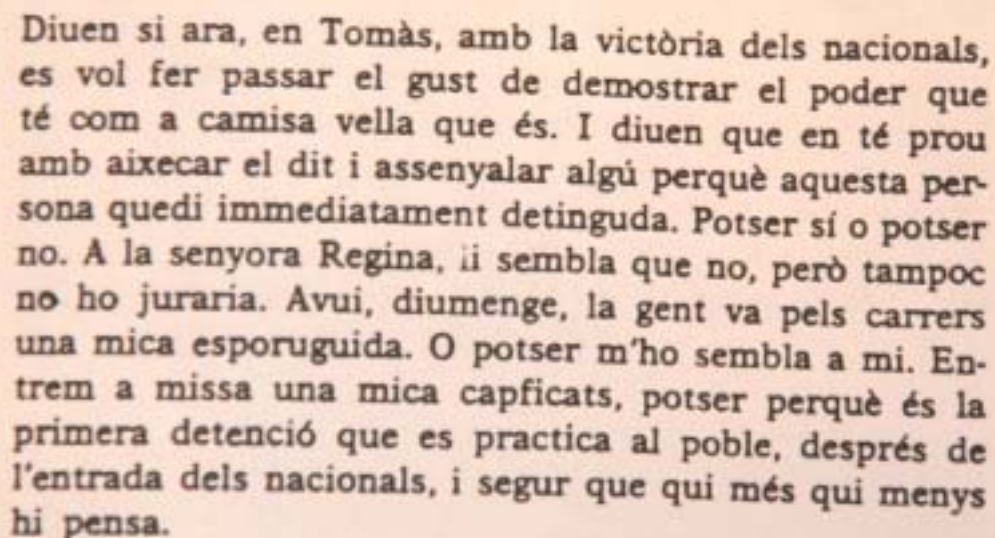
La seva tècnica és aparentment molt senzilla; es tracta de la pròpia noia que ens va explicant ella mateixa el que sent i el que passa al seu voltant a un poble català, abans, durant i després de la guerra, els primers anys.

És una novel·la entretinguda i a la vegada ben estructurada. Els personatges vistos a través dels comentaris de la protagonista es perfilen i defineixen amb gran habilitat per part de l'autor.

"La cendra" és la descripció d'una jove adolescent, d'un despertar a la vida i als sentits fortament constret per una família feta a l'antiga, carrinclona i tradicionalista. Ens parla també d'una postguerra hipòcrita i escandalosament anticatòlica, encara que els capellans de l'època volguessin mostrar-la com a molt cristiana.

La novel·la és un fragment de la història d'aquells anys de postguerra amb la incongruència i l'anècdota que això comporta.

Una altra aportació interessant de l'autor, i potser sense proposar-s'ho conscientment, és la petita antologia de sermons religioso-poètics, molt substanciosos, en els que els interessos de l'Església es combinaven sovint amb els de l'Estat. En Viladot no en treu cap conseqüència, però allà estan com a testimoni gràfic d'un clerecia moltes vegades franquista i rancuniosa.

Diuen si ara, en Tomàs, amb la victòria dels nacionals, es vol fer passar el gust de demostrar el poder que té com a camisa vella que és. I diuen que en té prou amb aixecar el dit i assenyalar algú perquè aquesta persona quedi immediatament detinguda. Potser sí o potser no. A la senyora Regina, li sembla que no, però tampoc no ho juraria. Avui, diumenge, la gent va pels carrers una mica esporuguida. O potser m'ho sembla a mi. Entrem a missa una mica capficats, potser perquè és la primera detenció que es practica al poble, després de l'entrada dels nacionals, i segur que qui més qui menys hi pensa.

Exemple del tipus de sermó explicat en el text a la novel·la "La Cendra".

A l'hora del sermó, mossèn Raül ens engega una filípica fenomenal. Diu que, com tots sabem, ha estat empresonat un veí del poble, i que, com és natural, no serà el darrer, ja que hem d'escarmentar del nostre pecat d'haver estat rojos tant de temps... Recordo unes paraules que va dir ahir el pare a la senyora Regina: Estigui tranquiHa, que si no passà res durant el període republicà, tampoc no passarà ara, ja que ningú no té motius per a res greu... Mossèn Raül hi torna: tots ho lamentem, perquè és de doldre que a un home se'l privi de la seva llibertat, però la justícia és la justícia i aquesta s'ha de complir per damunt de tot, fins i tot per damunt de la vida de les persones, si és necessari, ja que la Croada Nacional no ha estat res més que la recuperació de la justícia per damunt de tot, i han calgut tres anys per a aconseguir-la contra les mans atees dels comunistes. Fins i tot la mort de Crist és un exemple que ens parla de la importància de la justícia per damunt de la seva mateixa vida; el Crist mort i la seva justícia queda viva per tota una eternitat entre nosaltres... Tampoc ara —continua— no ens hem d'escandalitzar perquè un veí nostre és víctima de la justícia, perquè un home no és res dins l'obra universal de la justícia humana i divina. Però cal tenir molt en compte que aquest veí era, i ho ha estat sempre, un heretge: els apotecaris sempre han estat una colla de robesperians, d'ateus i malastrucs, perquè defensar l'evolució de les espècies, creient que l'home ve del simi i que res no és immutable, sinó que les coses canvien, fins i tot l'Església de Déu, és un pecat greu, perquè tots sabem que l'home va ésser creat per Déu tal com és ara i que l'Església va ser fundada per Jesucrist tal com és ara i serà sempre. L'Església és immutable, l'home és immutable i res no pot afegir res al concepte que la revelació ens dóna. Fills meus, gardeu-vos del pecat de la supèrbia i sigueu humils per acceptar aquestes veritats, que ens han de fer cada dia més sants i que... En sortir a la plaça hi ha un silenci i ningú no es mira ningú i tots ens n'anem a casa a corre-cuita...

Sempre present la figura del farmacèutic i sempre destacada: "... perquè és l'únic del poble que sap parlar ..."

En Pere arriba a casa i crida com un foll: Ha caigut Barcelona! Ha caigut Barcelona! Tots quedem una mica sorpresos. Al cap de poca estona toca la sirena, i la sorpresa encara és més forta. No l'havíem sentida des dels bombardeigs. El sobresalt passa de seguida, en sentir la cridòria del carrer. La gent canta cançons de guerra i tothom se'n va a la plaça. Nosaltres també hi anem. Està de gom a gom. Al balcó gran, del mig, surt l'alcalde que tenim ara, que és en Ramon Sirera, que també marxà el trenta-sis i que no ha tornat fins fa poc amb el nomenament a la butxaca. Darrera seu surt tot l'ajuntament i el cap de la guàrdia civil i una colla d'homes i xicots, que porten camisa blava i boina vermella. L'alcalde comença a enraonar i es fa un garbull dels més grossos i plega, i ho intenta arreglar amb uns quants visques. La gent aplaudeix i demana que algú parli. Hi ha una mica d'enrenou dalt del balcó. Prop nostre, una d'aquestes dones que tot ho saben diu que han anat a buscar el farmacèutic, el senyor Vilaplana, perquè és l'únic del poble que sap parlar. Passen uns moments, en què només se senten aplaudiments i visques. De cop, hi ha bellugadissa al balcó i, efectivament, apareix l'apotecari Vilaplana. De moment, no li surt res; està com cohibit, però la gent l'aplaudeix i comença a parlar. Diu que la guerra està a punt d'acabar, que durant quasi bé tres anys el nostre país ha estat endogalat per una guerra fratricida, que es pot qualificar com una de les calamitats més grosses que ha patit, però que ara el fitó de la pau és prop i que en aquest fitó ens hem de trobar tots, per tal que, sumades totes les nostres bones voluntats, tornem a aixecar el país de les runes... Tots veiem com el senyor Vilaplana, de sobte, desapareix del balcó, talment com si algú l'hagués engrapat i se l'hagués emportat. Se senten uns visques molt forts, que de moment la gent contesta amb timidesa, però que, a còpia d'insistir, la gent s'hi adhereix i coreja abundantment. Aleshores passa quelcom inesperat: des del balcó tiren calderilla, sarpats de peces de cinc cèntims. Visca!, fa la gent. Visca! Sembla que tothom hagi enfollit, perquè tothom s'ajup a arreplegar les monedes i les empentes i els cops són a dojo. Enmig d'aquest desori, des de dalt del balcó, algú comença a cantar una cançó, que cada vegada es fa més coneguda, una cançó que se'n diu «Cara al sol». Tots els del balcó estiren el braç amb la mà plana. Els de baix els imitem, de moment amb una certa timidesa, com si allò fos una salutació forastera, potser perquè el trobem tan distint del braç aixecat amb el puny clos, que va ser la salutació del començament de la revolució, però que també ens semblà forastera i que no durà pas gaire. Durarà gaire aquest? Després la gent se'n torna cap a casa; els carrers, però, segueixen animats. Algunes persones, com per donar senyals que ja són del tot nacionals, saluden estirant el braç i, obrint la mà, diuen «Arriba Espanya» en lloc de «Salut, camarada».

Tota l'obra és un cant al triomf de la Filo, és a dir, de la joventut enfront els convencionalismes, l'opressió, la carrincloneria, la intransigència, el fanatisme i la badoqueria de l'època.

La Filo és la segona filla d'un matrimoni burgès d'ambient rural, que tenen a més una noia, la gran, i un noi.

Ens explica la vida de col·legi i les seves primeres impressions, el que pensa i sent, les seves companyes, com per exemple, la "Carmeta de cal cadiraire", el seu primer viatge cap a Tarragona. Més tard la seva vida canvia radicalment, perquè no només abandona l'escola sinó també el poble, anant-se'n amb la seva germana cap a Barcelona, on va a festes, on coneix el seu primer noi...

Però ha de tornar al poble i ara se n'adona plenament de la diferència amb la ciutat i fins i tot li troba més defectes que abans.

En l'època de la guerra pròpiament tenen lloc molt fets anecdòtics que fan pensar en la relativitat i adaptació de les persones segons el moment en què viuen; així per exemple el convent de monges és transformat en caserna; la Carme de cal cadiraire es fa miliciana i queda embarassada; en Lai - un personatge de la revolució - es fa l'amo de tot el poble, etc.

La protagonista per ordre de la seva mare surt cada vegada menys de casa seva, fins anar-se'n cap a una masia, quan els bombardeigs comencen; aquí s'hi nota una gran connotació biogràfica.

En la postguerra canvia tot amb l'arribada dels nacionals per una banda i per una altra la marxa del seu germà cap a Barcelona, per als seus estudis.

I és a partir d'aquest punt quan el problema que fins ara s'havia anat plantejant ja des del començament de la novel·la ocupa un primer pla. Es tracta de la sexualitat de la Filomena que ha estat sempre reprimida.

El propi autor ho explica: "... cada novel·la és la catarsi d'una problemàtica. La Cendra és la catarsi repressiva de la sexualitat ...".

Ni les petites experiències viscudes fins ara, com la coneixença amb l'Emili, ni els consells de mossèn Raül, ni el dolor dels cilicis, ni les atencions d'un guàrdia civil li fan deixar de sentir-se "cendra".

La "Filo" acaba per posar-se malalta de tuberculosi i és al Sanatori on coneix en Candi, també malalt, i on sap per fi el que és l'amor; afirma "Sóc una dona lliure! No tornaré mai més a ser cendra".

“Una vegada hi havia un fideu molt llarg”

(Ed. Pòrtic, Barcelona 1975)

En "Una vegada hi havia un fideu molt llarg" ens trobem davant d'una novel·la escrita d'una manera sincopada, incoherent i de caire simbòlic i protestatari. D'aquí li ve el títol que primer havia estat el de "Underground" quan va ésser finalista del Premi Pla. "Underground" era, aleshores, la protesta contra la injustícia que encara s'havia d'amagar sota terra.

Després quan el vocable anglès es va fer popular i se li va donar altres significats, en Viladot va triar un nom més divertit per a la seva narració. Així del fideu surt en el diàleg d'una manera casual. El fideu dona la idea d'una cosa llarga i sempre igual, que es repeteix fins a l'infinit.

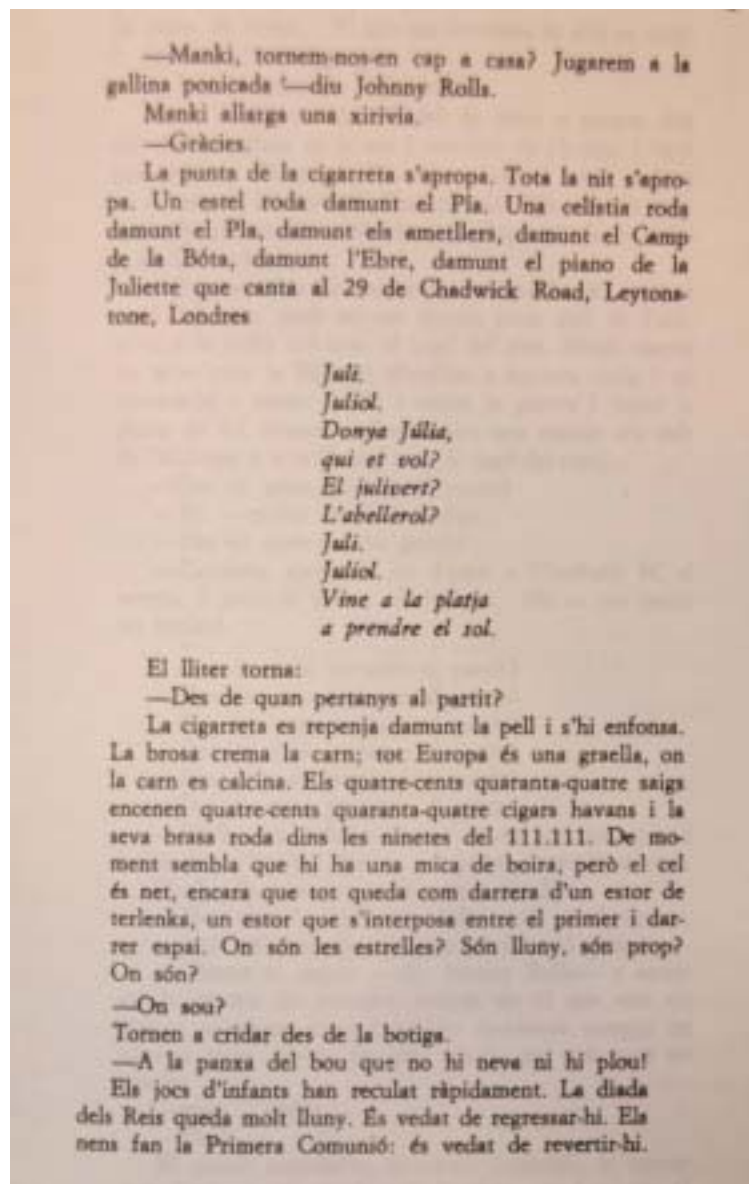
És com la vida de Manki com a protagonista - que representa el soldat víctima d'una eterna lluita, sempre la mateixa i sempre diferent guerra - que mata perquè sí i que al final també morirà, quan es rebel·li contra les ordres i els reglaments absurds. L'autor fa parlar a una vaca que anomena Johnny Rolls que fa el paper de consciència de Manki i que dialoga amb ell amb molt de seny.

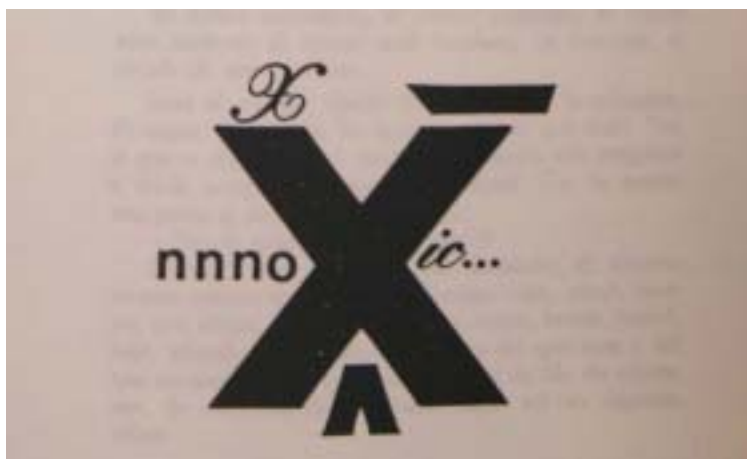
"Una vegada hi havia un fideu molt llarg" és, doncs, una novel·la que pretén moltes coses: escriure amb ben pocs decòrums escolàstics; fer veure que el temps no existeix, perquè barreja el present amb el passat i el futur.

És també un cant a la llibertat i a la pau, per tal que renega de la violència i parla d'un país que no acaba mai de fer-se del tot.

És un llibre de vegades dolç de llegir i d'altres és agre. En Viladot empra una tècnica nova però al capdavant hi trobem el poeta que busca un cert equilibri en les coses nostres però més properes: el moralista de sempre.

El poeta es manifesta, de nou, en aquestes pàgines narratives (de la novel·la "Una vegada hi havia un fideu molt llarg").

Un altre fragment de " Una vegada hi havia un fideu molt llarg".

Es vedat, és vedat... El que ara interessa és allà on som:
la cigarrera, l'interrogatori:

—Des de quan ets del partit?

Estar a quatre dits del cel és estar a quatre dits
del cel: tan clara és la nit i tan clar és l'home. L'únic
que embuta l'home és l'home, no pas el fang; el fang
no és res; és l'home que l'ha inventat. Els saigs, a més,
tenen la missió d'envoltar-ho tot d'un vel de terlenka
o de bufetades.

—Puc ser dalt de l'alzinera, a la ratlla del mar, al
vagó del tren, però no em deixen estar dalt de l'alzi-
nera, a la ratlla del mar, al vagó del tren. Ningú encara
no m'ha pres la llibertat d'arribar a aquesta tàpia i as-
seure-m'hi i mirar el Pla i mirar la guerra i mirar la
punta de les sabates... Puc creure que encara sóc dalt
de l'alzinera, a la ratlla del mar, al vagó del tren...

—Des de quan pertanyes al partit?

—Ei! —criden des de la botiga.

—Des de quan ets del partit?

—Escolteu, quant hi ha d'aquí a l'horitzó? Sí, el
vostre, el meu, el nostre, el de tots... No es pot partir
un horitzó...

—Des de quan pertanyes al partit?

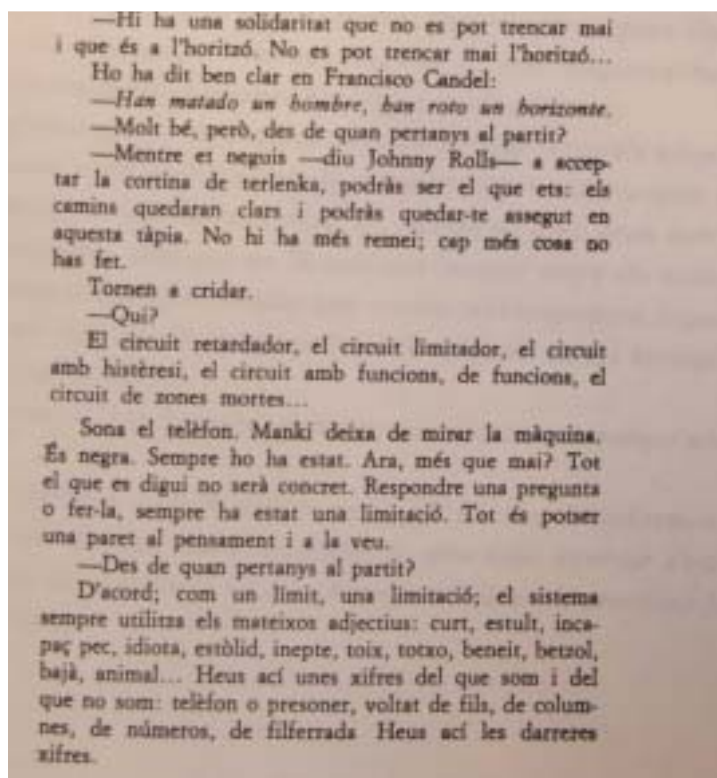
—Des de quan pertanyes al partit?

—Des de quan pertanyes al partit?

—Des de quan pertanyes al partit?

—Des de quan pertanyes al partit?

—Des de quan pertanyes al partit?

“Tingues memòria de mi”
(Ed. Galba Barcelona, 1976)

És el recull d'unes cartes, trenta-tres en total, que el protagonista, un capellà de poble, escriu al seu amic.

En elles es reflexa la vida interior d'un home, encara jove, que comença a descobrir l'autoritarisme de l'Església. És un home que ha sentit tota la seva vida veritable vocació sacerdotal i això perquè l'única finalitat que hi troba és la de practicar el Bé. Però, arraconat a una parròquia rural i allunyada, envoltat de gent humil i ignorant es pregunta què hi fa d'útil per a la societat i si realment sent amor per aquelles ànimes de càntir.

I seguint per aquest camí de reflexió i de meditacions solitàries, ja que està i se sent completament sol, es pregunta si realment l'Església Catòlica és l'Església del Crist que ell estima.

L'organització de la Cúria Romana, el menyspreu que aquesta demostra envers les reivindicacions dels capellans joves, el subleva. El despotisme i la intransigència que ha mostrat sempre l'Església en tota la seva Història (que a ell li recorda la Inquisició) l'han convertida en la més absoluta de les dictadures abans temporal, ara només espiritual.

A partir d'aquí el capellà es troba aïllat, incomprès, inútil. L'amor i la caritat no les veu en la seva Església. Després d'una gran lluita interior on les objeccions i les conclusions hi són magistralment exposades, l'home decideix deixar l'Església i secularitzar-se.

La polèmica que ha de sostenir amb un jesuïta, veritable advocat del Diable, una mena de Torquemada, necessària per poder enviar els papers a Roma, és molt il·lustrativa. El jesuïta no s'ho pren com a problema psicològic, sinó que no fa més que insistir sobre els motius reals que porten el capellà a prendre una decisió tant important. Segons ell no pot ésser més que la concupiscència la culpable de les heretgies que li formula el dissident.

Lliurat pe fi de la "sotana", el protagonista intenta començar una nova vida.

Però el contacte amb el món és per a ell un nou descobriment. S'adona que tot allò que havia constituït la seva vida anterior s'està enfonsant. Veu les injustícies i també la impossibilitat de practicar la doctrina de Crist.

I així és com comença a trontollar la seva fe i es troba navegant entre dubtes. I comença a pensar sobre la presència de Deu, en la seva existència. Es pregunta si tot és una necessitat o una invenció dels homes i se sent molt marginat i solitari.

Va ser una hora i mitja interminable. Tot fou amarg, més que res pel to incisiu, despietat, de cada pregunta feta —almenys a mi m'ho semblava— amb la secreta idea de fer-me incórrer en contradicció i així descobrir què sé jo quines monstruositats, sempre, és clar, referents a faldilles! En un moment donat, el diàleg tirà per aquest tombant:

—Qui és la vostra amant?

—Ja us he dit que no hi ha cap dona a la meua vida, i que renuncio a ser sacerdot per altres motius.

—Es més jove que vós?

—No hi ha tal dona.

—Fa molt de temps que teniu relacions amb ella?

—Us prego que no insistiu: no hi ha cap dona.

—Us vèieu a la parròquia o us trobàveu a ciutat?

—Per Déu...

—¿Les vostres relacions eren sexualment normals o estaven informades per algun vici determinat, per alguna perversitat?

—...

—Contesteu!

—Què voleu que us contesti, mossèn?

—No em digueu mossèn, sinó pare. Sóc jesuïta. Contesteu!

—No puc.

—O no voleu?

—No punc, perquè aneu errat si penseu que a la meua vida hi ha alguna dona...

—L'error, no us toca a vós de determinar-lo. Contesteu!

—Per caritat...

—És alguna dona que acostumàveu a confessar sovint?

—No, no, no...

—Així, doncs, ¿es tracta d'una dona que no freqüentava la vostra parròquia?

—...

—Contesteu!

—Sou un obcecat...

—No emeteu cap judici de valor; no us és permès. Sou aquí per respondre a les preguntes que jo us faig. No m'ho feu repetir. Contesteu!

—No hi ha cap dona.

—¿És algú de la vostra família: una germana, una cosina, una cunyada o la majordona...?

—No! No! No!

—Si no us sabeu contenir donaré per acabat l'examen i el vostre expedient no arribarà mai a Roma. Vós mateix. Els vostres sentiments sobren. A mi no m'interessen els vostres sentiments, sinó la veritat del vostre comportament. Contesteu i fora.

—Però és que vós sou un tossut d'insistir tant en una mateixa pregunta.

Crítica de la intransigència de l'Església.

S'ha posat de professor d'una acadèmia a Tarragona. Home de terra endins, el mar i l'ambient turístic li obren nous horitzons.

Allà fa amistat amb una noia gran, també professora, una noia sensual i decidida que l'acompanya i el motiva. I quan en un moment donat pensa que la Mort se l'ha enduda, cosa que no ha passat, aleshores renega del seu Déu i de la seva crueltat i manca d'amor i es converteix en l'oponent de Crist, en el seu detractor.

La noia enamorada d'ell el condueix fins al matrimoni civil i l'ex-capellà enlluernat per la novetat i la bellesa d'ella iniciarà una nova vida de relació.

Però el matrimoni no té l'èxit esperat. El protagonista no s'acaba d'integrar a la vida seglar. Ha descobert el sexe massa gran i no troba en ell cap plaer, més aviat una obligació molesta, una dificultat física contra la qual no ha estat educat. La seva dona és apassionada i enèrgica, tant, que al cap d'un any s'hauran de separar.

Ell marxa aleshores cap a Barcelona on es col·loca de peó, sempre sol, sense trobar consol en res.

Finalment, un dia davant d'un company que s'està morint, se sent altra vegada sacerdot i actua com a tal en donar-li l'absolució.

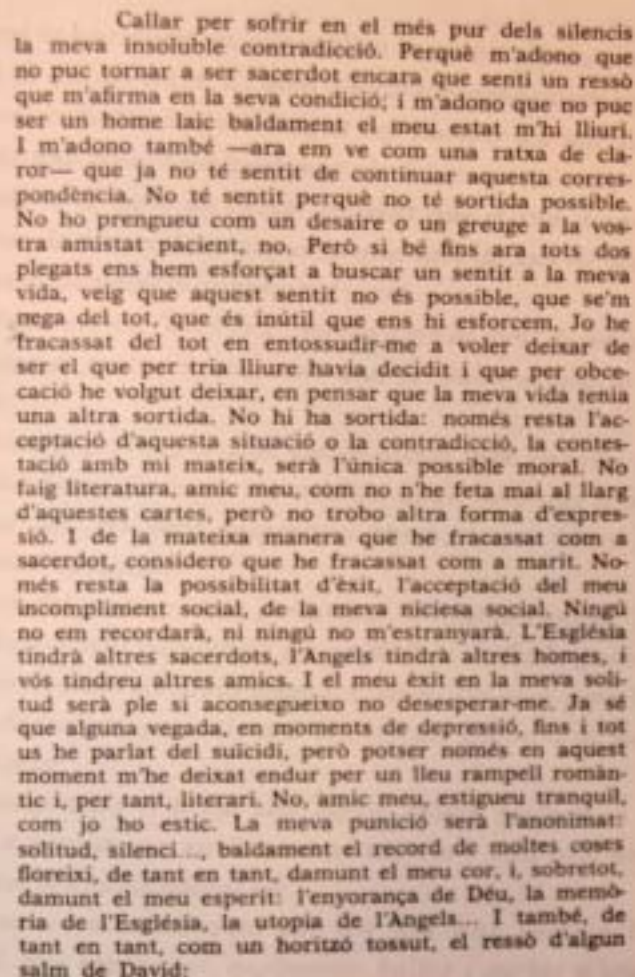
No obstant, seguirà perdut entre dos móns que no l'admeten, quan en l'última carta decideix no fer participar més dels seus problemes psicològics al seu pacient amic, Viurà com podrà, tot demanat a Déu que tingui memòria d'ell.

Com es pot veure, l'autor no resol el problema religiós en cap dels seus punts però sí que enriqueix la problemàtica de molts amb una lucidesa personal força notable, extensiva a totes les persones que encara estan preocupades pel trauma inacceptable de la fe imposada.

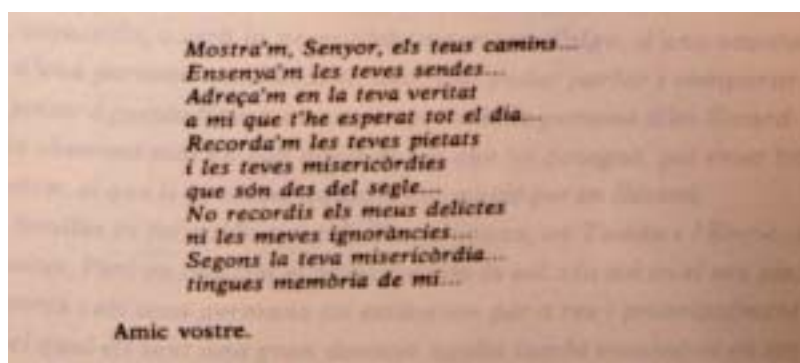
L'obra està molt elaborada i la polèmica dintre del monòleg molt ben aconseguida. És el descobriment d'un home "naïf" que, com diu ell, no ha vist el món per un forat, i que fins a l'edat adulta creu el que volen els altres i així se sent protegit i tranquil com a instrument de l'Església.

Però la bena li cau dels ulls i, perduda la crossa de la seva fe, ja no sap on agafar-se. Es veu com gradualment va perdent totes les il·lusions, totes les esperances fins a caure en un agnosticisme ple de reminiscències.

Quant a la forma, l'autor exposa les seves idees en un llenguatge planer, natural i quasi col·loquial. Tracta el tema amb una precisió i profunditat dignes d'un científic, com si la lògica del seu raonament fos aplicada a l'observació en un microscopi de l'ànima d'un home. Prosa directa, vigorosa i expressiva en tots els sentits.

Callar per sofrir en el més pur dels silencis la meua insoluble contradicció. Perquè m'adono que no puc tornar a ser sacerdot encara que senti un ressò que m'afirma en la seva condició; i m'adono que no puc ser un home laic baldament el meu estat m'hi lliuri. I m'adono també —ara em ve com una ratxa de claror— que ja no té sentit de continuar aquesta correspondència. No té sentit perquè no té sortida possible. No ho prengueu com un desaire o un greuge a la vostra amistat pacient, no. Però si bé fins ara tots dos plegats ens hem esforçat a buscar un sentit a la meua vida, veig que aquest sentit no és possible, que se'm nega del tot, que és inútil que ens hi esforcem. Jo he fracassat del tot en entossudir-me a voler deixar de ser el que per tria lliure havia decidit i que per obcecació he volgut deixar, en pensar que la meua vida tenia una altra sortida. No hi ha sortida: només resta l'acceptació d'aquesta situació o la contradicció, la contestació amb mi mateix, serà l'única possible moral. No faig literatura, amic meu, com no n'he feta mai al llarg d'aquestes cartes, però no trobo altra forma d'expressió. I de la mateixa manera que he fracassat com a sacerdot, considero que he fracassat com a marit. Només resta la possibilitat d'èxit, l'acceptació del meu incompliment social, de la meua niciesa social. Ningú no em recordarà, ni ningú no m'estranyarà. L'Església tindrà altres sacerdots, l'Àngels tindrà altres homes, i vós tindreu altres amics. I el meu èxit en la meua solitud serà ple si aconsegueixo no desesperar-me. Ja sé que alguna vegada, en moments de depressió, fins i tot us he parlat del suïcidi, però potser només en aquest moment m'he deixat endur per un lleu rampell romàntic i, per tant, literari. No, amic meu, estigueu tranquil, com jo ho estic. La meua punició serà l'anonimat: solitud, silenci..., baldament el record de moltes costes floreixi, de tant en tant, damunt el meu cor, i, sobretot, damunt el meu esperit: l'enyorança de Déu, la memòria de l'Església, la utopia de l'Àngels... I també, de tant en tant, com un horitzó tossut, el ressò d'algun salm de David:

Un final emotiu per a una ànima esmaperduda (“Tingues memòria de mi”).

“Ricard”

(Ed. Galba, Barcelona 1977)

Ricard és una novel·la que explica la vida i el pensament d'un noi adolescent de quinze anys. El nom d'aquest protagonista no s'especifica mai; és com si l'autor hagués volgut representar un noi qualsevol que pugui sentir una tendència a estimar als del seu propi sexe.

Ricard és el nom de l'ésser estimat que d'una manera bastant ràpida passa de ser un desconegut en una sala de jocs de màquina a un amic inseparable sense el qual no pot viure.

En efecte, un noi "alt i bru", forma amb la qual descriu i anomena sovint l'autor al protagonista, sent una veritable adoració per aquest xicot fi i ros.

En Ricard pertany a una classe social més elevada que la del protagonista. Les diferències no acaben aquí, sinó que a més a més els dos nois, millor dit, els seus respectius pares, tenen idees polítiques totalment contraposades.

El pare del protagonista pertany al "Front Socialista", mentre el pare d'en Ricard sent admiració per en Hitler i va fer la guerra amb els alemanys, combatent els comunistes a Rússia. Tot això, però, tant se li'n dóna al protagonista que estima al Ricard per damunt de tot, i aquest amor és recíproc.

El protagonista el troba bell, bonic, esvelt, perfecte; a casa seva fins arriba a pensar que en Ricard actua, viu i sent com un patrici i afegeix "el que jo hauria volgut ser".

Serà aquesta admiració per un noi que vesteix i camina elegantment, que sap nedar, capbussar, ballar i parlar d'una manera perfecta, exquisida, o serà la necessitat imperiosa d'algú, d'una amistat sincera, d'una persona que l'escolti, amb qui poder parlar i compartir-ho tot, o potser aquesta finesa que es desprèn de la persona d'en Ricard i que no ha observat mai en cap dona de les que ha conegut, pot ésser tot això, repetim, el que li fa néixer aquest estimació per en Ricard.

La família és formada per ell, dos germans, en Tomàs i l'Enric, i els seus pares. Però en realitat el protagonista és sol, viu sol en el seu pis, els seus pares i els seus germans no existeixen per a res i principalment el pare, pel qual ell sent una gran devoció, acaba també envaint-se en ser substituït per una sola persona: en Ricard.

Hem parlat de la manca de finor de les dones que ha conegut el protagonista. És

noi tan jove cap a les dones, o principalment la tendència natural, diguem-ne genètica del protagonista que sent fàstic i fins arriba físicament a trobar-se malament quan veu de manera casual una parella fent-se l'amor, i àdhuc els seus propis pares, poden ser les causes de la seva conducta moral, sexual i social.

Els records del protagonista dels anys passats, de la seva vida tranquil·la en medi rural, a casa dels seus avis, es contraposen a la realitat d'uns mesos de la vida d'aquest noi que ens relata l'autor.

Es tracta dels seus últims mesos de l'any escolar - que en part perd per evitar trobar-se amb la seva "admiradora" - i principalment de l'estiu, on en Ricard, la calor i la ciutat de Barcelona són els principals protagonistes.

Conjuntament amb aquest ambient opressiu que ell sent a casa i dins la ciutat marejadora i plena d'asfalt i de bullici, n'hi ha un altre d'ambient opressiu: la situació tibant predemocràtica. Aquesta surt primer en la història del protagonista com un element descriptiu més, i poc a poc va adquirint més cos fins a intercalar-se tant en la vida dels dos nois, que resulta ser el fet accidental causant de la mort d'en Ricard.

Com a conseqüència el protagonista atempta contra la seva vida per no voler quedar altra vegada sol, immers en la buidor anterior a la seva amistat amb en Ricard.

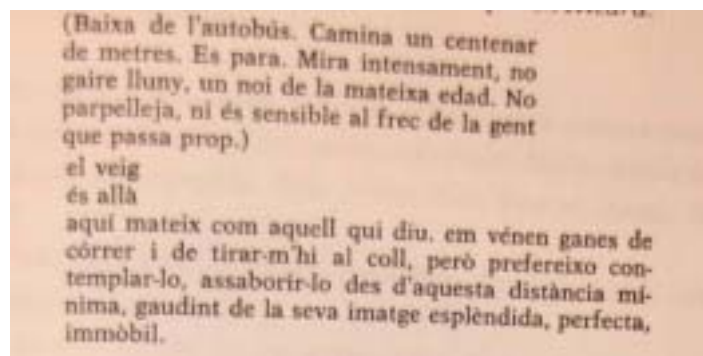
L'estil de la novel·la està ben il·lustrat amb la poesia visual que serveix a Viladot per recalcar determinats mots o per alleugerir el fil dels pensaments del seu protagonista.

Efectivament són aquestes reflexions, barreja de sentiments, de pensaments del que veu i del que escolta, les que configuren el cos de la novel·la mentre s'hi barregen les descripcions dels mateixos fets que ha explicat el protagonista, però ara d'una manera objectiva per part del narrador.

Moltes d'aquestes descripcions són posades fins i tot entre parèntesi i perfectament diferenciades, destinant-li l'autor les pàgines de l'esquerra o de la dreta paral·leles a les reflexions del protagonista. La tècnica és, doncs, molt particular i com el seu autor ens ha dit única i exclusiva per a aquesta narració, utilitzant-ne una diferent per a cada obra.

No obstant és indubtable el marcat caràcter d'estudi psicològic que es perfila en aquesta novel·la i que es dona també en d'altres que ja hem comentat.

Mostra de l'amor que el protagonista sent per en Ricard

(Baixa de l'autobús. Camina un centenar de metres. Es para. Mira intensament, no gaire lluny, un noi de la mateixa edat. No parpelleja, ni és sensible al frec de la gent que passa prop.)
el veig
és allà
aquí mateix com aquell qui diu, em vénen ganes de córrer i de tirar-m'hi al coll, però prefereixo contemplar-lo, assaborir-lo des d'aquesta distància mínima, gaudint de la seva imatge esplèndida, perfecta, immòbil.

bell
bell
bellíssim. és com si trobés un got d'aigua i la set
quedés intacta. durant set dies m'ha abrandat i
m'ha enriquit, i m'ha destruït. he anat darrera la
teva memòria amb la memòria descalça, ricard. m'he
abocat a les reixes del record amb la mirada tren-
cada. m'he emmirallat a les hores del silenci per tal
de retrobar-te en la figuració de les hores, dels ins-
tants. del tacte.

et veig
et veig
et veig i sé que el teu pensament m'envolta: tots
dosensem la mateixa identitat. som totals. ja no
hi ha res que pugui interposar-se entre nosaltres
dos.

pelegrí
pelegrí
pelegrí sóc de la teva figura, sentinella de la teva mi-
rada, còrcol de la teva petjada. no et distreguis, ri-
card: sóc aquí, però encara sense arribar. estreny la
fidelitat, apura l'espai.

encara
encara
encara que ho sembli, només quan jo sigui davant
teu tot serà del tot veritat. esgoto la distància amb
la certesa que mai no ens separarem. mai més sense
tu. podem escollir i hem triat ser comensals d'una
mateixa taula.

(Dos noiets, l'un ros i l'altre bru, caminen
Ronda de Sant Antoni enllà, amb les mans
agafades. De tant en tant un es planta da-
vant l'altre i salta i alça els braços. Com-
pren uns gelats servits en una paperina de
galeta. A l'encreuament amb el carrer
d'Urgell, un centenar de nois i de noies
van pel mig de la calçada amb una pan-
carta. Hi diu: «Prou dictadura.» Per les
voreres alguns membres del grup lliuren
als transeünts octavetes impreses amb
aquesta convocatòria: «Diumenge, dia 15,
tothom a la manifestació.»)

“La llei de pedra i altres històries”

(El. Pòrtic, Barcelona 1979)

La llei de pedra i altres històries agrupa una cinquantena de narracions més aviat curtes sobre varietat de temes. Moltes d'elles les ha titulat amb una sola paraula: "Ou; Arbre; Mar; Reunió; Arma; Ocell; Pau; ...".

En elles en Guillem Viladot fa gala de la seva consabuda ironia i del detallisme que ja li coneixem.

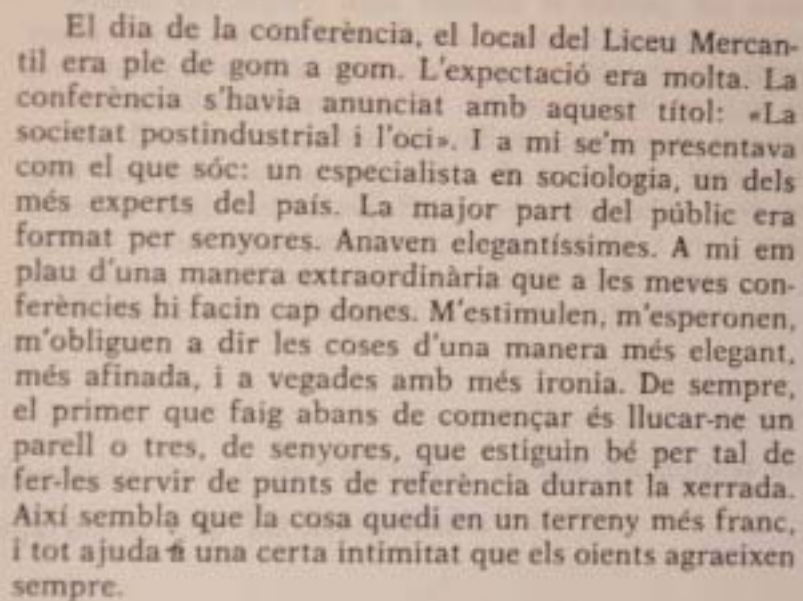
En aquests contes hi ha present un element que també el caracteritza, però que

aquí es llegeix repetidament i és el que podríem anomenar "reducció a l'absurditat". Explica una història versemblant, d'una manera clàssica i convencional i, de sobte, cap al final, quan hom pensaria en un desenllaç lògic, aleshores tot es capgira i es diria que tot es fon d'una manera inexplicable o bé acaba en un estirabot, per exemple en les narracions de títol : "Arbre", "Mar", "El salt de la dona", "Farmàcia" i d'altres.

Una altra característica essencial és acabar molts dels contes amb una pregunta, una pregunta que acaba de confondre el lector que resta perplex i sorprès.

Persisteix en Viladot a parlar sense pèls a la llengua amb una vulgaritat intel·lectual particularment estudiada per espantarrar. Altres vegades se'ns mostra delicat i fantasiós amb les històries de caire simbòlic, com en "El mirall", "Farmàcia", etc.

És l'escriptor que es mou entre la poesia i la ironia, entre la riquesa idiomàtica i les situacions que denuncien allò que de jou té la condició humana. Veiem a continuació una mostra d'aquest llibre:

El dia de la conferència, el local del Liceu Mercantil era ple de gom a gom. L'expectació era molta. La conferència s'havia anunciat amb aquest títol: «La societat postindustrial i l'oci». I a mi se'm presentava com el que sóc: un especialista en sociologia, un dels més experts del país. La major part del públic era format per senyores. Anaven elegantíssimes. A mi em plau d'una manera extraordinària que a les meves conferències hi facin cap dones. M'estimulen, m'esperonen, m'obliguen a dir les coses d'una manera més elegant, més afinada, i a vegades amb més ironia. De sempre, el primer que faig abans de començar és llucar-ne un parell o tres, de senyores, que estiguin bé per tal de fer-les servir de punts de referència durant la xerrada. Així sembla que la cosa quedi en un terreny més franc, i tot ajuda a una certa intimitat que els oients agraeixen sempre.

El dia que vaig donar la conferència «La societat postindustrial i l'oci», vaig escollir una senyora rossa i dues senyores morenes. Quan el meu parlament ja anava per la meitat, a la rossa se li antullà de canviar de lloc i aquest fet em desorientà bona cosa. Però un cop la vaig localitzar, tot tornà a tenir el ritme d'abans.

La conferència va transcórrer més o menys així:

«Fa uns quants milions d'anys l'home anava pel món tal com havia eixit del ventre de la seva mare. Un dia, després de dormir tota la nit, sota una parra, es despertà amb una fulla damunt el sexe. Al cap d'uns dies, tots els homes i totes les dones de la tribu anaven amb el sexe amagat darrera una fulla de parra. Així, exactament així, començà la societat vestida».

I vaig afegir:

«Tanqueu la porta, sento corrent d'aire.»

Es clar, el que passa amb els públics senzills: quan es diuen les coses pel seu nom, o no s'entenen o es canvien de color. Així passà amb les meves tres audidores: la senyora rossa es tornà vermella i les altres dues empal·lidiren fins al paper de fumar. Però no en vaig fer cap cas i la conferència tirà endavant.

«Amb el temps, un dia, l'home fou atrapat per una tempesta a ple camp; llamps i trons l'envoltaren, i el pobre home acabà esgarriat de por. Tant, que no se li va ocórrer res més que cridar: "Ja en tinc prou, pare; ja en tinc prou!". I el Pare, el que està dalt del cel, féu cessar la tempesta. Des d'aleshores ençà, cada cop que hi ha tamborinada, l'home invoca el pare, i tots els homes de la terra l'imiten. Així començà la societat religiosa.»

Vaig afegir: «Tanqueu la porta, sento corrent d'aire».

La senyora rossa, que es veu que era poc dona de missa, es quedà més aviat indiferent, però les altres dues, les morenes, es mogueren damunt la cadira i feren clars senyals de conformitat. En vaig prendre nota mentalment, i la conferència continuà.

«Amb els segles, algú inventà el motor. No interessa qui va ser. El nom de les persones només indueix a vanitat i la vanitat és la causa que moltes coses surtin tortes en lloc de rectes. El fet sociològic és que el motor fou inventat. Des d'aquell moment, cada vegada que una persona, o una colla de persones, havia de complir amb un esforç físic, era substituïda per un motor, i les coses resultaven molt més bé i molt més de pressa. I així començà la societat industrial.»

I vaig afegir: «Tanqueu la porta, sento aire».

La divertida ironia de l'escriptor es veu en aquest conte que es titula "Conferència" (de "La llei de pedra", 1979)

"La finestra induïda"

(Ed. La Llar del Llibre, Barcelona 1981)

Sota aquest mateix títol Guillem Viladot va publicar al llarg de més de tres anys tota una sèrie d'articles a "El Correo Catalán" que es reuneixen en aquest llibre. Segons el seu autor, una "finestra" és només "un paper per deixar encetades algunes coses"; "les finestres són com un marc estricte i ajustat a la visió d'una persona, d'una cosa, d'un moment d'algú que viu", així s'expressa en Llorenç Gomis en prologar aquest recull.

L'obra, però, adquireix un caire diferent en presentar els articles, envoltats als seu moment per les notícies caduques determinat, i posar-los conjuntament.

En Viladot dóna una visió molt personal de totes les coses que passaven al carrer i a la vegada s'autoanalitza i se'ns mostra tal com és parlant dels seus amics o de la seva terra.

Es pot dir que parla de molts temes i variats. Així escriu sobre Lleida a través dels seus artistes com en l'article "Cana Estadella: superfície i volum".

Comenta diversos llibres, com a "Alicates" o a "La raó d'Anaïs Nin". També sovint fa la crítica de pel·lícules: "La dona, superadora de traumes", "Mac Lauren a les Belianes", "Urbain Grandier", etc. Es refereix igualment a les qüestions actuals: "Fills sense mare" n'és un exemple dintre el camp científic. De vegades d'una qüestió intranscendent en fa un article. Això és el que passa en l'article titulat "El calendari" per exemple. Parla del temps, de la seva existència materialitzada en un calendari i a la vegada de la seva irrealitat; del nostre sentiment del temps que potser seria preferible que no existís ...

Finalment direm que Guillem Viladot se sent molt més narrador que poeta experimental. Per això no acaba d'estar content amb el fet que "Diccionari de Literatura", el "Petit Curial" i fins i tot l'Enciclopèdia recullin la seva obra des de la perspectiva de la poesia experimental malgrat haver publicat bastants llibres de narracions curtes i novel·les. Creu que la poesia experimental és una acció indagadora constant, però limitada, ja que no es pot aprofundir de la mateixa manera que ho ha fet en narrativa.

Conjuntant, doncs, les seves dues vessants literàries podem dir com Maria Aurèlia Campmany, que: "... Guillem Viladot és una mena de franc tirador de la nostra literatura, poeta avantguardista, irònic i distant, que arribà a la novel·la amb una maduresa que inquieta".

El calendari

Si els joiells són un estat d'ànim, què és un calendari? L'or, la plata, els diamants són metalls o carbons als quals s'ha donat un valor relatiu. Relatiu a què? L'altre dia un amic m'explicava la manera de saber, o de conèixer, si una icona russa és autèntica o no. Deia: es treu el metall exterior, es rasca la pintura que hi ha sota i si surt una làmina de plata, la icona és bona. No, no és aquest el camí. Si he de fer tantes giragonses, per mi el camí no és vàlid. Una icona també és un estat d'ànim?

Tinc el calendari davant meu i en penja un número: el 21. Què té avui el calendari que m'ha creat aquesta dependència? Dependència a què? El calendari no és res. En tot cas és una manera signica de representar el temps. I què és el temps? El temps no existeix, ja ho hem dit i repetit des de Kant. El temps també és un estat d'ànim.

El calendari marca el 21. Ahir assenyalava el 20. Però ahir era un altre dia. Per què avui el dia té una connotació especial de la qual sóc dependent? Tots els dies de l'any són iguals, encara que tinguin més o menys llum, una temperatura més alta o més baixa, una humitat agra o una pressió atmosfèrica molesta. Però fora d'aquests valors físics, tots els dies de l'any són iguals. De debò? Aleshores, per què avui aquest 21 em té referit tan palesament?

Fora fa una llum tova: còmoda, lenta. Sembla que les coses, les persones, els objectes siguin més prop uns dels altres. A l'estiu, es diria que la llum retalla el voraviu de les persones i que, en fer-les més evidents, separi les unes de les altres. A l'estiu es diria que la llum obre camins inèdits i que en cada persona naix una fal·lera d'estrena. Són camins, de fet, que ens conduiran als llocs de sempre: la muntanya, la platja, el riu, les catedrals, els museus... Però cal obeir la il·lusió: l'al·lucinació, la fantasia de pensar que aquest cop som distints. I ho som. Cada any el desig és nou.

Fora, la llum ja no és d'estiu. És de tardor! Ja no hi ha camins. En tot cas hi ha carrers i places on ens trobem tots plegats de bell nou: com uns vells amics estrenats de sobte. Junts, malgrat que el ressò de l'estiu tibi cap a gratificacions esplèndides, la llum ens convida a estar junts. Ens trobem i ens trobarem pels carrers de cada dia. I els diumenges, a la plaça. I acabarem per fer una pinya: un sol cos, un sol hàbit.

Torno a gualtar el guarisme: 21. Penjat del calendari, el temps m'assenyala un espai nou. Quina mena d'espai? Tot és preparat per a viure com sempre, però aquest 21 anuncia que res ja no serà igual que ahir, que alguna cosa flueix i que nosaltres ultrapassem quelcom més que els espais físics o socials que ens apleguen. I no és un cicle repetitiu: és una vecció que avança i que ens permet de contemplar-nos com una seqüència en un film que, alhora, queda enrere i avança. I en aquest procés hi ha un batec que ens confirma la diversitat, la diferència i la identitat. Continuem essent nosaltres, però mirem el calendari i ens sentim distints.

Divagacions poètiques sobre
"El calendari" (Fragment de "La
finestra induïda)

"Discurs horitzontal"

(Ed. Pòrtic, Barcelona 1982)

En la novel·la "Discurs horitzontal" (1982, col·lecció El Brot), Viladot es lliura completament a les elucubracions freudianes que últimament l'apassionen. La psicoanàlisi es aquí protagonitzada per una dona jove, pacient d'un psicoanalista que l'escolta mentre ella està tradicionalment ajaguda en un divan, i ell darrera d'una cortina.

Així la dona, en un ininterromput monòleg que ocupa les cent quaranta sis pàgines d'aquesta novel·la, conta la seva vida.

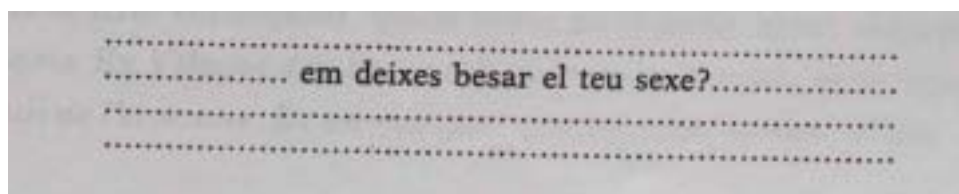
Sembla ésser que la seva inestabilitat amorosa, o millor dit, sexual, li prové del fet anterior al seu engendrament que era que la seva mare no la desitjava. D'aquí neix una pretesa i segurament imaginària indiferència per part de la mare. O potser una supersensibilitat de la filla desitjosa d'afecte.

Aquesta mena de fam d'amor és la que es desenvolupa contínuament durant tota la vida de la pacient. Aquesta noia que es ja biòloga fa disquisicions psicològiques sobre la ciència, la vida i la mort.

Vegi's també el sistema de ratlles de punts suspensius que utilitza l'autor sempre per indicar els silencis meditatis de la seva autoanalitzada. Ella ens explica sense cansar-se a través d'una sessió per capítol les seves experiències sexuals.

És una dona de les alliberades. Això és el que ella creu. Alguns d'aquests amors no li deixen cap empremta, no els hi concedeix importància. Però diu que hi ha hagut cinc homes a la seva vida que sí que l'han marcada. Aleshores ve una inacabable descripció d'aquells amors. Un cop es va casar, però va abandonar el seu marit perquè havia quedat en estat i ella tampoc volia un fill, com la seva mare. Per això se'n va a avortar a Londres, per no "marcar un fill no desitjat". Ella no vol la maternitat que li sembla la pèrdua de la seva identitat individual. Vol tancar-se dintre ella i que ningú no la posseeixi.

Però contínuament es queixa de la seva soledat afectiva. Finalment s'enamora d'un jove que l'atrau bojament i aquí reproduïm alguna de les moltes pàgines eròtiques d'aquesta novel·la.

l'obra. És un escriptor que vol estar sempre al dia.

Una vez más psicoanálisis y literatura
se entrecruzan y combinan en una obra
de creación

Guillem Viladot analiza una mujer en una novela

Guillem Viladot,
Discurs horitzontal,
anàlisi de la
novel·la d'una dona.
(El Brot, 18.)
Edicions Pòrtic,
Barcelona, 1982.

PEDROLO y su *Stuead*
analítica (1971) son,
entre nosotros, el prece-
dente más fuerte, pero la litera-
tura de todo Occidente va llena
de las relaciones entre la crea-
ción y el psicoanálisis, terreno
en el que incide con decisión
Guillem Viladot en su novela
Discurs horitzontal (1982).
Freud, sus seguidores y sus
esquemas, por este camino, se
convierten en material literario,
de la misma forma que, en tan-
tas ocasiones, han sido y son
parte de análisis artísticos. Ocu-
rre, aproximadamente, como
con Marx, que igual ha orien-
tado la creación, que se ha con-
vertido en norma de análisis de
esta, como de otras facetas de
la actividad humana.

El arte, pues, entra en con-
tacto con una ciencia, pero no
sólo con una ciencia, sino tam-
bién con una técnica. Y puesto
que de arte se trata, no es el
caso de juzgar a partir
de los criterios técnicos
- científicos, aunque,
en realidad, no puede
prescindirse comple-
tamente de ellos. En
un orden de cosas pe-
rodo, es lo que ocu-
rre con la novela - his-
toria. Y, en ambos ca-
sos, lo que se impone
es la consecución de
una nueva entidad,
una nueva unidad en
la que las aportacio-
nes no artísticas han
su justa incoordinación.
Es, me parece, en el
arte hay que situar la novela de
Viladot, que discurre a través
de una serie consecutiva de se-
siones psicoanalíticas: no hay
otros elementos que el monó-
logo libre y abierto de la
paciente, una mujer que, sin in-

tervenciones del especialista,
desgrana recuerdos lejanos y
próximos en la calma sólo rela-
tiva del diván.

Hay que reconocer, de
entrada, que el empeño no es
fácil y, también, que el autor, al
reducir su obra a lo apuntado,
en lugar de orillar las dificulta-
des, las aumenta: monólogos
de recuerdos, con unas breves
y nada decisivas alusiones al
psicoanálisis presente, son el
único material narrativo de una
narración en primera persona
carente de los recursos de que
esta suele disponer. Exposición,
pues, a cargo de la protago-
nista, cerrada en el gabinete del
médico, pero abierta a toda la
imaginación de la paciente. Con
un total de veintinueve sesio-
nes, y con la inclusión de multi-
tud de líneas de puntos, que in-
dican las pausas y las disconti-
nuidades, las ausencias y los
cambios de tema... Como en
todo análisis de este tipo, hay
un retorno a los orígenes, una
búsqueda profunda de hechos
remotos y decisivos, pero, a la
vez, a través del período de se-
siones, la vida continúa y, con
su actualidad más estricta, se
interfiere en los recuerdos y,

Caminos innovadores

Guillem Viladot (Agramunt, 1922),
farmacéutico de profesión y escritor de
vocación, se ha caracterizado en prosa y
en verso por intentar caminos
innovadores. Valga, como ejemplo no
único, su larga dedicación a la poesía
lírica. Con las narraciones de *La gent i*
el vent (1967) ganó el Víctor Català.
Otras muestras de su dilatada obra son
las narraciones de *Els infants de Riella*
(1963), la novela *La cendra*
(1972) y la biografía *Cristòfol* (1965).

hasta cierto punto, los alumbra,
aunque, partiendo el autor de
una absoluta modestia y mo-
viéndose lejos de cualquier om-
niscencia, el conjunto no aspira
a ninguna suerte de luz defini-
tiva, sino, más escuetamente, a
presentar unos materiales.

Es fácil amontonar defectos
en relación con esta obra singu-
lar, pero, hecho el amontona-
miento, la duda surge au-
tomáticamente: ¿se trata de
defectos o de exponentes in-
superables de esta clase de tra-
bajo? En efecto, es fácil hablar
de desorden narrativo, de falta
de gradación expositiva, de zo-
nas de monotonía, de reiteración
de la protagonista en la
construcción de frases genialí-
simas, de obsesión sexual... ¿Son
defectos estas presencias cie-
ras? ¿O bien son elementos
imprescindibles dado el mismo
planteamiento de la obra? Como
se ha apuntado antes, la
divulgación arte-técnica puede
entramarse a través de todo el
comentario; puede conducir a
la oposición o la fusión, y esta,
a la vez, puede realizarse en di-
ferentes grados de acierto.

El narrador aporta datos
abundantes y profijos sobre la
historia sexual de la protago-
nista, a través de los que se es-
quematizan unas leves relacio-
nes sentimentales. La historia
empieza en la misma niñez,
confidencia freudiana en la
vida de los padres, y llegan,
según se ha apuntado, hasta la
misma actualidad de las sesio-
nes, y el inconveniente no es la
poca luz que aporta, sino que
no se traduce en una unidad
estética superior: la técnica no
da paso a la poesía, la historia
menuda no abre camino a la
historia con mayúscula. Hay
atisbos -de la misticación del
encuentro de Síges a ciertos
aspectos de las relaciones con
la doctora Biel-, pero el caudal
informativo, normalmente, no
supera la estricta información.

Las sesiones, en su
transcripción, son, en perfecta
coherencia con su realidad,
muestras inconexas, en las que
apenas se puede buscar una
unidad. Cuando no ocurre así
-es el caso de la séptima (el
autor no las numera) sobre la
muerte entre la leucemia y el
aborto-, los logros literarios
son superiores, pero, según se
ha insinuado, entonces asaltan
lógicas dudas sobre la verdad
profunda que el escritor quiere
presentar. Esto obliga a meditar
sobre las dificultades del ca-
mino emprendido por Viladot,
un camino en el que verdad y
arte parecen oponerse.

Josep FAULI

Josep Faulí
comenta aquest
"Discurs
horitzontal"
(La Vanguardia,
23-XII-1982)

"L'amo"

(Ed. Laia, Barcelona 1982)

Aquesta novel·la que en Viladot titula "L'amo (Retorn al laberint arcaic)" comprèn diverses narracions. Està dividida en tres parts:

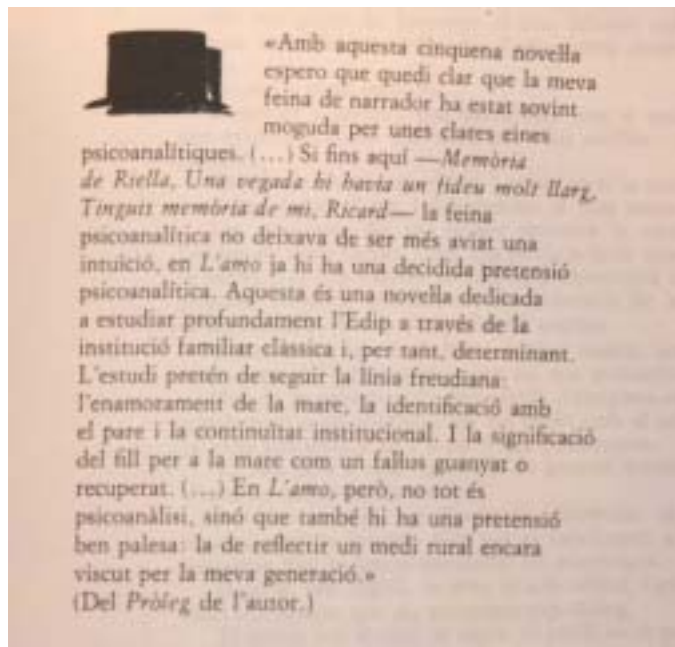
Primera part: La mare (l' enamorament).

Segona part: El pare (les identificacions somniades).

- 1.- Cita amb el professor.
- 2.- Viatge en tren.
- 3.- El sopar artístic.
- 4.- Conferència telefònica.
- 5.- L'administratiu.

Tercera part: L'amo (l'exili).

El mateix Viladot ens explica què pretén amb aquesta obra:

En la primera part ("La mare") se'ns explica l'amor d'un adolescent per la seva mare. Això passa en un medi rural dels anys trenta on el cap de família, l'amo, es un tirà estúpid i violent. La seva dona és una gran senyora de poble, completament reprimida, que es concentra només en l'amor al fill, el famós complex d'Edip. Tot això ens ho descriu bastant cruament:

Era l'amo, el sobirà que imposava les raons del joc amb els mètodes habituals de la força.
I de seguida em manà que em retirés a la meua cambra.
I va dir que no em volia veure més,
I que de sopar per a mi no n'hi hauria.
Un cop més, tu vas repetir aquest gest de protecció que definia tota la teva condició.
Un cop més, des de la teva immensa altura, em vaig adonar que estaves absolutament a favor meu, descaradament al meu costat.
Et vas aixecar de la cadira, vas esguardar l'amo de fit a fit i em vas acompanyar a la cuina.
Allà vas acaronar-me mentre ordenaves que em prepararessin el sopar.
Tu mateixa me'l vas péixer.
Al final em vas donar un got de llet.
I petons.
Molts petons.
I vas acompanyar-me a l'habitació i em vas despullar.
No vas parar de besar-me el cos, talment volguessis restablir un ordre que l'amo havia desgavellat.
Un ordre o un equilibri.
Somreies a mesura que descobries com el meu cos estrenava algun que altre pèl a les aixelles i a l'escrot.
Et vas ajaure al meu costat, i et vas obrir la sina, i em vas donar el pit, i goludament el vaig xuclar.
Les maduixes del teu mugró envaïren la meua llengua de mots tàctils, igual que en els orígens quan la saliva i la llet s'unien en una sola eloqüència de papil·les sonores, càlidament, en l'oratoria de les elementalitats: abans de qualsevol estrena.
Pobre amo, tan deshabitat davant nostre, amb una suma de boligeràncies que no ens pertanyien.
Des de la mirada dels teus pistils, l'atalaiava sol, condemnat a no entendre res del laude amb el qual la vida ens unia a tu i a mi, i ens conformava.
El veia anar i venir igual que un general derrotat abans de començar la contesa.
Aquesta derrota, ell l'havia de dissimular cada instant amb la fatuïtat dels qui es falsifiquen a si mateixos per la fonda necessitat de sobreviure.
D'ací el seu orgull, la seva irracionalitat, l'autoritat ultrancera que no acceptava cap diàleg.
El diàleg era el risc, el repte, el perill en el qual no podia caure el sobirà.
Acceptar-lo era acceptar la inseguretat i invitar tothom per tal que la reconegués.

Aquesta història ve escrita en primera persona; és el mateix adolescent qui l'explica, en frases curtes amb un lirisme patètic.

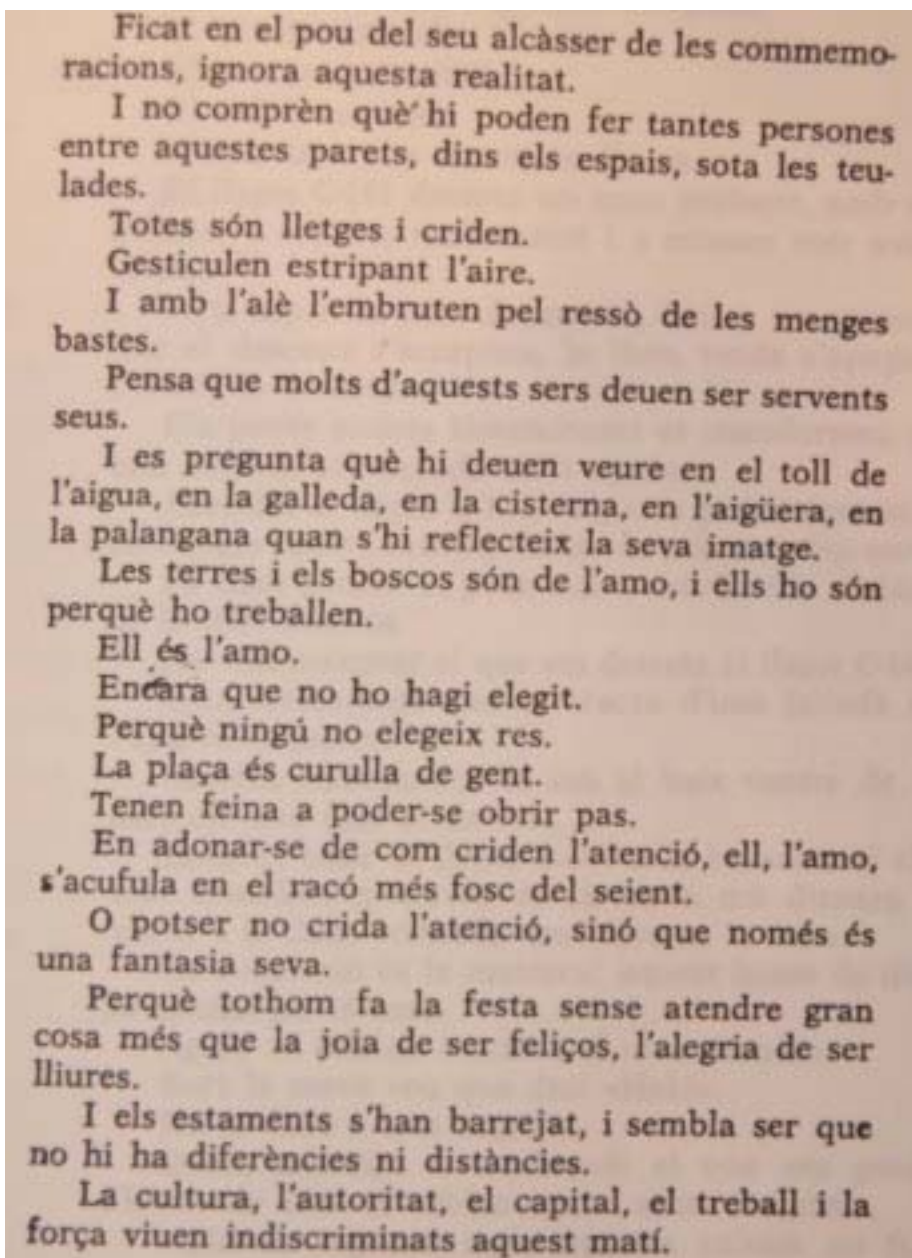
Aquesta primera part s'adiu amb la darrera que porta el títol de "L'amo". El pare ja és mort al principi de la primera part, així que se suposa que ara l'amo és el noi, que s'ha fet adult i viu sol amb el servei, a la casa pairal.

Viu una vida ensopida, de gran senyor ben servit, sense saber què fer en companyia d'aquella gateta, Mimí, que una noia amiga li havia regalat. Viu en un món tancat, allunyat de la vida, cregut que viu en una esfera social superior d'on contempla els altres éssers sense interès perquè ell és "l'amo". Un ambient patriarcal increïble per sobreviure al segle XX.

D'aquest enclaustrament vindrà, al final, a alliberar-lo la Irene, la seva amiga de la infantesa.

Podem dir que aquestes dues narracions constitueixen la part seriosa i millor reeixida d'aquest volum.

Molt ben captat l'ambient del poble i la reacció psicològica del personatge.

Ficat en el pou del seu alcàsser de les commemoracions, ignora aquesta realitat.
I no comprèn què hi poden fer tantes persones entre aquestes parets, dins els espais, sota les teulades.
Totes són lletges i criden.
Gesticulen estripant l'aire.
I amb l'alè l'embruten pel ressò de les menges bastes.
Pensa que molts d'aquests sers deuen ser servents seus.
I es pregunta què hi deuen veure en el toll de l'aigua, en la galleda, en la cisterna, en l'aigüera, en la palangana quan s'hi reflecteix la seva imatge.
Les terres i els boscos són de l'amo, i ells ho són perquè ho treballen.
Ell és l'amo.
Encara que no ho hagi elegit.
Perquè ningú no elegeix res.
La plaça és curulla de gent.
Tenen feina a poder-se obrir pas.
En adonar-se de com criden l'atenció, ell, l'amo, s'acufula en el racó més fosc del seient.
O potser no crida l'atenció, sinó que només és una fantasia seva.
Perquè tothom fa la festa sense atendre gran cosa més que la joia de ser feliços, l'alegria de ser lliures.
I els estaments s'han barrejat, i sembla ser que no hi ha diferències ni distàncies.
La cultura, l'autoritat, el capital, el treball i la força viuen indiscriminats aquest matí.

Les altres cinc narracions de entremig són una mena d'enigma.

Dintre d'un veritable paroxisme literari, amb un humor digne d'aquell setmanari que es deia "La Codorniz", en Viladot exposa "unes identificacions somniades". En elles es contenen les visions més extravagants.

- En la "Cita amb el professor", una conversa amb un professor que està completament nu i que no té sexe.

- En "Viatge en tren" un tren que només porta un vagó buit, i que no arriba mai enlloc. Sembla de la quarta dimensió, però no és més que un somni.

- En "El sopar artístic", un matrimoni de crítics amb un artista, que no paren de beure, fins que l'artista s'adona que el marit no té sexe i que la dona és un home.

- En "Conferència telefònica", una cua de gent davant d'una cabina on es reparteixen auriculars. Després la cabina s'enlaira i torna a baixar. Veieu-ne el final:

A mesura que el llapis C-141 detecta, sento com la cabina s'enfila amunt: s'enlaira.
Durant l'ascensió segueixo indagant.
El pit és normal.
El ventre és normal.
El cul és normal.
M'entretinc una estona en l'anus.
El llapis C-141 detecta un anus perfecte, amb un esfínter a estones molt estret i a estones més aviat relaxat.
Tiro cap a la part davantera, baixo, i a mesura que el descens s'accentua, la llum verda s'apaga i s'encén la vermella.
Els petits xiulets intermitents es transformen en una xiulada sostinguda molt aguda.
Enretiro el llapis C-141, faig una petita correcció en l'angle òptic i torno a dirigir-lo a la mateixa zona.
La llum encara es posa més vermella i la xiulada es fa més intensa.
No vull acceptar el que em detecta el llapis C-141.
Crec fermament que es tracta d'una fallada de l'aparell detector.
Decidit, introdueixo la mà al baix ventre de la persona que tinc al davant.
Malgrat tenir el llapis C-141 a la butxaca, el circuit establert a través de la meua mà dispara el xiulet i la llum vermella em travessa la roba.
La conclusió és la mateixa: aquest home de dins la cabina no té sexe.
Agafo el telèfon i marco el meu número.
Surt la meua veu que diu: «Haló».
Ho fa dues o tres vegades.
Quan començo a explicar-li el que em passa, l'home de dins la cabina surt i se'm dirigeix.
—No us espereu més, aquesta cabina no funciona.

En la narració titulada "L'administratiu", un funcionari revisa expedients de mil en mil, amb tota cura i quan el cap de l'administració li demana un expedient es troba que cap dels documents va numerat, el número s'ha esvaït. Un somni també, una fantasia, ja que el cap de l'administració encara ho ha de demanar.

En Viladot creu que la seva obra té una clara pretensió psicoanalítica d'inspiració freudiana. S'hi veu una gran preocupació pel sexe, tant en l'amor entre mare i fill, la relació lesbiana de la mare amb una amiga, les carícies de la vella mainadera al amo jove. I també entre el món absurd dels altres contes i l'interès malaltís de palpar el sexe dels seus personatges.

És en conjunt un llibre conflictiu, on la realitat, la fantasia i l'absurditat es superposen. L'estil és de vegades telegràfic, de vegades retòric i així la confusió ho embolica molt.

"El vell i l'ocell" i "Professor Fluss"

(Ambdós publicats a La Galera, S.A. editorial, Barcelona 1982)

Versàtil com sempre, en Guillem Viladot ens en dóna una bona mostra amb aquest dos llibrets per a nens calculem d'uns deu anys, titulats "El vell i l'ocell" i "Professor Fluss".

L'autor hi mostra una fina sensibilitat i una mena de sentimentalisme barrejat amb bon humor.

Aquí, és clar, ja no és l'escriptor agre i crític, de vegades escabrós i protestatari. Ha dulcificat el seu tarannà amb bones paraules i ha deixat volar la seva imaginació pels camins de la fantasia i de la màgia. El bruixot d'Agramunt, al laboratori de la seva farmàcia, bé podria convertir-se en el mag dels infants.

El conte, "El vell i l'ocell" presenta com a escenari l'ambient d'una casa de pagès on un nen, en Daniel, acull a casa seva un vell captaire. La mare del nen li dóna menjar i el deixen dormir a la pallissa amb una flassada. El captaire en queda molt agraït de la bona acollida i entre el vell i el nen s'entaula un diàleg ple d'ingenuïtat.

—En tindràs prou?

—Ja ho veurem.

Des de la sala, una veu també preguntava qui hi havia, però ell, en Daniel, no en fèu cas.

Va baixar les escales amb cura, perquè no era qüestió d'ensopegar. Amb el llum de ganxo, el plat i el pa, es diria que li faltaven mans. En ser a baix, es dirigí al captaire.

—Entreu, entreu; aquí dintre estareu més bé.

El vell va entrar i s'assegué allà on el nen li indicà que ho fes: damunt l'albarda del ruquet. Era un seient còmode. S'hi deixà anar del tot, i sentí una gran complaença. Va somriure.

—Quin bo!

Sense deixar de somriure, preguntà:

—Quants anys tens, vailet?

—Vuit.

—I com te dius?

—Daniel.

Mentre contestava, lliurà el plat i el pa al captaire. Li va apropar el llum de ganxo per tal que vegés de què es tractava.

—Quin goig que fa tot això!

—Si en voleu més, ja ho direu.

Es pot fer notar la gràcia de les il·lustracions firmades per Carme Rodríguez.

I dit això, en Daniel va penjar el llum d'oli en un clau de la paret i s'assegué a terra tot contemplant el vell com menjava.

De tant en tant li feia preguntes, però el vell no contestava. En adonar-se que el captaire només obria la boca per menjar, en Daniel començà a explicar coses pel seu compte sense esperar resposta ni comentari.

En Daniel té aquella nit un somni meravellós:

De camí cap a col·legi es veu envoltat per la vegetació del bosc, arbres i matolls que l'enlairen cap al cel, fent-li fer tot de cabrioles. Una veu li diu que no tingui por, que és el millor llaurador tal com el seu pare, i també ell serà el millor llaurador del cel. I tot marcant una estela al seu pas, el nen viatja pels països més llegendaris.

L'endemà, en acomiadar-se el captaire li besa la mà i li diu que no l'obri fins que ell s'hagi allunyat. En obrir-la, en surt una cadenera que també emprèn el vol.

Així en Daniel comprèn que el seu destí serà el d'anar pel cel i convertir-se en un gran aviador.

En l'altre conte anomenat "Professor Fluss (el televisor vivent)", es tracta d'un home que, de sobte, descobreix el so de veus i de música en el seu oïda, cada vegada que es fica al llit. Va a consultar diversos metges que no se'l creuen i se'l treuen de sobre. Finalment, quan es prem l'orella li apareix la pantalla de la televisió al front. Tothom en parla, és famós i aleshores el lloga un circ.

Però, en el moment de la seva presentació amb gran solemnitat, s'apaguen els llums a causa d'una gran avaria. Es produeix un fort aldarull, hi ha molta confusió i l'home agafa por, perquè moments abans de l'avaria, el prodigi del seu front ja no funciona.

La por i l'angúnia es veu que li han fos els ploms. El fenomen no es repeteix i per por de fer el ridícul, el "Professor Fluss", aquest el seu nom artístic, fuig del circ.

Com es veu, l'anècdota d'aquests contes es senzilla i ingènua. Estan ben explicats amb un vocabulari útil com a lectura escolar per a la normalització del català.

Vegeu-ne una nostra:

7

Amb el gest tants cops assajat, vaig tirar-me la capa al damunt de l'espatlla. Aleshores, com s'havia convingut, s'apagaren tots els llums que m'il·luminaven. Al mateix temps, jo em premia l'orella esquerra. Al cap d'uns moments, s'havia de posar en marxa rotatòria el pòdium per tal que tots els espectadors poguessin contemplar com el meu front s'havia convertit en una petita pantalla de televisió. Però... el pòdium no es movia. Algú, aprofitant la fosca, se m'apropà i em preguntà:

—Què passa?

—On? —vaig fer jo, del tot despistat.

—Professor Fluss, el seu front no s'encén —era la veu de la senyoreta Tina.

Aquesta sí que no me l'esperava. Amb el dit a l'orella vaig prémer més fort.

—I ara? —vaig preguntar a la noia.

—Res; no s'encén...

Potser si canviava de dit les coses s'arreglarien, rumiava.

—Ara?

—Tampoc!

Jo ja no sabia què fer. I vaig començar a suar. Què passaria si el meu front no s'encenia?

Tot d'una es van començar a sentir xiulets. Va ser com un regueró de pólvora. La xiuladissa, al cap d'uns segons, va ser impressionant. Per si fos poc, es van sentir també unes veus més aviat grolleres.

—Fora!

—Inútil!

—Estafador!

—Carrossa!

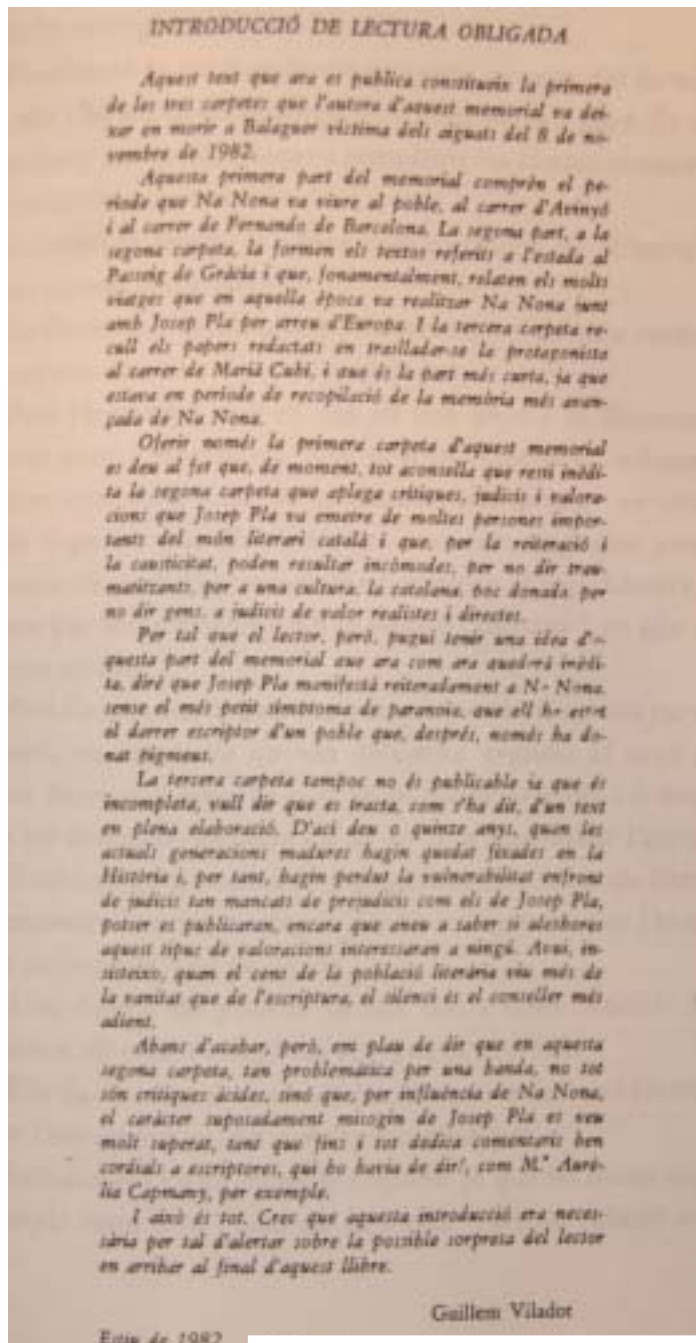
—Que ens tornin els diners!

*Fragment del
conte "Professor
Fluss"*

"Memorial de na Nona"
(Ed. Llibres del Mall, Barcelona 1983)

Guillem Viladot ens presenta a "Memorial de na Nona" una novel·la molt original en forma de memòries.

L'originalitat consisteix a barrejar la fantasia amb personatges ben coneguts del món literari. Concretament l'eix de la història és el controvertit autor Josep Pla. En Viladot ens dedica un pròleg explicatiu, que suposem imaginar i que aquí reproduïm:

El Memorial de na Nona, es a dir, Ramona, explica la vida d'una noia, filla d'uns pares catalanistes i d'esquerra que viuen en un poble de Lleida, a la postguerra. Sota la dominació franquista, falangista i eclesiàstica es veuen perseguits i discriminats. El pare desapareix -se suposa que assassinat-, la mare mor de misèria, i la filla, també molt protestatària, és enviada pel rector a un convent de monges, a un poble veí, on és tractada amb gran duresa, humiliada i castigada. Allà ella aprèn a comportar-se amb pietat hipòcrita, si vol sobreviure. Li en resta, però, un odi violent contra la repressió. Creiem que potser en tot això, en Viladot ha carregat una mica les tintes.

Finalment és col·locada de minyona, a casa del farmacèutic del poble, qui l'ha sol·licitada perquè era amic del seu pare. És un home de gran cultura que la vol educar i completar l'ensenyament que ella ja havia rebut del seu pare.

L'apotecari també té idees catalanistes i de llibertat, però les amaga i segueix el corrent.

La Ramona li agafa afecte i malgrat ésser un vidu madur s'hi casa i aconsegueix així una tranquil·la felicitat.

Però l'apotecari mort al cap de dos anys i la Ramona decideix aleshores anar a Barcelona. Ara és econòmicament independent i pot començar una nova vida. A la ciutat s'està primer en una pensió i després lloga un pis. Hi fa moltes amistats, rep una proposició de matrimoni, de part d'un catedràtic i entra en el món literari. Fa moltes amistats que tenen tractes amb la revista "Destino", on ella acabarà publicant articles.

Però l'organització política a la que pertanyia el seu pare i també el seu marit, en forma de quinta columna segueix el seus passos. Li ordenen doncs que prengui part en la lluita armada i li assignen una missió per acomplir: aquesta ha de ser la d'assassinar l'escriptor Josep Pla. El consideren un venut al franquisme, un home de lletres perillós per transmetre la seva ideologia. La Nona rep astorada l'encàrrec, junt amb el punyal que li ha de clavar.

Això haurà de passar la nit del Premi Nadal. Els llums s'apagaran, ell estarà assegut al darrera de la Nona.

Ella lluita entre el deure de les seves conviccions i l'admiració que sent per l'escriptor a qui ha començat a conèixer. Sortosament ha de fallar la conjura, ja que els llums no s'apaguen i el punyal resta a la bossa de la Nona. Però la relació amb Pla continua. La Nona es va enamorant de la seva personalitat. Ella continua escrivint aquells articles absurds que diu que agraden tant als lectors de "Destino". En reproduïm un:

Vaig somniat una colla de nits en Josep Pla. En un somni, en Josep Pla tenia la forma i el tarannà del meu pare; se n'anava de viatge i no tornava, encara que jo l'anava a buscar i el trobava fent gresca amb uns amics a Amsterdam amb totes les butxaques plenes de pipes. En un altre somni, en Josep Pla es confonia amb el meu home, en Jaume, amb qui discutia la necessitat de refer Catalunya. En Pla li replicava dient-li que Catalunya era un producte medieval que calia deixar tranquil en la història. El meu home s'hi enfadava i en Pla no parava de beure whisky, fins que en Jaume li trencava l'ampolla al caire de la taula, i aleshores la casa s'omplia de guàrdies civils que s'emportaven en Jaume, i en Pla es quedava mormolant paraules inintelligibles, i plorava.

«¿Qué hay en los sueños que, al despertar, los olvidamos tan pronto? ¿Nos estorban? ¿Huimos de ellos? Los sueños existen y han de tener alguna relación muy estrecha con la vigilia. No soñamos lo imposible; soñamos con lo que somos y deseamos. Pero el deseo lo distorsiona todo. Por eso, acaso procuramos olvidar los sueños, o no ponemos suficiente dedicación en retenerlos. Los sueños somos nosotros mismos tomando vivencias distraídas en otro hilo de la vida, que también es nuestro. Un sueño es nuestra historia sin tiempo, como si todo estuviera, de pronto, mezclado en el recipiente de nuestro afán, pura actualidad, presencia de todo lo dicho, experimentado y ocultado detrás de la frente, del pecho y de los pasos. No hacemos caso de los sueños porque los sueños nos revuelven el orden con el cual nos hemos acostumbrado a vivir: a relacionarnos con nosotros mismos y con los demás. Estamos acostumbrados a un solo orden cuando, por lo que parece, existen muchos órdenes más que también pueden ser nuestros, y lo son a través de los sueños. Los sueños son los caminos que completan nuestra realidad. Somos lo que somos, lo que pensamos y lo que soñamos, aunque nadie se atreva a otra cosa que no sea andar por el camino que nos han enseñado.»

A Josep Pla li fa gràcia la Nona i malgrat el seu despit per les dones, se'n fa amic, la visita al seu pis i acaba mantenint-hi relacions íntimes. Ella li serveix d'oïdora de les seves inacabables perorates, per exemple aquesta:

D'això en tenen la culpa els moros i els cristians, i el desert d'Urgell, sap, això que ara en diuen el pla d'Urgell, i que es tega i que dona panís i alfals, però que hauria de donar vaques, vull dir carn; abans de ser regat pel canal era un veritable desert: el desert d'Urgell. Lleida sempre ha estat separada de Catalunya pel desert d'Urgell. Ara, malgrat l'aigua, aquest desert encara és present en la mentalitat dels barcelonins, que són els qui remenen les ciretes des de lluny. Els barcelonins són una colla de característics; no s'hi barregi gaire amb aquesta fauna; tenen una jeia que els prové de ser fills de fadrins externs, de cabalers. Va tornar a xarrupar un petit glop d'anís. I vostè com escriu, a mà o a màquina? No ho faci mai, això d'escriure a màquina! És com voler llaurar amb tractor. S'ha d'escriure sempre a mà. Les frases només poden ser ben escrites a mà. ¿I no sap com s'escriu una bona frase? Doncs de primer es posa el nom i després es posa l'adjectiu, i ja està. I mentre s'escriu una frase, vostè no ha de pensar que l'escriu perquè sigui publicada al Destino, sinó que ha de pensar que escriu al pare, a la mare, al tiet, a la tieta o a la madre superiora. N'ha tingut, vostè, de madre superiora? Perdoni, jo crec que tota senyoreta que s'aprecia una mica ha d'haver tingut una madre superiora a la seva vida. En canvi vostè escriu com si es dirigís a un ministre o al cap del cos dels bombers. Perdoni, però és que jo me l'aprecio molt a vostè. El senyor Vergés me n'ha parlat molt i molt bé de vostè, i ell diu que els papers de vostè tenen molt d'èxit. Potser és que han canviat molt les coses i jo no me'n sé adonar. Vagi a saber, potser el que avui toca d'escriure és el que vostè fa. Disculpi, jo ja m'apropro a la seixantena; no en faci massa cas de mi, sap? Ara, més que xarrupar, sembla que llepà el caire del got. ¿I vostè, senyoreta Nona, ja llegeix força? Perquè sense llegir no escriurà mai bé. Ara sembla que està de moda el senyor Espriu. L'han ressuscitat. El senyor Espriu és un home disfressat d'agnòstic que no discuteix mai el pagament de la contribució; i dic disfressat perquè en aquest món mai ningú no arriba a ser agnòstic del tot, ni jo mateix, que ja és molt dir. Perdoni, però m'emprenyen les persones que volen inquietar-nos remenant el que tenim de bona o de mala consciència, quan tots som còmplices de tot, especialment quan un país es divideix en dos bàndols. Escolti, escolti: «Horari lent de dolor. L'ombra suprema davalla fins al rebel. Faramalla, màgia banal: antigalla.» I tant, dona, i tant! Tots acabem essent unes antigalles, però tampoc no cal avançar esdeveniments, precipitar-nos i exagerar; tot arriba al seu degut temps; i a mi personalment, i suposo que a vostè també, no faltava més, encara em queden molts anys de vida. Val més que ho deixem córrer.

El veritable centre de la novel·la és en Josep Pla, de qui en Viladot en fa un estudi psicològic.

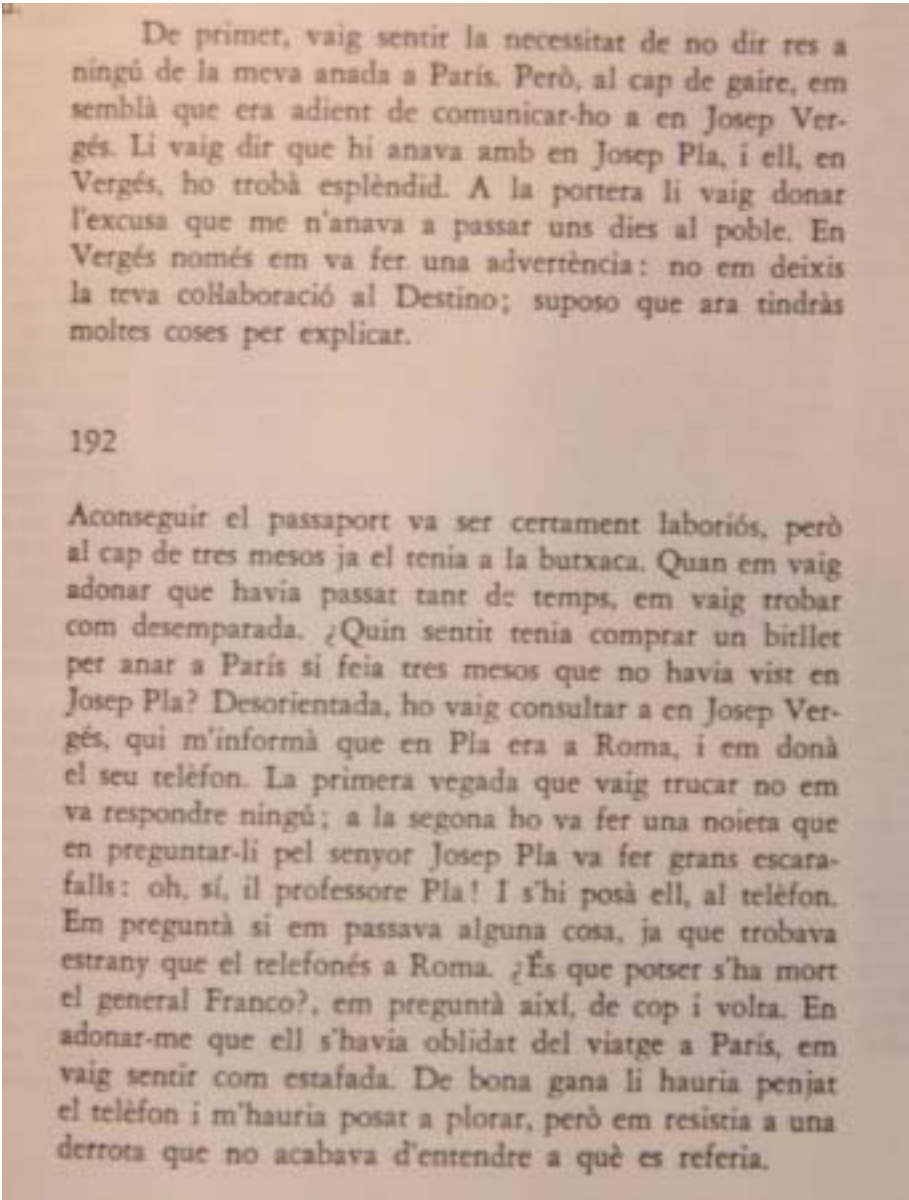
En Pla ja sabem que era un empordanès fill de la tramuntana: intel·ligent, però variable, tan aviat es dóna importància com es comporta amb una gran modèstia i fins humilitat. De vegades diu bestieses, i d'altres és genial.

És un tímid, un reprimit, un misogin amargat? Havia fracassat en l'amor? Li mancava la imaginació per ser un bon novel·lista?

En el memorial de Nona, en Pla proposa a la Nona un sojorn a París, junts tots dos. Ella amb gran il·lusió prepara el passaport i espera la seva trucada. Quan ella es decideix a telefonar-li, a Roma, ell fa veure que ja no se'n recorda. Acaba el memorial amb el seu desconsol.

Una vegada més aquell home tan xerraire, però tan impenetrable, ha tingut por.

En aquesta novel·la hi retrobem el Viladot seriós i bon observador de la naturalesa humana. Veiem a continuació el tros final d'aquesta novel·la.

De primer, vaig sentir la necessitat de no dir res a ningú de la meua anada a París. Però, al cap de gaire, em semblà que era adient de comunicar-ho a en Josep Vergés. Li vaig dir que hi anava amb en Josep Pla, i ell, en Vergés, ho trobà esplèndid. A la portera li vaig donar l'excusa que me n'anava a passar uns dies al poble. En Vergés només em va fer una advertència: no em deixis la teva col·laboració al Destino; suposo que ara tindràs moltes coses per explicar.

192

Aconseguir el passaport va ser certament laboriós, però al cap de tres mesos ja el tenia a la butxaca. Quan em vaig adonar que havia passat tant de temps, em vaig trobar com desamparada. ¿Quin sentiment tenia comprar un bitllet per anar a París si feia tres mesos que no havia vist en Josep Pla? Desorientada, ho vaig consultar a en Josep Vergés, qui m'informà que en Pla era a Roma, i em donà el seu telèfon. La primera vegada que vaig trucar no em va respondre ningú; a la segona ho va fer una noieta que en preguntar-li pel senyor Josep Pla va fer grans escarafalls: oh, sí, il professore Pla! I s'hi posà ell, al telèfon. Em preguntà si em passava alguna cosa, ja que trobava estrany que el telefonés a Roma. ¿És que potser s'ha mort el general Franco?, em preguntà així, de cop i volta. En adonar-me que ell s'havia oblidat del viatge a París, em vaig sentir com estafada. De bona gana li hauria penjat el telèfon i m'hauria posat a plorar, però em resistia a una derrota que no acabava d'entendre a què es referia.

Josep Faulí considera que la novel·la és molt divertida i així ho considerem.
("La Vanguardia", 3-XI-1983)

LIBROS

LA VANGUARDIA 33

En una ficción de Viladot, una escritora presenta su vida a través de 192 anotaciones

Quando Josep Pla se converte en protagonista de una novela

"Memorial de Na Nona"
Guillem Viladot
Edicions del Mall
Sèrie oberta
San Joan de Llobregat, 1983

La última novela de Guillem Viladot es la más singular de todas las escritas. No es, quizá, ni la más ambiciosa, ni la más trabajada, ni la más trascendente, pero reúne una serie de elementos que la configuran como la más diferenciada. Es arriesgada, porque el autor ama siempre el riesgo literario. Y lo que es más difícil es la más insólita, por lo que esperar cosas inesperadas es normal tratándose del escritor de Agramunt. Es, además, y más es importantísimo, una novela divertida, muy divertida, pese a lo cual, muy probablemente, sería injusto considerarla únicamente como un entretenimiento. A la vez, aunque sea la tentación de calificarla como obra menor, mejor es resarcirse haciéndola, ya que, según está bien comprobado, no es fácil ni seguro establecer los límites adecuados para esta clase de referencias.

Podría predicarse tanta cosa a la vez de *Memorial de Na Nona* porque voluntariamente el autor lo ha situado en el terreno de la ambigüedad, y esta ambigüedad no es ninguna forma de modestia por impotencia, sino de manera estricta, arte escrupuloso. Y en el mundo del *Memorial*, es el que, aunque dominado por una protagonista-narradora, que es la misma Nona, brilla un gran protagonista entre la escena y la definición, que es Josep Pla. Esta misma presencia siempre la pertenencia al mun-

Actualidad sostenida

*Guillem Viladot (Agramunt, 1922), con una extensa obra literaria en multitud de dedicaciones, después de haber publicado el año pasado la novela *Dioces horizontal*, ha dado a conocer otra en el actual. Esta permanente actualidad del escritor viene subrayada y coadyuvada por el hecho de que se halla en vías de publicación su obra poética completa, que es de esperar recoja a la vez tanto la parte discursiva como la concreta.*

do de la ficción, pero la lectura demuestra que también esta ficción linda con la realidad, y la situación se complica porque, al ser considerada como historia, se puebla de anacronismos, por los que el autor no se preocupa lo más mínimo.

Tiempo y cultura

Memorial de Na Nona es una obra narrativa sobre un tiempo, el de la posguerra, y una cultura, la catalana. La ambigüedad, como se ha apuntado, acompaña a ambos y llega a su expresión más clara en una de los famosos 6 de enero del Oriente, en el que la gran fiesta cultural se hace para premiar una novela en castellano y en la que, a la vez, Nona, colaboradora de "Destino" -máximo exponente de la ambigüedad del tiempo y de la cultura-, como agente de la resistencia radical, debe poner fin a la vida del escritor que, tantas veces, encarnó esta misma ambigüedad.

Toda la peripecia vital de Nona es sólo un pretexto al servicio de la exposición y por esto, razonadamente, cabe dudar de su posición central en el relato,

pese a que, desde tantos puntos de vista, empezando por el mismo de narradora, lo ocupa. Lo cierto es que, a fin de cuentas, es fácil admitir que más decisivos que el proceso humano que lleva a Nona hacia Pla, son las largas peroratas de éste, que Viladot ha construido de mano maestra.

Tiempo y cultura, que son nuestros pero que no son los de hoy, afortunadamente -y esto forma parte destacada de la alquimia literaria en la obra- han sido vistos a través del humor, aunque éste, inevitablemente, se cubra una y otra vez de tonos ágricos. Pero en todo momento el autor se esfuerza en no dejar de ser amable.

"Homenot" por excelencia

Con una preparación quizá desproporcionada, pero en buena parte necesaria, Guillem Viladot, en *Memorial de Na Nona*, parece ofrecer, a su aire, un "homenot" -pieza literaria- sobre el "homenot por excelencia" -Josep Pla-, lo que corrobora el ya apuntado carácter central del escritor en la narración. Esto que, en la primera parte del li-

bro, no tiene vigencia, se hace patente de forma contundente desde que la figura del escritor entra en la ficción. Y puesto que esto se hace por el camino de la narrativa, todo el acompañamiento halla su justa razón de ser.

Aunque la novela no es de gran extensión, al ser construida a base de 192 apuntes de memorias de extensión variable, llega a alcanzar una gran riqueza. Esta, de acuerdo con los planteamientos generales, es poco visible en la parte prologal, pero se hace omnipresente en cuanto se convierte en referencia, como se ha dicho, de un tiempo y de una cultura. Los antecedentes, además, se hallan en aquellas páginas preliminares. Es una riqueza, en la que a través de una prosa comedida pero siempre suficiente, clara y ordenada, confluyen la creación de artículos en castellano -obra de Nona-, la presentación de un ambiente de fiesta en plena tragedia, la contradicción ético-religiosa, el paso de la radicalidad a alguna forma de tolerancia -aunque sea táctica-, la necesidad y el deseo de vivir pese a todo y a todos, las miserias de la vida literaria...

El acierto de Viladot está en el ingenio que derrocha y la justa medida en que lo ordena, es un equilibrio que le permite tomárselo todo en serio sin tocar la obra de sus propias cañillas, en saber parecer amable con todo y con todos, pese a que una lectura profunda obligue a hacer muchas distinciones en esta amabilidad.

JOSEP FAULÍ

"Auto-stop a la ciutat submergida"

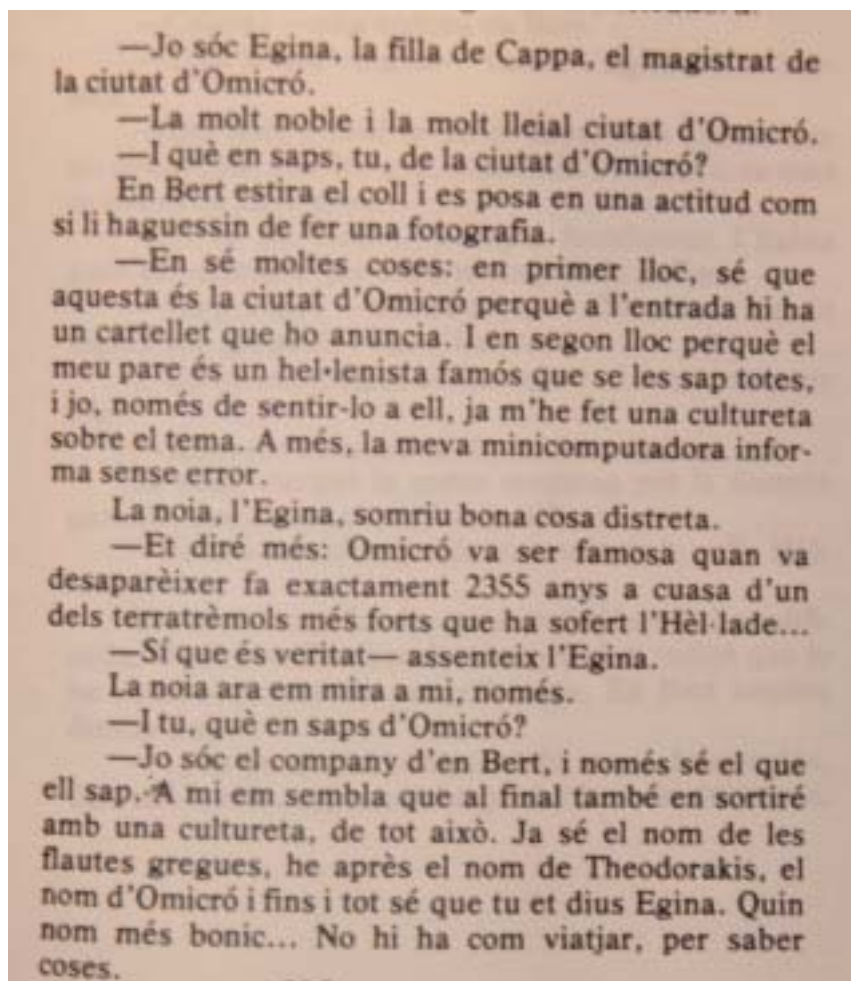
(Ed. Barcanova, Col·lecció Centaure, Barcelona 1984)

Ens ha sorprès aquesta faceta intel·lectual d'en Viladot, el fet de dedicar tres obres a la literatura juvenil, ja que no sembla molt adient al seu caràcter.

Aquest "Autostop a la ciutat submergida" ve a ser una novel·la curta de ciència ficció, per més que ben considerats tots els contes infantils podríem, tenint en compte les meravelles de la ciència, incloure'ls en aquest gènere. S'hi explica l'aventura de dos nois de quinze i vint anys en Dric i en Bert. En Bert recull en Dric qui fa autostop i aquest puja a un cotxe fantàstic que a més es transforma en avió, barca i submarí. Així sobrevolen Catalunya i naveguen per la Mediterrània, tot visitant les seves profunditats, i tot això en un diumenge. Prop de Grècia es troben amb la ciutat submergida "Omicró", empassada fa 2355 anys per un terratrèmol.

Aquesta ciutat es conserva exacta sota l'aigua i només té una habitant, l'Egina, una noia bellíssima, d'un quinze anys, de qui els dos joves herois s'enamoren només de veure-la.

Així ho descriu l'autor amb una ingenuïtat encisadora:

L'Egina, com si ens conegués de tota la vida, salta i ens abraça. M'apropo a en Bert i li dic gairebé a cau d'orella:

—Jo l'he vista primer, ja ho saps.

Em sento les galtes enceses. La noia sembla que es deleixi per tocar-nos. No para d'acaronar-nos i d'estreñer-nos les mans.

—I tu què hi fas aquí?

—Aquesta és la meva ciutat.

—I com és que vas sense escafandre?

—Sense què?

—I potser tampoc no portes vàlvula branquial?

—Que què?

—A veure, obre la boca.

L'Egina obre la boca. Els seus llavis, vermells, en separar-se, fan la sensació que s'ha badat una rosa. En Bert agafa l'Egina pel front i per la barbata i li mira dins.

—El que em pensava —fa—. I com és possible, això? —pregunta admirat en Bert.

—I jo què sé— contesta la noia arronsant-se d'espatlles.

—A veure, parlem-ne —inquireix en Bert—. D'on ets, tu?

—Ja t'ho he dit: d'Omicró!

—Però...

—Sóc filla de la ciutat d'Omicró, que com acabeu de dir, fa 2355 anys que s'enfonsà al mar.

—Calma! —mig ordena en Bert.

—Tota la que vulguis— indica l'Egina en to burleta.

—Del terratrèmol fa 2355 anys, més quinze que en deus tenir, resulta que, si no falla Pitàgores, tu tens la fotesa de 2370 anys...

—Si tu ho dius...—accepta humilment l'Egina amb un somriure que em posa la pell de gallina.

—No pot ser! —cria en Bert—. No pot ser que tu siguis una grega de l'illa d'Omicró!

L'Egina contempla seriosament el meu company i fa:

—Aquesta és la meva ciutat, Bert estimat.

La noia, davant la meva sorpresa per la darrera paraula, somriu un cop més i rectifica:

—Estimats amics: jo sóc una noia de la vella Hèllade...

Em sento satisfet de veure'm inclòs en el qualificatiu. Guaito en Bert i amb un cop d'ull li indico que jo he estat el primer de veure la noia. En Bert sembla dissimular.

—...he perdut el compte dels anys, dels segles, dels mil·lennis..., perquè he perdut la noció del temps.

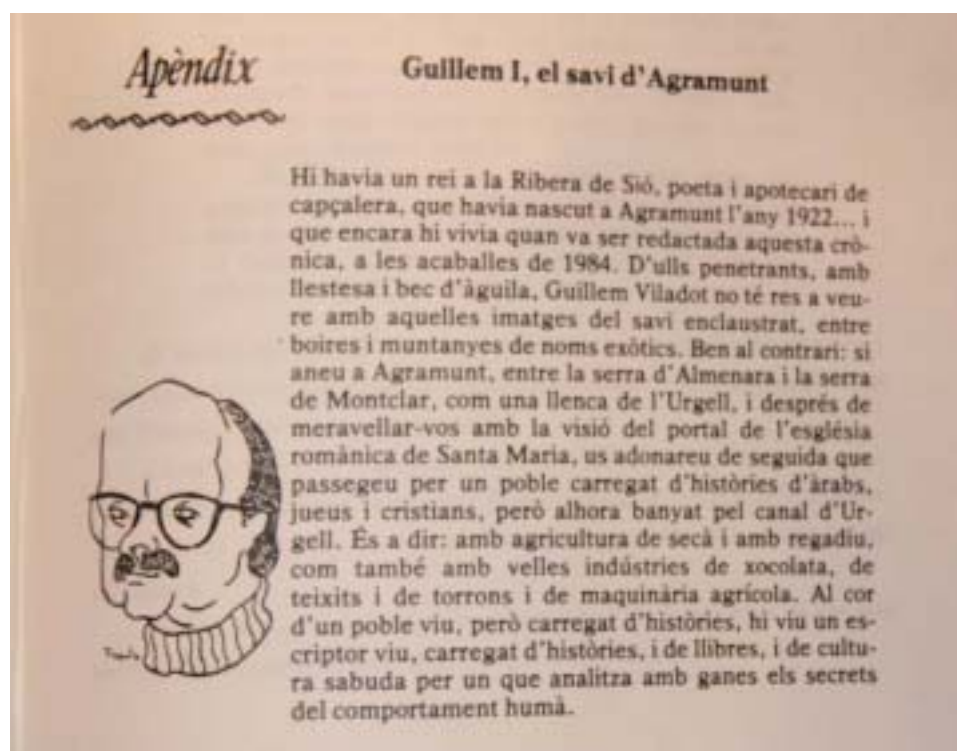
Acompanyats per l'Egina els dos nois visiten la ciutat. Porten unes vàlvules que els permeten respirar sota l'aigua. L'Egina té els pulmons transformats en brànquies i així és l'única supervivent. Misteriosament s'entenen en català, i mentre fan la visita cultural de la ciutat, l'Egina ha de lliurar al Bert de diversos monstres marins que el volen atacar quan ell vol tafanejar entre les ruïnes de la Història.

Però l'Egina vol marxar amb ells per fugir de la solitud mil·lenària, i l'han d'embolcallar amb una bombolla de plàstic plena d'aigua de mar. Arribats a casa d'en Bert, el seu pare, el professor X, la vol conservar en una piscina d'aigua marina que s'esberla. Intenta aleshores congelar-la primer i després injectar-li unes silicones especials que és el que l'hauria de fer malbé.

Tot això ha fallat i l'Egina no resisteix l'atmosfera que la convertirà en unes cendres.

En Bert i en Dric les enterraran al peu d'un xiprer.

A la novel·la s'hi afegeix un apèndix, escrit per l'Ignasi Riera, director literari, que fa un panegíric de l'autor. En veiem a continuació un tros:

«Jo sóc un home que va molt amunt i avall...»

Insisteixo: en Guillem Viladot no té res a veure amb els savis de Vilatrista que Rusiñol descrivia. Passa molt temps a Barcelona, viatja, llegeix, té unes curiositats intel·lectuals més joves que no pas les de la majoria dels seus conciutadans. És agut, irònic, ràpid. Li agrada de fer-la petar i de provocar, si el tema s'ho val, la polèmica. Se'n riu de l'esperit provincià dels barcelonins quan aquests miren amb ulls paternalistes els catalans de comarques. I és descendent de gent que s'entretenia a parlar en llatí. Més d'un cop, me l'he imaginat com un alquimista lliure d'esperit, disposat a descobrir que la pedra filosofal que tot ho convertiria en or és la intel·ligència lliure i generosa de qui detesta les esclavituts.

I ara, pel camí del temps vençut, cap a la ciutat submergida...

Aquest savi tafaer d'Agramunt, mai no en té prou. I per això ens proposa, en aquest llibre nou de trinca, un viatge contra el temps, a través del temps; cap a la bellesa carregada d'història i alhora efímera, desitjada i inaccessible. Ja l'heu llegit, el relat. I és ben senzill: en Dric fa autostop. S'atura en Bert, que porta un vehicle capaç de múltiples transformacions. No compta el temps. No compta l'espai. No compten les dificultats interferides. Es passen per la Catalunya vella. Es deixen seduir pel mar i s'hi capfiquen. (Que no en va la Mediterrània, mar entre terres, que els antics rebesavis coneixien com el nostre mar, el Mare Nostrum, ha estat sempre com l'horitzó desitjat, la mar manyaga, al nostre abast.)

El llibre ens explica, tanmateix, que entre els misteris meravellosos del mar n'hi pot haver un de més gran encara: el de la història que ens projecta cap al futur, la d'una noia bellíssima, l'Egina, que ens conta i ens dicta preceptes d'amor.

El nostre parer sobre aquesta novel·la curta és que ha estat una experiència interessant que ens mostra una faceta més de la mentalitat d'en Viladot, versàtil i contradictòria.

L'estil n'és pla i entenedor com cal. El tema difícil, ja que poc sabem a quina edat pot interessar. L'adolescent de tretze a quinze anys, viciat per la televisió, ho trobarà infantil, però els més petits no ho entendran.

Sigui com sigui ha estat un esforç meritori ja que hem de dir que no és el Viladot amb la personalitat que li coneixem.

Una farmacèutica-escriptora (Rosa Fabregat) opina sobre l'obra d'un farmacèutic-escriptor (Guillem Viladot) ("SEGRE", 1-VI-1986)

Guillem Viladot o el llenguatge dels geranis i els miralls

Posar de tot en tot, l'apostrofa de capçalera de la ribera del Sol, al migdia o cap al tard, quan passa la farmàcia, s'infu a posar-se pel carrer assedegat de les terres de La Segarra, estel·lats —404— pel blau que comença a propalar, els coturons estralagats de les llumines arrossegant les espigues llises de tota cap al sud, els estels d'orcells que sobrevolten el mar verd groguet de les espigues i vibracions rubert quan esdrinxen l'ona que s'evaporava... Totes aquestes imatges pastiques d'una terra aspra, lluminosa, omplida pel sol, les deu tenir dins la memòria espesa de l'ànima, aquest cofedor de que és Guillem Viladot, aquest franc còdici, com afirmava un dia Maria Àgreda Campeny en presentar la segona edició de la seva bella novel·la *La simetria*. Guillem Viladot té sempre allí on el demana el seu art i com a bon alquimista sàvi transcorre en el seu pensament el que toca en matèria poètica.

En el seu art no tenia fronteres. Ha conegut la poesia, sobretot la visual. Sempre amb jo tenia (1969), *Poesmes de la incomunicació* (1970), *Poesia T-47* (1971), *Contrapoesia* (1972), *Entre opus i opus* (1972), *Tercer poema de l'home* (1974), entre d'altres, ha començat l'escultura —en el seu cas realitzat el treball de la casa Gelavert, de Bellaterra, ha començat la pintura en la qual s'ha quadrat, resultat d'un poema, és una tensió d'obertura en l'espai — temps, ha començat la narrativa: *Llei de pedra* i altres històries, *Memòria de Kifia*, *Tingues memòria de mi*, la *bona indòlia*, i les novel·les: *La cendra*, *L'ona blava*, *Memòria de na Nora*, entre d'altres. Guillem Viladot de tot en fa una cosa. Poètica és la seva última novel·la: *Simetria*, publicada per Llibres del Mall (1986).

A en la introducció al seu *Poesia T-47* editat per editorial Pòrtic l'any 1971, *Manual de Pedrota* deia: "Amant de línies asonants i simetries no menys calculades..." La nota de la producció de Guillem Viladot sempre s'endevina un joc de miralls, una línia i la seva imatge real o virtual. En aquesta última obra, *Simetria*, després d'un llarg canvi pel vacants de la poèsia, anàlisi i treball del narcisisme, sacra l'amor entre una dona i la seva pròpia imatge i decideix en un moment imaginari, i aquesta imatge es transforma en jaquí l'anàlisi poètica, en la seva poèsia.

L'obra comença pot ser perfecte, i guin la protagonista de la seva vida, s'identifica amb-se amb propi desig. La protagonista i, sempre de la seva pròpia imatge, personificada en la novel·la en la figura de la psiquiatra que la personifica. Quan aquesta imatge téisi de comportar-se o de ser la còpia fada i simètrica del mirall en es sompenja la narrativa, l'amor es trobarà en mil hociis, però jo no tropo, ja i no reproduco el desig de el col·lusa.

Se'm diu en aquest mode novel·la i poètic del narcisisme, que l'emissora de la història, tot adreçant-se a la receptora —la dona de qui s'enamora—, escriu: "En acabar aquest quadern pot ser que se l'envia o no". O no que l'envia per a ella mateixa, no pas per l'altra. Quan ho fa, no sap si tan s'hi si li envia. És l'eterna dualitat del ser, és l'eterna joc de miralls, és el jo i el no-jo que hi ha en cada persona que sura a la vida en aquesta novel·la-poema de Guillem Viladot. La l'autocontemplació de la pròpia imatge simètrica. Quan la figura que li retorna la superfície brillant d'riu de ser ella mateixa, la seva resposta simètrica, i es perllongui en i naltre ser, l'amor es vincularà.

L'autor que ja havia novel·lat la primària en una altra narració anterior titulada: "Discurs horitzontal" (Persona que verbalitza agudada al contacte del psiquiatra o psicòleg que l'escolta), aprofundirà més en aquesta obra breu i atapeida on el lector se sent confòrt, com en un gabinet psiquiàtric, per l'autor. Aquest ha escollit la dona per a mirar-se al mirall de si mateixa, perquè li serveix més que l'home per a trencar la imatge simètrica en el moment de l'embarràs, situació en la qual es perdria la simetria perfecta.

L'eterna retorn al si de la mare, l'eterna evocació del Claustre matern, el lemnisme, l'exaltació del fus i dels braços, són presents en aquesta novel·la, tot i que al nostre conser, més que en la confusió de l'amor de la protagonista, on veritablement l'obra ha reeixit, és en els moments de força tenso intel·lectual. Dintre que és la dona la protagonista, no pas el tot. I per acabar aquest comentari escollim fragments significatius de *Simetria*. Serà la pròpia veu de l'autor la que ens acomodada amb els seus mots. Alguns ens recordaran la seva veuana farmacèutica.

"Fim i tot vaig explicar alguns acudits en adonar-me que el rúme de la conversa vertjava, com aquell qui diu, els nostres grups sanguinis".

"Ja no eren ni paraules sinó que era tot un discurs infinitament complex i semit com un unguent guardior".

D'altres seran imatges i objectes del nostre entorn:

"Tu seguiràs endavant amb la teua gran capacitat de treball i de vida, mentre que jo, en canvi, em quedaré com un solc per damunt del qual passarà el temps, cauren les plagues o es fregaran les boires mòrties".

"Va ser com si m'haguessa donat la benvinguda al seu tot o a la seva buccina o al seu petit calaix no jo, per uns moments, vaig imaginar que m'acostava les nines més persuades: les més petites i les més antigues. Em vaig imaginar que m'erosnyaven les de colors, agulles d'aurades, agulles de cost amb dos caps. Vaig sentir una profunda tendresa".

"A causa dels primers freds, les pampes brillaven ardents, plenes d'una claror d'aurada amb onacions de sang. Amb uns samentis vam fer unes corones..."

"... com un trosset vegetal que va d'un clot a l'altre sicut per l'absència d'una homitat estranya, com si fos una teulada que portava amargament..."

"Presonera a la cadira, imaginava que tu baixaves del vaixel o de l'avió o del tren..."
I els últims fragments de text recollits són en que ten referència, més directament, a la tesi de l'obra.

"Feia molts anys que anava pel món desbordada, i ara, en aquella ocasió, sentia com una mà m'indicava la boca del entre, el vorava de les plantes o les strupments dels diumngers. Acostumada a no ser, ara una mà m'ajudava, encara que no sabia cap a on".

"En produir-se el desamor, s'extingia la seducció i emergia la lucidesa, i les vivències entrin en semblen de naturalia infantil i lim i tot idilic".

"Entre tu i jo o, més ben dit, entre jo i tu, potser jo amb mi mateixa en la seva persona, acaba d'igualar-se un punt d'avis".

"... la tendresa no estava de moda. Es deia que les dones no tenien perquè anar pel món ofertes tendresa agra. Un tal leguisme em avortava aquest sentiment..."
"Alhora m'em acia de pragues i d'ingrines. Però, qui renuncia del tot a la ingenuitat?"

"L'amor, cridava jo mentre se assestava, no és travessar la cara, sinó omplir-se l'un de l'altre, buscar l'absolut que és l'únic lloc on una persona és igual a una altra".

"La canço de sempre: la dona com un objecte per decorar una situació, per omplir el punt just d'existència que necessien els homes en relacionar-se en societat. Un home sol és un personatge causal".
"La llibertat, en tot cas, deu consistir a trobar un mirall que ens confirmi a cada moment, el mirall que ens amotia que a l'altre consist, deixo nostr, insim ferma en la fidelitat, aquesta altra imatge, perfectament simètrica, que no em trairà mai".

I per a tancar aquest roman d'idees donem, al nostre entendre, la clau del llibre. La veu que redacta *Simetria* atribue a iderificar-se a la de l'altra banda de l'espel que diu:

"Així van sortir els tres articles que van ser tan celebrats per les aparicions mèdies que feren sobre el tema del narcisisme. I és curiós com tots ells portaven un mateix nom comú: *Simetria*".

Rosa Fabregat i Armengol, *Llistiny del P.*, 22 3 86

“Simetria”

(Ed. Llibres del Mall, Barcelona 1986)

“Simetria” és una obra curta que el seu autor anomena Quadern.

Es tracta de les memòries, o millor dit, el diari d'una dona. Altra vegada com en el “Discurs horitzontal” Viladot insisteix en el tema del lesbianisme. En conjunt ens adonem que està una mica obsessionat dels problemes sexuals relacionats amb la psicoanàlisi. Freud el té fascinat i ell mateix ha confessat que li agradaria exercir-la la psicoanàlisi.

Sens dubte el contacte amb el públic a través d'una oficina de farmàcia el suggestiona. La dona que en “Simetria” explica les seves vivències és una pacient d'una psicoanalista, i a ella li conta la seva insatisfacció conjugal. Una enfront de l'altra, dues dones joves i boniques es sedueixen mútuament. La pacient és la que comença a relatar les seves experiències lesbianes anteriors, i acaba enamorant la metgessa. Les dues dones inicien una apassionadíssima relació.

La protagonista, la que ho explica en primera persona, viu amb el marit i dues filles, pels quals sent profunda indiferència.

L'amor de les dues dones és descrit amb romàntica cruessa.

I dic això perquè no gosà d'apropar-se'm, sinó que quedà embolcallat en la penombra d'una atmosfera del tot aliena. Mentrestant, amb una mà jo acaronava els geranis, sense voler retenir res que sabia que mai no havia existit. I ells, els geranis, eren un testimoni mut, i a la vegada lúcid.

No va ser necessari que diguessis el teu nom; et vaig reconèixer de seguida.

—Vine a les set. T'espero.

Vaig obrir l'armari dels meus vestits, i aquell que em semblà més preciós fou l'elegit. I en dir preciós vull dir més adient. Era ratllat, de color sèpia i groc molt pàl·lid, que encara l'havia d'estrenar, com si l'hagués reservat per a aquesta ocasió. Em vaig maquillar els ulls lleugerament i al cos hi vaig aplicar una crema evanescent. Sabia que així la meua pell resultava més lluminosa.

Els carrers eren molt amples, les persones eren alegres i a l'aire hi batejava una transparència que parlava d'ocells, de flors, de relíquies. La vida era una festa que se'm donava gratuïtament.

Vam romandre abraçades enmig del teu despatx una bona estona. Els nostres cors glatiien acceleradament i amb força. A poc a poc ens vam anar desfent de l'abraçada i ens vam contemplar amb una immensa rialla als llavis. Segur que va ser en adonar-nos-en que vam precipitar-nos a les nostres boques. La besada va ser llarga, compulsiva.

El dilluns passat, a la cafeteria, sovint contemplava la teva boca, la immobilitat de la teva saliva, el silenci de la teva llengua. ¿Per què les coses poden passar de ser la màxima atracció del nostre desig a ser uns espais sense sentit?

Vaig ser al teu despatx prop de dues hores. Gairebé no ens vam dir res. Van ser els nostres cossos els que parlaven a través del nostre contacte estret. Un cos a cos sense fi en el qual s'unificava la nostra voluntat i la nostra substància. Quants cops ens vam fer l'amor? Cada vegada jo lamentava que arribés el final, perquè el terme ens apropava a un temps que ens impossibilitaria de veure'ns: les vacances. Una mica abans d'acomiarar-nos ens vam asseure l'una enfront de l'altra, com acostumàvem a fer durant les sessions, i als mateixos seients. Vam parlar, aleshores. Tu te n'aniries a París per tal d'assistir a un congrés de psicologia profunda. Ja ho tenies tot compromès.

—T'adverteixo que no em costaria gens de deixar-ho córrer tot i quedar-me aquí amb tu. No em costaria gens si tu m'ho demanessis.

De res no hauria servit que jo t'hagués retingut. També jo estava lligada, encara que no fos amb la professió, sinó amb la família. Jo me n'havia d'anar a la costa amb les dues filles i el marit. La força del costum, de la institució? No vaig tenir la valentia de trencar amb tot i lligar-me amb tu per a sempre, fugint cap al teu destí, que volia que fos el meu. I era monstruós, malgrat tot, pensar que en creuar la porta tardaria dos mesos a veure't. No podia ser cert. Ara, que tenia l'amor a les meves mans me n'havia de separar durant dos mesos. I què passaria al llarg d'aquest temps? Jo et seria fidel, vull dir que jo tenia l'absoluta certesa que passades les vacances seria de bell nou al teu costat, perquè tot l'estiu seria l'espera del retorn. Però, i tu?

—Em pots escriure. M'escriuràs? Jo també t'escriuré.

L'amor homosexual apassionat n'és protagonista ("Simetria")

Aquesta relació iniciada per la protagonista arribarà al paroxisme. Només la distreu una mica la contemplació dels seus geranis i la proximitat del mar que li fa de sedant.

Però arriba un moment en què descobreix que la seva amiga l'ha enganyada amb un home i la furiosa gelosia d'ella la fa caure en una profunda depressió mental.

És una obra que vol destruir l'atavisme. Feminista i protestatària, fa dubtar de l'equilibri mental de tots els seus personatges. Ara bé, en Viladot sap barrejar l'estudi psicològic i intimista amb les escenes més directes. En resum, una obra interessant.

ENTREVISTA PERSONAL

Ens trobem amb el nostre entrevistat en el seu estudi-àtic al carrer Marià Cubí, d'on es pot contemplar una esplèndida vista de Barcelona. És un home que es manté jove i enèrgic; es mostra sempre interessat i encuriósit pel món literari.

Tenim ocasió de saludar la seva muller Montserrat Felip, també farmacèutica. Confortablement asseguts entre llibres, comencem aquesta cordial entrevista:

1) Per quin motiu va estudiar la carrera de Farmàcia?.

"En el meu cas, els motius van ésser quasi genètics. La farmàcia d'Agramunt existeix des de 1776. A casa érem vuit germans dels quals només van viure quatre i jo era el més gran. Els motius, doncs, van ésser de condicionament familiar - el meu ambient proper era farmacèutic - i de tradició.

D'altra banda les restants carreres que hi havia en aquell moment - enginyeria, arquitectura, medicina, veterinària, filosofia i lletres, dret - no m'interessaven o bé no m'agradaven per diferents motius.

La meva vocació hauria pogut ser la Psicoanàlisi, però aquesta, és clar, ha anat perfilant-se al llarg del temps".

En efecte, aquesta vocació ha estat tardana, ja que comença a aparèixer en les seves novel·les a partir del 76, amb "Ricard"; a partir d'aleshores segueix en les actuals i continuarà en les de propera publicació, segons ens explica".

2) Com va néixer en vostè la seva afecció a la poesia i a la narrativa?

"Bé, això d'escriure ens ve també de família. El meu besavi Antoni Viladot i Sanuy s'hi dedicà, però en el camp de la Teologia; el meu avi Ramon Viladot i Benet ho feu amb motiu de la història i el meu pare Joan Viladot Cardona escrivia sobre temes folklòrics.

Un altre motiu podria ésser la manca de creativitat de la nostra professió que no suposa, de vegades, molta aportació imaginativa per part del farmacèutic.

Una altra causa la trobaríem en la família també però des d'un altre punt de vista, és a dir, l'escriure per a mi va suposar una evasió de la família. Segons la Psicoanàlisi, "la família és el factor desencadenant de la neurosi"; doncs bé, jo me'n vaig alliberar en certa manera.

Hi havia també altres motius o factors més principals com la necessitat de comunicació, de difusió cultural a un nivell més ampli que el del poble. I, en conjunt, el fet d'escriure seria la manera d'explicar-se la vida que té l'escriptor. Ve a ésser com una "catarsi alliberadora".

3) Va haver de superar moltes dificultats per a dedicar-s'hi?

"Absolutament totes. En primer lloc vaig tenir problemes familiars, degut a la

resistència per part del meu pare que se sentia competit en diversos camps. També hi vaig trobar resistència en el medi propi, que era rural i on es considera per exemple, que tot això d'escriure és perdre el temps.

En època franquista, a més a més, el fet d'escriure en català i en un poble on el personatge principal, l'alcalde, va ésser durant molts anys el "Jefe de Falange", era també un problema. Tinc igualment dificultats de contacte amb altres escriptors i també amb editors per a la publicació de les meves obres".

4) És compatible l'escriure amb la seva professió?

"Sí, perfectament; tot és qüestió d'organització. Per altra banda, des del Renaixement han existit els polifacètics, no?".

5) Hi ha relació entre la Farmàcia i l'activitat literària?

"En el camp dels estudis es pot dir que no hi ha relació quant a assignatures determinades. Pot ésser-hi, sí, quant a l'estructuració universitària en general. D'altra part, el fet d'estar a la botiga de farmàcia m'ha enriquit el llenguatge, perquè aquest està tret del contacte amb el públic.

Un exemple poden ésser les Memòries de Riella. Avui, és clar, amb la immigració, la situació ha canviat molt".

6) Com jutja la seva obra?

"Tinc consciència d'haver-la resolt bé, cosa que altres escriptors no poden dir. La meua obra, en general, m'ajuda a entendre'm a mi mateix; és com una eina per comprendre fenòmens i situacions.

En cada obra utilitzo una tècnica determinada.

"Ricard", pot ser, és una de les que més m'agrada".

7) Si hagués de tornar a començar faria el mateix?

"Faria Psicoanàlisi a través de la Medicina, de la Psiquiatria o potser de la Psicologia. El que més m'interessa com a Ciències són les Naturals i la Psicoanàlisi".

8) Com veurem actualment la literatura catalana?

"Tota la literatura està en crisi. Fins vaig llegir un article de José Luis Cano a la revista "Insala" en el que parla de "El fin de la Literatura". Potser hi tingui molt a veure la Informàtica.

A més a més la literatura catalana en general, hauria de canviar la seva situació actual; hauria de desempallegar-se del seu mimetisme. També crec que hi hauria

d'haver menys crítica i més informació con si fos una fitxa tècnica".

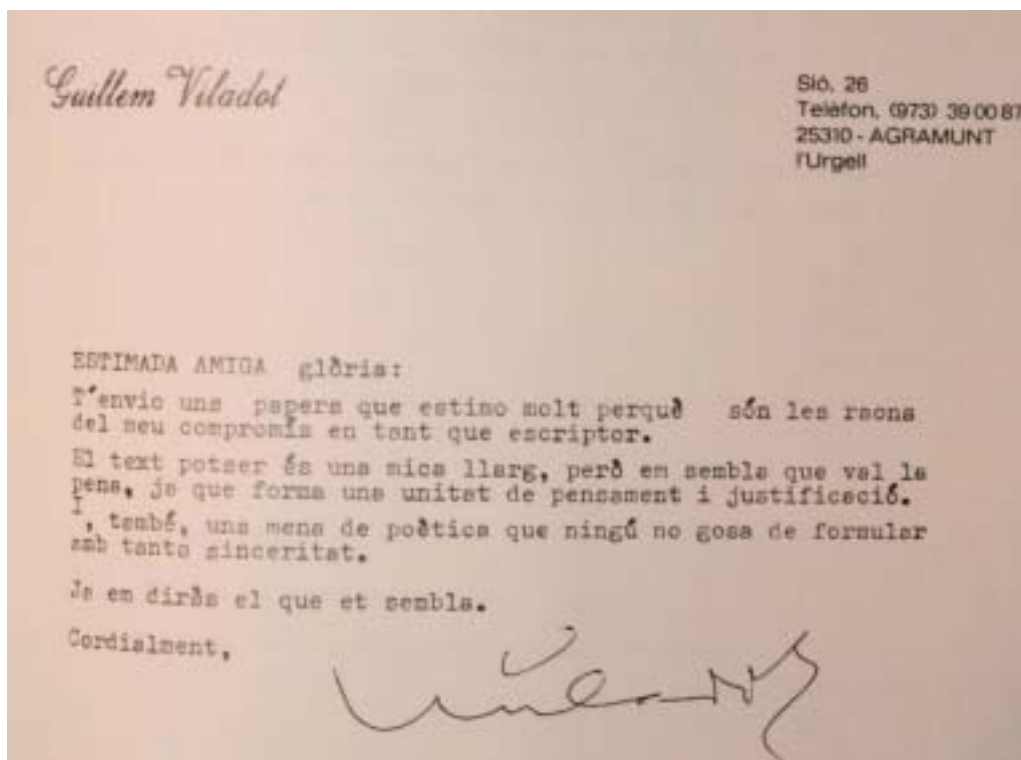
9) Què en pensa del paper del farmacèutic en la societat actual? Del futur de la Farmàcia?

"Crec que en el medi rural l'activitat sanitària del farmacèutic és importantíssima, tant, que hauria d'abastar des de tots els aliments, àdhuc els d'origen animal, fins els aparells d'òptica i d'audiometria.

El futur de la Farmàcia troba la seva identitat d'una manera immediata en la Salut Pública i en un futur pròxim en la teràpia hospitalària".

APORTACIÓ ORIGINAL

Com tots els autors estudiats en aquest treball, en Guillem Viladot ens ha fet una aportació on explica les raons del seu compromís com a escriptor. Ell mateix ens prega d'incloure'l sencer en aquest treball i així ho fem, amb el seu propi original.

CITES INTRODUCTÒRIES

Diu Sade: el vestit simbolitza
el gest significa
la nuesa calla
el silenci paria.

Diu Lévi-strauss: l'art és una tensió entre jo (el subjecte) i allò
(l'objecte).
D'aquesta tensió en diem llenguatge.
De la cal·ligrafia d'aquest llenguatge en diem estètica.

Diu Antonin Artaud: el poeta parla des de l'èsser,
el poeta és la veu de la realitat de l'èsser.

Diu Melanie Klein: les activitats creatives es basen en el desig de
restaurar i recrear la felicitat perduda, els ob-
jectes interns perduts, l'harmonia del món intern.

1.-

Si vostès pregunten a algú per què escriu, poden rebre tota una colla de respostes. Per exemple:

--Per insatisfacció, per inquietud, per l'aventura intel·lectual, per necessitat de provocar... podria respondre Manuel de Pedrolo.

--Per necessitat de comunicar-me... diria la Teresa Pàmies.

--Per necessitat existencial... ens constataria Carles Reig.

--Per què m'estimin, perquè estic enamorada de les paraules... ens aclariria la Maria Mercè Marçal.

L'enquesta es podria perllongar fins abastar gran nombre de persones que escriuen, però em sembla que gairebé totes elles coincidirien a les mateixes formulacions. És clar que algú, ple d'ingenuïtat, podria discrepar i respondre que escriu per a fer diners, per a assolir fama, per a tenir una reputació per allò de la lletra impresa, del prestigi que dona veure el nom imprès en papers que hom pot llegir.... Dic ingenuïtat perquè qui pensa ^{que} escriure atorga el premi de la satisfacció social, és perquè ha oblidat Larra quan deia que "escriure al nostre país era plorar..."

Malgrat la coincidència de les respostes, seguim preguntant-nos:

--Per què escrivim en un món dominat per la imatge: tele
cinema
video
còmics
publicitat...?

--Quan gairebé tots els llenguatges són gueslàtics, per què ens entossudim a escriure?

--En un món de robots, d'ordinadors, que hi fa la paraula escrita?

--És que encara es llegeix?

--Encara és important escriure?

--Quines són les raons profundes de l'escriptor?

2.

Ara, davant de vostès tenen un escriptor, i alguns de vostès es poden preguntar: per què escriure Guillel Viladot?

El sis he de ser franc, els diré que aquesta interrogació jo me l'he feta a mi mateix moltes vegades: per què escric?

Es sembla que algunes de les raons per les quals jo escric són aquestes:

RAONS FAMILIARS

Freud diu que la persona és el producte resultant d'un establiment genètic, perquè som el fruit d'un procés genètic que desemboca en una herència. Aquesta herència és indefugible ja que ningú no pot elegir els seus avantpassats, ni els seus progenitors. Però en allò que Freud posava més èmfasi era en el que són les persones de resultes d'haver viscut en un medi familiar i no en un altre, en un medi social i no en un altre, en un estat i no en un altre. La família, entesa com el medi immediat on ens desenvolupem, condiciona allò que després serem. (I ara no em refereixo als condicionaments profunds, sinó als merament socialitzadors.)

Per a mi han existit unes raons socials molt concretes.

El meu besavi, l'Antoni Viladot Sanuy, era escriptor (Turc o la fidelidad de un perro) En ve d'ell la meua estima pels gossos?

El meu avi, en Ramon Viladot i Benet, també era escriptor (Efenèrides catalanes)

El meu pare també era escriptor (De l'Agramunt pretèrit, Rosegons de sarrò...)

El meu besavi i el meu avi, quan feia sol, es passejaven per davant de la farmàcia que tenien al carrer de la Gersandat de la Preciosíssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist, i parlaven^{en} llatí i vestien levita.

(La meua mare no escrivia. La meua mare era guapíssima, i durant un temps va viure al carrer de la Palma, i quan sortia de casa sempre l'acompanyava la governanta o la casera o la majòdona. A les mans

3.-

no hi portava mai cap paquet. A la meua mare, les mans li servien per a servir l'ombrel·la i per a lluir uns guants gairebé sempre blancs, encara que a cops podien ser d'un rosa clar, o d'un blau cel molt desmaiàt. Tot depenia del vestit i de l'estació de l'any. Si algun home se la guaitava massa, ella, la meua mare, resava una jaculatòria. A cops, si la mirada era llarga i ella consentia, el diumenge següent se'n confessava, encara que mai no havia arribat a entendre com el desig podia ser culpable.

Jo vaig aprendre de la meua mare a estimar el desig, a no defugir-lo, a assumir-lo con la gran dialèctica de les persones.

Ella em deia: el desig ^{l'ha} creat Déu. La culpa se l'han inventada els homes...

La meua mare era bellíssima...)

RAONS DE POBLE

Jo sempre he viscut a Agramunt, un poble de la Ribera del Sió. Viure en el medi rural condiciona en uns nivells que potser no ho fa la ciutat: es refereix a uns nivells d'immediateza, de pregonesa, de familiaritat amb allò que en podríem dir essències de les comunitats i de les persones.

Jo he arribat a assumir tan íntegrament el meu poble, que s'ha incorporat a l'estil de la meua vida, a la substància de la meua vida.

El paisatge, les places, els carrers, el cel, la pluja, les nits, el silenci, la boira, la gent... del meu poble són elements que han estat interioritzats amb tanta força que han esdevingut un mite emblemàtic: RIELLA.

Riella és l'anàlisi i la síntesi d'una raó de ser: és el gaudi i el patiment de la condició humana sense disfresses, amb la mínima servitud litúrgica.

Gran part de la meua obra es refereix a aquest mite, i no tant per a explicar-lo als possibles lectors, com per a explicar-me'l a mi.

Reis ací unes raons per les quals he escrit: entendre un paisatge, una comunitat, una dialèctica, i el fet de ser-ne jo, en part, protagonista.

FACTS DE LLENGUA

Hi va haver un temps que s'atacava la nostra llengua perquè els repressors sabien molt bé que així vulneraven el significat/significant de la nostra identitat.

Cada poble té uns signes d'identitat, i la llengua n'acostuma a ser el més evident. Afecar-la constitueix una forma d'erosionar tot un poble. Quan Felip Vè va voler destruir les llibertats de Catalunya, va atacar, d'una manera implacable, la llengua del país amb una cèlebre Instrucción secreta dirigida a tots els corregidors del Principat i que deia així: "Fondrá el corregidor el mayor cuidado en introducir la lengua castellana, a cuyo fin dará las providencias más templadas y dissimuladas para que se consiga el efecto sin que se note el cuidado."

La meua generació va ser perseguida per raó de la llengua. La llengua era tan important que mai no va ser permès de fer propaganda del règim en català. Potser perquè Castella havia patit tant la influència mora damunt el propi idioma, que feu necessari aquell manament: "Habla en cristiano..."

Però les llengües, cap llengua ^{no} és culpable.

Els culpables, com deia la meua mare, són els homes i les seves lleis.

Reivindicar la pròpia llengua, va ser una raó per a escriure, perquè constituïda un acte d'afirmació nacional.

Avui, quan la constitució reconeix totes les llengües de l'Estat Espanyol com un patrimoni a cultivar i a defensar per tots, ja no existeixen aquestes raons lingüístiques.

Avui és fàcil de veure com el president de la Generalitat, o el President del Parlament Català, o l'Abat de Montserrat... escriuen en castellà.

Jo mateix acabo d'escriure una novel·la en castellà.

Però el que resta escrit, escrit està, i la llengua en servà la seva raó profunda.

Però per a mi, el castellà seguirà essent ^{aquí,} una llengua estrangera, com ho pot ser el francès o l'anglès.

7.-

dir

Per a l'escriptor, o el creatiu, es podria que només existeix
una mena d'objecte: el mateix subjecte.

l'objecte/subjecte.

El subjecte/objecte.

Després de buscar per arreu, Narcís ha trobat l'objecte.

És ell mateix reflectit damunt de l'aigua: el mirall.

I se n'enamora.

Perquè és incapaç de distingir el subjecte i l'objecte, el jo
i l'altre.

És l'establiment de l'equació generativa: el jo/jo.

D'aquesta equació partirà tota l'obra creativa.

El mirall seran les paraules

els colors

les formes

els sons

el desig...

Gràcies a aquest desig satisfet en el propi subjecte per trans--
formació de l'objecte en el mi-mateix, neix l'obra creativa.
De la fornició del subjecte amb l'objecte ("sereu dos en una
mateixa carn", diu l'apòstol), neix la creatura: el poema

la simfonia

el quadre

l'escultura...

Aquesta fornició del subjecte amb l'objecte, aquesta fusió del
jo amb el jo per tal de produir el mi-mateix, si la contemlem
a la llum del que hem dit més enrera, constitueix un incest, el
gran incest.

Ja que la cultura ha prohibit el concúbit amb la mare, el jo
no cessa fins a trobar l'objecte ideal que el complagui. I aquest
objecte és el subjecte, és a dir: l'objecte nascut de la mare,
la norma objectual de l'amor.

Per aquesta norma el fet creatiu, generador, facultatiu, esdevé
una eròtica i, en definitiva, una autoerotització.

8.-

EL SACRIFICI

GUILLEM VILADOI

El concòbit entre el subjecte i l'objecte és un acte de veritable penetració: és la fusió a través de la qual es produeix la fusió de l'un dins l'altre.

Un acte sagrat pel qual esdevenim acòlits
oficiants prop del misteri,
perquè si Déu no existeix, on rau el misteri sinó en nosaltres mateixos?

Aquest holocaust, sacrifici ritual,
litúrgia santa, on la víctima es confon amb el
destinatari de l'ofrena, té un altar:
la SOLITUD.

En aquesta ara de la solitud, la taumatúrgia ens indueix al risc
d'assolir el tot;
el jo transcendit en ell mateix.

Vessada la sang sacrificial, invocada la llum
articulat el gest
proclamada la paraula, emergeix el demiurg:
nosaltres, creadors
ordenadors d'un món
altre

I sense voler, ens hem convertit en déus.

No escrivim per assolir un estadi de divinitat,

sinó que ens transformem en déus per un procés d'alteritat;

LA FOLLIA DE L'U.

ser l'U, ser el tot, ser omnipotents

omnipresents

omniscients en el paradís.

Heus ací la resposta: escrivim per assolir l'absolut.

Deu laing: *tira el coll a la guillotina,

cau la ganiveta.

El cap se'n va per una banda,

el cos per una altra.

Jo, però, on sóc?*

3.-

Assolir l'absolut, és a dir, recuperar el cap i el cos,
recuperar el diable i l'àngel,
recuperar-nos, inventar-nos,
estimar-nos...
perquè ha d'existir un amor
imperible....

FINAL

El meu besavi escrivia.

El meu avi escrivia.

El meu pare escrivia....

El diumenge al matí, la meua mare m'agafava de la mà
i em portava a missa.

Quan el capellà servava l'hòstia amunt, ella, la mare,
em deia, jo t'estimo més...

RESUM I CONCLUSIONS

Amb l'estudi acurat i aprofundit d'aquests farmacèutics - escriptors hem arribat a diverses conclusions.

La primera conclusió global és que hem aconseguit un treball de notable interès per al foment i la difusió de la cultura de la classe farmacèutica. En efecte, aquest treball de tema original i inèdit -llevat la Tesina de la mateixa autora- suposa un llegat bibliogràfic important de gran interès per als Farmacèutics i també, àdhuc, per als estudiosos de les Lletres Catalanes.

Això s'ha aconseguit amb un estudi exhaustiu d'aquests personatges contemporanis, de llur personalitat, aspiracions i de llur obra. La metodologia ha consistit, com hem vist, a analitzar de forma detallada llur vida acadèmica i professional, els premis que els han atorgat, els honors concedits, les obres que han escrit amb inclusió de fragments que hem reproduït per il·lustrar la pròpia visió de l'autora. També, però, s'han incorporat -sempre que ha estat possible- l'opinió de crítics literaris.

Com a punt final a la revisió de la vida i obra de cada autor s'ha fet una entrevista personal de tarannà periodístic, amb unes preguntes idèntiques per a tots els tesats. Aquest qüestionari va ser confeccionat amb la idea que cada autor expressés les seves idees de la manera més original i lliure de prejudicis possible. Així, hem provocat una dialèctica variada i brillant sobre una mateixa temàtica que ens ha dut a diverses conclusions que s'ajusten del tot o en part a l'eix principal del treball que és la relació Farmàcia - Literatura.

Es diu que tots aquells que porten hàbit, i hàbit és en aquest cas una bata blanca, posseeixen una profunda curiositat.

Això també es pot estendre al farmacèutic de laboratori, o a l'investigador que necessita tanta imaginació per treballar i reeixir.

Gràcies a una labor de temps i amb paciència hem anat elaborant el trencaclosques que constitueix la vida d'una persona i més amb el ritme tan gran d'activitat que han mostrat tots ells com a farmacèutics i alhora "factòtums" - valgui l'expressió - .

Els hem obligat a remenar papers, a buscar dates que per massa feina o modèstia tenien oblidades. Els hem visitat en les seves cases, farmàcies o laboratoris, també fora de Barcelona.

Hem fet de farmacèutics ambulants, de periodistes, d'entrevistadors, feina tota ella que ens ha agradat molt perquè tothom ens ha acollit bé. Des d'aquestes ratlles agraïm llur col·laboració sense la qual aquest treball no hauria estat possible.

Naturalment, aquest agraïment es perllonga a la figura del director de la nostra Tesi, Dr. Josep Maria Suñé, que ens ha encoratjat i corregit, i sense el recolzament del qual aquesta obra no s'hauria realitzat. Ens hauria agradat incloure'l també com a representant de la Història de la Farmàcia que molt cops es troba a cavall entre la

Ciència i la Literatura. Els seus escrits han estat nombrosos però, tal com dèiem a la introducció, no hem pretès incloure els cultivadors exclusivament del gènere d'assaig.

La motivació dels farmacèutics per les Arts i les Lletres ve de lluny. Podem parlar d'amistat i alhora comprensió o admiració allò que motivava les trobades nocturnes a la rebotiga.

L'"Asociación Española de Farmacéuticos de Letras y Artes" demostra el nombre elevat d'apotecaris amb les esmentades afeccions. Ha anat publicant justament una revista amb el títol de "Pliegos de Rebotica" - que ens publicà un resum de la nostra Tesina - perquè d'allà han sortit molts escrits dels farmacèutics que es dediquen a la Literatura.

Després, doncs, d'haver-nos endinsat en el tema del farmacèutic - escriptor; després d'haver estudiat la seva obra literària, els seus mèrits i la seva psicologia, creiem que podem arribar a unes satisfactòries conclusions:

1) Per la seva formació acadèmica, l'apotecari ha pogut estudiar i observar elements molt diversos. I tota la vida gira entorn d'aquests elements. Coneix des d'una flor a un verí, d'un compost químic a un fenomen geològic. Coneix les malalties i llur repercussió en la psicologia humana. Sap de la Història de la Farmàcia on uns homes en l'aurora del saber feren uns descobriments que canviaren la vida del planeta. És molt gran la seguretat que imprimeix la carrera de Farmàcia.

Res en el nostre temps no pot ignorar-ho un escriptor perquè totes aquestes coses intervenen en la seva obra literària. Al farmacèutic poc li caldrà consultar una enciclopèdia ja que la porta en la seva ment.

2) Tots els farmacèutics estudiats, independentment de llur afecció literària, han exercit amb laboriositat i afany la professió per a la qual els titulà la Facultat, i això no ha estat obstacle perquè, a més, destaquessin en altres camps, cosa que els ha proporcionat èxit i renom; de forma indirecta en altres medis s'han donat a conèixer com a farmacèutics, cosa que ha permès de recordar-los i fer-los presents com a professionals vius, actius i amb motivacions.

3) El farmacèutic a través de les diferents respostes és presentat a nivell local, de vila o poble, com a figura que promou, anima i activa no només la sanitat local sinó també la cultura.

4) S'ha demostrat que la cultura dels farmacèutics és universal i que llurs estudis han dut els farmacèutics cap a tots els camins del coneixement humà.

5) L'ofici del farmacèutic en les seves diferents especialitats es presta a l'observació de la naturalesa humana. Un apotecari amb farmàcia i sobretot si és en suburbis o pobles, ve a ser el conseller sanitari dels seus clients, dels quals sap no solament les malalties

sinó també llur conducta, llurs problemes, psicològics o no.

6) El farmacèutic no desitja tancar els coneixements dintre quatre parets, davant un mostrador d'oficina de farmàcia o davant una taula de laboratori; els seus ulls no es limiten a l'objectiu d'un microscopi, el seu tracte amb la gent no es redueix a l'aula de la Facultat; la seva curiositat i investigació no tenen sempre la finalitat de la Sanitat Pública. Però tot això l'ha facultat per expressar-se, opinar, escriure i contemplar el món en general amb uns ulls metafísics que van més enllà de la gent corrent i que el duen a ser un universitari de veritat.

7) Escriptors - farmacèutics han triat una segona professió, la de literats, empesos únicament per la seva afeció d'escriure, no per consolidar una carrera de Lletres amb mires crematístiques. Perquè, si una cosa és comuna als protagonistes d'aquest treball, és el gran entusiasme que senten, la plena satisfacció de llur dedicació literària. Les hores de lleure que hi dediquen són les que demana llur inspiració.

8) La majoria de lectors o crítics d'aquestes obres ignoren la professió de l'autor, al qual jutgen com una persona versada en Lletres, tal és el seu nivell literari. Molts no poden suposar que darrera de la sentimental poesia o de l'apassionada novel·la hi ha un farmacèutic, home o dona, seriós i competent. D'això en deduïm, si més no, que la seva carrera ha enriquit el seu esperit i les seves facultats.

Després d'aquestes conclusions ens fem encara una pregunta quant a l'explicació del perquè?, és a dir, quina és la relació entre la Farmàcia com a professió i l'afeció a l'activitat literària?, o dit d'una altra forma, en quin sentit els ha servit l'estudi i la vida com a professional farmacèutic a la seva dedicació literària?.

La resposta la trobem en les diverses contestes dels propis farmacèutics a una de les nostres preguntes. Alguns ho lliguen a la seva experiència viscuda: la Farmàcia ha estat gran part de la seva formació, i una base de coneixements científics que els ha permès d'enfrontar-se a llurs problemes professionals i quotidians. Altres hi troben una relació més específica: en el camp lexicogràfic, de la descripció de la Natura, i també en el coneixement de la psicologia de la gent, ja esmentada.

Nosaltres, però, desitgem que sempre que es valori l'obra d'un nostre col·lega, quan algú preguntí si escriu bé, es pugui contestar: Naturalment, si té el títol de Farmàcia.

Considerats individualment podem esmentar les següents conclusions per a cada autor:

- L'Alegre Marçet d'una simple anècdota en treu una història digna de ser llegida. És un contista nat que res no té a envejar als contistes i humoristes anglesos.

- Lluís Beringues és el poeta de la Natura.
- Francesc Blancher resulta dels poetes catalans religiosos més importants. La seva inspiració, el seu gust i la capacitat versificadora s'ha demostrat totalment.
- Miquel Crusafont és un poeta especial que combina el saber científic amb el plaer per la Natura des d'una perspectiva poc comuna.
- Rosa Fabregat és la veu feta poesia i una de les poques novel·listes catalanes de ciència-ficció.
- Ramon Jordi és el poeta de la fantasia.
- Núria Mínguez és una de les mostres més notables en la novel·la cosmopolita, psicològica i d'intriga a la Literatura Catalana.
- Martí Sunyol té una original capacitat de fer versos i un estil molt propi en una prosa planera i amena.
- Gerard Vergés és un nom en la Literatura per la seva narrativa àgil, aguda i intel·ligent, plena de cultismes.
- Guillem Viladot és un poeta visual totalment innovador, prosista i cronista únic en el seu gènere en què sempre hi és present la psicoanàlisi.

Com a punt final creiem que la nostra labor ha estat interessant i profitosa. Calia deixar ben assentades la vàlua i constància d'aquests apotecaris com a exponent de la nostra classe farmacèutica. Gent d'esperit universal que alterna Ciències i Lletres com els genis del Renaixement, ja que quan la ment és clara i la dedicació constant, qualsevol tasca resulta perfecta.

És per això que comptem amb tants farmacèutics eminents, creadors de Cultura, i és aquest la impressió que voldríem que restés per sempre en l'ànim d'aquells que vulguin jutjar-ho.